JOKŪBAS VORAGINIETIS

AUKSO LEGENDA
ARBA
ŠVENTŲJŲ SKAITINIAI

PIRMA KNYGA

JOKŪBAS VORAGINIETIS

AUKSO LEGENDA, ARBA
ŠVENTŲJŲ SKAITINIAI

PIRMA KNYGA

Vertė *Veronika Gerliakienė,*
Sigitas Narbutas, Vaidilė Staliorаitytė
ir Tomas Veteikis

Lietuvių literatūros
ir tautosakos institutas
Vilnius, 2008

JACOBUS DE VORAGINE

LEGENDA AUREA, SIVE
LEGENDAE SANCTORUM

LIBER PRIMUS

Transtulerunt *Veronika Gerliakienė,*
Sigitas Narbutas, Vaidilė Staliorаitytė
Tomasque Veteikis

Institutum Litterarum
Lituanicarum Ethnologiaeque
Vilnius, 2008

UDK 23/28
Ja75

Knygos leidimą parėmė
LR kultūros ministerija
Europos Sąjungos programa „Culture 2000“

Rengimo komisija *Jadvyga Bajarūnienė,*
Rasa Balčikonytė, Dainius Būrė, Ona Daukšienė (sekretorė),
Genovaitė Dručkutė, Sigitas Narbutas (pirmininkas),
Gytis Vaškelis (projekto kuratorius)

Versta iš: Jacopo da Varrazze, *Legenda aurea*, edizione critica a cura di Giovanni Paolo Maggioni, [vol.] 1, 2 ed. rivista dall'autore, Firenze: SISMEL-Edizioni del Galluzzo, 1998

Iš lotynų kalbos vertė *Veronika Gerliakienė,*
Sigitas Narbutas, Vaidilė Stalioraitytė, Tomas Veteikis
Serijos dailininkė *Sigutė Chlebinskaitė*
Pratarmę parašė *Gita Drungilienė*
Redagavo *Sigitas Narbutas*
Maketuotoja *Gražina Kazlauskienė*

© SISMEL-Edizioni del Galluzzo, 1998
© Veronika Gerliakienė, 2008
© Sigitas Narbutas, 2008
© Vaidilė Stalioraitytė, 2008
© Tomas Veteikis, 2008
© Gita Drungilienė, 2008
© Sigutė Chlebinskaitė, 2008
© Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2008

ISSN 1648-6412
ISBN 978-9955-698-50-0 (1 tomas)
ISBN 978-9955-698-51-7 (bendras)
Printed in Lithuania

TURINYS

Jokūbas Voraginietis, Aukso legenda *ir Lietuva* / Gita Drungilienė 11

AUKSO LEGENDA, ARBA ŠVENTŲJŲ SKAITINIAI

Prologas, vertė Sigitas Narbutas 23

APIE ATNAUJINIMO LAIKOTARPĮ

I Apie Viešpaties Adventą 31
II Apie šventą Andriejų 45
III Apie šventą Mikalojų 58
IV Apie šventą Liuciją 69
V Apie šventą Tomą 73

APIE SUSITAIKYMO IR KELIAVIMO LAIKOTARPĮ

VI Apie Viešpaties Gimimą 84
VII Apie šventą Anastaziją 96
VIII Apie šventą Steponą 98
IX Apie šventą Joną, apaštalą 108
X Apie Nekaltuosius Vaikelius 117
XI Apie šventą Tomą Kenterberietį 123
XII Apie šventą Silvestrą 128
XIII Apie Viešpaties Apipjaustymą 142
XIV Apie Viešpaties Apsireiškimą 154
XV Apie šventą Paulių Atsiskyrėlį 164
XVI Apie šventą Remigijų 166
XVII Apie šventą Hiliarą 169

XVIII Apie šventą Makarijų 172
XIX Apie šventą Feliksą *in Pincis* 175
XX Apie šventą Marcelą 176
XXI Apie šventą Antaną 177
XXII Apie šventą Fabijoną 183
XXIII Apie šventą Sebastijoną 184
XXIV Apie šventą Agnę 191
XXV Apie šventą Vincentą 196
XXVI Apie šventą Bazilijų 201
XXVII Apie šventą Joną Išmaldininką 209
XXVIII Apie švento Pauliaus Atsivertimą 218
XXIX Apie šventą Paulę 221
XXX Apie šventą Julijoną 229

APIE PAKLYDIMO LAIKOTARPĮ, vertė Tomas Veteikis

XXXI Apie Septuagezimą 238
XXXII Apie Seksagezimą 241
XXXIII Apie Kvinkvagezimą 243
XXXIV Apie Kvadragezimą 245
XXXV Apie Keturių Metų Laikų Pasninkus 248
XXXVI Apie šventą Ignotą 250
XXXVII Apie Švenčiausiosios Mergelės Apvalymą 255
XXXVIII Apie šventą Blažiejų 268
XXXIX Apie šventą Agotą 271
XL Apie šventą Vedastą 277
XLI Apie šventą Amandą 278
XLII Apie šventą Valentiną 280
XLIII Apie šventą Julijoną 281
XLIV Apie švento Petro Sostą 284
XLV Apie šventą Motiejų 291
XLVI Apie šventą Grigalių 298
XLVII Apie šventą Lionginą 319
XLVIII Apie šventą Benediktą 320

XLIX Apie šventą Patriką 331
L Apie Viešpaties Apreiškimą 335
LI Apie Viešpaties Kančią 344

APIE SUSITAIKYMO LAIKOTARPĮ, vertė Vaidilė Staliorai tytė (LII–LXIV), Veronika Gerliakienė (LXV–LXXI)

LII Apie Viešpaties Prisikėlimą 363
LIII Apie šventą Sekundą 377
LIV Apie šventą Mariją Egiptietę 380
LV Apie šventą Ambraziejų 384
LVI Apie šventą Jurgį 397
LVII Apie šventą Morkų, evangelistą 404
LVIII Apie šventą Marceliną 414
LIX Apie šventą Vitalijų 415
LX Apie vieną mergelę iš Antiochijos 416
LXI Apie šventą Petrą, kankinį 423
LXII Apie šventą Pilypą, apaštalą 442
LXIII Apie šventą Jokūbą, apaštalą 444
LXIV Apie Švento Kryžiaus Atradimą 456
LXV Apie šventą Joną priešais Lotynų Vartus 467
LXVI Apie Didžiąją ir Mažąją Litaniją 469
LXVII Apie Viešpaties Žengimą į dangų 474
LXVIII Apie Šventosios Dvasios Atsiuntimą 487
LXIX Apie šventus Gordianą ir Epimachą 504
LXX Apie šventus Nerėją ir Achilėją 505
LXXI Apie šventą Pankracijų 508

APIE KELIAVIMO LAIKOTARPĮ, vertė Veronika Gerliakienė

LXXII Apie šventą Urboną 510
LXXIII Apie šventą Petronėlę 512
LXXIV Apie šventus Marceliną ir Petrą 513
LXXV Apie šventus Primą ir Felicijoną 514
LXXVI Apie šventą Barnabą, apaštalą 516

LXXVII	Apie šventus Vitą ir Modestą	521
LXXVIII	Apie šventus Kviriką ir Julitą	524
LXXIX	Apie šventą Mariną, mergelę	525
LXXX	Apie šventus Gervazą ir Protazą	527
LXXXI	Apie šventą Joną Krikštytoją	531
LXXXII	Apie šventus Joną ir Paulių	542
LXXXIII	Apie šventą Leoną, popiežių	546
LXXXIV	Apie šventą Petrą, apaštalą	548
LXXXV	Apie šventą Paulių, apaštalą	565
LXXXVI	Apie septynis brolius	587
LXXXVII	Apie šventą Sirą	589
LXXXVIII	Apie šventą Teodorą	602
LXXXIX	Apie šventą Margaritą	606
XC	Apie šventą Aleksą	610
XCI	Apie šventą Praksedą	615
XCII	Apie šventą Mariją Magdalietę	615
XCIII	Apie šventą Apolinarą	629
XCIV	Apie šventą Kristiną, mergelę	632
XCV	Apie šventą Jokūbą, apaštalą	635

Komentarai / Sigitas Narbutas, Tomas Veteikis, Vaidilė Stalioraitytė, Veronika Gerliakienė 649

Sacro Millenio
almae Lituaniae

JOKŪBAS VORAGINIETIS, *AUKSO LEGENDA* IR LIETUVA

Viduramžiais krikščioniškoje Europoje išaugo ir suklestėjo šventųjų kultas, pasiekęs neregėtą mastą ir persmelkęs ne tik kiekvieno žmogaus dvasinį gyvenimą, bet ir kasdienybę. Kartu vystėsi ir hagiografija – religinės raštijos rūšis, perteikusi šventųjų gyvenimus ir kankinystes. Didžiausio populiarumo ir pripažinimo Viduramžiais sulaukė italų dominikono Jokūbo Voraginiečio XIII amžiaus antroje pusėje sukurtas šventųjų gyvenimų rinkinys – *Šventųjų aukso legenda, arba Lombardiškoji istorija.*

Jokūbas gimė apie 1230 metus *Varaggio* miestelyje (dabar *Varazze*), įsikūrusiame šiaurės vakarų Italijoje, netoli Genujos, Vidužemio jūros pakrantėje. Nuo gimtinės pavadinimo jis gavo prievardį *de Varagine*, vėliau vartotą dar ir kita forma: *de Voragine* (lot. k. *vorago* „bedugnė, praraja"), taip siekiant pabrėžti jo didžiulį apsiskaitymą ir norą mokytis.

Reikšmingas posūkis Jokūbo Voraginiečio gyvenime įvyko 1244 m., kai jis pasirinko dvasininko kelią, įstodamas į neseniai įsteigtą dominikonų ordiną. Matyt, Jokūbas išsiskyrė gabumu ir stropumu, tad netrukus pats aiškino Bibliją ir teologiją ordino mokyklose ir vienuolynuose; be to, jis veikiai pagarsėjo kaip geras pamokslininkas. Po kurio laiko broliai Jokūbui patikėjo svarbias pareigas: jis vadovavo keletui vienuolynų, buvo išrinktas Lombardijos dominikonų provincijolu (provinciją valdė 1267–1277 ir 1281–1286 m.), atstovavo savo

arkivyskupijai Bažnyčios susirinkimuose Lukoje (1288) ir Feraroje (1290). Galiausiai šis dominikonas tapo vienu iškiliausių ordino ir visos šiaurės Italijos Bažnyčios veikėjų. Jo nuopelnus įvertino popiežius Mikalojus IV, 1292 m. paskyręs jį Genujos arkivyskupu. Naujasis arkivyskupas energingai ėmėsi veiklos: Genujos Šv. Lauryno katedroje sušaukė provincijos sinodą, patvirtino katedroje saugotų šv. Siro relikvijų autentiškumą, bandė nuraminti ilgai užsitęsusias Gibelinų ir Gvelfų giminių rietenas.

Jokūbo Voraginiečio biografija rodo jį buvus neeilinę asmenybę. Štai kaip šį dominikoną apibūdino XVI a. italų humanistas Mikalojus Angelinas. Anot jo, Jokūbas buvo labai išsilavinęs, atsidavęs pamokslavimui, turėjo gerą iškalbą ir aiškią tartį; Lombardijos provinciją jis administravęs nuostabiai ir pagirtinai, o tapęs Genujos arkivyskupu, tinkamai vykdęs savo pareigas, turėjęs budrumo, išminties, maloningumo, teisingumo ir kitas dorybes[1].

Arkivyskupas mirė 1298 m. liepos 14-osios naktį Genujoje. Jo paties prašymu buvo palaidotas ne katedroje, kaip derėjo arkivyskupui, bet dominikonų Švč. Mergelės Marijos bažnyčioje. Netrukus po mirties išsiskleidusį jo kultą 1816 m. patvirtino popiežius Pijus VII, Jokūbą paskelbęs palaimintuoju.

[1] Nicolaus Angelinus, „Voraginis vita a Nicolao Angelino delineata". – In: Jacobus de Voragine. *Sermones aurei de Maria Virgine Dei Matre, omni doctrina, & magnis Sacrę Scripturę sensibus referti, concionatoribus Verbi diuini, parochis, ac etiam viris pijs & doctis, apprime necessarij, auctore r.p. Iacobo Voragine instituti dominicani, archiepiscopo Ianuensi. Auctoris vita ex vetustissimis scriptoribus addita. Cum duplici indice sermonum & rerum memorabilium.* – Venetiis: Ad Signum Concordiae [Muschio, Andrea Concordia Barezzi, Barezzo], MDXC [1590], p. [2–3].

Didelis to meto dominikonų aktyvumas religinės raštijos srityje paveikė ir Jokūbą Voraginietį: net ir eidamas aukštas bei svarbias pareigas, jis daug laiko skyrė rašymui. Tad kaip ir dera dominikonų, arba „pamokslininkų" ordino (*Ordo praedicatorum*), vienuoliui, didžiąją jo kūrybos dalį sudarė pamokslai. Jokūbas parengė pamokslus pagal visus sekmadieninius bei Gavėnios metu Bažnyčioje skaitomus Evangelijų skaitinius, parašė du tomus pamokslų apie visus šventuosius, kurių iškilmes Bažnyčia mini per metus, taip pat parengė pamokslų apie Švč. Mergelę Mariją ir Kristaus Kančią. Jo plunksnai priklauso ir keletas smulkesnių hagiografinių darbų, skirtų pavienių šventųjų gyvenimams ir relikvijoms. Yra manoma, kad šis dominikonas pirmasis į italų kalbą išvertė Bibliją, nors vertimo rankraštis nežinomas. Paskutinis ir vienas iš didžiausių arkivyskupo darbų buvo *Genujos kronika*, skirta miesto istorijai nuo įkūrimo iki 1296 m., su pastabomis apie politiką, religiją, šeimą ir įdomiomis autobiografinėmis detalėmis.

Prieš pradedant plačiau kalbėti apie *Aukso legendą* – vieną iš pirmųjų ir patį garsiausią Jokūbo Voraginiečio kūrinį, – verta paminėti, kad legendomis Viduramžiais buvo vadinami šventųjų gyvenimo aprašymai, skirti skaityti (lot. k. *legere*) liturgijos metu, Bažnyčiai minint atitinkamo šventojo dieną. Vėliau „legenda" tapo pasakojimo apie šventojo gyvenimą ar kankinystę sinonimu; šiuo terminu imta vadinti ir liturginiam naudojimui skirta knyga su tokių legendų rinkiniu.

Reikia pasakyti, kad didžiulės apimties legendų rinkiniai – išsamūs ir pilni hagiografiniai tekstai, saugoti abatijose ir katedrose, – buvo prieinami tik nedaugeliui dvasininkų. Todėl praktiniais tikslais imta rengti sutrumpintų legendų rinkinius, pirmiausia skirtus pamokslininkams. Ankstyviausi tokio

pobūdžio kūriniai priklauso dominikonams. Čia galima paminėti kai kuriuos Voraginiečio pirmtakus bei jų veikalus, kuriuos jis žinojo ir kuriais rėmėsi: Jono iš Mėli (Johannes de Mailliaco, Jean de Mailly, 1190–1260) *Abbreviatio in gestis et miraculis sanctorum* (sukurtas po 1225), Baltramiejaus iš Tridento (Bartholomaeus Tridentinus, 1200–apie 1251) *Liber epilogorum in gesta sanctorum* (1245–1251) ir Vincento iš Bovė (Vincentius Bellovacensis, de Beauvais, 1190–1264) *Speculum historiale* (1254). Na, bet populiariausiu tokių skaitinių rinkiniu tapo jau minėta *Aukso legenda*.

Jokūbas Voraginietis šį veikalą parašė apie 1260–1270 m. ir jį greičiausiai pavadino *Šventųjų legendomis* (*Legendae sanctorum* arba *de sanctis*). Šis skaitinių rinkinys dar vadintas *Lombardiškąja istorija* (*Historia Lombardica*) – dėl kūrinio gale, po popiežiaus šv. Pelagijaus gyvenimo, pateiktos langobardų istorijos; *Pasionalu* (*Passionale*) – dėl skaitinių, skirtų šventųjų kankinystėms, taip pat ir kitais pavadinimais. Plačiausiai šis veikalas žinomas *Aukso legendos* (*Legenda aurea*) antrašte, dar amžininkų jam suteikta dėl didžiulio populiarumo ir jame matytos vertės.

Šį veikalą pradeda prologas. Jame Jokūbas Voraginietis aiškino Bažnyčios liturginių metų ir atskirų jų tarpsnių prasmę ir juos susiejo su žmonijos istorija. Pagal liturginių metų periodus visas kūrinys padalintas į penkias dalis. Sprendžiant iš išlikusių seniausių nuorašų (rankraščio originalas, deja, neišliko), *Aukso legendą* sudarė apie 180 skyrių – atskirų skaitinių. Jie išdėstyti eilės tvarka pagal liturginį kalendorių (pradedant nuo Advento), pateikiant atitinkamą dieną minimo šventojo gyvenimo aprašymą. Knygos pabaigoje yra priedas – devynios legendos, sudėtos ne eilės tvarka. *Aukso legendoje* buvo

aprašyti visi svarbiausi to meto katalikų šventieji. Autorius į veikalą neįtraukė įvairių vietinių kultų (jų gausa pasižymėjo kiti panašūs rinkiniai). Dalis legendų yra skirtos ne šventiesiems, o Kristaus švenčių, taip pat pasninkų paaiškinimams. Autorius įterpė pasakojimus apie kai kuriuos „nešventus", tačiau svarbius Bažnyčios istorijai asmenis, pavyzdžiui, Judą, Poncijų Pilotą ar Erodą.

Kūrinio legendų kompozicija priklauso nuo jų turinio. Biografinėse legendose, kaip būdinga šiam raštijos tipui, yra pateikiama šventojo vardo etimologija, jo gyvenimo ar kankinystės aprašymas bei šio šventojo užtarimu įvykę stebuklai. Kitos legendos yra griežtos dalykinės struktūros – jose aiškinama šventės reikšmė ir prasmė, o argumentai dažniausiai išdėstomi papunkčiui.

Aukso legendoje cituojama gana daug šaltinių. Tyrinėtojas Alainas Boureau juos išskyrė į kelias grupes. Jas sudaro Šventasis Raštas, liturginiai tekstai, hagiografija, doktrininiai (ypač didžiųjų Bažnyčios rašytojų – šv. Augustino, šv. Ambraziejaus, šv. Jeronimo, šv. Bernardo) tekstai, istoriniai ir kompiliaciniai darbai bei nekrikščionių autorių kūriniai. Apie 80% panaudotų šaltinių yra religiniai veikalai[2]. Manoma, kad vienus darbus Jokūbas buvo giliai išstudijavęs, kitus citavo iš „antrųjų rankų", jų pačių neskaitęs, o pirmųjų „sutrumpintų" legendų rinkinių, taip pat labai paveikusių *Aukso legendą*, jis net nepaminėjęs[3].

[2] Alain Boureau. *La légende dorée: Le système narratif de Jacques de Voragine.* – Paris: Les Éditions du Cerf, 1984, p. 78–83.

[3] Marian Plezia, „Wstęp". – In: Jakub de Voragine. *Złota legenda: Wybór* / Tłumaczyła z języka łacińskiego Janina Pleziowa, wyboru dokonał, wstępem i przypisami opatrzył Marian Plezia. – Warszawa: Prószyński i S-ka, 2000, s. 35–36.

Taip pat žinotina, kad pats Jokūbas Voraginietis nesukūrė nė vieno skaitinio: rinkinio tekstai jo veik pažodžiui būdavo perrašomi iš kitų šaltinių, pagal poreikius juos perkuriant, trumpinant ir pan. Dėl šios ypatybės *Aukso legenda* laikytina populiariausių istorijų apie šventuosius kompiliacija, tarsi apibendrinančia visą Viduramžių hagiografijos įdirbį[4].

Kūrinio populiarumą nulėmė keletas veiksnių. Legendų rinkinys buvo parašytas paprastu stiliumi, jis buvo skirtas visiems kunigams, kad šie iš atitinkamai liturginių metų dienai skirtų legendų galėtų savo pamokslams pasisemti temų, idėjų, motyvų. Tai žinant, netenka stebėtis, kad jis viename ir tame pačiame skaitinyje kitąsyk pateikia ne vieną, o kelias hagiografines viso gyvenimo ar paskiro jo epizodo versijas; pavyzdžiui, šioje knygoje randame net kelis pasakojimus apie apaštalo Motiejaus gyvenimą, pateiktus be nuorodų apie kurio nors jų didesnį patikimumą. Atsižvelgdamas į būsimus šių pamokslų klausytojus – įvairaus išsilavinimo tikinčiuosius, Jokūbas Voraginietis pateikė daug detalių, kurios galėjo juos sudominti ir patraukti. Legendose pirmiausia pabrėžtas pavyzdinis šventųjų elgesys, daug vietos skiriant šventųjų apsimarinimo ir kankinysčių istorijoms. Ryškus šio kūrinio bruožas – gausūs stebuklų aprašymai, žavėję kaip neįprasti įvykiai ir skelbę šventųjų, ypač Švč. Mergelės Marijos, užtarimo galią; jie čia papasakoti kaip trumpos pamokomos istorijos, žinomos pavyzdžių (*exempla*) pavadinimu.

Aukso legenda – Viduramžių epochos knyga, pasižyminti kritiškumo stoka, o kartais – netgi naivumu; pateiktos šven-

[4] Hippolyte Delehaye. *Les légendes hagiographiques*. – Bruxelles: Société des Bollandistes, 1955, p. 216.

tųjų biografijos neretai prasilenkia su istorine tiesa. Anot Sherry'o L. Reameso, šio kūrinio ir pats autorius nelaikė tinkamu išsilavinusiems tikintiesiems[5]. Vis dėlto Voraginiečio kūrinys atspindėjo Viduramžių žmogaus mentalitetą, atliepė ir išsilavinusių, ir neišsilavinusių krikščionių literatūrinį skonį, jų konfesinius lūkesčius, todėl susilaukė stulbinamos sėkmės. Jokūbo Voraginiečio knyga greitai išpopuliarėjo ir pasklido po visą krikščionišką Europą. Ji buvo gausiai perrašinėjama, pildoma, taisoma, kitaip redaguojama, verčiama į tautines kalbas, o vėliau – ir publikuojama. Manoma, kad išliko daugiau nei 1000 *Aukso legendos* nuorašų. Ši knyga, pirmą kartą išspausdinta 1470 m. Bazelyje, jau iki XV a. pabaigos sulaukė bent 173 leidimų (iš jų 97 – lotynų kalba); ji buvo leidžiama ir XVI amžiuje. Užtat nieko nuostabaus, kad ji turėjo didžiulės įtakos ne tik religinei literatūrai, poezijai, bet ir dailei – ypač tapybai ir skulptūrai; tiesą pasakius, be jos šiandien neįmanoma suprasti daugelio Viduramžių vaizduojamosios dailės siužetų.

Anksti ir plačiai paplitusi po Europą, *Aukso legenda* dar Viduramžiais pateko ir į krikštą priėmusią Lietuvą. Ankstyviausia žinia apie šią knygą siekia XIV a. pabaigą. Yra žinoma, kad Lenkijos karalius ir Lietuvos didysis kunigaikštis Jogaila su žmona Jadvyga šią „kankinysčių knygą" padovanojo Vilniaus katedrai[6]. Ši dovana –

[5] Sherry L. Reames. *The „Legenda aurea": A Reexamination of Its Paradoxical History*. – Madison, Wis.: University of Wisconsin Press, 1985, p. 205.

[6] *Kodeks dyplomatyczny Katedry i Diecezji Wileńskiej=Codex diplomaticus Ecclesiae Cathedralis necnon Dioeceseos Vilnensis*. – T. 1: *(1387–1507)* / Wydali Jan Fijałek, Władysław Semkowicz. – Kraków: Akademia Umiejętności, 1948, nr. 33, s. 57.

bene garsiausias ir kol kas vienintelis žinomas liudijimas apie *Aukso legendos* rankraštį Viduramžių Lietuvoje.

Spausdintų knygų atsiradimas ženkliai išplėtė visuomenės galimybes susipažinti su šia populiaria skaitinių knyga. Kūrinį pamėgo ir pamaldūs pasauliečiai. Pavyzdžiui, XVI a. pradžioje jis aptinkamas garsaus Lietuvos didiko Alberto Goštauto bibliotekos sąraše[7]. *Aukso legendos* skaitytojų sąrašą išplečia gausūs įrašai išlikusiuose kūrinio egzemplioriuose. Sprendžiant iš jų, dauguma šiandien Lietuvoje saugomų Voraginiečio knygos leidimų XVII–XVIII a. priklausė įvairiems Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštijoje veikusiems vienuolynams. Minėtas šventųjų legendas savo rinkiniuose turėjo Vilniaus ir Tytuvėnų bernardinai, Gorodiščės benediktinai bei Vilniaus misionieriai, įsikūrę ant Išganytojo kalno. Jokūbo Voraginiečio knyga buvo labai reikalinga jo ordino broliams, tad nieko nuostabaus, kad šio kūrinio egzempliorių būta Derečino, Gardino, Lukiškių Šv. Jokūbo ir Pilypo, Paparčių bei Vilniaus Šv. Dvasios dominikonų vienuolynų bibliotekose. Be to, dalis išlikusių leidinių priklausė atskiriems broliams, vėlgi dažniausiai dominikonams, iš kurių galima paminėti kai kuriuos garsius XVIII a. vienuolius – Grigalių Šimaką OP, Domininką Sivickį OP. Būtent per dominikonus, kurių pagrindinė misija buvo sielovada ir pamokslavimas, šventųjų legendos galėjo lengviausiai pasiekti paprastų Lietuvos tikinčiųjų širdis. Dažnai šios knygos, keisdamos savininkus ir keliaudamos iš rankų į rankas, priklausė ir įvairiems privatiems asmenims, dvasininkams, Vilniaus kunigų seminarijai, netgi stačiatikių

[7] Kęstutis Gudmantas, „Alberto Goštauto biblioteka ir Lietuvos metraščiai" – In: *Knygotyra,* 2003, t. 41, p. 21.

dvasinei seminarijai bei Vilniaus evangelikų reformatų sinodui. Išlikusios *Aukso legendos* knygos liudija apie gausų ir margą skaitytojų ratą bei šio kūrinio paplitimą Lietuvoje.

Prasidėjus Renesansui ir Reformacijai, Jokūbo Voraginiečio kūrinio populiarumas ėmė smarkiai mažėti. Šio dominikono nekritiškai parengtus tekstus be gailesčio kritikavo humanistai ir net katalikų teologai. Priešiškumo banga atsirito ir iki Lietuvos: kritiškoms ispanų humanisto Chuano Luiso Viveso mintims pritarė garsus evangelikas reformatas Andrius Volanas, savo veikale „Vilniaus lojolininkų stabmeldystės pasmerkimas" (1583) ypač griežtai atsiliepęs apie Jokūbo Voraginiečio knygą.

Po Tridento susirinkimo *Aukso legenda* keletą amžių buvo visiškai užmiršta. XIX a. viduryje pasirodžius naujam, T. Graesse's parengtam šios knygos leidimui lotynų kalba, šį Viduramžių religinės literatūros paminklą vėl imta studijuoti ir versti į pagrindines Europos kalbas. Atgijęs susidomėjimas Jokūbo Voraginiečio šventųjų legendomis neblėsta iki šiol: jis subrandino vis gausėjančias mokslines studijas, monografijas, o galiausiai – pirmą kritinį šio kūrinio leidimą lotynų kalba (1998), nūnai išverstą į lietuvių kalbą. Be *Aukso legendos* negalima suprasti ne tik Viduramžių mentaliteto ir religingumo; be jos sunku vertinti ir Viduramžių raštiją bei vaizduojamąjį meną, taip pat ir Lietuvos. Su šiomis viltimis ir linkėjimais suprasti svarbią savos istorijos dalį šiandien mes pasitinkame ir šią Knygą.

Gita Drungilienė

AUKSO LEGENDA, ARBA ŠVENTŲJŲ SKAITINIAI

PROLOGAS

PRASIDEDA ŠVENTŲJŲ GYVENIMŲ PROLOGAS – Visas šio gyvenimo laikas dalijamas į keturis tarpsnius, o būtent į paklydimo, atnaujinimo, arba atšaukimo, susitaikymo ir keliavimo. Paklydimo laikas buvo nuo Adomo, tai yra nuo tada, kai jis pasitraukė nuo Dievo, ir tęsėsi iki Mozės; šį laiką Bažnyčia apmąsto nuo Septuagezimos iki Velykų, todėl tuo metu skaitoma *Pradžios* knyga, kurioje pasakojama apie pirmųjų tėvų paklydimą.

Atnaujinimo, arba atšaukimo laikas, prasideda nuo Mozės ir tęsiasi iki pat Kristaus gimimo; jame žmonės buvo pranašų atšaukti prie tikėjimo ir atnaujinti; šį amžių Bažnyčia apmąsto laikotarpiu nuo Viešpaties Advento iki pat Kristaus Gimimo, todėl tuo metu skaitomas Izaijas, kur atvirai kalbama apie šį atšaukimą. Susitaikymo amžius yra laikas, kai mes buvome sutaikyti per Kristų; šį amžių Bažnyčia apmąsto nuo Velykų iki Sekminių, todėl tuo metu skaitomas *Apreiškimas*, kur išsamiai kalbama apie šito susitaikymo slėpinį. Keliavimo metas yra šio gyvenimo laikas, kuriame nuolat esame klajokliai ir nuolat kaunamės mūšyje; šį metą Bažnyčia apmąsto nuo Sekminių aštuondienio iki Advento, todėl tuo metu skaitomos *Karalių* ir *Makabėjų* knygos, kuriose kalbama apie įvairius mūšius, o jais simbolizuojamas mūsų dvasinis mūšis. Tasai laikotarpis, kuris trunka nuo Viešpaties gimtadienio iki Septuagezimos, iš dalies priklauso susitaikymo laikui, kuris pats yra džiaugsmo metas ir trunka nuo Gimimo dienos iki Trijų Karalių aštuondienio, o iš dalies – keliavimo laikui, trunkančiam kaip tiktai nuo Trijų

Karalių aštuondienio iki Septuagezimos. Šį ketveriopą laikų paskirstymą galima suprasti, pirma, atitinkamai pagal keturis metų laikus, žiemą priskiriat prie pirmojo, pavasarį – prie antrojo, vasarą – prie trečiojo, rudenį – prie ketvirtojo, ir tokio sugretinimo pagrindas yra aiškus. Antra, ketveriopą laikų paskirstymą galima suprasti, lyginant jį su keturiomis dienos dalimis, naktį priskiriant prie pirmojo, rytą – prie antrojo, vidudienį – prie trečiojo, vakarą – prie ketvirtojo.

Ir nors anksčiau už atnaujinimą buvo paklydimas, bet Bažnyčia visas savo apeigas pradeda verčiau atnaujinimo, o ne paklydimo laikotarpiu, tai yra verčiau per Adventą, o ne per Septuagezimą, ir štai dėl kokių dviejų priežasčių. Pirma, idant neatrodytų, jog pradedama nuo klaidos – mat Bažnyčia paiso esmės, o ne žiūri laikotarpių sekos, kaip kad ir evangelistai dažniau pasielgdavo. Antra, kadangi per Kristaus atėjimą visa buvo atnaujinta, o dėl to šis metas ir vadinamas atšaukimo laikotarpiu. *Apreiškimo* 21: „Štai visa darau nauja“[1]. Vadinasi, visai deramai šiuo atnaujinimo laikotarpiu Bažnyčia atnaujina visas savo apeigas.

Taigi kad būtų laikomasi Bažnyčios nustatytos laikotarpių sekos, tai pirma pradėkime nuo švenčių, patenkančių į atnaujinimo laikotarpį ir Bažnyčios švenčiamų nuo Viešpaties advento iki gimimo. Antra, toliau kalbėsime apie tas šventes, kurios priklauso iš dalies susitaikymo, o iš dalies – keliavimo laikotarpiui ir kurias Bažnyčia švenčia nuo Viešpaties gimimo iki Septuagezimos. Trečia, kalbėsime apie tas šventes, kurios priklauso paklydimo laikotarpiui ir kurias Bažnyčia švenčia nuo Septuagezimos iki Velykų. Ketvirta, kalbėsime apie tas šventes, kurios priklauso susitaikymo laikotarpiui ir kurias Bažnyčia švenčia nuo Velykų iki Sekminių aštuondienio.

Penkta, kalbėsime apie tas šventes, kurios priklauso keliavimo laikotarpiui ir kurias Bažnyčia švenčia nuo Sekminių aštuondienio iki pat Advento.

APIE ATNAUJINIMO LAIKOTARPĮ

Apie Viešpaties Adventą	I
Apie šventą Andriejų	II
Apie šventą Mikalojų	III
Apie šventą Liuciją	IV
Apie šventą Tomą, apaštalą	V

APIE SUSITAIKYMO IR KELIAVIMO LAIKOTARPĮ

Apie Viešpaties Gimimą	VI
Apie šventą Anastaziją	VII
Apie šventą Steponą	VIII
Apie šventą Joną, apaštalą	IX
Apie Nekaltuosius Vaikelius	X
Apie šventą Tomą Kenterberietį	XI
Apie šventą Silvestrą	XII
Apie Viešpaties Apipjaustymą	XIII
Apie Viešpaties Apsireiškimą	XIV
Apie šventą Paulių, atsiskyrėlį	XV
Apie šventą Remigijų	XVI
Apie šventą Hiliarą	XVII
Apie šventą Makarijų	XVIII
Apie šventą Feliksą *in Pincis*	XIX
Apie šventą Marcelį	XX
Apie šventą Antaną	XXI
Apie šventą Fabijoną	XXII
Apie šventą Sebastijoną	XXIII
Apie šventą Agnietę	XXIV
Apie šventą Vincentą	XXV

Apie šventą Bazilijų XXVI
Apie šventą Joną Išmaldininką XXVII
Apie švento Pauliaus Atsivertimą XXVIII
Apie šventą Paulę XXIX
Apie šventą Julijoną XXX

APIE PAKLYDIMO LAIKOTARPĮ

Apie Septuagezimą XXXI
Apie Seksagezimą XXXII
Apie Kvinkvagezimą XXXIII
Apie Kvadragezimą XXXIV
Apie keturių metų laikų pasninkus XXXV
Apie šventą Ignotą XXXVI
Apie Apvalymą XXXVII
Apie šventą Blažiejų XXXVIII
Apie šventą Agotą XXXIX
Apie šventą Vedastą XL
Apie šventą Amandą XLI
Apie šventą Valentiną XLII
Apie šventą Julijoną XLIII
Apie švento Petro Sostą XLIV
Apie šventą Motiejų, apaštalą XLV
Apie šventą Grigalių, popiežių XLVI
Apie šventą Lionginą XLVII
Apie šventą Benediktą XLVIII
Apie šventą Patriką XLIX
Apie Viešpaties Apreiškimą L
Apie Viešpaties Kančią LI

APIE SUSITAIKYMO LAIKOTARPĮ

Apie Viešpaties Prisikėlimą LII
Apie šventą Sekundą, kankinį LIII

Apie šventą Mariją Egiptietę LIV
Apie šventą Ambraziejų LV
Apie šventą Jurgį LVI
Apie šventą Morkų, evangelistą LVII
Apie šventą Marceliną LVIII
Apie šventą Vitalijų LIX
Apie Vieną Mergelę iš Antiochijos LX
Apie šventą Petrą, kankinį LXI
Apie šventą Pilypą, apaštalą LXII
Apie šventą Jokūbą, apaštalą LXIII
Apie Švento Kryžiaus Atradimą LXIV
Apie šventą Joną priešais Lotynų Vartus LXV
Apie Didžiąją ir Mažąją Litaniją LXVI
Apie Viešpaties Žengimą į dangų LXVII
Apie Šventosios Dvasios Atsiuntimą LXVIII
Apie šventus Gordianą ir Epimachą LXIX
Apie šventus Nerėją ir Achilėją LXX
Apie šventą Pankracijų LXXI

APIE KELIAVIMO LAIKOTARPĮ

Apie šventą Urboną LXXII
Apie šventą Petronėlę LXXIII
Apie šventus Marceliną ir Petrą LXXIV
Apie šventus Primą ir Felicijoną LXXV
Apie šventą Barnabą, apaštalą LXXVI
Apie šventus Vitą ir Modestą LXXVII
Apie šventus Kviriką ir Julitą LXXVIII
Apie šventą Mariną, mergelę LXXIX
Apie šventus Gervazą ir Protazą LXXX
Apie švento Jono Krikštytojo Gimimą LXXXI
Apie šventus Joną ir Paulių LXXXII
Apie šventą Leoną, popiežių LXXXIII
Apie šventą Petrą, apaštalą LXXXIV

Apie šventą Paulių, apaštalą LXXXV
Apie Septynis Brolius LXXXVI
Apie šventą Sirą, Genujos vyskupą LXXXVII
Apie šventą Teodorą LXXXVIII
Apie šventą Margaritą LXXXIX
Apie šventą Aleksą XC
Apie šventą Praksedą XCI
Apie šventą Mariją Magdalietę XCII
Apie šventą Apolinarą XCIII
Apie šventą Kristiną, mergelę XCIV
Apie šventą Jokūbą, apaštalą XCV
Apie šventą Kristoforą XCVI
Apie šventus Septynis Miegančiuosius XCVII
Apie šventus Nazarijų ir Celsą XCVIII
Apie šventą Feliksą XCIX
Apie šventus Simplicijų, Faustiną ir Beatričę C
Apie šventą Mortą CI
Apie šventus Abdoną ir Seneną CII
Apie šventą Germaną CIII
Apie šventą Euzebijų, vyskupą CIV
Apie šventus Makabėjus CV
Apie šventą Petrą *ad Vincula* CVI
Apie šventą Steponą, popiežių CVII
Apie švento Stepono Atradimą CVIII
Apie šventą Dominyką CIX
Apie šventą Sikstą CX
Apie šventą Donatą CXI
Apie šventus Kiriaką, Largą ir Smaragdą CXII
Apie šventą Lauryną CXIII
Apie šventą Ipolitą ir jo bendrus CXIV
Apie Švenčiausiosios Mergelės Marijos Ėmimą į Dangų CXV
Apie šventą Bernardą CXVI
Apie šventą Timotiejų CXVII

Apie šventą Simforijoną CXVIII
Apie šventą Baltramiejų CXIX
Apie šventą Augustiną CXX
Apie švento Jono Krikštytojo Nukankinimą CXXI
Apie šventus Feliksą ir Adauktą CXXII
Apie šventą Egidijų CXXIII
Apie šventus Savinianą ir Saviną CXXIV
Apie šventą Lupą CXXV
Apie šventą Mamertiną CXXVI
Apie Švenčiausiosios Mergelės Gimimą CXXVII
Apie šventą Adrijoną CXXVIII
Apie šventus Gorgonijų ir Dorotėją CXXIX
Apie šventus Protą ir Hiacintą CXXX
Apie Švento Kryžiaus Išaukštinimą CXXXI
Apie šventą Joną Auksaburnį CXXXII
Apie šventus Kornelijų ir Kiprijoną CXXXIII
Apie šventą Eufemiją CXXXIV
Apie šventą Lambertą CXXXV
Apie šventą Matą, apaštalą CXXXVI
Apie šventą Mauricijų ir jo draugus CXXXVII
Apie šventą Justiną, mergelę CXXXVIII
Apie šventus Kozmą ir Damijoną CXXXIX
Apie šventą Forsiejų, vyskupą CXL
Apie šventą Mykolą, arkangelą CXLI
Apie šventą Jeronimą CXLII
Apie šventą Remigijų CXLIII
Apie šventą Leodegarijų CXLIV
Apie šventą Pranciškų CXLV
Apie šventą Pelagiją CXLVI
Apie šventą Margaritą, vadinamą Pelagijumi CXLVII
Apie šventą Taisę CXLVIII
Apie šventą Dionizą ir jo draugus CXLIX
Apie šventą Kalikstą, popiežių CL

Apie šventą Leonardą CLI
Apie šventą Luką, evangelistą CLII
Apie šventus Chrizantą ir Dariją CLIII
Apie Vienuolika Tūkstančių Mergelių CLIV
Apie šventus apaštalus Simoną ir Judą CLV
Apie šventą Kventiną CLVI
Apie šventą Eustachijų CLVII
Apie Visų Šventųjų šventę CLVIII
Apie Visų Mirusių Tikinčiųjų minėjimą CLIX
Apie Keturis Vainikuotuosius CLX
Apie šventą Teodorą CLXI
Apie šventą Martyną CLXII
Apie šventą Bricijų CLXIII
Apie šventą Elzbietą CLXIV
Apie šventą Ceciliją CLXV
Apie šventą Klemensą CLXVI
Apie šventą Krizogoną CLXVII
Apie šventą Kotryną CLXVIII
Apie šventą Saturniną CLXIX
Apie šventą Jokūbą, nužudytąjį CLXX
Apie šventą Pastorių, abatą CLXXI
Apie šventą Joną, abatą CLXXII
Apie šventą Mozę, abatą CLXXIII
Apie šventą Arsenijų, abatą CLXXIV
Apie šventą Agatoną, abatą CLXXV
Apie šventus Varlaamą ir Juozapatą CLXXVI
Apie šventą Pelagijų, popiežių CLXXVII
Apie Bažnyčios pašventinimą CLXXVIII

APIE ATNAUJINIMO LAIKOTARPĮ

I. APIE VIEŠPATIES ADVENTĄ

APIE VIEŠPATIES ADVENTĄ I – Viešpaties Adventas tęsiasi keturias savaites pažymint, jog atėjimų yra keturi, o būtent į kūną, į širdis, į mirtį ir į Teismą. Paskutinė savaitė vargu ar baigiasi, nes šventųjų garbė, kuri bus dovanojama per paskutinįjį atėjimą, niekuomet nepasibaigs. Kaip tik dėl šitos priežasties pirmasis pirmos savaitės atliepas, apimantis *Gloria patri*, susideda iš keturių eilučių, kad pažymėtų minėtus keturis atėjimus. O kas arba prie kurio kas labiau tinka, tegu nuovokus skaitytojas pats įsidėmi. Ir nors adventas yra ketveriopas, tačiau Bažnyčia, kaip regis, ypač žadina atminimą apie dvejopą, tai yra apie atėjimą į kūną ir į Teismą, kaip aišku iš to meto apeigų. Kaip tik dėl šios priežasties Advento pasninkui iš dalies būdingas džiūgavimas, iš dalies – sielvartas, nes turint omenyje atėjimą į kūną, kalbama apie džiaugsmo pasninką, o turint omenyje atėjimą į Teismą, kalbama apie sielvarto pasninką. Ir tai pažymėdama Bažnyčia tuomet gieda tam tikras džiaugsmo giesmes ir šitaip elgiasi dėl gailestingumo bei džiūgavimo atėjimo, o nuo kai kurių – susilaiko ir šitaip elgiasi dėl rūstaus Teismo bei sielvarto atėjimo.

Taigi dėl atėjimo į kūną, tai čia galima matyti tris dalykus, o būtent atėjimo savalaikiškumą, jo būtinybę ir naudą. Atėjimo savalaikiškumas matyti žmogaus atžvilgiu – žmogaus, kuris iš pradžių buvo pavaldus gamtos įstatymui dėl Dievo pažinimo stokos; todėl jis tuo metu buvo nusiritęs į blogiausias stabmeldystės klaidas ir todėl buvo priverstas šaukti ir tarti: „Apšviesk mano akis“[2] ir t. t. Po to pasirodė įsakmus įstatymas, kuriam

žmogus buvo palenktas dėl bejėgystės, nes iš pradžių šaukė: „Yra, kas įvykdo, – nėra, kas įsako“. Mat tada jisai tebuvo tik praprusęs, bet nebuvo išvaduotas iš nuodėmės nei kokia nors malone paskatintas siekti gėrio, todėl buvo priverstas svyruoti ir kalbėti: „Yra, kas paliepia, o nėra, kas įvykdo“. Vadinasi, Dievo Sūnus atėjo laiku, kai žmogus buvo pasmerktas nežinojimui ir bejėgiškumui, nes jeigu Jis būtų pasirodęs anksčiau, tai žmogus išganymą būtų priskyręs prie savo nuopelnų ir dėl to nebūtų parodęs dėkingumo už vaistą.

Antra, laiko atžvilgiu – kadangi atėjo per laiko pilnatvę ir t. t., *Gal.* 4: „Bet atėjus laiko pilnybei“[3] ir t. t. Augustinas teigia: „Daug kas pasako: „Kodėl Kristus nepasirodė anksčiau?“ – kadangi laiko pilnatvė dar neatėjo vadovaujant Tam, kuris ir buvo laikus sukūręs. Kai galop atėjo laiko pilnatvė, pasirodė Tasai, kuris mus išvadavo iš laiko. O išvaduoti iš laiko mes ateisime į tą amžinybę, kur nėra jokio laiko“[4]. Trečia, žaizdos ir visuotinės ligos atžvilgiu. Juk tuo metu, kai liga jau buvo tapusi visuotinė, buvo tinkamas laikas panaudoti visuotinį vaistą, štai kodėl Augustinas sako[5], jog tada iš dangaus atėjo didis gydytojas, kai visame pasaulyje gulėjo didis ligonis.

Štai kodėl Bažnyčia septyniose antifonose, giedamose prieš Viešpaties Gimimą, rodo įvairias savos ligos puses ir kiekvienai prašo gydytojo vaistų. Kadangi prieš Dievo Sūnaus atėjimą į kūną mes klaidžiojome be išmanymo arba akli, pasmerkti amžinoms bausmėms, nelabojo vergai, supančioti pikto įpratimo prie nuodėmės, prasmegę į tamsumas, tremtiniai iš tėvynės ir iš jos išvaryti žmonės, todėl mums ir reikėjo gydytojo, atpirkėjo, išlaisvintojo, išvedėjo, apšvietėjo ir išganytojo. Buvome neišmanūs, todėl mums reikėjo, kad Jisai mus pamokytų, ir todėl pirmoje antifonoje iškart sušunkame: „Išmintie, kuri išėjai iš

Aukščiausiojo lūpų *ir t. t.*, ateik mūsų mokyti išmanymo keliu“[6]. Tačiau būtų maža naudos, jei būtume buvę pamokyti, o nebūtume buvę atpirkti, todėl mes Jo dar prašome atpirkti mus, kai antroje antifonoje sušunkame: „Izraelio giminės Viešpatie ir Valdove *ir t. t.*, su ištiesta ranka ateik mūsų atpirkti“[7]. Bet kokia nauda iš to, jei būtume buvę pamokyti ir atpirkti, bet po atpirkimo vis dar būtume likę belaisviai? Štai kodėl prašomės išlaisvinami, kai trečioje antifonoje sušunkame: „Jesės šaknie *ir t. t.*, neužtruk ir ateik mūsų išlaisvinti“[8]. Tik kokia nauda būtų buvusi belaisviams, jeigu jie būtų buvę atpirkti ir išlaisvinti, bet dar neišvaduoti nuo bet kokių pančių, idant būtų patys savo šeimininkai ir galėtų žengti, kur nori? Vadinasi, būtų buvusi maža nauda iš to, jeigu Jis mus būtų atpirkęs ir išlaisvinęs, bet tebelaikęs supančiotus, todėl prašomės išvedami iš bet kokių nuodėmės pančių, kai ketvirtoje antifonoje sušunkame: „Dovydo rakte *ir t. t.*, ateik ir išvesk iš kalėjimo namų supančiotąjį, sėdintį patamsiuose ir mirties šešėly“[9]. Bet kadangi tų belaisvių, kurie ilgai išbuvo kalėjime, akys būna aptemdytos, ir jie negali aiškiai matyti, todėl, išvaduotiems iš kalėjimo, mums dar lieka prašyti, kad mus apšviestų, idant regėtume, kur turime eiti, todėl penktoje antifonoje mes sušunkame: „Amžinosios šviesos aušra, ateik ir apšviesk sėdinčius patamsiuose ir mirties šešėlyje“[10]. Bet jei ir būtume buvę mokyti, visiškai išvaduoti iš priešų ir apšviesti, tai kiek tai būtų padėję, jeigu mus dar reiktų išganyti? Štai kodėl kitose dviejose antifonose mes prašomės išganomi, kai tariame: „Tautų karaliau *ir t. t.*, ateik, išganyk žmogų, kurį sukūrei iš molio“[11]. Taip pat: „Emanueli *ir t. t.*, ateik mūsų išganyti, Viešpatie, mūsų Dieve“. Pirmojoje mes prašome tautų išganymo – toje, kur sakoma: „Tautų karaliau *ir t. t.*“. Antrojoje – išganymo žydams, kuriems Dievas

dovanojo Įstatymą, – toje, kur sakoma: „Emanueli, mūsų valdove ir įstatymdavy *ir t. t.*“[12].

Jo atėjimo naudą įvairūs šventieji žymi įvairiai. Juk patsai Viešpats, kaip aiškėja iš *Lk* 4, liudija, jog Jis atėjęs ir buvęs pasiųstas dėl septynių naudingų dalykų, tardamas: „Viešpaties Dvasia ant manęs *ir t. t.*“[13]. Čia iš eilės Jisai sakosi esąs pasiųstas paguosti beturčių, pagydyti tų, kieno širdys sutrintos, išlaisvinti belaisvių, apšviesti nemokytų, išlaisvinti nusidėjėlių, atpirkti visos žmonių giminės ir atlyginti vertiesiems. Augustinas nurodo tris naudingus Jo atėjimo dalykus, sakydamas: „Ko dar šiame priešiškame pasaulyje gausu, jeigu ne gimimų, kančių ir mirčių? Tokios yra mūsų krašto prekės, ir anas pirklys nužengia prie tokio uždarbio; ir kadangi kiekvienas pirklys duoda ir ima – duoda, ką turi, o ima, ko neturi, – tai Kristus tokioje prekyboje irgi atidavė ir paėmė. Paėmė tai, ko šičia gausu, o būtent gimimą, kančią ir mirtį, o atidavė – atgimimą, prisikėlimą ir amžiną karaliavimą. Taip pat dangaus prekeivis pas mus atvyko paimti įžeidimo ir duoti garbę, patirti mirtį ir dovanoti gyvenimą, iškęsti nešlovę, o dovanoti šlovę“[14]. Grigalius nurodo keturis naudingus Jo atėjimo dalykus, bylodamas: „Visi išdidieji, kilę iš Adomo giminės, stengėsi siekti šio gyvenimo laimės, vengti nelaimės, apsisaugoti nuo priekaištų ir pasiekti šlovės. Pasirodė tarp jų įsikūnijęs Viešpats, siekiantis nelaimės, niekinantis laimę, noriai priimantis įžeidimus ir bėgantis nuo šlovės“[15]. Taip pat: „Kristus atėjo lauktas, ateidamas mokė naujų dalykų, mokydamas darė stebuklus, o darydamas stebuklus pakentė ydingus dalykus“[16]. Tuo tarpu Bernardas Klervietis kitaip nurodo, kai byloja: „Mes apgailėtinai kenčiame nuo trejopos ligos. Juk mes esam ir lengvi suvedžioti, ir silpni veikti, ir gležni pasipriešinti. Jei norime pasirinkti tarp gėrio ir blogio,

apsigauname; jeigu stengiamės daryti gera, pavargstame; jeigu bandome pasipriešinti blogiui, pralaimime. Todėl būtinas Išganytojo atėjimas, idant Jis, per tikėjimą gyvendamas mumyse, apšviestų mūsų aklumą; būdamas su mumis, sustiprintų mūsų *silpnumą*; ir stodamas už mus, pridengtų mūsų gležnumą ir už mus kovotų"[17]. Šitaip moko Bernardas.

Dėl antrojo atėjimo, tai yra atėjimo į Teismą, tai reikia paisyti dviejų dalykų, o būtent Teismą pranašaujančių ir jį lydinčių ženklų. Pranašaujantys ženklai yra trejopi, o būtent baimę keliantieji, klastingieji Antikristo ir nežabotieji ugnies. Penketas baimę keliančių ženklų, pranašaujančių Teismą, nurodoma *Lk* 21: „Bus ženklų saulėje, mėnulyje ir žvaigždėse, o žemėje didelio išgąsčio tarp tautų dėl smarkaus jūros ir bangų ūžimo"[18]. Pirmus tris ženklus apibrėžia *Apr* 6: „Saulė pasidarė juoda kaip ašutinis maišas, ir visas mėnuo pasidarė kaip kraujas, ir žvaigždės nuo dangaus puolė ant žemės"[19]. Taigi sakoma saulę užtemstant arba tiek, kiek, kaip mums pagal jos šviesos praradimą atrodo, kad ji tarsi liūdi tuo metu, kai miršta šeimos tėvas, tai yra žmogus; arba tiek, kiek ji užtemsta, užėjus dar ryškesniam šviesuliui, tai yra Kristaus šviesybei; arba tiek, kiek ji apsiblausia pagal metaforišką apibūdinimą, kadangi, pasak Augustino, Dievo bausmė būsianti tokia rūsti, kad net ir saulė nedrįsianti į ją pažvelgti; arba tiek, kiek ji užtemsta pagal mistinę reikšmę, kadangi teisingumo saulė – Kristus – tada bus apsiniaukęs, nes niekas neišdrįs Jo neišpažinti. Čia dar kalbama apie vario dangų ir žvaigždes, vadinamas *asub*, kurios yra panašios į žvaigždes, ir sakoma, kad žvaigždės, kaip žmonės mano, krinta iš dangaus, kai *asub* leidžiasi, todėl ir Šventasis Raštas čia prisitaiko prie įprastos kalbos; o jau tada iš viso prasidės šitoks spaudimas, kadangi pasipils ugnies esybė, ir visa šitai Viešpats

padarys nusidėjėliams įbauginti. Žvaigždes krentant sakoma arba todėl, kad jos išleis ugninius plaukus; arba daugelis, kurie atrodė kaip žvaigždės, kris iš bažnyčios; arba todėl, kad paslėps savo šviesą, kad jų beveik nesimatytų.

Apie ketvirtą ženklą, kad žemėje bus suspaudimo, skaitoma *Mt* 24: „Nes tuomet bus didelė priespauda, kokios nebuvo nuo pasaulio pradžios *ir t. t.*“[20]. Penktą ženklą, o būtent jūros ūžimą, kai kas supranta taip, kad jūra su didžiuliu triukšmu praras ankstesnę esybę pagal šiuos *Apr* 21 žodžius: „ir jūros jau nebebuvo“[21]. Arba atsitiks taip, kaip tvirtina kiti: tasai griausmas pasigirs, kadangi jūra su didžiausiu triukšmu pakils viršum kalnų per 40 uolekčių, o paskui suslūgs. Arba atsitiks taip, kaip pažodžiui nurodo Grigalius: „Tada prasidės naujas ir negirdėtas jūros ir bangų sumišimas“[22].

Jeronimas žydų metraščiuose surado 15 pirma Teismo būsiančių ženklų, bet nenurodė, ar jie eis vienas po kito, ar su pertrūkiais. Pirmą dieną jūra pakilsianti per 40 uolekčių viršum kalnų aukščio, stūksodama savo vietoje tarsi siena. Antrą dieną ji taip suslūgsianti, kad bus vos galima ją įžiūrėti. Trečią dieną jūros paviršiuje pasirodysiančios jūrinės pabaisos, paleisiančios baubimą ligi pat dangaus, o jų baubimą suprasiąs vienas Dievas. Ketvirtą dieną degsianti jūra ir vandenys. Penktą medžiai ir žolės apsipilsiantys kraujo rasa; kaip dar kiti tvirtina, tą penktą dieną laukuose susispies visi dangaus sparnuočiai – kiekviena rūšis savo vietoje, – jie neles nieko ir negers, o tiktai būgštaus, laukdami tuoj ateisiančio Teisėjo. Šeštąją sugrius pastatai; kaip pasakoja, dar šitą šeštą dieną dangaus skliauto akivaizdoje iš saulėlydžio pusės patvinsiančios ugninės upės ir nubėgsiančios iki pat saulėtekio. Septintąją viena po kitos trupėsiančios uolos, jos skilsiančios į keturias dalis, viena jų dalis, kaip pasakoja, tru-

pinsianti kitą, ir žmogus neatpažinsiąs to garso, o tiktai Dievas. Aštuntąją kilsiantis visuotinis žemės drebėjimas, kurs, kaip pasakoja, būsiąs toksai didelis, kad ant kojų nepajėgs išsilaikyti nė vienas žmogus, nė vienas gyvulys – visi bus pargriauti ant žemės. Devintąją žemė išsilyginsianti, ir visi kalnai bei visos kalvos pavirsiantys į dulkes. Dešimtąją iš urvų išlįsiantys žmonės, jie žengsią tarsi bepročiai ir vienas su kitu negalėsią susikalbėti. Vienuoliktąją pakilsią mirusiųjų kaulai ir sustosią viršum kapų; visi kapai nuo saulėtekio ligi saulėlydžio pusės atsiversiantys, kad iš jų galėtų atsikelti mirusieji. Dvyliktąją krisiančios žvaigždės; mat visos keliaujančios bei vietoje stovinčios žvaigždės iš savęs išleisiančios ugninius plaukus, ir tada vėl atsirasią *asub*; kaip pasakoja, dar šitą dvyliktą dieną į laukus maurodami visi gyvuliai ateisiantys ir nei gersiantys, nei ėsiantys. Tryliktąją mirsiantys visi gyvieji, idant prisikeltų su mirusiaisiais. Keturioliktąją degsiantis dangus ir žemė. Penkioliktąją atsirasiantis naujas dangus, nauja žemė, ir visi prisikelsiantys.

Antras prieš Teismą einantis dalykas bus klastingieji Antikristo ženklai. Jisai bandys visus apgauti keturiais būdais. Pirma, jis mėgins apgauti suktai įkalbinėdamas ir klaidingai dėstydamas Raštą. Mat jisai bandys įtikinti ir remdamasis Raštu tvirtinti esąs Įstatyme žadėtasis mesijas, todėl naikins Kristaus įstatymą ir jo vietoje diegs savąjį. *Ps*: „Pastatyk, Viešpatie, ant jų baudėją *ir t. t.*“[23]. *Glosa*: „Tai yra Antikristą, neteisingo įstatymo davėją“. *Dan* 11: „Ir sukels pasibjaurėjimą šventykla ir jos nuniokojimą“[24]. *Glosa*: „Antikristas sėdės Dievo šventykloje tarsi dievas, idant pašalintų Dievo įstatymą“.

Antra, jis mėgins apgauti, darydamas stebuklus. 2 *Tes* 20: „Jo atėjimas yra pagal Šėtono veikimą su visokia galybe, ir ženklais, ir melagingais stebuklais“[25], *Apr* 13: „Ir jis darė didžius

ženklus, taip kad net ugnį iš dangaus nužengdindavo“[26]. *Glosa*: „Kaip apaštalams dvasia buvo duota ugnies pavidalu, taip ir jie ugnies pavidalu duos pražūtingą dvasią“. Trečia, Antikristas bandys apgauti, dalydamas dovanas. *Dan* 13: „Suteiks jo šalininkams daug valdžios ir padalins žemę be atlyginimo“[27]. *Glosa*: „Apgautiesiems Antikristas dovanos gausias dovanas ir savo kariuomenei padalins žemę. O tuos, kurių neįstengs pajungti savo gąsdinimais, pajungs godumu“. Ketvirta, jis mėgins apgauti, sukeldamas kančias. *Dan* 8: „Jis naikins visa daugiau, kaip galima tikėti“[28]; dar šitai mini Grigalius, kalbėdamas apie Antikristą: „Mat jis išnaikina galinguosius, nes tuos, kas būna neįveikiamos dvasios, jis įveikia kūniškai“[29].

Trečias prieš Teismą eisiantis dalykas bus nežabota ugnies galia, o ji eis prieš Teisėjo veidą. Viešpats tą ugnį pasiųs, pirma, kad atnaujintų pasaulį, mat ji apvalys ir atnaujins visus elementus, todėl pati bus panašiai kaip vandens tvanas per 15 uolekčių aukštesnė už kalnus, kaip pasakojama *Scholastinėje istorijoje*[30], kadangi žmonių darbai tiek daug įstengsią pakilti. Antra, Viešpats ugnį pasiųs, idant apvalytų žmones, nes ji tiems, kas tuo metu bus surastas gyvas, bus vietoje skaistyklos. Trečia, idant pasmerktieji patirtų didesnes kančias. Ketvirta, idant šventuosius apšviestų didesnė šviesa; mat, pasak Bazilijaus[31], atlikęs pasaulio apvalymą, Dievas atidalins kaitrą nuo spindesio, visą kaitrą pasiųs į pasmerktųjų kraštus, kad šie toliau kankintųsi, o visą spindesį nuleis į palaimintųjų buveinę, kad šie toliau džiaugtųsi.

Teismą lydinčių požymių bus gausu. Pirmas iš jų yra Teisėjo veikla. Mat Teisėjas nužengs į Juozapato slėnį, geruosius pastatys iš dešinės, o bloguosius – iš kairės. Ir privalu tikėti, jog Jis bus aukštesnėje vietoje, kad kiti galėtų Jį regėti. Nereikia

manyti, kad visi sutilps į tą slėniuką, nes tatai – vaikiška, kaip tvirtina Jeronimas[32]; reikia manyti, kad žmonių bus ir ten, ir šalia esančiose vietose: juk mažame žemės plote gali išsitekti nesuskaičiuojami tūkstančiai žmonių, ypač kai jie susiglaudžia, ir jeigu prireiks, išrinktieji bus ore dėl savo lakaus kūno, o pasmerktieji galės ten būti, keliami dieviškojo gerumo.

Tuomet Teisėjas prikiš nedorėliams ir pasmerks tuos iš jų, kurie nebus nusipelnę gailestingumo darbais, ir tada visi apraudos save, kaip kad moko Auksaburnis, aiškindamas Matą ir sakydamas šitaip: „Apraudos save žydai, regėdami ir gyvą, ir kitus gaivinantį Tą, kurį laikė mirtingu žmogumi, ir jau kaltindami patys save už Jo sužalotą kūną, nebeįstengs paneigti savo nusikaltimo. Apraudos save ir pagonys, nes, apgauti įvairių filosofų svarstymų, jie galvojo, kad neprotinga kvailybė esanti garbinti nukryžiuotąjį Dievą. Apraudos save nusidėjėliai krikščionys, kurie pasaulį mylėjo labiau nei Kristų. Apraudos save eretikai, kurie kalbėjo Nukryžiuotąjį esant paprastą žmogų, nors ir matė, jog Teisėjas yra Tasai, kuriam žydai sukėlė kančių. Apraudos save visos gentys žemėje, nes ir narsōs spirtis prieš Jį joms nelieka, nei galimybės pabėgti Jo akivaizdoje, nei vietos atgailai, nei laiko atsiteisti, nes striuka joms su visais ištekliais, tad joms nebelieka nieko kita, kaip tik gedulas“[33].

Antras iš Teismą lydinčių požymių yra atskyrimas pagal luomą, nes, kaip tvirtina Grigalius: „Per Teismą bus keturi luomai: du iš nedorėlių ir du iš išrinktųjų. Mat būna teisiami ir pražūna tie, kam bus tariama: „Buvau alkanas, ir nedavėte man valgyti *ir t. t.*“. Nebūna teisiami, o pražūna kiti kaip ir tie, apie kuriuos sakoma: „Kas netikėjo, jau yra nuteistas“, nes jie nei Teisėjo žodžius išgirdo, nei Jo tikėjimą pažodžiui išsaugoti

troško. Dar kiti teisiami ir karaliauja kaip tie, kuriems bus sakoma: „Buvau alkanas, ir davėte man valgyti *ir t. t.*“. Dar kiti nėra teisiami ir karaliauja kaip tie tobuli vyrai, kurie teis kitus, bet ne nuosprendį jiems skelbs, nes tatai priderės vienam tik Teisėjui, o tik vadinsis teisėjais, tai yra jie tik pagelbės teisiančiajam“[34]. Ir tasai pagelbėjimas pirmiausia bus susijęs su šventųjų šlove, nes bus didžiulė garbė kartu su Teisėju dalyvauti Teismo posėdyje – kaip Jis pažadėjo jiems, tardamas: „Sėdėsite dvylikoje sostų *ir t. t.*“[35]. Antra, tasai pagelbėjimas bus susijęs su nuosprendžio patvirtinimu; mat jie Teisėjo nuosprendį patvirtins kaip tie, kas kitomis aplinkybėmis dalyvauja su teisėju teismo posėdyje, tvirtina jo nuosprendį ir pasirašo jį patvirtindami. *Ps*: „Daryti tarp jų parašytą teismą *ir t. t.*“[36]. Trečia, tas pagelbėjimas bus susijęs su nedorėlių pasmerkimu, o šituos jie pasmerks, lygindami savo gyvenimą su jų.

Treti iš Teismą lydinčių požymių yra kentėjimo žymenys, o būtent kryžius, vinys ir randai ant kūno. Šitie žymenys pasitarnaus, pirma, parodyti šlovingai Jo pergalei, todėl jie pasirodys gaubiami didingos šlovės, kaip byloja Auksaburnis, aiškindamas Matą, jog kryžius ir randai šviesiu skaisčiau už saulės spindulius. Jis dar sako: „Pagalvok, kaip didi yra kryžiaus vertė: „Aptems saulė, mėnulis nebeduos savo šviesos“[37], idant sužinotum, kiek šviesesnis už mėnulį yra kryžius ir kiek jis ryškesnis už saulę“. Antra, tie žymenys pasitarnaus parodyti Jo gailestingumui, idant iš to pasimatytų, kaip gailestingai išganyti dorieji. Trečia, žymenys pasitarnaus Jo teisingumui parodyti, idant iš to pasimatytų, kaip teisingai pasmerkti nedorėliai, nes jie paniekino šitokią didelę Jo kraujo auką. Dėl tokios priežasties Jis jiems papriekaištavo šitokiais žodžiais, kaip byloja Auksaburnis, aiškindamas Matą: „Tai dėl jūsų aš

pasidariau žmogumi, dėl jūsų buvau surištas ir išjuoktas, sumuštas ir nukryžiuotas, tad kokia nauda iš šitokių baisių mano nelaimių? Štai kokia kaina už mano kraują, kurį aš praliejau vardan jūsų sielų atpirkimo! Kurgi jūsiškis paklusnumas, kurį man parodėte už mano kraujo kainą? Aš jus branginau labiau už savo šlovę, nes esu Dievas, apsireiškęs žmogumi, o jūs štai nuvertinote mane labiau už bet kokį savo turtą! Jukgi jūs bet kurį kitą žemišką dalyką mylėjote labiau nei mano teisingumą ir tikėjimą"[38]. Tai šitaip kalba Auksaburnis.

Ketvirtas iš Teismą lydinčių požymių yra teisiančiojo rūstybė. Mat jo nepalenksi baime, kadangi Jis yra Visagalis. Auksaburnis apie tai byloja: „Neatsiranda narsos Jam pasipriešinti"[39]. Nepalenksi Jo nė dovana, nes Jis – pats turtingiausias. Bernardas Klervietis apie tai sako: „Ateis, ateis toji diena, kurią kur kas daugiau reikš tyros širdys nei suktos kalbos, švari sąžinė nei pilnos mašnos. Juk Jis – tai tas, kurio neapgausi žodžiais ir nepalenksi dovanomis"[40]. Dar Augustinas: „Laukiama Teismo dienos, ir pasirodys anas teisingiausias Teisėjas, kuris nepriima asmeniškai nė vieno iš žemės galingųjų ir kurio rūmų auksu ir sidabru nepaveikia joks vyskupas, abatas ar grafas"[41]. Nepalenksi Jo neapykanta, nes Jis – pats geriausias; juk dėl to, jog Jis – geriausias, ant Jo nekrinta jokia neapykanta. *Išm* 11: „Nelaikai neapykantoje nieko iš to, ką esi padaręs"[42]. Nepalenksi Jo meile, nes Jis – pats teisingiausias: juk gi Jis neišlaisvins nė savo brolių, tai yra netikrų krikščionių, kaip sakoma *Ps*: „Brolis neatperka"[43]. Dar Jo nepalenksi nė paklydimu, nes Jis – pats išmintingiausias, kaip sako popiežius Leonas: „Toksai yra aukščiausiojo Teisėjo išmanymas, tokia gąsdinanti išvaizda To, kuriam pereinama visa, kas tanku, ir atvira visa, kas slapta; kuriam šviečia tamsūs daiktai, atsako – nebylūs, išpažįsta – tyla

ir kalba – mintis be balso. Ir kadangi Jo išmintis siekia šitaip aukštai ir šitaip toli, prieš šitokią išmintį nieko nepadarys nei advokatų pasitelkiamos nuorodos, nei filosofų išvedžiojimai, nei puikiausios oratorių kalbos, nei apsukruolių gudrybės“[44]. Apie pastarąsias keturias grupes Jeronimas taip atsiliepia: „Dėl pirmųjų, tai tenai bebalsiai ir nebyliai bus laimingesni už šnekiuosius; dėl antrųjų, tai piemenys ten pranoks filosofus; dėl trečiųjų, tai kaimiečiai ten bus laimingesni nei oratoriai; o dėl ketvirtųjų, tai neišraiškingai kalbančius ten reikės statyti aukščiau ir už Cicerono sąmojus“[45].

Penktas iš Teismą lydinčių požymių yra baisingasis kaltintojas, mat priešais nusidėjėlį tąsyk stovės trys kaltintojai. Pirmasis bus velnias[46]. Augustinas liudija: „Šičia bus velnias, ir jis balsiai skaitys mūsų prisipažinimo žodžius bei smerks mus už visa, ką būsim nuveikę, už visas nuodėmes, padarytas bet kurioj vietoj ir bet kuriuo laiku, ir už visa tai, ką gera savu metu mes privalėjom padaryti. Mat šitas priešas pasakys: „Teisingiausias Teisėjau! Nuspręsk, jog tasai už savo nusikaltimą priklauso man, nes pats nenorėjo Tavo malone Tau priklausyti; jisai yra Tavo per prigimtį, o mano – per nelaimę; jisai Tau priklauso už Tavo kančią, o man – už mano įkalbinėjimą; jis yra Tau nepaklusnus, o paklusnus man; jis priėmė iš Tavęs nemirtingumo drabužį, o iš manęs paėmė štai šiuos sudriskusius marškinius, kuriais dabar vilki, – Tavo drabužį nusimetė, o su maniškiu čia atėjo! Teisingiausiasis Teisėjau, nuspręsk, kad jis yra mano ir kad jį būtina pasmerkti drauge su manimi!“ Ak, varge, varge! Ar begalės lūpas praverti toksai, dėl kurio bus pripažinta, jog jis teisingai teisiamas su velniu?“ Tai šitaip kalba Augustinas.

Antrasis kaltintojas bus sava piktadarystė. Mat kiekvieną ten kaltins savos nuodėmės, kaip nurodoma *Išm* 4: „Jie ateis

savo nuodėmių apyskaitos išgąsdinti, ir jų piktadarystės bus jų kaltintojos, kurios prieš juos stos“[47]. Bernardas paliudija: „Tąsyk kartu kalbėdami jo darbai sakys: „Tu mus įvykdei, mes esam tavo darbai ir tavęs nepaliksim, o visąlaik su tavim būsim ir su tavim į teismą keliausim““. Jie apkaltins jį gausiais įvairiausiais nusikaltimais.

Trečiasis kaltintojas bus visas pasaulis, kaip byloja Grigalius: „Jei klausi, kas tave kaltins, aš tau sakau: visas pasaulis“. Auksaburnis, komentuodamas Matą, nurodo: „Tą dieną nebebūna nieko, ką mes galėtume atsakyti tenai, kur dangus ir žemė, vanduo, saulė ir mėnuo, dienos ir naktys, ir visas pasaulis stos prieš mus, įdant paliudytų mūsų nuodėmes. Ir net jeigu viskas aplinkui tylėtų, tai mūsų pačių mintys ir darbai tyčia išstotų prieš mus, Dievo akivaizdoje rūsčiai mus kaltindami“[48].

Šeštas iš Teismą lydinčių požymių yra neklystantis liudytojas. Mat nusidėjėlis priešais save turės tris liudytojus. Vieną – viršuje savęs, o būtent Dievą, kuris bus ir Teisėjas, ir liudytojas, kaip nurodo *Jer* 29: „Aš esu teisėjas ir liudytojas, sako Viešpats“[49]. Antrą – savo viduje, o būtent sąžinę, kaip sako Augustinas: „Kiekvienas, kurs bijai būsimo Teisėjo, taisyk save pagal esamą sąžinę. Mat kalba tavo bylai taps tavo sąžinės liudijimas“[50]. Trečią – šalia savęs, o būtent savąjį angelą, priskirtą jį saugoti, kuris pateiks liudijimą prieš jį, nes žinos visa, ką tasai padarė, kaip nurodo *Job* 20: „Dangus“, – tai yra angelai, – „atidengs jo neteisybę“[51].

Septintas iš Teismą lydinčių požymių yra nusidėjėlio suvaržymas dėl viso to, kaip moko Grigalius: „Ir kokie ankšti tuomet bus nedorėlių keliai! Viršuje bus supykęs Teisėjas, apačioje – šiurpinantis chaosas, iš dešinės – kaltinančios nuodėmės, iš kairės – nesuskaičiuojami nelabieji, tempiantys

juos į bausmės vietą, viduje – gyvas sąžinės balsas, o išorėje – deginantis pasaulis. Kur bepabėgs šitaip užspeistas vargšas nusidėjėlis? – Nebebus galima pasislėpti, o ir pasirodyti bus nebepakeliama“[52].

Aštuntas iš Teismą lydinčių požymių yra neatšaukiamas nuosprendis, nes šito nuosprendžio nebus galima nei atšaukti, nei paduoti dėl jo apeliacijos. Mat yra trys priežastys, kada teisminėse bylose apeliacijos nepriimamos. Pirma, dėl Teisėjo didybės, todėl, pavyzdžiui, dėl karaliaus, kuris nuosprendį paskelbia, jo karalijoje negalima teikti apeliacijos, kadangi jo karalijoje nėra nieko už jį viršesnio. Panašiai apeliacijos negalima teikti nei dėl imperatorius, nei dėl popiežius. Antra, dėl nusikaltimo aiškumo, nes kai nusikaltimas yra akivaizdus, pateikti apeliacijos irgi negalima. Trečia, dėl neatidėliotinų aplinkybių, nes jeigu aplinkybės neleidžia atidėti dėl tos priežasties, kad atidėjus bus patirta nuostolių, tai apeliacija irgi neteikiama. Taigi dėl šitų trijų priežasčių nebus galima apeliuoti dėl Viešpaties nuosprendžio. Pirma, dėl Teisėjo didybės, kadangi tasai Teisėjas neturi nieko aukščiau savęs, o pats visus pranoksta amžinumu, didybe ir galybe, todėl kuriuo nors būdu galima dėl imperatoriaus ar popiežiaus apeliuoti į Dievą, o dėl Dievo jau negalima apeliuoti į nieką kitą, nes Jis nieko viršum savęs neturi. Antra, dėl nusikaltimo aiškumo, nes visos nedorėlių nuodėmės ir visi jų nusikaltimai tenai taps žinomi ir akivaizdūs, kaip nurodo Jeronimas: „Ateis ta diena, kai visi mūsų darbai bus parodyti tarsi kokioje primargintoje lentoje“[53]. Trečia, dėl neatidėliotinų aplinkybių. Mat niekas iš to, kas tenai daroma, nebus atidėta, bet viskas bus atlikta per sekundę – vienu akies mirktelėjimu.

II. APIE ŠVENTĄ ANDRIEJŲ, APAŠTALĄ

APIE VARDĄ – Andriejus suprantamas kaip „gražus“, arba „atsakantis“, arba „vyriškas“, verčiant šį vardą iš *andor*, tai yra „vyras“; kai apie Andriejų sakoma kaip apie *anthropos*, tai yra „žmogus“, suprantant pastarąjį žodį kaip sudėtinį iš *ana*, kas reiškia „aukštyn“, ir *tropos*, kas reiškia „atsigręžimas“, tai vardą suprasime kaip „atsigręžęs aukštyn į dangiškus“ dalykus ir „pasikėlęs į savo Kūrėją“[54]. Mat gyvenime jis buvo gražus, atsakantis išmintinguose moksluose, vyriškas kančioje ir *anthropos* šlovėje. Jo gyvenimą aprašė Azijos kunigai ir diakonai, kaip jį regėjo savo akimis[55].

APIE ŠVENTĄ ANDRIEJŲ, APAŠTALĄ II – Andriejus ir kai kurie kiti mokiniai Viešpaties buvo pašaukti tris kartus. Pirmąkart Jisai pakvietė juos Jį pažinti tuo metu, kai vieną dieną Andriejus, stovėdamas su savo mokytoju Jonu bei kitu mokiniu, išgirdo iš Jono: „Štai Dievo Avinėlis *ir t. t.*“[56]. Ir išsyk jisai su kitu mokiniu nuėjo ir pamatė, kur Jėzus gyvena, ir tą dieną su Juo pasiliko. Suradęs savo brolį Simoną, Andriejus atvedė jį pas Jėzų, o kitą dieną jie grįžo prie žvejybos. Tuoj po to Jis antrąsyk pakvietė juos artimai bendrauti tuomet, kai minioms besiveržiant pas Jėzų šalia Genezareto ežero, vadinamo Galilėjos jūra, Jisai įėjo į Simono ir Andriejaus laivą; jiems sugavus didžią daugybę žuvų bei pašaukus kitame laive buvusius Jokūbą ir Joną, visi nusekė Jėzų ir parplaukė į savo kraštą[57]. O paskui Jis trečią ir paskutinį kartą pakvietė juos tapti savo mokiniais tuomet, kai, keliaudamas pagal tą patį krantą, Jėzus pakvietė juos iš žvejybos, taręs štai taip: „Eikite paskui mane, aš padarysiu *ir t. t.*“[58]. Ir jie, palikę viską, nusekė paskui Jį, vėliau visada laikėsi prie Jo ir niekad nebegrįžo į savo kraštą. Na, bet

vis dėlto Andriejų ir kai kuriuos savo mokinius Jis pakvietė dar ir apaštalauti, kaip apie šitą kvietimą liudija *Mk* 3: „Pašaukė pas save tuos, kuriuos pats norėjo *ir t. t.*“[59].

Viešpačiui įžengus į dangų, o apaštalams išsiskirsčius, Andriejus sakė pamokslus Skitijoje, o Matas – Margundijoje[60]. Visiškai paniekinę Mato pamokslavimą, tenykščiai vyrai išplėšė jam akis, supančiojo ir uždarė į kalėjimą, nusprendę jį po kelių dienų nužudyti. Tuo tarpu Viešpaties angelas pasirodė šventam Andriejui ir paliepė keliauti į Margundiją pas šventą Matą. Kai Andriejus atsakė nežinąs kelio, angelas paliepė jam eiti prie jūros kranto ir sėsti į pirmą laivą, kurį ten surasiąs. Greitosiomis vykdydamas paliepimus, Andriejus atvyko į minėtą miestą, pučiant palankiam vėjui; radęs atdarą švento Mato kalėjimą ir išvydęs jį patį, baisiai raudojo ir meldėsi. Tada Viešpats sugrąžino Matui dviejų akių, kurias iš jo atėmė nusidėjėlių begėdystė, dovaną. Tada Matas iš ten pasitraukė ir nuvyko į Antiochiją. Andriejus liko Margundijoje, todėl tenykščiai gyventojai, įtūžę dėl Mato pabėgimo, Andriejų sučiupo ir surištomis rankomis tąsė jį po gatves. Ir nors jis plūdo kraujais, bet meldėsi už juos ir savo malda juos atvertė į Kristų, o tada iš ten iškeliavo į Antiochiją. Tiktai aš nemanau, kad verta tikėti, kas pasakojama apie štai tokį Mato regos praradimą ir abiejų akių susigrąžinimą padedant Andriejui, idant šitaip ant tokio didžio evangelisto nekristų bjauriausias pažeminimas, tarsi jisai nebūtų įstengęs pats pasiekti dalyko, kurį jam lengvai išrūpinęs Andriejus.

Kai vienas kilmingas jaunuolis prieš tėvų valią prisirišo prie apaštalo, tėvai padegė jo namus, kuriuose jis su apaštalu leido laiką. Ir kai jau liepsna pakilo į viršų, vaikinas, stvėręs buteliuką, virš ugnies pašlakstė vandeniu ir tuoj ją užgesino, o

anie tarė: „Mūsų sūnus pasidarė didis“. O kai jie panoro užlipti kopėčiomis, Dievas juos apakino taip, kad jie kopėčių visiškai nebematė. Ir tada kažkas sušuko, bylodamas: „Ko kamuojatės, kvailai vargdami? Dievas už juos kovoja, o jūs to nematot! Liaukitės, kad ant jūsų pačių nekristų Dievo rūstybė!“ Tai regėdami daugelis įtikėjo Viešpatį, o tėvai po penkiasdešimties dienų mirė ir buvo palaidoti viename kape.

Kai viena už žmogžudžio ištekėjusi moteris negalėjo pagimdyti, tarė savo seseriai: „Eik ir paprašyk už mane mūsų valdovės Dianos!“ Seseriai šaukiant Dianą, atsiliepė nelabasis: „Ko tu mane šauki, kad aš tau negaliu niekuo padėti? Keliauk pas apaštalą Andriejų – jis galės padėti tavo seseriai“. Kai ši nuėjo ir atvedė apaštalą pas seserį, patekusią į mirtiną pavojų, šisai jai tarė: „Teisėtai kenti šitai, nes blogai ištekėjai, klastingai pastojai ir kreipeisi į demonus. Bet atgailauk, įtikėk Kristų ir atsikratyk vaisiaus!“ Įtikėjusi moteris atsikratė nelaikšio, ir skausmas praėjo.

Vienas senolis, vardu Mikalojus, atėjo pas apaštalą ir tarė: „Pone, štai jau septyniasdešimt savo gyvenimo metų aš nuolat tarnavau savo pasileidimui. Ir vieną kartą ašen gavau Evangeliją, paprašęs Viešpaties, idant Jis man nuo šiolei padovanotų susivaldymą. Bet štai, įleidęs šaknis į nuodėmę ir vėl sukurstytas nedorų troškimų, aš sugrįžau prie įprastų darbų. Taigi vieną sykį apimtas geidulio ir užmiršęs Evangeliją, kurią laikiau viršum savęs, aš nuėjau į viešnamį, ir kekšmerga man pasakė: „Išeik, seni, išeik, nes pats esi Dievo angelas! Neliesk manęs ir nedrįsk čia prisiartinti – aš matau viršum tavęs stebuklingus dalykus“. Apstulbęs nuo pasileidėlės žodžių, aš sumečiau, kad su savimi atsinešiau Evangeliją. Tad dabar, Dievo šventasis, tegul tavo dievobaiminga malda prisidės prie mano išganymo!“

Išgirdęs šitai, šventas Andriejus ėmė verkti, o paskui nuo trečios iki devintos meldėsi; pakilęs jis nepanoro valgyti, o tarė: „Nevalgysiu, kol nesužinosiu, ar Viešpats šio senio pasigailėjo“. Kai Andriejus išpasninkavo penkias dienas, jį pasiekė balsas, pranešdamas: „Andriejau, tu pasiekei, ko prašei už senį; vis dėlto kaip tu žalojai save pasninkaudamas, taip ir jisai tegu pakankina save pasninkais, idant išsigelbėtų!“ Taip tasai ir padarė, šešis mėnesius pasninkavo misdamas vien duona ir vandeniu, o paskui užmigo ramybėje, padaręs daug gerų darbų. Tada Andriejų vėl pasiekė balsas, bylojantis: „Per tavo maldą susigrąžinau Mikalojų, kurį buvau praradęs“.

Vienas jaunas krikščionis slaptomis papasakojo Andriejui štai ką: „Mano motina, regėdama mano grožį, pabandė palenkti mane uždraustam veiksmui. Kai aš jai nė sykio nepasidaviau, nuėjo pas teisėją, trokšdama ant manęs suversti kaltę už šitokią begėdystę. Pasimelsk už mane, kad nemirčiau taip neteisingai, nes ir apkaltintas aš vien tik tylėsiu, mieliau trokšdamas prarasti gyvybę nei savo motiną, kuri mane šitaip apšmeižė“. Taigi jaunuolį pašaukia į teismą, o Andriejus jį ten nulydi. Motina teisme be paliovos žeria kaltinimus sūnui, esą tasai norėjęs ją išprievartauti. Jaunuolis, daugsyk paklaustas, ar taip klostęsi dalykai, visiškai nieko neatsakinėjo. Tada Andriejus tarė motinai: „Žiauriausioji iš visų moterų! Tenkindama savo geismą, tu trokšti mirties vieninteliam savo sūnui!“ O ji tada viršininkui tarusi: „Pone, mano sūnus susidėjo su šiuo vyru, kai užsimanė, bet negalėjo įvykdyti šito troškimo“. Užsirūstinęs teisėjas liepia vaikiną iš karto kišti į lininį maišą su degutu bei derva ir mesti jį į upę, o Andriejų – uždaryti kalėjime, kol jis sugalvosiąs jam bausmę, nuo kurios šisai mirsiąs. Andriejui besimeldžiant, visus išgąsdina siaubinga perkūnija, didžiulis

žemės drebėjimas visus pargriauna, o motina krinta ant žemės, perverta ir išdžiovinta žaibo. Kai kiti, trokšdami nepražūti, ėmė maldauti apaštalo, jisai už juos pasimeldė, ir viskas nurimo. Tada įtikėjo viršininkas ir visi jo namai.

Kai apaštalas lankėsi Nikėjos mieste, jam miestelėnai papasakojo, kad anapus miesto prie kelio laikosi septyni demonai, kurie užmuša pro šalį keliaujančius žmones. Apaštalui paliepus, jie šunų pavidalu pasirodė priešais žmones, o jisai tada jiems įsakė keliauti ten, kur nebegalės pakenkti nė vienam žmogui. Demonai išsyk pragaišo, o žmonės, tatai išvydę, priėmė Kristaus tikėjimą. O kai jis vėliau atsidūrė prie kito miesto vartų, pamatė nešamą kažkokį negyvą jaunuolį. Apaštalui paklausus, kas jam atsitikę, buvo pasakyta, jog pasirodę septyni šunes ir jį miegamajame papjovę. Pravirkęs apaštalas tarė: „Žinau, Viešpatie, kad tai buvo demonai, kuriuos aš išvariau iš Nikėjos miesto". O tada jis ir sako tėvui: „Ką man duosi, jeigu sugrąžinsiu tavo sūnų?" Tėvas atsakė: „Neturiu nieko brangesnio už jį, todėl jį tau ir atiduosiu". Apaštalui pasimeldus, numirėlis pakilo ir prisidėjo prie apaštalo.

Kai kartą tokie vyrai, kurių buvo keturiasdešimt, atkeliavo laivu pas apaštalą, idant perimtų iš jo tikėjimo mokslą, velnias sukėlė jūroje audrą, ir jie visi iki vieno paskendo. O kai jūra jų kūnus išnešė ant kranto, jie buvo nunešti pas apaštalą, jisai juos vėl prikėlė, o jie jam papasakojo viską, kas jiems atsitiko. Todėl viename jo himne skaitome: „Keturiasdešimt jaunuolių, paskandintų jūros banguotos, jis grąžino gyvenimui".

Būdamas Achajoje, šventas Andriejus pripildė ją visą bažnyčių, o žmones atvertė į Kristaus tikėjimą. Kristaus tikėjimo jis taip pat išmokė prokonsulo Egėjo žmoną ir ją atgaivino šventuoju krikšto vandeniu. Tai išgirdęs, Egėjas Patras įžengė

į miestą ir pradėjo versti krikščionis aukoti stabams. Išėjęs prieš jį, Andriejus pasakė: „Tau, kurs nusipelnei būti žmonių teisėju, verčiau priderėjo savo Teisėją, kurs yra danguose, pažinti, pažinus – Jį garbinti, o garbinant – savo sielą nuo klaidingų dievų atitraukti!“ – Egėjas atrėžė: „Tu esi Andriejus, kursai skelbi tą prietaringą sektą, kurią liepė išnaikinti Romos valdovai!“ – Andriejus jam tarė: „Romos valdovai dar nebuvo patyrę, kad pasirodęs Dievo Sūnus juos pamokys, jog tie stabai yra demonai, o jų mokymas užgauna Dievą. Todėl užgautas Dievas nusigręžia nuo jų, o nusigręžęs jų nebeišklauso, ir jie neišklausyti patenka į nagus velniui, o patekę tol kenčia patyčias, kol nuogos jų sielos išeina iš kūnų, neturėdamos *priešais save nieko kita, kaip tik vienas nuodėmes*“. – Egėjas atšovė: „Pamokslaudamas apie šiuos tuščius dalykus, jūsų Jėzus buvo prikaltas prie kryžiaus skersinio!“ – Andriejus atsakė: „Už mūsų atgaivinimą, o ne už savo kaltę Jisai savo valia priėmė kryžiaus skersinį!“ – Jam Egėjas išdrožė: „Jei Jis buvo išduotas savo mokinio, žydų kankintas ir kareivių nukryžiuotas, tai kaip tu gali sakyti, kad Jis savo valia atsigulė ant kryžiaus skersinio?“ – O tada jau Andriejus, dėstydamas penkis argumentus, ėmė įrodinėti, jog Kristus kentėjęs savo noru. Vienas iš tų įrodymų esą tai, kad Jis numatęs savo kančią ir ją kaip būsimą išpranašavęs savo mokiniams, sakydamas: „Štai mes einame į Jeruzalę *ir t. t.*“[61]. Antras esą tai, kad Jis smarkiai supykęs ant Petro, kurs norėjo Jį nuo šito atkalbėti, Jisai pasakė: „Eik už manęs, Šėtone *ir t. t.*“[62]. Trečias esą tai, kad Jis apreiškė turįs abejopą – kentėjimo ir prisikėlimo – galią, bylodamas: „Aš turiu galios guldyti savo gyvybę ir turiu galios vėl ją imti“[63]. Ketvirtas esą tai, kad Jis numatė savo išdaviką, kadangi pats padavęs jam padažytos duonos, tačiau

nepasveikinęs[64]. Penktas esą tai, kad Jis išrinko vietą, į kurią žinojo ateisiant išdaviką, ir visiems šitiems apaštalams kalbėjo, jog anie Jį nužudysią[65]. Dar Andriejus pridėjo, kad kryžiaus slėpinys esantis didingas. O Egėjas jam atšovė: „Negalima to vadinti slėpiniu, ką turim vadinti bausme. Betgi jei tu pirmenybės neteiksi mano žodžiams, padarysiu, kad pats tą slėpinį patirtumei savo kailiu!" – Į tai Andriejus: „Jei bijočiau kryžiaus skersinio, nesakyčiau pamokslų apie kryžiaus šlovę. Noriu, kad tu paklausytum apie kryžiaus slėpinį – galbūt tada patikėtum, ką išgirsi, idant būtum išganytas". – Ir jis ėmė prokonsului aiškinti apie atpirkimo slėpinį, penkiais argumentais įtikinėdamas, koks jis buvo naudingas bei reikalingas. Pirmas argumentas esąs toks: kadangi nusidėdamas per medį pirmasis žmogus į pasaulį atnešė mirtį, buvo naudinga, kad kentėdamas per medį kitas žmogų tą mirtį iš pasaulio išvytų. Antras argumentas toks: kadangi nusidėjėlis buvo sukurtas iš nesuteptos žemės, tai buvo naudinga, kad Sutaikintojas gimtų iš nesuteptosios Mergelės. Trečiasis – toks: kadangi Adomas įžūliai ištiesė rankas į uždraustąjį vaisių, tai buvo naudinga, kad antrasis Adomas tyras rankas ištiestų ant kryžiaus. Ketvirtas argumentas toks: kadangi Adomas paragavo saldaus uždraustojo vaisiaus, tai dėl to, kad vieną priešingą dalyką išstumtų antras, buvo naudinga, idant Kristus paragautų tulžies. Penktasis – toks: kadangi Kristus mums suteikė savąjį nemirtingumą, buvo naudinga, idant Jis pasiimtų mūsų marumą, nes jeigu, tapęs Dievu, Jis nebūtų pasidaręs mirtingas, tai nė žmogus nebūtų pasidaręs nemirtingas.

Egėjas tada atrėžė: „Tu šitas tuštybes saviškiams pasakok, o man – paklusk ir paaukok visagaliams dievams!" – Jam Andriejus: „Visagaliui Dievui aš kasdien aukoju nesuteptą

Avinėlį, kuris po to, kai jį suvalgo visi žmonės, lieka gyvas ir sveikas". – Kai Egėjas pasiteiravo, kaip tai gali būti, Andriejus atsakė: „Tapk Jo mokiniu!" – Jam Egėjas: „Aš kankinimais iš tavęs išvarysiu šio dalyko žinojimą!" – Ir įtūžęs paliepė šventąjį uždaryti į kalėjimą.

Išaušus rytui, Andriejus atvedamas prie teisėjo sosto, ir Egėjas jį vėl ima kviesti paaukoti stabams, kalbėdamas: „Jei tu man nepaklusi, liepsiu, kad tave patį pakabintų ant to kryžiaus, kurį taip šlovini". – Bet nors Andriejui ir grėsė daugybė kankinimų, jisai atsakė: „Sugalvok bet kokį kankinimą, kuris tik tau atrodo baisesnis, bet žinok: savo Karaliui aš būsiu tuo mielesnis, kuo pasirodysiu ištvermingesnis, kankinamas už Jo vardą!" – Ir Egėjas tada paliepė dvidešimt vienam vyrui jį nuplakti, o nuplaktą už rankų ir kojų pririšti prie kryžiaus, kad jis šitaip ilgiau kentėtų.

Kai Andriejų vedė prie kryžiaus, subėgo minia ir kalbėjo: „Be priežasties jis nuteistas pralieti savo nekaltą kraują". – O apaštalas maldavo žmonių, kad tie jam nesutrukdytų kankinystės. Išvydęs kryžių, Andriejus iš toli jį pasveikino tokiais žodžiais: „Sveikas, kryžiau, kurį Kristaus kūnas pašventino ir kurį tarsi perlai papuošė Jo sąnariai! Kol ant tavęs neužkopė Viešpats, kėlei žemėje baimę, o dabar, valdydamas dangiškąją meilę, pats esi laikomas vietoj maldos. Tad saugus ir linksmas ašen ateinu prie tavęs, idant ir tujen džiaugdamasis priimtumei mane – mokinį To, kuris kabojo ant tavęs, kadangi visuomet tave mylėjau ir visada troškau tave apkabinti. Gerasis kryžiau, iš Viešpaties sąnarių perėmęs šlovę ir grožį, ilgai geidautas, rūpestingai mylėtas, nepaliaujamai prašytas ir kada nors trokštančiai sielai numatytas, paimk mane nuo žmonių ir sugrąžink mano Mokytojui, idant mane vėl priimtų Tasai,

kurs pats, tavo padedamas, mane atpirko!“ – Tai sakydamas, Andriejus nusirengė, atidavė budeliams drapanas, o šie jį, kaip ir buvo liepti, pakabino ant kryžiaus. Kol buvo gyvas, dvi dienas jis sakė pamokslus šalia stovintiems dvidešimčiai tūkstančių žmonių. Vėliau miniai pradėjus Egėjui grasinti mirtimi ir kalbėti, kad šitaip kentėti neturįs tasai šventas, romus ir dievobaimingas vyras, prokonsulas pats atvyko jo nukabinti. Jį išvydęs, Andriejus tarė: „Ko pas mus atvykai, Egėjau? Jei prašyti atleidimo, tai jo sulauksi, o jei nuimti nuo kryžiaus, tai žinok, kad gyvas aš nuo kryžiaus nebenulipsiu, nes jau regiu savo Karalių, kuris manęs laukia!“ – Ir kai vyrai norėjo jį išlaisvinti, niekas neįstengė jo net paliesti, nes visų rankos išsyk pasidarė bejėgės. O Andriejus, regėdamas, kad žmonės nori jį nukabinti, nuo kryžiaus sukalbėjo štai tokią maldą, kaip knygoje *Apie atgailą* pasakoja Augustinas[66]: „Neleisk, Viešpatie, man gyvam nulipti nuo kryžiaus! Dabar atėjo metas Tau atiduoti mano kūną žemei – juk aš jau tiek ilgai nešiojau man suteiktą kūną, taip ilgai juo rūpinausi ir vargau, kad jau noréčiau išsivaduoti iš tos prievolės ir išsivilkti iš šito sunkiausio apdaro! Aš atsimenu, kiek vargau su šiuo sunkiu, bandant panešti, išdidžiu – sutramdyti, gležnu – globoti ir išdykusiu – suvaldyti daiktu. Tu, Viešpatie, žinai, kieksyk jisai bandė atitraukti mane nuo apmąstymų tyrumo, kiek kartų mėgino prikelti mane iš miego pačios saldžiausios ramybės metu ir kieksyk kokio didelio skausmo jis man yra sukėlęs! Taigi, maloningiausiasis Tėve, juk tiek ilgai aš laikiausi prieš jo puolimą, kol, Tavo padedamas, jį įveikiau ir nugalėjau. Dabar aš prašau iš Tavęs teisėto dievobaimingo atlygio – idant Tu man jo daugiau nebepavestum; grąžinu, ką man patikėjai, o Tu pavesk jį kitai substancijai, o manęs daugiau nestabdyk – tegul

žemė saugo prisikelsiantį kūną ir jį sugrąžina, idant jis taip pat gautų atpildą už savo vargą! Pavesk jį žemei, kad man nebereikėtų daugiau juo rūpintis, ir tegu jis jau manęs, besisielojančio dėl to, kaip pakliūti pas Tave, neišsenkančio džiaugsmo šaltini, nebesuturi ir nebesulaiko!“ Šitaip byloja Augustinas.

Jam ištarus šituos žodžius, iš dangaus nusileido galinga šviesa ir pusę valandos jį laikė apgaubusi taip, kad jau niekas jo negalėjo matyti; kai šviesa pasitraukė, kartu su ja šventasis išleido ir savo dvasią. Egėjo žmona Maksimilė išgabeno apaštalo kūną ir jį iškilmingai palaidojo. O Egėjas iki tol, kol pasiekė namus, pakeliui buvo užpultas nelabojo ir visų akivaizdoje nusibaigė.

Žmonės pasakoja, kad iš šventojo kapo paplūsta miltų pavidalo mana ir baisiai saldaus kvapo aliejus ir šitaip to krašto gyventojams parodo, koks kitais metais bus derlius. Mat jeigu paplūsta negausiai, žemė dovanos mažą derlių, o jei gausiai, tai – gausų. Greičiausiai tai buvo tiesa, bet senovėje, nes dabar pasakojama, kad jo kūnas yra perkeltas į Konstantinopolį.

Vienas vyskupas, gyvenęs dievobaimingą gyvenimą, šventą Andriejų gerbė su kitais ir netgi labiau už kitus šventuosius, todėl visuose savo darbuose vadovavosi štai tokia nuoroda: „Dievo ir švento Andriejaus garbei“[67]. Dėl tos priežasties senajam priešui sukilo pavydas šventam vyrui, ir jis visą savo apsukrumą paskyrė jam suvedžioti ir pasivertė pačia gražiausia moterimi. Todėl jis atėjo į vyskupo rūmus, tvirtindamas, jog nori jam atlikti išpažintį. Vyskupas jai paliepė išpažintį atlikti savo nuodėmklausiui, kuriam jisai suteikęs visus įgaliojimus, bet jinai atsakiusi, kad savo sąžinės paslaptis atversianti ne kam nors kitam, o tiktai jam, tad jos nugalėtas vyskupas įsakė jai ateiti pas jį. Moteris jam tarė: „Pone, maldauju, pasigailėk ma-

nęs! Kaip pats matote, esu mergaitės metų, nuo vaikystės mane dailiai augino, esu kilusi iš karališkos giminės, o čia atėjau viena, vilkėdama keliauninkės drabužiais. Mano tėvas, labai galingas karalius, panoro mane išleisti už vieno didžio kunigaikščio. Aš jam atsakiau, kad man atgrasus bet kuris santuokinis guolis, nes savo mergystę amžiams esu pašventusi Kristui, todėl niekuomet negalėsiu sutikti su kūniškomis jungtuvėmis. Trumpai sakant, patekau į tokią padėtį, kad teko pasirinkti viena iš dviejų: arba nusileisti jo valiai, arba susilaukti įvairių bausmių, todėl slapta pabėgau, pasirinkusi verčiau tremtį, o ne savo Sužadėtiniui duoto žodžio sulaužymą. O išgirdusi, kaip šlovinama jūsų šventenybė, ašen atbėgau *ieškoti prieglobsčio po jūsų sparnu*, tikėdamasi pas jus atrasti ramią vietelę, kur galėčiau mėgautis tyliais apmąstymų slėpiniais, išvengti šio gyvenimo praradimų ir pabėgti nuo ūžiančio pasaulio neramumų". – Susižavėjęs jos kilmės prakilnumu, kūno grožybe, tokiu karštu tikėjimu ir šitokia dailia iškalba, vyskupas švelniu ir maloningu balsu jai tarė: „Nusiramink, dukra, ir nebijok, nes Tasai, vardan kurio meilės taip narsiai paniekinai save, saviškius ir savo turtus, tau dėl šito šiame gyvenime dovanos malonių kalną, o būsimajame – šlovės pilnatvę. O aš, Jo tarnas, tau dovanoju save ir savo turtą; pasirink pati buveinę, kuri tau patinka, o aš pageidauju, kad šiandien su manim teiktumeis papusryčiauti". – Ji jam atsakė: „Tėve, neprašyk manęs šito, idant iš to nekiltų koks nors negeras įtarimas, o jūsų spindulingos šlovės nesuteptų koksai juodinimas!" – O vyskupas ją suramino: „Mūsų daug – nesam vieni, todėl nė menkiausio piktų įtarimų šešėlio negali atsirast dėl jokio dalyko!"

Taigi nuėję prie stalo, vyskupas ir ta moteris atsisėdo vienas priešais kitą, o likusieji susėdo ir vienoje, ir kitoje pusėje.

Vyskupas dažnai žvilgčiojo į ją ir nesiliovė stebėjęsis jos veidu bei žavėjęsis grožiu. Tad kol akys įbestos, sužeidžiama širdis – kol jisai nesiliauja į ją stebeilyti, senasis priešas varginančia strėle sužeidžia jo širdį. Šitai buvo numatęs tasai velnias, todėl ėmė vis labiau didinti savo žavesį, ir vyskupas buvo jau beveik sutikęs su mintimi tą moterį sugundyti neleistiniems veiksmams, kai tik jiems pasitaikys tinkama proga. Tik staiga prie durų pasirodė kažkoks piligrimas ir gausiais smūgiais bei garsiais riksmais ėmė reikalauti įleidžiamas. Kadangi niekas nenorėjo jam atidaryti durų, o jisai daužydamas ėmė pernelyg visiems įkyrėti, vyskupas pasiteiravo moters, ar ji sutiktų įleisti šitą svetimą žmogų. Ji tarė vyskupui: „Tegu jam užduoda kokį nors pakankamai sunkų klausimą, ir jeigu tas atsakys į jį, tegul jį įleidžia, o jei neatsakys, tegul pavaro šalin kaip nemokšą ir žmogų, nevertą būti prie vyskupo".

Visi jos siūlymui pritaria ir ima teirautis, kuris galėtų pateikti tokį klausimą. Nerandant tinkamo žmogaus, vyskupas jos ir klausia: „Kuris iš mūsų, ponia, tam būtų tinkamesnis už jus, kuri ir mus likusius iškalba pranokstate, ir mums visiems išmintimi smarkiau šviečiate? Tad jūs ir pateikite šitą klausimą!" – Tada ji sako: „Tegul jo paklausia, koksai didžiausias stebuklas, kurį Dievas kitados padarė su mažiausiu dalyku". – Gavęs šitokį klausimą, piligrimas per pasiuntinį atsakė: „Tai – pavidalų įvairovė bei prakilnumas. Juk iš visų žmonių, kurie buvo nuo pat pasaulio sukūrimo ir dar bus iki jo pabaigos, vargu ar galima surasti du tokiu, kurie būtų kits į kitą panašūs išore; vadinasi, Dievas į tokį mažą pavidalą sudėjo visus įmanomus kūnus". – Išgirdę jo atsakymą, visi žavėdamiesi stebėjosi: „Tikrai teisingas ir pats geriausias atsakymas". – Tad moteriškė tarė: „Tegul jam užduoda kitą – sunkesnį – klausimą,

idant juo mes galėtume geriau išmatuoti jo išmintį. Taigi tegul jo paklausia, kur žemė aukštesnė už bet kurį dangų". – Kai jo buvo apie šitai pasiteirauta, piligrimas atsakė: „Empiriniame danguje, kur yra Kristaus kūnas. Mat Kristaus kūnas, būdamas aukštesnis už bet kurį dangų, sukurtas iš mūsų kūno, o šisai susideda iš žemiškos substancijos; vadinasi, kadangi Kristaus kūnas yra viršum visų dangų, o patsai savo kilmę veda iš mūsų kūno, o mūsiškis kūnas yra sukurtas iš žemės, tai akivaizdu, kad tenai, kur yra Kristaus kūnas, be abejo, žemė lieka aukščiau už dangų". – Pasiuntinys praneša, ką piligrimas atsakė, ir žavėdamiesi visi pritaria jo žodžiams ir puikiai išgiria jo išmintį. Tada toji vėl sako: „Tegauna jisai trečią klausimą – patį sunkiausią, apie slaptus dalykus, sunkų ir neaiškų atsakyti, – idant šitaip jo išmintis trečiąkart būtų patikrinta, o jisai būtų pripažintas vertu pelnytai atsisėsti prie vyskupo stalo. Taigi tegu jo paklausia, koks atstumas yra nuo žemės iki dangaus". – Kai to paklausė piligrimo, jisai tarė: „Keliauk pas tą, kurs pasiuntė tave pas mane, ir jo rūpestingai pasiteirauk apie tai – jis pats geriau už mane žino ir tau geriau už mane atsakys. Mat tą atstumą jisai pats kitados išmatavo, kai krito iš dangaus į bedugnę. Aš niekuomet nekritau iš dangaus, todėl patsai niekuomet to atstumo nematavau. – Ne moteris tai, o velnias, priėmęs moters pavidalą!" – Tai išgirdęs, pasiuntinys baisiai išsigando ir visų akivaizdoje paskelbė, ką buvo išgirdęs. Visiems stebintis ir stulbstant, senasis priešas dingo iš jų būrio. Atgavęs žadą, vyskupas ėmė pats sau priekaištauti dėl meilės ir graudžiai maldauti atleidimo už padarytą nuodėmę, o tada nusiuntė pasiuntinį, idant įleistų tą piligrimą, tačiau ten jau nieko daugiau nebebuvo. Tada vyskupas sukvietė žmones, jiems aiškiai išdėstė įvykio eigą ir paliepė, kad visi atsidėtų pasninkams

ir maldoms: gal Viešpats teiksis kuriam nors atskleisti, kas buvęs tas piligrimas, kurs jį nuo šitokio pavojaus apsaugojęs. Tą pačią naktį vyskupui buvo atskleista, kad ten buvęs šventas Andriejus, kurs, trokšdamas apsaugoti tą vyskupą, pasirodęs piligrimo pavidalu. Todėl vyskupas ėmė dar stipriau išpažinti šventą Andriejų ir dar labiau nuo tol jį garbinti.

Kartą vieno miesto viršininkas pasisavino žemę, priklausiusią švento Andriejaus bažnyčiai. Kai, vyskupui pasimeldus, jį ištiko kuo stipriausias karščiavimas, viršininkas paprašė jo pasimelsti už jį ir sugrąžino bažnyčiai žemę. Bet kai vyskupui pasimeldus viršininkas atgavo sveikatą, vėl užėmė tą lauką. Tada vyskupas atsidėjo maldoms ir sudaužė visus bažnyčios žibintus, tardamas: „Nebeužsidegs čia šviesa tol, kol Viešpats neatsiteis su savo priešininku, o bažnyčia neatgaus, ką praradusi". – Ir štai viršininkas vėl ėmė kamuotis, užkluptas kuo stipriausio karščiavimo, ir vėl siuntinėjo vyskupui žinią per pasiuntinius, kad tasai už jį melstųsi, o jisai jam grąžinsiąs tą lauką ir dar kitą panašų pridėsiąs. Vyskupo atsakymas skambėjęs visą laiką vienodai: „Kartą pasimeldžiau, ir Dievas mane išklausė". Tada viršininkas paliepė nunešti save pas vyskupą ir privertė jį įžengti bažnyčion ir už jį pasimelsti. Vos tiktai vyskupas į bažnyčią įžengė, tasai staiga mirė, o laukas sugrįžo bažnyčiai.

III. APIE ŠVENTĄ MIKALOJŲ

APIE VARDĄ – Mikalojus šitaip vadinamas nuo žodžio *nichos*, reiškiančio pergalę, ir *leos*, reiškiančio tautą[68], todėl Mikalojus tarytum žymi pergalę prieš tautą, tai yra prieš ydas, kurios būna paplitusios žmonėse ir žemos; vardą galima suprasti ir

kaip tautos pergalę, kadangi Mikalojus gyvenimu bei mokymu daugybę žmonių išmokė nugalėti ydas bei nuodėmes. Arba Mikalojus kilęs nuo *nichos*, reiškiančio pergalę, ir *laus*, todėl gali būti suprantamas kaip šlovinga pergalė. Arba šį vardą galima kildinti nuo *nitor* ir *leos*, tad jį suprastume kaip tautos spindesį, nes jisai turėjo savyje to, kas sukelia spindėjimą bei švarumą. Mat pasak Ambraziejaus, apvalo Dievo Žodis, apvalo tikras tikėjimas, apvalo šventos mintys, apvalo geri darbai. Skaitinius apie jį parašė daktarai argiečiai[69]; pasak Izidoriaus, Argas yra Graikijos miestas, todėl graikai kartais pavadinami ir argiečiais. Dar kažkur skaitome, kad juos graikiškai parašęs patriarchas Metodijus, o Jonas Diakonas juos išvertęs į lotynų kalbą ir dar daug ką pridėjęs.

APIE ŠVENTĄ MIKALOJŲ III – Mikalojus, Pateros miesto gyventojas, buvo kilęs iš turtingų ir dievobaimingų tėvų[70]. Jo tėvas buvo vardu Epifanas, o motina – Joana. Kai tėvai, būdami pačiame jaunystės žydėjime, jį pagimdė, gyveno paskui santūriai ir laikėsi skaistaus gyvenimo būdo. Kai pačią pirmą gyvenimo dieną Mikalojų maudė, jisai tiesus, kaip pasakoja, atsistojęs praustuve; be to, trečiadieniais ir penktadieniais jis krūtis žindo tik vieną kartą. Sulaukęs jaunuolio amžiaus, Mikalojus, šalindamasis nuo kitų jaunuolių išdykavimų, mieliau mindė bažnyčių slenkstį ir dėjosi į atmintį visa, ką tenai įstengdavo suprasti iš Šventojo Rašto[71].

Pasimirus tėvams, Mikalojus pradėjo galvoti, kaip galėtų šitokią turtų gausybę išleisti ne žmonių šlovei, o Dievo garbei. Tąsyk vienas kaimynas jo gyvenvietėje, žmogus gana kilmingas, sumąsto, jog iš skurdo trims jo dukroms reiktų parsidavinėti, idant prasimaitintų iš jų begėdiško verslo. Kai šventas vyras apie tai sužino, pasibaisi tokiu nusikaltimu ir naktį slaptomis

per langą į to kaimyno namus įmeta į audeklą susuktą aukso luitą, o paskui slaptomis pasišalina. Rytą pakirdęs žmogelis atranda luitą aukso ir, dėkodamas Dievui, savo pirmagimei iškelia vestuves. Praėjus nedaug laiko, Dievo tarnas atlieka panašų darbą. Tasai, ir vėl suradęs aukso, apipila didžiomis liaupsėmis Dievą ir nusprendžia kitą kartą budėti, idant sužinotų, kas yra tasai, kurs jam skurstant suteikia pagalbą. Dar po kelių dienų Mikalojus į namus įmeta dvigubai didesnį aukso luitą; žmogelis nuo triukšmo pabunda, šoka vytis nubėgantį Mikalojų ir kreipiasi į jį tokiu žodžiu: „Pristabdyk žingsnį, nepasislėpk nuo mūsų akių!“ – Ir greičiau pribėgęs, jis atpažįsta, jog tasai yra Mikalojus. Tuoj, puolęs ant žemės, kaimynas siekia nubučiuoti jam kojas, bet šventas vyras greitomis traukdamasis iš jo išreikalauja, kad niekam apie tai nepasakotų, kol jisai bus gyvas.

Vėliau, kai numirė Miros miesto vyskupas, į Mirą susirinko kiti vyskupai, idant pasirūpintų ganytoju jos bažnyčiai. Tarp jų buvo vienas didžiai įtakingas vyskupas, ir visų nuomonės linko prie jo išrinkimo. Kai jis paragino visus atsidėti pasninkui ir maldoms, pats tą naktį išgirdo balsą, bylojantį, kad ryto valandą dairytųsi prie bažnyčios durų ir, kurį pirmą pamatysiąs ateinant ir kuris būsiąs vardu Mikalojus, tą ir įšventintų vyskupu. Papasakojęs apie tai kitiems vyskupams, jis darsyk paragino, kad šie atsidėtų maldai, o pats ėmė budėti prie durų. Stebuklingu būdu rytmečio valandą tarsi pasiųstas Dievo visiems pasirodė Mikalojus. Sugriebęs jį, vyskupas paklausė: „Kuo tu vardu?“ – O šis, pilnas balandės paprastumo, nulenkė galvą ir tarė: „Mikalojus, jūsų šventenybės tarnas“. – Tada, nors jisai ir priešinosi, vyskupai nuvedė jį bažnyčion ir pasodino į sostą. O jis visuose dalykuose ir toliau laikėsi to paties, kaip anksčiau,

paprastumo, paisė to paties elgsenos rimtumo, leido naktis melsdamasis, marino savo kūną, šalinosi moterų draugijos, išliko nuolankus, su visais bendraudamas, nepailstantis – kalbėdamas, linksmas – drąsindamas ir griežtas – smerkdamas. Dar pasakoja, kaip skaitome vienoje kronikoje, kad šventas Mikalojus dalyvavęs Nikėjos susirinkime.

Kažkokie jūrininkai vieną dieną pateko į pavojų ir su ašaromis pradėjo melstis: „Mikalojau, Dievo tarne, jei teisybė, ką apie tave girdėjome, tai leisk dabar mums patirti tavo pagalbą!“[72] – Staiga pasirodė kažkoks panašus į jį vyras ir tarė: „Štai aš! Juk kvietėte!“ – Ir stojo jiems padėti su burėmis, lynais ir kitais laivo reikmenimis, o audrą akimirksniu nurimo. O kai jūreiviai atvyko į jo bažnyčią, tai be parodymo jį atpažino, nors anksčiau niekada nebuvo regėję. Tada jie ėmė dėkoti už savo išgelbėjimą Dievui ir Mikalojui, o jis pamokė juos, kad šitą išgelbėjimą reikia priskirti ne prie jo nuopelnų, o prie Dievo gailestingumo ir jų tikėjimo.

Vienu metu visą švento Mikalojaus kraštą sukrėtė toks žiaurus badas, kad visiems ėmė trūkti maisto[73]. Dievo vyras išgirdo, kad uoste inkarus nuleido keli pilni kviečių laivai, išsyk tenai nukeliavo ir paprašė jūrininkų, kad šie padėtų kenčiantiems badą, skirdami jiems bent po šimtą saikų iš kiekvieno laivo. Jam jūrininkai atsakė: „Tėve, mes nedrįstame, nes krovinį, pasvertą Aleksandrijoje, mums privalu atiduoti visą į imperatoriaus aruodus“. – Jiems šventasis tarė: „Darykit, ką jums sakau, ir jums Dievo galybe prižadu, kad pas karališkąjį muitininką jūs neturėsite nė mažiausio nuostolio“. Jie taip ir padarė; o kai imperatoriaus pareigūnams atidavė tokį patį krovinį, kokį paėmė iš Aleksandrijos, tai paskleidė žinią apie šį stebuklą ir didžiai pašlovino Dievą Jo tarno asmenyje. O

Dievo vyras išdalijo grūdus kiekvienam pagal poreikius taip, kad dvejus metus jų stebuklingu būdu ne tik užteko maistui, bet dar gausiai liko ir sėklai.

Kitados tasai kraštas uoliai tarnavo stabams[74], o nelabosios Dianos atvaizdą žmonės tenai garbino labiau už kitus, todėl kai kurie kaimiečiai iki pat Dievo vyro laikų tebetarnavo minėtam prakeiktam tikėjimui ir po vienu Dianai pašvęstu medžiu tebeatlikinėjo kai kurias pagoniškas apeigas. Tačiau Dievo vyras minėtas apeigas iš visų vietų išgujo, o tą medį paliepė nukirsti. Supykęs ant jo, senasis priešas sutaisė skystos[75] alyvos, kuri, nepaisant gamtos dėsnių, dega ir ant vandens, ir ant akmenų. Tada pasivertęs kažkokia vienuole, jisai pasirodė priešais tokius žmones, plaukusius laiveliu pas šventąjį, ir jiems tarė: „Labai norėčiau su jumis vykti pas Dievo šventąjį, bet negaliu. Tad prašau, kad jūs šią alyvą nuneštumėte į jo bažnyčią ir, mane minėdami, ja pateptumėte sienas jos salėje". – Ir išsyk pranyko.

Ir štai jie išvysta kitą laivelį su garbingais žmonėmis, ir vienas iš jų labai primena šventą Mikalojų. Tas jų teiraujasi: „Ei, ką jums pasakė ta moteris ir ką ji jums atnešė?" – Plaukikai jam viską iš eilės papasakoja, o jisai jiems ir sako: „Šita – tai nedorėlė Diana, o kad manim patikėtumėt, meskit į jūrą tą alyvą!" – Kai jie išmeta, jūroje kyla didžiulė ugnis ir labai ilgai jūroje liepsnoja, nepaisant jokių gamtos dėsnių. Tie prisiartina prie Dievo tarno ir taria: „Išties tu esi tas, kurs pasirodei mums jūroje ir išvadavai iš velnio žabangų!"

Tuo pačiu metu prieš Romos imperiją sukilo viena gentis, todėl imperatorius prieš ją pasiuntė tris kunigaikščius: Nepocianą, Ursą ir Apoloną[76]. Pučiant priešingam vėjui, jie apsistojo Adrijos uoste, o šventas Mikalojus juos pakvietė pas

save pavalgyti, norėdamas, kad jie sulaikytų savo žmones nuo plėšikavimų, kuriuos šie paprastai surengdavo per prekymečius. Tuo metu, kai šventasis buvo išvykęs, konsulas, papirktas pinigais, įsakė nukirsdinti tris nekaltus kareivius. Kai apie tai išgirdo šventasis vyras, pakvietė tuos tris kunigaikščius, kad paspaudę žingsnį šie paskubėtų ten kartu su juo. Pasiekęs vietą, kur turėjo nukirsdinti nelaiminguosius, Mikalojus atrado juos, jau parklupdytus ant kelių, uždengtais veidais, ir budelis jau mojavo kalaviju jiems viršum galvos. Apimtas dievobaimingo įkvėpimo, Mikalojus puolė ant budelio, išplėšė jam iš rankų kalaviją ir, paleidęs nekaltuosius, nusivedė juos su savimi. Tada jis išsyk nuskuba prie konsulo būstinės ir jėga atveria uždarytas duris. Atskubėjęs tuoj jį pasveikina konsulas, o šventasis, jį išvydęs, išdrožia: „Dievo prieše! Piktnaudžiautojau įstatymais! Kaip tu drįsti man žvelgti į akis, prisiėmęs ant sąžinės šitokį nusikaltimą!“ – Tada jis konsulą pradeda baisiai koneveikti, bet nusileidęs tų kunigaikščių prašymams jam dovanoja, kai konsulas parodo atgailą. Gavę iš šventojo palaiminimą, imperatoriaus pasiuntiniai pasiekia kelio galą, nepralieję kraujo pajungia imperijos valdžiai priešus ir sugrįžta pas imperatorių, kuris juos iškilmingai priima.

Kažkokie rūmininkai, pavydėdami jų pasisekimo, prašymais ir pinigais įkalbėjo imperatoriaus prefektą, kad šisai imperatoriui juos apkaltintų didybės įžeidimu. O kai tas įtikino tuo imperatorių, šis, apimtas didžiulio įtūžio, paliepė įmesti tuos kunigaikščius į kalėjimą ir įsakė juos dar tą pačią naktį nužudyti. Kai kunigaikščiai apie tai išgirdo iš sargybinio, persiplėšė savo drabužius ir ėmė gailiai verkti. Tada vienas iš jų, o būtent Nepocianas, prisiminė, kaip šventas Mikalojus išvadavo tris nekaltus vyrus, ir paragino visus melsti jo užtarimo.

Jiems besimeldžiant, tą naktį imperatoriui Konstantinui pasirodo šventas Mikalojus ir sako: „Kodėl šitaip neteisingai suėmei tuos kunigaikščius ir juos nekaltai atidavei mirti? Greitai kelkis ir kuo greičiau liepk juos paleisti! Jeigu ne, aš meldžiu Dievo, kad Jis sukeltų prieš tave karą, kuriame tu sužlugtum ir atitektum kaip mitalas žvėrims!“ – Imperatorius jo paklausė: „Kas esi, kad, šią naktį atėjęs į mano rūmus, man drįsti kalbėti šitokius dalykus?“ – O šis jam: „Esu Mikalojus, Miros miesto vyskupas“. – Panašiai jis išgąsdino ir prefektą, taręs jam per sapną: „Proto ir dvasios luošy! Kodėl sutikai pražudyti nekaltuosius? Keliauk greitai ir pasistenk juos išlaisvinti! Jeigu ne, tavo kūnas apsipils kirmėlėmis, o tavo namai bus veikiai sunaikinti!“ – Prefektas jo paklausė: „Kas esi, kad mums grasini tokiais dalykais?“ – „Žinok, kad aš Mikalojus, Miros miesto vyskupas“. Taigi jie abu kelias iš miego, pasipasakoja vienas kitam apie sapnus ir išsyk pasiunčia žmones, kad paleistų tuos kalinius. Tada imperatorius jų paklausia: „Kokius stebuklingus burtus žinote, kad galite šaipytis iš mūsų šitokiais sapnais?“ – Kunigaikščiai pasisako nesą jokie burtininkai ir nenusipelnę mirties nuosprendžio. Imperatorius jiems taria: „Ar pažįstate žmogų, vardu Mikalojus?“ – Išgirdę šitą vardą, buvę kaliniai iškėlė į dangų rankas ir meldė Dievo, kad Jis vardan švento Mikalojaus nuopelnų juos gelbėtų iš šito pavojaus. O kai imperatorius iš jų sužinojo viską apie Mikalojaus gyvenimą ir stebuklingus jo darbus, tarė kunigaikščiams: „Eikite ir dėkokite Dievui, kad Jis jus išvadavo, išklausęs Mikalojaus maldų. Ir jam nuneškite šį bei tą iš mūsų džiaugsmelių, prašydami, kad jisai man daugiau nebegrasintų, o siųstų Dievui maldas už mane ir mano viešpatiją“. – Po kelių dienų minėti vyrai nuvyksta pas Dievo tarną, sukniumba po jo kojomis ir

sako: „Tu tikrai esi Dievo tarnas, tikrai – Kristaus garbintojas ir mylėtojas!“ – O kai jie jam apie viską iš eilės papasakoja, Mikalojus pakelia į viršų rankas, didžiai pašlovina Dievą ir paleidžia tuos kunigaikščius namo, puikiai išmokęs juos tikėjimo dalykų.

Ir kai Viešpats panoro jį pasiimti, Mikalojus paprašė Viešpaties atsiųsti pas jį savo angelus; nulenkęs galvą, jisai išvydo ateinančius pas jį angelus, tada išsyk puolė ant žemės, persižegnojo ir, sugiedojęs psalmę „Tavyje, Viešpatie, aš turėjau vilties“ iki žodžių „Į tavo rankas“, atidavė sielą 243 Viešpaties metais, ir tada pasigirdo dangaus gyventojų melodija[77]. Kai jį palaidojo marmuriniame sarkofage, nuo jo galvos ištryško aliejaus, o nuo kojų – vandens versmė; ir iki pat šių dienų iš jo kūno sunkiasi šventas aliejus, veiksmingai padedantis daugelio išganymui. O į jo vietą stojo vienas doras vyras, kurį pavyduoliai veikiai išvarė iš sosto. Kai jį išvijo, liovėsi tekėjęs aliejus, o kai jį sugrąžino, aliejus ėmė toliau srūti. Praėjus daug laiko Mirą sugriovė turkai, o 42 Bario kareiviai ten nukeliavo, keturi vienuoliai jiems parodė Mikalojaus sarkofagą, šie jį atidarė, rado jo kaulus, plūduriuojančius aliejuje, ir 1087 metais pagarbiai juos perkėlė į Bario miestą.

Toks vyras iš vieno žydo pasiskolino tam tikrą sumą pinigų ir, kadangi negalėjo gauti kito patikėtinio, jam davė priesaiką prie švento Mikalojaus altoriaus, kad pinigus sugrąžins taip greitai, kaip tik galės[78]. Jam ilgai neatiduodant, žydas pareikalavo pinigų, bet šis ėmė tvirtinti, jog jam pinigus grąžino. Tada jį patraukė į teismą, o ten iš jo pareikalavo prisiekti, kad jis atsiskaitęs su skolintoju. Su savimi vyras, lyg jam būtų reikėję turėti, kuo pasiremti, atsinešė tuščiaviduręs lazdą, pripildytą aukso monetų. Norėdamas duoti priesaiką, jisai perdavė tą

lazdą palaikyti žydui, o tada prisiekė, kad jam atidavė daugiau nei buvo skolingas. Davęs priesaiką, vyras paprašė lazdos atgal, o žydas, neįtardamas klastos, jam ją ir atidavė. Grįždamas namo, tasai įvykdęs apgaulę žmogus išsitiesė kažkurioje kryžkelėje, įveiktas miego; lėkęs didžiuliu greičiu, jį ten pervažiavo vežimas, sulaužė pilną aukso lazdą, o auksą – iššarstė. Tai išgirdęs, žydas ten greitai nuėjo; kai pamatė apgaulę, jį daug kas ėmė įkalbinėti tą auksą susigrąžinti, bet žydas nesutiko to daryti, sakydamas, kad jei paimtų, tai tik iš numirėlio, jeigu šis vardan švento Mikalojaus nuopelnų sugrįžtų į gyvenimą, ir pridūrė, kad jeigu taip atsitiktų, jisai pats priimtų krikštą ir taptų krikščionimi. Ir štai negyvėlis išsyk atgyja, o žydas Kristaus vardu priima krikštą.

Kitas žydas, regėdamas galingą švento Mikalojaus gebėjimą daryti stebuklus, pasistengė pasidirbdinti švento Mikalojaus atvaizdą ir jį įkurdinti savo namuose[79]. Kai vieną kartą jisai ketino iškeliauti ilgesniam laikui, su grasinimais kreipėsi į atvaizdą, sakydamas šiuos ar panašius žodžius: „Štai, Mikalojau, palieku jums saugoti visą savo turtą; jeigu jūs jo gerai nesaugosit, aš jums atsikeršysiu rykštėmis ir bizūnais“. – Ir vieną kartą, kai jau jo nebebuvo, pasirodė vagys, viską pagrobė, o paliko tik tą atvaizdą. Žydas sugrįžta ir matydamas, jog jį apiplėšė, kreipias į jį tokiais ar panašiais žodžiais: „Pone Mikalojau, ar ne aš jus įkurdinau savo namuose, kad jūs mane saugotumėt nuo plėšikų? Kodėl jūs nesiteikėte to daryti, kodėl neapsaugojote nuo plėšikų? Ką gi, sulauksi žiaurių kančių ir prisiimsi už plėšikus bausmę, o aš šitaip tavo kančiomis atsiimsiu už savo nuostolius ir tavo rykštėmis ir bizūnais numalšinsiu savo pyktį“. – Ir svėręs Mikalojaus atvaizdą, žiauriai primuša jį ir žiauriai išplaka. Toliau atsitinka stulbinantis stebuklas. Vagims besidalijant grobį,

pasirodo Dievo šventasis, tarsi būtų primuštas rykštėmis, ir prabyla į juos šitokiais ar panašiais žodžiais: „Kodėl mane už jus taip žiauriai nuplakė? Kodėl taip žiauriai pričaižė? Kodėl aš patyriau tiek kančių? Štai kaip mėlynuoja mano kūnas, štai kaip jis raudonuoja nuo pralieto kraujo! Bėkit kuo greičiau ir sugrąžinkit visa, ką išnešėt, antraip visagalio Dievo rūstybė kris ant jūsų: jūsų nusikaltimas iškils į viešumą, ir kiekvienas iš jūsų gyvenimą pabaigs kilpoje". – O šie jo klausia: „Kas gi tu, kuris mums kalbi šitokius dalykus?" – O jis: „Esu Mikalojus, Jėzaus Kristaus tarnas, kurį taip žiauriai už savo turtą, kurį jūs pagrobėt, nuplakė anas žydas". – Ir jie išsigandę ateina pas žydą, papasakoja apie stebuklą, išgirsta iš jo, ką jisai padarė atvaizdui, ir jam viską sugrąžina; šitaip iš plėšikai sugrįžta į teisingumo kelią, ir žydas priima Išganytojo tikėjimą.

Vienas vyras kasmet iškilmingai švęsdavo švento Mikalojaus dieną iš meilės savo sūnui, tuo metu dar besimokiusiam rašto[80]. Vieną kartą tėvas surengė sūnui pokylį ir sukvietė daug dvasininkų. Prie durų priėjo velnias, persirengęs piligrimu, ir paprašė išmaldos. Tėvas kuo greičiausiai paliepė sūnui duoti piligrimui išmaldos. Sūnus nuskuba, bet piligrimo neberanda, todėl nuseka nueinantį. Kai jiedu pasiekė kažkokią kryžkelę, velnias stvėrė jaunuolį ir pasmaugė. Išgirdęs šitai, tėvas graudžiai apsiverkė, parsigabeno kūną, pasidėjo miegamajame ir pradėjo iš sielvarto šaukti, sakydamas: „Sūneli mieliausias, kas gi su jumis atsitiko? Šventas Mikalojau, ar tai toks tavo atlyginimas už garbę, kurią aš jums taip ilgai rodžiau?" – Ir kai jis kalbėjo šiuos ir kitus panašius žodžius, sūnus atmerkė akis, tarsi busdamas iš kokio miego, ir pakilo.

Vienas kilmingas vyras prašė švento Mikalojaus išrūpinti jam iš Viešpaties sūnų, žadėdamas, kad sūnų jisai nuves į jo

bažnyčią, o jam padovanos aukso taurę[81]. Taigi jam gimsta sūnus, pasiekia brandos amžiaus, ir įsakoma padaryti taurę. Kadangi taurė jam labai patiko, kilmingasis ją pasiima savo reikmėms ir paliepia padaryti dar vieną lygios vertės. Kai jie plaukė į Šventojo Mikalojaus bažnyčią, tėvas liepė sūnui toje taurėje, kurią pirmą paliepė padaryti, atnešti vandens, ir kai sūnus jo norėjo pasemti, įpuolė su visa taure į jūrą ir išsyk pradingo. Graudžiai apverkdamas sūnų, tėvas vis dėlto toliau vykdė savo įžadą. Stojęs prie švento Mikalojaus altoriaus, jis padėjo ant jo antrąją taurę, bet ji tarytum atmesta nusirito nuo altoriaus. Kai ją pakėlė ir darsyk ant jo padėjo, ji ir vėl buvo nuo jo nusviesta, bet dar toliau. Pakėlęs taurę, kilmingasis ją vėl trečiąsyk padėjo ant altoriaus, o ji trečiąsyk buvo nuo jo nusviesta, tik dar toliau. Visiems besistebint tokiu didžiu reginiu, pasirodė sveikas ir gyvas sūnus, nešinas rankose pirmąja taure, ir visų akivaizdoje papasakojo, kad, jam įkritus į jūrą, tuoj atsiradęs šventas Mikalojus ir jį nesužeistą išgelbėjęs. Apsidžiaugęs tėvas šventam Mikalojui padovanojo abidvi taures.

Vienas turtingas vyras, padedamas švento Mikalojaus, susilaukė sūnaus, kurį pavadino Adeodato vardu[82]. Pastatęs savo rūmuose Dievo šventajam koplyčią, jisai kasmet iškilmingai švęsdavo jo šventę. Šita vietovė buvo šalia agariečių valdų. Vieną kartą agariečiai paima į nelaisvę Adeodatą ir paskiria jį vergauti savo karaliui. Kai kitąmet tėvas vėl dievobaimingai minėjo švento Mikalojaus šventę, o jo sūnus stovėjo šalia karaliaus, rankose laikydamas brangiausią taurę, vaikinas prisiminė savo pagrobimą, gimdytojų sielvartą ir džiaugsmą, kurį tądien patirdavo savo namuos, ir ėmė giliai dūsauti. Kai karalius grasinimais išgavo šių jo atodūsių priežastį, tarė: „Tegu šventas Mikalojus daro, ką nori, o tu čia liksi su mumis". – Stai-

ga kad užėjo smarkus vėjas, sudrebino visus rūmus, pagriebė jaunuolį su visa taure, atnešė jį priešais bažnyčios duris, kur jo gimdytojai dalyvavo iškilmingose apeigose, ir taip visiems suteikė daug džiaugsmo.

Kitoje vietoje skaitome, kad minėtas jaunuolis buvo kilęs iš Normandijos; jisai keliavo už jūrų, buvo paimtas į nelaisvę sultono, o šis jį dažnai plakdavo[83]. Ir kai jis per švento Mikalojaus šventę vėl buvo nuplaktas ir uždarytas į kalėjimą, apverkė tiek savo plakimą, tiek ir džiaugsmus, kuriuos anksčiau patirdavo, staiga užmigo, o atsibudęs išvydo atsiradęs savo tėvo koplyčioje.

IV. APIE ŠVENTĄ LIUCIJĄ

APIE VARDĄ – Liucija vadinama nuo žodžio *lux*[84]. Mat šviesai būdingas gražumas, kai žiūrima, kadangi, kaip aiškina Ambraziejus, šviesos tokia prigimtis, jog kiekvienas dalykas jos akivaizdoje pasirodo malonus. Šviesa sklinda nesusitepdama, kadangi ji nesusiteršia, pereidama per bet kurį nešvarų dalyką; jos tiesus kelias – be išlinkimo, ir atokiausią liniją jinai pasiekia be smulkmeniškos gaišaties. Šituo parodoma, kad šventai Liucijai būdingas skaistybės gražumas yra be menkiausios ydos, kad ji skleidžia meilę, neatmiešta netyra aistra, kad jos tiesus kelias link Dievo neturi jokių nukrypimų, o atokiausia kasdienės veiklos linija jos buvo pasiekiama be atsainaus vangumo. Arba Liuciją galima suprasti kaip šviesos kelią.

APIE ŠVENTĄ LIUCIJĄ IV – Sirakūzietė mergaitė, kilmingų tėvų duktė Liucija išgirsta, kaip po visą Siciliją plinta garsas apie šventą Agotą, ir atkeliauja prie jos kapo kartu su motina

Euticija, ketverius metus kentusia nuo nepagydomo kraujoplūdžio[85]. Ir taip atsitinka, kad tenai tuo metu per šventas Mišias perskaitoma kaip tik ta vieta iš Evangelijos, kurioje pasakojama, kaip Viešpats nuo šitokios kančios išgydęs moterį. Tada Liucija ir sako motinai: „Jei tiki šituo, kas dabar skaitoma, tikėk, kad Agota visada stovi šalia To, vardan kurio ji ištvėrė kankinimą; jeigu tu tikėdama paliesi jos kapą, tai visados džiaugsiesi puikia sveikata".

Kai visi išėjo, o motina su dukra tebesimeldė prie kapo, Liuciją užvaldė miegas, ir per sapną jinai išvydo angelų būryje stovinčią, brangakmeniais pasipuošusią Agotą, kuri jai tarė: „Liucija, mano sese, Dievui pašvęsta mergele, kodėl manęs prašai to, ką pati nuolat gali dovanoti savo motinai? Juk štai ji per tavo tikėjimą pasveiko". – Pakirdusi Liucija pasakė motinai: „Motule mano, štai ir pasveikai. Meldžiu tave vardan tos, kuri tave išgydė savo maldomis: niekad man nebesiūlyk sužadėtinio, o visa, ką ketinai man duoti kraičio, išdalink neturtėliams". – O motina jai: „Pirma užspausk man akis, o tada su turtais daryk visa, ką panorėjusi". – Liucija jai atsakė: „Ką duodi mirdama, duodi tai, ko negali su savim pasiimti. Todėl duok, kol esi gyva, ir tau bus atlyginta".

Kai juodvi grįžo namo, kasdien parduodavo ką nors iš turto ir atiduodavo neturtėlių reikmėms. Taigi kol šitaip paveldėtas turtas buvo dalijamas, žinia pasiekė Liucijos sužadėtinio ausis, o šis apie tai pasiteiravo jos žindyvės. Toji atsargiai paaiškino, kad jo sužadėtinė rado naudingesnes valdas, kurias panoro įsigyti jo vardu, todėl, regis, kai ką iš savo ir pardavusi. Kvailas jaunuolis patikėjo, jog kalbama apie žemiškąjį verslą, todėl ėmėsi pardavėjoms padėti. Kai viskas buvo parduota ir išdalinta neturtėliams, sužadėtinis patraukė ją į konsulo Paschazijaus

teismą, apskundęs, jog ji esanti krikščionė ir veikianti prieš imperatorių įstatymus.

Kai Paschazijus pakvietė ją aukoti stabams, Liucija atsakė: „Dievui maloni auka yra lankyti neturtėlius ir jiems pagal poreikius padėti, o kadangi pati jau nebeturiu, ką paaukoti, tai Jam skiriu kaip auką save pačią". – Jai Paschazijus atrėžė: „Tokius žodžius galėsi kalbėti į save panašiam kvailiui krikščioniui, o man, kuris saugau valdovų sprendimus, tuščiai juos porini!" – Liucija jam atsakė: „Tu saugai savo valdovų sprendimus, o aš saugau savo Dievo įstatymą; tu bijai savo valdovo, o aš bijau Dievo; tu nenori jų įžeisti, o aš saugausi, kad neįžeisčiau Dievo; tu trokšti jiems įtikti, o noriu įsiteikti Kristui; taigi daryk, kas tau atrodo naudinga, o aš darysiu, ką matysiu naudinga sau!" – Jai Paschazijus prikišo: „Tu savo paveldėtą turtą iššvaistei su tvirkintojais, todėl kalbi kaip kekšmerga!" – Jam Liucija į tai: „Aš paveldėtą turtą palikau saugioje vietoje, o proto ir kūno tvirkintojų niekada nepažinojau". – Paschazijus paklausė: „O kas yra tie proto ir kūno tvirkintojai?" – Liucija atšovė: „Proto tvirkintojai esate jūs, kurie įtikinėjate sielą apleisti savo Kūrėją. O kūno tvirkintojai yra tie, kas laikiną smagumą kelia aukščiau už amžinuosius malonumus!" – Paschazijus tarė: „Žodis nutils, kai rykštė prabils!" – Jam Liucija atrėžė: „Dievo žodžiai negali nutilti!" – Jai Paschazijus: „Tai tu – Dievas?" – Jam Liucija atsakė: „Aš – Dievo, kurs pasakė: „Kai turėsite stoti prieš valdovus ir karalius *ir t. t.*, nes ne jūs tuomet kalbėsite *ir t. t.*"[86], tarnaitė!" – Paschazijus tarė: „Tai Šventoji Dvasia slepiasi tavyje?" – O Liucija jam atsakė: „Kas gyvena skaistūs, būna Šventajai Dvasiai šventovės!" – O Paschazijus jai atrėžė: „Aš paliepsiu tave nuvesti viešnamin, idant tu ten patirtum išniekinimą ir pragaišintum Šventąją Dvasią!" – Jam Liucija:

„Kūno nesuteršia, jeigu tam nepritars protas. Jei paliepsi mane išprievartauti prieš mano valią, mano skaistybės padvigubės, pelnant kankinystės vainiką, o mano valia išgauti tam sutikimo tu niekad neįstengsi! Štai mano kūnas pasirengęs bet kokiai bausmei! Ko delsi? Pradėk, velnio vaike, vykdyti savo kerštą!“ – Tada Paschazijus liepė pakviesti sąvadautojus ir jiems pasakė: „Šaukit prie jos visus žmones: tegu jie tyčiojasi iš jos tol, kol praneš, kad ji numirė!“ – Bet kai šie ją norėjo nusivesti, Šventoji Dvasia tokiu svoriu ją prilipdė, kad niekas jos neįstengė pajudinti. Paschazijus liepė prieiti tūkstančiui vyrų, surišti jai rankas ir kojas, bet ir tada jos niekaip nepajėgė pajudinti. Ir kai prie vyrų pridėjo daug porų jaučių, Viešpaties mergelė liko nepajudinama. Tada pašaukė magus, kad šie ją išjudintų savo giesmėmis, bet ir tie visiškai nieko nepešė. Ir Paschazijus nusistebėjo: „Kas čia per pikti monai, kad tūkstantis vyrų nepajudina vienos merginos?“ – O jam Liucija ir sako: „Tai – ne pikti monai, o Kristaus geradarystės! Ir jei tu pridėsi dar dešimt tūkstančių, pamatysi, kad lygiai taip, kaip pirma, aš liksiu nepajudinama!“ – Galvodamas, kad piktus burtus, pasak kai kurių žmonių išmonės, galima įveikti šlapimu, Paschazijus įsakė juo apipilti ją, o kai nė tada neįstengė jos pajudinti, baisiai sunerimęs paliepė šalia jos užkurti didžiulę ugnį, o jai ant galvos pilti sakus, dervą ir verdantį aliejų. O Liucija ir sako: „Uždelsiau savo kankinystę, idant iš tų, kas tiki, atimčiau kentėjimo baimę, o tuos, kas netiki, pašaukčiau mane užpulti!“ – O Paschazijaus bičiuliai, regėdami, koks jis sunerimęs, įvarė jai į gerklę kardą. Ir ji, kol dar nebuvo praradusi iškalbos, tarė: „Skelbiu jums, kad Bažnyčiai sugrąžinta ramybė, šiandien mirus Maksimianui, o Dioklecianui pabėgus iš savo karalystės; kaip Katanijos miestui globėja paskirta Agota, taip

ir aš Sirakūzų miestui esu paskirta tarpininke". – Kai mergelė šitai pasako, pasirodo Romos pareigūnai, suima Paschazijų ir nusiveda su savimi pas imperatorių: mat jis buvo girdėjęs, kad Paschazijus nuniokojo visą provinciją. Kai jis nuvyko į Romą, buvo teisiamas senate, nuteistas ir nubaustas mirties bausme. O mergelės Liucijos niekas nepajudino iš vietos, kurioje ji kentėjo, be to, ji nė dvasios neišleido tol, kol pas ją neatėjo kunigai ir jai nepadavė Viešpaties Kūno, o visi stovėję Viešpačiui nepasakė „Amen". Ją palaidojo toje pačioje vietoje ir ten pat pastatė bažnyčią. O ji kentėjo Konstantino ir Maksencijaus laikais apie 300 Viešpaties metus.

V. APIE ŠVENTĄ TOMĄ, APAŠTALĄ

APIE VARDĄ – Tomas reiškia „gelmė" arba „dvigubas"; graikiškai tai pasakoma žodžiu *didimus*[87]. Arba Tomas kilęs iš *thomos*, kas reiškia „atidalijimas" ar „atskyrimas". Jį vadina „gelme" už tai, kad nusipelnė malonės prasiskverbti į dieviškumo gilybę, kai Kristus į jo klausimą atsakė: „Aš esu kelias, tiesa ir gyvenimas". Jį vadina „dvigubu" už tai, kad, palyginti su kitais, jisai dvigubai daugiau ar dusyk tiek pažino Kristaus prisikėlimą: kiti patyrė regėdami, o jis – ir regėdamas, ir lytėdamas. Jį vadina „atidalijimu" ar „atskyrimu" dėl to, kad jis savo širdį atidalijo nuo meilės šiam pasauliui arba kad nuo kitų atsiskyrė, tikėdamas Viešpaties prisikėlimu. Dar vardą Tomas galima suprasti kaip *totus means*, „visas vaikštantis", būtent Dievo meilėje ir apmąstymuose apie Jį. Mat jis turėjo tris dalykus, bylojusius jame glūdint meilę Dievui, – apie juos knygoje *Apie kontempliatyvųjį gyvenimą* kalba Prosperas: „Kas gi kita yra mylėti

Dievą, jeigu ne turėti širdyje karštą troškimą Jį išvysti, neapkęsti nuodėmės ir paniekinti pasaulį?“[88]. Dar vardą Tomas galima suprasti kaip *theos*, tai yra *deus*, „Dievas“, ir *meus*, „mano“, tai yra „mano Dievas“, o tai dėl tos priežasties, kad jisai tarė, kai patikrinęs įtikėjo: „Mano Dievas ir mano Viešpats“.

APIE ŠVENTĄ TOMĄ, APAŠTALĄ V – Kai apaštalas Tomas buvo Cezarėjoje, jam pasirodė Viešpats ir tarė: „Indijos karalius Gundoforas pasiuntė vietininką Abaną surasti statybos meną išmanantį žmogų“[89]. – Jam Tomas: „Viešpatie, siųsk, kur nori, tik ne pas indus“. – Jam Viešpats: „Keliauk saugiai, kadangi aš būsiu tavo sargas. Kai atversi indus, pas mane sugrįši su kankinystės palmės šakele“. – Jam Tomas: „Esi mano Viešpats, o aš Tavo tarnas, tebūnie Tavo valia“.

Kai vietininkas žengė per forumą, Viešpats jo paklausė: „Ką nori įgyti, jaunuoli?“ – Jam tasai atsakė: „Mano valdovas pasiuntė mane surinkti tarnų, išmanančių statybos meną, idant jam būtų pastatyti romėnų stiliaus rūmai“. – Tada Viešpats jam perduoda Tomą, tvirtindamas, jog šis yra labai įgudęs tokiame mene.

Sėdę į laivą, jiedu atplaukia į vieną miestą, kuriame karalius savo dukrai kėlė vestuves. Valdovas buvo liepęs paskelbti, kad visi dalyvautų vestuvėse, antraip įžeisią karalių, todėl Abanui ir apaštalui irgi tenka tenai nueiti. Laikydama rankose dūdelę, žydė mergaitė kiekvieną pagerbdavo kokiu gražiu žodžiu. Išvydusi apaštalą, ji suprato, jog jis – žydas, kadangi tas nieko nevalgė, tik laikė įsmeigęs į dangų akis. Atsiradusi prieš jį, mergaitė jam žydiškai pagiedojo: „Vienas yra žydų Dievas, kuris viską sukūrė ir įtvirtino jūras!“, – o apaštalas pasistengė, kad jinai pakartotų tuos pačius žodžius. Taurininkas, matydamas jį nei valgant, nei geriant, o tik laikant įsmeigtas į dangų akis,

smogė Dievo apaštalui į žandą. Jam apaštalas pasakė: „Būtų geriau, kad pats netrukus sulauktum atleidimo ir kad čia tau būtų atmokėta kokiu nors praeinančiu smūgiu. Aš tol iš čia nepakilsiu, kol šunys neatvilks rankos, kuri man smogė!" – Tasai išeina pasemti vandens, liūtas jį užmuša ir atsigeria jo kraujo. Šunys sudrasko jo kūną, o vienas juočkis atvelka jo dešinę ranką į patį pokylio vidurį. Tai išvydusi, visa minia apstulbsta, o mergaitė perpasakoja apaštalo žodžius, meta į šalį dūdelę ir puola jam į kojas.

Augustinas knygoje *Prieš Faustą* nesutinka su štai taip įvykdytu kerštu ir tvirtina, kad šis pasakojimas buvo įterptas iš apokrifinio teksto, todėl ši legenda daugeliu aspektų atrodanti įtartinai[90]. Vis dėlto galima spėti, kad tai buvo pasakyta ne ketinant šitai įvykdyti, o tik pamokyti; juk jeigu į Augustino žodžius bus rūpestingai įsigilinta, tuomet pasirodys, kad jie nereiškia visiško pasmerkimo. Jis gi toje knygoje kalba šitaip: „Manichėjininkai skaito apokrifinius raštus, kuriuos apaštalų vardu surašė nežinia kokie pasakaičių sekėjai; šitie raštai dar savo rašytojų metu būtų nusipelnę priėmimo, juos savu autoritetu parėmus šventajai Bažnyčiai, jeigu šventi ir mokyti vyrai, tuomet gyvenę ir galėję juos ištirti, būtų pripažinę, kad juose kalbama tiesa. Tačiau ten žmonės skaito, kad apaštalas Tomas sykį kaip prašalaitis ir visiškai nepažįstamas vyras dalyvavęs viename vestuvių pokylyje, ir kažkoks patarnautojas jam smogęs plaštaka, o jis palinkėjęs tam vyrui tuojau įvykusio žiauraus keršto. Nes kai tik jis išėjęs pasemti puotaujantiems vandens, liūtas jį užpuolęs ir užmušęs, o jo ranką, kuria nelaimingasis nestipriu smūgiu buvo užgavęs apaštalo galvą ir kuri, pasak to linkėjusio ir prašiusio apaštalo, buvusi atplėšta nuo kūno, šuo atnešęs prie stalų, už kurių tas apaštalas sėdėjęs. Kas gali

atrodyti dar žiauriau negu šitai? Tiesa yra ta, kad jeigu aš neklystu, ten taip pat parašyta, jog apaštalas prašė tam vyrui atlyginimo būsimame amžiuje, todėl kaip kompensacija įvykdyta dar didesnė geradarystė: šituo siaubingu atsitikimu neišmanantiems buvo parodyta, koks brangus Dievui yra apaštalas, taip pat jiems buvo duotas patarimas dėl amžinojo gyvenimo, kuris jų lauks, kad ir kada pasibaigtų jų gyvenimas žemėje.

Ar šis pasakojimas yra teisingas, ar klaidingas, man dabar nėmaž nerūpi. Juk išties manichėjininkai, laikantys tuos raštus, kuriuos atmetė Bažnyčios kanonas, tikrais ir teisingais, bent jau čia yra verčiami pripažinti, jog toji kantrumo dorybė, kurios moko Viešpats, sakydamas: „Jei kas ištiko tave per dešinį skruostą, atsuk jam ir kitą“[91], – gali glūdėti širdyje, nors ir neparodoma kūno judesiu ar neišsakoma žodžiais. Juk apaštalas, gavęs smūgį plaštaka, mieliau Dievo prašė, kad Jis būsimajame amžiuje pasigailėtų to neteisingo žmogaus, o šiame – kad toji neteisybė neliktų neatkeršyta, o ne atsuko mušančiam kitą skruostą ar paragino, kad šis darsyk jam suduotų. Išties tai apaštalas slėpė meilės jausmą viduje ir prašė pamokomo pavyzdžio išorėje. Ar tai būtų teisybė, ar pramanai, – kodėl vis dėlto manichėjininkai nenori tikėti, kad lygiai tokiomis intencijomis Dievo tarnas Mozė kardu išguldė stabo kūrėjus ir jo garbintojus? Juk jeigu palyginsime tas bausmes, pamatysime, kad panašu šitai – mirti nuo kardo ar žūti ir būti sudraskytam žvėrių, ypač kai teisėjai, tarnaujantys visuomenės įstatymams, kaltinamus didesniais nusikaltimais dažniau liepia atiduoti žvėrims, o ne budeliui“. Taip rašo Augustinas.

Paskui karaliaus prašymu apaštalas palaimino sužadėtinį ir sužadėtinę, bylodamas: „Viešpatie, suteik savo dešinės palaiminimą šiems jaunuolėliams ir pasėk jų širdyse gyvenimo sėk-

lą“. – Apaštalui išėjus, jaunuolio rankoje atsirado palmės šaka, pilna datulių. Sužadėtiniui ir sužadėtinei suvalgius kiek vaisių, abudu užminga ir išvysta panašų sapną. Mat jiems pasirodo, kad juos apkabina brangakmeniais pasipuošęs karalius ir pasako: „Mano apaštalas palaimino jus, idant taptumėte amžinojo gyvenimo dalininkais“. – Jiems pakirdus ir vienas kitam papasakojus apie sapną, pas juos įžengia apaštalas ir prabyla: „Ką tik jums pasirodė mano karalius; jis mane čia atvedė pro uždarytas duris, idant jums suteiktas mano palaiminimas atneštų vaisių. Saugokite kūno skaistybę, kuri yra visų dorybių karalienė bei amžinojo išganymo vaisius! Mergystė yra angelų sesuo, visų turtų turėjimas, geidulių įveikimas, tikėjimo paminklas, demonų nugalėjimas ir amžinųjų džiaugsmų užtikrinimas. O iš geidulio kyla sugedimas, iš sugedimo atsiranda suteršimas, iš suteršimo gimsta kaltumas, o iš kaltumo išeina sąmyšis“. – Jam taip kalbant, pasirodo du angelai ir jiems taria: „Mes esame angelai, paskirti jūsų saugoti; jei dorai laikysitės apaštalo priesakų, visas jūsų maldas mes perduosime Dievui“. – Prabėgus daug laiko, sužadėtinė, vardu Pelagija, dėvėjusi šventą vienuolės skraistę, iškentė kankinystę, o sužadėtinis, vardu Dionisijus, buvo paskirtas to miesto vyskupu.

Paskui apaštalas ir Abanas atkeliavo pas Indijos karalių. Apaštalui nubraižius nuostabių rūmų planą ir paėmus gausiai brangenybių, karalius iškeliavo kiton provincijon, o apaštalas visus turtus išdalino neturtėliams. Visus tuos dvejus metus, kol nebuvo karaliaus, apaštalas uoliai pamokslavo ir nesuskaitomas minias atvertė į tikėjimą. Sugrįžęs ir sužinojęs, ką padarė Tomas, karalius jį kartu su Abanu nugrūdo į kalėjimo požemį, ketindamas vėliau jiems atkeršyti, gyviems nudirdamas odą ir sudegindamas ant laužo. Tuo metu pasimiršta karaliaus brolis

Gadas, ir jam su didžiausiu prašmatnumu imamos rengti laidotuvės. Ketvirtą dieną numirėlis prisikelia ir, visiems nustėrus bei išsibėgiojus, savo broliui taria: „Broli, tas žmogus, kuriam tu ruošiesi nudirti odą ir kurį nusprendei sudeginti, yra Dievo bičiulis, ir jam tarnauja visi angelai. Nuvedę mane į rojų, jie parodė tokius rūmus, pastatytus iš aukso, sidabro ir brangiųjų akmenų, ir, man besigėrint jų gražumu, pasakė: „Štai tie rūmai, kuriuos tavo broliui pastatė Tomas". – Ir kai man išsprūdo: „O, kad tai aš juose galėčiau tarnauti durininku!" – angelai man tarė: „Jeigu nori juose būti, mes paprašysime Viešpaties, idan Jis teiktųsi tave prikelti, kad tu juos galėtum atpirkti iš brolio, sugrąžindamas jam pinigus, kuriuos jisai laiko pradangintais". – Tai pasakęs, Gadas bėga į kalėjimą, prašo apaštalo atleisti savo broliui ir, nutrenkęs į šalį grandines, meldžia jo priimti brangų drabužį. O jam apaštalas ir sako: „Argi nežinai, kad nieko kūniška, nieko žemiška netrokšta tie, kas nori turėti galios dangiškuose dalykuose?"

Apaštalui palikus kalėjimą, priešais jį išėjo karalius, puolė jam po kojų ir paprašė atleidimo. Apaštalas tarė karaliui: „Dievas judviem daugel dovanojo dėl to, kad galėtų jums atskleisti savo slėpinius. Įtikėkite Kristų ir priimkite krikštą, idant taptute amžinosios karalijos dalininkais!" – Karaliaus brolis tarė apaštalui: „Regėjau rūmus, kuriuos pastatei mano broliui, ir nusipelniau, kad jie atitektų man". – O apaštalas jam: „Tai – tavo brolio galioje". – Tada karalius broliui: „Tie rūmai bus mano; tegu apaštalas tau pastatys kitus, o jei negalėtų, tuomet jie tarnaus bendrai man ir tau". – Apaštalas atsakė: „Danguje stovi nesuskaičiuojami rūmai, statyti nuo laiko pradžios, o jie įsigyjami tikėjimu ir išmaldomis. Na, o jūsų turtai gali jus lydėti į tuos rūmus, eidami priekyje, o ne sekdami jums iš paskos!"

Praėjus vienam mėnesiui, apaštalas paliepė susirinkti visiems tos provincijos gyventojams. Kai šie susirinko, apaštalas įsakė, kad nusilpusieji ir ligoniai sustotų atskirai, ir pasimeldė virš jų. Ir kai tie, kas buvo pamokyti tikėjimo, ištarė „Amen", iš dangaus pasklido švytėjimas ir pusvalandį taip apšvietė apaštalą bei visus žmones, kad jie pargriuvo, manydami žuvę trenkus žaibui. Tada apaštalas atsistojo ir tarė: „Stokite, nes mano Viešpats pasirodė kaip žaibas ir jus išgydė!" – Ir visi sveiki atsistoję pašlovino Dievą ir apaštalą.

Tada apaštalas ėmė juos mokyti ir aiškinti dvylika dorybės laipsnių. Pirmą laipsnį sudaręs tikėjimas Dievu, kurio esybė esanti viena, o asmenys – trys. Apaštalas davė jiems tris apčiuopiamus pavyzdžius, kaip viena esybė galinti turėti tris asmenis. Pirmas buvo štai toks: žmoguje glūdi vienintelė išmintis, iš kurios paeina supratimas, atmintis ir protas. Jis kalbėjo: „Protas tarnauja tam, kad gebėtum atrasti, ko nebuvai išmokęs; atmintis – kad neužmirštum, ką išmokai, o supratimas – kad perprastum, ką galima parodyti ar ko galima pamokyti". – Antras pavyzdys buvo toks: viename vynmedyje glūdi trys pavidalai, o būtent medis, lapas ir vaisius, ir jie egzistuoja visi trys ir lygiai egzistuoja vienas vynmedis. Trečias pavyzdys esąs toks: viena galva susidedanti iš keturių pojūčių, nes vienoje galvoje esama regos, klausos, uoslės ir skonio; jie sudarą ir daugį, ir vieną galvą. – Antras dorybės laipsnis skirtas, kad jie priimtų krikštą. Trečias – kad susilaikytų nuo paleistuvavimo. Ketvirtas – kad susiturėtų nuo godulio. Penktas – kad suvaldytų rajumą. Šeštas – kad laikytųsi atgailos. Septintas – kad nepaliaujamai laikytųsi šito, kas nurodyta. Aštuntas – kad mylėtų svetingumą. Devintas – kad darytinuose darbuose paisytų Dievo valios ir ją veikliai įgyvendintų. Dešimtas – kad Dievo valios paisytų

draudžiamuose darbuose ir jų šalintųsi. Vienuoliktas – kad reikštų meilę draugams ir nedraugams. Dvyliktas – kad budriai rūpintųsi paisyti visų šių pamokymų. – Apaštalui pabaigus pamokslą, buvo pakrikštyti devyni tūkstančiai vyrų, neskaičiuojant vaikų ir moteriškių.

Paskui apaštalas Tomas nukeliavo į Aukštutinę Indiją ir tenai sužibėjo nesuskaičiuojamais stebuklingais ženklais. Mat apaštalas ten apšvietė Sintiką, Migdonijos bičiulę, o ši buvo karaliaus pusbrolio Karizijaus žmona. Kartą Migdonija paklausė Sintikos: „Kaip manai, ar galėsiu jį pamatyti?“ – Ir Migdonija paklausė draugės patarimo, pasikeitė drabužius ir su neturtėlėmis moterimis nuėjo ten, kur pamokslavo apaštalas. Šisai tuo metu pradėjo pamokslą apie šio gyvenimo menkumą ir kalbėjo, be kitų dalykų, jog šisai gyvenimas esąs menkas, pajungtas nelaimėms, todėl jo reikią šalintis, kadangi tikintis, jog jau laikai jį rankose, gyvenimas išslysta iš rankų ir pasprunka. Paskui jis ėmė raginti juos palankiai priimti Dievo žodžius, nurodydamas keturias priežastis, o Dievo žodį lygindamas su keturių rūšių dalykais, o būtent su akių tepalu – dėl to, kad jis apšviečiąs mūsų supratimo akis; su vaistinguoju gėrimu – dėl to, kad jis apvaląs nuo bet kokios kūniškos meilės mūsų jausmą ir jį padaręs tyrą; su pleistru – dėl to, kad jis gydąs mūsų nuodėmių žaizdas; ir su maistu – dėl to, kad jis džiuginąs dangiškų dalykų meile. Apaštalui sakant pamokslą, Migdonija įtikėjo, o paskui pradėjo šalintis vyro guolio. Tada Karizijus išprašė iš karaliaus leidimą ir apaštalą uždarė į kalėjimą. Atėjusi pas jį Migdonija paprašė, kad jis jai dovanotų už tai, jog per ją jisai pateko kalėjiman; maloningai ją guosdamas, apaštalas tvirtino visai tai kenčiąs savo noru. Na o Karizijus paprašė karaliaus, kad pas jo žmoną jisai atsiųstų jos seserį karalienę, gal toji

įstengsianti ją sugrąžinti prie ankstesnio gyvenimo. Kai karalius atsiuntė, karalienė pati buvo atversta į tikėjimą tos, kurią troško suklaidinti. Pamačiusi šitiek stebuklų, kuriuos padaręs apaštalas, ji tarė: „Dievo pasmerkti bus tie, kas netiki šitokiais darbais!“ – Paskui apaštalas visus, kurie buvo šalia, trumpai pamokė trijų dalykų, o būtent kad mylėtų Bažnyčią, gerbtų kunigus ir nuolat rinktųsi išklausyti Dievo Žodžio.

Kai karalienė sugrįžo, karalius jos pasiteiravo: „Kur tiek ilgai užtrukai?“ – Ji jam atsakė: „Galvojau, kad Migdonija kvailė, o pasirodė, kad ji didžiai išmintinga, nes nuvedusi mane pas apaštalą, pasirūpino, kad pažinčiau teisybės kelią; pernelyg kvaili yra visi, kas netiki Kristumi!“ – Ir po to karalienė nebegeidė atsiduoti karaliui. Nustebintas karalius tarė savo giminaičiui: „Norėdamas padėti susigrąžinti tau tavo žmoną, aš netekau saviškės, o ji man pasidarė dar blogesnė, nei taviškė – tau“. – Tada karalius paliepė, kad pas jį surištomis rankomis būtų atvestas apaštalas, ir jam įsakė, kad šis žmonoms lieptų sugrįžti pas vyrus. Apaštalas, pasitelkęs trejopus pavyzdžius, o būtent pavyzdį su karaliumi, su bokštu ir su šaltiniu, jam atskleidė, kad tol, kol jie laikysis klaidingo tikėjimo, žmonoms nereikia to daryti. Jis bylojo: „Štai tu, kadangi esi karalius, nenori nešvarių patarnavimų, o geidi, kad tau patarnautų valyvi tarnai ir tarnaitės. Taigi ar neturi tikėti, kad ir Dievas mėgsta kuo valyviausius tyrus patarnavimus? Tad argi aš klystu, jei skelbiu Dievą savo tarnus mylint už tai, už ką ir tu myli savuosius? – Aš pastačiau aukštą bokštą, o tu man liepi, kad aš, tą bokštą pastatęs, jį ir sugriaučiau? Aš įsikasiau giliai į žemę ir iš gelmės į paviršių išleidau šaltinį, o tu man įsakai jį užversti?“ – Įtūžęs karalius paliepė atnešti įkaitintų geležies lakštų, o apaštalui įsakė ant jų stoti basomis kojomis, ir tuoj Dievo valia išsiveržė šaltinis ir

jas atvėsino. Patartas giminaičio, karalius pasiuntė jį į degančią krosnį, bet ir ši buvo taip atšaldyta, kad apaštalas kitą dieną iš jos išlindo gyvas ir sveikas. Tada Karizijus tarė karaliui: „Priversk jį atnašauti auką Saulės dievui, kad jis šitaip užsitrauktų savo Dievo pyktį, o šis jį paliktų be savo apsaugos“. – Kai apaštalą vertė tai padaryti, jis karaliui tarė: „Esi pranašesnis už savo darbus, o kadangi niekini tikrąjį Dievą ir garbini paveikslą, tai galvoji, kad, kaip sako Karizijus, mano Dievas supyks ant manęs, kai aš pagarbinsiu tavo dievą. Ne, Jis kur kas labiau supyks ant tavo dievo ir jį pažemins! Ką gi, aš jį pagarbinsiu, ir jeigu man garbinant tavo dievą manasis jo nesunaikins, aš jam paaukosiu. Bet jeigu atsitiks priešingai, tu įtikėsi mano Dievą!“ – Jam karalius atrėžė: „Kaip drįsti su manimi kalbėti kaip lygus su lygiu?!“ – Tada apaštalas hebrajiškai paliepė demonui, tūnojusiam tame paveiksle, kad tasai jį sunaikintų, kai tik jis atsiklaups priešais stabą. Tada apaštalas atsiklaupė ir tarė: „Štai aš garbinu, tačiau ne stabą! Štai aš garbinu, bet ne metalą! Štai aš garbinu, tačiau ne paveikslą! Aš garbinu savo Viešpatį Jėzų Kristų ir Jo vardu įsakau tau, demone, kuris tūnai šiame paveiksle, jį sunaikinti!“ – Ir paveikslas išsyk išsileido tarsi vaškas. Tada visi žyniai garsiai suūžė, o vyriausias šventyklos žynys užsimojo kardu ir pervėrė apaštalą, sakydamas: „Aš atkeršysiu tau už skriaudas mano dievui!“ – Išvydę, kad tauta trokšta išlaisvinti apaštalą, o savo vyriausiąjį žynį – sudeginti gyvą, karalius ir Karizijus pabėgo. Tada krikščionys išsinešė apaštalo kūną ir jį garbingai palaidojo.

Praėjus daug laiko, maždaug 230 Viešpaties metais, į savo miestą Edesą, kitados vadintą Medų Ragu, imperatorius Aleksandras, paprašytas sirų, perkėlė apaštalo kūną[92]. Ir tame mieste negali gyventi nė vienas eretikas, nė vienas žydas, nė

vienas pagonis, ir nė vienas tironas negali jam pakenkti, ir taip atsitikę po to, kai to miesto karalius nusipelnė garbės priimti Išganytojo ranka parašytą laišką. Mat jeigu kokia nors gentis pakyla prieš tą miestą, virš vartų atsistojęs krikštytas vaikelis paskaito tą laišką, ir tą pačią dieną tiek dėl Išganytojo rašto, tiek dėl apaštalo Tomo nuopelnų priešai pabėga arba būna sutramdomi.

Izidorius Sevilietis knygoje *Apie šventųjų gyvenimą ir mirtį* rašo: „Tomas, Kristaus mokinys ir asmuo, panašus į Išganytoją, klausydamasis netikėjo, o tikinčiuoju tapo regėdamas. Jis skelbė Evangeliją partams, medams, persams, hirkanams ir baktrams. Įžengęs į Rytų kraštus ir pasiekęs gilumoje gyvenančias gentis, Evangelijos skelbimą tęsė iki pat savo kankinystės dienos. Jis žuvo ten, pervertas ietimi“[93]. Šitaip pasakoja Izidorius. O Auksaburnis sako, kad Tomas pasiekė kraštą, kur gyveno magai, atkeliavę pagarbinti Kristaus, juos pakrikštijo, ir šie pasidarė krikščionių tikėjimo rėmėjais[94].

APIE SUSITAIKYMO IR KELIAVIMO LAIKOTARPĮ

APIE ŠVENTES

APIE ŠVENTES, PASITAIKANČIAS TUO METU, KURIS IŠ DALIES PRIKLAUSO SUSITAIKYMO, O IŠ DALIES KELIAVIMO LAIKOTARPIUI – Papasakojus apie šventes, einančias po atnaujinimo laikotarpio, kuris prasideda nuo Mozės bei pranašų ir trunka iki pat Kristaus atėjimo į kūną, ir Bažnyčios švenčiamas laikotarpiu nuo Viešpaties Advento iki pat Jo Gimimo imtinai, toliau dera apžvelgti šventes, priklausančias tam laikotarpiui, kuris iš dalies sutampa su susitaikymo, o iš dalies su keliavimo laikotarpiu; šį metą Bažnyčia švenčia nuo Gimimo iki Septuagezimos, kaip jau pasakyta prologe.

VI. APIE VIEŠPATIES GIMIMĄ

APIE VIEŠPATIES GIMIMĄ VI – Mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus gimimas kūniškuoju pavidalu įvyko, kaip kai kurie tvirtina, nuo Adomo praėjus 5228 metams arba, pasak kitų, 6000, arba, kaip savo kronikose sako Euzebijus Cezarietis, 5199 metams imperatoriaus Oktaviano laikais[95]. Vis dėlto 6000 metų skaičiavimas Metodijaus buvo išrastas veikiau mistiniu, o ne chronologiniu keliu[96].

Dievo Sūnaus įsikūnijimo metu visas pasaulis džiaugėsi didžiai taikingu gyvenimu, kadangi visą žemę tada taikingai valdė vienas romėnų imperatorius. Pirmasis iš jo vardų buvo Oktavianas; nuo Julijaus Cezario, kuriam buvo vaikaitis, jis

buvo gavęs Cezario vardą; Augustu jį vadino dėl valstybės padidėjimo[97], imperatoriumi – dėl šlovingos didybės (skirtingai nuo kitų Romos karalių, Oktavianas pirmasis buvo pavadintas šiuo imperatoriaus vardu). Ir kadangi Viešpats panoro gimti, idant mums suteiktų širdies ramybę bei amžinybės taiką, tai Jis dar panoro, kad Jo gimimą nušviestų taikos laikotarpis.

Valdydamas visą žemę, Cezaris Augustas panoro sužinoti, kiek provincijų, kiek miestų, kiek pilių, kaimų ir žmonių yra visame pasaulyje, todėl paliepė, kaip pasakojama *Scholastinėje istorijoje*[98], kad visi žmonės keliautų į miestą, iš kurio patys save kildino, o ten kiekvienas provincijos valdytojui atiduotų po sidabro denarą, susidedantį iš dešimties paprastų numų (iš čia denaro pavadinimas), ir išpažintų esąs Romos imperijos pavaldinys. Mat ant numo buvo imperatoriaus atvaizdas bei jo vardo įrašas. Šita procedūra buvo vadinama išpažinimu ir įrašymu, bet dėl skirtingų priežasčių. Išpažinimu ją vadino štai dėl ko: kiekvienas provincijos valdytojui teikė surašymo galvą – tai yra denarą, kuris taip vadinosi, kiekvienas pirma užsidėdavo ant galvos ir savo lūpomis išpažindavo, jog yra Romos imperijos pavaldinys; dėl to procedūrą vadino išpažinimu, tai yra pareiškimu savo lūpomis, nes tai vykdavo visos tautos akivaizdoje. Na o dar ją vadino įrašymu, kadangi tų žmonių, kurie teikdavo surašymui galvą, skaičius būdavo tiksliai nustatomas ir įrašomas į knygas.

Pirmą kartą šitas įrašymas buvo surengtas, kai Sirijos vietininku buvo Kirinas. Įrašymą vadina pirmuoju, kaip pasakojama toje pačioje *Scholastinėje istorijoje*, nes jis kažkiek susijęs su minėtu Kirinu – juk kalbama, kad Judėja yra pačiame mūsų gyvenamos žemės viduryje, todėl buvo numatyta įrašymą pradėti joje, o paskui kiti valdytojai jį turėjo vykdyti savo

aplinkui išsidėsčiusiose provincijose. Arba pirmuoju tą įrašymą vadina už tai, kad jis buvo visuotinis, o kiti, buvę prieš jį – tik daliniai. Arba pirmuoju – galbūt už tai, kad pirmiausia mieste žmonių įrašymą vykdė vietininkas, toliau Cezario legatas kraštе atlikdavo miestų surašymą, o paskiausiai sostinėje Cezario akivaizdoje būdavo atliekamas kraštų surašymas.

Kadangi buvo kilęs iš Dovydo giminės, Juozapas keliavo iš Nazareto į Betliejų. Ir kadangi Švenčiausiajai Marijai artinosi laikas gimdyti, o Juozapas nežinojo, kada grįšiąs, jisai ją pasiėmė su savimi ir vedėsi į Betliejų, nenorėdamas svetimose rankose palikti turto, kurį jam buvo patikėjęs Dievas, o trokšdamas patsai jį saugoti su rūpestinga globa. Kaip brolis Baltramiejus pasakoja savo kompiliacijoje ir kaip yra paimta iš *Knygos apie Išganytojo kūdikystę*, tuo metu, kai jie artinosi prie Betliejaus, Mergelė išvydo, jog vieni žmonės džiaugiasi, o kiti – aimanuoja[99]. Ir angelas Jai štai ką apie tai papasakojęs: „Žmonių besidžiaugiančioji dalis yra pagonys, kurie per Abraomo palikuonį priims amžinąjį palaiminimą. O aimanuojančioji dalis yra Judėjos liaudis, kurią Dievas pasmerks už jos nuodėmes".

Kai jiedu atkeliavo į Betliejų, tai kadangi abu buvo neturtingi ir kadangi visus užeigos namus jau buvo užėmę kiti, į Betliejų atkeliavę tuo pačiu reikalu, juodu niekur neįstengė surasti prieglobsčio. Taigi jie sugrįžo į viešą perėją, buvusią, kaip pasakojama *Scholastinėje istorijoje*, tarp dviejų namų ir turėjusią stogą. Sako, kad tai buvusi tokia buveinė, kurioje gyventojai sustodavo pasišnekučiuoti, kartu pavalgyti poilsio dienomis arba prisiglausti užėjus blogiems orams. Čia galbūt Juozapas surentė ėdžias jaučiui ir asilui, o gal, pasak kitų, ėdžios jau ten buvo surėstos, kadangi prie jų gyvulius rišdavę

kaimiečiai, kurie pro ten traukdavo į turgų. Taigi ten vidurnaktį prieš sekmadienį Švenčiausioji Mergelė pagimdė Sūnų ir padėjo Jį ėdžiose ant šieno. Kaip pasakojama *Scholastinėje istorijoje*, tą šieną vėliau į Romą nugabeno šventoji Elena, nes jautis ir asilas susilaikė to šieno neėdę.

Reikia pažymėti, kad Kristaus gimimas buvo stebuklingai įvykdytas, apie jį buvo įvairiai pranešta, ir jis buvo naudingai parodytas. Stebuklingai įvykdytas gimimas buvo tiek dėl Gimdyvės, tiek dėl Sūnaus, tiek ir dėl gimdymo būdo. Dėl gimdyvės jį vadiname stebuklingu dėl to, kad Ji buvo mergelė prieš gimdymą ir liko mergelė po jo. Ir tai, kad Ji pagimdė, būdama mergelė, įrodyta penkiais dalykais. Pirmasis – pranašystė *Izaijo* 7: „Štai mergelė pradės" ir t. t.[100] Antrasis – figūra, tai yra jisai buvo figūriškai nusakytas ir Aarono lazda, pražydusia be jokių žmogaus pastangų, ir Ezekielio vartais, kurie visą laiką buvo uždaryti. Trečiasis – tai saugojimas, nes dėl to, kad saugojo Mergelę, Juozapas tapo jos mergystės liudininku. Ketvirtasis – tai patyrimas. Kaip Baltramiejus pasakoja savo kompiliacijoje ir kaip yra paimta iš *Knygos apie Išganytojo kūdikystę*, kai jau artinosi metas gimdyti, Juozapas, nors ir neabejodamas, jog Mergelė pagimdys Dievą, tačiau laikydamasis gimtinės papročio, pasikvietė dvi pribuvėjas; viena buvo vardu Zebelė, o kita – Salomė. Pamačiusi, išklausiusi ir suradusi, kad Marija – mergelė, Zebelė sušuko, jog pagimdė Mergelė. Salomė tuo nepatikėjo, todėl panašiai panoro visa ištirti, ir jai beregint nudžiūvo ranka. Čia pasirodęs angelas liepė jai paliesti Kūdikį, ir ji išsyk atgavo sveikatą. Penktasis – akivaizdus stebuklas. Kaip liudija popiežius Inocentas Trečiasis, Romoje dvylika metų tęsėsi taika, todėl romėnai pastatė kuo puikiausią taikos šventyklą, o joje įkurdino Romulo statulą[101]. Pasiteiravę Apolono,

kiek truksianti taika, jie gavę tokį atsakymą: kol pagimdys Mergelė. Tai išgirdę, jie sušneko: „Ką gi, tada ji truks amžinai“. – Mat neįmanomu dalyku laikė, kad mergelė pagimdytų. O tada ant šventyklos durų jie užrašė tokį pavadinimą: „Amžinoji taikos šventykla“. Ir štai tą pačią naktį, kai Mergelė pagimdė, šventykla sugriuvo ligi pamatų, ir dabar toje vietoje stovi Santa Maria Nuova bažnyčia.

Antra, gimdymas buvo stebuklingai įvykdytas dėl Sūnaus. Mat kaip tvirtina Bernardas Klervietis, tuomet viename ir tame pačiame asmenyje stebuklingu būdu susijungė amžinasis, senasis ir naujasis pradai[102]. Amžinasis – tai dievystė, senasis – tai kūnas, paeinantis nuo Adomo, o naujasis – tai iš naujo sukurta siela. Kaip tas pats Bernardas pasakoja toliau, tądien Dievas sukūrė tris junginius, tris kūrinius, ir kiekvienas iš jų yra toks stebuklingas, kad niekas nė vieno iš jų nei kada anksčiau buvo sukūręs, nei kada nors vėliau sukurs. Mat buvo vienas su kitu sujungti Dievas ir žmogus, motina ir Mergelė, tikėjimas ir žmogaus širdis. Pirmoji jungtis esanti labai stebuklinga, nes buvo sujungta žemė ir Dievas, didybė ir silpnumas, šitokia menkybė ir šitokia aukštybė. Juk nėra nieko aukščiau už Dievą ir nieko prasčiau – už žemę. Antra jungtis esanti ne mažiau stebuklinga, nes pasaulyje dar nebuvo girdėta, kad pagimdžiusioji būtų likusi mergelė, kad būtų tapusi motina toji, kuri liko mergelė. Trečia jungtis nusileidžianti pirmajai ir antrajai, bet vis viena liekanti ne mažiau stipri. Juk tatai – stebuklas, kad žmogaus širdis priėmė tikėjimą šitais dviem dalykais, kad ji įstengė įtikėti, jog Dievas yra žmogus ir jog pagimdžiusioji liko mergelė. Šiuos dalykus skelbia Bernardas.

Trečia, jis buvo stebuklingai įvykdytas dėl gimdymo būdo. Jos gimdymas viršija prigimtį dėl to, kad mergelė pradėjo; jis

viršija protą dėl to, kad Ji pagimdė Dievą, be to, tas gimdymas pranoksta žmogaus galias dėl to, kad Ji gimdė be skausmo, ir dar viršija įprastinę dalykų tvarką tuo, kad Mergelė pradėjo iš Šventosios Dvasios. Juk Mergelė pagimdė ne iš žmogaus sėklos, bet iš mistinio kvėptelėjimo. Mat Šventoji Dvasia iš tyriausio ir skaisčiausio Mergelės kraujo ėmė tai, iš ko sukūrė Jo kūną. Ir šitą ketvirtą žmogaus sukūrimo būdą rodo Dievas. Juk, kaip tvirtina Anzelmas, Dievas žmogų gali sukurti keturiais būdais, o būtent be vyro ir moters – taip Jis sukūrė Adomą; iš vyro be moters – taip Jis sukūrė Ievą; iš vyro ir moters – taip rodo įprastinė praktika; ir taip, kaip stebuklingu būdu įvykdyta tądien[103].

Antra, apie Jo gimimą tą dieną buvo įvairiai pranešta. Mat buvo pranešta visais kūrinijos lygmenimis. Kai kurie kūriniai teturi būtį, jie yra tarsi grynai kūniški; kai kurie turi būtį ir gyvybę, kaip antai augalai; kai kurie turi būtį, gyvybę ir pojūčius, kaip antai gyvūnai; dar kai kas turi būtį, gyvybę, pojūčius ir protą, kaip antai žmogus; dar kai kas turi būtį, gyvybę, pojūčius, protą ir supratimą, kaip antai angelas. Taigi tądien Kristaus gimimas buvo parodytas visais šiais kūriniais. Pirmos grupės kūriniai, tai yra grynai kūniški daiktai, būna trejopi, o būtent tamsa, permatoma arba pereinama erdvė ir šviesulys. Iš pradžių gimimas buvo parodytas grynai kūniška tamsa, kaip antai romėnų šventyklos sugriovimu, kaip jau anksčiau kalbėta, taip pat romėnų dievo Romulo statulos nuvirtimu (jinai tada nukrito ir sudužo) bei dar kitų statulų nugriuvimu – jos nukrito daugelyje kitų vietų. *Scholastinėje istorijoje* skaitome, kad pranašas Jeremijas, nukeliavęs į Egiptą po Godolijo mirties, Egipto karaliams nurodęs jų stabus nugriūsiant, kai mergelė pagimdysianti sūnų. Todėl stabų šventikai

slaptoje šventyklos vietoje pasistatę mergelės, laikančios ant rankų kūdikį, statulą ir ją tenai garbinę. Kai vėliau jų karalius Ptolemėjas pasiteiravęs, kodėl jie taip darą, tie paaiškinę, kad tas slėpinys kylantis iš tėvų tradicijos, o ją jų protėviai perėmę iš švento pranašo ir tikėję, kad taip ir atsitiksią.

Antra, Jo gimimas buvo parodytas grynai kūniška permatoma, arba pereinama, erdve, nes tą naktį erdvės tamsumas buvo paverstas dienos šviesumu. Kaip liudija Orozijus ir popiežius Inocentas Trečiasis, Romoje vandens šaltinis pavirto skystu aliejumi, išsiveržė ir nubėgo iki pat Tiberio; jis kiaurą dieną gausiai sruvo tenai, kur šiandien stovi Santa Maria *trans Tiberim* bažnyčia[104]. Dar Sibilė buvo išpranašavusi, kad Išganytojas gims, kai išsiverš aliejaus šaltinis.

Trečia, Jo gimimas buvo parodytas grynai kūnišku šviesuliu, arba dangiškais kūnais. Mat, pasak kai kurių, kaip tvirtina Auksaburnis, to gimimo dieną vieno kalno viršūnėje meldėsi magai, ir šalia jų pasirodžiusi žvaigždė, turėjusi kuo gražiausio vaiko pavidalą, ir ant jo galvos spindėjęs kryžius. Vaikas prabilo ir magams pasakė keliauti į Judėją ir ten surasti gimusį berniuką. Dar tą pačią dieną Rytuose patekėjo trys saulės ir viena paskui kitą susiliejo į vieną solarinį kūną. Šitaip buvo parodyta, kad visam pasauliui tuoj bus pareikštas supratimas apie vieną Dievą trijuose asmenyse arba kad gimė Tasai, kuriame į vieną asmenį susijungė trys dalykai, tai yra siela, kūnas ir dievystė.

Vis dėlto *Scholastinėje istorijoje* pasakojama, kad trys saulės pasirodė ne to gimimo dieną, bet prieš kažkiek laiko anksčiau, o būtent po Julijaus Cezario mirties, kaip tvirtina savo kronikoje Euzebijus[105]. Be to, imperatorius Oktavianas, kaip pasakoja popiežius Inocentas Trečiasis, visą pasaulį pa-

jungęs Romos valdžiai, taip patiko senatui, kad senatoriai jį troško garbinti kaip dievą. Suprasdamas, jog yra mirtingas, protingas imperatorius nepanoro pasisavinti nemirtingojo šlovės. Tačiau, tiems reikalaujant, jisai pasikvietė žynę Sibilę ir pareiškė pageidavimą sužinoti, ar pasaulyje kada nors gims viršesnis už jį. Kai Viešpaties gimimo dieną dėl šio dalyko buvo sušauktas pasitarimas, ir Sibilė imperatoriaus menėje atsidėjo savo orakulams, vidudienį apie saulę pasirodęs aukso ratas, jo viduryje virš aukuro stovėjusi be galo graži mergelė ir glėbyje laikiusi berniuką. Sibilė šitai parodžiusi Cezariui. Ir kai imperatorius ėmęs baisiai stebėtis aukščiau papasakotu reginiu, jisai išgirdęs balsą, tarusį: „Tai yra dangaus aukuras". Ir Sibilė jam pasakiusi: „Šis berniukas už tave viršesnis, todėl jį garbink". – Ta menė pašvęsta Švenčiausiosios Marijos garbei ir iki šiol vadinama Santa Maria *in Aracoeli*.

Imperatorius, supratęs, kad tas berniukas viršesnis už jį, paaukojo jam smilkalų ir toliau atsisakė būti vadinamas dievu. Apie tai Orozijus pasakoja štai taip: „Oktaviano laikais maždaug trečią valandą staiga vaiskiame, tyrame ir giedrame danguje saulę apjuosė dangiškos arkos pavidalo ratas, tarytum pranešdamas, jog bus atėjęs Vienintelis, kurs ir pačią saulę bei visą žemę sukūrė ir juos valdo"[106]. Šitaip liudija Orozijus; tą patį pasakoja Eutropijus. O Albumasaras liudija, kad danguje tada buvęs matyti toksai stebuklingas ženklas, o būtent stovėjusi mergelė su vaikeliu ant rankų, o šalia buvęs toksai senas vyras, bet tos mergelės nelietęs. Ir kaip jis sako, tai buvęs tas vaikelis, kurį krikščionys vadiną Kristumi. O istoriografas Timotiejus praneša, jog jisai senovinėse Romos istorijose radęs pasakojimą, jog trisdešimt penktaisiais savo valdymo metais Oktavianas užkopęs į Kapitolijų, dievų nerimastingai pasiteiravęs, kas po jo

valdys valstybę, ir išgirdęs balsą, kuris jam pasakęs: „Dangiškas Kūdikis, pradėtas amžinai gyvenančio Dievo, netrukus gims iš nesuteptos, be dėmės Mergelės“[107]. Tai išgirdęs, imperatorius ten pastatęs aukurą ir ant jo užrašęs: „Tai yra gyvojo Dievo Sūnaus aukuras“.

Antra, apie Jo gimimą buvo pranešta ir pareikšta tais kūriniais, kurie turi būtį bei gyvybę, – tokiais kaip augalai ir medžiai. Kaip savo kompiliacijoje liudija Baltramiejus, tą naktį pražydo, subrandino vaisius ir skysčio davė balzamą teikiantys Engado vynuogynai.

Trečia, apie gimimą buvo pareikšta kūriniais, kurie turi būtį, gyvybę ir pojūčius, – tokiais kaip gyvūnai. Mat keliaudamas su nėščia Marija į Betliejų, Juozapas su savimi vedėsi jautį – galbūt kad jį parduotų, už save ir už Mergelę sumokėtų surašymo mokestį, o iš likusių pinigų išsilaikytų – ir vieną asilą – galbūt kad Mergelė galėtų ant jo keliauti. Ir štai stebuklingai atpažinę Viešpatį, jautis su asilu priklaupė ir Jį pagarbino. Be to, kelios dienos iki Kristaus gimimo, kaip kronikoje pasakoja Euzebijus, kažkokie žmonės arę, o jaučiai tiems artojams pasakę: „Žmonės nueis, derlius prieis“.

Ketvirta, apie Jo gimimą buvo pareikšta kūriniais, kurie turi būtį, gyvybę, pojūčius ir protą, kokie būna žmonės, – tokiais kaip piemenys. Mat tą valandą piemenys budėjo prie savo bandos, kaip buvo pratę daryti dukart per metus ilgiausiomis ir trumpiausiomis metų naktimis. Mat pagonys nuo senų senovės turėjo paprotį per abi saulėgrįžas: vasaros, per šventą Jono Krikštytojo šventę, ir žiemos, per Viešpaties Gimimo šventę, – naktimis budėti, kad pagarbintų saulę. Dėl bendravimo su kaimynais šitas paprotys pamažu įsitvirtino ir pas žydus. Tai štai piemenims pasirodė Viešpaties angelas,

paskelbė gimus Išganytoją ir jiems nurodė, kaip Jį galima surasti. Tuo pat metu pasirodė daugybė angelų ir tarė: „Šlovė Dievui aukštybėse" ir t. t. Tad piemenys nuėjo ir viską surado taip, kaip angelas pasakojo.

Taip pat apie Jo gimimą buvo paskelbta per Cezarį Augustą, kuris tuomet išleido įsaką, kad niekas jo nedrįstų vadinti Viešpačiu, – taip liudija Orozijus[108]. Mat kai kartą jis išvydo tokį reginį apie saulę, tai pamąstęs apie šventyklos sugriuvimą bei aliejaus šaltinį ir supratęs, jog pasaulyje gimė viršesnis už jį, nebepanoro būti vadinamas nei Dievu, nei Viešpačiu. Kai kuriose kronikose dar skaitome, jog artinantis Kristaus gimimo dienai Oktavianas liepęs po pasaulį nutiesti viešuosius kelius ir dovanojęs romėnams visas skolas[109]. Be to, Jo gimimas buvo apreikštas per sodomiečius, kurie visi visame pasaulyje tą naktį buvo išnaikinti, – taip Izaijo pranašystės žodžius „Išvydo didelę šviesą"[110] aiškina Jeronimas, nurodydamas Jį sunaikinus visus, atsidavusius šiai nuodėmei. Ir Kristus šitai įvykdęs, kad Jo prisiimtoje prigimtyje neliktų tokios didelės jai svetimos nešvaros. Juk, kaip tvirtina Augustinas, Dievas, regėdamas žmogaus prigimtyje tai prigimčiai priešingą ydą, vos ne atsisakęs minties įsikūnyti.

Penkta, apie Jo gimimą buvo pareikšta kūriniu, kurs turi būtį, gyvybę, pojūčius, protą ir supratimą, – tokiu kaip angelas. Juk, kaip aukščiau papasakota, angelai pranešę piemenims apie Kristaus gimimą. O jie pasirodė gausiu būriu su šviesa ir džiugesiu.

Trečia, Jo gimimas mums buvo naudingai parodytas. Pirma, buvo sutrikdytas demonas. Mat senasis priešas jau nebevaliojo, kaip anksčiau, mūsų nugalėti. Tad mes ir skaitome, kaip Viešpaties gimimo išvakarėse Kliuni abatas šventas

Hugonas išvydęs Švenčiausiąją Mergelę su Sūnumi ant rankų, o Ji jam tarusi: „Ateina diena, kai išsipildys pranašų žodžiai. Ir kurgi dabar yra priešas, ligi šios dienos buvęs stipresnis už žmones?“[111] – Su šiuo žodžiu iš po žemių išdygęs velnias, kad pasišaipytų iš Valdovės žodžių, bet jo neteisumas jį patį ir apvylęs, kadangi tuo metu, kai jisai slankiojęs apie brolių buveines, tai nuo koplyčios jį atbaidęs brolių dievobaimingumas, nuo refektorijaus – Evangelijos skaitymas, nuo dormitorijaus – menki pakratai, o nuo kapitulos – kantrybė. Petro Kliuniečio knygoje skaitome, kaip Viešpaties gimimo išvakarėse šventam Hugonui Kliuniečiui pasirodžiusi Švenčiausioji Mergelė, laikydama Sūnų glėbyje ir žaisdama su Juo[112]. O Jis ir sakąs Jai: „Žinai, Motin, kad Bažnyčia mano gimimo dieną švenčia, liaupsindama mane su didžiulėmis linksmybėmis. Kur dabar liko velnio galybė, ką jis begali pasakyti ar padaryti?“ – Tada velnias išlindęs tarsi iš kokio urvo ir pasakęs: „Nors aš ir negaliu įžengti bažnyčion, kur Tau reiškiamos liaupsės, bet į kapitulą, dormitoriją ir refektoriją įžengsiu“. – Ir kai jis pabandė tai padaryti, atrado, kad kapitulos įėjimas jam, storam, esąs per ankštas, dormitorijaus įėjimas esąs pernelyg žemas jam, išstypėliui, o refektorijaus įėjimą laiko užtvėrusios kliūtys: tarnaujančiųjų meilė, jų karštas noras klausytis skaitinių ir nuosaikumas valgant bei geriant. Ir tada įveiktas jis išnyko.

Antra, buvo išrūpintas atleidimas. Vienoje pavyzdžių knygoje skaitome, kaip viena puolusi moteris, ėmusi atgailauti už savo nuodėmes, nebesitikėjo sulaukti atleidimo[113]. Mąstydama apie Paskutinį teismą, ji matė save kaltą; galvodama apie pragarą, ji regėjo save kankinamą; mąstydama apie rojų, ji matė save susiteršusią; galvodama apie Kristaus kančią, ji suvokė,

kad buvo nedėkinga. Bet paskui ji pagalvojo, kad vaikai lengvai atleidžia, todėl kreipėsi pagalbos į Kristų vardan Jo kūdikystės ir nusipelnė išgirsti balsą, jog jai atleista.

Trečia, buvo išgydytos ligos. Bernardas moko: „Žmonių giminė kentėjo nuo trejopos ligos pradžioje, per vidurį ir pabaigoje, tai yra gimimo, gyvenimo ir mirties metu. Mat gimimas buvo suterštas, gyvenimas – klaidingas, o mirtis – grėsminga. Atėjo Kristus ir davė trigubą vaistą nuo šitos trigubos ligos. Jis gimė, gyveno ir mirė. Jo gimimas apvalė mūsiškį, Jo gyvenimas sutvarkė mūsiškį, o mirtis sunaikino mūsiškę“[114]. Taip sako Bernardas.

Ketvirta, buvo pažeminta puikybė. Todėl Augustinas nurodo, kad Dievo Sūnaus nusižeminimas, mums Jo įsikūnijimu parodytas, tapo mums pavyzdžiu, sakramentu ir vaistu[115]. Jis tapo tinkamiausiu pavyzdžiu, kad žmogus juo sektų; didžiu sakramentu – kad būtų atrišti mūsų nuodėmės pančiai; stipriausiu vaistu – kad būtų pagydyta mūsų išdidi puikybė. Šitaip sako Augustinas. Juk pirmojo žmogaus puikybė buvo pagydyta Kristaus nusižeminimu. Tad būtina pažymėti, kad Išganytojo nusižeminimas išdaviko puikybę atitinka puikiai. Mat pirmojo žmogaus puikybė buvo nukreipta prieš Dievą, ji iškilo iki Dievo ir netgi aukščiau Dievo. Ji buvo nukreipta prieš Dievą, nes priešinosi Jo prisakymui nevalgyti nuo pažinimo, kas yra gera ir bloga, medžio. Ji iškilo iki paties Dievo, nes Adomas užsigeidė dievystės, tikėdamas tuo, ką pasakė velnias: „Būsite kaip dievai“[116]. Ji iškilo netgi aukščiau už Dievą, kaip tvirtina Anzelmas Kenterberietis, nes Adomas nepanoro norėti to, ko norėjo Dievas[117]. Juk tada jis savo įnorį iškėlė aukščiau už Dievo norą. Tačiau Dievo Sūnus, pasak Jono Damaskiečio, nusižemino vardan žmonijos, ne prieš žmoniją, iki žmonijos

ir dar labiau už žmoniją. Jis nusižemino vardan žmonijos, nes tai padarė dėl jos išganymo ir naudos; iki žmonijos – panašiu gimimo būdu; labiau už žmoniją – nepanašiu gimimo būdu. Juk Jo gimimas ir buvo panašus į bet kurio iš mūsų, kadangi Jis gimė iš moters, be to, pasaulį išvydo pro tokią pačią gimdymo angą ir buvo nepanašus į bet kurio iš mūsų, nes buvo pradėtas iš Šventosios Dvasios, o gimė iš Mergelės Marijos.

VII. APIE ŠVENTĄ ANASTAZIJĄ

APIE VARDĄ – Anastazija kildinama iš prieveiksmio *ana*, reiškiančio „aukštyn", ir žodžio *stasis*, reiškiančio „stovinti" arba „stovėjimas", kadangi ji stojosi aukštyn nuo ydų link dorybių[118].

APIE ŠVENTĄ ANASTAZIJĄ VI – Anastazija gimė didžiai kilmingoje romėnų šeimoje[119]. Jos tėvas Pretekstatas buvo žymus vyras, bet pagonis. Anastazija buvo išmokyta krikščionių tikėjimo savo krikščionės motinos Faustos ir švento Krizogono. Ją atidavė į žmonas tokiam Publijui, tačiau ji, dėdamasi negaluojanti, visuomet susilaikydavo nuo bendravimo su vyru. Šis išgirdo, kad ji, apsivilkusi prastu rūbu, su vienintele tarnaite apeina kalėjimuose įkalintus krikščionis ir patarnauja jiems pagal jų reikmes, todėl paliepė ją taip griežtai saugoti, kad net maisto neduodavo. Mat Publijus norėjo ją šitaip pražudyti, kad pats galėtų prabangiai pagyventi didžiulėse jos valdose. Manydama, kad mirs, ji pasiuntė liūdną laišką Krizogonui, o šis jai atsakė paguodos laišku. Tuo tarpu pirma numirė jos vyras, ir ją išlaisvino iš kalėjimo.

Anastazija turėjo tris labai gražias tarnaites[120]. Jos buvo seserys, viena vadinosi Agapė, kita – Chionija, o trečia – Irena. Kadangi jos buvo krikščionės ir nepasidavė vieno prefekto įkalbinėjimams,

šisai jas uždarė į kambarį, kuriame buvo saugomi visokie virtuvės reikmenys. Degdamas iš aistros joms, prefektas nuėjo į tą kambarį, kad patenkintų savo geidulį. Tačiau jam užėjo beprotystė, ir jis, galvodamas, jog liečia mergaites, ėmė apsikabinęs bučiuoti katilus, keptuves, puodus ir kitus rakandus. Patyręs pasitenkinimą, prefektas išėjo laukan paišinas, purvinas ir sudraskytais rūbais. Išvydę jį tokį, vergai, kurie laukė jo už durų, pamanė jį virtus demonu, primušė rykštėmis ir pabėgo, palikę vieną patį. Prefektas patraukė pas imperatorių, kad jam pasiskųstų, ir kai jis ėjo, vieni jį talžė lazdomis, kiti spjaudė į veidą, treti drabstė moliu ir smėliu, o ketvirti daužė kumščiais, įtardami, kad jį apėmė pamišimas. O jis traukė, tarsi kažkas, norėdamas, kad jis nepamatytų savo bjaurios išvaizdos, jam būtų užrišęs akis, todėl be galo stebėjosi, kodėl visi šitaip tyčiojasi iš jo, kurį anksčiau apgaubdavo šitokia didele pagarba. Jam atrodė, kad ir jis, ir visi aplinkui dėvi baltais drabužiais. O kai jis iš kitų patyrė, kaip bjauriai atrodo, pamanė, kad tai tos mergaitės panaudojo prieš jį magiją, todėl įsakė jas atvesti ir jo akivaizdoje nurengti, kad pagaliau pamatytų jas nuogas. Tačiau jų drabužiai akimirksniu taip prikibo prie kūnų, kad tarnai jų nieku būdu negalėjo nuvilkti. O prefektas iš nuostabos krito į tokį gilų miegą ir taip užknarkė, kad nė žmonės, puolę jį talžyti, jo nebegalėjo prižadinti.

Paskui mergaitės buvo vainikuotos kankinių vainikais, o imperatorius Anastaziją atidavė kažkokiam prefektui, leidęs ją vesti, jei tasai priversiąs ją aukoti pagonių dievams. Kai tas ją įsivedė į miegamąjį ir užsigeidė apkabinti, staiga apako, o tada nuėjo pas dievus teirautis, ar begalės išgyti. Jam dievai atsakė, bylodami: „Kadangi nuliūdinai šventą Anastaziją, tai tave perdavė mums, ir nuo šiol tu su mumis pragare kęsi amžinas kančias“. – Ir kai jį parlydėjo namo, jis tuojau tarnams ant rankų pasimirė.

Tada Anastaziją perdavė kitam prefektui, kad šis ją akylai saugotų. Išgirdęs, kad jai priklauso nesuskaičiuojamos valdos, tasai slaptomis jai pasakė: „Anastazija, jei nori būti krikščionė, pasielk, kaip liepia tavo Dievas. O Jis liepia: „Taip pat kiekvienas jūsų, kurs neišsižada visko, ką turi, negali būti mano mokytinis“[121], – todėl visa, ką turi, atiduok man, o tada eik, kur nori, ir būsi tikra krikščionė“. – Anastazija atsakė jam: „Mano Dievas paliepė: „Parduok viską ir išdalink vargšams“, o ne turtuoliams. Kadangi esi turtuolis, aš pasielgčiau prieš Dievo įsakymą, jeigu tau ką nors atiduočiau“. – Tada Anastaziją įmeta į klaikų kalėjimą, kad ten ją numarintų badu, tačiau šventa Teodota, kuri jau buvo pelniusi kankinės vainiką, ją du mėnesius maitino dangišku maistu. Galiausiai su dviem šimtais mergelių ją išvežė į Palarijos salas, į kurias daugelis buvo ištremti už Kristaus vardą. Po kelių dienų prefektas pasišaukė visus, Anastaziją pririšo prie mietų ir sudegino, o kitus iššaudė įvairiomis kitomis mirties bausmėmis. Tarp jų buvo vienas vyras, iš kurio dėl Kristaus daugsyk buvo atimti turtai ir kuris visuomet sakydavo: „Vis dėlto Kristaus iš manęs neatimsite!“ – Šventos Anastazijos kūną Apolonija iškilmingai palaidojo sode, kai ten pastatė bažnyčią. Anastazija priėmė kankinystę valdant Dioklecianui, o jis pradėjo valdyti apie 287 Viešpaties metus.

VIII. APIE ŠVENTĄ STEPONĄ

APIE VARDĄ – *Stephanos* graikiškai ir lotyniškai reiškia „vainikas“, o hebrajiškai „norma“[122]. Mat jis buvo karūna, tai yra Naujojo Testamento kankinių pradininkas – kaip Abelis – Senojo Testamento. Dar jis buvo kitiems kankinystės norma, tai yra pavyzdys

ir taisyklė. Arba Steponas kildinamas iš *strenue fans*, „ryžtingai kalbantis“, kaip kad matyti iš jo kalbos. Arba Steponas kildinamas iš *strenue fans anus*, tai yra „ryžtingai“ arba „pagirtinai kalbinantis“, tai yra „mokantis ir vedantis senes“, tai yra našles, kurioms jį viršininku buvo paskyrę apaštalai, o jos pažodžiui buvo vadinamos senėmis. Vadinasi, kankinystės pradžios atžvilgiu jisai buvo „vainikas“, kentėjimo ir doro gyvenimo – „pavyzdys“, gražaus pamokslavimo – „ryžtingas kalbėtojas“, pagirtino našlių mokymo – „ryžtingai kalbinantis senes“.

APIE ŠVENTĄ STEPONĄ VIII – Steponas buvo vienas iš septynių diakonų, kuriuos apaštalai paskyrė žmonėms patarnauti[123]. Mat augant mokinių skaičiui, atsivertę į krikščionių tikėjimą, pagonys pradėjo murmėti prieš atsivertusius žydus dėl to, kad jų našlės būdavo aplenkiamos skirstant kasdienes išmaldas. Šio murmėjimo priežastį galima suprasti dvejopai: arba jų našlės nebūdavo prileidžiamos prie išmaldų skirstymo, arba jos per kasdienį skirstymą būdavo labiau už kitus apkraunamos darbu. Mat apaštalai skirstymą buvo pavedę našlėms, kad patys galėtų lengviau atsidėti pamokslams. Matydami, kad, tvarkant našlių reikalus, kilo murmesys, apaštalai, trokšdami šį murmesį nuslopinti, surinko visą minią ir tarė: „Netinka, kad mes paliktumėm Dievo Žodį ir tarnautumėm prie stalų“. – *Glosa*: „kadangi proto patiekalai yra vertesni už kūnišką peną“. – „Todėl, broliai, nužiūrėkite iš savo tarpo septynis gero vardo, Šventosios Dvasios bei išminties pilnus vyrus, kad juos paskirtume šioms pareigoms“. – *Glosa*: „Idant jie patarnautų arba vadovautų patarnaujantiesiems“. – „Mes būsime atsidavę maldos ir žodžio tarnystei“. – Tas pasakymas patiko visai daugybei, ir žmonės išsirinko septynetą, o šventas Steponas buvo pirmasis jų vedėjas, ir atvedė juos priešais

apaštalus, o šie uždėjo ant jų rankas. Ir „Steponas, pilnas malonės bei galios, darė žmonėse didelių stebuklų ir ženklų".

Pavydėdami jam ir trokšdami jį įveikti bei nugalėti, žydai pamėgino jį viršyti trimis būdais, o būtent ginču, liudininkų iškvietimu ir kankinimų sukėlimu, bet jisai ginčininkus įveikė, melagingus liudytojus nugalėjo, o prieš savo kankintojus triumfavo, ir kiekvienai kovai jam iš dangaus būdavo suteikiama pagalba. Pirmąsyk tai buvo Šventoji Dvasia, kuri vadovavo jo iškalbai, antrąsyk – angeliškas veidas, išgąsdinęs melagingus liudytojus, o trečiąsyk jam pasirodė pasiruošęs padėti Kristus ir sustiprino kankinį. Na, o kiekvienoje kovoje iškeliami trys dalykai, o būtent pradėtasis mūšis, suteiktoji pagalba ir pasiektasis triumfas. Visa tai mes galėsime išvysti, trumpai susipažinę su pasakojimu.

Taigi kai šventas Steponas jau buvo padaręs daug stebuklų ir dažnai sakydavo žmonėms pamokslus, žydai stojo su juo į pirmą mūšį, norėdami jį nugalėti ginče. Mat pakilo „kai kurie iš sinagogos, vadinamos libertinų" – iš vietos vadinamųjų libertinų, tai yra atleistinių vaikų, nes libertinais vadinami sūnūs atleistinių – tų žmonių, kuriuos paleido iš vergijos ir kuriems padovanojo laisvę, todėl vergų kilimo buvo tie žmonės, kurie pirmi stojo prieš tikėjimą, – ir „kireniečių" – nuo miesto Kirenės – „aleksandriečių, taip pat tų, kas buvo kilę iš Kilikijos ir Azijos [...] ir ginčijosi su Steponu". Štai toks tas pirmas mūšis; paskui jis pridėjo triumfą: „Jie negalėjo pasipriešinti išminčiai"; galiausiai atsiranda pagalba – Šventoji Dvasia, kuri jame bylojo.

Regėdami, kad šiuo kovos būdu jie nevalios jo įveikti, gudriai pasitelkė antrą būdą, o būtent pabandė jį nugalėti, padedami melagingų liudytojų. Mat jie primokė du melagingus

liudytojus, kad šie jį apkaltintų ketveriopais piktžodžiavimais. Kai jie nuvedė jį į tarybą, tie melagingi liudytojai jį apkaltino keturiais dalykais, tai yra piktžodžiavimu Dievui, Mozui, Įstatymui ir padangtei, arba šventyklai, – štai toks antrasis mūšis. „Žiūrėdami į jį, visi sėdėjusieji taryboje matė jo veidą, kaip angelo veidą", – štai tokia pagalba. Paskui vaizduojama pergalė antrame mūšyje, kadangi jis atremia visus šiuos melagingų liudytojų kaltinimus. „O vyriausiasis kunigas paklausė: Ar taip iš tikrųjų yra?" – ir tada šventas Steponas iš eilės išsiteisina nuo kiekvieno iš keturių kaltinimų, kuriuos jam pareiškė tie melagingi liudytojai. Pirmiausia jis išsiteisina nuo piktžodžiavimo Dievui, bylodamas, jog Dievas, kalbėjęs tėvams ir pranašams, buvęs garbės Dievas; čia jis Dievą apibūdina trimis būdais pagal tris galimybes, kaip šį žodį paaiškinti. Mat Jis esąs garbės Dievas, tai yra garbės teikėjas, kaip pasakyta antroje *Karalių knygoje*: „Kas mane pašlovins, tą aš pašlovinsiu"[124]. Dar Jis esąs garbės Dievas, tai yra garbės turėtojas, kaip pasakyta *Pat* 8: „Pas mane turtai ir garbė"[125]. Dar Jis – garbės Dievas, tai yra Dievas, kurį turi garbinti kiekvienas kūrinys, kaip pasakyta 1 *Tim* 1: „O amžių Karaliui nemirtingam"[126] ir t. t. Vadinasi, šventas Steponas Dievą apibūdina trejopai: kaip garbinantį, garbingą ir garbintiną.

Paskui jis išsiteisina nuo antro kaltinimo piktžodžiavimais Mozei, kurį irgi įvairiai apibūdina. Mat jisai Mozę apibūdina iš esmės trimis dalykais, o būtent karštu tikėjimu (kadangi užmušė skriaudžiantį egiptietį), padarytais stebuklais (juos jis padarė Egipte ir dykumoje) ir artumu Dievui (Mozė daugsyk iš arti kalbėjosi su Dievu). Toliau šventas Steponas išsiteisina nuo trečio kaltinimo piktžodžiavimu, nukreiptu prieš Įstatymą, kurį jis paaiškina trimis atžvilgiais, o būtent

Įstatymą davusiojo, tai yra Dievo, Įstatymą vykdžiusio, tai yra galingojo Mozės, ir jo paskirties, kadangi Įstatymas dovanoja gyvenimą. Galiausiai šventas Steponas pradėjo išsiteisinimą nuo ketvirto kaltinimo piktžodžiavimu padangtei bei šventyklai, tą padangtę aiškindamas keturiais požiūriais, tai yra kad ją pastatyti įsakęs Dievas; kaip ją statyti, Jis parodęs per regėjimą; kad ją pastatęs Mozė ir kad ten buvo laikoma Sandoros skrynia; šventas Steponas pridūrė, kad iš tos padangtės kilusi šventykla. Štai taip šventas Steponas protingai apsivalė nuo jam pareikšto kaltinimo.

Matydami, kad jau nė tuo antruoju būdu neįstengia jo priveikti, žydai pereina prie trečio ir pradeda trečią mūšį, idant jį bent jau nugalėtų, kankindami ir pasmerkdami myriop. Kai šventas Steponas tai išvydo, tai, trokšdamas likti ištikimas Dievo prisakymui apie brolių perspėjimą, pamėgino juos pataisyti ir nuo šitokios piktadarystės sulaikyti trimis būdais, o būtent juos gėdydamas, gąsdindamas ir primindamas apie Dievo meilę. Pirma – juos gėdydamas, nes prikišo jiems širdies kietumą bei šventųjų žudymą: „Kietu sprandu, neapipjaustytomis širdimis ir ausimis jūs visuomet priešinatės Šventajai Dvasiai; kaip jūsų tėvai, taip ir jūs. Kurio iš pranašų nepersekiojo jūsų tėvai? Jie užmušė tuos, kurie pranašavo Teisiojo atėjimą“[127]. – Kaip aiškina *Glosa*, čia jis iškelia tris jų piktaviliškumo žingsnius. Pirmąjį sudaro tai, kad jie priešinosi Šventajai Dvasiai; antrąjį – kad persekiojo pranašus, o trečiąjį – kad, sustiprėjus piktaviliškumui, jie nužudė kai kuriuos pranašus. Tik pamanykite! Jiems buvo uždėta parsidavinėjančios moters kakta, jie nebemokėjo rausti iš gėdos ir nebesusilaikė nuo užėjusio piktaviliškumo, o tik „Tai girdėdami, jie nirto savo širdyse ir griežė prieš jį dantimis“[128].

Toliau šventas Steponas sudraudė juos, pagąsdindamas štai taip: *jis pareiškė matąs Dievo dešinėje stovintį Jėzų, tarsi pasiruošusį suteikti jam pagalbą ir pažeminti jo priešus* – Steponas „būdamas pilnas Šventosios Dvasios, žiūrėdamas į dangų, [...] matė Dievo garbę ir Jėzų, stovintį Dievo dešinėje, ir tarė: Štai aš matau atvirą dangų ir žmogaus Sūnų, stovintį Dievo dešinėje“[129]. – Ir nors jisai pamėgino juos pataisyti gėdydamas ir gąsdindamas, tačiau jie visvien neatsisakė piktų kėslų ir darėsi tolyn piktyn: „Bet jie ėmė šaukti dideliu balsu, užsikimšo sau ausis“, – pasak *Glosos*, kad negirdėtų piktžodžiaujančio, – „ir visi įdurmai puolė jį. Išmetę jį iš miesto, jie mušė jį akmenimis“. – Žydai galvojo, kad šitaip jie veikia pagal įstatymą, kuris piktžodžiautoją liepia užmėtyti akmenimis kitapus miesto sienų. Pagal įstatymą, teigiantį: „Liudytojų ranka pirma pradės jį mušti“[130], mesti į jį akmenį pirmieji turėjo tiedu melagingi liudytojai, todėl jie „pasidėjo savo apsiaustus“ – idant nesusiteršty, palietę piktžodžiautoją, ar kad jiems pasidarytų lengviau leisti akmenis, – „prie kojų vieno jaunikaičio, kurs vadinosi Saulius“ – vėliau šis buvo pavadintas Pauliumi. Ir kai Saulius sergėjo mėtančiųjų apsiaustus, tai vien už tai, kad jiems pasidarė lengviau mėtyti akmenis, Saulius irgi tarytum pats kiekvieno iš jų ranka daužė akmenimis Steponą.

Kadangi nei gėdydamas, nei gąsdindamas neįstengė jų sulaikyti nuo šitokio sugedimo, šventas Steponas pasitelkė trečiąją priemonę, idant juos sutramdytų bent Dievo meile. Argi jo meilė, kurią jiems parodė, nebuvo išimtinė, kai jis meldėsi už save ir už juos? – Jis gi meldėsi už save, kad jo kančia nebetruktų ilgiau, o jų kaltė – daugiau nebeaugtų; už juos jisai meldėsi, kad Dievas šito nusikaltimo nepripažintų jiems nuodėme, nes toliau sakoma: „Taip jie mušė akmenimis

Steponą, kurs meldėsi, sakydamas: Viešpatie Jėzau, priimk mano dvasią. Atsiklaupęs jis šaukė dideliu balsu, sakydamas: Viešpatie, neįskaityk jiems tos nuodėmės". – Tik pažiūrėkite, kokia nuostabi meilė! Juk Steponas meldėsi už save stovėdamas ir atsiklaupė, melsdamasis už mėčiusiusius jį akmenimis, tarsi būtų norėjęs, kad Dievas verčiau išklausytų tos maldos, kurią kalbėjo už juos, o ne tos, kurią sakė už save. Be to, jis atsiklaupė veikiau dėl jų, o ne dėl savęs, kadangi, kaip ten pat tvirtina *Glosa*, sunkesnis jų nusikaltimas prašėsi didesnės atlyginamosios bausmės. Dar šiuo poelgiu Kristaus kankinys pasekė Kristaus pavyzdžiu – juk Jis kentėdamas meldėsi už save, sakydamas: „Tėve, į tavo rankas aš atiduodu savo dvasią"[131], o už žmones, kurie Jį nukryžiavo, – prašydamas: „Tėve, atleisk jiems"[132] ir t. t. – „Tai pasakęs, jis užmigo Viešpatyje". – Čia *Glosa* skelbia: „Puikiai yra pasakyta: „užmigo", – o ne: „numirė", – kadangi jis atidavė meilės auką ir užmigo su viltimi prisikelti".

Stepono kankinystė įvyko tais pačiais metais, kaip ir Kristaus žengimas į dangų, artimiausią šiam įvykiui rugpjūčio mėnesį, trečios dienos pradžioje. Šventas Gamalielis ir Nikodemas, atstovavę krikščionims visose žydų tarybose, palaidojo Steponą to paties Gamalielio lauke ir didžiai jį apraudojo. Tada buvo surengtas baisus krikščionių, buvusių Jeruzalėje, persekiojimas, nes nužudžius šventą Steponą, vieną iš jų vadovų, žydai pradėjo kitus taip baisiai persekioti, kad, išskyrus apaštalus, kurie buvo už kitus stipresni, visi likę krikščionys pasklido po visą Judėjos provinciją, kaip jiems anksčiau buvo prisakyta Viešpaties: „Kai jus persekios viename mieste, bėkite į kitą"[133].

Žymusis daktaras Augustinas pasakoja, kad šventas Steponas pagarsėjo nesuskaičiuojamais stebuklais, už savo nuo-

pelnus iš numirusiųjų prikėlė šešis žmones, o daugelį pagydė nuo įvairiausių ligų'[34]. Be šių, jis taip pat mini daug kitų jo stebuklų, kuriuos verta prisiminti. Pavyzdžiui, Augustinas sako, kad ant švento Stepono altoriaus būdavo dedamos gėlės, paskui iš ten nešamos pas ligonius, dedamos ant jų, ir šie stebuklingai išgydavę; taip pat ir audeklai, kuriuos nuimdavo nuo jo altoriaus ir užklodavo ant sergančiųjų, tapdavo gyduoliais nuo daugelio susirgimų. Kaip jis pasakoja veikalo *Apie Dievo valstybę* XXII knygoje, tokių gėlių buvo paimta nuo švento Stepono altoriaus ir uždėta ant vienos aklos moteriškės akių, o ji išsyk atgavusi regėjimą. Augustinas toje pačioje knygoje pasakoja, jog viename mieste gyvenęs toksai įtakingas vyras, vardu Marcialis, jisai buvęs netikintis ir nieku būdu nenorėjęs atsiversti į tikėjimą. Kai sykį jisai sunkiai susirgęs, jo giliai tikintis žentas nuėjęs į švento Stepono bažnyčią, paėmęs kelias gėles, buvusias ant altoriaus, ir slaptomis jas pridėjęs uošviui prie galvos. Miegodamas viršum jų, ligonis prieš patį apyaušrį sušukęs, kad jam atvestų vyskupą. Kadangi vyskupas tuo metu buvo išvykęs, pas jį atėjęs kunigas ir jį pakrikštijęs, kadangi jis pasisakė įtikėjęs. Ir kol Marcialis buvęs gyvas, tol savo lūpomis kartojęs šitokius žodžius: „Kristau, priimk mano sielą", – o kad tokie buvę paskutiniai švento Stepono žodžiai, jisai nežinojęs.

Toje pačioje knygoje Augustinas pasakoja dar apie vieną stebuklą. Viena matrona, vardu Patronija, ilgai kamavosi, sirgdama be galo sunkia liga. Išbandžiusi daugybę vaistų, ji nepajuto jokio palengvėjimo; galiausiai ji kreipėsi į vieną žydą, o šis jai davė tokį žiedą su kažkokiu akmenėliu, kad jinai tą žiedą juosta prisirištų prie nuogos kūno vietos, idant, paveikus tam akmenėliui, jinai atgautų sveikatos dovaną. Pamačiusi,

kad ir tai jai nepadeda, Patronija skubiai nukeliavo į pirmojo kankinio bažnyčią ir ėmė uoliai melsti švento Stepono už savo sveikatą. Staiga žiedas nukrito ant žemės, nors ir juosta neatsirišo, ir pats žiedas liko sveikas, o jinai išsyk pasijutusi visiškai sveika.

Ten pat Augustinas pasakoja dar apie vieną ne mažiau nuostabų stebuklą. Kapadokijos Cezarėjoje gyveno viena kilminga matrona. Nors ji jau buvo netekusi vyro, tačiau ją supo gražus pulkas vaikų: pasakoja, kad jų ji turėjusi dešimt – septynis sūnus ir tris dukteris. Vieną kartą vaikai ją užgavo, ir motina pasiuntė jiems prakeikimą. Staiga tą motinos prakeikimą palydi Dievo bausmė, ir visus ištinka ta pati baisi nelaimė. Visus vaikus žiauriai pakerta viso kūno drebėjimas, todėl jie, baisiai kentėdami ir nebegalėdami atlaikyti savo bendrapiliečių žvilgsnių, pasklido po visą pasaulį; kad ir kur jie ateidavo, visur patraukdavo į save žmonių akis. Du iš jų, brolis ir sesuo, o būtent Paulius ir Paladija, atkeliavo į Hiponą ir ten vyskupui Augustinui papasakojo apie viską, kas jiems nutiko. Penkiolika dienų iki Velykų jiedu pradėjo lankytis švento Stepono bažnyčioje ir gausiomis maldomis prašyti kankinio grąžinti jiems sveikatą. Dalyvaujant gausiai miniai, Velykų dieną vienas iš jų, o būtent Paulius, staiga įėjo į atitvertą bažnyčios dalį ir melsdamasis su giliu tikėjimu bei pagarba išsitiesė priešais altorių; žmonėms bestovint šalia ir belaukiant, kuo viskas baigsis, Paulius staiga atsistoja sveikas ir atsikratęs kūno drebėjimo. Kai jį nuvedė pas Augustiną, šis parodė jį žmonėms ir pažadėjo, kad kitą dieną jiems perskaitys knygelę, parašytą pagal to Pauliaus pasakojimą. Ir kol jis šitaip žmonėms kalbėjo, šalia, drebėdama visu kūnu, stovėjo Pauliaus sesuo; pakilusi iš minios vidurio, jinai irgi

įžengė į atitvertą švento Stepono bažnyčios dalį, pasirodė, tarsi būtų užmigusi, ir išsyk sveika pakilo. Tada ją panašiai atveda į susirinkimo vidurį, ir visi už vieno ir kitos sveikatą didžiai padėkoja Dievui ir šventam Steponui. Grįždamas nuo Jeronimo pas Augustiną, Orozijus atgabeno kai kurias švento Stepono relikvijas, prie kurių ir įvyko aukščiau minėti bei dar daug kitų stebuklų.

Būtina pažymėti, kad švento Stepono kankinystė įvyko ne dieną po Viešpaties gimimo, bet, kaip jau sakyta, rugpjūčio trečiosios rytą; tądien švenčiamas Jo kūno atradimas[135]. Sakoma, jog tą dieną buvo atrastas Jo kūnas, tačiau kodėl tos šventės buvo sukeistos, bus pasakyta tada, kai bus pasakojama apie atradimą. Šiam kartui ganėtų pasakyti, kad tas tris šventes, kurios eina po Viešpaties gimimo, Bažnyčia teikėsi pertvarkyti, atsižvelgdama į du dalykus. Pirmasis – kad prie Kristaus, Sužadėtinio ir Vadovo, būtų prijungti visi Jo palydovai, kadangi Kristus, Bažnyčios Sužadėtinis, gimė ir šiame pasaulyje prisijungė tris palydovus, apie kuriuos kalbama *Giesmių giesmėje*: „Mano mylimasis skaistus ir rausvas, rinktinis iš tūkstančių“[136]. Čia kaip „skaistus“ apibūdinamas brangusis išpažintojas Jonas Evangelistas, „rausvas“ – pirmasis kankinys Steponas, o „rinktinis iš tūkstančių“ – tyroji nekaltųjų minia. Antras dalykas – kad visų rūšių kankinystes Bažnyčia vienoje vietoje išdėstytų pagal jų vertės laipsnį, skirdama vietą po Jo gimimo tiems kankiniams, kurie dėl Kristaus gimimo ir priėmė savo kankinystę. Mat kankinystės yra trys rūšys: viena – norima ir ištveriama, antra – norima, bet neištveriama, trečia – ištveriama, bet nenorima. Pirmosios pavyzdys yra šventas Steponas, antrosios – šventas Jonas, trečiosios – šventi Nekaltieji Vaikeliai.

IX. APIE ŠVENTĄ JONĄ, EVANGELISTĄ

APIE VARDĄ – Jonas aiškinamas kaip „Viešpaties malonė“ arba kaip tasai, kuriame ta malonė glūdi, arba kaip tasai, kuriam ji dovanota, arba kaip tasai, kuriam jos dovanojimas paskirtas Dievo[137]. Šitaip mes suprantame keturias privilegijas, kurias Viešpats suteikė šventam Jonui. Pirmoji – tai ypatinga Kristaus meilė, mat Kristus jį mylėjo labiau už kitus mokinius ir parodė jam svaresnių savo meilės ir bičiulystės ženklų, todėl jį ir vadino Viešpaties malone, kad buvo malonus Viešpačiui. Atrodo, kad Kristus jį mylėjo labiau už Petrą. Meilę skirstydami į širdies ir rodomąją, o šią pastarąją laikydami dvejopa ir skirstydami ją į bičiulystės rodymą bei dovanų davimą, turėsime pripažinti, kad pirmosios atžvilgiu Kristus abu mylėjo vienodai; antrosios – labiau Joną nei Petrą, o trečiosios – labiau Petrą. Antroji privilegija – tai kūniškasis tyrumas, mat Viešpats jį pasirinko, kai jisai dar buvo tyras, tai yra Viešpats jį pasišaukė iš vestuvių, kai Jonas dar tik norėjo vesti. Trečioji privilegija – tai slėpinių atskleidimas; dėl to jį vadina tuo, kuriam dovanota. Mat jam buvo duota pažinti daug gilių slėpinių tiek apie Žodžio dievystę, tiek ir apie pasaulio pabaigą. Ketvirtoji privilegija pasireiškė tuo, kad jam buvo patikėta globoti Dievo Motiną, todėl jis dar vadinamas tuo, kuriam buvo skirtas dovanojimas. Juk tai jam tada Viešpats paskyrė pačią didžiausią dovaną, kai jo globai pavedė Dievo Motiną. Jo gyvenimą aprašė Laodikėjos vyskupas Miletas, o pastarąją sutrumpinęs perteikė Izidorius veikale *Apie šventųjų tėvų gimimą, gyvenimą ir mirtį.*

APIE ŠVENTĄ JONĄ, EVANGELISTĄ IX – Kai po Sekminių apaštalai išsivaikščiojo kas sau, apaštalas evangelistas Jonas, kurį Viešpats mylėjo ir kurį pasirinko ṣkaistų, nukeliavo į Aziją ir

ten įkūrė daug bažnyčių[138]. Patyręs apie jo šlovę, imperatorius Domicianas išsikvietė jį į Romą ir paliepė įmesti į verdančio aliejaus statinę priešais vartus, vadinamus *Porta Latina*. Jonas iš jos išlipo nepaliestas – toks nesuteptas kūnu, koks buvo anksčiau. Pamatęs, kad jis nė šitaip nesiliauja skelbęs Dievo Žodį, imperatorius jį išsiuntė tremtin į Patmo salą, kur Jonas, gyvendamas vienas pats, parašė *Apreiškimą*. Dar tais pačiais metais imperatorių nužudė už didžiulį žiaurumą, o senatas atšaukė visa, ką jisai buvo paliepęs[139]. Tad atsitiko taip, kad šventas Jonas, su skriauda atgabentas į salą, su pagarba grįžo į Efesą, o visa minia išėjo jam priešais ir šaukė: „Palaimintas, kurs ateina Viešpaties vardu!"

Jam žengiant į miestą, žmonės nešė iš jo palaidoti vieną mirusiąją, tokią Druzianą, jį mylėjusią moterį, kuri užvis labiau troško jo sugrįžimo. Todėl jos tėvai, našlės ir našlaičiai kreipėsi į jį: „Šventas Jonai, štai išnešame Druzianą, kuri, visuomet sekdama tavo pamokymais, mus visus palaikė. Tavo sugrįžimo jinai troško labiausiai, kartodama: „O, kad išvysčiau Dievo apaštalą anksčiau nei numirsiu!" – Ir štai tu atėjai, o ji negalėjo tavęs pamatyti". – Apaštalas liepė jiems padėti neštuvus, išvynioti jos kūną, o tada jai tarė: „Tegul mano Viešpats Jėzus Kristus prikelia tave, Druziana! Kelkis ir keliauk į savo namus, ir paruošk man pavalgyti!" – Ji išsyk pakyla ir puola eiti, susirūpinusi apaštalo paliepimu taip, tarytum pačiai būtų atrodę, kad šventasis ją prikėlė ne iš mirties, bet iš miego.

Kitą dieną žmones į miesto aikštę suvadino filosofas Kratonas, užsimojęs parodyti, kaip reikia parodyti panieką šiam pasauliui. Jisai paliepė dviem jauniems ir labai turtingiems broliams išparduoti visą turtą, nupirkti už jį pačių brangiausių perlų ir juos sudaužyti visų akivaizdoje. Ir taip atsitiko, kad

pro ten ėjo apaštalas. Jis pasišaukė filosofą ir trimis teiginiais pasmerkė šitokią panieką pasauliui. Pirma, kas giriama žmonių lūpomis, tas būna pasmerkiama Dievo teisme. Antra, tokia panieka neįveikiama yda, todėl ji esanti nenaudinga – lygiai kaip nenaudingu vadina gydymą, kuriuo niekaip neįveikiama kokia nors liga. Trečia, pelninga esanti tokia panieka, su kuria turtai išdalijami vargšams, kaip kad Viešpats pamokė jaunuolį: „Jei nori būti tobulas, eik, parduok, ką turi“[140] ir t. t. Jam Kratonas atsakė: „Jei Dievas iš tiesų yra tavo mokytojas ir jei Jis nori, kad pinigai už šituos perlus būtų atiduoti vargšams, padaryk taip, kad jie vėl pasidarytų sveiki, idant tu vardan Jo šlovės atliktumei tai, ką ašen įvykdžiau vardan žmonių garbės!“ – Tada šventas Jonas surinko į savo delną perlų gabalėlius, pasimeldė, ir perlai vėl pasidarė sveiki, kaip anksčiau. Filosofas bei tiedu jaunuoliai išsyk įtikėjo Dievą, pardavė perlus, o pinigus už juos atidavė neturtėliams.

Du kiti garbingi jaunuoliai pasekė jų pavyzdžiu, išpardavė visus turtus, išdalijo pinigus vargšams ir pasidarė apaštalo sekėjais. Vieną dieną jiedu pastebėjo, kad jų vergai tviska brangiais drabužiais, o jie vargsta su vieninteliu apsiaustu, ir pradėjo liūdėti. Pastebėjęs jų rūškanus veidus, šventas Jonas paliepė nuo jūros kranto atnešti pagalių ir nugludintų akmenėlių ir juo pavertė auksu ir perlais. Tada apaštalo nurodymu jie per septynias dienas apklausinėjo visus auksakalius bei juvelyrus ir grįžę pasakė meistrus paliudijus, kad jie niekada dar nėra matę nei tokio gryno aukso, nei tokių brangių perlų. Šventas Jonas jiems tarė: „Eikit ir išsipirkit žemes, kurias pardavėt, kadangi pragaišinote atpildą danguje! Žydėkit, idant nuvystumėt! Būkit turtingi – laikinai, idant elgetautumėt – amžinai!“ – Ir apaštalas tada pradėjo plačiau samprotauti apie turtų nenau-

dą, iškeldamas šešis dalykus, turinčius atitraukti žmogų nuo nesuvaldomo turtų troškimo. Pirmasis – Šventasis Raštas. Iš jo apaštalas priminė pasakojimą apie turtingą puotautoją, kurį Viešpats pasmerkė, ir neturtingą Lozorių, kurį Jis išaukštino[141]. Antrasis – gamta, nes žmogus ir gimstąs nuogas be turtų, ir nuogas be turtų mirštąs. Trečiasis – kūrinija, nes saulė, mėnuo, žvaigždynai, lietus ir oras savo gėrybes dovanoja visiems bendrai, tad ir tarp žmonių viskas turį būti bendra. Ketvirtasis – likimas, nes turtuolis tampąs pinigų ir velnio vergu; pinigų – dėl to, kad ne jisai turtus valdo, o turtai jį, o velnio – kadangi kiekvienas pinigų mylėtojas yra Mamonos vergas. Penktasis – rūpesčiai, nes toks dieną ir naktį rūpinasi ir laužo galvą, kaip įsigyti ir išlaikyti; jis vargsta, kad įsigytų, ir bijo, kad išlaikytų. Šeštasis – praradimas, nes apaštalas nurodė, jog turtai sukelia dvejopą praradimą. Vienas iš jų susijęs su dvigubos bėdos užsitraukimu: viena tos bėdos dalis priklauso šiam gyvenimui, ir tai yra puikybė, o kita priklauso ateičiai, ir tai yra amžinasis pasmerkimas. Kitas iš jų susijęs su dvejopo gėrio praradimu: viena to praradimo dalis priklauso dabarčiai, ir tai yra malonės netektis, o kita priklauso ateičiai, ir tai yra amžinosios garbės praradimas.

Kai šventas Jonas šitaip samprotavo apie turtų nenaudą, žmonės išnešė vieną mirusį jauną vyrą, vos prieš trisdešimt dienų vedusį žmoną. Priėjusi motina, našlė ir kiti gedėtojai puolė apaštalui į kojas ir ėmė maldauti, kad šis ir jį prikeltų, kaip kitados Viešpaties vardu prikėlė Druzianą. Apaštalui ilgai raudant bei meldžiantis, galop tas staiga pakyla, o šventas Jonas jam paliepia papasakoti tiems dviem mokiniams, kokią bausmę šie užsitraukė ir kokią garbę pragaišinę. Prisikėlusysis daug pasakojo apie rojaus šlovę ir matytas pragaro bausmes ir

galiausiai tarė: „Nelaimingieji! Regėjau jūsų angelus verkiant, o velnius – džiūgaujant“. – Ir atskleidė, kad juodu prarado amžinuosius rūmus, pastatytus iš spindinčių brangakmenių, pripildytus nuostabios šviesybės, pristatytus valgiais ir gėrimais nukrautų stalų, pilnus įvairių malonumų, pasižyminčius visokiais džiaugsmais ir stovėsiančius per amžių amžius. Pasakodamas apie pragarą, jis išvardijo aštuonias bausmes, apibūdintas šitomis eilutėmis:

> Kirmėlės, juodis nakties, bizūnai, šaltis ir liepsnos,
> velnio knyslė, atgaila už nuodėmes ir nuliūdimas.

Tada ir tas vyras, kuris buvo prikeltas, ir tie du mokiniai puolė apaštalui į kojas ir meldė pasigailėjimo. Jiems apaštalas tarė: „Trisdešimt dienų atgailaukite ir visą tą laiką maldaukite, kad pagaliams bei akmenims sugrįžtų ankstesni pavidalai“. – Kai taip atsitiko, apaštalas jiems tarė: „Eikit ir padėkit pagalius ir akmenis, iš kur paėmėt“. – Kai jie taip pasielgė, o pagaliams bei akmenims sugrįžo ankstesnis pavidalas, abu susigrąžino anksčiau turėtąją dorybių malonę.

Tuo metu, kai šventas Jonas skelbė visoje Azijoje Dievo Žodį, stabų garbintojai sukurstė gyventojus sukilti, o šie nutempė Joną į Dianos šventyklą ir vertė jį sudėti jai auką[142]. Tada Jonas jiems pasiūlė štai tokį sandėrį: jeigu jie garsiai išpažindami Dianą sugriautų Kristaus bažnyčią, jisai paaukotų stabams, bet jeigu jis garsiai išpažindamas Kristų sugriautų Dianos šventyklą, jie įtikėtų Kristų. Didesnė žmonių dalis pritarė tokiam siūlymui. Visi išėjo iš šventyklos, o tada apaštalas pasimeldė, ir šventykla sugriuvo iki pamatų, o Dianos statula visiškai subyrėjo į šipulius.

Tuo metu vyriausias stabmeldžių žynys Aristodemas sukurstė tokius didelius žmonių neramumus, kad viena žmonių dalis jau ruošėsi pradėti karą su kita. Apaštalas jam tarė: „Ko tu sieki? Padarysiu, ko panorėsi“. – Žynys jam atsakė: „Jeigu nori, kad įtikėčiau tavo Dievą, duosiu tau išgerti nuodų, ir jeigu jie tau nėmaž nepakenks, bus aišku, kad tavo Viešpats yra tikras Dievas“. – Jam apaštalas: „Daryk, kaip pasakei“. – O šis jam: „Noriu, kad pirma pamatytum, kaip nuo jų miršta kiti, idant labiau išsigąstum“. – Nuėjęs pas prokonsulą, Aristodemas paprašė jam skirti du myriop pasmerktus vyrus ir visų akivaizdoje davė jiems nuodų. Kai tik jie išgėrė nuodus, išsyk išleido dvasią. Tada taurę paėmė apaštalas, persižegnojo, išgėrė visus nuodus ir nepatyrė nė mažiausios žalos. Dėl to visi žmonės ėmė šlovinti Viešpatį. Bet čia Aristodemas tarė: „Manyje iki šiol tebekirba abejonė, bet jeigu tu prikelsi tuodu nunuodytuosius, tai aš įtikėsiu nebeabejodamas“. – Tada apaštalas padavė jam savo palaidinę. Žynys jo paklausė: „Kam man tavo palaidinė?“ – O apaštalas jam ir sako: „Kad darsyk sutrikdytas atsikratytum savo netikėjimo!“ – Šis jam atsikerta: „Negi tavo palaidinė privers mane įtikėti?“ – Jam apaštalas paaiškina: „Nueik ir ją užtiesk ant mirusiųjų kūnų, sakydamas: „Kristaus apaštalas mane pasiuntė pas jus, idant Kristaus vardu prisikeltumėte!““ – Kai jis taip padarė, tie išsyk prisikėlė. Tada apaštalas Kristaus vardu pakrikštijo įtikėjusį žynį ir prokonsulą su visomis jų šeimynomis, o šie švento Jono garbei pastatė bažnyčią.

Šventas Klemensas pasakoja, kaip rašoma ketvirtoje *Bažnyčios istorijos* knygoje, kad vienu metu apaštalas atvertė vieną gražų, bet nesuvaldomo būdo jaunuolį ir jį tarsi kokį depozitą atidavė vienam tokiam vyskupui[143]. Praėjus kiek laikui, jaunuolis paliko vyskupą ir tapo plėšikų vadeiva. Vėliau apaštalas

atėjo pas vyskupą ir paprašė atiduoti jam tą „depozitą“. Kai tas pagalvojo apie pinigus ir tuo baisiausiai nusistebėjo, apaštalas jam paaiškino: „Aš tavęs prašau to jaunuolio, kurį taip stropiai patikėjau tavo globai“. – O šis jam ir sako: „Šventasis tėve! Jis jau miręs dvasioje: gyvena ant tokio kalno su plėšikais, patsai tapęs jų vadeiva“. – Šitai išgirdęs, apaštalas persiplėšė savo drabužį ir, daužydamas rankomis galvą, sušuko: „Gerą gi sargą brolio sielai tave palikau!“ – Tuoj pat jisai paliepė pabalnoti arklį ir be baimės nuskubėjo prie ano kalno. Kai jį pamatė, jaunuolis iš didžiausios gėdos užšoko ant žirgo ir greitai pabėgo. Nepaisydamas amžiaus, apaštalas paragino pentinais arklį ir, jodamas bėgliui už nugaros, pratrūko šaukti: „Ko gi tu, brangus sūneli, bėgi nuo tėvo, nuo beginklio senio? Sūnau, nebijok, nes tai aš Kristui atsiskaitysiu už tave, tai aš už tave mielai numirsiu, kaip ir Kristus numirė už mus! Grįžk, sūnau, grįžk, nes mane pasiuntė Dievas!“ – Tai išgirdęs, jaunas vyras pajuto sąžinės graužimą, sugrįžo ir graudžiai apsiverkė. Apaštalas puolė jam po kojomis ir ėmė jam bučiuoti ranką, jau tarsi apvalytą per atgailą. Ėmęs už jį pasninkauti ir melstis, apaštalas išprašė jam atleidimą, o paskui jį paskyrė vyskupu.

Dar toje pačioje *Bažnyčios istorijoje* rašoma (tas pat yra ir *Glosoje*, skirtoje antrajam kanoniškajam Jono laiškui), kad kartą Jonas, norėdamas nusiprausti, įėjęs Efese į pirtį ir ten pamatęs eretiką Kerintą[144]. Apaštalas tuoj pat iš jos išėjęs, bylodamas: „Bėkim iš čia, kad ant mūsų neužgriūtų pirtis, kurioje maudosi tiesos priešininkas Kerintas!“

Vienas žmogus, kaip Kasianas pasakoja *Palyginimų knygoje*, šventam Jonui padovanojo gyvą kurapką, o šis lytėdamas ir čiupinėdamas glostė tą paukštį[145]. Tai pamatęs vienas jaunuolis šaipydamasis kreipėsi į savo bendraamžius: „Tik pažiūrėkit,

kaip šitas senolis it koks vaikiščias žaidžia su paukštuku!“ – Atpažinęs šį dalyką iš dvasios, šventas Jonas pasišaukė jaunuolį pas save. Šis jo paklausė: „Ar ne tu esi Jonas, kuris daro didžius darbus ir yra laikomas šventuoju?“ – Jonas pasiteiravo, kas jis ir ką jis turi rankoje. Kai jaunuolis pasisakė turįs lanką, Jonas paklausė: „Ką veiki su juo?“ – Jaunuolis tarė: „Na, mes šaudom paukščius ir žvėris“. – Apaštalas jo ir klausia: „Kaip?“ – Tada jaunuolis įtempė lanką, palaikė rankose įtemptą ir, kai apaštalas jam nieko nepasakė, atleido. Jonas jam ir sako: „Sūnau, kodėl atleidai lanką?“ – Šis jam: „Jei jis ilgesnį laiką pabūtų įtemptas, pasidarytų nebe toks stiprus strėlėms leisti“. – Apaštalas į šitai jam tarė: „Lygiai taip yra ir su žmogaus silpnumu: mes menkiau betiktume apmąstymams, jei, būdami nuolat įsitempę, atsisakytume bent kartais nusileisti savo silpnumui. Juk ir erelis skraido aukščiau už visus paukščius, jis aiškiau už juos regi saulę, bet, paklusdamas prigimtinei būtinybei, irgi nusileidžia ant žemės. Panašiai yra su žmogaus dvasia: kai ji trumpam atsitraukia nuo apmąstymų, gerai pailsi ir su didesniu įkarščiu kimba į dangiškus dalykus“.

Kaip liudija Jeronimas, šventas Jonas gyveno Efese iki pat savo gilios senatvės galo[146]. Nors tada mokiniai jį ant rankų nešiodavo į bažnyčią, ir jis vargiai begalėdavo ilgiau kalbėti, bet vis viena per kiekvieną atokvėpį ištardavo šiuos žodžius: „Vaikeliai, mylėkite vienas kitą!“ – Kartą broliai, visada būdavę šalia jo, nusistebėjo, kad jis visada sako tą patį, ir jo pasiteiravo: „Mokytojau, kodėl visada sakai tą patį?“ – O šis jiems atsakė: „Nes toks yra Viešpaties paliepimas; ir jei jo vieno laikysitės, bus gana“.

Helinandas pasakoja, kad, kai Jonui reikėję rašyti Evangeliją, jisai tikintiesiems liepė pasninkauti ir melstis, kad jis parašytų tekstą, vertą Viešpaties[147]. Dar pasakojama jį dėl tos

kuo slapčiausios vietos, į kurią išeidavęs užrašyti Dievo žodžių, pasimelsdavus, kad ten jo netrikdytų joks vėjų ar liūčių poveikis. Ir kalbama, kad ligi pat dabar gamtos elementai tai vietai teberodą pagarbą. Šitai pasakoja Helinandas.

Pasak Izidoriaus, kai jau jis turėjo devyniasdešimt devynerius metus, o nuo Viešpaties kančios jau buvo prabėgę šešiasdešimt septyneri, ir tai buvę Trajano valdymo metai, taigi tuomet jam su savo mokiniais pasirodęs Viešpats ir taręs: „Ateik pas mane, mielasis, nes jau laikas tau su broliais valgyti už mano stalo“[148]. – Jonas pakilo ir žengė žingsnį, o Viešpats jam: „Ateisi pas mane sekmadienį“. – Kai išaušo sekmadienis, visi žmonės susirinko į bažnyčią, kuri buvo pastatyta jo vardu. Pasigirdus pirmiesiems gaidžiams, šventas Jonas pasakė žmonėms pamokslą, ragindamas juos išlaikyti tvirtą tikėjimą ir karštai laikytis Dievo įsakymų. Tada jis paliepė šalia altoriaus iškasti kvadratinę duobę, žemes išmesti už bažnyčios, o pats nulipo į duobę, iškėlė rankas ir prabilo: „Pakviestas į Tavo puotą, Viešpatie Jėzau, štai aš einu, dėkodamas Tau, kad teikeisi mane pakviesti į savo pokylį, žinodamas, kaip iš visos širdies Tave myliu! Tavo kvapas sukėlė man amžinųjų troškimų. Viešpatie, aš pavedu Tau savo sūnus, o Tu priimk mane, idant būčiau su savo broliais, ir manęs nesutiktų tamsybių kunigaikštis!“ – Ir vos tik baigė maldą, viršum jo nušvito tokia šviesa, kad niekas į ją neįstengė žiūrėti. Dingus šviesai, duobė pasirodė besanti pilna manos; jos toje vietoje atsiranda iki pat šių dienų, nes atrodo, kad ji iš tos duobės dugno verčiasi tarsi koks smulkus smėlis – panašiai kaip šaltiny vanduo.

Anglijos karalius šventas Edmundas niekuomet niekam neatsakydavo nieko, jei ko nors būdavo prašoma švento Jono Evangelisto vardu[149]. Atsitiko, kad sykį, kai nebuvo karaliaus

rūmų valdytojo, vienas piligrimas švento Jono Evangelisto vardu įkyriai iš Edmundo reikalavo išmaldos. Nerasdamas nieko kita po ranka, karalius jam atidavė brangų žiedą. Prabėgus daug dienų, vienas Anglijos riteris, atsidūręs užjūrio kraštuose, iš to paties piligrimo gavo žiedą, kad sugrąžintų jį su šitokiais žodžiais: „Tas, kurį mylėdamas davei ir kuriam atidavei šį žiedą, dabar jį tau sugrąžina“. – Iš to aiškiai matyti, kad karaliui piligrimo pavidalu buvo pasirodęs šventas Jonas.

Izidorius knygoje *Apie šventųjų gyvenimą ir mirtį* pasakoja: „Jonas miško medžių šakas pavertė auksu, pakrančių akmenis – perlais; sutrupintiems perlams sugrąžino ankstesnį pavidalą; prikėlė paliepęs našlę; sugrįžus sielai, atgaivino jaunuolio kūną; išgėręs mirtiną gurkšnį nuodų, išvengė pavojaus ir sugrąžino į gyvenimą tuos, kas buvo kritę dėl tų pačių nuodų“[150].

X. APIE NEKALTUOSIUS VAIKELIUS

APIE VARDĄ – Nekaltieji Vaikeliai taip praminti dėl trijų dalykų: dėl gyvenimo, mirties ir turėtojo nekaltumo[151]. Gyvenimo požiūriu nekaltieji taip buvo praminti dėl to, kad gyveno nekaltą, tai yra kitiems nekenkiantį gyvenimą, nes jie nepakenkė niekam: nei Dievui – nepaklusnumu, nei artimam žmogui – neteisybe, nei sau – nuodėme dėl kitam padaryto pikto darbo. Todėl psalmėje sakoma: „Nekaltieji ir teisieji laikosi manęs“[152], – nekaltieji – gyvenimu ir teisieji – tikėjimu. Mirties požiūriu nekaltieji taip buvo praminti dėl to, kad nekaltai ir neteisingai priėmė kankinystę, kaip psalmėje sakoma: „Išliejo nekaltą kraują“[153]. Turėto nekaltumo požiūriu jie taip buvo

praminti dėl to, kad per pačią savo kankinystę jie pasiekė krikšto nekaltybę, tai yra prigimtinės nuodėmės nusiplovimą; apie tokį nekaltumą irgi bylojama psalmėje: „Laikykis nekaltumo ir žiūrėk to, kas teisu“[154], tai yra saugok krikšto nekaltybę, o toliau darbuodamasis paisyk to, kas teisu.

APIE NEKALTUOSIUS VAIKELIUS X – Nekaltuosius Vaikelius nužudė Erodas Askalonietis. Šventasis Raštas mini, kad buvo trys Erodai, ir visus juos išgarsino jų begėdiškas žiaurumas. Pirmasis buvo Erodas Askalonietis, kuriam valdant gimė Viešpats ir kuris iššudė kūdikius. Antrasis buvo Erodas Antipas, kuris nukirto galvą Jonui. Trečias – Agripa, kuris nužudė Jokūbą ir įmetė į kalėjimą Petrą. Apie tai išliko tokios eilės:

> Askalonietis – vaikus, o Joną nužudė Antipas,
> siuntė Jokūbą myriop Agripà ir įkalino Petrą.

Trumpai pažvelkime į pirmo Erodo istoriją. Kaip pasakojama *Scholastinėje istorijoje*, Antipatras Idumietis paėmė į žmonas Arabų karaliaus vaikaitę ir su ja susilaukė sūnaus, kuriam davė Erodo vardą; vėliau tasai buvo pramintas Askalonieciu. Erodas iš Cezario Augusto gavo valdyti Judėjos karalystę; tada pirmąsyk iš Judo krašto buvo išgabentas svetur skeptras. Erodui gimė šeši sūnūs: Antipatras, Aleksandras, Aristobulas, Archelajas, Erodas Antipas ir Filipas. Aleksandrą ir Aristobulą jam pagimdė ta pati motina žydė, o jis juos išsiuntė į Romą, idant ten jie susipažintų su laisvaisiais menais. Vėliau jiedu sugrįžo iš mokslų, Aleksandras ėmė reikštis kaip ugningas oratorius, ir jie pradėjo ginčytis su tėvu dėl karaliaus valdžio perėmimo. Užsigavęs dėl šito, Erodas ėmėsi veiksmų įpėdinystės reikaluose į pirmą vietą prieš juos iškelti

Antipatrą; kai jiedu susimokė nužudyti tėvą, ir tėvas dėl šito juos išvarė, tiedu nuvyko pas Cezarį, idant apskųstų jam tėvo padarytą skriaudą.

Tuo metu į Jeruzalę atkeliauja magai ir ima uoliai klausinėti apie naujojo karaliaus gimimą. Tai išgirdęs, Erodas susijaudina, pabūgęs, ar tik senovinėje Judėjos karalių giminėje negimė toksai, kurs iš jo kaip karaliaus valdžios grobiko galėtų atimti sostą. Taigi Erodas paprašo magų, kad tie jam praneštų, kai ras Kūdikį, ir apsimeta, jog pats nori pagarbinti tą, kurį iš tiesų ruošėsi nužudyti. Tačiau magai į savo kraštą sugrįžta kitu keliu. Pamatęs, kad jie neateina pas jį, Erodas pamano, jog jie pasigėdijo pas jį sugrįžti, apsigavę dėl pamatytos žvaigždės, todėl pats liaujasi galvojęs apie Kūdikio paieškas. Bet kai išgirsta, ką papasakojo piemenys ir ką išpranašavo Simonas ir Ona, baisiai persigąsta ir sumeta, jog magai žiauriai iš jo pasityčiojo[155].

Tada Erodas pradeda svarstyti, kaip iššžudyti Betliejuje buvusius kūdikius, idant su jais mirtų ir tas, apie kurį jis nieko nesužinojo. Perspėtas angelo, Juozapas su Kūdikėliu ir Marija pasitraukia į Egiptą, į Hermipolio miestą, ir ten praleidžia septynerius metus, kol Erodas numiršta. Kai Viešpats įžengė į Egiptą, sugriuvo visi stabai, kaip ir buvo išpranašavęs Izaijas[156]. Dar pasakoja, kad Izraelio sūnums išeinant iš Egipto, Egipte nebuvę namų, kuriuose Dievo rūpesčiu nebūtų gulėjęs negyvas pirmagimis, ir nebuvę šventyklos, kurioje nebūtų nugriuvęs stabas[157].

Kasiodoras *Trijų dalių istorijoje* pasakoja, jog Tebaidos Hermopolyje esąs medis, vadinamas *persidis*, padedantis išgyti daugeliui žmonių, jeigu prie ligonio kaklo pridedamas jo vaisius, lapas ar žievės gabalėlis[158]. Taigi, kai Švenčiausioji Marija su

Kūdikiu bėgusi į Egiptą, tasai medis iki žemės nulenkė viršūnę ir pamaldžiai pagarbino Kristų. Tai čia Kasiodoro pasakojimas. Knygoje apie Išganytojo vaikystę skaitome, kad kai šventoji šeima ilsėjosi po aukšta palme, Mergelė ištarusi: „Kad taip galėčiau paragauti jos vaisiaus“[159]. – Jai Juozapas ir sakąs: „Tu štai galvoji apie vaisius, o man rūpi vanduo, kurio nebėra mūsų ąsotyje“. – Tada Kūdikėlis Jėzus ir taręs: „Palme, nulenk savo šakas ir duok vandens iš po savo šaknų!“ – Taip ir pasidarę.

Kai Erodas dar planavo iššudyti kūdikius, gavo iš Cezario Augusto laišką, raginantį atsakyti į sūnų kaltinimus[160]. Ir kai Erodas keliavo per Tarsą, patyrė, jog magus per jūrą perkėlė tarsiečių laivai, todėl didžiai užsirūstino ir įsakė juos sudeginti, kaip ir buvo išpranašauta: „Smarkioje audroje tu sutrupinai Tarso laivus“[161]. *Kai tėvas ir sūnūs Cezario akivaizdoje išdėstė* savo požiūrius, buvo nuspręsta, kad sūnūs turį visuose reikaluose paklusti tėvui, o šisai galįs perleisti valdžią, kam norįs. Cezariui patvirtinus jo padėtį, Erodas pasidarė įžūlesnis, tad sugrįžęs pasiuntė kareivius ir išnovijo visus vaikelius, kurie tik Betliejuje buvo sulaukę dvejų metukų ir žemiau, skaičiuojant nuo to laiko, kurį buvo išklausęs iš magų. Frazė „dvejų metukų ir žemiau“ turi dvejopą reikšmę. Pirma, jei „žemiau“ nurodo laiko tėkmę, tai jis suprantamas kaip „nuo dvejų metų ir mažiau“, tai yra nuo dvimečių vaikučių iki vienos dienos kūdikių. Mat Erodas iš magų patyrė, kad Viešpats gimė tą dieną, kai jiems pasirodžiusi žvaigždė. Kadangi dėl kelionės į Romą ir atgal nuo Viešpaties gimimo buvo prabėgę vieneri metai, Erodas galvojo, kad Viešpats yra metukų su keliomis dienomis viršaus, todėl savo įtūžį nukreipė prieš visus vaikus nuo dvimečių berniukų iki vienos dienos kūdikių, baimindamasis, kad vaikutis nebūtų pakeitęs pavidalo, tai yra bijodamas, kad tas berniukas, kuriam

patarnavo žvaigždės, nebūtų pasidaręs vyresnis iš veido arba jaunesnis. Tokia nuomonė laikoma labiau įprasta ir pripažįstama kaip teisingesnė.

Remiantis Auksaburniu, aiškinama kitaip – kad „žemiau" nurodo skaičių eilę[162]. Tai turi tokią prasmę: nuo dvejų metų ir žemiau, tai yra nuo dvimečių vaikų iki penkiamečių berniukų. Auksaburnis nurodo, kad žvaigždė magams pasirodžiusi metai prieš Išganytojo gimimą; dar vienerius metus Erodas sugaišęs Romos kelionėje nuo tada, kai apie tai išgirdęs iš magų. Kadangi jisai galvojęs, jog Viešpats gimęs tuomet, kai magams pasirodžiusi žvaigždė, tai turėjęs galvoti Viešpatį buvus dvejų metukų, todėl iššudęs pirma visus dvimečius, o paskui – visus vaikus iki penkerių, tačiau ne jaunesnius kaip dvejų metukų. Tikrumo tokiam svarstymui suteikia viena aplinkybė: kai kurie Nekaltųjų Vaikelių kaulai yra tokie dideli, kad negali priklausyti dvimečiams; vis dėlto įmanu sakyti, jog tada žmonės augdavo kur kas didesni nei dabar.

Patsai Erodas tada išsyk ten pat buvo nubaustas. Mat kaip pasakoja Makrobijus ir kaip galima perskaityti vienoje kronikoje, vienas mažulytis Erodo sūnus buvo ten atiduotas žindyti ir kartu su kitais žuvo nuo budelių rankos[163]. Taip išsipildė, kas buvo pasakyta pranašo: „Balsas, verksmas ir klyksmas", – čia kalbama apie mylinčias motinas, – „girdėta Ramoje", – tai yra aukštybėje[164].

Kaip skaitome tose pačiose scholastinėse istorijose, Dievas – teisingiausiasis Teisėjas – nebepakentė, kad šitoks Erodo pasileidimas lieka nenubaustas[165]. Mat dieviškuoju sprendimu atsitiko taip, kad iš žmogaus, daugelį tėvų palikusio be sūnų, savi vaikai buvo atimti dar skaudesniu būdu. Veikiai Aleksandras ir Aristobulas tėvui dar kartą sukėlė įtarimų. Vienas iš

juodviejų bendrų prisipažino, kad Aleksandras jam pažadėjęs didžiulį atlygį, jeigu jisai paduotų tėvui išgerti nuodų. Taip pat barzdaskutys prisipažino, kad ir jam buvo pažadėta dovanų, jeigu jis, skusdamas barzdą, tėvą papjautų; dar jis pridėjo Aleksandrą kalbėjus, esą nereiktų vilčių bedėti į senį, kuris dažąs plaukus, kad atrodytų kaip jaunuolis.

Užsirūstinęs dėl šito, tėvas paliepė juos nužudyti, Antipatrą paskyrė būsimuoju karaliumi, bet patį Antipatrą karaliaus soste pakeitė Erodu Antipu. Dar reikia pasakyti, kad jis puoselėjo tėvišką meilę tiek Erodui Agripai, tiek Filipo žmonai Erodiadai, kuriuos paėmė iš Aristobulo. Dėl aukščiau nurodytų dviejų priežasčių Antipatras tėvui pajuto tokią neįveikiamą neapykantą, kad pabandė jį nunuvyti nuodais, o Erodas, šitai nujausdamas, sūnų įmetė kalėjiman. Išgirdęs, jog Erodas nužudė sūnus, Cezaris Augustas tada pasakė: „Labiau trokščiau būti Erodo kiaulė, o ne sūnus, nes jis, nors ir būdamas prozelitas, kiaulių gailisi, o sūnus – žudo".

Sulaukęs septyniasdešimties metų, Erodas galiausiai susirgo baisiai sunkia liga. Jį kankino stipri karštligė, kūno nieželjimas, nuolatiniai kaklo skausmai, uždegimas kojose, kirmėlės sėklidėse, nepakeliama smarvė, dažnas dusulys ir kvėpavimo sutrikimai. Gydytojai kartą net paguldė jį į aliejaus vonią, bet ir iš jos iškėlė vos gyvą. Išgirdęs, kad žydai džiaugdamiesi laukia jo mirties, Erodas įsakė iš visos Judėjos surinkti kilmingesnius jaunuolius ir juos uždaryti į kalėjimą; tada jis pasakęs savo seseriai Salomei: „Žinau, kad žydai man mirus džiaugsis, bet galėsiu priversti visus gedėti ir pats sulaukti prakilnių laidotuvių, jei teiksitės paklusti mano įsakymui: kai išleisiu kvapą, iššudykite visus, kuriuos laikau kalėjime, kad visa Judėja nuo manęs mirusio verktų taip, kaip kad verkia nuo gyvo".

Erodas turėjo įprotį po kiekvieno valgio nusilupti obuolį ir jį suvalgyti. Kartą, kai jis turėjo rankose kardą, užėjo baisus kosulys, ir jis, tarsi būtų sumanęs nusižudyti, dešinę su kardu nukreipė į save, žiūrėdamas, ar kas nors nešoks gelbėti, ir jo sūnėnas stvėrė jam už dešinės, norėdamas jam sutrukdyti. Tačiau karaliaus rūmuose išsyk pasigirdo klyksmas, tarsi jis jau būtų numiręs; išgirdęs apie tai Antipatras apsidžiaugė ir kalėjimo sargams pažadėjo daug dovanų, jeigu jie paleis suimtuosius. Kai Erodas apie tai sužinojo, sūnaus džiaugsmą priėmė skaudžiau nei savo mirtį, pasiuntė asmens sargybinius ir liepė jiems jį nužudyti, o į jo vietą valdyti paskyrė Archelają.

Štai taip po penkių dienų numirė Erodas, kurį daugelyje kitų dalykų lydėjo didžiulė sėkmė, o šeimyniniame gyvenime – didžiausia nesėkmė. Jo sesuo Salomė paleido visus, kuriuos jis buvo liepęs nužudyti. Vis dėlto Remigijus savo homilijoje pagal Matą sako, kad Erodas nusižudęs kardu, kuriuo tąsyk lupo obuolį, ir kad jo sesuo Salomė išnovijusi visus kalinius, kaip kad jai brolis ir buvo paliepęs[166].

XI. APIE ŠVENTĄ TOMĄ KENTERBERIETĮ

APIE VARDĄ – Tomas aiškinamas kaip „gelmė“, „dvynys“ arba „nukirsdintasis“[167]. „Gelme“ jį vadiname už gilų nuolankumą, apie kurį byloja ašutinė ir mazgotos vargšų kojos; „dvyniu“ jį vadiname už už jo iškilumą, nes pasirodė iškilus, veikdamas dvejopai – žodžiu ir pavyzdžiu; „nukirsdintuoju“ – už kankinystę.

APIE ŠVENTĄ TOMĄ KENTERBERIETĮ XI – Kartą, kai dar buvo Anglijos karaliaus rūmuose, Tomas Kenterberietis pastebėjo kažkokius ten vykstančius dalykus, prieštaravusius katalikų

tikėjimui, todėl paliko tuos rūmus ir pasidavė Kenterberio arkivyskupui[168]. Šis jį paskyrė arkidiakonu. Prašomas paties arkivyskupo, vėliau Tomas Kenterberietis perėmė karaliaus kanceliariją, idant galėtų išmintimi, kuria buvo apdovanotas, atremti piktavalių puolimus prieš Bažnyčią. O karalius jį taip pamilo, kad, mirus arkivyskupui, pasirūpino iškelti į Kenterberio katedros sostą. Nors ir labai priešinosi, Tomas galop nusileido ir palenkė savo pečius nešti šitą naštą. Ir tada jis išsyk pasidarė kitu žmogumi, nes pradėjo marinti kūną ašutine ir pasninkais. Jisai ne tik vietoje marškinių dėvėdavo ašutinę, bet dar nešiodavo ašutines apatines iki kelių. Savo šventenybę Tomas slapstė taip išmoningai, kad dėvimais drabužiais bei vartojamais rakandais taikėsi prie aplinkinių, idant nepažeistų griežtų savo garbingos padėties reikalavimų. Atsiklaupęs ant kelių, jis kasdien trylikai vargšų numazgodavo kojas, pavalgydindavo ir išleisdavo, kiekvienam padavęs po keturis sidabrinius.

Darydamas žalą Bažnyčiai, karalius stengėsi Tomą palenkti savo valiai, nes norėjo, kad tuos įpročius, nukreiptus prieš Bažnyčią, kurių laikėsi ir jo pirmtakai, Tomas irgi panašiai patvirtintų. Kadangi šis visiškai su tuo nesutiko, užsitraukė karaliaus ir kunigaikščių rūstybę. Ir štai vieną kartą karalius jį su kitais vyskupais taip užspeitė į kampą, pagrasinęs netgi mirties bausme, kad jis, suvedžiotas didikų pažadų padėti, karaliaus reikalavimu pareiškė žodinį sutikimą. Bet kai išvydo, koks pavojus dėl šito gresia tikinčiųjų sieloms, jis paskui sau atgailaudamas pasiskyrė dar sunkesnius kentėjimus ir pats save nušalino nuo tarnystės prie altoriaus, kol aukščiausiasis kunigas teikėsi jį vėliau prie jos sugrąžinti. Tuo tarpu karalius pareikalavo, kad Tomas raštu patvirtintų, ką žodžiu pasakęs.

Arkivyskupas narsiai jam pasipriešino ir, iškėlęs savo nešiotąjį kryžių, ėjo iš rūmų lauk, nedorėliams rėkaujant jam pavymui: „Laikykit vagį! Pakarti išdaviką!“

Ir štai liedami ašaras, pas jį atvyksta du jam ištikimi aukšti didžiūnai. Davę priesaiką, jie pareiškia, kad dauguma didikų susimokę jį nužudyti. Tada Dievo vyras, baimindamasis dėl Bažnyčios labiau nei dėl savęs, imasi bėgti, popiežius Aleksandras jį priima Sanse, pasiūlo jam vykti į Pontinji vienuolyną, ir taip jis galiausiai patenka į Prancūziją. Tuo tarpu karalius duoda žinią į Romą, kad iš ten atsiųstų pasiuntinius, kurie užbaigtų šitą reikalą, tačiau sulaukia neigiamo atsakymo ir užsiliepsnoja dar didesne rūstybe vyskupui. Todėl jis išplėšikauja visa, kiek priklausė arkivyskupui bei jo šeimynai, išvaro į tremtį visus jo giminaičius, nepaisydamas nei padėties, nei lyties, nei luomo, anei amžiaus. O Tomas kiekvieną dieną meldžiasi už karalių ir Anglijos karalystę. O tada arkivyskupui apreiškiama, jog jisai sugrįš į savo bažnyčią ir nukeliaus pas Kristų su kankinio palme rankose. Taip tad septintaisiais tremties metais jam leidžiama sugrįžti, jis grįžta, ir visi jį sutinka, rodydami pagarbą.

Kelios dienos iki jo kankinystės vienas jaunuolis, miręs, palikęs kūną ir vėliau stebuklingai atgijęs, papasakojo, jog jį nuvedę net iki pat aukščiausios šventųjų eilės. Ten tarp apaštalų jisai pamatęs vieną tuščią sostą. Kai paklausė, kieno tasai sostas, angelas paaiškinęs, kad Viešpats ją laikąs vienam didžiam anglų kunigui.

Vienas kunigas kasdien laikė Mišias Švenčiausiosios Mergelės garbei. Jį apskundė arkivyskupui, šis jį pasišaukė ir kaip tamsuolį bei neišmanėlį nušalino nuo pareigų. O tąkart šventam Tomui prireikė susisiūti savo ašutinę. Jis paslėpė ją po

lova, kad tai atliktų, radęs siuvimui laisvą valandėlę. Tada tam kunigui apsireiškė Švenčiausioji Marija ir tarė: „Eik pas arkivyskupą ir jam pasakyk, kad toji, kurią mylėdamas laikydavai Mišias, susiuvo jam ašutinę, kuri yra tokioje ir tokioje vietoje, ir dar ten paliko raudono šilko siūlą, kuriuo ją susiuvo. Taigi toji jam perduoda, kad jis turi nuo tavęs nuimti draudimą, kurį tau paskelbė". – Tai išgirdęs ir viską taip suradęs, Tomas apstulbo, paskui atleido kunigą nuo draudimo ir prisakė šį atsitikimą laikyti paslaptyje.

Kaip ir anksčiau, arkivyskupas gynė Bažnyčios teises, ir karalius jo nepalenkė nei jėga, nei prašymu. Ir kai jau jis niekaip nebegalėjo jo palenkti, štai pasirodė ginkluoti karaliaus kareiviai ir pradėjo garsiai klausinėti, kur esąs arkivyskupas. Vienuoliai uždarė bažnyčią, tačiau Tomas pats atidarė ją. Išėjęs prieš kareivius, jis tarė: „Štai aš! Ko norit?" – O jie jam: „Atėjom tavęs nužudyti, kad nebegalėtum gyventi!" – Jis jiems pasakė: „Esu pasiruošęs numirti už Dievą, gindamas teisybę ir Bažnyčios laisvę! Jei jūs ieškote manęs, aš čia, – bet Viešpaties Dievo vardu ir grasindamas atskyrimu nuo Bažnyčios prisakau jums nedaryti bent kokios skraudos nė vienam iš šių žmonių, o aš Dievui, Švenčiausiajai Marijai, visiems šventiesiems ir šventajam Dionizui pavedu ir Bažnyčios reikalus, ir save patį!" – Taip taręs, jis palenkė garbingą savo galvą po nedorėlių kardais, buvo nurėžtas palaimintasis viršugalvis, ant bažnyčios grindų išsitaškė smegenys, ir šitaip 1174 metais nuo Viešpaties įsikūnijimo kankinys buvo pašventintas Viešpačiui.

Kaip žmonės pasakoja, tuo metu, kai klierikai pradėjo giedoti „Amžinąjį atilsį" bei aukoti Mišias už mirusiuosius, staiga išdygę angelų chorai pertraukė giedotojų balsus, pradėjo Mišias už kankinį, ėmė giedoti „Linksminsis teisusis Viešpatyje"[169],

o kiti klierikai pratęsė. Štai tokį tikrą pakeitimą padarė Aukščiausiojo dešinė: gedulo rauda pavirto šlovinimo giesme, ir tasai, kuriam klierikai pradėjo skaityti maldą už mirusiuosius, buvo pašlovintas kankinių himnais. Iš tiesų matyti, kad jis buvo apdovanotas išskirtiniu šventumu ir tapo šlovingu Viešpaties kankiniu, jeigu angelai pasirodė, pareikšdami jam šitokią pagarbą, ir įrašė jį į šventųjų kankinių sąrašą. Šitas šventasis kankinystę priėmė už Bažnyčią ir Bažnyčioje, šventoje vietoje ir šventu laiku, ant kunigų ir vienuolių rankų, idant šitaip būtų parodytas kankinio šventumas ir jo budelių žiaurumas.

Vėliau per savo šventąjį Viešpats teikėsi atlikti daug kitokių stebuklų. Mat už jo nuopelnus akliesiems būdavo sugrąžinamas regėjimas, kurtiesiems – klausa, raišiesiems – eiga, mirusiesiems – gyvybė. Be to, tas vanduo, kuriame buvo išplauti šventojo krauju aptaškyti drabužiai, daugeliui pasitarnavo kaip vaistai.

Viena Anglijos didikė iš pasileidimo ir noro tapti dar gražesnė įsigeidė pakeisti akių spalvą. Davusi dėl šito įžadą, ji basomis kojomis aplankė švento Tomo kapą. Ir kai melsdamasi jinai išsitiesė ant žemės, o paskui pakilo, tai suvokė, kad tapo visiškai akla. Ji išsyk puolė atgailauti ir melsti šventą Tomą, kad šis sugrąžintų jei ir nepasikeitusios spalvos, tai bent anksčiau turėtas akis. Patyrusi didžiulių sunkumų, ji vos ne vos atgavo regėjimą.

Vienas pokštininkas savo šeimininkui prie stalo vietoje švento Tomo vandens ąsotėlyje atnešė paprasto. Šeimininkas jam tarė: „Jei niekad nesi nieko iš manęs pavogęs, tegu šventas Tomas leidžia tau vandenį čia atnešti. Bet jei esi kaltas dėl vagystės, tegu tas vanduo tuoj pat pradingsta!“ – Tarnas sutiko su šituo, nors ir žinojo, kad ką tik ąsotėlį pripylė

paprasto vandens. Stebuklas! Vos jie atkimšo ąsotėlį, pamatė, kad jis – tuščias. Šitaip tarnas buvo nutvertas meluojant ir dar pasirodė akivaizdžiai kaltas dėl vagystės.

Kaip pasakoja žmonės, vanagas persekiojo vieną paukštį, kuris mokėjo kalbėti, o šis ėmė šaukti: „Šventas Tomai, padėk man!“[170] – Vanagas išsyk krito negyvas, o paukštis išsigelbėjo.

Vienas žmogus, kurį šventas Tomas labai mylėjo, sunkiai pasiligojo, nuėjo prie jo kapo, paprašė sveikatos ir gavo, ko troško[171]. Bet kai jis sveikas grįžo, pradėjo galvoti, kad gal toji sveikata netinkanti jo sielos išganymui. Tada jisai vėl nuėjo prie kapo ir pasimeldė, kad jam tuoj pat sugrįžtų liga, jeigu sveikata nenaudinga jo sielai. Ir išsyk sugrįžo tokia kaip anksčiau liga.

O šventojo žudikus ištiko toks baisus Dievo kerštas, kad visi numirė apgailėtina mirtimi: vieni – dantimis į gabaliukus susikramtę pirštus, antri – virtę besiseilėjančiais nenuovokom, treti – ištikti paralyžiaus, o ketvirti – apimti beprotystės.

XII. APIE ŠVENTĄ SILVESTRĄ

APIE VARDĄ – Silvestras vadinamas nuo žodžių *sile* „šviesa“ ir *terra* „žemė“, todėl suprantamas kaip žemės – tai yra Bažnyčios, kuri panėši į gerą žemę, nes pasižymi derlumu gerai darbuotei, juodumu nuolankumui bei saldumu maldai – šviesa[172]. Mat kaip tvirtina Paladijus, gera žemė apibūdinama šiomis trimis ypatybėmis. Arba Silvestras vadinamas nuo žodžių *silvas* „miškus“ ir *trahens* „traukiantis“, nes traukė miškinius, tai yra nemokytus ir netašytus žmones prie tikėjimo. Arba taip vadinamas, kaip aiškinama žodyne: „*Silvester* – „miškinis“ – žaliuojantis,

laukinis, ūksmingas, miškingas"; žaliuojantis – mąstydamas apie dangiškus dalykus; laukinis – įdirbdamas, ugdydamas pats save; ūksmingas – atšalęs nuo bet kokių geismų; miškingas – pasodintas tarp dangaus medžių. Skaitinį apie jį sudėjo Euzebijus Cezarietis, o šventas Gelazijus per septyniasdešimties vyskupų susirinkimą jį rekomendavo skaityti katalikams, kaip apie tai sakoma nutarime[173].

APIE ŠVENTĄ SILVESTRĄ XII – Silvestro motina buvo Justa – teisuolė ir darbais, ir vardu[174]. Jį išauklėjo presbiteris Kirinas; pats Silvestras su didžiausiu atsidėjimu laikėsi svetingumo reikalavimų. Po savo stogu jis priglaudė Timotiejų, vieną iš uoliausių krikščionių, kai kiti jo šalinosi, bijodami persekiojimų. Kadangi Timotiejus kuo tvirčiausiai skelbė Kristaus tikėjimą, po metų pelnė kankinio vainiką. Manydamas, kad Timotiejus buvo aptekęs didžiuliais turtais, prefektas Tarkvinijus pareikalavo, grasindamas mirtimi, jų iš Silvestro; kai jis patyrė Timotiejų šio pobūdžio turtų neturėjus, paliepė Silvestrui aukoti stabams, o jei ne, tai kitą dieną šio lauksią įvairūs kankinimai. Jam Silvestras atsakė: „Kvaily! Dar šią naktį pats numirsi, patirsi amžinų kančių ir, ar nori, ar nenori, vis tiek pripažinsi, jog Dievas, kurį mes garbiname, yra tikras". – Taigi Silvestras buvo įmestas kalėjiman, o Tarkvinijus – pakviestas vakarienės. Ir kai jis valgė, gerklėje jam įstrigo žuvies ašaka, kurios jis niekaip neįstengė nei ištraukti, nei nuryti. Štai taip vidurnaktį Tarkvinijus numirė, buvo nuneštas su raudomis į kapą, o Silvestras – su džiaugsmu paleistas iš kalėjimo. Mat ne tiktai krikščionys, bet taip pat ir pagonys jam jautė didžiulę meilę už tai, kad jis buvo angeliškos išvaizdos, puikios iškalbos, turėjo gražiai sudėtą kūną, užsiėmė šventais darbais, pasirodė didis patarimais, katalikas – tikėjimu, kantriausias – *viltimi ir dosnus – krikščioniška meile.*

Mirus Romos miesto vyskupui Melchiadui, Silvestras, kad ir labai spirdamasis, visų žmonių buvo išrinktas aukščiausiuoju kunigu. Jis laikė surašęs į sąrašą visų našlaičių, našlių bei vargšų vardus ir juos aprūpindavo reikalingais dalykais. Silvestras nustatė, kad trečiadieniai, penktadieniai ir šeštadieniai turi būti pažymimi pasninkais, o ketvirtadieniai švenčiami kaip sekmadieniai. Krikščionys graikai prieštaravo, tvirtindami, kad geriau švęsti ne ketvirtadieniais, o šeštadieniais; Silvestras jiems atsakė, jog tai nebūtų teisinga dėl dviejų priežasčių: kad tai, ką jis nustatė, paremta apaštalų tradicija ir kad šeštadieniais turi būti apgailimas Viešpaties palaidojimas. Jam graikai atsakė: „Viešpats buvo palaidotas vienintelį šeštadienį, todėl pasninko laikytis privalu tik kartą metuose". – Silvestras jiems paaiškino: „Kadangi kiekvieną sekmadienį šlovinamas Viešpaties prisikėlimas, tai kiekvieną šeštadienį ženklina ir Jo palaidojimas". – Tada jie dėl šeštadienio sutiko, o dėl ketvirtadienio ir toliau atkakliai priešinosi, tvirtindami, kad krikščionys neturi tos dienos priskirti prie šventinių. Silvestras ketvirtadienio vertę pagrindė pirmiausia tokiais trimis argumentais: tą dieną Viešpats žengė į dangų, tądien Jis įsteigė savo Kūno ir Kraujo sakramentą, o Bažnyčia sukūrė šventąjį patepimą. Taigi visi pritarė ir šiems jo argumentams.

Konstantinui tęsiant krikščionių persekiojimą, Silvestras paliko miestą ir su savo dvasininkais apsistojo ant vieno kalno[175]. O pats Konstantinas už tironišką persekiojimą pelnytai pakliuvo į nepagydomų raupsų žabangus. Galiausiai, patariamas pagonių žynių, jis liepė atvesti tris tūkstančius vaikų ir juos nužudyti, kad pats galėtų išsimaudyti jų šviežiame šiltame kraujyje. Jam keliaujant į vietą, kur turėjo būti įrengta maudyklė, priešais jį išėjo tų vaikelių motinos. Paleidusios plaukus,

jos gailiai klykė, ir Konstantinas susigraudinęs įsakė sustabdyti vežimą, atsistojo ir tarė: „Paklausykit manęs, mano palydovai, bendražygiai ir visi žmonės, kurie čia stovit! Romos imperijos garbė kyla iš dorybės šaltinio, o ši dovanojo mums įstatymą, pagal kurį privalu mirtimi nubausti kiekvieną, kuris karo metu nužudytų bent vieną vaikelį. Koks žiaurumas bus parodytas, jeigu patys savo vaikams padarysim tai, ką draudžiam daryti svetimiesiems? Kam mums bereikia nugalėti barbarus, jeigu patys pralaimim žiaurumui? Juk svetimų tautų pergalėjimas priklauso prie karingų žmonių dorybės, o savo ydų ir nuodėmių įveikimas sudaro kitą – asmens būdo dorybę. Pergalėdami svetimus, mes pasirodom stipresni už juos, o įveikdami ydas ir nuodėmes, pasirodom stipresni už pačius save. Juk tas, kurį šitame mūšyje nugali, vėliau iš tiesų pelno pergalę, nes po triumfo nugalėtojas pralaimės, jei nedorybė pergalės dorybę. Todėl jau geriau dorybė tenugali per šitą susirėmimą! Mes lengvai pajėgsim tapti visų priešų nugalėtojais, jeigu mus nugalės vienintelė dorybė, – juk tasai pripažįstamas visų viešpačiu, kurs pasirodo esąs dorybės vergas. Tad jau geriau aš numirsiu, išgelbėjęs šiems nekaltiesiems gyvybę, negu gelbėsiu savo siaubingą gyvybę, juos nužudydamas, – ir dar neaišku, ar išgelbėsiu, tačiau aišku, kad išgelbėta šitokia kaina ji bus siaubinga!“ – Tada imperatorius paliepė motinoms sugrąžinti vaikus ir prikrauti joms daugybę vežimų nesuskaičiuojamų dovanų, todėl motinos, atėjusios su ašaromis, į savo namus keliavo su džiaugsmais.

Tuo metu imperatorius sugrįžo į savo rūmus. Kitą naktį jam pasirodė Petras ir Paulius ir tarė: „Kadangi pabijojai pralieti nekaltą kraują, Viešpats Jėzus Kristus pasiuntė mudu duoti tau patarimą, kaip atgauti sveikatą. Tu parsikviesk vyskupą

Silvestrą, kuris slapstosi ant Siraptės kalno. Jisai tau parodys tvenkinį, tu į jį pasinersi triskart ir visiškai pagysi nuo raupsų. Atsilygindamas turėsi šį bei tą padaryti Kristui: išgriausi stabų šventyklas, atstatysi Kristaus bažnyčias, o tada pasidarysi Jo garbintoju". – Atsibudęs Konstantinas išsyk pasiuntė kareivius pas Silvestrą. Išvydęs kareivius, Silvestras pagalvojo, kad jau yra kviečiamas priimti kankinio palmę. Jis atsidavė Dievo malonei, pavadino pas save draugus ir be baimės pasirodė priešais Konstantiną. Pakildamas Konstantinas jam tarė: „Sveikiname tave laimingai atvykus!" – Silvestras atsakė į pasveikinimą, o tada imperatorius jam iš eilės papasakojo, ką regėjęs per sapną. Konstantinui pasiteiravus, kas buvę tiedu jam pasirodę dievai, Silvestras paaiškino, kad esą ne dievai, o Kristaus apaštalai. Imperatoriui paprašius, Silvestras liepė atnešti jam apaštalų atvaizdus; kai juos pamatė, valdovas sušuko, kad jie yra tokie, kokie jam ir pasirodę. Tada Silvestras padarė jį katechumenu, paskyrė vienos savaitės pasninką ir paragino atidaryti kalėjimus. Ir kai Konstantinas nužengė į krikšto vandenį, jam nušvito nuostabiausia šviesa, iš vandens jis pakilo švarus ir dar pasakė, jog regėjo Kristų.

Jau pačią pirmą savo krikšto dieną Konstantinas išleido įstatymą, liepiantį Romos miestui Kristų garbinti kaip tikrą Dievą. Antrą dieną jis paskelbė, kad bus baudžiamas kiekvienas, kuris piktžodžiaus prieš Kristų. Trečią – kad iš kiekvieno, kuris padarys skriaudą krikščioniui, bus atimta pusė jo turto. Ketvirtą – kad lygiai kaip imperatorius yra Romos imperijos viešpats, taip ir Romos vyskupas turi būti laikomas visų vyskupų viešpačiu. Penktą – kad kiekvienas, kuris tik bažnyčiose ieškotų prieglobsčio, turėtų būti saugomas nuo bet kokių skriaudų. Šeštą – kad niekas negalėtų statyti bažnyčios šiapus

bet kurio miesto sienų, kol nebūtų gavęs savo vyskupo leidimo. Septintą – kad bažnyčių statybai atitektų dešimtoji karaliaus pajamų dalis. Aštuntą dieną imperatorius atvyko į Šventojo Petro bažnyčią ir gailiai apkaltino save už savo nuodėmes. Tada pastvėrė dviašmenį kirvį, pirmasis išvertė žemėje duobę būsimos bazilikos pamatams ir ant savo pečių laukan išnešė dvylika krepšių žemių.

Kai apie tai išgirdo Konstantino Augusto motina Elena, buvusi tuo metu Betanijoje, pagyrė laišku sūnų, kad jis atsižadėjo pagoniškų stabų, bet griežtai papriekaištavo, kad, atmetęs žydų Dievą, kaip dievą garbina nukryžiuotą žmogų[176]. Augustas motinai parašė atgal ir pasiūlė, kad ji su savimi atsivestų žydų mokytojų, tada jis suves juos su krikščionių mokytojais, kad abiejų pusių svarstymuose išaiškėtų tikrasis tikėjimas. Šventoji Elena atsivedė šimtą keturiasdešimt vieną mokyčiausią žydą; tarp jų buvo dvylika tokių, kurie išmintimi bei iškalba nustelbė visus likusiuosius. Kai Silvestras su savo dvasininkais ir minėti žydai kartu stojo svarstyboms imperatoriaus akivaizdon, bendru sutarimu teisėjais išsirinko du didžiai išmintingus ir patyrusius pagonis. Vienas buvo vardu Kratonas, o antrasis – Zenofilas. Jiems buvo suteikta teisė įvertinti, kas sakoma. Nors jiedu buvo pagonys, tačiau buvo didžiai teisingi ir patikimi vyrai. Jų siūlymu visų buvo patvirtintas nutarimas, kad atsistojus kalbėti vienam, antrasis nekalbės.

Pirmasis iš tų dvylikos žydų, vardu Abiataras, tarė: „Kadangi tie žmonės sako esant tris dievus: Tėvą, Sūnų ir Šventąją Dvasią, tai aišku, kad nusikalsta Įstatymui, kuris byloja: „Žiūrėkite: esu vienintelis, ir nėra kito, išskyrus mane". Ir jei pagaliau jie tvirtina, kad Kristus yra Dievas, padaręs daug stebuklų, tai mūsų Įstatymas kalba apie daug tokių, kurie darė didžius

stebuklus, bet dėl to niekad nedrįso pasisavinti dievo vardo, kaip pasielgė tasai Kristus, kurį jie ir garbina". – Į tai Silvestras atsakė: „Mes garbiname vieną Dievą, tačiau nelaikome Jo tokiu vienišiumi, kad negalėtų patirti džiaugsmo turėti Sūnų. Pasirėmę jūsų pačių knygomis, galime įrodyti Jo asmenų Trejybę. Mes sakom, kad yra Tėvas, apie kurį kalba pranašas: „Jis šauksis į mane: Tu mano Tėvas"[177] ir t. t.; kad yra Sūnus, apie kurį tas pats byloja: „Tu mano Sūnus"[178]; kad yra Šventoji Dvasia, apie kurią tas pats kalba: „Ir jo burnos kvėpimu visa jo kareivija"[179]. – Toliau, kai Dievas sako: „Padarykime žmogų pagal mūsų paveikslą ir mūsų panašumą"[180], – tai Jis akivaizdžiai parodo ir asmenų daugį, ir dievystės vieningumą. Taigi nors yra trys asmenys, bet Dievas yra vienas, ir mes galime parodyti regimu pavyzdžiu". – Paėmęs imperatoriaus purpurinę mantiją, Silvestras padarė joje tris klostes ir tarė: „Štai matot – trys klostės". – Ir paaiškino: „Štai nors yra trys klostės, bet audinys – vienas; lygiai taip trys asmenys yra vienas Dievas. O dėl to, kas pasakyta, jog dėl stebuklų nereikią tikėti Kristaus dievyste, kadangi buvę daug kitų šventųjų, padariusių daugel stebuklų, tačiau nelaikiusių savęs dievais, kaip mūsų Kristus, teikęsis dėl to save vadinti Dievu, tai štai kas: Dievas iš tiesų neleido išvengti kuo griežčiausios bausmės nė vienam, kuris pūtėsi prieš Jį, kaip matyti iš Datano, Abirono ir daugelio kitų likimo. Tai kaipgi galėjo Kristus meluoti ir sakyti, kad Jis yra Dievas, kai toks nebuvo, jeigu Jo, tai sakančio, neištiko jokia bausmė, o, priešingai, Jis parodė, kokios veiksmingos Jo galios?" – Tada teisėjai nusprendė: „Akivaizdu, kad Silvestras įveikė Abiatarą. Mat sveikas protas sako, kad jeigu Jisai nebūtų buvęs Dievas, o tik Juo vadinęsis, tai nebūtų įstengęs sugrąžinti gyvybės mirusiesiems".

Tada Abiataras pasitraukė, o į ginčą stojo antrasis, vardu Jonas. Jis tarė: „Priėmęs Dievo liepimą dėl apipjaustymo, Abraomas buvo išteisintas, ir apipjaustymu buvo išteisinti visi Abraomo palikuonys. Vadinasi, tas, kuris nebuvo apipjaustytas, nebus ir išteisintas". – Į tai Silvestras atsakė: „Puikiai žinoma, kad Abraomas dar prieš apipjaustymą patiko Dievui ir buvo pavadintas Dievo draugu. Vadinasi, ne apipjaustymas jį pašventino, bet jo tikėjimas ir teisingumas paveikė, kad jis patiko Dievui. Tad apipjaustymą jisai priėmė ne pašventinimui, o atskyrimui".

Šitą nugalėjus, priėjo trečiasis, vardu Godolijas, ir tarė: „Kaip galima Dievu vadinti jūsų Kristų, jei kalbate, kad Jis buvo pagimdytas, gundytas, išduotas, išrengtas iki nuogumo, girdytas tulžimi, surištas, palaidotas, – juk viso šito Dievui negalima priskirti?" – Į tai Silvestras atsakė: „Pasirėmę jūsų knygomis, įrodysime, kad visa šitai apie Kristų jose buvo pasakyta. Izaijas apie Jo gimimą bylojo: „Štai mergaitė pradės"[181] ir t. t. Apie Jo gundymą Zacharijas kalbėjo: „Viešpats man parodė vyriausiąjį kunigą Jėzų, stovintį ties Viešpaties angelu, o jo dešinėje stovėjo Šėtonas"[182] ir t. t. Apie Jo išdavimą psalmė perspėjo: „Kuris valgė mano duoną, stengėsi paminti mane po kojų"[183] ir t. t. Ta pati išpranašavo Jo išrengimą: „Jie pasidalino sau mano drabužius"[184] ir t. t. Dar ji nurodė ir Jo girdymą tulžimi: „Jie davė man valgyti tulžies"[185] ir t. t. Ezdras bylojo apie Jo surišimą: „Jūs surišot visai ne kaip tėvą mane, kurs išvadavau jus iš Egipto žemės, rėkaudami priešais teisėjo krėslą; jūs pažeminot mane, pakabindami ant medžio; jūs išdavėt mane!"[186] Jo palaidojimą išpanašavo Jeremijas: „Dėl Jo palaidojimo vėl atgyja mirusieji"[187]. – Kadangi Godolijas nebeturėjo, ką atsakyti, teisėjai paskelbė nuosprendį, ir jis pasišalino.

Priėjo ketvirtasis, vardu Anas, ir tarė: „Silvestras tvirtina, jog visa, kas Šventraštyje pasakyta apie kitus, buvę išpranašauta apie jo Kristų. Užteks vieno dalyko, patvirtinsiančio, jog šitai buvę pasakyta apie Kristų". – Į tai Silvestras atsakė: „Nagi nurodyk dar vieną, kurį Mergelė pradėjo, kuris buvo maitintas tulžimi, vainikuotas erškėčiais, nukryžiuotas, miręs ir palaidotas, kuris prisikėlė ir įžengė į dangų!" – Tada Konstantinas pridūrė: „Jei nepateiks kito pavyzdžio, težino, kad bus įveiktas". – Kadangi Anas neįstengė šito padaryti, pasitraukė iš tos vietos, o ten atėjo penktasis, vardu Doetas. Šis tarė: „Jei tasai Kristus gimė iš Dovydo sėklos ir buvo, kaip sakote, pašventintas, tai nebereikėjo Jo krikštyti, idant Jis nebūtų pašventintas antrąsyk". – Į tai Silvestras atsakė: „Kaip apipjaustymas priėjo galą su Kristaus apipjaustymu, taip ir mūsų krikštas pašventinimo pradžią gavo su Kristaus krikštu. Jis nebuvo krikštijamas, kad būtų pašventintas, o kad pats pašventintų!" – Kadangi šis tylėjo, Konstantinas pareiškė: „Doetas netylėtų, jei turėtų, ką pasakyti prieš".

Tada priėjo šeštas, vardu Chusis, ir tarė: „Norėtume, kad tasai Silvestras mums paaiškintų mergiško gimdymo priežastis". – Į tai Silvestras atsakė: „Žemė, iš kurios sukūrė Adomą, buvo dar nesuteršta ir mergiška, nes dar nebuvo atsivėrusi sugerti žmogaus kraujo, ant jos nebuvo kritęs erškėčių prakeikimas, ji nebuvo priėmusi laidojamo žmogaus ir nebuvo duota valgyti gyvatei. Taigi reikėjo, kad naujasis Adomas gimtų iš Mergelės Marijos, idant lygiai taip, kaip kitados gyvatė įveikė gimusįjį iš mergiškos žemės, – lygiai taip ir ji būtų nugalėta gimusiojo iš Mergelės. Kas rojuje tapo Adomo nugalėtoju, tasai dykumoje virto Viešpaties gundytoju, kad tas, kuris įveikė valgantį Adomą, būtų priveiktas pasninkaujančio Viešpaties!"

Tą nugalėjus, priėjo septintasis, vardu Benjaminas, ir tarė: „Kaip jūsiškis Kristus, kurį velnias galėjo gundyti, idant Jis badmečiu būtų pakurstytas iš akmenų padaryti duoną, pasikelti ant Šventyklos stogo ir sutikti pagarbinti velnią, gali būti Dievo Sūnus?“ – Į tai Silvestras atsakė: „Jei velnias nugalėjo Adomą dėl to, kad Adomas jo klausėsi valgydamas, tai aišku viena: jis pats buvo nugalėtas todėl, kad buvo paniekintas pasninkaujančio Kristaus. Mes išpažįstame, kad Jis buvo gundomas ne kaip Dievas, o kaip žmogus. Jį dėl to ir gundė trimis būdais, kad Jis apgintų mus nuo bet kokių gundymų, o mums parodytų būdą, kaip nugalėti. Kai dėl žmogaus, tai dažnai pergalę, pasiektą susilaikymu, lydi gundymas žmogiškąja šlove, o gundymą žmogiškąja šlove atlydi dar viešpatavimo ir iškilimo troškimas. Todėl velnią Kristus šiuose gundymuose ir nugali, idant mums dovanotų kelią, kaip nugalėti“.

Tą nugalėjus, priėjo aštuntasis, vardu Aroelis, ir tarė: „Žinoma, kad Dievas yra visais atžvilgiais tobulas ir nieko nestokoja. Tad kodėl gi jam prireikė gimti Kristumi? Kodėl Kristų vadini Žodžiu? Be to, aišku ir kita: Dievas negalėjo vadintis Tėvu anksčiau nei sulaukė Sūnaus; vadinasi, jeigu Jis Kristaus Tėvu pasivadino vėliau, tai pasirodė esąs atmainingas“. – Į tai Silvestras atsakė: „Sūnus buvo iš Tėvo pagimdytas dar prieš visus laikus, idant sukurtų, kas neegzistavo; be to, jis buvo pagimdytas laike, kad atkurtų, kas buvo pražuvę. Ir nors tai Jis galėjo atkurti vienu savo Žodžiu, bet nebūtų įstengęs to atpirkti ne per kančią, jeigu nebūtų tapęs žmogumi, kadangi patirti kančios savo dievystėje Jis negalėjo. Ir ne prie Jo netobulumo, o prie Jo tobulumo reikia priskirti tatai, kad Jis savo dievystėje nepasiduoda kančioms. Toliau yra aišku, kad Sūnus vadinamas Žodžiu, kadangi pranašas byloja: „Iš mano

širdies veržiasi geras žodis“[188]. Ir Dievas visuomet buvo Tėvas, nes visuomet egzistavo Sūnus. Mat Jo Sūnus yra Jo Žodis, Jo Išmintis, Jo Galia. Ir Žodis visuomet buvo Tėvo viduje, kaip nurodyta toje Šventraščio vietoje: „Iš mano širdies veržiasi žodis“ ir t. t. Ir Išmintis visuomet ten buvo, kaip pasakyta: „Aš išėjau iš Aukščiausiojo burnos pirmgimė anksčiau už visus kūrinius“[189]. Ir Galia visuomet ten buvo, kaip pasakyta: „Aš buvau pagimdyta pirm kauburių, dar nebuvo ištryškę vandenų šaltiniai“[190] ir t. t. Vadinas, kadangi Tėvas niekada nebuvo be Žodžio, be Išminties ir be Galios, kaip gali galvoti, kad Tėvo vardą Jis gavo nuo kurio nors meto?“

Taigi šiam pasišalinus, priėjo devintasis, vardu Jubalas, ir tarė: „Yra aišku, kad Dievas santuokos nesmerkia ir jos neprakeikia. Tad kodėl jūs neigiat, kad Tas, kurį garbinat, gimė iš santuokos – nebent patys siekiat apjuodinti santuoką? Toliau, kaip gali būti gundomas Tasai, kuris pats yra visagalis, kaip gali kentėti Tasai, kuris pats yra galia, ir mirti – kuris pats yra gyvybė? Galiausiai pats esi verčiamas pareikšti esant du sūnus: vienas – tas, kurį pagimdė Tėvas, o antras – kurį pagimdė Mergelė. Ir dar: kaip gali būti, kad kentėjo žmogus, kurio pavidalas buvo Jo prisiimtas, ir kentėdamas nepadarė skriaudos Tam, kuris tą pavidalą buvo prisiėmęs?“ – Į tai Silvestras atsakė: „Mes sakome Kristų gimus iš Mergelės ne todėl, kad pasmerktume santuokas, bet kad suprantamai išdėstytume Jo skaistaus gimimo priežastis. Tokiu tvirtinimu santuokos ne apjuodinamos, o pagiriamos, nes Mergelė, kuri pagimdė Kristų, pati gimė iš santuokos. Kristus buvo gundomas – idant nugalėtų visus velnio gundymus; Jis kentėjo – idant pajungtų sau visas kančias; mirė – idant pavergtų mirties karalystę. Dievo Sūnus yra vienintelis Kristaus asmenyje: kaip Dievo Sūnus Jis

iš tikro yra nematomas, o matomas – kaip Kristus. Mat tai, kas yra Dievas, yra nematoma, o tai, kas žmogus, – matoma. Na, o tai, kad Dievo prisiimtas žmogus galėjo kentėti be skriaudos Tam, kuris prisiėmė žmogaus pavidalą, – tai galima paaiškinti tokiu pavyzdžiu. Pasinaudokime štai šia karališka mantija: buvo vilna, prie tos vilnos buvo pridėta kraujo, kuris jai suteikė purpuro spalvą. Ir kai ją lietė pirštais ir vijo į siūlą, tai kas tada buvo vejama? Ar spalva, išreiškianti karališką didybę, ar vilna, buvusi tokia iki tol, kol virto karališkais purpurais? – Taigi vilna atstoja žmogų, o purpuro spalvą – Dievas. Jis buvo kartu per kančią, kurią Kristus kentėjo ant kryžiaus, bet nieku būdu tai kančiai nepasidavė".

Dešimtasis, vardu Tara, kalbėjo: „Man nepatinka šis pavyzdys, kadangi su vilna būna vejama ir spalva". – Nors visi jam prieštaravo, Silvestras tarė: „Tada štai kitas pavyzdys. Medis laiko savyje saulės šviesą. Kai jį kerta, jis patiria smūgį kirviu, bet šviesa palieka nepažeista kirtimo. Lygiai taip ir žmogui kenčiant, Dievas nepasiduoda jokiai kančiai".

Vienuoliktasis, vardu Sileonas, tarė: „Jeigu pranašai šitiek išpranašavo apie tavąjį Kristų, norėtume žinoti šitokios Jo pajuokos, kentėjimo ir mirties priežastis". – O Silvestras: „Kristus kentė alkį, idant mus pamaitintų; Jis kentė troškulį, kad mums išdžiūvus paduotų gyvybės gėrimo; buvo gundomas, idant mus išvaduotų nuo gundymų; buvo paimtas nelaisvėn, kad mus iš demonų nelaisvės išgelbėtų; buvo išjuoktas, idant mus nuo demonų išjuokimo apsaugotų; buvo surištas, kad mums atrištų prakeikimo mazgą; buvo pažemintas, kad mus išaukštintų; buvo išrengtas, idant atleidimu pridengtų pirmosios mūsų veidmainystės nuogybę; priėmė erškėčių vainiką, kad sugrąžintų mums prarastąsias rojaus gėles; kabojo ant medžio,

idant pasmerktų ant medžio kilusį geismą; buvo girdomas actu ir tulžimi, kad nuvestų žmogų į kraštą, kur teka medus bei pienas, ir atvertų mums medum trykštančias versmes; priėmė mirtingumą, idant padovanotų savo nemirtingumą; buvo palaidotas, kad pašventintų kapus šventųjų; prisikėlė, idant mirusiesiems sugrąžintų gyvybę; įžengė į dangų, kad mums atvertų dangaus vartus; sėdi Dievo dešinėje, idant išklausytų tikinčiųjų maldas". – Silvestrui šitai pasakius, visi – ir imperatorius, ir teisėjai, ir žydai – vienu ypu pratrūko ploti katučių jo garbei.

Tuo pasipiktino dvyliktasis, vardu Zambris. Su didžiu pasipiktinimu jisai tarė: „Stebiuosi, kad jūs, išmintingiausi teisėjai, tikite tais mįslingais žodžiais ir galvojate, kad žmogaus protu galima suvokti Dievo visagalybę. Tad tegu jau nutyla kalbos, o mes eikim prie darbų. Didžiai kvaili yra tie, kas garbina Nukryžiuotąjį, kadangi aš žinau Visagalio Dievo vardą, prieš kurio galią neatsilaiko uolos, ir jokiai būtybei neužtenka jėgų jį išgirsti. O kad jūs pripažintumėte mano žodžių tiesą, tegu man atveda čia patį smarkiausią jautį, aš pašnibždėsiu jam į ausį tą vardą, ir jautis iš karto kris!" – Silvestras jo paklausė: „O kaipgi tu pats sužinojai Jo vardą, jei jo negalima girdėti?" – Zambris atkirto: „Ne tau žinoti šią paslaptį, nes esi žydų priešas!" – Taigi jam atvedamas smarkiausias jautis, kurį vos įstengė nulaikyti šimtas pačių stipriausių vyrų. Bet kai Zambris jam į ausį pašnibždėjo žodį, jautis, sumaurojęs ir išsproginęs akis, iš karto ir nudvėsė. Visi žydai šitai pasveikino garsiais šūksniais, o Silvestrą puolė užgaulioti. Šis jiems tarė: „Ne Dievo vardą jisai pasakė, o pašnibždėjo baisiausiojo iš visų demonų vardą. Mano Dievas Jėzus Kristus ne tik numarina gyvus, bet taip pat prikelia mirusiuosius. Juk gebėjimas nužudyti ir ne-

gebėjimas prikelti yra liūtų, gyvačių ir žvėrių savybė. Tad jeigu jis nori, kad patikėčiau, jog tai nebuvo demono vardas, tegu jį pakartoja ir prikelia, ką nugalabijo. Juk apie Dievą yra parašyta: „Aš užmušiu ir aš atgaivinsiu“[191]. O jei šito negalės, laikysiu, kad jis paminėjo, be abejonės, demono vardą – demono, kuris gali nužudyti gyvą, tačiau negali prikelti mirusiojo“. – Teisėjams spiriant Zambrį, kad prikeltų jautį, tasai tarė: „Tegul jį Jėzaus Galilėjiečio vardu prikelia Silvestras, tada mes visi Jį įtikėsime – juk jeigu Silvestras galėtų ant sparnų skraidyti, tai šito padaryti jisai neįstengs“. – Ir visi žydai pasižada, kad jei jis prikels, jie įtikės Kristų. Tada Silvestras pasimeldė ir, prisikišęs prie jaučio ausies, ištarė: „Prakeikimo ir mirties varde! Išeik mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus liepimu! O tau Jo vardu sakoma: „Jauti, kelkis ir ramiai sugrįžk į savo arimą!““ – Ir gyvulys išsyk pakilo ir pasišalino visiškai ramus. O karalienė, žydai, teisėjai ir visi likusieji buvo atversti į Kristaus tikėjimą.

Prabėgus kelioms dienoms, pas imperatorių atėjo stabų žyniai ir tarė: „Švenčiausiasis imperatoriau! Po to, kai tu priėmei Kristaus tikėjimą, slibinas, kurs tūno duobėje, kasdien savo kvapu nužudo daugiau kaip po tris šimtus žmonių“[192]. – Konstantinui paklausus apie tai Silvestrą, vyskupas jam atsakė: „Kristaus galia aš pasieksiu, kad jis liautųsi bet kaip kenkęs!“ – Ir žyniai pasižadėjo įtikėti Kristų, jei jis taip padarys. Tada Silvestras pradėjo melstis, ir jam pasirodė šventas Petras. Šventasis tarė: „Saugiai nusileisk pas slibiną tu ir dar du kunigai su tavim. Kai prieisi prie jo, pasakyk: „Mūsų Viešpats Jėzus Kristus, gimęs iš Mergelės, nukryžiuotas ir palaidotas, prisikėlęs iš mirusiųjų, sėdi Tėvo dešinėje, čia ateis gyvųjų ir mirusiųjų teisti. O tu, Šėtone, lauk Jo šioje vietoje, kol Jis ateis!“ – Tada užsiūsi jam siūlu nasrus ir užantspauduosi juos žiedu, turinčiu kryžiaus

ženklą. Paskui grįšite pas mane sveiki ir gyvi ir pasisotinsite duona, kurią jums paruošiu". – Taigi Silvestras, nešinas dviem lempom, su dviem kunigais šimtu penkiasdešimt laiptelių nusileido į duobę'[93]. Ten jis ištarė slibinui minėtus žodžius ir užsiuvo, kaip buvo liepta, švilpiančios ir šnypščiančios baidyklės nasrus. Kildamas į viršų, jis surado du magus, kurie jį sekė, idant savo akimis įsitikintų, kad jis nusileis pas slibiną, – nuo slibino smarvės šie buvo leisgyviai, ir Silvestras juos išvedė gyvus ir sveikus. Su nesuskaitoma daugybe pagonių jie tada priėmė Kristaus tikėjimą. Romiečių tauta buvo tąsyk išgelbėta nuo dvigubos pražūties, o būtent nuo demono garbinimo ir nuo slibino nuodų.

Galiausiai šventas Silvestras, artindamasis prie mirties, paragino klerą laikytis trijų dalykų: puoselėti meilę vienas kitam, dar uoliau valdyti savas bažnyčias ir sergėti bandą nuo vilkų dantų. Po to jis laimingai užmigo Viešpatyje maždaug 330 Viešpaties metais.

XIII. APIE VIEŠPATIES APIPJAUSTYMĄ

APIE VIEŠPATIES APIPJAUSTYMĄ XIII – Keturios priežastys Apipjaustymo dieną daro įžymią ir iškilmingą: pirma, tai yra aštuntadienis nuo Jo Gimimo; antra, tada Jam buvo suteiktas naujas išganingas vardas; trečia, tądien buvo pralietas Jo kraujas; ketvirta – dėl paties apipjaustymo ženklo. Taigi pirma eina aštuntadienis nuo Jo Gimimo. Jei jau kitų šventųjų aštuntadieniai yra šventinės dienos, tai aštuntoji Švenčiausiojo iš šventųjų diena tuo labiau bus šventinė. Vis dėlto neatrodo, kad Viešpaties Gimimui būtinas aštuntadienis, kadangi Jo

Gimimas nuvedė į mirtį; tuo tarpu šventųjų mirtims aštuntadieniai yra dėl to, kad tada jie gimsta tokiu gimimu, kuris veda į amžinąjį gyvenimą, – idant jie paskui prisikeltų su šlovingais kūnais. Dėl tos pačios priežasties atrodo, kad Švenčiausiosios Mergelės Marijos ir Jono Krikštytojo gimimams irgi neprivalomas aštuntadienis – kaip ir Viešpaties prisikėlimui, kadangi patsai Jo prisikėlimas jau buvo faktiškai įvykęs.

Dar reikia pažymėti, kad, kaip tvirtina Prepozitinas, yra skiriami tokie aštuntadieniai: papildymo, pagarbinimo, paskyrimo ir pavaizdavimo[194]. Papildymo – todėl, kad tai yra aštuntadienis nuo Viešpaties gimimo, ir jį mes papildome tuo, kas per gimimo šventę nebuvo pakankamai išreikšta, o būtent *Motinai skirtos apeigos; todėl kitados per Mišias pagerbiant* Švenčiausiąją Mergelę būdavo giedama: „Vultum tuum, Domine" ir t. t. Pagarbinimo – kad priklauso Velykoms, Sekminėms, Mergelės ir Jono Krikštytojo gimimui. Paskyrimo – kad gali būti skiriamos bet kuriam šventojam. Pavaizdavimo – kad yra paskirtos šventiesiems ir ženklina prisikėlimo aštuntadienį.

Antra, naujo išganingo vardo suteikimas. Mat tą dieną Jam buvo duotas *naujas* vardas, kurį ištarė Dievo lūpos, – vardas, be kurio nėra kito, reikalingo mūsų išganymui. Pasak Bernardo Klerviečio, tasai vardas yra medus burnoje, melodija ausyje ir džiaugsmo giesmė širdyje[195]. Kaip dar sako tas pats Bernardas, tasai vardas yra tarytum aliejus: jisai šviečia – pavadintas, palaiko – pagalvotas, malšina ir tepa – ištartas[196]. Kaip akivaizdžiai matyti iš Evangelijos, Jis turėjo tris vardus: Dievo Sūnus, Kristus ir Jėzus. Dievo Sūnumi Jis vadinamas, nes yra Dievas, kilęs iš Dievo; Kristumi – kad yra žmogus, kurio pavidalą – kiek tai susiję su žmogaus prigimtimi – prisiėmė dieviškasis asmuo; Jėzumi – kad Jis yra Dievas, įsikūnijęs žmoguje. Apie šiuos tris

vardus Bernardas byloja: „Jūs, kurie esate dulkėse, atsibuskite ir pašlovinkite! Štai jūsų Viešpats ateina su išganymu, ateina su tepalais, ateina su šlove! Juk Jėzus neateina be išganymo, Kristus – be patepimo, o Dievo Sūnus – be šlovės, jei jau Jis pats – išganymas, pats – patepimas, pats – šlovė!“[197]

Dėl tų trijų vardų, tai jais Išganytojas iki Kančios nebuvo visiškai gerai žinomas. Dėl pirmojo, tai jis iš dalies buvo kai kam žinomas – pavyzdžiui, demonams, sakiusiems Jį esant Dievo Sūnų. Dėl antrojo, tai tas atskirai buvo žinomas nedidelei daliai, vadinusiai Jį Kristumi. Dėl trečiojo, tai tas nuskambėjo garsiniu pavidalu – kaip Jėzaus įvardijimas, o ne kaip to vardo reikšmė, kuri yra „Išganytojas“.

Kristui prisikėlus, tie trys vardai pasidarė aiškūs. Pirmasis – gaudamas patvirtinimą, antrasis – pasklisdamas pasaulyje, trečiasis – atskleisdamas vardo reikšmę. Taigi pirmas vardas yra Dievo Sūnus. Kad jis iš tiesų Jam pritinka, apie tai knygoje *Apie Trejybę* kalba Hiliaras: „Juk daugeliu būdų patirta mūsų Viešpatį Jėzų Kristų iš tiesų esant vienatinį Dievo Sūnų: taip apie Jį liudija Tėvas, taip apie save tvirtina Jis pats, taip apie Jį skelbia apaštalai, taip tiki tikintieji, taip pripažįsta demonai, taip neigia žydai ir taip per Kančią sužino pagonys“[198]. – Dar tas pats: „Mūsų Viešpatį Dievą Jėzų Kristų pažįstame šiais būdais: iš vardo, gimimo, prigimties, galybės ir Jo kalbėjimo apie save patį“.

Antras Jo vardas yra Kristus; jis reiškia „pateptasis“, mat Viešpats buvo pateptas džiaugsmo aliejumi daugiau negu jo bendrininkai. Tuo, kad Jį vadina pateptuoju, norima pasakyti, jog Jis buvo pranašas, kumštininkas, kunigas ir karalius, kadangi šie keturi asmenys kitados irgi būdavo patepami. Mokymo išmanymu Viešpats buvo pranašas, velnio pergalėjimu – kumš-

tininkas, visų dalykų sutaikymu su Tėvu – kunigas, o dovanų dalijimu – karalius. Nuo šio antro Jo vardo ir mes esame vadinami, nes nuo Kristaus vadinamės krikščionimis. Tai apie šį vardą Augustinas kalba: „Krikščionis yra teisingumo, gerumo, skaistumo, kantrybės, tyrumo, drovumo, žmogiškumo, nekaltybės ir dorybės vardas. Ir kaip dar gali ginti tą vardą ir reikšti į jį pretenzijas tu, kurs iš tiek daug juo apibūdinamų dalykų turi šitiek mažai? – Krikščionis yra tas, kurs toks yra ne tik iš vardo, bet ir iš veiksmų". – Taip byloja Augustinas.

Trečias vardas yra Jėzus. Pasak Bernardo, šis vardas nurodo peną, šaltinį, vaistą ir šviesą[199]. Šis penas daro įvairiopą poveikį, nes yra drąsinantis, pildantis, stiprinantis ir žvalinantis. Apie tai Bernardas kalba: „Šis Jėzaus vardas yra penas. Argi tu nepadrąsėji tiek kartų, kiek kartų jį pamini? Argi jis lygiai nepildo galvojančiojo apie Jį dvasios? Ir kas gi dar taip atkuria išvargintus jausmus, sustiprina dorybes, atgaivina gerus ir garbingus būdo bruožus ir puoselėja tyrus troškimus?" – Antra, jis nurodo šaltinį. Apie tai tas pats Bernardas: „Jėzus yra pažymėtas gyvybės šaltinis, keturiais upeliais srūvantis į lygumas, nes Jis mums yra pasidaręs išmintis, teisingumas, pašventinimas ir atpirkimas. Išmintis – dėl to, ką skelbė; teisingumas – kad mus apvalė nuo nuodėmių; pašventinimas – kad su mumis bendravo; atpirkimas – kad už mus kentėjo"[200]. – Taip aiškina Bernardas. Kitoje vietoje jisai dar taip sako: „Iš Jėzaus sruvo trys upeliai: sielvarto žodis, kuriame glūdėjo išpažinimas; šlakstymo kraujas, kuriame slypėjo skausmas; apvalymo vanduo, kuriame glūdėjo apgailėjimas"[201]. – Trečia, Jis yra vaistas, todėl Bernardas kalba štai taip: „Šitas vardas *Jėzus* yra vaistas. Mat niekas kitas šitaip nesutramdo pykčio proveržio, nesutramdo puikybės kilimo, niekas kitaip taip nepagydo

pavydo žaizdos, nesustabdo paleistuvavimo srauto, niekas kitais taip nenumalšina godulio troškimo ir nepašalina bet kurios ydos traukimo“[202]. – Ketvirta, Jo vardas yra šviesa, todėl Bernardas pasako dar štai ką: „Kaip tu manai, iš kur po visą pasaulį taip greitai pasklido tokia ryški tikėjimo šviesa, jei ne iš Jėzaus – išpranašautojo ir pranašavusiojo?[203] Šitoks yra vardas, kurį Paulius tarytum žvakę ant žvakidės nešė tautoms ir karaliams!“

Dar tas Jėzaus vardas pasižymi didžiu saldumu, todėl Bernardas sako: „Jei ką rašysi, man nepatiks, jeigu ten neperskaitysiu Jėzaus vardo; jei ginčysies ar garsiai svarstysi, man nepatiks, jeigu tavo kalboj neišgirsiu Jėzaus“[204]. – Ir Rikardas iš Šventojo Viktoro byloja: „Jėzaus vardas yra saldus, tai – malonus vardas; vardas, sustiprinantis nusidėjėlį; vardas, teikiantis gerąją viltį. Tad, Jėzau, būk man Jėzus!“ – Antra, jis pasižymi didžia galybe, todėl Petras iš Ravenos nurodo: „Tu ištarsi Jo vardą – Jėzus. Tai – tas vardas, kurs akliesiems suteikia regėjimą, kurtiesiems – klausą, raišiesiems – eigą, nebyliams – kalbą, mirusiesiems – gyvybę, o šio vardo galia iš apsėstųjų kūnų išvaro visą velnio galybę“[205]. – Trečia, jis pasižymi didžia aukštenybe ir iškilumu, todėl Bernardas byloja: „Vardas – mano Išganytojo, mano brolio, mano kūno, mano kraujo; vardas – paslėptas nuo amžių, tačiau amžių pabaigoje atskleistas; vardas – stebuklingas, neapsakomas, nesuvokiamas ir tuo stebuklingesnis, kuo labiau nesuvokiamas, tuo malonesnis, kuo labiau nesavanaudiškas“[206].

Šis vardas – Jėzus – buvo Jam duotas amžinojo Tėvo, angelo ir menamojo tėvo, tai yra Juozapo. Jėzus suprantamas kaip Išganytojas, o Išganytoju vadinamas dėl trijų dalykų: arba dėl galios išganyti, arba dėl polinkio tai daryti, arba dėl išganymo

akto. O dėl to, kad vardas siejamas su išganymo galia, tai Jam visai pritiko jį gauti iš amžinojo Tėvo, todėl ir sakoma, kad jis amžinojo Tėvo suteiktas; dėl to, kad vardas siejamas su polinkiu išganyti, tai jis buvo Jam duotas angelo ir Jam pritiko nuo pat pradėjimo; dėl to, kad vardas siejamas su išganymo aktu, tai nurodoma, kad jį davė Jam Juozapas, numatydamas būsimą Kančią. Todėl *Glosa* šią Evangelijos vietą: „Tu praminsi Jį vardu Jėzus"[207] aiškina štai taip: „Tu praminsi Jį vardu, kuriuo Jį praminė angelas arba amžinasis Tėvas". Čia *Glosa* nurodo į aukščiau nurodytą trejopą apibūdinimą. Mat kai sakoma: „Tu praminsi Jį vardu", tai kalbama apie Juozapo atliktą vardo suteikimą; kai sakoma: „kuriuo Jį praminė angelas arba amžinasis Tėvas", nurodoma į kitus du. Todėl yra teisinga, kad dieną, laikomą metų galva, nustatytą pasaulio galvos – Romos ir pažymėtą raide A, laikoma abėcėlės galva, Kristus – Bažnyčios galva – buvo apipjaustytas, Jam buvo suteiktas vardas, o pati aštuntoji diena nuo Jo gimimo – pašventinta.

Trečia – tai Jo kraujo praliejimas. Tądien pirmąsyk ėmė už mus lieti savo kraują Tasai, kurs vėliau jį teikėsi pralieti dar daug kartų. Juk Jis penkis kartus praliejo kraują už mus. Pirmąkart – per apipjaustymą; šis praliejimas buvo mūsų atpirkimo pradžia. Antrąkart – kai meldėsi; šis praliejimas rodo Jo norą mus atpirkti. Trečiąkart – per nuplakimą; šis praliejimas pelnė mums atpirkimą, kadangi per Jo sumušimą mes buvome pagydyti. Ketvirtąkart – per nukryžiavimą; šis praliejimas buvo mūsiškio atpirkimo kaina, nes Jis užmokėjo už dalykus, kurių neatėmė. Penktąkart – atvėrus Jam šoną; tai buvo mūsų atpirkimo sakramentas, nes iš žaizdos tada ištryško vanduo ir kraujas, o tai reiškė, jog mums privalu apsivalyti per krikšto vandenį, nes šis krikštas bus veiksmingas iš Kristaus kraujo.

Ketvirtas ir paskutinis dalykas yra pats apipjaustymo ženklas, kurį tądien Kristus teikėsi priimti. Mat Viešpats teikėsi duotis apipjaustomas dėl daugelio priežasčių. Pirma – dėl savęs paties, idant parodytų, jog prisiėmė tikrą žmogaus kūną. Jis žinojo, kad netruks tokių, kurie tvirtins Jį prisiėmus ne tikrą, o iliuzinį kūną. Todėl Jis teikėsi duotis apipjaustomas ir taip pralieti kraują, idant atremtų šitą jų paklydimą, nes kraujas iš iliuzinio kūno neištrykšta. Antra – dėl mūsų, idant parodytų, kad mums privalu priimti dvasinį apipjaustymą. Mat pasak Bernardo, mums privalomas dvejopas apipjaustymas: išorinis – kūniškas, ir vidinis – dvasinis[208]. Išorinis apipjaustymas pasireiškia trimis būdais, o būtent mūsų gyvenimo būdu – kad šis nebūtų peiktinas; mūsų veiksmais – kad šie nebūtų verti papeikimo; mūsų kalbomis – kad šios nebūtų niekinamos. Vidinis apipjaustymas irgi panašiai reiškiasi trimis būdais, o būtent mintimis – šios turi būti šventos, troškimais – šie turi būti tyri, ir ketinimais – šie turi būti teisingi. Taip aiškina Bernardas.

Ir darsyk dėl mūsų – idant mus išganytų. Juk lygiai taip, kaip daromas prideginimas vienoje vietoje, kad būtų pagydytas visas kūnas, – lygiai taip teikėsi nešioti apipjaustymo įdagą, idant būtų išganytas visas mistinis Jo kūnas. Iš laiško *Kolosiečiams* 2: „Apipjaustyti esate ne ranka padarytuoju apipjaustymu, per kūno dalies atėmimą, bet per Kristaus apipjaustymą“[209].

Trečia priežastis, kodėl Kristus teikėsi duotis apipjaustomas, – kad žydai taptų neverti atleidimo. Juk jeigu Jis nebūtų buvęs apipjaustytas, žydai būtų galėję teisintis ir sakyti: „Mes nepriimame Tavęs, kadangi esi nepanašus į mūsų tėvus“. Ketvirta priežastis – dėl demonų, o būtent kad jie nepažintų įsikūnijimo slėpinio. Mat kadangi apipjaustymas tapo prie-

mone įveikti pirmapradę nuodėmę, tai velnias patikėjo, jog Tas, kurį apipjaustė, buvo nusidėjėlis, kuriam prireikė pasitelkti apipjaustymą. Dėl tos pačios priežasties Viešpats panoro, kad ir Jo Motina amžinoji Mergelė būtų išleista už vyro.

Penkta priežastis, kodėl Kristus teikėsi duotis apipjaustomas, – idant būtų įvykdytas visut visutėlis teisingumas. Juk kad įvykdytų visišką teisingumą, tai yra visišką nuolankumą, pasireiškiantį nusileidimu už save menkesniam, Jis teikėsi priimti krikštą – lygiai taip pat Jis teikėsi duotis apipjaustomas, idant mums parodytų tokį patį nuolankumą, pasireiškusį tuo, kad Jis, Įstatymo kūrėjas bei jo Viešpats, teikėsi pasiduoti Įstatymo reikalavimams. Šešta priežastis – idant Mozės įstatymas, kuris pats buvo ir geras, ir šventas, susilauktų patvirtinimo ir idant jis būtų įvykdytas, nes Jis atėjo ne jo panaikinti, bet jį įgyvendinti. *Laiške romiečiams* 15 apie tai pasakyta: „Nes aš sakau, jog Jėzus Kristus buvo apipjaustymo tarnas, dėl Dievo tiesos“[210] ir t. t.

Daug priežasčių galima nurodyti, aiškinant, kodėl apipjaustymas buvo atliktas aštuntą dieną. Pirmoji grindžiama istoriniu arba pažodiniu sąvokos „aštunta diena“ supratimu. Kaip aiškina rabinas Mozė[211], nors žydas, bet visvien didis filosofas bei teologas, septynias pirmąsias dienas kūdikis pasižymi tokiu pačiu gležnumu, koks jam būdingas, kol jis būna motinos įsčiose, o aštuntąją vaikelis sustiprėja ir sustangrėja, todėl Viešpats ir nenorėjęs, kad kūdikiai būtų apipjaustomi anksčiau nei aštuntą dieną, idant šitaip dėl didžiulio gležnumo nepatirtų didžiulių sužalojimų. Viešpats nepanorėjęs apipjaustymo nukelti nė po aštuntosios dienos, ir tai – dėl trijų priežasčių, kurias filosofas taip pat išvardija. Pirmoji – kad išvengtų mirštamo pavojaus, tai yra kad kūdikiai atsitiktinai

nenumirtų be apipjaustymo, jei būtų pernelyg ilgai delsiama. Antroji – kad apsaugotų vaikelius nuo skausmo. Kadangi apipjaustymas sukelia didžiulį skausmą, Viešpats panoro, kad jie būtų apipjaustomi tada, kai dar tebeturi menką vaizduotę, idant šitaip patirtų mažesnį skausmą. Trečia – kad apsaugotų tėvus nuo sielvarto. Kadangi dėl apipjaustymo miršta nemažai kūdikių, visiškai aišku, kad tėvai išgyventų kur kas didesnį skausmą, jei jų vaikai būtų apipjaustomi, kai užaugtų ir tada numirtų, o ne kai numirtų, sulaukę vos aštuonių dienų.

Antra priežastis grindžiama anagoginiu arba dangiškuoju sąvokos „aštuntoji diena" supratimu. Apipjaustymas įvyko aštuntą dieną, idant šitaip mums būtų duota suprasti, kad per prisikėlimo aštuntadienį mes būname apipjaustomi nuo bet kokios bausmės ir nelaimės. Šituo remiantis aštuonios dienos atliepia aštuonis amžius: pirmasis – nuo Adomo iki Nojaus, antrasis – nuo Nojaus iki Abraomo, trečiasis – nuo Abraomo iki Mozės, ketvirtasis – nuo Mozės iki Dovydo, penktasis – nuo Dovydo iki Kristaus, šeštasis – nuo Kristaus iki pasaulio pabaigos, septintasis – mirsiančiųjų, aštuntasis – prisikelsiančiųjų. Arba aštuonios dienos suprantamos kaip aštuonios gėrybės, kurias mes gausime amžinajame gyvenime ir kurias išvardijo Augustinas, kai sakė: „Ką dar reiškia „Aš būsiu jų Dievas", jeigu ne tai, kad „Aš būsiu jiems tas, kuo jie pasitenkins" – „Būsiu jiems tas, ko jie garbingai trokšta, – gyvenimas, sveikata, penas, perteklius, šlovė, garbė, taika ir kiekviena gėrybė""[212]. – Arba jas galima aiškinti dar kitaip: per septynias dienas žmogus suvokia susidedąs iš kūno ir sielos. Keturios dienos yra keturi elementai, iš kurių susideda kūnas, o trys – tai trys sielai būdingos galios: galia geisti, pykti ir protauti. Vadinasi, žmogus, dabar esantis septynių dienų, bus aštuonių, kai susijungs su

amžinojo nekintamumo vieniu, ir tą aštuntą dieną bus apipjaustytas nuo bet kokios bausmės ir kaltės.

Trečia priežastis grindžiama tropologiniu arba moraliniu sąvokos „aštuntoji diena“ supratimu, ir pagal tai aštuonias dienas irgi galima įvairiai priimti. Pirma diena gali reikšti nuodėmės pažinimą, kadangi *Ps* 50 pasakyta: „Nes aš pažįstu savo piktadarystę“[213] ir t. t. Antra – ketinimą pamesti bloga ir daryti gera, nurodytą pasakojime apie sūnų paklydėlį, kuris sako: „Kelsiuosi, eisiu pas savo tėvą“[214] ir t. t. Trečia diena gali reikšti gėdą dėl nuodėmės, todėl apaštalas byloja: „Kokį tat vaisių turėjote tuomet iš to, ko dabar gėdžiatės?“[215] Ketvirta – būsimo Teismo baimė; apie tai Jobas kalba: „Nes aš bijojau visuomet Dievo kaip kilstančių prieš mane bangų“[216] ir t. t. Dar Jeronimas: „Ar aš valgysiu, ar gersiu, ar ką kita darysiu, man visada atrodys, kad ausyse skamba Jo balsas: „Kelkitės, mirusieji, ir eikite į Teismą!““[217]. Penkta diena gali reikšti atgailą, todėl Jeremijas kalba: „Gedėk kaip dėlei vienturčio sūnaus“[218] ir t. t. Šešta – išpažinimą; *Ps*: „Aš tariau: išpažinsiu Viešpačiui prieš save savo neteisybę“[219] ir t. t. Septinta – atleidimo viltį; mat nors Judas ir išpažino savo nuodėmę, tačiau atleidimo nesitikėjo, todėl ir nepelnė pasigailėjimo. Aštunta – atlyginimą, nes tą dieną žmogus būna dvasiškai apipjaustomas – ir ne tik nuo kaltės, bet ir nuo bet kokios bausmės. Arba dar dvi pirmos dienos reiškia skausmą dėl padarytos nuodėmės bei pataisos troškimą, kitos dvi – blogų darbų, kuriuos padarėme, ir gerų, kuriuos praleidome, išpažinimą; likusios keturios – tai malda, ašarų liejimas, kūno gniuždymas ir išmaldos dalijimas. Arba dar aštuonios dienos gali būti tie aštuoni dalykai, kurių rūpestingas apmąstymas padeda nuo mūsų apipjaustyti bet kokį troškimą nusidėti tokiu būdu, kad kai žmogus ims

rūpestingai mąstyti apie vieną iš aštuonių dalykų, gaus didžiulę paskatą tinkamai gyvensenai. Septynis iš tų aštuonių dalykų išvardija Bernardas, sakydamas: „Septyni dalykai priklauso prie žmogaus esybės, ir jeigu žmogus mąstys apie juos, tai niekuomet nenusidės; tai – niekinga materija, gėdinga veikla, apverktina pabaiga, netvari būklė, apgailėtina mirtis, graudus išnykimas ir pasibjaurėtinas pasmerkimas". Aštunta diena gali būti mąstymas apie neapsakomą šlovę.

Ketvirta priežastis grindžiama alegoriniu arba dvasiniu sąvokos „aštuntoji diena" supratimu. Pagal pastarąjį penkios dienos bus penkios Mozės knygos, kuriose sudėtas Įstatymas; kitos dvi priklausys pranašams ir psalmėms, o aštuntoji – evangeliškajam mokymui. Vis dėlto per pirmas septynias dienas visiško apipjaustymo dar neįvyko – visiškas apipjaustymas nuo bet kokios kaltės ir nuo bet kokios bausmės įvyksta aštuntą dieną, ir tai įkūnija ne tik viltis, bet ir padarinys. Be to, esama šešių priežasčių, kodėl skyrė apipjaustymą, ir jos išdėstytos štai tokiu dvieiliu:

> Įdagas, ženklas, alga, pavyzdys, žymė ir gyduolis
> tas kietaširdiškas Jo apipjaustymas buvo kadaise.

Apie kūno dalį, likusią po Viešpaties apipjaustymo, pasakojama, kad angelas ją atnešęs Karoliui Didžiajam, o šis ją iškilmingai įkurdinęs Eks la Šapelės Švenčiausiosios Marijos bažnyčioje[220]. Dar kalbama, kad Karolis vėliau ją perkėlęs į Šaru; dabar sakoma, kad ji yra Romoje, bažnyčioje, vadinamoje Sancta Sanctorum. Apie tai galima sužinoti iš ten esančio dvieilio:

> Šičia Kristaus yra apipjaustyto Kūno, Jo bambos
> nuopjova brangi, taip pat dar Kristaus šviesūs sandalai.

Todėl tą dieną Sancta Sanctorum bažnyčioje rengiama stotis. – Bet jeigu tai yra tiesa, tai visvien kelia nemažą nuostabą: kadangi ta kūno dalis yra tikrai žmogiškos prigimties, mes tikime ją sugrįžus į savo šlovingą vietą, kai Kristus prisikėlė. Na, o dar kiti sako tai esant tiesą, jeigu remiamasi nuomone žmonių, tvirtinančių, jog tik tai yra tikros žmogiškos prigimties, kas perduota nuo Adomo, ir tik tai prisikels iš mirusiųjų.

Reikia pažymėti, kad kitados pagonys ir stabmeldžiai sausio pirmąją atlikdavo daug prietaringų apeigų, kurias netgi šventiesiems buvo nepaprastai sunku krikščionių bendruomenėse išnaikinti. Tas apeigas viename pamoksle mini Augustinas[221]. Tikėdami, kad jų vadovas Janas yra tam tikras dievas, pagonys per šias kalendas jį labiausiai garbindavę. Janą jie vaizduodavę su dviem veidais: vienu – iš nugaros, o vienu – iš priekio, nes Janas reiškė prabėgusių metų ribą ir prasidedančiųjų pradžią. Dar per šias kalendas pagonys užsidėdavę baidyklių kaukes: vieni užsimesdavę gyvulių odas, o kiti užsimaudavę žvėrių galvas, tvirtindami dėl to įgiją ne žvėrišką pavidalą, o žvėrių pojūčius. Treti apsidarydavę moteriškais drabužiais, nesigėdydami moteriškomis drapanomis dangstyti kariūniškų raumenų. Dar kiti taip paisydavę būrimų iš paukščių, kad kam nors paprašius neduodavę ugnies iš savo namų ugniakuro ar nesuteikdavę kokios kitos paslaugos, nors patys priimdavę velniškas dovanas iš kitų ir jas kitiems dovanodavę. Dar kiti naktį ištaigingai padengdavę stalus ir juos laikydavę per naktį, tikėdami, kad per visus metus jų puotos pasižymėsiančios tokia pačia gausa. Toliau Augustinas priduria: „Kas norėtų atlikti kurią nors iš pagoniškų apeigų, tam privalu bijoti, kad tada jam gali nebepadėti krikščionio vardas. Netgi tas, kuris kvailų žmonių žaidimams parodo bent kokį žmogiškumą, turi

neabejoti, kad pats tampa jų nuodėmės dalininku. Ir jums, broliai, turi neužtekti to, kad jūs nedarote šito blogo darbo, – kad ir kokiomis aplinkybėmis pamatytumėte jį vykstant, supeikite, apkaltinkite ir sulaikykite!“ – Taip sako Augustinas.

XIV. APIE VIEŠPATIES APSIREIŠKIMĄ

APIE VIEŠPATIES APSIREIŠKIMĄ XIV – Viešpaties Apsireiškimą puošia keturi stebuklai, todėl jis vadinamas keturiais skirtingais pavadinimais[222]. Mat tądien Kristų pagarbino magas, pakrikštijo Jonas, Kristus tądien pavertė vandenį vynu ir penkiais kepalėliais duonos pamaitino penkis tūkstančius žmonių.

Kai Kristus buvo trisdešimties dienų, vedami žvaigždės, pas Jį atkeliavo magai. Dėl šios priežasties ta diena ir buvo pavadinta *Epifanija* – žodžiu, sudėtu iš *epi* „viršuje“ ir *phanos* „pasirodymas, apsireiškimas“, kadangi žvaigždė pasirodžiusi viršuje arba kadangi aukštai pamatytoji žvaigždė magams parodžiusi Kristų – tikrąjį Dievą[223]. Prabėgus dvidešimt devyneriems metams – kai Kristus trisdešimtuosius jau buvo užkliudęs, nes tada turėjo dvidešimt devynerius metus ir trisdešimt dienų („Jėzui buvo apie tris dešimtis metų, kai jis pradėjo“[224] ir t. t., kaip sako Lukas; arba kaip nurodo Beda Garbingasis ir kaip tvirtina Romos Bažnyčia, Jėzus tada turėjęs trisdešimt pilnų metų), – taigi tą dieną Jis buvo pakrikštytas Jordano upėje. Dėl šios priežasties ta diena vadinama *Teofanija* – žodžiu, sudėtu iš *theos* „dievas“ ir *phanos* „pasirodymas, apsireiškimas“, nes tada apsireiškusi visa Trejybė: balsu – Dievas Tėvas, kūnu – Sūnus, balande – Šventoji Dvasia[225]. Prabėgus vieneriems metams – kai Kristus buvo trisdešimties arba

trisdešimt vienerių ir trisdešimties dienų amžiaus, tą dieną Jis pavertė vandenį vynu. Dėl šios priežasties ta diena vadinama *Betfanija* – žodžiu, sudėtu iš *beth* „namai“ ir *phanos* „pasirodymas, apsireiškimas“, nes per stebuklą, padarytą namuose, Kristus pasirodė tikras Dievas[226]. Prabėgus metams – kai Kristus buvo trisdešimt vienerių ar trisdešimt dvejų, tą dieną Jis panašiai penkiais kepalėliais duonos papenėjo penkis tūkstančius žmonių, kaip apie tai liudija Beda ir kaip kalbama tame himne, giedamame daugelyje bažnyčių, kuris prasideda „Aukščiausiasis, apšviesdamas“ ir t. t.[227] Dėl šios priežasties ta diena vadinama *Fagifanija* – žodžiu, sudėtu iš *phage* „kąsnis“ arba „valgyti“ ir *phanos* „pasirodymas, apsireiškimas“[228]. Kalbant apie šį ketvirtą stebuklą, abejojama, ar jis įvykęs tą dieną, nes ir Bedos originale ji nėra tiksliai pažymėta, ir *Evangelijoje pagal Joną* 6, kur pasakojama apie šitą stebuklą, nurodyta: „Buvo arti žydų šventė, Velykos“[229]. Taigi tą dieną įvyko visi šie keturi apsireiškimai, o būtent pirmasis – žvaigždė ėdžiose, antrasis – Tėvo balsu Jordano upėje, trečiasis – vandens pavertimu į vyną puotoje, ketvirtasis – duonos padauginimu dykumoje. Tą dieną švenčiamas ypač pirmas apsireiškimas, todėl dabar pasekime pasakojimą apie jį.

Viešpačiui gimus, į Jeruzalę atkeliavo trys magai[230]. Jų vardai hebrajų kalba buvo Apelijus, Amerijus ir Damaskas, graikų – Galgalatas, Malgalatas ir Sarachinas, o lotynų – Kasparas, Baltazaras ir Merkelis. Yra trys nuomonės dėl to, kokios rūšies magai jie buvo, nes pagal vieną magu vadinamas vylėjas, kuris apvilia, pagal antrą – burtininkas, o pagal trečią – išminčius. Kai kas tvirtina, kad šie karaliai buvę praminti magais, tai yra vylėjais, dėl to, ką padarę, nes jie apgavę Erodą – nebesugrįžę pas jį. Todėl apie Erodą *Evangelijoje pagal Matą* pasakoma:

„Tuomet Erodas, matydamas, kad jis Išminčių apviltas“ ir t. t.[231] Dar magu vadinamas burtininkas, nes magais vadinami faraono burtininkai[232]. Dėl to šventas Jonas Auksaburnis dėsto, jog šitie trys karaliai buvę praminti magais, ir nurodo, kad jie iš pradžių buvę *burtininkai*, o paskui – atsivertę, nes Viešpats panorėjęs jiems atskleisti savo gimimą ir patraukti juos prie savęs, idant šitaip visiems nusidėjėliams suteiktų viltį. Dar magas reiškia tą patį, ką ir išminčius, kadangi magas persiškai yra *magas*, hebrajiškai – *scriba*, graikiškai – *philosophus*, o lotyniškai – *sapiens* „išminčius“; vadinasi, magais vadinami išminčiai – tarsi magai būtų didžios išminties vyrai.

Taigi šie trys išminčiai ir karaliai su didžiule palyda atkeliavo į Jeruzalę. Dėl to, kodėl jie nuvyko į Jeruzalę, jei Viešpats gimė ne ten, Remigijus pateikia keturias priežastis[233]. Pirmoji – tai, kad jiems geriau buvo žinomas Kristaus gimimo laikas, o nežinoma – vieta. Kadangi Jeruzalė priklausė prie karališkųjų miestų, be to, ten buvo ir vyriausiojo kunigo sostas, jie turėjo spėti, kad tokiam įžymiam vaikui privalu gimti ne kur kitur, kaip tik įžymiame mieste. Antroji – tai, kad šitokiu būdu jie galėtų greičiau sužinoti Jo gimimo vietą, nes Jeruzalėje laikėsi raštininkai ir Įstatymą išmanantys žmonės. Trečioji – kad žydai taptų neverti atleidimo. Juk kitu atveju jie būtų galėję kalbėti: „Mes žinojome Jo gimimo vietą, bet nežinojome laiko, todėl netikėjome“. – Magai žydams pasakė laiką, o žydai magams – vietą. Ketvirtoji – tai, kad atkakliomis magų pastangomis būtų pasmerktas žydų apkiautimas. Juk magai tikėjo šiuo vienu Pranašu, o žydai – nenorėjo tikėti nė daugeliu; pirmieji ieškojo svetimo Karaliaus, o antrieji – neieškojo netgi savojo; pirmieji atvyko, sukorę didžiulį kelią, o antrieji – gyveno kaimynystėje. Tie karaliai buvo Balaamo palikuonys; jie

vyko, išvydę žvaigždę, – kaip liudija Remigijus, dėl šios savo protėvio pranašystės: „Žvaigždė užtekės iš Jokūbo, ir lazda pakils iš Izraelio“[234] ir t. t.

Kitą priežastį, paskatinusią juos atkeliauti, veikalo apie *Evangeliją pagal Matą* originale iškelia Auksaburnis. Jis tvirtina kai kuriuos pasakojant, jog tam tikri žmonės, slėpinių saugotojai, išrinkę iš savo tarpo dvylika asmenų; jei kuris nors iš dvylikos numirdavęs, jį pakeisdavęs sūnus arba kuris nors iš giminaičių. Kiekvienais metais šie kas mėnesį kopdavę į Pergalės kalną, praleisdavę jo viršūnėje tris dienas, per kurias prausdavęsi ir melsdavę Dievo, kad jiems parodytų tą žvaigždę, apie kurią pranašavęs Balaamas. Ir štai vieną kartą – kaip tiktai Viešpaties gimimo dieną, – kai jie ten buvę, virš kalno prie jų pasirodžiusi žvaigždė, turėjusi be galo gražaus vaikelio su virš galvos spindėjusiu kryžiumi pavidalą; ji prabilusi į magus ir jiems pasakiusi: „Kuo greičiau keliaukite į Judo žemę ir joje surasite gimusį Karalių, kurio ieškote“. Kitą priežastį, kodėl jie, išvydę žvaigždę, atkeliavo į Judėją, nurodo Augustinas; pasak jo, galėję būti, jog tai angelas jiems pasakęs: „Žvaigždė, kurią matot, yra Kristaus. Keliaukit ir pagarbinkit Jį!“[235] Dar vieną priežastį nurodo Leonas[236]; pasak jo, dėl žvaigždės, kuri jiems pasirodžiusi, jų širdis apšvietusi dar ryškesnė tiesa. Tada jie išsyk leidęsi į kelionę, todėl privalu papasakoti, kaipgi jie per tokį trumpą laiką, tai yra per trisdešimt dienų, įstengė įveikti šitokius žemės plotus, o būtent iš Rytų atkeliauti į Jeruzalę, kuri, kaip tvirtinama, esanti pačiame pasaulio viduryje. Pasak Remigijaus, tai Kūdikėlis, pas kurį jie skubėję, juos galėjęs atvesti per šitokį trumpą laiką[237]. Dar galima aiškinti, pasiremiant Jeronimu, kad jie keliavę dromedarais, o šie – greičiausi gyvūnai pasaulyje, nes nubėga per vieną dieną tiek, kiek

žirgas – per trejetą. Dėl tos priežasties jie vadinami dromedarais – nuo žodžių *dromos* „bėgimas“ ir *ares* „stiprybė“.

Kai magai atvyko į Jeruzalę, ėmė klausinėti: „Kur yra gimusis Žydų karalius?“[238] Jie neklausė, ar Jis gimė, nes tuo tikėjo, bet teiravosi, kur Jis gimė, ir – tarsi kas jų būtų paklauseęs: „Iš kur žinote, kad Jis gimė karalius?“ – paaiškino: „Nes mes matėme jo žvaigždę rytuose ir atėjome jo pagarbinti“[239], tai yra: „būdami Rytuose, mes išvydome Jo žvaigždę, tai yra Jo gimimo žymenį, ir išvydome ją, patekėjusią virš Judėjos“, arba: „būdami savo krašte, išvydome Rytuose, tai yra rytinėje pusėje, Jo žvaigždę“. Šiais žodžiais, kaip *Originale* nurodo Remigijus, išminčiai išpažinę Jį – tikrą žmogų, tikrą karalių ir tikrą Dievą. Tikrą žmogų – kai pasakė: „Kur yra gimusis?“; tikrą karalių – kai pasakė: „Žydų karalius“; o tikrą Dievą – kai pridūrė: „Atėjome Jo pagarbinti“. – Mat buvo prisakyta, kad nieko kito negalima garbinti, išskyrus vienintelį Dievą; pasak Auksaburnio, išminčiai žodžiais, veiksmais ir dovanomis pripažinę, jog Jis esąs Dievas[240].

Tai išgirdęs, Erodas sunerimo, ir visa Jeruzalė – su juo. Karalius sunerimo dėl trijų priežasčių. Pirmoji – kad žydai gimusio karaliaus nepriimtų kaip savo, o jo kaip svetimgimio – neišvarytų. Antroji – kad nebūtų romėnų apkaltintas, jei ten būtų paminėtas koks nors karalius, kurio nepaskyrė Augustas. Mat romėnai buvo taip nustatę, kad be jų leidimo ir valios žmonės neskelbtų jokio dievo ar karaliaus. Trečioji – kad, kaip aiškina Grigalius, gimus dangaus Karaliui, žemės karalius sunerimęs, kadangi ir pačios iškiliausios žemės aukštumos sunyksta, kai dangaus aukštybės atsiveria[241]. Todėl Auksaburnis šia proga pasako: „Kaip netgi lengvas vėjelis pajudina medžio šaką, iškilusią į aukštį, taip netgi menkas gandas priverčia sunerimti iškilius žmones, pasiekusius pačias aukščiausias vietas“.

Su Erodu sunerimo ir visa Jeruzalė; taip įvyko irgi dėl trijų priežasčių. Pirmoji – atėjus Teisingajam, nedorėliai nebegalėjo džiaugtis. Antroji – kad įsiteiktų sunerimusiam karaliui, rodydami, kad ir patys yra panašiai sunerimę. Trečioji – kaip susidūrus priešingiems vėjams, susidrumsčia vanduo, taip ir karaliams ėmus vienam su kitu kariauti, sutrikdomi žmonės, todėl žydai ir pabijoję, kad ėmus kariauti esamam karaliui su būsimuoju, jie paskęsią neramumuose. Šitą priežastį nurodo Auksaburnis.

Surinkęs visus kunigus ir raštininkus, Erodas tada jų klausinėjo, kur gimęs Kristus. Kai iš jų sužinojo, kad – Judėjos Betliejuje, paslapčia pasikvietė išminčius ir kruopščiai išsiteiravo žvaigždės pasirodymo laiką, idant žinotų, ko jam griebtis, jeigu išminčiai kartais negrįžtų. Dar jiems pasakė, kad, suradę vaikelį, jam praneštų, dėdamasis pats norįs pagarbinti Tą, kurį troško nužudyti.

Ir įsidėmėk, kad, įžengę į Jeruzalę, išminčiai prarado juos vedusią žvaigždę. Taip atsitikę dėl trijų priežasčių. Pirmoji – idant būtų priversti teirautis Kristaus gimimo vietos, kad šitokiu būdu tiek iš pasirodžiusios žvaigždės, tiek iš pranašystės žodžių gautų patikinimą apie Jo gimimą, kas ir atsitiko. Antroji – kadangi ieškodami žmogiškosios pagalbos jie teisėtai nusipelnė, kad iš jų būtų atimta dieviškoji. Trečioji – kadangi, pasak apaštalo, netikintiesiems buvę parodyti ženklai, o tikintiesiems – patvirtinta pranašystė, nes išminčiams, kurie tuomet dar buvę netikintys, anksčiau duotas ženklas nebeturėjo pasirodyti, kadangi jie jau buvę tarp tikinčių žydų. Šios trys priežastys aptariamos *Glosoje*.

Kai išminčiai iškeliavo iš Jeruzalės, juos vedė žvaigždė, kol galiausiai sustojo viršum vietos, kur buvo Kūdikėlis.

Dėl šitos žvaigždės pavidalo esama trijų nuomonių; jas *Originale* išdėsto Remigijus. Kai kurie žmonės tvirtina ją buvus Šventąją Dvasią, nes Tasai, kurs vėliau balandės pavidalu nusileidęs virš krikštijamo Viešpaties, tada pasirodęs išminčiams žvaigždės pavidalu. Kiti, kaip antai Auksaburnis, sako ją buvus angelą, nes tasai, kurs pasirodęs piemenims, pasirodęs ir išminčiams; tačiau žydų piemenims, kurie vadovavosi protu, jisai pasirodęs racionaliu pavidalu, o neprotingiems pagonims – iracionaliu. Treti – ir tai atrodo labiau panašu į tiesą – mano, kad ta žvaigždė buvusi sukurta iš naujo; atlikusi savo užduotį, ji vėl sugrįžusi į ankstesnės medžiagos būklę.

Kaip nurodo Fulgencijus, ta žvaigždė nuo kitų skyrės trimis dalykais[242], o būtent padėtimi – kadangi nebuvo vienoje vietoje pritvirtinta ant visatos pamato, o kabojo erdvės viduryje arčiau žemės; spindėjimu – kadangi buvo už kitas ryškesnė, o tai aišku iš tos aplinkybės, kad saulės šviesa negalėjusi jos nustelbti, o ji pati ryškiai švietusi netgi vidurdienį; judėjimu – kadangi judėjo prieky išminčių tarsi kokia keliauninkė, ir judėjo ne apskritimu, o gyvos būtybės eiga tiesiai. Kiti trys skirtumai aptariami *Evangelijos pagal Matą* 2 *Glosoje*, kuri prasideda: „Ši Viešpaties gimimo žvaigždė" ir t. t. Pirmasis – kilmės skirtumas, nes kitos žvaigždės jau buvo sukurtos pasaulio pradžioje, o ši – tąsyk. Antrasis – paskirties skirtumas, nes, kaip sakoma *Pradžios* 1[243], kitos žvaigždės buvo sukurtos būti ženklais ir žymėti laikus, o ši – rodyti išminčiams kelią. Trečiasis – trukmės skirtumas, nes kitos žvaigždės buvo amžinos, o ši, atlikusi savo užduotį, vėl sugrįžo į ankstesnės medžiagos būklę.

Kai išminčiai išvydo žvaigždę, labai apsidžiaugė pačiu didžiausiu džiaugsmu. Čia privalu pažymėti, kad žvaigždė, kurią pamatė išminčiai, buvo penkiariopa: materiali, spirituali,

intelektuali, racionali ir supersubstanciali. Pirmą – materialiąją – jie išvydo Rytuose. Antrą – spiritualiąją, tai yra tikėjimo žvaigždę, – jie išvydo širdyje. Mat jeigu ši žvaigždė, o būtent tikėjimas, anksčiau nebūtų patekėjusi jų širdyse, tai jie nieku gyvu nebūtų išvydę pirmosios. Tad jie turėjo tikėjimą Juo, kai paklausė: „Kur yra gimusis?" – taip pat tikėjimą Jo karališkąja didybe, kai pareiškė: „Žydų karalius", – ir tikėjimą Jo dievyste, kai pasakė: „Atėjome Jo pagarbinti". – Trečią žvaigždę – intelektualiąją, tai yra angelą, – jie išvydo per sapną, kai per angelą buvo perspėti negrįžti pas Erodą; beje, pagal vieną *Glosą*, juos perspėjęs ne angelas, o patsai Viešpats. Ketvirtą – racionaliąją, tai yra Švenčiausiąją Mergelę, – jie išvydo užeigoje. Penktą – supersubstancialiąją, tai yra Kristų, – jie išvydo prakartėlėje; apie dvi paskutines pasakyta štai kas: „Įėję į namus, jie rado" ir t. t. Apie pirmąją pasakyta psalmėje: „Į mėnulį ir į žvaigždes, kurias Tu padarei"[244]. Apie antrąją – *Siracido* 43: „Dangaus", – tai yra dangiškojo žmogaus, – „gražybė – tai žvaigždžių", – tai yra dorybių, – „blizgėjimas"[245]. Apie trečiąją – *Barucho* 3: „Žvaigždės davė šviesos savo sargybose"[246] ir t. t. Apie ketvirtąją – „Sveika, jūros žvaigžde". Apie penktąją – *Apreiškimo* pabaiga: „Aš esu Dovydo šaknis ir giminė, blizganti Rytų žvaigždė"[247].

Išvydę pirmą ir antrą žvaigždę, išminčiai apsidžiaugė; išvydę trečiąją, jie apsidžiaugė džiaugsmu; išvydę ketvirtąją, jie apsidžiaugė didžiu džiaugsmu, bet išvydę penktąją, jie apsidžiaugė nepaprastai didžiu džiaugsmu. Arba kaip aiškina *Glosa*: „Tasai džiaugiasi džiaugsmu, kas džiaugiasi Dievu, kuris pats yra tikras džiaugsmas", – ir priduria: „didžiu džiaugsmu", kadangi nieko nėra už Jį didesnio, ir „nepaprastai didžiu džiaugsmu", kadangi didis džiaugsmas gali būti daugiau arba mažiau didis.

Arba dar: Evangelistas, rikiuodamas žodžius stiprėjančia tvarka, šitaip norėjo išreikšti mintį, kad žmonės labiau džiaugiasi pamestais ir vėl surastais, o ne nuolat turėtais dalykais.

Kai išminčiai įžengė į namelį ir surado Motiną su Kūdikiu, atsiklaupė ant kelių ir kiekvienas padovanojo Jam dovanų – aukso, smilkalų ir miros. Čia Augustinas sušunka: „O, kūdikyste, kuriai pajungiamos žvaigždės! O, Kūdiki, pasižymintis tokia didybe ir taip aukšta šlove, kad prie Tavo vystyklų ir angelai budi, ir žvaigždės reiškia nuolankumą, ir karaliai virpa, ir išminties palydovai klūpo! O, laimingoji pašiūre, Dievo buveine, antra pagal svarbą po dangaus, kur dega ne žvakė, o žvaigždė! O, dangiškieji rūmai, kuriuose apsigyvena ne brangakmeniais pasidabinęs karalius, o įsikūnijęs Dievas, kuriam kieta prakartėlė atstoja minkštus guolius, aukso kesonais išpuoštas lubas – aprūkęs šiaudinis stogas, pro kurį matosi žvaigždės! Aš stulbstu, kai regiu vystyklus ir matau dangų; aš susijaudinu, kai išvystu prakartėlėje Vargetą, šlove pranokstantį ir žvaigždynus!“ – Dar ir Bernardas: „Ką jūs darote, išminčiai? Ką darote? Garbinate Kūdikį, gulintį menkoje pašiūrėje ir suvystytą į menkus vystyklus? Argi Jis nėra Dievas? Ką jūs darote, kodėl Jam dovanojate aukso? – Vadinasi, Jis yra Dievas! – O kur gi Jo karališkieji rūmai, kur sostas, kurgi Jo karališkieji rūmininkai? – Negi rūmai – pašiūrė, prakartėlė – sostas, o rūmininkai – Juozapas su Marija? Jie čia pasidarė neprotingi, idant taptų išmintingi!“[248]. – Apie tą patį Hiliaras antroje veikalo *Apie Trejybę* knygoje kalba: „Mergelė pagimdė, bet gimdymas priklauso Dievui. Kūdikis knerkia, girdisi angelų giesmės, vystyklai – nešvarūs, ir vis tiek garbinamas Dievas. Todėl neprarandamas galybės didingumas, kol skelbiama kūno menkybė. Štai kokiu būdu kūdikėlyje Jė-

zuje reiškėsi ne tik žemi ir netvarūs, bet ir aukšti bei prakilnūs dievybės bruožai!“[249]. Apie tai dar kalba Jeronimas komentaruose *Apie laišką efesiečiams*: „Žvelgi į Kristaus vystyklus, bet pamatyk ir dangų! Matai prakartėlėje knerkiantį Kūdikį, bet kartu išgirsk ir giedančius angelus! Erodas persekioja, tačiau išminčiai garbina! Fariziejai nepripažįsta, bet žvaigždė – parodo! Jį krikštija tarnas, bet iš viršaus girdėti griaudžiantis Dievo balsas! Jį panardina į vandenį, bet nusileidžia balandė, o būtent Dvasia balandėje!“[250].

Esama daugelio paaiškinimų, kodėl išminčiai dovanojo štai tokias dovanas. Kaip nurodo Remigijus, senovėje būta tradicijos, pagal kurią niekas tuščiomis rankomis nedrįsdavo įžengti pas dievą ar karalių. Tokias dovanas paprastai dovanodavo persai ir chaldiečiai, o tie išminčiai, kaip pasakojama *Scholastinėje istorijoje*, atvyko iš persų ir chaldiečių krašto, kur teka Sabos upė, nuo kurios kilęs ir Sabos krašto pavadinimas[251]. Pagal antrą aiškinimą, priklausantį Bernardui, išminčiai Švenčiausiajai Mergelei dovanoję aukso, kad palengvintų skurdą, smilkalus – nuo tvarto smarvės, mirą – Kūdikėlio sąnariams sutvirtinti bei piktoms kirmėlėms išvaryti[252]. Pagal trečią aiškinimą auksas susijęs su duokle, smilkalai – su aukojimu, o mira – su mirusiųjų laidotuvėmis; Kristaus atžvilgiu šios trys dovanos atliepia karaliaus galybę, Dievo didybę ir žmogaus marumą. Pagal ketvirtą aiškinimą auksas reiškia meilę, smilkalai – maldą, o mira – kūno marinimą; šiuos tris dalykus mums privalu aukoti Kristui. Pagal penktą – šiomis trimis dovanomis žymimi trys Kristuje glūdintys dalykai: brangiausioji dievystė, maldingiausioji dvasia ir ir tyras nesuterštas kūnas.

Šie trys dalykai žymimi trimis daiktais, buvusiais Sandoros skrynioje, nes Aarono pražydusi lazda – tai prisikėlęs

Kristaus kūnas, kaip yra *Ps*: „Mano kūnas vėl pražydo“[253]; lentelės, kuriose buvo surašyti įsakymai, – tai Jo dvasia, kurioje glūdėjo visi žinijos ir Dievo išminties turtai; mana – tai Jo dievystė, pasižyminti bet kokiu kvapu bei maloniu skoniu. Vadinasi, auksu – brangiausiuoju iš visų metalų, išreiškiama brangiausioji dievystė; smilkalais – maldingiausioji dvasia, nes smilkalai žymi maldingumą ir maldą, kaip yra *Ps*: „Tegul kyla mano malda kaip smilkalas“[254] ir t. t.; o mira, kuri apsaugo nuo gedimo, – nesuterštas kūnas.

Perspėti per sapną, kad negrįžtų pas Erodą, išminčiai į savo kraštą parvyko kitu keliu. Tai bent kelią jie keliavo! Juk jie atvyko, vedami žvaigždės; žmonių, tai yra pranašo, buvo pamokyti; jie parkeliavo, vedami angelo, ir mirė Kristuje.

Jų kūnai anksčiau ilsėjosi Milane, mūsų ordino, tai yra brolių pamokslininkų, bažnyčioje, o dabar ilsisi Kelne[255].

XV. APIE ŠVENTĄ PAULIŲ, ATSISKYRĖLĮ

APIE ŠVENTĄ PAULIŲ, ATSISKYRĖLĮ XV – Paulius buvo pirmas atsiskyrėlis, kaip liudija Jeronimas, kuris aprašė jo gyvenimą[256]. Siautėjant Decijaus persekiojimams, Paulius pasitraukė į bekraštę dykumą, susirado tokią olą ir joje nežinomas žmonėms praleido 60 metų.

Žmonės pasakoja, kad tasai Decijus buvo Galienas, turėjęs du vardus ir pradėjęs valdyti 256 Viešpaties metais. Matydamas, kiek kančių tenka krikščionims, šventas Paulius pabėgo į dykumą. Mat kaip tik tuo metu buvo suimti du jauni krikščionys. Vieną iš jų nuo galvos iki kojų ištepė medumi ir paliko saulėkaitoje musėms, širšėms ir vapsvoms sugelti. Antrąjį paguldė į

minkštut minkštutėlaitį guolį ir nunešė į didžiai žavią vietą, kur buvo nuostabus oras, girdėjosi upelių čiurlenimas, skambėjo paukščių giesmės ir sklido gėlių aromatas. Ten jaunuolį pirišo virvėmis, pridengę jas gėlėmis, taip, kad jis negalėjo pajudinti nei kojų, nei rankų. Tada pasirodė be galo gražios išvaizdos, tačiau begėdė jauna moteris ir ėmė begėdiškai elgtis su jaunuoliu, kupinu meilės Dievui. Kai šis pajuto kūne pokyčius, prieštaravusius protui, tai neturėdamas ginklų, su kuriais būtų ištrūkęs nuo priešo, nusikando sau liežuvį, spjovė jį begėdei į veidą, šitokiu būdu apsigynė nuo gundymo ir šitaip nusipelnė pašlovinimo vertos pergalės. Taigi išsigandęs kančių, kurias iškentė šie ir kiti krikščionys, šventas Paulius pasitraukė į dykumą.

Tuo metu šventas Antanas irgi galvojo, kad tai jis pirmas iš vienuolių ėmęs gyventi kaip atsiskyrėlis, todėl per sapną jam buvo apreikšta, kad esąs dar vienas, gyvenantis kur kas šventesnį atsiskyrėlio gyvenimą. Antanas pasileidęs po miškus ieškoti to žmogaus. Pirmas, kurį jis sutiko, buvo hipokentauras, pusiau žmogus, pusiau arklys; šisai jam parodęs teisingą kelią. Paskui jis sutiko gyvulį su datulėmis rankose; viršutinė jo dalis buvo žmogaus, o apatinė – ožio. Kai Antanas Dievo vardu pareikalavo jam pasakyti, kas esąs, šis pasisakė esąs Satyras, klaidingu pagonių tikėjimu miškų dievaitis. Galiausiai Antanas sutikęs vilką, o šis jį nuvedęs tiesiai prie švento Pauliaus celės. Nujausdamas besiartinantį Antaną, Paulius duris užstūmęs su velke. Antanas pradėjo maldauti, kad jam atidarytų, tvirtindamas, jog niekad nepasitrauksiąs nuo durų, o verčiau prie jų numirsiąs. Galop priveiktas Paulius jam atidarė, ir abu puolę vienas kitam į glėbį.

Kai atėjo laikas pusryčiauti, varnas atnešė du gabalus duonos. Antanui tuo nusistebėjus, Paulius paaiškinęs, kad tai Dievas jį kiekvieną dieną šitaip aprūpinąs, o šiandien dėl svečio

padvigubinęs maisto davinį. Kilo mandagus ginčas, kas labiau nusipelnęs padalinti duoną. Paulius siūlė tai padaryti svečiui, o Antanas – senoliui. Galiausiai abudu ištiesė rankas ir duoną perlaužė į lygias dalis. Tada Antanas grįžo; kai jis buvo nebetoli savo celės, išvydo angelus – šie nešė Pauliaus sielą. Jis greitosiomis grįžo ir pamatė Paulių, klūpantį tarsi maldai ant kelių taip, kad kitas pagalvotų, jog jis – gyvas; patyręs, kad atsiskyrėlis – nebegyvas, Antanas sušuko: „Šventoji siela! Ją turėjai, gyvas būdamas, ir ją parodei mirdamas!" – Antanas dairėsi, neturėdamas, kuo iškasti Pauliui kapo, ir štai pasirodė du liūtai, išrausė duobę, o kai jis palaidojo atsisikyrėlį, sugrįžo į girią. Tada Antanas pasiėmė Pauliaus apsiaustą, nupintą iš palmės šakų; vėliau jis juo apsisiausdavo per šventes. Paulius mirė apie 287 Viešpaties metus.

XVI. APIE ŠVENTĄ REMIGIJŲ

APIE VARDĄ – Remigijus vadinamas nuo žodžių *remi* „penintis" bei *geos* „žemė" ir suprantamas kaip penintis mokymu žemės gyventojus; arba nuo žodžio *gyon* „imtynės", todėl suprantamas kaip ganytojas ir imtynininkas. Jis savo kaimenę penėjo pamokslo žodžiu, bendravimo pavyzdžiu ir maldos paspirtimi. Yra trys rūšys ginklų, o būtent gynybai, pavyzdžiui, skydas, puolimui, pavyzdžiui, kardas, ir įsitvirtinimui, pavyzdžiui, šarvai ar šalmas. Taigi šventas Remigijus kovojo prieš velnią tikėjimo skydu, Dievo Žodžio kardu ir vilties šalmu. Jo gyvenimą aprašė Reimso arkivyskupas Hinkmaras.

APIE ŠVENTĄ REMIGIJŲ XVI – Remigijus buvo įžymus mokytojas ir šlovingas Viešpaties tikėjimo išpažinėjas[257]. Jo gimimą vienas

atsiskyrėlis išpranašavo štai tokiu būdu. Kai vandalų persekiojimai jau buvo nusiaubę beveik visą Prancūziją, vienas atsiskyrėlis – šventas vyras, anksčiau netekęs regėjimo, – dažnomis maldomis Viešpatį prašydavo ramybės prancūzų Bažnyčiai. Ir štai vienąsyk jam akyse pasirodė Viešpaties angelas ir jam tarė: „Žinok, kad viena moteris, vardu Cilina, pagimdys sūnų, vardu Remigijus, kuris savo tautą išvaduos nuo piktadarių puldinėjimo". – Kai atsiskyrėlis pakirdo, išsyk nuėjo į Cilinos namus ir papasakojo, ką regėjęs. Kadangi ji nepatikėjo – mat jau buvo sena, – jis jai tarė: „Žinok, kad kai nujunkysi kūdikį, savo pienu patepsi man akis, ir aš išsyk praregėsiu".

Kai visa iš eilės taip ir atsitiko, Remigijus paliko pasaulį ir tapo atsiskyrėliu. Kai jis sulaukė dvidešimt dvejų metų, tai išaugus jo šlovei visa tauta jį išrinko Reimso arkivyskupu. Šventas Remigijus buvo toks romus, kad prie jo stalo sulėkdavo žvirblių ir jam iš delno lesdavo duonos trupinius. Kartą jis viešėjo vienos moters namuose, o ji beturėjo labai nedaug vyno. Tada Remigijus nusileido į vyno rūsį ir virš statinės padarė kryžiaus ženklą. Vos tik jis tenai pasimeldė, iš statinės paplūdo tiek vyno, kad užtvindė pusę rūsio.

Tuo metu Prancūzijos karalius Chlodvigas dar buvo pagonis, ir jo krikščionė žmona jo niekaip negalėjo atversti į tikėjimą. Matydamas, kad prieš jį ateina nesuskaičiuojama alemanų kariuomenė, Chlodvigas davė įžadą Viešpačiui Dievui, kurį tikėjo žmona, kad priims Kristaus tikėjimą, jeigu Jis jam padovanosiąs pergalę prieš alemanus. Kai atsitiko, kaip jis norėjo, karalius nuvyko pas Remigijų ir pasiprašė pakrikštijamas. Kai jie nuėjo pas krikšto šaltinį, pasirodė, kad ten nebebuvo švento aliejaus, ir štai atskrido balandė, snape laikydama ampulę su aliejumi, kuriuo vyskupas ir patepė karalių. Ši ampulė

tebelaikoma reimsiečių bažnyčioje, o ten iki pat dabar aliejumi patepami Prancūzijos karaliai.

Prabėgo daug metų. Vienas įžvalgus vyras, vardu Genebaldas, vedė švento Remigijaus anūkę. Dėl tikėjimo vyras ir žmona gyveno atskirai. Minėtą Genebaldą šventas Remigijus paskyrė Laono vyskupu. Dėl įvairių pamokymų Genebaldas leido žmonai dažnai pas save lankytis, ir nuo dažnų pokalbių jo širdis užsiliepsnojo aistra, todėl su ja nugrimzdo į nuodėmę. Pastojusi ir pagimdžiusi sūnų, žmona pranešė apie tai vyskupui. Nuliūdęs jisai jai atsakė šitaip: „Kadangi berniukas gautas apgavystės būdu, noriu, kad jo vardas būtų Latronas“[258]. – O kad nekiltų kokio įtarimo, vyskupas leido žmonai pas save lankytis, kaip ir anksčiau. Vis dėlto nepaisant ašarų dėl pirmos nuodėmės, Genebaldas ir antrąsyk į ją įpuolė. Kai žmona jam pagimdė dukterį ir apie tai pranešė, vyskupas atsakė: „Pavadinkite tą dukterį Vulpekule“[259].

Galiausiai atsitokėjęs Genebaldas atėjo pas Remigijų, puolė jam į kojas ir jau norėjo sau nuo pečių nusimesti vyskupo drabužį. Tačiau šventas Remigijus užgynė jam tai daryti, išklausė, kas jam atsitikę, ir, meiliai jį guosdamas, uždarė septyneriems metams vienoje mažoje celiukėje, o pats valdė jo bažnyčią. Ir štai kai septintaisiais metais Genebaldas per Viešpaties Vakarienę buvo paskendęs maldoje, jam pasirodė Viešpaties angelas, pranešė, kad Dievas jam atleidęs jo nuodėmę, ir paliepė jam išeiti laukan. Genebaldas angelui tarė: „Negaliu, nes mano ponas Remigijus uždarė šias duris ir sutvirtino nuosavu antspaudu“[260]. – Jam angelas atsakė: „Štai, idant sužinotum, kad celė tau atidaryta, šitos durys tau dabar atsivers, o antspaudas pasiliks sveikas“. – Ir kai tik pasakė, durys atsidarė. Tada Genebaldas, kryžiumi įsirėmęs į tarpdurį, jam tarė: „Net

jeigu mano Viešpats Jėzus Kristus pas mane čion ateitų, aš iš čia neišeisiu, kol mano ponas Remigijus pats čia neateis ir manęs neišleis". – Paragintas angelo, tada į Laoną atvyko šventas Remigijus ir grąžino Genebaldą į jo vietą, o šis iki gyvenimo pabaigos darė vien tik šventus darbus. Kai jis mirė, vyskupo vietą perėmė jo sūnus Latronas, kuris buvo irgi šventas vyras. Pagarsėjęs didžiomis dorybėmis, šventas Remigijus galiausiai užmigo ramybėje apie 500 Viešpaties metus.

XVII. APIE ŠVENTĄ HILIARĄ

APIE VARDĄ – Hiliaras pavadintas nuo žodžio *hylaris* „linksmas", nes tarnystėje Dievui būdavo labai linksmas; arba Hiliaras suprantamas kaip *alarius*, nuo *altus* „iškilus" ir *ares* „narsumas", nes buvo iškilus moksle ir narsus gyvenime; arba Hiliaras suprantamas kaip *yle* „pirmykštis miškas", kuris buvo tamsus; jo žodžiai irgi pasižymi didžiu tamsumu ir gelme[260].

APIE ŠVENTĄ HILIARĄ XVII – Gimęs Akvitanijos krašte, Puatjė vyskupas Hiliaras pasirodė tarsi sužibusi Aušrinė tarp kitų žvaigždžių. Iš pradžių jis turėjo žmoną ir dukrą; būdamas pasaulietis, gyveno kaip vienuolis; kai pasižymėjo gyvensena bei mokslais, buvo išrinktas vyskupu[261]. Kadangi šventas Hiliaras nuo eretikų gynė ne tik savo miestą, bet ir visą Prancūziją, tai, paveiktas dviejų erezijai pasidavusių vyskupų, imperatorius, patsai buvęs eretikų globėjas, jį kartu su šventu Euzebijumi Verceliečiu išsiuntė į tremtį.

Apskritai, kadangi arijonų erezija tuo metu plito visomis kryptimis, imperatorius davė leidimą visiems vyskupams susirinkti ir aptarti tikėjimo tiesas. Šventas Hiliaras atkeliavo į

susirinkimą, tačiau buvo priverstas grįžti į Puatjė, pareikalavus minėtiems vyskupams, negalėjusiems pakelti jo iškalbos. Kai jis prisiartino prie Galinarijos salos, kurioje knibždėte knibždėjo gyvačių, ir į ją išlipo, visos gyvatės pasitraukė, jį paregėjusios, o jis salos viduryje įsmeigė baslį, ir jos daugiau nebegalėjo užimti tos dalies, kurią joms uždraudė, tarsi ta salos dalis būtų buvusi jūra, o ne žemė. O kai jis buvo Puatjė, savo maldomis į gyvenimą sugrąžino vieną be krikšto palaidotą vaikelį, nes jis tol melsdamasis gulėjo dulkėse, kol vienu metu pakilo: senis – iš maldų, o vaikas – iš mirties.

Kai jo dukra Apra užsigeidė išeiti už vyro, jos tėvas Hiliaras ją paauklėjo ir sutvirtino jos pasiryžimą išsaugoti palaimintą mergystę. Matydamas ją tvirtą ir bijodamas, kad ilgainiui ji nepalūžtų, Hiliaras primygtinai meldė Viešpatį, kad Jis pasiimtų ją pas save ir ilgiau jai nebeduotų gyventi. Taip ir įvyko, nes po kelių dienų ji iškeliavo pas Viešpatį. Tėvas dukrą palaidojo savomis rankomis. Tai išvydusi, palaimintos Apros motina paprašė vyskupą, kad jai padarytų tą patį, ką ir dukrai. Jis taip ir padarė ir savo malda žmoną pasiuntė į dangaus karalystę.

Tuo metu popiežius Leonas, pasidavęs eretikų klastai, sušaukė visų vyskupų susirinkimą. Jiems susirinkus, Hiliaras atkeliavo nekviestas. Išgirdęs apie tai, popiežius liepė, kad niekas neatsikeltų ir neužleistų jam vietos. Kai Hiliaras įžengė, popiežius jam tarė: „Ar tu – galas[262] Hiliaras?“ – O šis jam: „Nesu galas, o iš Galijos, tai yra nesu gimęs Galijoje, o esu vyskupas iš Galijos“. – Jam popiežius pareiškė: „Jei esi Hiliaras iš Galijos, tai aš esu Leonas, Romos sosto apaštališkasis valdytojas ir teisėjas“. – Jam Hiliaras atšovė: „Jei ir esi Leonas, bet visvien – ne liūtas iš Judo genties; jei ir sėdi čia teisdamas, bet visvien neužimi šio didingo sosto!“ – Tada

popiežius apmaudaudamas pakilo ir tarė: „Truputį palauk, kol grįšiu ir atiduosiu, ko nusipelnei!“ – Hiliaras jo paklausė: „O jei negrįši, kas man už tave atsakys?“ – O šis jam: „Tuoj pats grįšiu ir pažeminsiu tavo puikybę!“ – Ir kai popiežius pasišalino, norėdamas atlikti gamtinius reikalus, staiga mirė nuo dizenterijos: jam ten išvirto visi viduriai, ir jis šitaip negarbingai pabaigė savo gyvenimą.

Tuo tarpu Hiliaras, matydamas, jog niekas neatsistoja užleisti jam vietos, ir kantriai visa pakeldamas, atsisėdo ant žemės, sakydamas: „Viešpačiui priklauso žemė“[263]. – Ir išsyk Dievo valia žemė, ant kurios sėdėjo, ėmė kilti, kol pakilo iki kitų vyskupų aukštumo. Kai netrukus pranešė, jog popiežius negarbingai pasimirė, Hiliaras pakilo, sutvirtino visus vyskupus katalikų tikėjime, o sutvirtinęs sugrįžo į savo kraštą.

Tasai stebuklas su popiežiaus Leono mirtimi kelia abejonių, kadangi nei Bažnyčios *Scholastinėje istorijoje*, nei *Trijų dalių istorijoje* apie tai nekalbama ar dėl to, kad *Kronika* neliudija tuo metu buvus kokį nors popiežių tokiu vardu, ar dėl to, ką sako Jeronimas: „Šventoji Romos Bažnyčia visada išliko nesutepta ir ateityje liks jokiomis eretikų patyčiomis nesuteršta“[264]. Vis dėlto galbūt galima sakyti, kad tuo metu buvęs koks nors taip pavadintas popiežius, tačiau ne išrinktas, laikantis kanonų, o per jėgą įbruktas Bažnyčiai. O gal popiežius Liberijus, kuris palaikė eretiką Konstantiną, turėjo antrą vardą Leonas, kas žino?

Padaręs daugybę stebuklų, galop šventas Hiliaras nusilpęs pajuto artėjant mirtį ir pas save pasišaukė kunigą Leoncijų, kurį mylėjo labiau už kitus. Artinantis nakčiai, Hiliaras paprašė jo išeiti laukan ir paliepė jam pranešti apie visa, ką ten išgirs. Vykdydamas liepimą, Leoncijus sugrįžo ir išdėstė girdėjęs tiktai triukšmingo miesto garsus. Kai jis toliau buvo prie jo, budėdamas

prie merdinčiojo, vidurnaktį vėl sulaukė liepimo išeiti ir papasakoti gulinčiajam, ką girdėjęs. Kai parėjęs Leoncijus papasakojo, jog šįkart nebeišgirdęs nieko, staiga ties Hiliaru pasirodė ryškiausia šviesa, kurios minėtas kunigas neįstengė atlaikyti; ir taip šviesai po truputį traukiantis, Hiliaras iškeliavo pas Viešpatį. Gražiausias jo gyvenimo laikotarpis teko apie 340 Viešpaties metus, valdant Konstantinui.

Du pirkliai kartu turėjo luitą vaško[265]. Vienas norėjo jį paaukoti Hiliarui, o antras – ne. Kai pirmasis jį padėjo ant švento Hiliaro altoriaus, vaškas staiga lūžo per pusę, viena dalis liko ant altoriaus, o kita nukeliavo pas nenorėjusįjį. Susigėdęs tasai sudejavo ir atnešė kur kas svaresnių dovanų.

XVIII. APIE ŠVENTĄ MAKARIJŲ

APIE VARDĄ – Makarijus vadinamas nuo žodžių *macha* „sumanumas“ ir *ares* „narsumas“, arba nuo *macha* „mušimas“ ir *rio* „mokytojas“[266]. Mat jis sumaniai laikėsi prieš demono suktybę, buvo narsus gyvenime, mušimu apibūdintume tai, kaip elgėsi, tramdydamas kūną, mokytoju – kaip vadovavo vienuoliams. Dar Makarijus gali reikšti „laimingasis“[267].

APIE ŠVENTĄ MAKARIJŲ XVIII – Kartą, kai abatas Makarijus leidosi dykvietėmis, jis įlindo pamiegoti į kapą, kur buvo palaidoti pagonių kūnai, ir išsitraukęs vienus palaikus pasidėjo kaip kokią pagalvę sau po galva[268]. Norėdami pagąsdinti, demonai jį užkalbino, nes vienas moters balsu jam tarė: „Kelkis, einam su mumis į pirtį!“ – O kitas po juo tarytum iš numirėlio kūno atsiliepė: „Negaliu eiti, turiu ant savęs kažkokį keliauninką“. – Makarijus neišsigando, bet pabeldė į tą kūną ir

tarė: „Kelkis ir eik, jei gali!“ – Išgirdę demonai pabėgo, garsiai plyšodami: „Įveikei mus!“

Kartą, kai abatas Makarijus traukė iš pelkės į savo celę, susitiko velnią su dalgiu rankose[269]. Nelabasis norėjo nukirsti jį dalgiu, tačiau nejstengė. Tada jam pasakė: „Iš tavęs, Makarijau, aš patiriu daug prievartos, nes niekaip negaliu tavęs įveikti. Štai juk aš darau tą patį, ką ir tu: tu pasninkauji, ir aš veik nieko neėdu, tu budi, ir aš visai nebemiegu. Tačiau yra vienas dalykas, kuriuo tu mane pranoksti.“ – O abatas ir klausia: „Tai kas gi?“ – Jam velnias: „Tavo nuolankumas – dėl jo tau nieko negaliu padaryti!“

Vieną kartą, kai jį pradėjo pernelyg varginti pagundos, Makarijus pasikėlė, užsivertė sau ant pečių didžiulį maišą smėlio ir daug dienų keliavo po dykumą. Teosebijus jį susitiko ir pasiteiravo: „Tėve, kam nešioji šią sunkenybę?“ – O jis: „Varginu mane varginantįjį!“

Kartą abatas Makarijus išvydo Šėtoną, einantį su žmogaus drabužiais[270]; nelabasis vilkėjo suplyšusiais lininiais marškiniais, pro visas skyles kyšojo buteliukai, tad Makarijus jo ir užklausė: „Kur trauki?“ – O šis jam: „Einu brolių pagirdyti“. – Jam Makarijus: „Kam nešies tiek buteliukų?“ – Šėtonas atsakė: „Nešu kiekvienam broliui pagal skonį: jei kuriam nepatiks kuris gėrimas, duosiu kito, paskui trečio, ir taip iš eilės, kol patiks“. – Kai nelabasis grįžo, Makarijus pasiteiravo: „Kaip sekės?“ – Šėtonas atsakė: „Jie visi buvo tokie šventi, kad nė vienas neėmė iš manęs, išskyrus vienintelį, vardu Teotistas“. – Makarijus pasikėlė, nuėjo tenai, susirado sugundytą brolį ir jį savo raginimais vėl atvetė į tikėjimą. Paskui Makarijus vėl susitiko Šėtoną ir paklausė: „Kur eini?“ – O šis jam: „Traukiu pas brolius“. – Pamatęs grįžtantį, senolis išėjo priešais

ir pasiteiravo: „Kaip tie broliai elgėsi?“ – Jam velnias: „Blogai!“ – Jis velnio: „Kodėl?“ – „Nes visi yra šventi; dar blogiau yra tai, kad praradau ir tą, kurį turėjau, – tasai pasidarė už kitus šventesnis“. – Tai išgirdęs, senolis padėkojo Dievui.

Vieną dieną šventas Makarijus surado palaidoto žmogaus kaukolę[271]. Kai pasimeldė, pasiteiravo jos, kam ji priklausiusi. Ši atsakė, kad – pagoniui. Tada Makarijus jai tarė: „Kur tavo siela?“ – Ši atsakė: „Pragare“. – Tada Makarijus pasiteiravo, ar giliai pragaras, o ši jam atsakė, kad jis nuo paviršiaus nugrimzdęs per tokį atstumą, kokiu dangus iškilęs virš žemės. Makarijus jos paklausė: „Ar yra dar kas giliau už tave?“ – Atsakė: „Dar – žydai“. – O jis: „Ar dar yra kas giliau už žydus?“ – O ji: „Giliau už visus yra netikri krikščionys, kurie, atpirkti Kristaus krauju, šitokią kainą laiko už nieką“.

Kai Makarijus patraukdavo per kokią nors labai didelę dykumą, kas tūkstantis žingsnių įsmeigdavo nendrę, kad žinotų, kaip sugrįžti. Kartą, kai jis taip keliavo devynias dienas ir apsistojo kažkokioje vietoje pailsėti, velnias surinko visas nendres ir padėjo jam prie galvos. Tada Makarijus baisiai privargo, kol parsirado namo.

Vieną brolį baisiai kamavo mintys apie tai, kad celėje jis leidžiąs laiką be naudos, bet jeigu būtų tarp žmonių, tai galėtų daug kam padėti[272]. Kai jis išdėstė savo mintis Makarijui, tasai tarė: „Sūnau, tu taip jiems pasakyk: „Ašen darau tik tai: dėl Kristaus sergsčiu šitos celės sienas““.

Kažkoks uodas jį įkando, ir Makarijus užmušė jį delnu[273]. Iš vabzdžio išbėgo daug kraujo, tad, pasmerkęs save, idant atsiteistų su savimi už skriaudą, Makarijus nuogas šešis mėnesius išbuvo dykumoje ir iš ten sugrįžo, visas apėjęs šašais. Paskui užmigo ramybėje, pagarsėjęs gausiomis dorybėmis.

XIX. APIE ŠVENTĄ FELIKSĄ

APIE ŠVENTĄ FELIKSĄ XIX – Šventasis vadinamas Feliksu *in Pincis* – ar nuo vietos, kurioje guli palaidotas, ar nuo ylų, kuriomis užbadytas, kaip pasakojama, priėmė kankinystę, nes yla vadinama *pinca*[274]. Mat žmonės kalba, kad jis buvo vaikų mokytojas, be to, labai žiaurus. Kadangi jisai laisvai išpažino Kristų, pagonys jį sulaikė ir atidavė į rankas vaikams, kuriuos šisai mokęs, o šie jį užbadė stiliais ir ylomis. Vis dėlto atrodo, kad Bažnyčia labiau linkusi laikyti jį ne kankiniu, o išpažinėju.

Kartą jį nuvedė prie kažkokio stabo, idant jis jam paaukotų, bet Feliksas papūtė į jį, ir stabas išsyk nugriuvo.

Kažkokiuose kituose skaitiniuose pasakojama, kad sykį Nolos vyskupas Maksimas bėgęs nuo persekiotojų ir, pakirstas bado ir šalčio, parpuolęs ant žemės[275]. Angelas pasiuntė pas jį Feliksą; šisai, neturėdamas nieko valgoma, ant artimiausio krūmo pamatė kabančią vynuogių kekę, išspaudė iš jos vyskupui į burną sultis ir, užsivertęs jį ant pečių, parsinešė pas save. Kai jis numirė, Feliksą išrinko Nolos vyskupu.

Kartą, kai jis skelbė Dievo Žodį, jo ėmė ieškoti persekiotojas. Vyskupas per siaurą angą įlindo tarp sugriuvusių sienų ir ten pasislėpė, ir štai Dievo valia vorai pro tą angą akimirksniu ištempė savo tinklus. Kai persekiotojai juos pamatė, pagalvojo, kad tenai nieko nėra, ir pasitraukė. Iš ten nukeliavęs kiton vieton, Feliksas tris mėnesius buvo išlaikomas vienos našlės, bet ji nėsyk neišvydo jo veido. Galiausiai vėl stojo taika, Feliksas grįžo į savo bažnyčią ir tenai mirė ramybėje, o jį palaidojo šalia miesto vietovėje, kurią vadina *Pincis*.

Jis turėjo dar vieną brolį, vadinamą kaip ir jis Feliksu[276]. Kai jį irgi vertė paaukoti stabams, jisai tarė: „Esate savo dievų

priešai, nes jei mane nuvesit pas juos, aš kaip ir mano brolis į *juos papūsiu, ir jie nuvirs*".

Šventas Feliksas laikė sodą. Sykį tokie žmonės, norėdami pavogti jo daržoves, pabandė tai padaryti slaptomis, tačiau visą naktį kuo uoliausiai prasidarbavo sode ir tiktai rytą, kai šventasis juos pasveikino, jie išpažino jam savo nuodėmę, o tada sugrįžo namo.

Sykį atėjo stabmeldžiai, norėdami jį sulaikyti, bet jų rankas sukaustė nepakeliamas skausmas. Kai jie ėmė dejuoti, šventasis tarė: „Pasakykit: „Kristus yra Dievas", – ir skausmas jus paliks". – Ir kai jie tai ištarė, pagijo.

Kartą pas jį atėjo stabų žynys ir jam tarė: „Pone, štai, kai mano dievas pamatė tave ateinant, išsyk leidosi į kojas. Kai jo paklausiau: „Kodėl bėgi?", – atsakė: „Negaliu atlaikyti šito Felikso galios". Taigi jei jau mano dievas taip bijo tavęs, tai kaip man reikia tavęs bijoti?!" – Feliksas jį pamokino, ir šis buvo pakrikštytas.

Apolono garbintojams Feliksas tarė: „Jei Apolonas išties yra dievas, tegu pasako, ką aš turiu suspaudęs delne". – O jis delne turėjo lapelį, kuriame buvo užrašyta Viešpaties malda. Ir kai niekas jam neatsakė, stabmeldžiai buvo atversti į tikėjimą.

Atėjus laikui mirti, Feliksas atlaikė Mišias, palinkėjo žmonėms ramybės, išsitiesė ant grindų maldai ir nukeliavo pas Viešpatį.

XX. APIE ŠVENTĄ MARCELĄ

APIE VARDĄ – Marcelas pavadintas nuo žodžių *arcens malum a se* „vejantis nuo savęs blogį", arba Marcelas – nuo *maria percellens* „triuškinantis jūras", tai yra smogiantis ir sutrypiantis

žemiškas negandas[277]. Juk pasaulis prilyginamas jūrai, kadangi, kaip Auksaburnis sako *Komentaruose apie Matą*, jūrai būdingas sumišęs garsas, nuolatinė baimė, mirties pavidalas, nepailstamas bangų susidūrimas ir nepaliaujamas atmainingumas[278].

APIE ŠVENTĄ MARCELĄ XX – Marcelas buvo aukščiausiasis Romos kunigas[279]. Jis išbarė imperatorių Maksimianą už nežmonišką žiaurumą krikščionims, todėl imperatorius paliepė jį primušti lazdomis. Dar tas pats Maksimianas supyko ant Marcelo diakono Kiriako už tai, kad tas išvadavo jo seserį nuo demono ir atvertė ją į tikėjimą, todėl įsakė jį nuogą grandinėmis prirakinti prie karietos ir tąsyti po miestą. O kadangi Marcelas buvo įskųstas, be to, vienuose kažkokios matronos namuose, pašventintuose kaip bažnyčia, laikė Mišias, tai įtūžęs imperatorius pavertė tuos namus galvijų tvartu, o patį Marcelą su sargyba nusiuntė ten prižiūrėti gyvulių. Juos prižiūrėdamas, Marcelas po daugelio metų nurimo Viešpatyje apie 287 Viešpaties metus.

XXI. APIE ŠVENTĄ ANTANĄ

APIE VARDĄ – Antanas vadinamas nuo žodžių *ana* „viršuje, aukštai“ ir *tenens* „laikantis“, tad reiškia besilaikantį aukštybių ir niekinantį žemiškus dalykus[280]. Mat jis paniekino pasaulį, nes jis – netyras, neramus, laikinas, apgaulingas ir kartus[281]. Apie šiuos dalykus kalba šventas Bernardas: „Ak, netyras pasauli, kodėl keli šitokį triukšmą? Kodėl bandai išvesti mus iš kelio? Nori mus suturėti, nors pats pabėgi? Ir ką tu darytumei, jei liktum vietoje? Ir ko gi tu, apsimetęs saldžiu, neapgautumei, pats būdamas kartus, tačiau melagingai žadėdamas saldžius valgius?“ Jo gyvenimą parašė Atanazas.

APIE ŠVENTĄ ANTANĄ XXI – Sulaukęs dvidešimties metų, Antanas išgirdo bažnyčioje sakant[282]: „Jei nori būti tobulas, eik, parduok, ką turi, ir duok beturčiams“[283]. Išpardavęs visą turtą, išdalijo pinigus vargšams, o pats ėmė gyventi kaip atsiskyrėlis. Jis atlaikė nesuskaičiuojamus demonų gundymus. Kartą, kai jis tikėjimo galia įveikė paleistuvystės užgaidą, prieš jį juodo vaiko pavidalu pasirodė velnias, parpuolė ir prisipažino jo nugalėtas. Mat Antanas melsdamasis paprašė, kad galėtų pamatyti jaunuoliams žabangas statantį paleistuvystės demoną. Tad kai jį nurodytu pavidalu išvydo, tarė: „Pasirodei man pačiu menkiausiu pavidalu, daugiau tavęs nebebijosiu!“

Kitą kartą Antanas slėpėsi viename kape. Daugybė demonų jį taip apdraskė, kad jo tarnas jį tarsi nebegyvą išnešė iš ten ant savo pečių. Susirinkę žmonės apraudojo Antaną kaip mirusįjį. Visiems užmigus, Antanas staiga atsigavo ir paliepė tarnui jį vėl nunešti į tą kapą. Nors iš skausmo, kurį kėlė žaizdos, jisai gulėjo paslikas, bet iš dvasios tvirtybės vėl paragino demonus stoti su juo į kovą. Tada jie pasirodė įvairiais žvėrių pavidalais ir Antaną baisiai žiauriai apdraskė dantimis, ragais ir nagais. Tik staiga ten pasklido stebuklinga šviesa ir išvaikė visus demonus. Išsyk Antanas pagijo ir suprasdamas, kad ten yra Kristus, paklausė: „Kur buvai, gerasis Jėzau? Kur buvai? Kodėl nebuvai iš pat pradžių, kad man padėtum ir mano žaizdas pagydytum?“ – Jam Viešpats atsakė: „Antanai, aš čia buvau, bet laukiau, norėdamas išvysti tavo kovą. Kadangi tu narsiai koveisi, dabar aš padarysiu, kad būtum minimas visame pasaulyje“. – Antano tikėjimas buvo toks karštas, kad tuo metu, kai imperatorius Maksimianas žudė krikščionis, jis sekiojo paskui kankinius, idant su jais nusipelnytų kankinystės, ir stipriai liūdėjo, kad jam netekdavo kankinystės patirti.

Kai Antanas persikraustė į kitą dykvietę, surado sidabro lėkštę ir ėmė savęs klausinėti: „Iš kur ši sidabro lėkštė čia, kur nematyti žmogaus pėdsakų? Jei ji būtų iškritusi keliautojui, tai dėl savo dydžio nebūtų galėjusi dingti nepastebėta. Tai tavo, velnie, darbas! Vis dėlto tu mano valios neįstengsi palenkti!“[284] – Taip tarus, lėkštė išnyko tarsi dūmas. Paskui jis dar rado didžiulį gabalą gryno aukso, bet auksas pabėgo tarsi liepsnos. Šitaip pasitraukęs į kalnus, Antanas ten išbuvo dvidešimt metų, garsėdamas nesuskaičiuojamais stebuklais.

Vieną kartą Antanas nugrimzdo į ekstazę ir išvydo, kad visas pasaulis pilnas vienas prie kito kilpomis pririštų žmonių[285]. Jis garsiai paklausė: „Kas gi juos išvaduos iš tų kilpų?“ – Ir išgirdo: „Nuolankumas“.

Kartą, kai angelai jį skraidino oru, pasirodė demonai ir sustabdė jo skrydį, prikaišiodami jam nuo pat gimimo padarytas nuodėmes. Jiems angelai pasakė: „Jums nereikia sakyti to, ką jis nubraukė Kristaus gailestingumu. Geriau pasakykit, ar ką žinot, kaip jisai tapo vienuoliu!“ – Pabandę jie nerado, ką pasakyti, o Antanas toliau keliavo aukštybėmis ir laisvas buvo nuleistas ant žemės.

Apie save Antanas papasakojo dar štai ką: „Kartą aš pamačiau aukštaūgį velnią, kuris išdrįso sau prisiskirti Dievo galybę bei aiškiaregystę ir kuris manęs pasiteiravo: „Antanai, ko norėtum, kad aš tau duočiau?“ – Aš spjoviau jam į veidą ir, apsiginklavęs Kristaus vardu, jį puoliau visa savo esybe, o jis išsyk pradingo“. – Kitą kartą jam velnias pasirodė tokiu aukštu pavidalu, kad rodėsi, jog jo galva siekia dangų. Kai Antanas jo paklausė, kas jis toks, šisai atsakė esąs Šėtonas ir priedo pasiteiravo: „Kodėl mane taip puola vienuoliai, o krikščionys taip keikia?“ – Jam Antanas paaiškino: „Jie teisingai elgiasi,

nes juos dažnai vargina tavo pinklės“. – O tas: „Aš jų niekaip nevarginu – tai jie patys vienas kitą painioja; aš gi besu virtęs į nieką, nes visose šalyje karaliauja Kristus!“

Vieną kartą kažkoks šaulys pamatė, kaip šventas Antanas linksminasi su broliais, ir jam tai nepatiko[286]. Jam Antanas tarė: „Dėk strėlę į lanką ir tempk!“ – Jis tą ir padarė. O kai Antanas paliepė tai padaryti antrą ir trečią kartą, šaulys pasakė: „Šitiek tampyti galiu, bet paskui gailėsiuos, kai jis suluš“. – Jam Antanas ir sako: „Taip ir Dievo darbuotėje: jei mes norėtume stengtis virš saiko, greit palūžtume, todėl kartkartėmis dera atsipalaiduoti“. – Tai išgirdęs, šaulys gavo pamoką ir nuėjo.

Kažkoks žmogus paklausė Antano: „Ko laikydamasis aš patiksiu Dievui?“[287] – Šis jam atsakydamas išdėstė: „Kad ir kur keliauji, visada sau prieš akis turėk Dievą. Kad ir ką veiki, laikykis Šventojo Rašto liudijimų. Kad ir kurioje vietoje įsitaisei, nesitrauk iš jos greitai. Laikykis šių trijų taisyklių, ir liksi sveikas“. – Vienas abatas paklausė Antano: „Ką man daryti?“[288] – Jam Antanas atsakė: „Nelaikyk savęs teisuoliu; tegul tavo pilvas ir liežuvis žino saiką; neapgailestauk dėl to, kas atsitiko“. – Dar Antanas pasakė: „Lygiai kaip žuvys dvesia, jei užsibūna sausumoje, taip ir vienuoliai, užsibuvę anapus savo celių arba užgaišę su pasauliečiais žmonėmis, atitrūksta nuo tylos įžado. Kas laikosi atsiskyręs ir tyli, tas būna apsaugotas nuo trijų susirėmimų – su klausa, su kalba ir su rega; tada jam lieka vienintelė dvikova – su širdimi“[289].

Lydimi vieno senolio, kažkokie broliai atėjo aplankyti abato Antano[290]. Antanas broliams ir sako: „Turėjote gerą palydovą – šį senolį“. – Tada kreipės į senį: „Tėve, ar gavai gerus brolius?“ – O tas jam: „Nors ir gerus gavau, bet jų būstai neturi vartų: kiekvienas panorėjęs užeina į tvartą ir paleidžia

asilą". – Jis taip apie juos pasakė, nes visa, kas atsirasdavo jų širdyse, išsyk pakliūdavo ant liežuvio.

Abatas Antanas tarė: „Dera žinoti, kad kūniški jauduliai būna trejopi: vienas – iš gamtos, antras – nuo maisto pertekliaus, o trečias – iš velnio"[291].

Vienas brolis išsižadėjo pasaulio, tačiau ne visiškai, nes šį tą pasiliko sau[292]. Jam Antanas liepė: „Eik ir nupirk mėsos". – Tasai išėjo, nupirko mėsos ir nešė, o šunys ir paukščiai jį draskė, kol jis ėjo. Tada Antanas tam broliui paaiškino: „Kurie išsižada pasaulio, bet nori turėti pinigų, tuos apipuolę drasko velniai!"

Kai Antaną ėmė kamuoti pasidygėjimas gyvenimu atsiskyrus, jis tarė: „Viešpatie, norėčiau pasveikti, bet mano mintys man neleidžia!"[293] – Tada jis atsistojo, išėjo laukan ir pamatė vieną tokį, sėdintį ir kažką veikiantį; paskui tasai atsistojo ir ėmė melstis. Tai buvo Viešpaties angelas, ir jis Antanui tarė: „Taip elkis, ir pasveiksi".

Kitą kartą broliai jo pasiteiravo apie sielų būklę, ir jau kitą naktį jį pažadino balsas ir pasakė: „Kelkis, išeik ir pasižiūrėk!" – Ir štai jis išvydo kažkokią baisiai aukštą ir baisią būtybę, kurios galva buvo iškilusi iki debesų. Ištiesusi rankas, ji laikė užtvėrusi kelią daliai sparnuočių, norėjusių pakilti į dangų, o kitos laisvai kilusiųjų dalies sulaikyti negalėjo. Antanas girdėjo jos baisų džiūgavimą, sumišusį su begaliniu sielvartu, ir suprato, jog tai sielos kyla į dangų, o velnias joms trukdo: nelabasis džiūgavo, kai sulaikydavo tas, kurios buvo prasikaltusios, ir sielvartavo dėl šventųjų skrydžio, nes jų sulaikyti neįstengdavo.

Kitą kartą, kai Antanas su broliais darbavosi, jis pakėlė akis į dangų ir išvydo liūdną regėjimą; puolęs ant žemės, jis

meldė Dievą, kad neduotų įvykti būsimam nusikaltimui. Kai broliai jo pasiteiravo apie šitą regėjimą, Antanas su ašaromis ir kūkčiojimais papasakojo, kad amžiams gresiantis neregėtas nusikaltimas. Jis kalbėjo: „Aš mačiau Dievo altorių, apstotą minios padarų, kurie viską trypė kulnais. Nuo baisios audros katalikų tikėjimas bus pamintas po kojų, ir žmonės kaip gyvuliai išplėš Kristaus sakramentus". – Tada pasigirdo Viešpaties balsas, kurs tarė: „Neapkęs mano altoriaus". – Prabėgus dvejiems metams, pakilo arijonai, sudaužė Bažnyčios vienybę, išniekino bažnyčias bei krikštyklą ir viršum altorių krikščionis skerdė kaip kokias avis.

Vienas arijonas, Egipto kunigaikštis, vardu Balachijus, taip persekiojo Bažnyčią, kad išrengęs viešai plakė mergeles ir broliukus. Antanas jam parašė: „Matau, kaip ant tavęs užeina Dievo rūstybė; taigi liaukis persekiojęs krikščionis, jei nenori, kad ant tavęs kristų Dievo rūstybė – Jis tau žada mirtį artimiausiu laiku". – Nelaimingasis perskaitė laišką, nusikvatojo, apspjaudęs numetė ant žemės ir, daugybe smūgių primušęs laiškanešius, Antanui atsakė tokiais žodžiais: „Jei jau šitaip rūpiniesi vienuoliais, tai tave patį pasieks rūsti mūsų drausmė!" – O po penkių dienų jisai sėdosi ant savo romut romutėlio žirgo, šisai jį stvėrė dantimis ir numetė ant žemės, sukramtė ir suspardė jam kojas, ir tasai po trijų dienų numirė.

Kažkokie broliai paprašė Antano pasakyti jiems išganymo žodį, o šis jiems tarė[294]: „Girdėjote, kaip Viešpats tarė: „Jei kas ištiko tave per dešinįjį skruostą, atsuk jam ir kitą"[295]". – Jie jam atsakė: „Negalime šito įvykdyti". – Tada jis: „Ištverkite smūgį bent per vieną skruostą". – O jie: „Ir to negalėsime". – Antanas jiems: „Tada bent patys negeiskite mušti labiau nei būti

mušami“. – O jie: „Šito irgi negalėsime“. – Tada Antanas savo mokiniui tarė: „Paruošk tiems broliams sunkos, nes jie pernelyg išlepę!“ – „O jums bereikia melstis“. – Apie tai rašoma *Tėvų gyvenimuose*.

Galiausiai sulaukęs 105 metų, šventas Antanas pabučiavo brolius ir užmigo ramybėje, valdant Konstantinui, pradėjusiam valdyti apie 340 Viešpaties metus[296].

XXII. APIE ŠVENTĄ FABIJONĄ

APIE VARDĄ – Fabijonas yra kaip *fabricans beatitudinem supernam* „kuriantis aukštybių palaimą“, tai yra ją sau pelnantis trejopa teise – įsūnijimo, pirkimo ir užkariavimo[297].

APIE ŠVENTĄ FABIJONĄ XXI – Fabijonas buvo Romos pilietis[298]. Kai tauta susirinko, mirus popiežiui, rinkti kito, kartu atėjo Fabijonas, norėdamas sužinoti, kuo viskas baigsis. Ir štai jam ant galvos nusileido balta balandė; visi tuo nusistebėjo ir jį išrinko popiežiumi.

Popiežius Damazas tvirtina, kad Fabijonas į visus kraštus išsiuntęs setynis diakonus, jiems paskyręs septynis padiakonius, kad jie surinktų žinias apie visų kankinių darbus[299]. Haimonas pasakoja, kad Fabijonas pasipriešinęs, kai imperatorius Filipas panūdo dalyvauti Velykų *vigilijose* ir kartu patirti apeigų slėpinius, ir jam uždraudęs tai daryti, kol tas išpažins nuodėmes ir atsistos tarp atgailaujančiųjų[300]. Galiausiai tryliktais jo popiežystės metais imperatoriaus Decijaus įsakymu jam buvo nukirsta galva, ir jis pelnė kankinio vainiką. Jis priėmė kankinystę apie 253 Viešpaties metus.

XXIII. APIE ŠVENTĄ SEBASTIJONĄ

APIE VARDĄ – Sebastijonas pramintas nuo žodžių *sequens*, *beatitudo*, *astym*, tai yra „miestas“, ir *ana* „aukštai“ – kaip „sekantis aukštybių miesto palaima“, tai yra laiminantis tą miestą ir jį valdantis[101]. Pasak Augustino, miesto laimėjimą užtikrina penkeriopas užmokestis, o būtent neturtu užmokama už karalystę, skausmu – už džiaugsmą, triūsu – už ramybę, negarbe – už šlovę, mirtimi – už gyvybę. Arba Sebastijonas pavadintas nuo *bastum* „balnelis“, kadangi Kristus yra raitelis, Bažnyčia – žirgas, Sebastijonas – balnelis ar balnas, ant kurio Kristus Bažnyčioje eina karinę tarnybą ir iš daugybės kankinių pelno pergalę. Arba Sebastijonas verčiamas kaip apsuptas arba einantis aplinkui – apsuptas, kadangi buvo apipiltas strėlėmis tarsi ežys, o einąs aplinkui – kadangi apvaikščiojo visus kankinius ir visus sutvirtino.

APIE ŠVENTĄ SEBASTIJONĄ XXIII – Sebastijonas buvo pats krikščioniškiausias vyras. Jis gimė Narbonoje, išsimokslinimą gavo Milane, o imperatoriams Dioklecianui ir Maksimianui buvo toks brangus, kad šie į jo rankas perdavė vadovavimą Pirmajai kohortai ir įsakė visuomet stovėti jų akivaizdoje[102]. Karinį apsiaustą jisai dėvėjo tiktai dėl to, kad galėtų sustiprinti krikščionių širdis, kurios, kaip pats regėjo, menko nuo kankinimų.

Tuo metu už Kristaus tikėjimą turėjo būti nukirsdinti du didžiai kilmingi vyrai Marcelijonas ir Morkus, broliai dvyniai. Pas juos apsilankė jų tėvai, idant jų širdis atitrauktų nuo jų nusistatymo. Taigi ateina motina – palaidais plaukais, suplėšytais rūbais, nuogomis krūtimis, ir rypuoja: „Brangiausieji sūneliai! Negirdėtas vargas ir nepakeliamas sielvartas supa mane. Vargas man! Netenku savo vaikų, savo noru traukiančių į mirtį! Jei

priešas juos iš manęs būtų pagrobęs, sekčiau paskui grobikus ir per kautynių vidurį! Jei žiaurūs teisėjai juos būtų uždarę, įsiveržčiau į kalėjimą numirti! Kas per naujoviškas būdas pražūti, jei budelis raginamas – kirsti, gyvenimo prašoma – pasibaigti, mirtis kviečiama – ateiti?! – Naujoviškas tai sielvartas, naujoviška ir vargas, per kurį savu noru prarandama vaikų jaunystė, o tėvai apgailėtinoj senatvėj verčiama toliau gyventi!"

Kai motina šitai pasakė, atėjo už ją vyresnis tėvas, prilaikomas vergų rankų. Pasibarstęs pelenais galvą, senolis štai taip kreipėsi į dangų: „Atėjau pasakyti „sudie" savo noru į mirtį iškeliaujantiems sūnums. Koks aš nelaimingas – turėsiu vaikų laidotuvėms išleisti tai, ką sukaupiau savosioms! Ak, vaikeliai, lazda mano senatvėje ir dviguba mano įsčių šviesa, kodėl taip mylite mirtį?! – Eikšekit čia, jaunuoliai, ir apverkit savo noru žūsiančius jaunuolius! Ateikit čia, senoliai, ir su manim apraudokite sūnus! Prieikit čia, tėvai, ir sulaikykit juos, idant patys to nepatirtumėt! Užgeskit nuo raudų, mano akys, kad nepamatyčiau, kaip nuo kardo krinta mano sūnūs!"

Kai tėvas šitai pasakė, pasirodė žmonos, tiesdamos jiems priešais tikrus jų vaikus ir visu balsu raudodamos: „Vardan ko su mumis skiriatės? Kas taps šitų kūdikių šeimininkai? Kas dalinsis didžiules jūsų valdas? Kokios kietos jūsų širdys, kad niekinat gimdytojus, spjaunat į draugus, pametat žmonas, išsižadat vaikų ir patys atsiduodat budeliams!"

Vyrų širdys nuo šito pradėjo tirpti. Tada šventas Sebastijonas, kuris ten irgi buvo, šoko į vidurį ir sušuko: „Galingiausieji Kristaus kariūnai! Neatsisakykite amžinojo vainiko vardan apgaulingų meilikavimų!" – O tada kreipėsi į tėvus: „Nebijokite! Jų neatskirs nuo jūsų – jie tik keliaus jums paruošti žvaigždėtųjų buveinių! Juk nuo pat pasaulio pradžios šis gyvenimas tik

klaidino tuos, kurie juo pasitikėjo; jis apgaudinėjo tuos, kurie dėjo į jį vilčių, šaipėsi iš tų, kurie juo kliovėsi, ir todėl mainais nedavė nieko bent kiek tikra, nes visiems pasirodė melagingas. Tai šitas gyvenimas ragina vagį – plėšti, pikčiurną – siautėti, melagį – apgaudinėti! Tai jis įsako daryti nusikaltimus, liepia atlikti piktadarystes, įkalba vykdyti neteisybes! Tačiau šis persekiojimas, kurį mes čia patiriam, šiandien įsiliepsnos, o rytoj – užges, šiandien įsidegs, o rytoj – atvės; jis prasidės per vieną valandą ir per vieną – pasibaigs! Tuo tarpu amžinasis skausmas atsinaujina – kad imtų dar smarkiau siautėti; jis stiprėja – kad dar smarkiau degintų, ir užsidega – kad dar skaudžiau baustų! Tad sužadinkime savo jausmus kankinystės meilei! Velnias galvoja nugalėjęs po kankinystės, bet nors jis gaudo, jį pagauna patį; nors jis laimi, bet iš tikrųjų – pralaimi; nors jis kankina, bet iš tiesų jį kankina patį; nors jis žudo, bet jį nudaigoja patį; nors jis šaiposi, bet iš tikrųjų – tai iš jo pasityčioja!“ – Kol šventas Sebastijonas skelbė šiuos ir kitus panašius dalykus, jį apšvietė kuo stipriausia šviesa; tada jam pasirodė jaunuolis, apsivilkęs baltutėlaičiu apsiaustu, dovanojo jam santaikos bučinį ir tarė: „Tu visuomet būsi su manimi“[303].

Tada šventajam į kojas puolė Zoja, Nikostrato, kurio namuose buvo saugomi tie du šventi vyrai, žmona, ir ženklais ėmė prašyti atleidimo, nes buvo praradusi kalbos dovaną. Sebastijonas jai tarė: „Jei aš esu Kristaus tarnas ir jeigu tiesa yra visa, ką ši moteris išgirdo iš mano lūpų ir kuo ji patikėjo, tegul jos burną atveria Tasai, kurs atvėrė Viešpaties pranašo Zacharijo burną!“ – Su šiuo žodžiu moteris sušuko: „Palaimintas žodis iš tavo burnos ir palaiminti visi, kurie tiki tuo, ką pasakei. Aš mačiau angelą, ir jis laikė priešais tave knygą, kurioje buvo surašyta visa, ką tu kalbėjai!“ – Šitai išgirdęs, jos vyras puolė

šventam Sebastijonui po kojų, prašydamas jam dovanoti. Tuoj pat atrišęs kankinius, jis paprašė, kad jie sau laisvi keliautų, o šie jam atsakė, jog niekada neatsisakys pergalės, kurią beveik pasiekė. Tai štai kokią malonę ir galią Viešpats suteikė švento Sebastijono žodžiams, nes jis ne tik sustiprino Marcelijono ir Morkaus pasiryžimą priimti kankinystę, bet dargi jų tėvą, vardu Trankvilinas, ir motiną kartu su daugybe kitų žmonių atvertė į tikėjimą, o presbiteris Polikarpas visus pakrikštijo.

Kentėjęs nuo labai sunkios ligos, Trankvilinas tuoj, kai buvo pakrikštytas, susigrąžino sveikatą. Romos miesto viršininkas, kurs irgi kentėjo nuo baisiai sunkios ligos, paprašė Trankvilino pas jį atvesti tą, kurs jam sugrąžinęs sveikatą. Ir kai pas jį atėjo presbiteris Polikarpas bei Sebastijonas, viršininkas jų paprašė, kad jiedu jam grąžintų sveikatą. Sebastijonas atsakė, kad pirma jis turįs išsižadėti stabų, duoti jam leidimą tuos stabus sudaužyti, o tada atgausiąs sveikatą. Kai viršininkas Chromacijus atsakė, kad tai padarysią jo vergai, o ne jis, Sebastijonas jam paaiškino: „Tie bailiai bijos daužyti savo dievus; jeigu šiomis aplinkybėmis juos dar velnias sužalos, tai netikintieji ims kalbėti juos susižalojus todėl, kad daužę dievus“. – Taip pasiruošę Polikarpas ir Sebastijonas sudaužė daugiau kaip du šimtus stabų. Po šito jie Chromacijui pasakė: „Privalėjai atgauti sveikatą, kai mes sudaužėme stabus. Kadangi taip neatsitiko, aišku, kad arba tu dar neatsisakei savo klaidingo tikėjimo, arba pasilikai kažkokių stabų“. – Tada Chromacijus pasisakė dar turįs miegamąjį, kuriame išdėstytas visas mokymas apie žvaigždes; kitados jo tėvas už jį pakłojęs daugiau kaip du šimtus svarų aukso, o su juo jis numatydavęs ateities įvykius. Sebastijonas jam tarė: „Kol laikysi jį sveiką, tol pats neregėsi sveikatos“. – Kai viršininkas sutiko su tuo, jo sūnus

Tiburcijus, įžymus jaunuolis, pasipriešinęs pasakė: „Neleisiu sunaikinti tokio nuostabaus kūrinio! Tačiau nenoriu būti laikomas nusiteikusiu prieš tėvo pasveikimą. Tegu užkuria dvi krosnis: jei sugriovus tą kūrinį mano tėvas neatgaus sveikatos, tai abu šitie tebūna gyvi jose sudeginti!“ – Jam Sebastijonas atsakė: „Tebūnie, kaip pasakei!“ – Ir štai kai tas kūrinys buvo sudaužytas, viršininkui pasirodė angelas ir pranešė, kad Jėzus jam sugrąžinęs sveikatą. Jis išsyk pasveiko, o tada pasileido iš paskos Sebastijonui, norėdamas išbučiuoti jam kojas, bet tasai jį sudraudė todėl, kad viršininkas dar nebuvo priėmęs krikšto. Taip ir jis, ir jo sūnus Tiburcijus, ir dar tūkstantis keturi šimtai žmonių iš jo šeimynos buvo pakrikštyti.

Tuo tarpu netikintieji sučiupo Zoją, ilgai kankino, ir ji išleido dvasią[304]. Kai apie tai išgirdo Trankvilinas, pratrūko ir tarė: „Moterys pirma mūsų pelno kankinių vainikus. Kam dar gyvename?“ – Po kelių dienų jis pats buvo užmuštas akmenimis. Šventam Tiburcijui prie degančių anglių buvo įsakyta arba sudėti dievams deginamąją auką, arba pereiti per jas basomis kojomis. Persižegnojęs Tiburcijus ryžtingai žengė ant jų basomis pėdomis, bylodamas: „Man regisi, kad žengiu per raudonas gėles mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus vardu“. – Jam miesto viršininkas Fabijonas atšovė: „Kas nežino, kad Kristus jus išmokė magiškų gudrybių!“ – Jam Tiburcijus atsikirto: „Patylėk, nelaimingasai, nes nesi vertas minėti tokio švento ir saldaus vardo!“ – Tada viršininkas supyko ir paliepė Tiburcijų nukirsdinti.

Marcelijonas ir Morkus buvo pririšti prie mieto. Kai juos pririšo, jie užtraukė psalmę: „Štai kaip gera ir kaip malonu“[305] ir t. t. Viršininkas juos užkalbino: „Nelaimingieji, atsikratykite beprotystės ir išsilaisvinkite!“ – O jie jam atšovė: „Dar niekad

mes taip puikiai nepuotavome! Būk geras, palik mus čia tol, kol mes dengsimės šiuo žemišku apdaru – savo kūnais!“ – Tada viršininkas paliepė kareiviams ietimis perverti jų šonus, ir jie taip užsitarnavo kankinystę.

Po to viršininkas imperatoriui Dioklecianui pranešė apie Sebastijoną[106]. Pasivadinęs pas save, Dioklecianas jam tarė: „Aš tave savo rūmuose laikiau vienu iš pirmųjų asmenų, o tu iki šiol slaptomis veikei prieš mano gerovę ir darei žalą dievams!“ – Jam Sebastijonas atsakė: „Vardan tavo gerovės aš visuomet garbinau Kristų, o vardan Romos imperijos aš nuolat aukštinau Dievą, kuris yra danguje!“ – Tada Dioklecianas paliepė kareiviams pririšus jį lauke sušaudyti strėlėmis. Tie jį strėlėmis taip apipylė, kad jis pasidarė panašus į ežį, o jie, pagalvoję, kad nebegyvas, pasišalino. Po kelių dienų stebuklingai išsilaisvinęs, Sebastijonas, stovėdamas ant rūmų laiptų, pasitiko einančius imperatorius ir griežtai juos apkaltino už nelaimes, kurias jiedu padarė krikščionims. Imperatoriai paklausė: „Ar čia ne tas Sebastijonas, kurį mes anksčiau liepėme užmušti strėlėmis?“ – Jiems Sebastijonas atsakė: „Viešpats teikėsi prikelti mane dėl to, kad jus sutikčiau ir apkaltinčiau dėl nelaimių, kurias užtraukėte Kristaus tarnams!“ – Tada imperatorius liepė jį tol talžyti vėzdais, kol jis išleis dvasią, o paskui įsakė kūną įmesti į nuotekų griovį, kad krikščionys jo nebegarbintų kaip kankinio. Bet kitą naktį šventas Sebastijonas pasirodė šventai Liucinai, atskleidė jai, kur jo kūnas, ir paliepė jį palaidoti šalia apaštalų palaikų, kas ir buvo padaryta. Kankiniu tapo, valdant Dioklecianui ir Maksimianui, o šie ėmė valdyti apie 287 Viešpaties metus.

Grigalius pirmoje *Dialogų* knygoje pasakoja, kad viena ką tik ištekėjusi moteris Toskanoje buvo kitų žmonių pakviesta į bažnyčios paskyrimo šventam Sebastijonui apeigas[107]. Naktį

prieš tą dieną, kurią jai reikėjo ten eiti, ji, paskatinta kūniško geismo, neįstengė susilaikyti neatsidavusi savo vyrui. Išaušus rytui, ji ten nuėjo, labiau gėdydamasi žmonių akių, o ne Dievo. Vos tik moteris įžengė į koplyčią, kur buvo švento Sebastijono relikvijos, kaip ją pastvėrė velnias ir ėmė visų akivaizdoje kankinti. Tada tos bažnyčios kunigas pačiupo užtiesalą nuo altoriaus ir ją apdengė, bet nelabasis išsyk puolė ir jį. Paskui jos draugai ją nuvedė pas giedotojus, kad šie savo giesmėmis išvarytų velnią. *Bet vos tiktai jie pradėjo giesmę, kaip Dievo* sprendimu ją užpuolė visas demonų legionas, tai yra šeši tūkstančiai šeši šimtai šešiasdešimt šeši, ir ėmė ją dar smarkiau kankinti. Vėliau ją savo maldomis pagydė vienas vyras, vardu Fortunatas, pasižymėjęs šventumu žmogus.

Langobardų istorijoje rašoma, kad karaliaus Gumberto laikais visą Italiją buvo apėmęs toks baisus maras, kad vos beatsirasdavo žmogus, galėjęs laidoti kitus; ypač stipriai maras siautėjęs Romoje ir Pavijoje[308]. Daugeliui žmonių tada matomu pavidalu rodėsi gerasis angelas, lydimas blogojo, turėjusio rankose ietį; gerasis vis liepdavo blogajam smogti ietimi ir sukelti žudynes. Ir kieksyk tasai smogdavo į kurį namą, tieksyk iš jo išnešdavo mirusiųjų. Paskui kažkam buvo apreikšta, kad maras tol nesiliausiąs, kol šventam Sebastijonui Pavijoje nebūsią pastatyta altoriaus. Toks altorius buvo pastatytas Šventojo Petro bažnyčioje, vadinamoje *ad Vincula*. Tai padarius, tasai antkrytis pasibaigė, o į Paviją iš Romos buvo perkeltos švento Sebastijono relikvijos.

Ambraziejus *Pratarmėje* byloja taip[309]: „Garbingasai Viešpatie! Švento kankinio Sebastijono pralietas, išpažįstant Tavo vardą, kraujas kartu liudija Tavo stebuklus: Tu sukeli silpnybėje galią, o šventasis mūsų pastangoms dovanoja sėkmę ir ligoniams savo malda suteikia pagalbą“.

XXIV. APIE ŠVENTĄ AGNIETĘ

APIE VARDĄ – Agnietė pavadinta nuo žodžio *agna* „avelė“, nes buvo švelni ir nuolanki kaip avelė[310]. Arba nuo graikiško žodžio *agnos* „šventas“, nes pasirodė šventa ir gailiaširdė. Arba Agnietė kilusi nuo *agnoscendo* „žinojimu“, kadangi sužinojo tiesos kelią. Pasak Augustino, tiesa statoma prieš tuštybę, netiesą ir veidmainystę; šiuos tris dalykus jinai atstūmė, pasirėmusi turėtąja tiesa[311].

APIE ŠVENTĄ AGNIETĘ XXIV – Didžiai išmintinga mergaitė Agnietė, kaip liudija jos kankinystę aprašęs Amraziejus, tryliktais savo gyvenimo metais pražudė mirtį ir surado gyvybę[312]. Jos vaikiškumas matėsi, skaičiuojant metus, tačiau ji pasižymėjo giliu senatvišku protu; iš kūno ji atrodė jaunutė, o dvasioje buvo žilagalvė; išore ji buvo gražuolė, o dar gražesnė buvo tikėjimu.

Kai vieną dieną ji grįžo iš mokyklos, ją pamilo miesto viršininko sūnus. Vaikinas jai pažadėjo brangenybių ir nesuskaičiuojamų turtų, jeigu ji neatmesianti jo pasiūlymo tekėti už jo. Jam Agnietė atsakė: „Traukis nuo manęs, nuodėmės uždage, piktadarystės pene, mirties pašare! Mane jau pasirinko kitas įsimylėjėlis“. – Ir ji pradėjo tą savo įsimylėjėlį ir tą sužadėtinį girti už penkis dalykus, kurių sužadėtinės sužadėtinių paprastai ir klausinėja, o būtent už kilmės aukštumą, asmens grožį, turtų gausybę, narsumą bei veiksmingą stiprumą ir meilės prakilnumą. Ji kalbėjo: „Pagal luomą ir kilmę Jis yra už tave nepalyginamai kilmingesnis. Jo motina yra Mergelė, Jo tėvas nepažįsta moters, Jam tarnauja angelai, Jo gražumu žavisi saulė ir žvaigždės, Jam niekad nepasibaigia turtai, Jam nemąžta gėrybių, nuo Jo kvapo prisikelia mirusieji, nuo Jo

prisilietimo sustiprėja bejėgiai, Jo meilė – tai skaistybė, Jo prisilietimas – šventenybė, o susijungimas – nekaltybė!“ – Paskui ji papasakojo apie penkias malones, kurias Sužadėtinis suteikė jai ir kurias Jis suteikia kitoms sužadėtinėms, o būtent ji nurodė, kad Jis joms užmauna tikėjimui jas įpareigojantį žiedelį, aptaiso ir išpuošia jas daugialype dorybių įvairove, pažymi jas savo kankinystės krauju, prisiriša jas prie savęs meilės ryšiu ir praturtina jas dangiškosios šlovės turtais. Ji aiškino: „Jis įpareigojo mane savo žiedeliu, brangiaisiais akmenimis aptaisė man dešinę ir kaklą, aprėdė mane auksu atausta suknia, papuošė mane didžiuliais karoliais, pažymėjo mano kaktą ženklu, idant nepasirinkčiau kito įsimylėjėlio, išskyrus Jį, ir Jo kraujas nuskaistino mano skruostus. Jau esu suspausta Jo tyrame glėbyje, jau mano kūnas susijungęs su Jo kūnu. Jisai parodė man neapsakomus turtus ir juos man pažadėjo atiduoti, jeigu liksiu su Juo“. – Išgirdęs šiuos žodžius, pakvaišęs jaunuolis atgulė į ligos patalą, o gydytojai pagal jo gilius atodūsius išaiškino, kad jisai susirgęs iš meilės. Kai jaunuolio tėvas dėl to paties kreipėsi į mergaitę, ir ši pareiškė negalinti nutraukti ryšių su pirmuoju Sužadėtiniu, miesto viršininkas ėmė ieškoti, kas gi esąs tasai Sužadėtinis, kurio galybe Agnietė šitaip didžiavosi. Ir kai kažkas pasakė, jog jinai savo Sužadėtiniu nurodžiusi Kristų, viršininkas iš pradžių ją užsipuolė maloniais žodžiais, o paskui – ir gąsdinimais. Jam Agnietė atkirto: „Daryk, ką nori, bet vis viena neįstengsi gauti, ko ieškai!“ – Ir kai jis ją toliau gąsdino ir gundė maloniais žodžiais, jinai iš jo tiktai juokėsi. Galiausiai viršininkas pareiškė: „Pasirink vieną iš dviejų: arba eik su mergelėmis aukoti deivei Vestai, jei jau tau taip patinka skaistybė, arba darbuosies su kekšėmis!“ – Mat kadangi ji buvo kilminga, viršininkas negalėjo prieš ją vartoti prievartos, todėl

pasiūlė jai atsisakyti krikščionybės. Tačiau ji jam atšovė: „Nei aš atnašausiu tavo dievams, nei kokia padugnė mane suterš! Turiu šalia savęs savo kūno saugotoją – Viešpaties angelą!“ – Tada viršininkas įsakė ją išrengti ir nuogą nuvesti į viešnamį. Bet Viešpats suteikė jos plaukams tokio tankumo, kad plaukai ją pridengė geriau už bet kokį rūbą. Kai ji įžengė į begėdystės vietą, rado jos laukiantį angelą, kuris tą vietą apšvietė stipria šviesa, o ją aprengė baltut baltutėliais marškiniais. Šitaip tas viešnamis virto maldos vieta, o tas, kurs pagarbindavo didžiulę šviesą, iš jos išeidavo dar švaresnis negu būdavo atėjęs.

Viršininko sūnus su keliais jaunuoliais nuėjo į viešnamį ir ten iš pradžių juos pasiuntė pas ją. Jie įžengė, apstulbo, išvydę stebuklą, ir sukrėsti sugrįžo. Išvadinęs juos vargšais, šis įtūžęs įsiveržė pas ją ir, užsigeidęs ją paliesti, metėsi ant tos šviesos; kadangi jis nepagarbino Dievo, velnias jį pasmaugė, ir jisai išleido kvapą. Išgirdęs apie tai, viršininkas, baisiai raudodamas, atėjo prie jo ir kuo rūpestingiau pasiteiravo, kodėl jis mirė. Jam Agnietė paaiškino: „Tasai, kurio valią jis geidė įvykdyti, paėmė jį savo galion ir užmušė – juk jo bendrai, išsigandę matyto stebuklo, parsigavo nesužaloti“. – Tada viršininkas jai tarė: „Paaiškės, ar tu tai įvykdei be magiškų burtų, jeigu įstengsi padaryti, kad jisai prisikeltų! Kadangi atėjo metas pasireikšti Viešpaties galybei, išeikim į lauką!“ – Ir štai Agnietė pradeda melstis, jai pasirodo Viešpaties angelas, ją verkiančią ir besimeldžiančią kilsteli nuo žemės, tada jaunuolis prisikelia ir visų akivaizdoje ima skelbti Kristų. Tuo pat metu šventyklų žyniai sukelia maištą ir iš minios garsiai pareikalauja: „Pašalink tą burtininkę, pašalink tą piktadarę, kuri drumsčia galvas ir atstumia sielas!“ – Išvydęs šitokį stebuklą, viršininkas troško ją išlaisvinti, tačiau, bijodamas proskripcijų, paliko pavaduotoją,

o pats liūdnas pasišalino, kadangi neįstengė jos išvaduoti. O pavaduotojas, vardu Aspazijus, paliepė ją įmesti į didžiulę ugnį, bet liepsnos tik persiskyrė į dvi puses, apdegino maištaujančius žmones ir mergaitės nėmaž nepalietė. Tada pavaduotojas įsakė kareiviui suvaryti jai į burną kardą, ir štai dangiškasis Sužadėtinis pašventino ją savo sužadėtine ir kankine. Kaip manoma, kankinystę ji priėmė, valdant Konstantinui Didžiajam, o jis pradėjo valdyti 309 Viešpaties metais.

Kai krikščionys ir jos tėvai su džiugesiu laidojo jos kūną, vos išsisuko nuo pagonių, kurie mėtė į juos akmenis[313]. Jos netikra sesuo Emerenciana, nors dar tik katechetė, bet jau labai šventa mergelė, stovėjo šalia Agnietės kapo ir ryžtingai smerkė pagonis, o šie ją užmušė akmenimis. Ir išsyk prasidėjo žemės drebėjimas, smogė žaibai ir perkūnai, ir daugelis pagonių pražuvo, todėl likę gyvi kitais kartais nebeužkliūdavo krikščionių, ateinančių prie mergelės kapo. Na, o Emerencianos kūnas buvo paguldytas šalia šventos Agnietės. Ir kai jos tėvai aštuntą dieną budėjo prie kapo, išvydo mergaičių tviskančiais aukso rūbais chorą; tarp jų jie pamatė šventą Agnietę tokiais pat tviskančiais rūbais, o jai iš dešinės – stovintį ėriuką, baltesnį už sniegą. Ji jiems tarė: „Žiūrėkit, kad neapverktumėt manęs tarsi mirusios, bet džiaukitės su manimi ir kartu dėkokite, kad su šiomis visomis mergelėmis pelniau švytintį sostą!“ Dėl šio regėjimo antrąkart švenčiama Agnietės šventė.

Mergelė Konstancija, Konstantino dukra, baisiausiai kentėjo nuo raupsų. Kai ji išgirdo apie šį regėjimą, aplankė šventosios kapą ir *ilgai ten meldėsi, kol galop užmigo*[314]. Sapne ji išvydo šventą Agnietę, kuri jai tarė: „Būk kantri, Konstancija! Jei įtikėsi Kristų, išsyk pasveiksi!“ – Su šiuo žodžiu pakirdusi, Konstancija pamatė, kad yra pasveikusi. Priėmusi krikštą, ji

viršum šventos Agnietės kūno pastatė baziliką, joje, likdama mergelė, gyveno ir savu pavyzdžiu tenai telkė apie save kitas mergeles.

Vieną vyrą, vardu Paulinas, Šventosios Agnietės bažnyčioje ėjusį kunigo pareigas, ėmė kamuoti stebėtinas kūniškas geismas[315]. Nenorėdamas užgauti Dievo, jisai paprašė vyriausio kunigo leisti jam vesti. Pamatęs jo gerumą ir paprastumą, popiežius jam padavė žiedą su smaragdu, paliepė nueiti prie šventos Agnietės puikios statulos, stovėjusios jos bažnyčioje, ir popiežiaus vardu jai įsakyti, kad ji sutiktų už jo tekėti. Kai kunigas statulai šitai įsakė, ji išsyk ištiesė žiedamūvį pirštą ir priėmusi žiedą atitraukė ranką, o kunigas buvo išlaisvintas nuo bet kokio geidulio. Žmonės pasakoja, kad minėtą žiedą iki šiol galima pamatyti ant statulos piršto. Bet kitoj vietoj galima perskaityti, kad sykį Šventosios Agnietės bažnyčia sugriuvusi, ir popiežius vienam kunigui pasakęs, jog nori jam atiduoti saugoti bei išlaikyti vieną sužadėtinę, o būtent Šventosios Agnietės bažnyčią[316]. Padaveęs žiedą, paliepė jam susižadėti su minėta statula, ir jis susižadėjo, statulai ištiesus ir atitraukus pirštą.

Apie ją knygoje *Apie mergeles* Ambraziejus sako[317]: „Apie ją gieda senoliai, gieda jaunimas, gieda vaikučiai. Nė vienas nenusipelno daugiau šlovės už tą, kurį visi gali gerbti! Kas žmogus – tai vis jos skelbėjas, nes, kalbėdamas apie ją, jis skelbia apie jos kankinystę! Stebėkitės visi, kad apie Dievą liudijo, būdama tokio amžiaus, kai pati dar menkai galėjo pasirūpinti savimi! Todėl ir atsitiko, kad tuo, ką ji kalbėjo apie Dievą, buvo patikėta, o tuo, ką apie žmogų, – dar ne, kadangi visa, kas anapus gamtos, kyla iš gamtos Kūrėjo! Tai bent nauja kankinė! Ji nebuvo tinkama kankinystei, tačiau pasirodė subrendusi pergalei; ji nebuvo pasiruošusi susigrumti, tačiau

pasirodė verta pergalės vainiko! Vadovauti dorybei ėmėsi ta, kurios amžius dar neturėjo sprendžiamojo balso! Jokia nuotaka taip nėjo į miegamąjį, kaip į mirties bausmės vietą smagia eiga, skubriu žingsniu nukeliavo toji mergelė!"

Ambraziejus *Pratarmėje* byloja dar taip[318]: „Šventa Agnietė, paniekinusi kilmingumo patogumus, nusipelnė dangiškosios aukštenybės; palaikiusi nesvarbia žmogiškąją bendriją, buvo įtraukta į bendrystę su dangaus Karaliumi; priėmusi brangią mirtį už Kristaus išpažinimą, išsyk pasidarė panaši į Jį".

XXV. APIE ŠVENTĄ VINCENTĄ

APIE VARDĄ – Vincentas suprantamas kaip *vicia incendens* „uždegantis ydas", arba *vincens incendia* „įveikiantis gaisrus", arba *victoriam tenens* „išlaikantis pergalę"[319]. Mat jis uždegė, tai yra sunaikino ydas, marindamas kūną, įveikė bausmių gaisrus, kantriai jas iškentėdamas, ir pelnė pergalę prieš pasaulį, jį niekindamas. Jis nugalėjo tris dalykus, kurie yra pasaulyje, o būtent apgaulingus paklydimus, netyras meiles ir žemiškas baimes, ir visus tris dalykus jisai įveikė išmintimi, tyrumu ir ištverme. Apie juos Augustinas sako štai ką: „Šventųjų kankinystės pamokė, kaip nugalėti šį pasaulį su visais jo paklydimais, meilėmis ir baimėmis"[320]. Sakoma, kad jo kankinystę aprašė šventas Augustinas, o Prudencijus ją puikiai apdainavo eilėmis.

APIE ŠVENTĄ VINCENTĄ XXV – Vincentas, aukštos kilmės, bet dar aukštesnio tikėjimo ir išpažinimo vyras, buvo Saragosos vyskupo švento Valerijaus diakonas[321]. Kadangi vyskupas neturėjo taip iškalbingo liežuvio, jam pavedė savo pareigas, o pats atsidėjo maldai ir apmąstymams. Vėliau valdytojas

Dacianas įsakė juodu atgabenti į Valensiją ir įmesti į klaikų kalėjimą. Patikėjęs, kad jiedu bus beveik nusibaigę iš bado, paliepė juos pristatyti savo akivaizdon. Pamatęs juos sveikus ir linksmus, įtūžęs pratrūko rėkti: „Ką dar galėtumei pasakyti tu, Valerijau, kuris tikėjimo vardu veiki prieš valdovų nutarimus?“ – Kadangi šventas Valerijus valdytojui atsakinėjo lėtokai, Vincentas jam tarė: „Garbingas tėveli, nemurmėk, tarsi būtumei silpnaprotis, bet atsakyk garsiu balsu. Jeigu paliepsi, šventas tėveli, aš atsakysiu šitam teisėjui“. – O šis jam: „Jau seniai, mieliausias sūneli, esu tau pavedęs kalbėti, tad ir dabar tau pavedu atsakyti vardan tikėjimo, su kuriuo mes čia stovime“. – Tada Vincentas atsisuko į Dacianą ir tarė: „Ką iki šiol mums sakei, buvo kalbos, kuriomis mus vertei atsižadėti savo tikėjimo, bet žinok, kad pagal krikščionišką supratimą nusikaltimas yra burnoti prieš Jį, išsižadant Dievo garbinimo!“ – Įtūžęs Dacianas įsakė vyskupą išsiųsti į tremtį, o kai dėl Vincento, tai jis, kaip užsispyręs ir įžūlus jaunuolis, turėjo keliauti ant kankinimų suolo, idant būtų išnarstytas po sąnarį, kad kiti bijotų besekti jo pavyzdžiu. Ir kai jau visas jo kūnas buvo išnarstytas, Dacianas paklausė: „Pasakyk man, Vincentai, ar bematai savo nelaimingą kūną?“ – Šis šypsodamasis tarė: „Yra tai, ko visada troškau!“ – Tada užsirūstinęs valdytojas ėmė grasinti jam visomis rūšimis kankinimų, jeigu jis jam nenusileistų. O Vincentas jam tarė: „Koks aš laimingas! Kuo labiau ant manęs rūstauji, tuo didesnę malonę man darai! Tad užgriūk mane, nelaimingasai, ir leisk pasireikšti visai savo pikčiurniškai dvasiai! – Pamatysi, kad su Dievo galia aš pakeliu daugiau kankinamas, nei tu – kankindamas!“ – Tai išgirdęs, valdytojas ėmė rėkti ir lazdomis bei vėzdais daužyti savo budelius. Jam Vincentas ir sako: „Ką pasakysi, Dacianai? Štai tu

pats keršiji už mane mano budeliams!“ – Tarsi būtų išprotėjęs, valdytojas budeliams tarė: „Nebepadarot nieko, apgailėtini vargšai! Kodėl nusilpo jūsų rankos? Įstengdavot svetimautojus ir tėvažudžius įveikt tiek, kad nuo patirtų kankinimų jie nebegalėdavo nieko nuslėpti, o dabar tas vienas Vincentas pajėgė prieš jūsų kankinimus atsilaikyti!“ – Tada budeliai smeigė jam į šonkaulius geležinius gręblius ir patraukė taip, kad visu kūnu paplūdo kraujas, o pro skyles šonuose pasimatė viduriai. Dacianas jam tarė: „Pasigailėk savęs, Vincentai, kad dar galėtum atgauti savo puikią jaunystę ir sutaupyti kankinimus, kurie tau liko!“ – O Vincentas jam atšovė: „Nuodingas velnio liežuvi! Nebijau tavo kankinimų – kur kas labiau bijau to, kad dediesi norįs manęs pasigailėti! Mat kuo labiau įtūžusį tave regiu, tuo labiau aš džiaugiuosi! Aš visai nenoriu, kad tu bent kiek sumažintum man kankinimų, idant pats prisipažintumei, jog visur kur pralaimėjai!“ – Tada jį nukėlė nuo kankinimų suolo ir nutempė prie gardelių, po kuriomis degė ugnis, o jisai, bardamas budelius už gaištą, skubinosi žvalus į kitos bausmės vietą. Savo noru užlipęs ant grotelių, ten buvo svilinamas, kepinamas, deginamas, o budeliai visus sąnarius jam smaigstė geležiniais kabliais ir degančiomis geležtėmis. Kol ugnį šlakstė jo kraujas, o sužalotose vietose vėrėsi naujos žaizdos, budeliai į ugnį vis įpildavo riebalų, kad šniokščiančios liepsnos dar smarkiau degintų jo išvien žaizdomis nusėtą kūną. Iš štai kankinimo įnagiai jau smigo nebe į sąnarius, o į vidurius, ir iš vidaus į lauką jam jau pradėjo virsti žarnos. Tuo tarpu jis buvo nepajudinamas ir tik, įbedęs akis į viršų, meldėsi Viešpačiui...

Kai tarnai pranešė apie tai Dacianui, jis tarė: „Vaje, mes pralaimime! Ką gi, kad jis dar ilgiau pagyventų kankinda-

masis, dabar uždarykite jį į bjauriausią kalėjimą, ant grindų pripilkite kuo aštriausių šukių, pririšk ite prie stulpo jo kojas, palikite jį ant tų šukių be jokio žmogiško gailesčio ir praneškite, kai nusibaigs[322]". – Negailestingi tarnai kaip įmanydami greičiau paklauso dar negailestingesnio šeimininko, – bet štai Karalius, už kurį kariūnas priėmė kentėjimą, bausmę paverčia šlove. Kalėjimo patamsiai pradingsta nuo milžiniškos šviesos, aštrios šukės pavirsta visokiausiomis maloniomis gėlėmis, kojos išsilaisvina, o jį pradžiugina angelų guodimas. Kai giedodamas su angelais jisai žengė per gėles, plačiai pasklido maloni melodija ir nuostabus gėlių kvapas. Pro skyles kalėjimo sienose pamatę, kas vyksta viduj, išsigandę sargybiniai tuoj pat atsiverčia į tikėjimą.

Šitai išgirdęs, Dacianas puolė į rūstybę ir tarė: „Ką gi daugiau mes begalim jam padaryti? Štai jis vis dėlto mus nugalėjo! Tegul jį perkelia ant guolio ir paguldo ant minkštų užtiesalų, idant nesuteiktume jam dar daugiau šlovės, jei jis kančiose nusibaigtų! Ką gi, tegu kiek atsigauna, o tada jo laukia nauji kankinimai!" – Kai jį pernešė ant minkštesnio pakloto, ir jis ant jo kiek atsigavo, išsyk atidavė sielą maždaug 287 Viešpaties metais, valdant Dioklecianui ir Maksimianui.

Tai girdėdamas, Dacianas, baisiai nuliūdęs dėl savo pralaimėjimo, tarė: „Nors ir nepajėgiau nugalėti jo gyvo, tai atsikeršysiu bent negyvam! Aš dar pasisotinsiu kankinimu, nors man pergalė ir nebeatiteks!" – Taigi Dacianui liepus, Vincento kūną paliko ant lauko draskyti paukščiams ir žvėrims. Nedelsiant jį apstojo angelų sargyba ir saugojo nuo žvėrių. Galiausiai varnas, pasižymintis rajumu, nuvaikė, plakdamas sparnais, didesnius už save paukščius ir į šalį, kapodamas snapu ir krankdamas, nuvijo atbėgantį vilką. Tada paukštis

pasuko galvą ir įsistebeilijo į šventą kūną, tarsi būtų stebėjęsis jį sergstinčia angelų sargyba.

Tai išgirdęs, Dacianas tarė: „Galvoju, kad nė mirusio jo neįveiksiu". – Tada jis įsako pririšti prie jo kūno didžiulį akmenį ir įmesti į jūrą, idant tai, ko ant žemės nesunaikino žvėrys, jūroje prarytų marių pabaisos. Jūreiviai nuplukdė jo kūną į jūrą ir įmetė, tačiau kūnas greičiau už jūreivius pasiekė krantą, o ten viena moteris ir kai kurie kiti žmonės, kai jis jiems apsireiškė, jį surado ir iškilmingai palaidojo.

Apie šį kankinį Augustinas sako štai ką[323]: „Šventas Vincentas nugalėjo žodžiais, nugalėjo kankinimais, nugalėjo išpažinimu, nugalėjo neganda, nugalėjo sudegintas, nugalėjo paskandintas, nugalėjo gimęs ir nugalėjo miręs". – To paties žodžiai: „Vincentas kankinamas, kad būtų išmiklintas; plakamas – kad būtų išlavintas; mušamas – kad būtų sutvirtintas; deginamas – kad būtų apvalytas"[324]. – Ambraziejus jam skirtoje *Pratarmėje* byloja: „Vincentas sukamas, mušamas, plakamas, deginamas, bet neįveikiama jo dvasia vardan šventojo vardo lieka nepajudinama, degdama labiau nuo dangaus, o ne nuo geležies ugnies, veikiama daugiau Dievo, o ne pasaulio baimės, trokšdama labiau patikti Dievui, o ne miniai, geisdama karčiau numirti pasauliui, o ne Dievui"[325]. – Dar Augustinas: „Prieš mūsų akis buvo pastatytas nuostabus spektaklis – neteisingas teisėjas, žiaurus budelis, nenugalimas kankinys ir žiaurumo kova prieš dievobaimingumą"[326].

Prudencijus, garsėjęs Teodosijaus vyresniojo, pradėjusio valdyti 387 Viešpaties metais, laikais, sako, kad Vincentas Dacianui atsakęs[327]: „Kankinimai, kalėjimas, geležiniai nagai, šnypščiančios nuo liepsnų geležtys ir kankinimus užbaigianti mirtis krikščionims tėra žaidimas". – O Dacianas: „Surištą,

suriestą tempkit jį už rankų aukštyn ir žemyn, kol ims traškėti ir atskirais gabalais trūkinėti kaulų raiščiai, idant pro atsivėrusias žaizdas pasimatytų, kaip virpa jo kepenys!“ – Juokėsi iš to Dievo kariūnas, šaipydamasis iš kruvinų rankų, kad įsmigęs geležinis nagas nebeįstengia giliau beįlįsti į jo sąnarius... O kai jis buvo kalėjime, angelas jam tarė: „Kelkis, garsus kankiny! Kelkis saugus ir dėkis kaip mūsų bičiulis prie maloningos angelų bendrijos! Nenugalimas kariūne! Narsiausias iš narsiausiųjų! Tavęs – nugalėtojo – jau baidosi žiaurūs ir negailestingi kankinimai!““ – Ir Prudencijus sušunka: „Tu vienintelis, dukart išgarsintas vyre, vienintelis pelnei dvigubos pergalės palmę, vienintelis iš karto laimėjai du laurų vainikus!“

XXVI. APIE ŠVENTĄ BAZILIJŲ

APIE ŠVENTĄ BAZILIJŲ XXVI – Bazilijus buvo garbingas vyskupas ir įžymus daktaras[328]. Jo gyvenimą aprašė Ikonijo vyskupas Amfilochijus. Vienam atsiskyrėliui, vardu Efraimas, per regėjimą buvo atskleista, koks šventas žmogus yra Bazilijus[329]. Taigi kartą minėtą Efraimą apėmė ekstazė, jis išvydo ugnies stulpą, kurio viršus siekė dangų, ir išgirdo iš viršaus balsą, kuris jam tarė: „Koks šis ugnies stulpas, kurį tu regi, toks didis yra ir Bazilijus“. – Trijų Karalių dieną Efraimas atėjo į miestą, kad galėtų pamatyti šitokį vyrą. Kai pamatė jį, pasirėdžiusį balta stula ir žengiantį pagarbiai su klierikais, pats sau pasakė: „Kaip matau, tuščiai vargau. Juk tas vyras, nors šitaip ir pagerbtas, niekaip neįstengtų virsti tokiu, kokį andai mačiau. Tad mes, kurie ant savo gūbrio tįsėme dienos nešulį ir atlaikėme šitokius karščius, nesulaukėme nieko panašaus. Negi ugnies

stulpas būtų štai tas vyras, kad ir kokia pagarba, kad ir koks žmonių susibūrimas jį supa? Stebiuosi, ir tiek!“ – Regėdamas šitai dvasioje, Bazilijus liepė jį atvesti pas save. Kai jį atvedė, Efraimas pamatė, kaip Bazilijui iš burnos pasirodė ugninis liežuvis, kai jis prabilo ir jam pasakė: „Iš tikro didis Bazilijus, iš tikro ugnies stulpas Bazilijus, iš tikro Šventoji Dvasia kalba jo lūpomis!“ – O Efraimas jo paprašė: „Meldžiu, viešpatie, man padaryti, kad aš kalbėčiau graikiškai!“ – Bazilijus atsakė: „Paprašei nelengvo dalyko“. – Tada jis pasimeldė už jį, ir Efraimas išsyk ėmė kalbėti graikiškai.

Kitąsyk kažkoks kitas atsiskyrėlis pamatė Bazilijų, einantį procesijoje su vyskupo drabužiais[330]. Jis pagalvojo niekinamai apie vyskupą, širdy nusprendęs, kad tokiose eitynėse šis patiriąs daug džiaugsmo. Ir štai pasigirdo balsas, kuris jam pasakė: „Tu patiri daugiau džiaugsmo, glostydamas savo katei uodegą, nei Bazilijus, šitaip apsitaisęs!“

Arijonų rėmėjas imperatorius Valentas atėmė iš katalikų vieną bažnyčią ir atidavė ją arijonams. Atėjęs pas jį, Bazilijus tarė: „Imperatoriau, yra parašyta: „Ir karaliaus garbė mėgsta teisingumą“, taip pat: „Karaliaus teismas – teisingumą“[331]. Kaip atsitiko, kad tavo širdis panūdo, išmetus iš bažnyčios katalikus, atiduoti ją arijonams?“ – Jam imperatorius atsakė: „Vėl imies mane įžeidinėti, Bazilijau? Nepritinka tau...“ – O šis: „Už teisingumą man tinka netgi numirti!“ – Tada Demostenas, imperatoriaus stalo viršininkas ir arijonų globėjas, ėmęs juos ginti, padarė netaktą, o Bazilijus jam atšovė: „Tavo reikalas – rūpintis imperatoriaus užkandžiais, o ne kepti dangiškąsias tiesas!“ – Ir tasai sugėdintas užsičiaupė.

Imperatorius Bazilijui tarė: „Keliauk ir įvykdyk tarp jų teisingumą, tačiau nesivadovaudamas besaike žmonių mei-

le!“ – Išėjęs Bazilijus katalikų ir arijonų akivaizdoje paliepė uždaryti bažnyčios duris, uždėti ant jų vienos ir kitos pusės antspaudus, o vieniems ir kitiems – pasimelsti: kam pasimeldus durys atsidarysiančios, to bažnyčia ir būsianti. Pasiūlymas visiems patiko. Arijonai meldėsi tris dienas ir naktis, paskui priėjo prie bažnyčios durų, bet tos neatsidarė. Surengęs procesiją, Bazilijus priėjo prie bažnyčios, pasimeldė ir lengvu vyskupo lazdos smūgiu bakstelėjo į duris, sakydamas: „Pakelkite aukštyn, kunigaikščiai, savo vartus, ir pasikelkite jūs, amžinieji vartai“[332] ir t. t. Durys išsyk atsidarė, jie įžengė ir padėkojo Dievui, o bažnyčia buvo sugrąžinta katalikams.

Kaip aprašyta *Trijų dalių istorijoje*, imperatorius liepė pažadėti Bazilijui daug turtų, jeigu tas sutiks su juo[333]. Bazilijus jam tarė: „Tokie dalykai tinka vaikams. Tačiau tiems, kas maitinasi Dievo žodžiais, nevalia iškreipti Dievo mokyme netgi vieno skiemens!“ – Pasipiktinęs imperatorius, kaip ten pasakojama, teikėsi rašyti nuosprendį, pagal kurį Bazilijus turėjo būti ištremtas, ir štai jo rankose sulūžta vienas, antras, trečias rašiklis. Paskui jam į ranką įsimeta didžiulis drebulys, todėl jis neapsikentęs suplėšo lapą.

Vienas garbingas vyras, vardu Heradijus, turėjo vienintelę dukterį, kurią buvo nusistatęs pašvęsti Viešpačiui, bet velnias, žmonių giminės priešas, tam pasipriešino ir vieną iš minėto Heradijaus tarnų uždegė stipria meile tai mergaitei. Matydamas, jog pats, būdamas tarnas, nieku būdu neįstengs pakliūti į tokios kilmingos mergaitės glėbį, vaikinas kreipėsi į vieną žiniuonį ir pažadėjo šiam kalną pinigų, jeigu jis jam dėl šito padėtų. Jam žiniuonis pasakė: „Aš pats negaliu to atlikti, bet jeigu nori, aš nusiųsiu tave pas savo šeimininką velnią, ir jeigu tu padarysi, ką jis tau pasakys, gausi, ko trokšti“. – Jaunuolis

jam tarė: „Padarysiu, ką tik man pasakysi“. – Taigi tas žiniuonis parašė laišką velniui ir išsiuntė jį su tuo jaunuoliu, bylodamas: „Mano šeimininke! Kadangi man privalu rūpestingai neatidėliojant bet kuriuos žmones patraukti nuo krikščionių tikėjimo ir atiduoti juos tavo valion, idant tavo šalininkų kasdien gausėtų, tai siunčiu tau štai šį jaunuolį, užsidegusį meile vienai mergaitei, ir prašau, kad jis gautų, ko trokšta, o aš už tai pelnyčiau šlovę ir tau galėčiau geriau parūpinti dar kitų!“ – Ir įteikęs jam laišką, pasakė: „Keliauk, tokią ir tokią nakties valandą būk prie pagonio kapo, tenai pašauk demonus, laikyk iškėlęs šį laišką aukštai, ir jie išsyk pasirodys“. – Nuėjęs vaikinas pašaukė demonus ir iškėlė į orą tą laišką. Ir štai prisistatė patsai tamsybių kunigaikštis, apsuptas demonų pulko. Perskaitęs laišką, jis tarė jaunuoliui: „Ar tiki mane, kad išpildyčiau tavo troškimą?“ – Tas: „Tikiu, pone!“ – Jam velnias: „Ar išsižadi savo Kristaus?“ – Tas: „Išsižadu“. – Jam velnias ir sako: „Nepatikimi jūs, krikščionys, esate, nes kai tik jums manęs prireikia, jūs pas mane ateinate, o kai tik gaunate, ko norėję, išsyk manęs išsižadate ir grįžtate pas savąjį Kristų! Būdamas didžiai išmintingas, Jisai jus ir priima. Na, bet jei tu nori, kad išpildyčiau tavo troškimą, surašyk pats savo ranka man raštą, kuriame pareikštumei išsižadąs Kristaus, krikšto ir krikščionių tikėjimo, tapk mano tarnu ir būk su manimi pasmerktas Paskutiniojo teismo dieną!“ – Tasai nedelsdamas savo ranka parašo raštą, kad išsižada Kristaus ir atsiduoda velnio tarnystėn. Tada velnias išsyk išsikviečia dvasias, pastatytas valdyti paleistuvysčių, ir joms įsako keliauti pas minėtą mergaitę ir jos širdyje įžiebti meilę jaunuoliui. Atkeliavusios dvasios jos širdyje uždegė tokią baisią aistrą, kad mergaitė parpuolė ant žemės ir tėvui graudžiai suriko: „Pasigailėk manęs, tėveli, pasigailėk

manęs, nes aš žiauriai kankinuosi iš meilės tokiam ir tokiam mūsų tarnui! Pasigailėk savo vaiko, parodyk man savo meilę ir sujunk mane su tarnu, kurį myliu ir dėl kurio kankinuosi! O jeigu ne, tai netrukus išvysi, kaip mirštu, ir už mane turėsi atsiskaityti Paskutiniojo teismo dieną!“ – Dejuodamas tėvas atsakė: „Vargas man, nelaimingajam! Kas atsitiko mano dukrelei?! Kas pavogė iš manęs mano turtą?! Kas užgesino saldžią mano akių šviesybę?! Norėjau tave sujungti su dangiškuoju Sužadėtiniu, galvojau, kad per tave pelnysiu išganymą, o tu štai eini iš proto dėl paleistuvingos meilės! Leisk man, dukrele, kaip ir ketinau, tave sužadėti su Dievu, kad su skausmais nenulydėtum mano senatvės į pragarą!“ – O ji rėkdama jam pasakė: „Tėve mano! Arba tu tučtuoj išpildysi mano troškimą, arba veikiai išvysi mane mirštant!“ – Kadangi jinai kuo gailiausiai raudojo ir tarytumei kraustėsi iš proto, jos tėvas, patekęs į gūdžią vienatvę ir suvedžiotas bičiulių patarimų, išpildė dukters troškimą, atidavė ją į žmonas tarnui, o jai pavedė visą turtą, bylodamas: „Eik sau, dukrele! Kokia tu nelaiminga!“

Juodviem leidžiant gyvenimą kartu, tas vaikinas nevaikščiojo į bažnyčią, nesižegnojo ir neatsidėdavo jokiu būdu Dievui. Todėl kai kas tai pastebėjo ir papasakojo jo žmonai: „Ar tu žinai, kad vyras, kurį pasirinkai, nėra krikščionis ir nevaikšto į bažnyčią?“ – Šitai išgirdusi, ji baisiai persigando, puolė ant žemės, ėmė draskyti save nagais, daužyti sau krūtinę ir šaukti: „Vargas man, nelaimingajai! Kodėl aš gimiau?! Kodėl gimusi išsyk nenumiriau?!“ – Taigi kai ji vyrui papasakojo, ką girdėjusi, tasai išsigynė, jog nieko panašaus nesą, ir pareiškė, kad visa, ką ji girdėjusi – gryniausias melas. Tada ji jam ir sako: „Jei nori, kad tavim tikėčiau, eikš su manimi rytoj į bažnyčią!“ – Matydamas, kad nebegalės nuslėpti tiesos,

tas jai išklojo, kaip viskas iš eilės įvyko. Šitai išgirdusi, žmona skaudžiai suvaitojo, nuskubėjo pas šventą Bazilijų ir jam papasakojo viską, kas atsitiko jai ir jos vyrui. Bazilijus pasišaukė vaikiną, iš jo apie viską išgirdo, o tada jo paklausė: „Sūnau, ar nori sugrįžti pas Dievą?" – Šis atsakė: „Kad taip būtų, pone, bet negaliu, nes pasižadėjau velniui, išsižadėjau Kristaus, pats parašiau išsižadėjimo raštą ir jį atidaviau nelabajam". – Jam Bazilijus: „Nesirūpink tuo! Viešpats yra gailestingas ir priims tave atgailaujantį!" – Jis sugriebė jaunuolį, padarė kryžiaus ženklą jam ant kaktos ir uždarė jį trims dienoms vieną. Paskui apsilankė pas jį ir paklausė: „Kaip laikaisi, sūnau?" – Jis atsakė: „Labai išsekau, pone! Nebeatlaikau jų riksmų, gąsdinimų ir priekaištavimų, nes, laikydami rankose mano raštą, jie kaltina mane, sakydami: „Tai tu pas mus atėjai, o ne mes pas tave!"" – Šventasis jam ir sako: „Sūnau, nebijok – tiktai pasitikėk!" – Padavęs jam truputį valgio, jis vėl padarė jam ant kaktos kryžiaus ženklą, uždarė jį celėje ir meldėsi už jį. Po kelių dienų Bazilijus jį aplankė ir pasiteiravo: „Kaip laikaisi, sūnau?" – Jis atsakė: „Tėve, iš toli girdžiu jų riksmus ir grasinimus, bet jų nebematau!" – Šventasis davė jam valgyti, peržegnojo, uždarė duris ir išėjęs vėl meldėsi už jį. Keturiasdešimtą dieną jisai pas jį grįžo ir pasiteiravo: „Kaip laikaisi?" – Vaikinas atsakė: „Puikiai laikausi, Dievo šventasis! Šiandien per regėjimą mačiau tave, susikovusį už mane ir įveikusį velnią!" – Po to Bazilijus jį išsivedė, suvadino visą klerą, vienuolius ir žmones ir paragino visus melstis už jį. Laikydamas vaikino ranką, jis vedėsi jį į bažnyčią, ir štai velnias su daugybe demonų priartėjo prie jo, nemačiomis pastvėrė vaikiną ir pabandė išplėšti vaikiną Bazilijui iš rankos. Jaunuolis pradėjo rėkti: „Dievo šventasis, padėk man!" – O nelabasis jį užgriuvo su tokiu smarkumu,

kad, tempdamas vaikiną, patraukė netgi šventąjį, o šis jam tarė: „Nelabasis! Ar tau negana savo pragaišties, kad puoli mano Dievo kūrinį?!“ – Daugeliui girdint, velnias jam atsakė: „Per anksti apie mane sprendi, Bazilijau!“ – Tada visi sušuko: „Kyrie, eleison!“ – O Bazilijus pasakė: „Trenks tave Viešpats, velnie!“ – Jis jam: „Ne aš nuėjau pas jį, o jisai pas mane atėjo! Jis išsižadėjo savo Kristaus ir pasižadėjo man. Štai turiu rankoje jo raštą!“ – O šis jam: „Nesiliausime melstis, kol neatiduosi to rašto!“ – Ir štai Bazilijui meldžiantis ir laikant į viršų iškeltas rankas, per orą atplasnojo raštas, visiems matant prisiartino ir pateko Bazilijui į rankas. Paėmęs raštą, jis vaikino paklausė: „Ar atpažįsti šį raštą?“ – O tas: „Pone, jis mano ranka rašytas!“ – Suplėšęs raštą, Bazilijus nusivedė vaikiną bažnyčion, padarė jį vėl vertą šventųjų slėpinių, tinkamai pamokė, davė regulą, kaip jam toliau gyventi, ir sugrąžino žmonai.

Viena moteris, turėjusi daug nuodėmių ir jas surašiusi ant lapo, pabaigoje parašė dar vieną, sunkesnę už kitas, o tada raštą perdavė šventam Bazilijui ir paprašė, kad jis pasimelstų už ją ir savo maldomis sunaikintų jos nuodėmes. Kai jis pasimeldė, moteriškė atskleidė raštą ir pamatė, kad visos nuodėmės buvo panaikintos, išskyrus tą vieną – sunkesniąją. Ji kreipėsi į Bazilijų: „Pasigailėk manęs, Dievo tarne, duok man atleidimą ir už šitą, kaip kad davei jį už visas kitas!“ – Jis jai atsakė: „Pasitrauk nuo manęs, moteriške, nes esu nuodėmingas žmogus, kuriam taip pat reikia atleidimo, kaip ir tau!“ – Kadangi jinai neatstojo nuo jo, Bazilijus jai pasakė: „Nueik pas Efraimą, šventą vyrą, o jis įstengs padaryti, ko prašai!“ – Kai nuėjo pas šventą vyrą Efraimą, ir jis pasiteiravo, ko Bazilijus ją atsiuntęs, jai pasakė: „Pasitrauk, nes esu nuodėmingas žmogus! Dukra, sugrįžk pas Bazilijų – kas tau išrūpino atleidimą už kitas

nuodėmes, įstengs jį išrūpinti ir už šitą! Tik paskubėk, kad rastum dar gyvą!“ – Kai ji pasiekė miestą, štai Bazilijų žmonės jau nešė palaidoti. Eidama jam iš paskos, moteris ėmė rypuoti ir tarė: „Tegul Dievas pažiūri ir surengia teismą tarp tavęs ir manęs, nes, galėdamas Jį permaldauti, tu pasiuntei mane pas kitą!“ – Tada ji ant neštuvų padėjo raštą, neilgai trukus jį pasiėmė atgal ir atskleidusi išvydo, kad paskutinė nuodėmė irgi buvo visiškai panaikinta. Todėl ir ji, ir visi, kas ten buvo, didžiai padėkojo Dievui.

Dar prieš tai, kai Dievo vyras iškeliavo iš kūno, jis susirgo liga, nuo kurios vėliau ir mirė, ir – tarytum jam būtų prireikę medicinos paslaugų – pasišaukė pas save vieną žydą, vardu Juozapas, didžiai įgudusį gydytoją, kurį Dievo vyras mylėjo taip labai, kad numatė pats jį atversti į krikščionių tikėjimą. Patikrinęs jo pulsą ir iš plakimo pažinęs, kad mirtis jau tarpduryje, Juozapas tarė šeimynai: „Ruoškit, kas reikalinga laidotuvėms, nes tuoj mirs!“ – Tai išgirdęs, Bazilijus tarė: „Nežinai, ką šneki!“ – Juozapas jam: „Tikėk tuo, pone, nes saulė šiandien nusileis su saule, tai yra šiandien tu irgi nusileisi su saule!“ – Jo Bazilijus paklausė: „Ką pasakysi, jei šiandien nemirsiu?“ – O Juozapas: „Tai – neįmanoma, pone!“ – O Bazilijus: „Ką padarysi, jei aš išgyvensiu iki rytojaus šeštos valandos?“ – O Juozapas: „Tegu aš numirsiu, jei tu išgyvensi iki tos valandos!“ – O Bazilijus: „Geriau mirk – nuodėmei, o gyvenk – Kristui!“ – O tas: „Žinau, ką sakai; ką gi, jei išgyvensi iki tos valandos, padarysiu, ką mane ragini padaryti“. – Tada Bazilijus, nors pagal gamtą turėjęs tuoj pat numirti, iš Viešpaties išprašė atidėti jam mirties valandą ir išgyveno iki rytojaus devintos. Išvydęs tai, Juozapas apstulbo ir įtikėjo Kristų. Dvasios galia įveikęs kūno silpnybę, Bazilijus pakilo iš savo lovos, įžengė į bažnyčią ir jį

savo rankomis pakrikštijo, o paskui parėjo iki savo guolio ir palaimingai atidavė savo sielą Dievui. Geriausioji jo gyvenimo dalis teko maždaug 370 Viešpaties metams.

XXVII. APIE ŠVENTĄ JONĄ IŠMALDININKĄ

APIE ŠVENTĄ JONĄ IŠMALDININKĄ XXVII – Jonas Išmaldininkas buvo Aleksandrijos patriarchas[334]. Vieną naktį, kai buvo atsisėdęs maldai, jis išvydo tokią be galo gražią mergaitę, stovinčią šalia ir ant galvos laikančią vainiką iš alyvmedžio lapų. Ją išvydęs, Jonas baisiausiai nustebo ir pasiteiravo, kas ji. O jinai jam ir sako: „Esu Užuojauta, kuri kitados iš dangaus atvedžiau Dievo Sūnų. Imk mane į žmonas, ir tau gerai išeis!" – Supratęs, kad alyvmedžiu žymimas gailestingumas, Jonas nuo tos dienos pasidarė toks gailestingas, kad buvo vadinamas *Eleymon*, tai yra Išmaldininku. Vargšus jis visada vadino savo šeimininkais, iš čia ir hospitalijerai turi įprotį savo šeimininkais vadinti vargšus. Mat kartą jis sušaukė savo tarnus ir jiems paliepė: „Perėję per miestą, surašykite man visus iki vieno mano šeimininkus!" – Kadangi šie nesuprato, jis paaiškino: „Žmones, kuriuos jūs vadinate vargšais ir elgetomis, skelbiu savo šeimininkais ir padėjėjais – juk tai jie įstengs mums padėti iš tikrųjų ir dovanoti mums dangaus karalystę!"

Norėdamas paraginti žmones išmaldai, Jonas dažnai pasakodavo tokią istoriją. Kartą vargšai šildėsi saulėje ir pradėjo iš eilės pasakoti apie išmaldos davėjus. Jie gyrė geraširdžius ir peikė kietaširdžius. O buvo toksai mokesčių rinkikas, vardu Petras, labai turtingas ir didžiai įtakingas vyras, bet baisiai negailestingas vargšams, nes kai jie prieidavo prie jo namų,

jisai su didžiuliu apmaudu juos pavarydavo į šalį. Kadangi jie savo būry nesurado nė vieno, kuris būtų Petro namuose gavęs išmaldą, tai vienas iš jų pasakė: „Ką man duotumėt už tai, jei šiandien gaučiau iš jo išmaldos?“ – Vargšams sulygus su juo, tas elgeta nuėjo prie jo namų ir paprašė išmaldos. Petras kaip tiktai tuo metu grįžo namo ir pamatė prie durų pavargėlį. Jo vergai į namus nešiojo kvietinės duonos kepalus, tai jis, neradęs po ranka akmens, stvėrė kepalėlį kvietinės duonos ir su įsiūčiu sviedė į elgetą. Tuoj ją paėmęs, vargšas sugrįžo pas bendrus ir pranešė, jog gavo iš jo rankų išmaldą.

Po dviejų dienų Petras susirgo ir jau galavosi mirtimi, kai išvydo regėjimą: tarsi jis stovi Teisme, kažkokie maurai krauna ant svarstyklių jo blogus darbus, iš kitos pusės stovi kažkokie balto gymio žmonės ir liūdi, kad neįstengia surasti nieko, ką galėtų tenai padėti. Tada vienas iš jų tarė: „Išties nieko neturim – nebent kvietinės duonos kepalėlį, kurį prieš dvi dienas priverstinai davė Kristui“. – Ir kai jį padėjo ant svarstyklių, kepalėlis, kaip jam pasirodė, išlygino abi lėkštes. Tie jam pasakė: „Dar ką pridėk prie šitos kvietinės duonelės, antraip tave pastvers maurai!“ – Petras nubudo sveikas ir tarė: „Štai kaip! Jei man taip padėjo kvietinės duonos kepalėlis, kuriuo iš pykčio paleidau į elgetą, tai kaip padės, jeigu aš visa, ką turiu, išdalinsiu neturtėliams?!“ – Taigi kai vieną dieną jisai traukė keliu, pasipuošęs pačiais geriausiais drabužiais, toks nuo laivo sudužimo nukentėjęs žmogelis paprašė jo kuo nors apsirengti. Petras beregint nusimetė brangų drabužį ir tam atidavė. Šisai paėmė rūbą ir tuoj pat pardavė. O kai mokesčių rinkikas sugrįžo, namuose išvydo pakabintą rūbą ir baisiai dėl to nusiminė, kad net maisto nebenorėjo paimti į burną, sakydamas: „Nebuvau vertas, kad skurdžius apie mane prisimintų!“ –

Ir štai kai jis užmigo, išvydo kažkokią būtybę, šviečiančią ryškiau už saulę; jai virš galvos buvo kryžius, ir ji buvo apsivilkusi tuo drabužiu, kurį jisai buvo atidavęs skurdžiui. Ji paklausė mokesčių rinkiko: „Ko, Petrai, aimanuoji?" – Kai Petras papasakojo savo sielvarto priežastį, jinai tarė: „Ar atpažįsti šitai?" – O jis: „Taip, Viešpatie!" – Tada Viešpats jam tarė: „Aš juo vilkiu, nes tu jį man davei, ir dėkoju tau už gerą valią, nes aš šalau, o tu mane aprengei!"

Sugrįžęs į save, Petras ėmė laiminti neturtėlius ir kalbėti: „Viešpats gyvena! Aš nemirsiu, kol nepasidarysiu vienu iš jų!" – Išdalinęs vargšams visa, ką turėjo, Petras pasikvietė savo raštininką ir jam tarė: „Noriu patikėti tau paslaptį; jei išplepėsi ją arba manęs neklausysi, parduosiu tave barbarams!" – Davęs jam dešimt svarų aukso, Petras jam liepė: „Keliauk į šventąjį miestą, nusipirk prekių, o mane parduok kokiam nors krikščioniui ir pinigus išdalink vargšams!" – Raštininkui atsikalbinėjant, Petras jį perspėjo: „Jei manęs neklausysi, parduosiu tave barbarams!" – Taigi kaip Petras ir prašė, raštininkas nuvedė jį, apsitaisiusį purvinais drabužiais, pas vieną sidabrakalį, pardavė kaip savo vergą, gavo už jį trisdešimt monetų ir išdalino juos vargšams. Petras dirbo visokius juodus darbus, todėl buvo visų niekinamas, o vergystės bendrai jį dažnai netgi apkuldavo, pravardžiuodami bepročiu. Viešpats dažnai jam pasirodydavo ir jį guosdavo, rodydamas gautus iš jo drabužius ir monetas. Imperatorius ir visa aplinka liūdėjo, kad prarado tokį vyrą. Kartą iš Konstantinopolio aplankyti šventų vietų atvyko buvę Petro kaimynai. Šeimininkas pasikvietė juos ir vaišino, o šie pradėjo šnibždėti vienas kitam į ausį: „Koks tasai tarnas panašus į poną mokesčių rinkiką Petrą!" – Jiems dėmesingai Petrą nužiūrinėjant, vienas pasakė: „Iš tiesų tai

ponas Petras, pakilsiu ir sulaikysiu jį!“ – Tai pamatęs, jis slaptomis pabėgo. O prie durų stovėjo durininkas – kurčias ir nebylys, atidarydavęs duris pagal ženklus. Petras jam paliepė atidaryti, tačiau ne ženklais, o – žodžiais. Beregint ėmęs girdėti ir atgavęs kalbą, tasai jam atsakė, atidarė duris, o tada sugrįžo į namus ir, visiems stebintis jo kalba, pasakė: „Vyras, dirbęs virtuvėje, išėjo ir pabėgo – žiūrėkit, ar tik jis nebus Dievo tarnas! Kai jis tarė: „Tau sakau: atidaryk!“ – jam iš burnos išsyk pasirodė liepsna, palietė mano liežuvį ir ausis, ir aš išsyk ėmiau girdėti ir kalbėti!“ – Visi pašoko, nubėgo jam iš paskos, bet nebegalėjo jo besurasti. Tada visi iš tų namų atliko atgailą už tai, kad taip niekinamai elgėsi su šitokiu žmogumi.

Toks vienuolis, vardu Vitalijus, panoro išbandyti šventą Joną, ar tasai pasiduos apkalboms ir ar lengva palenkti jį prie piktinimosi, todėl atėjo į miestą ir susirašė visas prostitutes. Paskui jis ėjo pas jas iš eilės ir kiekvienai sakė: „Padovanok man šitą naktį ir nepaleistuvauk!“ – Tada jis eidavo į kiekvienos namus, kur nors kampe atsiklaupdavo, su malda visą naktį išklūpėdavo, melsdavosi už tą nusidėjėlę, o paskui išeidavo rytą, kiekvienai prisakęs, kad niekam apie tai nepasakotų. Bet viena atskleidė jo gyvenimą, ir, senoliui pasimeldus, ją išsyk ėmė kamuoti demonas. Visos jai tada sakė: „Tau Dievas davė, ko nusipelnei, nes – pamelavai. Tasai nelabasis įlindo, kad ji paleistuvautų toliau, ne dėl ko kito!“

Atėjus vakarui, minėtas Vitalijus tarė, visiems girdint: „Noriu eiti, nes viena ponia manęs laukia“. – Daug kam ėmus jį kaltinti, vienuolis atšovė: „Argi aš neturiu kūno, kaip visi? Ar Dievas yra supykęs ant vienų vienuolių? Juk jie irgi yra žmonės – kaip visi kiti!“ – Vienas jam pasiūlė: „Pasiimk sau vieną moterį, tėve, pakeisk gyvenimo būdą, ir nepiktinsi

kitų!“ – Dėdamasis supykęs, Vitalijus atrėžė: „Tikrai neklausysiu jūsų – eikit nuo manęs sau! Kas nori piktintis, tesipiktina ir tedaužo galva sieną! Negi Dievas jus skyrė mano teisėjais?! Eikit sau ir rūpinkitės savim – jums už mane nereikės atsakyti!“ – Kai jis tai pakeltu balsu pasakė ir kai nusiskundimas pasiekė šventą Joną, Dievas sutvirtino Jono širdį, idant šis netikėtų tomis kalbomis. Mat Vitalijus meldė Dievą, kad po jo mirties Jis kam nors atskleistų jo veiklą, idant jam neprikaišiotų nuodėmės tie, kurie juo dabar piktinosi. Tuo tarpu jis į doros kelią atvedė daug minėtų moterų ir daugelį įkurdino vienuolyne.

Vieną rytą, kai Vitalijus žengė iš prostitutės namų, priešais sutiko vyrą, ėjusį pas ją paleistuvauti. Skėlęs vienuoliui antausį, tas Vitalijų barė: „Kaip ilgai, nelabasis, neatsikratysi šitų savo nešvarumų?“ – O šis jam: „Patikėk, gausi už mane tokį antausį, kad visa Aleksandrija susirinks!“ – Ir štai paskui velnias juodaodžio pavidalu trenkė jam antausį, tarydamas: „Še tau antausį, kurį siunčia tau abatas Vitalijus!“ – Ir išsyk jį ėmė kankinti demonas taip, kad į jo balsą visi susibėgo; padaręs atgailą, tasai su Vitalijaus malda buvo išlaisvintas. O šis Dievo vyras, artinantis mirčiai, paliko tokį raštą: „Nesmerkite prieš laiką!“ – Moterys papasakojo, ką jis yra padaręs, ir visi pagarbino Dievą, o labiausiai – šventas Jonas, tada pasakęs dar štai ką: „Antausį, kurį gavo jis, gavau ir ašenai!“

Vienas vargšas piligrimo drabužiais atėjo pas šventą Joną ir paprašė iš jo išmaldos. Pašaukęs ūkvedį, Jonas pasakė: „Duok jam šešias monetas“. – Paėmęs juos ir išėjęs, tas pasikeitė drabužius, vėl atėjo pas patriarchą ir paprašė jo išmaldos. Pašaukęs ūkvedį, Jonas liepė: „Duok jam šešis auksinius“. – Kai tas juos padavė, ir elgeta išėjo, ūkvedys paklausė patriarcho: „Kadangi

tu prašei, tėve, tai tasai vyras, pakeitęs drabužius, šiandien du kartus paėmė išmaldą“. – Bet šventas Jonas apsimetė, kad šito nepastebėjo. O tas, trečiąkart pakeitęs drabužį, apsilankė pas šventą Joną ir pasiprašė išmaldos. Tada ūkvedys palietė šventą Joną, rodydamas galvą, kad tai – tas pats žmogus. Jam šventas Jonas paliepė: „Eik ir duok jam dvylika monetų! Galbūt jis yra mano Viešpats Jėzus Kristus, panoręs mane išbandyti, kas gali daugiau: ar jis – paimti, ar ašai – duoti!“

Kitą kartą vienas patricijus panoro dalį bažnyčios pinigų investuoti į prekybą, tačiau patriarchas tam nieku būdu nepritarė, kadangi norėjo pinigus išdalinti vargšams, todėl abu baisiai susiginčijo ir supykę pasitraukė kas sau. Atėjus vienuoliktai valandai, patriarchas per arkivyskupą patricijui pranešė: „Pone, saulė prie laidos“. – Tai išgirdęs, tasai apsipylė ašaromis, atėjo pas jį ir pasirašė atleidžiamas.

Kartą patriarcho vaikaitį šiurkščiai aprėkė vienas krautuvininkas. Graudžiai aimanuodamas, tasai niekaip neįstengė rasti paguodos, todėl patriarchas jam tarė: „Kaip kas nors iš viso drįso tau prieštarauti ir prieš tave išsižioti? Patikėk, vaikeli, nuolankiu mano asmeniu, kad dar šiandien jam padarysiu tokį dalyką, kad visa Aleksandrija stebėsis!“ – Tai išgirdęs, jis sulaukė nusiraminimo, galvodamas, kad patriarchas palieps krautuvininką skaudžiai nuplakti. Jonas, regėdamas, jog tasai sulaukė nusiraminimo, pabučiavo jį į krūtinę ir tarė: „Sūnau, jei išties esi mano nuolankaus asmens vaikaitis, tai pasiruošk, kad būsi ir čaižomas žmonių, ir kentėsi visų patyčias! Tikroji giminystė atpažįstama ne iš kūno ir kraujo – jinai kyla iš dvasios kilnumo!“ – Nedelsiant patriarchas pasiuntė už tą žmogų, paliepė jį išlaisvinti nuo bet kokių mokesčių bei duoklių, o visi, išgirdę apie tai, nusistebėjo ir suprato, ką reiškė tai, ką

patriarchas pasakė: „Liepsiu jam padaryti tokį dalyką, kad visa Aleksandrija stebėsis“.

Patriarchas išgirdo apie tokį paprotį: kai tik imperatorių karūnuoja, kapo statytojai ima keturis ar penkis mažus gabaliukus skirtingų spalvų marmuro, apsilanko pas imperatorių ir paklausia: „Iš kokio marmuro ar metalo jūsų imperatoriškoji didenybė lieps įrengti kapą?“ – Mėgdžiodamas šį paprotį, patriarchas liepė įrengti jam kapą, bet įsakė, kad iki pat jo mirties kapas liktų neužbaigtas, ir paskyrė kelis žmones, kad šie prieitų, kai jis per iškilmingas pamaldas stovės su dvasininkais, ir jam pasakytų: „Pone, tavo kapas neužbaigtas; liepk, kad jį pabaigtų, nes nežinosi, kurią valandą atsėlins vagis!“

Kartą vienas turtuolis pamatė, kad šventas Jonas ant lovos laiko prastą užtiesalą, nes kitą buvo atidaveęs vargšams, nupirko kažkokį labai brangų dangalą ir perdavė šventajam. Gulėdamas naktį po juo, šventasis negalėjo užmigti visą naktį, galvodamas, kad už tokią kainą galėtų užsikloti trys šimtai jo šeimininkų, todėl visą naktį aimanavo ir skundėsi: „Kiek žmonių šiandien miegojo nevakarieniavę, kiek jų ilsėjosi forume, permerkti lietaus, kiek vargšų miegojo, kalendami dantimis iš šalčio! O tu, prisikirtęs didžiulių žuvų ir atsigulęs miegamajame kartu su visomis savo nuodėmėmis prie savęs, šildeisi po antklode už trisdešimt šešias monetas! Kitą kartą nuolankusis Jonas šituo nebeužsidengs!“ – Išaušus rytui, jis išsyk paliepė jį parduoti, o pinigus išdalino vargšams. Išgirdęs šitai, turtuolis antrąkart nupirko tą dangalą, perdavė jį šventam Jonui ir paprašė, kad jo daugiau nebeparduotų, o laikytų viršum savęs. Bet patriarchas, paėmęs užklotą, vėl paliepė jį parduoti, o pinigus išdalinti savo šeimininkams. Išgirdęs apie tai, turtuolis darsyk nuėjo, vėl jį atpirko, nunešė šventam Jonui ir, linkėdamas laimės, tarė:

„Pažiūrėsime, kas nusileis pirmas: ar tamsta – pardavinėdamas, ar ašen – išpirkinėdamas“. Tada šventasis, tarsi švelniai kepšteldamas turtuolį, pasakė, jog kas nors taip gali, norėdamas atiduoti varguoliams, apiplėšinėti turčius ir nenusidėti. Mat toks žmogus dviem atžvilgiais gauna naudos: vienu – kadangi gelbsti jų sielas, ir kitu – kadangi iš to turi nemažo pelno.

Norėdamas žmones paskatinti išmaldai, patriarchas mėgo pasakoti apie šventą Serapijoną. Kartą jis atidavė savo apsiaustą vargšui ir sutiko kitą, kentėjusį šaltį, todėl atidavė savo marškinius. Likęs plikas, jisai sėdėjo su Evangelija rankose, ir kažkas jo paklausė: „Tėve, kas tave taip apiplėšė?“ – Serapijonas atsakė, rodydamas Evangeliją: „Ji mane apiplėšė“. – Kitąsyk Serapijonas pamatė dar vieną vargšą, pardavė tą pačią Evangeliją, o pinigus atidavė vargšui. Kai jo paklausė, kur jo Evangelija, jis atsakė: „Evangelija liepia: „Eik ir parduok visa, ką turi, ir atiduok vargšams“. Taigi aš tik ją turėjau, tad ją ir pardaviau, kai ji liepė“.

Kažkas paprašė išmaldos, ir patriarchas liepė prašytojui duoti penkis grašius. Pasipiktinęs, kad negavo didesnės išmaldos, tasai išsyk pratrūko užgaulioti patriarchą ir jį į akis plūsti. Tai išgirdę, jo tarnai norėjo žmogelį pulti ir skaudžiai jį prikulti. Šventas Jonas griežtai uždraudė tai daryti, bylodamas: „Leiskit, broliai, leiskit jam mane plūsti! Štai aš sulaukiau šešiasdešimt metų, savo darbais užgauliodamas Kristų, – negi nepakelsiu vieno apibarimo iš jo?!“ – Ir patriarchas paliepė atnešti kapšelį ir padėti priešais tą žmogų, kad jis galėtų paimti, kiek nori.

Perskaičius Evangelijos skaitinį, žmonės eidavo lauk iš bažnyčios ir, sustoję už durų, atsidėdavo tuščioms kalboms. Vieną kartą su jais kartu išėjo ir patriarchas – išėjo ir atsisėdo viduryje jų. Visiems tuo nusistebėjus, patriarchas pasakė: „Vaikeliai!

Kur avys, ten ir piemuo. Arba eikit vidun, tada ir aš įžengsiu, arba likit čia, tada ir ašen pasiliksiu". – Taip jis pasielgė kartą, paskui kitą, kol išmokė žmones stovėti bažnyčioje.

Vienas jaunuolis pagrobė kažkokią vienuolę, o klierikai švento Jono akivaizdoje ėmė tam jaunuoliui priekaištauti ir siūlyti jį atskirti nuo Bažnyčios už tai, kad jis prapuldęs dvi sielas – savo ir tos vienuolės. Šventas Jonas juos sudraudė, bylodamas: „Ne taip, vaikeliai, ne taip! Parodysiu jums, kad ir jūs darote dvi nuodėmes. Pirma, einate prieš Viešpaties įsakymą: „Neteiskite ir nebūsite teisiami". – Antra, kadangi tikrai nežinote, ar jie dar ir dabar tebenusideda ir neatgailauja!"

Šventas Jonas dažnai nugrimzdavo į maldą ir patekdavo į dvasinę ekstazę. Kai sykį taip atsitiko, žmonės išgirdo, kaip jisai tokiais žodžiais kalbasi su Dievu: „Nagi, nagi, gerasis Jėzau, pažiūrėkime, kuris nugalės: ar aš, švaistydamas Tavo dovanas, ar Tu, jas tvarkingai duodamas".

Apimtas karštligės, šventas Jonas suprato artinantis prie jo mirtį ir tarė: „Dėkoju Tau, Dieve, kad išklausei mano menkystės, prašiusios Tavo gerybės, idant mirties minutę pas mane rastų ne daugiau kaip vieną skatiką. Liepsiu, kad jį atiduotų vargšams!" – Jo kūną padėjo į vieną kapą, kur jau gulėjo dviejų vyskupų kūnai. Stebuklingu būdu tiedu kūnai pasitraukė ir užleido tuščią vietą per vidurį šventam Jonui.

Kelios dienos iki jo mirties viena moteriškė padarė pačią begėdiškiausią nuodėmę ir nedrįso niekam jos išpažinti. Kadangi ji mokėjo rašyti, šventas Jonas patarė jai tą nuodėmę bent užrašyti ir užantspaudavus atnešti jam, o jis už ją pasimelsiąs. Moteris sutiko su patriarchu, užrašė nuodėmę, užantspaudavo ir atidavė šventam Jonui. Bet šventas Jonas po kelių dienų susirgo ir atgulė Viešpatyje amžinojo poilsio. Kai moteriškė

išgirdo jį mirus, pagalvojo, kad ją išdavė ir paniekino, nes tą raštą nusiuntė kam nors kitam, ir jis pateko į kito žmogaus rankas. Tad ji nuėjo ant švento Jono kapo ir, gausiai liedama ašaras, šaukė, sakydama: „Ak, ak! Galvodama, kaip išvengti paniekinimo, pati virtau visų panieka!" – Kadangi jinai kuo graudžiausiai teberaudojo ir tebeprašė švento Jono, kad jai parodytų, kur išsiuntė jos raštą, iš kapo apsitaisęs popiežiaus drabužiais išėjo patsai šventas Jonas, lydimas dviejų vyskupų, kurie ilsėjosi kartu su juo, ir jai tarė: „Kodėl tu šitiek mums neduodi ramybės ir nei man, nei šiems dviem šventiesiems neleidi ramiai ilsėtis? Štai nuo tavo ašarų kiaurai permirko mūsų stulos!" – Tada jis ištiesė jai jos raštą, užantspauduotą lygiai kaip buvo anksčiau, ir pasakė: „Pažiūrėk į šitą antspaudą, atverk raštą ir perskaityk!" – Atvėrusi jį, moteris pamatė, kad jos nuodėmė – visiškai ištrinta, o ten štai kas įrašyta: „Dėl Jono, mano tarno, tavo nuodėmė sunaikinta". – Ji puolė baisiai dėkoti Dievui, o Jonas su kitais dviem vyskupais sugrįžo į kapą.

Geriausi jo gyvenimo metai tenka maždaug 605 Viešpaties metams, valdant imperatoriui Fokui.

XXVIII. APIE ŠVENTO PAULIAUS ATSIVERTIMĄ

APIE ŠVENTO PAULIAUS ATSIVERTIMĄ XXVIII – Švento Pauliaus apaštalo atsivertimas įvyko tais pačiais metais, kuriais kentėjo Kristus ir akmenimis buvo užmuštas Steponas, metus laikant ne gamtos apibrėžtu laikotarpiu nuo sausio iki gruodžio mėnesių, bet tiesiog dvylikos mėnesių atkarpa[335]. Mat Kristus kentėjo kovo 25, Steponą užmušė akmenimis rugpjūčio 3, o Paulius atsivertė sausio 25 dieną.

Kodėl Pauliaus atsivertimas garbinamas labiau nei kitų šventųjų, paprastai aiškinama trimis priežastimis. Pirma, dėl pavyzdžio, idant joks nusidėjėlis, kad ir koks būtų didelis, neprarastų vilties, jog jam bus atleista, kai jis mato, kad Paulius, kurio kaltė buvo tokia didelė, vėliau sulaukė taip didelės malonės. Antra, dėl džiaugsmo: juk kokį liūdesį Bažnyčia jautė, jo persekiojama, tokį smagumą patyrė, jam atsivertus. Trečia, dėl stebuklo, kadangi Viešpats jį padarė, kai nuožmiausią persekiotoją pavertė pamaldžiausiu tikėjimo skelbėju.

Jo atsivertimas buvo stebuklingas trimis atžvilgiais: jį įvykdžiusiojo, panaudotos tam priemonės ir jį patyrusiojo. Dėl jį įvykdžiusiojo, tai jis buvo Kristus, kuris atvertė Paulių. Tada Jis parodė, pirma, savo įstabią galybę, išreikštą tuo, ką jam pasakė: „Sunku tau spardytis prieš akstiną“[336], – ir tuo, kad jį pakeitė taip staigiai, nes jis, išsyk pakeistas, pasiteiravo: „Viešpatie, ko nori, kad daryčiau?“[337] Šiuos žodžius Augustinas paaiškino taip: „Užmuštas vilkų, avinėlis avinėliais pavertė vilkus. Kas iš pradžių siautėjo persekiodamas, dabar pats ruošiasi paklusti“[338]. – Antra, Jis parodė savo įstabią išmintį. Įstabi išmintis pasireiškė tuo, kad Jis Paulių atgrasė nuo išdidžios puikybės, iškeldamas nuolankumo gelmes, o ne didybės aukštumas: „Aš esu Jėzus“[339] ir t. t. *Glosa* aiškina: „Jis vadina save ne Dievu ar Dievo Sūnumi, o sako: priimk mano nuolankumo gelmes ir atsikratyk savo puikybės žvynų“. – Trečia, ten Jis parodė savo nuostabų gailestingumą, matomą iš to, kad atvertė Paulių tuo metu, kai šis vykdė krikščionių persekiojimą ir darė tai savo noru. Nors jis turėjo šlykštų troškimą, nes „tebealsuodamas kerštu“[340] ir t. t., iškreiptą potraukį, nes „atėjo pas vyriausiąjį kunigą“[341] ir t. t., tarsi kardamasis jam ant sprando, ir vykdė pragaištingą darbą, nes keliavo, idant „galėtų apkalęs atvesti

į Jeruzalę“[342], todėl jo kelionė buvo pati blogiausia, vis dėlto Dievo gailestingumas jį atvertė.

Antra, jo atvertimas buvo stebuklingas dėl panaudotos priemonės, tai yra šviesos, kuri buvo pasitelkta jam atversti. Šviesa buvo ūmi, didžiulė, dangiška: „Ūmai apšvietė“, – tai yra aplinkui nušvietė, – „jį šviesa iš dangaus“[343]. Paulius turėjo tris ydas. Pirmoji buvo įžūlumas, perteiktas šiais žodžiais: „atėjo pas vyriausiąjį kunigą“. *Glosa* aiškina: „Ne pakviestas, o savaime kilusiu užsidegimu, jį skatinusiu“. Antroji buvo puikybė, išreiškiama šiais žodžiais: „tebealsuodamas kerštu“ ir t. t. Trečioji – kūniškas supratimas, kuriuo jis vertino Įstatymą. Todėl *Glosa* žodžius „Aš esu Jėzus“ ir t. t. aiškina: „Kalbu aš, Dievas iš aukštybių, kurį laikai mirusiu, vadovaudamasis žydų pažiūromis“. – Vadinasi, Dievo šviesa buvo ūmi – idant išgąsdintų įžūlųjį; ji buvo didžiulė – idant išdidųjį bei išpuikusįjį nutrenktų į nuolankumo gelmes; ji buvo dangiška – idant kūnišką jo supratimą paverstų dangiškuoju. Dar galima sakyti, kad panaudota priemonė pasireiškė trimis dalykais, o būtent pašaukusiu balsu, sutviskusia šviesa ir parodyta galybe.

Trečia, jo atsivertimas buvo stebuklingas dėl patyrusiojo, tai yra paties Pauliaus, kuriam ir buvo įvykdytas atvertimas. Mat su juo atsitiko trys stebuklingi išoriniai dalykai, o būtent pargriuvimas, apakimas ir trijų dienų susilaikymas nuo valgio ir gėrimo. Jis buvo pargriautas, kad keltųsi iš savo žemo troškimo. Augustinas pastebi: „Paulius buvo pargriautas, kad būtų apakintas; jis buvo apakintas, kad būtų pakeistas; buvo pakeistas, kad būtų pasiųstas; buvo pasiųstas, kad priimtų kentėjimą už tiesą“[344]. Dar Augustinas sako: „Buvo sutriuškintas siautėjantis, o atsirado – tikintis; buvo sutriuškintas vilkas, o atsirado – avinėlis; buvo sutriuškintas persekiotojas, o atsirado – skelbėjas;

buvo sutriuškintas pasmerktas sūnus, o atsirado – rinktinis indas“[345]. Jis buvo apakintas, kad būtų apšviestas, kiek tai susiję su aptemdytu protu. Todėl per tas tris dienas, kai buvo apakęs, jis buvo išmokytas Evangelijos. „Nes nei nuo žmogaus ją ėmiau“, – ir ne per žmogų, kaip pats liudija, – „bet per Jėzaus Kristaus apreiškimą“[346]. Augustinas pastebi: „Paulių vadinu tikru Kristaus kovotoju – Jo išmokytu, Jo pateptu, su Juo nukryžiuotu ir Jame šlovingu. Jis marino kūną, idant jo kūnas būtų paruoštas iki galo atlikti gerus darbus. Todėl jo kūnas buvo kuo geriausiai parengtas kiekvienam geram darbui, nes jis mokėjo badauti ir būti pertekęs, buvo išmokytas visur jaustis kaip namie ir noriai pakeldavo visus sunkumus“[347]. – Auksaburnis apibendrina: „Tironus ir įtūžiu alsuojančius žmones Paulius laikė tarsi kokiais uodais; mirtį, kankinimus ir tūkstančius kančių – tarsi kokiais vaikų žaidimais. Juos jis priimdavo noriai, jis mieliau puošdavosi, apsivyniojęs grandinėmis, nei užsidėjęs karūną ir priimdavo sužalojimus dar mieliau nei kiti – dovanas“[348]. – Dar nurodoma, kad Paulius šiais trimis dalykais sudarė priešingybę pirmajam tėvui. Adomo atžvilgiu buvo atsistojimas prieš Dievą, o Pauliaus – priešingai, griuvimas ant žemės; Adomo atžvilgiu buvo akių atmerkimas, o Pauliaus – priešingai, akių aptemimas; Adomo atžvilgiu buvo uždraustojo vaisiaus valgymas, o Pauliaus – priešingai – susilaikymas nuo leidžiamo maisto.

XXIX. APIE ŠVENTĄ PAULĘ

APIE ŠVENTĄ PAULĘ XXIX – Paulė buvo didžiai kilminga Romos matrona. Jos gyvenimą Jeronimas aprašė štai šitokiais žodžiais[349].

Jeigu visi mano kūno sąnariai pavirstų liežuviais ir visos dalys pradėtų byloti žmogiškais balsais, netgi tada aš nepasakyčiau nieko tinkama apie šventos ir garbingos Paulės dorybes. Ji buvo kilmingo kilimo, bet dar prakilnesnio šventumo; kadaise ji buvo įtakinga savo turtais, bet dabar – kur kas žymesnė Kristaus neturtu. Kviečiu paliudyti ir Jėzų, ir šventus angelus, ir jos nuosavą angelą, tos nuostabios moters sargą ir palydovą, kad nepasakysiu jokio žodžio įsiteikdamas ar giriančiųjų pavyzdžiu, bet kad mano žodžiai, liudysiantys jos dorybes, yra menkesni nei jos nuopelnai. Ar skaitytojas nori trumpai sužinoti apie jos dorybes? Visus saviškius ji paleido neturtingus, pati būdama dar neturtingesnė; kaip brangus akmuo žiba tarp daugybės menkesnių brangakmenių ar kaip saulės šviesulys nustelbia ir užtemdo menkas žvaigždžių šviesoles, taip visų žmonių dorybes ir galybę ji pranoko savuoju nuolankumu ir buvo iš visų mažiausia, idant pasidarytų didesnė už kitus; kieksyk jinai save pažemindavo, tieksyk Kristaus būdavo išaukštinama. Bėgdama nuo šlovės, ji nusipelnydavo šlovės, kuri „dorybę sekioja tarsi šešėlis“[350] ir, palikusi jos siekiančiuosius, pati siekia ją niekinančiųjų.

Paulė pagimdė penketą vaikų: Blezilę – dėl jos mirties Paulę pats guodžiau Romoje; Pauliną – ji paveldėtoju paliko šventą bei nuostabų vyrą ir visų savo turtų valdytoją Pamachijų, kuriam mes parašėm nedidelį veikalėlį apie jos mirtį; Eustochijų – jinai dabar šventosiose vietose yra brangiausias mergystės ir Bažnyčios papuošalas; Rufiną – jos ankstyva mirtis stačiai sukrėtė dievobaimingą motinos sielą; ir Toksotijų – po jo Paulė liovėsi gimdžiusi, idant suprastum, jog ji ne geidė vykdyti sutuoktinės pareigas, o pakluso vyro troškimui susilaukti sūnaus. Kai mirė jos vyras, jinai šitaip jo gedėjo, kad

kone numirė pati, o paskui šitaip atsidėjo Dievo tarnystei, kad atrodė, jog jinai geidusi vyro mirties. Ar čia dar man reikia pasakoti apie vargšams išdalintus veik visus didžiulių, prakilnių ir kitados begal turtingų namų turtus?!

Kai Paulinas, Antiochijos vyskupas, ir Epifanijus atkeliavo į Romą, Paulę taip paveikė judviejų dorybės, kad ji beregint sugalvojo palikti tėvynę. Ką turėč daugiau sakyti? Ji keliauja į uostą, lydima brolio, giminaičių, kaimynų ir – kas dar svarbiau – savo vaikų; štai jau skleidžiamos burės, ir, varomas irklų, laivas jau suka link jūros. Mažylis Toksotijus ant kranto kelia, nuolankiai maldaudamas, rankas; susiruošusi tekėti Rufina tylėdama vien ašaromis temeldžia, kad motina pabūtų nors iki vestuvių, tačiau Paulė tik kreipia sausas akis į dangų, tikėdamasi, kad jos meilė Dievui pranoksta meilę vaikams. Ji nebelaikė savęs motina, idant įrodytų esanti Kristaus tarnaitė. Jai suko įsčias, o ji kovojo su skausmu, tarsi kas jas būtų plėšęs iš kūno. Įveikęs gamtos dėsnius, jai visa tai leido įveikti tobulas jos tikėjimas; negana to, džiugi širdis veržės prie šito, ir ji, stipresne meilei Dievui nugalėjusi meilę vaikams, paguodos beieškojo vienoje Eustochijuje, kuri buvo ir šio sumanymo, ir kelionės jūra bendrininkė. Tuo tarpu laivas jau vagojo jūrą, visi, kas su ja plaukė, tebežiūrėjo į krantą, o ji nukreipė akis į priešingą pusę, kad neregėtų, ko be skausmo negalėjo regėti.

Kai ji pasiekė Šventąją Žemę, Palestinos prokonsulas, puikiai pažinojęs jos šeimą, pasiuntė patarnautojus ir paliepė jai paruošti kambarius provincijos vietininko rūmuose, bet ji pasirinko menką celiukę. Visas šventas vietas jinai lankė su tokiu užsidegimu, su tokiu uolumu, kad niekas jos nebūtų įstengęs išvesti iš ankstesniųjų, jeigu ji nebūtų skubėjusi į vėlesniąsias; parpuolusi pro kryžiumi, ji taip pagarbino Viešpatį, tarsi ant

jo būtų Jį išvydusi; žengdama į Prisikėlimo kapą, ji išbučiavo akmenį, kurį nuo palaidojimo angos nurito angelas, o vietą, kurioje gulėjo Viešpats, ji lietė pamaldžiomis lūpomis taip, kaip ištroškęs žmogus kad liečia išsvajotą vandenį. Kiek ji ten išliejo ašarų, kiek išleido atodūsių ar patyrė skausmo, gali paliudyti visa Jeruzalė, gali paliudyti patsai Viešpats, kurio ji šaukėsi.

Paskui ji nuvyko į Betliejų. Įžengusi Išganytojo olon, ji išvydo šventąją Mergelės buveinę. Man girdint, ji prisiekė savo sielos akimis regėjusi į skudurus susuktą Kūdikį, verkiantį prakartėlėje, taip pat Dievą garbinančius išminčius, aukštai šviečiančią žvaigždę, Motiną Mergelę, rūpestingąjį auklėtoją ir piemenis, naktį atėjusius, idant pamatytų įsikūnijusį Žodį, kaip skelbia Evangelijos pagal Joną pradžia: „Pradžioje buvo Žodis“[351] ir „tas žodis įsikūnijo“[352]; dar ji regėjo iššudytus kūdikius, siautėjantį Erodą ir bėgančius Egiptan Juozapą ir Mariją. Džiaugsmui sumišus su ašaromis, jinai kalbėjo: „Sveikas, Betliejau, duonos tėvyne, kurioje gimė duona, nužengusi iš dangaus! Sveika, Efrata, derlingiausioji žeme, kurios derlingumas yra Dievas! Dovydas sako drąsiai: „Mes įeisime į Jo padangtę, pagarbinsime vietoje, kur Jo kojos stovi“[353]. Ir štai mane, vargšę nusidėjusią moterį, palaikė verta pabučiuoti prakartėlę, kurioje verkė mažutėlis Viešpats, ir pasimelsti oloje, kur Motina Mergelė pagimdė Dievą Kūdikį! Čia bus mano poilsio vieta, nes ji – mano Viešpaties gimtinė! Čia aš gyvensiu, nes ją pasirinko Išganytojas!“

Nusižeminusi ji rodė šitokį nuolankumą, kad žmogus, kuris ją pamatydavo ir užsimanydavo sužinoti jos vardą, galvodavo, jog tai ne ji, o kokia nors prasčiausia tarnaitė. Nors ją supdavo gausūs mergaičių būriai, iš rūbo, balso, laikysenos ir eisenos

atrodė kaip menkiausia iš jų. Nuo savo vyro mirties iki pat savo amžinojo poilsio dienos ji nevalgė šalia jokio vyriškio, net jei ir žinodavo jį esant šventą ar iškilusį ligi vyskupo aukštumų. Į pirtį ji nevaikščiojo, nebent kildavo pavojus sveikatai; net ir baisiausiai karščiuodama, neturėdavo minkštų užtiesalų ant lovos, o ilsėdavosi, ant kiečiausios žemės pasitiesusi ašutinių, – jeigu tik galima poilsiu vadinti tai, kad ji beveik nepertraukiamomis maldomis sujungdavo dienas su naktimis. Ji taip apgailėdavo lengvas nuodėmes, kad galėjai palaikyti ją kalta dėl pačių sunkiausių nusikaltimų. Mums vis dažniau ją paraginant tausoti akis ir pasaugoti jas Evangelijų skaitymui, Paulė atsakydavo: „Reikia sudarkyti veidą, kurį aš, nusižengdama Dievo priesakui, dažnai sau dažydavau skaistalais, baltalais ir tamsinančiu tepalu; reikia iškankinti kūną, kurs atsiduodavo gausiems malonumams; ilgą juoką turi atlyginti nepertraukiamas verkimas, o minkštutėles drobeles bei prabangiausius šilkus – pakeisti šiurkšti ašutinė. Anksčiau patikusi vyrui ir žmonėms, dabar tetrokštu patikti Kristui!“

Jeigu kalbėdamas apie šitokią didžių dorybių gausą, dar norėčiau papasakoti apie jos nesavanaudiškumą, galėčiau pasirodyti pernelyg žodingas. Jau tada, kai buvo pasaulietė, Paulė tarnavo kaip pavyzdys visoms Romos matronoms; ji elgėsi taip, kad netgi joks piktžodžiautojas niekad neišdrįsdavo apie ją paleisti kokios nors paskalos. – Prisipažįstu, kad ir aš kartą suklydau. Kai ji dalino itin dosniai, supeikiau ją, primindamas apaštalo žodžius: „Kad kitiems būtų atgaiva, o jums vargas, bet kad būtų lygybė. Dabartiniu metu jūsų gausybė tesušelpia jų neturtą, o jų gausybė tepadeda jūsų neturtui“[354]. Aš kalbėjau, kad reiktų numatyti, kiek ko dalinti, idant visuomet būtų galima daryti tai, ką ji noriai daranti,

ir dar daug panašių argumentų. Šitai ji atrėmė su stebėtinu kuklumu ir baisiai glaustai: pakvietusi Viešpatį paliudyti, jog viską daranti Jo vardu, ji pareiškė teturinti vieną norą: trokštanti numirti elgeta, kad dukrai net skatiko nepaliktų, o pati per laidotuves būtų įvyniota į svetimą drobulę. Baigdama ji tarė: „Jei aš prašinėčiau, tai sutikčiau daug tokių, kurie man duotų; jei anas elgeta negaus iš manęs, ką jam galiu duoti, net pasiskolinusi iš svetimo, ir numirs, tai kam bereiks pateikti sąskaitą dėl jo gyvybės?“

Ji norėjo leisti pinigus ne tiems akmenims, kurie sudūlės su žeme ir pasauliu, o kitiems akmenims – gyviesiems, kurie ridenasi žemės paviršiumi ir iš kurių *Apreiškime Jonui* pastatomas didžiojo Karaliaus miestas. Išskyrus šventines dienas, šiaip ji beveik nevartojo su maistu aliejaus, lygiai taip pat vertindama vyną, sultis, žuvis, pieną, medų, kiaušinius ir kitus skanius paragauti dalykus – kai kurie žmonės galvoja nepaprastai susilaiką nuo jų ir spėją, kad jų drova liekanti saugi, jeigu jais prikemša pilvą. Patyriau, kad vienas liežuvautojas – o tai pati pragaištingiausia žmonių veislė, – tarsi koksai geranoris pranešęs Paulai, jog kai kuriems žmonėms dėl karšto pasišventimo dorybėms ji atrodo pamišusi, todėl jis patariąs jai pasirūpinti savo smegenimis. Ji atšovė jam: „Mes tapome teatru pasauliui, angelams ir žmonėms“[355], nes „Nuo Dievo ateinanti paikybė išmintingesnė yra už žmones“[356].

Paskui ji įkūrė vyrų vienuolyną ir perdavė jį valdyti vyrams. Daugybę tiek kilmingųjų, tiek viduriniojo bei žemiausiojo luomo mergaičių, kurias pati buvo sutelkusi iš įvairių provincijų, ji suskirstė į tris būrius ir įkurdino trijuose vienuolynuose, bet taip, kad, būdamos atsiskyrusios darbuose ir valgyje, jos būtų vienijamos psalmių ir maldų; susivaidijusias ji taikydavo kuo

švelniausiu žodžiu; kūniškų potraukių žaidinamus mergaičių kūnus ji tramdydavo dažnais dvigubais pasninkais, trokšdama, kad verčiau kentėtų jų skrandis, o ne dvasia. Paulė kalbėdavo, jog švarus kūnas ir balti drabužiai ženklina nešvarią sielą, o nusižengimas, kurį pasauliečiai laiko mažai svarbiu ar ir visiškai nesvarbiu, vienuolyne esąs sunkiausias nusikaltimas. Nors kitiems ligoniams jinai duodavo gausiai visko ir netgi leisdavo valgyti mėsą, bet kai pati susirgdavo, tai sau to nebeleisdavo; šiuo požiūriu ji atrodė neteisinga, nes kitiems rodomą gailestingumą savo atžvilgiu pakeisdavo nejautrumu.

Papasakosiu, ką patsai patyriau. Liepos mėnesį per pačius karščius Paulę apėmė baisi karštinė. Įveikus nevilтį, ji su gailestingojo Dievo pagalba pradėjo lengviau kvėpuoti, todėl gydytojai nurodė, jog kūnui sustiprinti reiktų pagerti truputį vyno, kadangi vandens gėrimas galėtų sukelti vandenligę. Slaptomis aš palaiminto popiežiaus Epifanijaus paprašiau, kad jis ją paragintų, o jei reikia – priverstų gerti vyną. Būdama išmintinga ir turėdama guvų protą, Paulė išsyk pajuto žabangas ir šypsodamasi pareiškė, kad tai, ko prašo popiežius, ateina iš manęs. Ką daugiau besakyti? Kai po ilgų raginimų palaimintas popiežius išėjo už durų, ir aš paklausiau, kaip sekėsi, jisai atsakė: „Pasiekiau tik tiek, kad ji mane, seną žmogų, beveik įtikino nebegerti vyno".

Gedėdama pasidarydavo jautri, ir ją palauždavo saviškių netektis, ypač – vaikų. Mirus vyrui ir vaikams, pavojus dažnai grėsdavo jos gyvybei. Kai ji žegnodavo sau lūpas bei krūtinę ir kryžiaus ženklu stengdavo palengvinti motinos sielvartą, ją įveikdavo jausmai, o tada gimdytojos įsčios sutrikdydavo tikinčią sielą, ir trapus kūnas paimdavo viršų prieš jos pergalingą dvasią.

Ji mokėjo mintinai Šventąjį Raštą; kadangi ji mėgo jo pasakojimą ir sakė jį esant tiesos pamatą, tai labiau paisė dvasinės Rašto prasmės ir nuo šios viršūnės gynė savo dvasios kūrimą. Papasakosiu dar tai, kas galbūt kitiems pavyduoliams pasirodys neįtikima. Nuo jaunumės mokydamasis hebrajų kalbos, aš per didelį vargą ir prakaitą iš dalies ją išmokau ir nuo tol nepaliaujamomis pratybomis nebeapleidžiu, idant jinai manęs neapleistų. O Paulė panoro ją išmokti ir pasiekė tiek, kad giedojo hebrajiškai psalmes ir ja kalbėjo be jokių lotynų kalbos ypatybių. Tą patį mes šiandien regime, žiūrėdami į jos palaimintą dukterį Eustochijų.

Iki šiol mes plaukėme, pučiant palankiems vėjams, mūsų pasakojimo laivė slydo besiritančiomis jūros bangomis, bet dabar ji jau pasiekė uolas. Kas gi begali sausomis akimis papasakoti, kaip Paulė mirė?.. Ji susirgo baisiai sunkia liga – nc, priešingai, ji surado, ko troško, idant paliktų mus ir dar labiau susilietų su Viešpačiu. Kam aš dar bedelsiu ir tik ilginu savo skausmą, gaišdamas prie kitų dalykų? Ši išmintingiausioji iš moterų pajuto, kad mirtis jau visai arti ir kad, atšalus daliai kūno bei galūnėms, tik karšta siela beplaka palaimintoje ir šventoje krūtinėje, todėl, tarsi jau keliaudama pas saviškius, o į kitus bežvelgdama iš aukšto, ji sušnabždėjo štai šias eilutes: „Viešpatie, aš myliu tavo namų gražumą ir tavo garbės gyvenamąją vietą“[357], „Kaipgi meilingos tavo buveinės, kareivijų Viešpatie“[358] ir t. t., ir „Aš veliju būti menkiausias mano Dievo namuose“[359]. Ir kai aš jos paklausiau, kodėl ji tyli, kodėl nenori pasakyti, man paklausus, ar ką nors skauda, ji man graikų kalba atsakė, jog nejaučia nėmaž sunkumo, o visus dalykus regi ramius ir taikingus. Po šito ji nutilo, užmerkė akis, tarsi į visus žmogiškus daiktus jau žvelgtų iš aukšto, ir iki pat tos

minutės, kai atidavė sielą, kartojo tas pačias eilutes, kad vos galėjau girdėti, ką ji kalbėjo.

Kurį iš vienuolių, besislepiančių atokiai dykumoje, besulaikė jo celiukė? Kurią iš mergelių benuturėjo slapčiausios vienuolišku buveinių vietos? – Kiekvienas laikė šventvagyste neatiduoti paskutinės pagarbos šitokiai moteriai, kol ją laidojo po bažnyčia šalia olos, kurioje gimė Viešpats. Gerbiamos jos dukters mergelės Eustochijaus tarsi nujunkyto kūdikio nebuvo galima atplėšti nuo motinos: ji bučiavo akis, laikėsi įsitvėrusi jos veido, kabinosi jos kūno ir tenorėjo būti su ja kartu palaidota... Jėzus gali paliudyti, kad motina dukteriai paliko ne vieną skatiką, o didžiulę skolą ir – o tai yra dar sunkiau – nesuskaičiuojamą daugybę seserų ir brolių, kuriuos ir išlaikyti sunku, ir išvaryti nedora. Sudie, Paule! Ir palengvink paskutines savo gerbėjo senatvės dienas savo maldomis!

XXX. APIE ŠVENTĄ JULIJONĄ

APIE VARDĄ – Julijonas gali būti kildinamas iš žodžių *iubilus* „džiaugsmo giesmė" ir *ana*, reiškiančio „aukštyn", todėl Julijonas suprastinas tarsi *Iubilianus*, kadangi su džiaugsmo giesme siekė aukštybių[360]. Dar jį galima kildinti nuo *iulius*, reiškiančio „prasidedantis", ir *anus* „senutė", nes Dievo tarnystėje jo būta ilgaamžio senolio, bet pradedančio save apmąstyti.

APIE ŠVENTĄ JULIJONĄ XXX – Julijonas buvo Le Mano vyskupas[361]. Sakoma, kad šis Julijonas buvo tasai raupsuotasis Simonas, kurį Viešpats išgydė nuo raupsų ir kuris pakvietė Viešpatį į puotą; Viešpačiui įžengus į dangų, apaštalai jį paskyrę Le Mano vyskupu. Jisai savo lazdos smaigaliu atvėrė žemę ir išleido šaltinį

troškulio kamuojamiems žmonėms; dar jis sugrąžino regėjimą vienam aklam žmogui. Kai jis nuėjo pas kažkokius kalinius, šie jam ėmę šaukti, o jis paprašė kunigaikščio, kad tasai savo malone juos paleistų į laisvę. Kai šis nesutiko, Julijonas ėmė varginti save pasninku ir melsti Dievą juos išlaisvinti, ir štai staiga atsivėrė kalėjimo durys, ir visi, ištrūkę laisvėn, atėjo pas vyskupą ir jam padėkojo. Pagarsėjęs daugeliu stebuklų, Julijonas tris prikėlė iš mirusiųjų, o vėliau užmigo ramybėje.

Kai gabeno jo kūną, viena moteriškė savo mažutėlį sūnų nusinešė į pirtį, pakūrė ugnį ir šiltu vandeniu ėmė jį mazgoti[362]. Jos dėmesį patraukė psalmes giedančiųjų balsai, ir ji, palikusi pradėtą darbą, pasileido priešais šventąjį. Karštas tikėjimas numalšino degančio židinio liepsną, todėl grįžusi motina aptiko sūnų, kurį galvojo nuplikiusi, sveiką ir gyvą.

Kalbama jį buvus tą Julijoną, į kurį kreipęsi keliauninkai, ieškoję geros užeigos, nes jo namuose kadaise viešėjęs Viešpats[363]. Vis dėlto arčiau tiesos atrodo, kad jis buvęs tas Julijonas, kuris per nežinojimą nužudė abu tėvus, – pasakojimas apie jį pateikiamas žemiau.

Buvo dar kitas Julijonas iš Overnė, kilmingos šeimos, bet dar prakilnesnio tikėjimo[364]. Trokšdamas kankinio vainiko, jis savo valia pasidavė persekiotojams. Galiausiai provincijos vietininkas Krispinas nusiuntė pas jį savo padėjėją ir liepė jį nužudyti. Patyręs apie tai, Julijonas iššoko pro duris, be baimės stojo priešais jo ieškantįjį ir tuoj pat pelnė žudiko kirtį. Pakėlę jo galvą, budeliai ją nunešė pas Julijono bičiulį šventą Fereolą, ketindami jam pagrasinti panašia mirtimi, jei šis anksčiau nepaaukos stabams. Kadangi Fereolas nepanoro jiems nusileisti, budeliai jį nužudė, o švento Julijono galvą ir švento Fereolo kūną palaidojo viename kape. Po daugelio

metų Vienos vyskupas šventas Mamertas švento Julijono galvą surado švento Fereolo rankose neliestą ir sveiką, tarsi ji būtų buvusi palaidota tą pačią dieną.

Iš kitų šio šventojo stebuklų paprastai pasakojamas štai toks[365]. Vienas diakonas pagrobė Šventojo Julijono bažnyčios avis. Kai piemenys jį mėgino šventojo vardu sudrausti, jisai atrėžė: „Julijonas neėda avinų". Ir štai gana greitai jį prispaudė kuo stipriausia karštinė; jai vis stiprėjant, ir diakonas prisipažino, kad tai šventasis sukėlęs jam karštį. Ligonis įsakė pilti ant jo vandenį, kad atvėstų, bet staiga nuo jo kūno pasikėlė tokie dūmai ir pasklido tokia smarvė, kad visi, kas ten buvo, pabėgo, o tasai neužilgo pasimirė.

Grigalius Tūrietis pasakoja, kad vienas kaimietis sekmadienį užsimanęs paarėti. Išsyk jo pirštai sustingę, o kirvio, su kuriuo jis norėjo apvalyti noragą, rankena stačiai prilipusi jam prie dešinės rankos delno. Po dviejų metų jis pasimeldė Šventojo Julijono bažnyčioje ir buvo pagydytas.

Buvo dar vienas Julijonas, švento Julijaus brolis[366]. Šie du broliai atėjo pas didžiai krikščionišką imperatorių Teodosijų ir paprašė leidimo griauti stabų šventyklas ir statyti Kristaus bažnyčias. Imperatorius noriai sutiko ir paraše, kad visi turi jiems paklusti ir visuose darbuose padėti, antraip jiems grės mirties bausmė. Tad šventas Julijonas ir šventas Julijus tokioje vietovėje, kuri vadinasi Gaudianas, statė bažnyčią, o visi, kas traukdavo pro šalį, dėl imperatoriaus įsako jiems ateidavo į talką. Kažkokiems žmonėms irgi pasitaikė pro ten keliauti su vežimu. Jie klausinėjo vienas kito: „Ką mes galėtume pasakyti atsiprašydami, idant laisvai praeitume ir nebūtume užimti tuo darbu?" – Ir pasakė: „Nagi paguldykime vieną iš mūsiškių aukštielninką ant vežimo, užklokime jį marškomis,

pasakykime, kad ant ratų turime mirusį žmogų, ir taip galėsime laisvai praeiti". – Sugriebę vieną žmogų, jie paguldė jį vežiman ir jam paliepė: „Tu tylėk, būk užsimerkęs ir gulėk tarsi miręs, kol pravažiuosime". – Tada jie uždengė tą žmogų kaip numirėlį ir prisiartino prie Dievo tarnų Julijono ir Julijaus, o Dievo tarnai jiems ir sako: „Vaikeliai, sustokite trumpam ir padėkite mums truputį". – Keliauninkai atšovė: „Negalime čia stovėti, nes vežime turime mirusį žmogų". – Šventas Julijonas jų paklausė: „Kam taip meluojat, vaikai?" – O jie: „Nemeluojam, pone, nes yra, kaip sakom". – Tada šventas Julijonas ir sako: „Tegul jums atsitinka, kaip sakot!" – Paraginę jaučius, žmonės praėjo. Kai nukeliavo toliau, jie prisiartino prie vežimo ir pradėjo savo bendrą šaukti vardu, sakydami: „Dabar jau kelkis ir pats ragink jaučius, kad greičiau keliautume!" – Kadangi šis nė nesukrutėjo, jie pradėjo jį baksnoti, kalbėdami: „Ko čia kvailioji? Kelkis ir varyk jaučius!" – Bet kai šis neatsakė, jie priėjo, nuklojo ir pamatė, kad jis nebegyvas. Tada juos ir visus kitus apėmė tokia didelė baimė, kad jau nė vienas nebedrįso meluoti Dievo tarnams.

Buvo dar kitas Julijonas, kuris nežinodamas nužudė abu tėvus[367]. Vieną kartą minėtas Julijonas, kilmingas jaunuolis, buvo išjojęs į medžioklę ir vijosi tokį aptiktą elnią. Dievo valia elnias atsigręžė į jį ir jam tarė: „Ar tai tu, kuris tapsi tėvo ir motinos žudiku, mane persekioji?" – Tai išgirdęs, jaunuolis baisiai persigando, o kad jam neatsitiktų taip, kaip išgirdo iš elnio, visus, slaptomis pasitraukęs, paliko ir pasitraukė į nepaprastai tolimą kraštą. Ten jis stojo tarnauti kažkokiam valdovui ir taip ryžtingai visur: ir mūšiuose, ir rūmuose, – veikė, kad valdovas pakėlė jį į riterius, išleido už jo vieną našlę pilininkienę, ir jis gavo kraičio pilį. Tuo metu Julijono tėvai, baisiai sielvartaudami, kad prarado

sūnų, klajojo visur po pasaulį ir uoliai jo ieškojo. Galiausiai jie atkeliavo į pilį, kuriai vadovavo Julijonas. Bet šis tuo metu iš pilies buvo atsitiktinai išvykęs. Julijono žmona juodu pamatė ir pasiteiravo, kas jie tokie. Jie jai papasakojo visa, kas atsitiko jų sūnui. Moteris suprato, kad jie – jos vyro tėvai, nes apie tai ne sykį buvo girdėjusi iš savo vyro. Taigi jinai juos maloniai priėmė ir iš meilės savo vyrui užleido jiems savo lovą, o pati pasidėjo lovelę kažkokioje kitoje vietoje. Išaušus rytui, pilininkienė išsirengė į bažnyčią, ir štai Julijonas, rytą atėjęs į miegamąjį žadinti žmonos, tuo pačiu metu suranda du miegančius žmones. Įtaręs, kad tai žmona guli su meilužiu, jis patyliukais išsitraukia kardą ir išsyk abudu nužudo. Išėjęs iš namų, jis pamato iš bažnyčios grįžtančią žmoną, nustemba ir paklausia, kas yra tie du žmonės, kurie miega jos lovoje. Žmona jam ir sako: „Tai – jūsų tėvai, kurie jūsų be galo ilgai ieškojo; aš juos paguldžiau į mūsų lovą". – Tai išgirdęs, Julijonas kone prarado žadą, o tada graudžiai apsiverkė ir tarė: „Vargas man, ką aš padariau?! Kodėl nužudžiau savo brangiausius tėvelius? Štai ir išsipildė elnio žodžiai – tai, ko norėjau išvengti, aš – nelaimingiausias – ir įvykdžiau! Taigi lik sveika, brangiausioji sese, nes aš jau nebegalėsiu surasti ramybės, kol nesužinosiu, kad Dievas priėmė mano atgailą!" – O ji jam: „Nieko nebus, mylimiausiasis broli, aš tavęs nepaliksiu, o tu be manęs neišeisi – dalinausi su tavimi džiaugsmu, dabar dalinsiuosi ir skausmu!" – Tada jie, drauge palikę namus, įsikūrė prie vienos plačios upės, kur daugelio tykojo pavojai, ten pasistatė didelius užeigos namus, idant juose atliktų atgailą, be atvangos plukdė visus, norėjusius persikelti per upę, ir pas save svetingai priimdavo visus vargetas.

Prabėgo daug laiko. Vieną vidurnaktį, kai Julijonas ilsėjosi pavargęs, o lauke spaudė didelis šaltis, jis išgirdo graudžiai

aimanuojančio žmogaus balsą, šaukiantį Julijoną ir gailiu žodžiu prašantį jį perkelti per upę. Tai išgirdęs, jis greit pakilo, surado nuo šalčio keipstantį žmogų, parsinešė į savo namus, užkūrė ugnį ir mėgino jį sušildyti. Kadangi tasai neįstengė sušilti, Julijonas nunešė jį savo lovą ir rūpestingai apklojo. Ir štai tas, iš pradžių atrodęs ligotas ir netgi raupsuotas, pakilo švytėdamas į dangų, o jį priglaudusiajam pasakė: „Julijonai! Viešpats siuntė mane pas tave tau perduoti, kad priėmė tavo atgailą ir kad judu abu po kiek laiko užmigsite Viešpatyje!" – Tada jis pranyko, ir neilgai trukus Julijonas, turėdamas pilna gerų darbų bei išmaldų, su žmona užmigo Viešpatyje.

Buvo ir kitas Julijonas, tik ne šventasis, bet didžiausias nedorėlis, – tai Julijonas Atskalūnas[368]. Anksčiau šis Julijonas buvo vienuolis, dėjęsis didžiai tikinčiu. Buvo viena moteris, kaip *Svarbiausiuose tarnybos Bažnyčioje dalykuose* pasakoja mokytojas Jonas Beletas, ir ji turėjo tris puodynes, pilnas aukso. Kad jo nesimatytų, ji puodynių angas pripylė pelenų ir tas puodynes kurių ne kurių vienuolių akivaizdoje atidavė pasaugoti Julijonui, kurį laikė švenčiausiu žmogumi, tačiau niekaip neparodė, kad jose to aukso esama. Julijonas priėmė tas puodynes, surado jose gausiai aukso, visą tą auksą pavogė, o į puodynes pripylė pelenų. Kai po kurio laiko moteris paprašė grąžinti patikėtą saugoti turtą, Julijonas atidavė jai puodynes su pelenais. O kai ji pareikalavo sugrąžinti auksą, tai nebegalėjo jo apkaltinti, nes vienuoliai, kurių akivaizdoje jam jį perdavė, puodynėse nebuvo matę nieko kita, o tik pelenus. Taip jis užvaldė auksą, su juo pabėgo į Romą; paskui, pasinaudojęs tuo auksu, jis užėmė konsulo vietą, o galiausiai iškilo iki imperatoriaus.

Nuo vaikystės jisai mokėsi magijos, kuri jam labai patiko, todėl turėjo prie savęs daug mokytojų. Vieną dieną, kaip

pasakojama *Trijų dalių istorijoje*, kai jis dar buvo vaikas, jo mokytojas kažkur išėjo, ir jisai pasiliko vienas[369]. Jis pradėjo skaityti demonų užkeikimus, ir priešais jį susirinko didžiausia daugybė demonų, panašių į juodus etiopus. Išvydęs visa tai ir persigandęs, Julijonas priešais save persižegnojo, ir visa ta demonų daugybė pranyko. Kai mokytojas sugrįžo, jis papasakojo, kas jam nutiko, o mokytojas jam paaiškino: „Demonai užvis labiau neapkenčia kryžiaus ženklo ir jo bijo". Tad kai jis iškilo iki imperatoriaus, tai, prisiminęs šitai, trokšdamas veikti su magijos pagalba, atskilo nuo Bažnyčios, visur naikino kryžius ir kaip beįmanydamas persekiojo krikščionis, nes galvojo, kad kitaip demonai jam užvis mažiau paklus.

Žygiuodamas į Persiją, kaip rašoma *Tėvų gyvenimuose*, Julijonas į vakarus pasiuntė demoną, idant šis jam iš ten parneštų atsakymą[370]. Kai demonas pasiekė kažkokią vietą, dešimt dienų tenai išstovėjo nejudėdamas, nes vienas vienuolis ten dieną naktį meldėsi. Ir kai jis grįžo, nieko nepešęs, Julijonas paklausė: „Kur taip ilgai užtrukai?" – Šis atsakė: „Dešimt dienų viešumoje laikiausi prieš vienuolį, laukdamas, gal jis liausis meldęsis, kad galėčiau toliau keliauti. Kadangi nesiliovė, man sutrukdė eiti prošal, ir aš grįžau, nieko nepasiekęs". – Supykęs Julijonas pasakė, kad atsilygins tam vienuoliui kerštu, kai nukeliaus į tą vietą. Na o kadangi demonai jam žadėjo pergalę prieš persus, tai jo žynys vieno krikščionio pasiteiravo: „Kaip manai, ką dabar veikia kalvio sūnus?" – Šis jam atsakė: „Dirba Julijonui karstą!"

Kai Julijonas, kaip rašoma švento Bazilijaus istorijoje ir kaip liudija Šartro vyskupas Fulbertas, nusigavo iki Kapadokijos Cezarėjos, jis ten susidūrė su šventu Bazilijumi, o šis jam

dovanų nusiuntė miežinės duonos[371]. Bet Julijonas pasipiktino ir atsisakė paimti dovaną, o už duoną jam nusiuntė šieno, sakydamas: „Pasiūlei mums negalinčių protauti gyvulių pašaro, tad atsiimk, ką atsiuntęs!“ – Bazilijus atsakė: „Mes pasiuntėme, ką patys valgome, o tu mums padavei, kuo šeri savo gyvulius“. – Supykęs Julijonas pagrasino: „Kai pavergsiu persus, sugriausiu šį miestą, o jo vietą suarsiu, kad ji vadintųsi jau ne žmonių, o kviečių augintoja!“ – Tada Bazilijus sugrįžo, sušaukė žmones ir pamokė, kad jie surinktų pinigus ir dovanomis įsiteiktų imperatoriui, jeigu šis sugrįžtų. Žmonės išsyk paklausė, žvaliai sunešė, kiek turėjo aukso, sidabro ir brangių akmenų, o Bazilijus padėjo iždan, pažymėjęs, kas kiekvieno duota, ir jiems pasakęs: „Viešpats dar gali ir jį sunaikinti, ir mums turtą sugrąžinti“.

Tada Bazilijus tuoj užkopė į kalną, kur stovėjo Švenčiausiosios Mergelės Marijos bažnyčia ir praleido joje tris dienas pasninkaudamas. Žmonėms tebebudint, kitą naktį Švenčiausiosios Mergelės Marijos bažnyčioje Bazilijus per regėjimą išvydo daugybę angelų, o jų viduryje – tokią moterį. Pakilusi nuo sosto, ji tarė šalia esantiems: „Pašaukit man greitai Merkurijų, kad jis užmuštų atskalūną Julijoną, išdidžiai piktžodžiaujantį prieš mane ir mano Sūnų!“ – O Merkurijus buvo toksai kariūnas, kurį Julijonas buvo nužudęs už Kristaus tikėjimą ir kuris buvo toje bažnyčioje palaidotas. Šventas Merkurijus tučtuoj prisistatė su ginklais, kurie ten irgi buvo padėti, ir, gavęs iš jos įsakymą, išskubėjo į mūšį. Pakirdęs Bazilijus nuėjo į tą vietą, kur ilsėjosi šventas Merkurijus su savo ginklais, atidarė jo kapą, bet jame nerado nei kūno, nei ginklų. Tada jis ėmė tardyti sargą, kas galėjęs išnešti ginklus, o šis, davęs priesaiką, patvirtino, jog tą vakarą ginklai dar buvę toje vietoje, kur jie visuomet ir

būdavo. Tad Bazilijus iš ten išėjo, o rytą vėl ten grįžo ir rado Merkurijaus kūną, ginklus ir krauju išteptą ietį.

Vienas vyras iš Julijono kariuomenės grįžęs vėliau papasakojo: „Kai imperatorius Julijonas buvo kariuomenėje, pasirodė nežinomas kariūnas su ginklais ir ietimi. Paspaudęs pentinais žirgą, jis drąsia širdimi puolė Julijoną, galingai įsiūbavo ietį, su didele jėga persmeigė imperatorių per vidurį, išsyk pasitraukė ir daugiau niekada nebepasirodė". – Kol dar kvėpavo, Julijonas, kaip rašoma *Trijų dalių istorijoje*, prisėmė delną savo kraujo ir tėškė į orą, sakydamas: „Tu nugalėjai, Galilėjieti, nugalėjai!"[372] – Ir su šiais žodžiais jis apgailėtinai nusibaigė. Visi jo vyrai pametė jį nepalaidotą, o persai jam nudyrė odą ir iš jos persų karaliui padirbdino kilimėlį po kojomis[373].

APIE PAKLYDIMO LAIKOTARPĮ

APIE PAKLYDIMO LAIKOTARPĮ – Pakalbėjus apie šventes, kurios patenka į laiką, iš dalies priklausantį susitaikymo, o iš dalies – keliavimo laikotarpiui, kurį Bažnyčia mini nuo Kalėdų iki Septuagezimos[374], ateina eilė apžvelgti šventes, kurios būna paklydimo laikotarpiu, prasidėjusiu nuo Adomo ir trukusiu iki Mozės, – šį laikotarpį Bažnyčia mini nuo Septuagezimos iki Velykų.

XXXI. APIE SEPTUAGEZIMĄ

APIE SEPTUAGEZIMĄ XXXI – Septuagezima žymi paklydimo, Seksagezima – našlystės, Kvinkvagezima – atleidimo, o Kvadragezima – dvasinės atgailos laiką. Septuagezima prasideda nuo sekmadienio, per kurį giedama „Apstojo mane"[375], o baigiasi šeštadienį po Velykų[376]. Kaip dėstoma Jono Beleto *Sumoje apie mokytojo tarnystę*, Septuagezima buvo įsteigta dėl trijų priežasčių. Pirmoji iš jų – tai dėl atlygio. Mat šventieji tėvai nustatė, kad, pagerbiant Žengimo į dangų dieną, per kurią mūsų prigimtis įžengė į dangų ir buvo pakylėta viršum angelų chorų, ketvirtadienis[377] visada turi būti laikomas iškilminga šventine diena. Jo metu neturi būti laikomasi pasninko, nes ankstyvojoje Bažnyčioje jis buvo lygiai iškilmingas, kaip ir sekmadienis; dėl to tada būdavo surengiama iškilminga procesija, reiškianti ar mokinių, ar pačių angelų procesiją. Liaudies patarle netgi

virto posakis, kad ketvirtadienis esąs sekmadienio giminaitis, kadangi jis nuo senų laikų buvo lygiai iškilmingas. Bet vėliau užplūdo šventiesiems skirtos šventės, tiek jų švęsti pasidarė tarsi per sunku, todėl ketvirtadienio iškilmės nuslopo. Tad atlyginti už anas dienas šventieji tėvai pridėjo vieną Gavėnios pasninko savaitę ir ją pavadino Septuagezima.

Antra, Septuagezima buvo įvesta dėl ženklinimo, nes šiuo laiku pažymimas paklydimas, tremtis ir vargai visai žmonių giminei nuo Adomo iki pat pasaulio pabaigos. Dabar ši tremtis trunka septynių dienų laikotarpį ir įtaikoma į septynių tūkstančių metų ribas. Juk septyniasdešimt dienų mes suprantame kaip septyniasdešimt šimtmečių. Nuo pasaulio pradžios iki Žengimo į dangų mes suskaičiuojame šešis tūkstančius metų; laiką, kiek lieka nuo tada iki pasaulio pabaigos, suprantame kaip septintąjį tūkstantmetį, o jo ribą tik vienas Dievas žino.

Taigi Kristus mus šeštajame pasaulio amžiuje per krikštą ištraukė iš šios tremties, grąžindamas mums nekaltumo drabužį ir amžinojo atlygio viltį; pasibaigus mūsų tremties laikui, abu drabužiai mus papuoš galutinai. Štai kodėl per šį paklydimo ir tremties laiką mes atidedame į šalį džiaugsmo giesmes, tačiau Velykų šeštadienį vis dėlto pagiedame vieną „Aleliuja", taip padėkodami už amžinosios tėvynės viltį ir šeštame pasaulio amžiuje per Kristų atgaudami nekaltumo drabužį. Prie „Aleliuja" dar jungiamas specialus priedas, o juo ženklinamas vargas, kurį iki šiol privalome vargti, kad įvykdytume Dievo įsakymus. Šeštadienį po Velykų, kurį, kaip jau buvo sakyta, baigiasi Septuagezima, „Aleliuja" giedame dukart, nes, pasibaigus šio pasaulio laikui, mes įgysime dvigubą šlovės drabužį.

Trečia, Septuagezima buvo įvesta dėl žymėjimo. Mat Septuagezima žymi septyniasdešimt metų, kuriuos Izraelio vaikai

buvo Babilono nelaisvėje, tad lygiai kaip jie padėjo į šalį savo instrumentus, bylodami: „Kaipgi mes giedotumėm Viešpaties giesmę *ir t. t.*“[378], taip ir mes atidedame šlovinimo giesmes. Tačiau paskui, kai Kyras aniems davė leidimą sugrįžti, jie šešiasdešimtaisiais metais pradėjo reikšti džiaugsmą, todėl ir mes Velykų šeštadienį, tarytum žymintį tuos šešiasdešimtuosius, giedame „Aleliuja“, minėdami jų džiaugsmą. Tačiau kadangi Izraelio vaikai daug vargo, ruošdamiesi grįžti ir kraudamiesi mantą, tai mes po „Aleliuja“ dar prijungiame tęsinį, kuris ir ženklina tą jų vargą. O šeštadienį, kurį baigiasi Septuagezima, dukart giedame „Aleliuja“, išreikšdami jų džiaugsmo, su kuriuo jie pasiekė savo tėvynę, pilnatvę.

Izraelio sūnų nelaisvės ir tremties laikas perteikia mūsų kelionės laiką, nes kaip jie šešiasdešimtaisiais metais buvo išlaisvinti, taip ir mes esame išvaduoti šeštajame pasaulio amžiuje; kaip jie privargo, kraudamiesi mantą, taip ir mes jau išlaisvinti vargstame, vykdydami Dievo įsakymus. Tačiau kai bus grįžta į tėvynę, visas vargas liausis, stos galutinė šlovė, ir mes savo kūnu ir siela giedosime dukart „Aleliuja“.

Taigi šituo tremties laiku Bažnyčia, prispausta daugybės vargų ir beveik nugarmėjusi į nevilties bedugnę, giliai dūsaudama šaukia savo liturgijoje, sakydama: „Mirties skausmai apstojo mane *ir t. t.*“[379]. Taip Bažnyčia parodo daugeriopus savo vargus, kuriuos ji patiria kaip užsitrauktą nelaimę, kaip susilauktą dvigubą bausmę ir kaip kai kurių padarytą nusižengimą[380]. O kad jinai neprarastų vilties, *Evangelijoje* ir *Laiške* jai yra siūlomi trejopi išganingi vaistai ir trejopas atlygis. Vaistai būtų štai tokie, jeigu tik ji nori išsivaduoti iš tų nelaimių: jai privalu plušėti sielos vynuogyne, ravint ydas ir nuodėmes; paskui – bėgti dabartinio gyvenimo bėgiu, vykdant atgailos

darbus; galiausiai – narsiai kovoti dvikovoje prieš visas velnio pagundas. Ir jeigu ji tai darys, pelnys trejopą atlygį, nes triūsiančiai atiteks denaras[381], bėgančiai – žaidynių nugalėtojo dovana[382], o kovojančiai – vainikas.

Kadangi Septuagezima ženklina taip pat ir mūsų nelaisvės laiką, mums irgi yra siūlomas vaistas, kaip galime išsivaduoti iš tos nelaisvės, o būtent: bėgti gyvenimo bėgiu, kovoti dvikovoje ir išsipirkti gautuoju denaru.

XXXII. APIE SEKSAGEZIMĄ

APIE SEKSAGEZIMĄ XXXII – Seksagezima prasideda sekmadienį, kurį giedama „Pabusk, Viešpatie"[383], ir baigiasi trečiadienį po Velykų. O įsteigta šioji šventė dėl atlygio, ženklinimo ir žymėjimo[384].

Dėl atlygio, tai popiežius Melchiadas[385] ir šventas Silvestras[386] nustatė, kad kiekvieną šeštadienį būtų valgoma du kartus, idant dėl pasninko, kurio žmonės laikosi penktadieniais, kada bet kuriuo laiku privalu pasninkauti, nebūtų fiziškai išsenkama. Taigi siekdami atlyginti už tuos šeštadienius, jie prie Gavėnios pridėjo vieną savaitę ir ją pavadino Seksagezima.

Kita priežastis – dėl ženklinimo. Mat Seksagezima ženklina Bažnyčios našlavimo laiką ir jos liūdesį dėl Sužadėtinio nebuvimo, nes našlėms privalu teikti šešiasdešimtąją derliaus dalį[387]. Paguodai dėl nesančio Sužadėtinio, kuris yra paimtas į dangų, Bažnyčiai suteikiami du sparnai, o būtent šešių gailestingumo darbų vykdymas[388] ir dekalogo vykdymas; dėl to Seksagezima reiškia „šešis kartus po dešimt", nes šešetu išreiškiami šeši gailestingumo darbai, o dešimtimi – Dekalogas.

Trečia priežastis – dėl žymėjimo, nes Seksagezima ne tik ženklina našlavimo laiką, bet ir žymi mūsų atpirkimo slėpinį. Juk dešimtimi yra išreiškiamas žmogus, kuris yra dešimtoji drachma[189] dėl to, kad buvo sukurtas, idant atitaisytų devynių angelų luomų žlugimą[190]. Arba dešimtimi žmogus išreiškiamas dėl to, kad susideda iš keturių skysčių, susijusių su kūnu, o sieloje turi tris galias, būtent atmintį, nuovoką ir valią; pastarosios buvo sukurtos, idant tarnautų Švenčiausiajai Trejybei, kad mes ja ištikimai tikėtume, ją karštai mylėtume ir visada atmintyje laikytume. Šešetu išreiškiami šeši slėpiniai, kurių dėka dešimtasis žmogus yra atpirktas; tie slėpiniai yra įsikūnijimas, gimimas, kentėjimas, nužengimas į pragarą, prisikėlimas ir žengimas į dangų.

Seksagezima tęsiasi iki trečiadienio po Velykų, kai giedama „Eikite, mano Tėvo palaiminti sūnūs“[191], nes tie, kurie lavina save gailestingumo darbais, girdės tą „Eikite, palaiminti“, kaip liudija pats Kristus, kai durys atsidarys Sužadėtinei, ir ji džiaugsis, apkabinta Sužadėtinio.

Laiške Seksagezimos sekmadienio Mišioms Bažnyčiai yra primenama kantriai kaip Pauliui kęsti vargą dėl Sužadėtinio nebuvimo. Evangelijoje ji raginama nuolat atkakliai sėti gerus darbus, todėl ji – kuri lyg puolus į nevilties šaukė: „Apstojo mane *ir t. t.*“ – dabar, atgavusi žadą, per Mišias prašo pagelbėti jai varguose ir iš jų išvaduoti, sakydama: „Pabusk, Viešpatie, *ir t. t.*“ ir kartodama tą „Pabusk“ tris kartus. Juk Bažnyčioje esama tokių, kuriuos slegia nelaimės, bet jie nepraranda drąsos; esama tokių, kuriuos nelaimės prislegia, ir jie praranda drąsą; ir esama tokių, kurių nelaimės neprislegia, ir jie nepraranda drąsos, tačiau esama pavojaus, kad juos palauš sėkmė, kadangi jie nepatiria pavojų. Todėl Bažnyčia šaukia, kad Jis pabustų ir

sutvirtintų pirmąją grupę, jų nevaduodamas, kadangi atrodo, jog jie miega. Ji šaukia, kad Jis pabustų ir atsigręžtų į antrąją grupę, nuo kurios atrodo nusigręžęs, tarsi juos būtų atstūmęs. Dėl trečios, tai ji šaukia Jį pabusti, padėti jiems sėkmėje ir juos išlaisvinti.

XXXIII. APIE KVINKVAGEZIMĄ

APIE KVINKVAGEZIMĄ XXXIII – Kvinkvagezima trunka nuo sekmadienio, per kurį giedama „Būk man Dievas globėjas“[392], o baigiasi per pačias Velykas. Ji buvo įsteigta dėl papildymo, ženklinimo ir žymėjimo[393].

Kai dėl papildymo, tai žinotina štai kas: nors mes, sekdami Kristumi, privalome pasninkauti 40 dienų, bet tuo laikotarpiu susidaro tik 36 pasninkui tinkančios dienos, mat sekmadieniais nėra pasninkaujama ir dėl džiaugsmo bei pagarbos Prisikėlimui, ir dėl Kristaus pavyzdžio, nes Jis Prisikėlimo dieną *dukart* valgė, – kai įžengė *pas mokinius pro uždarytas duris*, ir tie pasiūlė Jam gabalėlį keptos žuvies bei korį medaus, o kitą kartą, kaip nurodo kai kurie, – su mokiniais, ėjusiais į Emausą. Todėl papildant sekmadienius ir buvo pridėtos keturios dienos. Be to, dvasininkai, matydami, jog paprastus žmones turėtų pranokti savo šventumu lygiai taip, kaip juos pranoksta savo luomu, pradėjo susilaikyti nuo maisto ir pasninkauti dviem dienom anksčiau prieš anas keturias; šitaip buvo pridėta viena savaitė, kuri ir buvo pavadinta Kvinkvagezima. Ir tatai, kaip sako Ambraziejus, nustatė popiežius Telesforas[394].

Kita priežastis – dėl ženklinimo, nes Kvinkvagezima ženklina atleidimo metą, tai yra atgailos, per kurią visa atleidžiama,

laiką. Juk penkiasdešimtieji metai būdavo jubiliejiniai, ir tai būdavo atleidimo metai, nes tada atleisdavo skolas, vergus paleisdavo į laisvę, ir visi susigrąžindavo savo nuosavybę. Tuo būdavo pažymima, kad per atgailą atleidžiamos nuodėmių skolos, visi išlaisvinami iš demonų vergijos ir sugrąžinami į dangaus buveinių valdas.

Trečia priežastis – dėl žymėjimo, nes Kvinkvagezima ne tik ženklina atleidimo laiką, bet taip pat žymi palaimos būseną. Mat vergai penkiasdešimtaisiais metais būdavo paleidžiami į laisvę; penkiasdešimtąją dieną nuo avinėlio paaukojimo[395] buvo duotas Įstatymas; penkiasdešimtąją dieną po Velykų buvo atsiųsta Šventoji Dvasia, todėl šis skaičius žymi palaimą, kuomet bus pasiekta laisvė, sužinota tiesa ir visiškai įgyvendinta meilė.

Yra trys būtini dalykai, nurodomi mums *Laiške* ir *Evangelijoje* tam, kad atgailos darbai būtų įvykdyti iki galo, o būtent: meilė, skelbiama *Laiške*, Viešpaties kančios atminimas ir tikėjimas, suprantamas iš regėjimo suteikimo aklajam; šie dalykai yra nurodomi *Evangelijoje*. Mat pats tikėjimas darbus padaro priimtinus, kadangi be tikėjimo neįmanoma patikti Dievui, o Jo kančios atminimas juos palengvina. Dėl to Grigalius sako: „Jeigu prisimenama Kristaus kančia, tai nėra nieko, ko nebūtų galima ramia širdimi ištverti“[396]. Meilė atgailos darbus paverčia nuolatiniais, nes, kaip sako Grigalius, Dievo meilė negali išeiti poilsio[397]. Juk jeigu ji yra, tai nuveikia didžius darbus, o jeigu liaujasi darbuotis, tai nėra meilės.

Tad kaip iš pradžių Bažnyčia lyg praradusi viltį šaukė: „Apstojo mane *ir t. t.*’[398], – o paskui atsitokėjusi paprašė pagalbos, taip čia, įgavusi pasitikėjimo ir atgavusi viltį pelnyti atleidimą per atgailą, jinai jau meldžiasi ir sako: „Būk man Dievas globėjas

ir t. t."[399]. Čia ji prašo keturių malonių, o būtent: apsaugojimo, paspirties, priebėgos ir vadovavimo. Visi Bažnyčios vaikai būna arba malonės, arba nuodėmės, arba nelaimių, arba pasisekimų būsenoje. Tiems, kas patiria malonę, Bažnyčia prašo paspirties, idant jie toje malonėje būtų sutvirtinti. Tiems, kas pateko į nuodėmę, ji prašo Dievo būti jiems priebėga. Tiems, ką užklupo nelaimės, Bažnyčia prašo apsaugojimo, kad jie sulauktų tose bėdose Jo apsaugos. Tiems, ką lydi pasisekimai, ji prašo vadovavimo, idant per juos jie Dievo būtų be pavojų vedami.

Kaip sakyta, Kvinkvagezima baigiasi Velykų dieną, nes atgaila skatina mus prisikelti gyvenimo naujumui. Šiuo laiku dažniausiai kartojama penkiasdešimtoji – atgailos ir atleidimo – psalmė, būtent „Pasigailėk manęs, Dieve"[400].

XXXIV. APIE KVADRAGEZIMĄ

APIE KVADRAGEZIMĄ XXXIV – Kvadragezima prasideda sekmadieniu, per kurį yra giedama „Pašaukė mane *ir t. t.*", kuomet Bažnyčia, kuri, prispausta gausybės vargų, buvo sušukusi „Apstojo mane *ir t. t.*"[401], o paskui atgavo kvapą, pašaukusi pagalbos, sakydama „Pabusk, Viešpatie"[402] bei „Būk man Dievas globėjas *ir t. t.*"[403], dabar pasirodo esanti išgirsta, sakydama „Pašaukė mane *ir t. t.*"[404]. Pažymėtina, kad Kvadragezima apima 42 dienas, įskaičiavus sekmadienius; kai iš jų atimami 6 sekmadieniai, lieka 36 dienos, skirtos susilaikymui; jos sudaro dešimtą metų dalį. Mat metai turi 365 dienas, o 36 sudaro dešimtadalį. Prie jų pridedamos keturios ankstesnės dienos, idant susidarytų šventas keturiasdešimties dienų skaičius, kurį Išganytojas pašventino savo pasninku.

Galima pateikti tris priežastis, kodėl mes būtent šitiek dienų laikomės pasninko. Pirmoji nurodyta Augustino, nes Matas iki Kristaus pateikė keturiasdešimt kartų[405]. Taigi Viešpats pas mus nužengė po keturiasdešimties kartų, idant mes po keturiasdešimties dienų pas Jį pakiltume. Augustinas pateikia ir kitą priežastį, sakydamas[406]: „Tam, kad turėtume penkiasdešimt, prie keturiasdešimt reikia pridėti dešimt, nes tam, kad pasiektume palaimingą atilsį, visą dabartinio gyvenimo laiką turime plušėti; todėl ir Viešpats keturiasdešimt dienų pasiliko su mokiniais, o dešimtą dieną po to pasiuntė Šventąją Dvasią Guodėją".

Trečiąją priežastį pateikia mokytojas Prepozityvas *Sumoje apie pareigą*, sakydamas[407]: „Pasaulis yra padalintas į keturias dalis, o metai – į keturis laikus; žmogus susideda iš keturių elementų bei keturių kompleksijų; mes esame peržengę Naująjį Įstatymą, sudėtą į keturias Evangelijas, taip pat Senąjį Įstatymą, perteiktą dešimčia įsakymų. Taigi reikia, kad dešimt būtų padaugintas iš keturių, idant taip sudarytume keturiasdešimt, tai yra kad Senojo ir Naujojo Įstatymo įsakymus įvykdytume per visą šito gyvenimo laiką. Mūsų kūnas, kaip sakėme, susideda iš keturių elementų, kurie mumyse turi tarsi kokias keturias buveines. Ugnis viešpatauja akyse, oras – liežuvyje ir ausyse, vanduo – lyties organuose, žemė – rankose ir kituose sąnariuose. Taigi akyse glūdi nerimas, liežuvyje ir ausyse – pokštavimas, genitalijose – geidulys, rankose ir kituose sąnariuose – žiaurumas. Šiuos keturis dalykus išpažįsta muitininkas iš Evangelijos[408]. Kadangi jis stovi atstu, išpažįsta pasileidimą, kuris yra toks dvokiantis, – tarym jisai sakytų: „Nedrįstu artintis, Viešpatie, idant nedvokčiau tavo šnervėse". Kadangi muitininkas nedrįsta į dangų pakelti akių, jis išpažįsta nerimą. Kadangi

jis ranka mušasi į krūtinę, išpažįsta žiaurumą. Kadangi sako: „Būk gailestingas man, nusidėjėliui“[409], išpažįsta pasileidimą, nes pasileidėliais paprastai vadinami nusidėjėliai arba veikiau ištvirkautojai“. – Taip pasakoja Prepozityvas.

Grigalius homilijose irgi pateikia tris priežastis, sakydamas: „Kodėl per pasninką paisoma skaičiaus 40? – Argi ne todėl, kad keturiomis Evangelijų knygomis būtų įgyvendinta Dekalogo galia? Taip pat ir šiame mirtingame kūne mes susidedame iš keturių elementų ir, pataikaudami to kūno geismams, priešinamės Viešpaties įsakymams. Tad kadangi per kūno troškimus mes paniekinome Dekalogo įsakymus, visai teisinga, kad tą patį kūną silpnintume keturiasdešimt kartų. O kadangi nuo Kvadragezimos sekmadienio iki Velykų dienos yra šešios savaitės, tai yra 42 dienos, iš kurių nuo pasninkavimo atimami šeši sekmadieniai, tai lieka 36 pasninkavimo dienos. Metai turi 365 dienas, todėl mes Dievui tarytum atiduodame savo metų dešimtinę“[410]. – Taip rašo Grigalius.

Dėl to, kad mes nesilaikome pasninko tuo metu, kada pasninkavo Kristus – o Jis pradėjo jį tuoj po krikšto, – bet veikiau jungiame jį prie Velykų, tai magistro Jono Beleto *Sumoje apie tarnystę* aiškinama, nurodant keturias priežastis[411]. Pirmoji štai kokia: jei norime su Kristumi prisikelti, tai kadangi Jisai už mus kentėjo, ir mes turime su Juo kentėti. Antra priežastis yra tai, kad šitaip mes mėgdžiojame Izraelio vaikus, o tai patvirtinama tuo, kad ir pirmąsyk, kai jie išėjo iš Egipto, ir vėliau, kai išėjo iš Babilono, ir pirmieji, ir antrieji tuoj pat šventė Velykas. Todėl ir mes, juos mėgdžiodami, šiuo metu pasninkaujame, idant taptume verti iš Egipto ir Babilono, tai yra iš šio pasaulio, įžengti į amžinosios nuosavybės žemę. Trečia priežastis yra štai kokia: kadangi karštas geidulys mus paprastai labiau degina

pavasarį, tai šiuo metų laiku mes daugiausia ir pasninkaujame, idant atšaldytume kūno karštį. Ketvirtą priežastį sudaro tai, kad tuoj po pasninko mes turime priimti Viešpaties Kūną. Tad kaip Izraelio sūnūs sekindavo save ir valgydavo karčias laukines salotas, kol ateidavo laikas valgyti Velykų ėriuką, taip ir mes privalome išsekinti save atgailaudami, idant galėtume vertai suvalgyti gyvybės Avinėlį.

XXXV. APIE KETURIŲ METŲ LAIKŲ PASNINKUS

APIE KETURIŲ METŲ LAIKŲ PASNINKUS XXXV – Keturių metų laikų pasninkai yra įsteigti popiežiaus Kaliksto. Šių pasninkų laikomasi keturiskart per metus pagal keturis metų laikus, o tai turi daug priežasčių[412]. Pirmoji – tai dėl to, kad pavasaris yra šiltas ir drėgnas, vasara – karšta ir sausa, ruduo – šaltas ir sausas, o žiema – šalta ir drėgna. Taigi pasninkaujame pavasarį, idant savyje sutramdytume kenksmingą drėgmę, tai yra geidulingumą; vasarą – idant savy pažabotume žalingą karštį, tai yra godumą; rudenį – kad pažabotume puikybės sausrą, o žiemą – kad pažabotume neištikimybės ir niekšybės speigą[413].

Antroji priežastis, kodėl pasninkaujame būtent keturis kartus per metus, yra tai, kad pirmas tokio pobūdžio pasninkas tenka kovo mėnesiui, o būtent pirmai Gavėnios savaitei, idant tuo metu mumyse apnyktų ydos – mat neįmanomas daiktas, kad jos visai pranyktų, – ir kad mumyse prasikaltų dorybių daigai. Antras pasninkas tenka vasarai, tai yra Sekminių savaitei, nes tada ateina Šventoji Dvasia, o mes privalome degti Šventosios Dvasios karščiu. Trečiąkart pasninkaujame rugsėjo mėnesį, prieš švento Mykolo šventę, nes tuo metu yra surenkami vaisiai,

ir tada mums privalu Dievui atiduoti savo gerųjų darbų vaisius. Ketvirtąkart pasninkaujame gruodį, nes tuo metu numiršta žolynai, ir tada mums privalu mirti pasauliui.

Trečia priežastis yra tai, kad sektume žydais. Mat žydai pasninkaudavo keturiskart per metus: prieš savo Velykas, prieš Sekmines, prieš Skėnopėgiją[414], tai yra prieš Palapinės pastatymą, rugsėjo mėnesį, ir prieš Enkainijas[415], tai yra prieš Pašventinimą, gruodžio mėnesį.

Ketvirtoji yra tokia. Žmogus susideda iš keturių elementų, kiek tai susiję su jo kūnu, ir iš trijų galių, būtent mąstomosios, geidulingosios ir tūžmingosios, kiek tai susiję su jo siela. Vadinasi, idant šiuos elementus ir šias galias suvaldytume, mes pasninkaujame keturis kartus per metus po tris dienas, nes ketvertas priskiriamas kūnui, o trejetas – sielai. Šias priežastis nurodo magistras Jonas Beletas[416].

Penkta priežastis, kaip sako Jonas Damaskietis, yra tokia: pavasarį pagausėja kraujo, vasarą – tulžies, rudenį – juodosios tulžies, o žiemą – gleivių[417]. Taigi pavasarį pasninkaujame, idant mumyse nusilptų geidulingumo ir nepadorios linksmybės kraujas – juk sangvinikas yra geidulingas ir linksmas žmogus. Vasarą pasninkaujame, idant nusilptų piktybės ir apgavystės tulžis, nes juk cholerikas iš prigimties yra piktas ir suktas. Rudenį pasninkaujame, idant nusilptų juodoji troškimo ir liūdesio tulžis – juk melancholikas iš prigimties yra godus ir liūdnas. Žiemą pasninkaujame, idant nusilptų nejautrumo ir tingulio gleivės – juk flegmatikas iš prigimties yra nejautrus ir tingus.

Šešta priežastis yra tai, kad pavasaris yra gretinamas su oru, vasara – su ugnimi, ruduo – su žeme, žiema – su vandeniu. Taigi pasninkaujame pavasarį, idant mumyse būtų sutramdytas pasipūtimo ir išdidumo oras, vasarą – idant būtų sutramdyta

aistringumo ir godumo ugnis, rudenį – idant būtų sutramdyta šalčio ir tamsaus nežinojimo žemė. Žiemą pasninkaujame, idant būtų sutramdytas lengvabūdiškumo ir nepastovumo vanduo.

Septinta priežastis yra tai, kad pavasaris yra siejamas su vaikyste, vasara – su jaunyste, ruduo – su branda, arba suaugusio vyro amžiumi, o žiema – su senatve. Taigi pasninkaujame pavasarį, idant nekaltumu pabūtume vaikais, vasarą – idant pastovumo keliu pasidarytume jaunuoliais, o rudenį – kad per nuosaikumą virstume brandžiais žmonėmis[418]. Žiemą mes pasninkaujame, idant dėl išminties ir garbingo gyvenimo taptume senoliais arba veikiau – kad atsiteistume už tai, kuo per tuos visus keturis laikus prasikaltome.

Aštuntą priežastį nurodo magistras Gijomas iš Osero[419]. Mes pasninkaujame keturiskart per metus, kad ištaisytume tai, kuo nusidėjome per tuos keturis metų laikus. Pasninkas trunka tris dienas, idant per dieną atsiteistume už tai, kuo nusižengėme per mėnesį; pasninkaujame trečiadienį, kadangi tada Viešpats buvo Judo išduotas, penktadienį – kadangi tądien Jis buvo nukryžiuotas, ir šeštadienį – kadangi tądien Jis gulėjo kape, ir apaštalai liūdėjo dėl Viešpaties nužudymo.

XXXVI. APIE ŠVENTĄ IGNOTĄ

APIE VARDĄ – Ignotas – tarsi *ignem patius*[420], tai yra *ignem patiens diuini amoris* „patiriantis dieviškosios meilės ugnį“.

APIE ŠVENTĄ IGNOTĄ XXXVI – Ignotas buvo švento Jono mokinys[421] ir Antiochijos vyskupas. Sakoma, kad jis Švenčiausiajai Mergelei nusiuntė laišką su šitokiais žodžiais: „Kristaus nešiotojai Marijai josios Ignotas. Mane, neofitą[422] ir tavojo Jono

mokinį, turėjai sustiprinti ir paguosti, nes apie tavąjį Jėzų sužinojau nuostabių papasakoti dalykų ir buvau pritrenktas dėl to, ką išgirdau. Aš iš visos širdies trokštu, kad tu, kuri visada buvai su Juo artimai susijusi ir žinojai Jo slėpinius, suteiktumei man dar didesnio tikrumo dėl to, ką esu girdėjęs. Liki sveika, ir tegu iš tavęs, dėl tavęs ir tavyje būna sustiprinami neofitai, kurie yra su manimi". – Švenčiausioji Mergelė, Dievo Motina Marija jam atsakė šitokiais žodžiais: „Ignotui, mylimam bendramoksliui, nuolanki Jėzaus Kristaus tarnaitė. Ką iš Jono išgirdai ir sužinojai apie Jėzų, yra tiesa. Tikėk tuo, tam atsidėk, tvirtai laikykis krikščionybės įžado ir su įžadu suderink papročius ir gyvenimą. Aš su Jonu ateisiu tavęs ir tų, kurie yra su tavimi, aplankyti. Laikykis, narsiai veik tikėjime, ir tenepaveikia tavęs persekiojimo rimtumas, o siela tegu gyvuoja ir džiūgauja Dieve Išganytojuje"[423].

Šventas Ignotas buvo toks autoritetingas, kad net Dionizijus, apaštalo Pauliaus mokinys, buvęs nepaprastai iškilus filosofijoje ir nepaprastai tobulas moksle apie Dievą[424], savo teiginiams patvirtinti švento Ignoto žodį pasitelkė kaip patikimą dalyką. Kaip pats liudija knygoje *Apie dieviškuosius vardus*, kažkokie žmonės peikė žodžio *amor* vartojimą[425] kalbant apie dieviškus dalykus, teigdami, kad jiems tinka ne *amor*, o *dilectio*. Norėdamas parodyti, kad visur, kalbant apie dieviškus dalykus, tinka vartoti *amor*, Dionizijus tarė: „O dieviškasis Ignotas rašo: *Amor meus crucifixus est* – mano meilė yra nukryžiuota"[426].

Trijų dalių istorijoje skaitome[427], kad Ignotas virš kažkokio kalno išgirdęs angelus giedant antifonas[428], todėl nurodęs, kad bažnyčioje būtų giedamos antifonos, o psalmės būtų atliekamos, taikantis prie antifonų.

Šventas Ignotas ilgai meldė Viešpatį už Bažnyčios taiką, bijodamas dėl pavojaus, tykančio ne jo, bet netvirtai tikinčiųjų. Todėl kai imperatorius Trajanas, kuris pradėjo valdyti 100-aisiais Viešpaties metais[429], grįžo po pergalės ir visiems krikščionims pagrasino mirtimi, šventas Ignotas išėjo jo pasitikti ir atvirai pareiškė, jog esąs krikščionis[430]. Trajanas jį, sukaustytą geležies retežiais, perdavė dešimčiai kareivių ir paliepė jį atvesti į Romą, o jam pagrasino, kad tenai bus atiduotas suryti laukiniams žvėrims. Taigi kai šventąjį vedė į Romą, jis siuntinėjo į visas bažnyčias laiškus ir stiprino jas Kristaus tikėjime; vieną laišką jis parašė Romos bažnyčiai, prašydamas, kaip liudijama *Bažnyčios istorijoje*[431], kad netrukdytų jo kankinystei. Ten jis taip kalba: „Nuo Sirijos iki Romos aš žemėje ir jūroje dieną ir naktį kovoju su žvėrimis; supančiotą ir surištą, mane veda dešimt žiaurių kaip leopardai kareivių, paskirtų mane saugoti. Nuo mūsų geradaryščių jie darosi vis žiauresni, bet aš dėl jų niekšybių tiktai labiau tobulėju. O išganingieji žvėrys, kurie yra man ruošiami! Kada jie pasirodys, kada bus išleisti, kada jiems bus leista pasigardžiuoti mano mėsa? Kviesiu juos mane ryti ir melsiu, kad tik jie nebijotų, kaip kai kuriems padarė, paliesti mano kūno, ir netgi, jei dels, aš panaudosiu jėgą, aš pats juos užpulsiu. Prašau jūsų, romiečiai, suteikti man šią malonę, nes aš žinau, kas man naudinga: ugnys, kryžiai, žvėrys, kaulų sutrupinimas, visų sąnarių bei viso kūno išnarstymas ir visi velnio sukurti kankinimai – tegu jie mane vieną užgriūna, kad tik nusipelnyčiau pasiekti Jėzų Kristų!“

Kai šventas Ignotas atvyko į Romą ir buvo atvestas priešais Trajaną, imperatorius jam tarė: „Ignotai, kodėl kurstai sukilti Antiochiją ir verti į krikščionybę mano tautą?“ – Jam Ignotas: „O kad ir tave galėčiau atversti, idant visada turėtum tvirčiausią

valdžią!“ – Jam Trajanas: „Paaukok mūsų dievams, ir būsi vyriausias iš visų žynių“. – Jam Ignotas: „Nei aš tavo dievams aukosiu, nei trokštu tavo siūlomo paaukštinimo!.. Gali su manimi daryti, ką nori, bet niekaip manęs nepakeisi!“ – Trajanas liepė: „Nuplakite jį per pečius švinuotais rimbais, suplėšykite jo šonus kabliais, o žaizdas prikimškite kietų akmenų!“ – Kai visa tai jam padarė, ir jisai liko nepajudinamas, Trajanas tarė: „Atneškite žarijų ir priverskite jį per jas vaikščioti plikomis pėdomis!“ – Jam Ignotas pasakė: „Nei deganti ugnis, nei verdantis vanduo negalės užgesinti manyje meilės Jėzui Kristui!“ – Trajanas pareiškė: „Pikti kerai yra tai, kad, tiek kentėdamas, man nenusileidi“. – Jam Ignotas: „Mes, krikščionys, nesame kerėtojai; mūsų Įstatymas kerėtojus pasmerkia mirti, o štai jūs, kurie garbinate stabus, esate kerėtojai!“ – Trajanas tada liepė: „Kabliais suplėšykite jo nugarą, o žaizdas apiberkite druska!“ – Jam Ignotas pasakė: „Šio laiko kentėjimai nėra verti būsiančios garbės!“[432] – Ir Trajanas paliepė: „Dabar jau tempkite jį, surakintą geležinėm grandinėm, riškite prie stulpo, saugokite kalėjimo gilumoje, neduokite jam valgyti ir gerti, o po trijų dienų atiduokite žvėrims suryti“.

Trečiąją dieną imperatorius, senatas ir visa tauta susirinko, kad pamatytų Antiochijos vyskupą, turėsiantį susigrumti su žvėrimis. Trajanas tarė: „Kadangi Ignotas yra išdidus ir užsispyręs, suriškite jį ir paleiskite prieš jį du liūtus, idant iš jo nieko neliktų“. – Tada šventasis Ignotas kreipėsi į šalia stovėjusius žmones: „Romiečiai, regintys šią kovą! Ne be naudos pasidarbavau, kad tatai kenčiu ne už nedorybę, bet už dorumą!“ – Ir paskui jis ėmė kalbėti, kaip liudijama *Bažnyčios istorijoje*[433]: „Esu Kristaus kviečiai – mane sumals žvėrių dantys, idant tapčiau šviesia duona!“ – Tatai girdėdamas,

imperatorius tarė: „Didi yra krikščionių ištvermė! Kas iš graikų vardan savo dievo šitiek ištvertų?“ – Ignotas atsakė: „Tai aš ne savo jėgomis, o su Kristaus pagalba ištvėriau!“ – Tada jis ėmė liūtus erzinti, kad tie pultų jo ryti. Du nuožmūs liūtai pribėgo, tačiau jį tik pasmaugė, o kūno nė kiek nelietė. Tai regėdamas, Trajanas su didžiule nuostaba pasitraukė, paliepęs, kad nebūtų draudžiama, jei kas nors norėtų išnešti jo kūną. Krikščionys pasiėmė jo kūną ir jį pagarbiai palaidojo.

Kai Trajanas gavo tokius laiškus, kuriuose Plinijus Sekundas[434] labai aukštai įvertino krikščionis, kuriuos imperatorius buvo liepęs nužudyti, tai susikrimto dėl to, ką buvo padaręs Ignotui, ir įsakė, kad joks krikščionis nebūtų persekiojamas, tačiau būtų baudžiamas, jei pakliūtų į rankas teisingumui.

Dar mes skaitome[435], kad per tiek rūšių kankinimų šventas Ignotas nesiliovė šaukti Jėzaus Kristaus vardo. Kai kankintojai jo paklausė, kodėl jis taip dažnai tariąs šį vardą, Ignotas atsakė: „Laikau šį vardą įrašytą savo širdy ir todėl negaliu liautis jo šauktis!“ – Taigi po jo mirties žmonės, kurie tatai buvo nugirdę, išima, norėdami nuodugniau ištirti, jo širdį iš kūno ir, perpjovę ją per vidurį, atranda, kad ji visa aukso raidėmis išrašinėta žodžiais „Jėzus Kristus“. Dėl to įtikėjo daugybė žmonių.

Aiškindamas psalmę „Gyvenantis danguje“[436], Bernardas apie šį šventąjį taip sako: „Didis tas Ignotas – klausytojas mokinio, kurį mylėjo Jėzus[437] ir tasai kankinys, kurio brangiais palaikais yra praturtintas mūsų skurdas. Gausiuose laiškuose jis sveikina Mariją kaip „Kristaus nešiotoją“ – tai yra išskirtinis aukštos padėties vardas ir neišmatuojamos garbės pareiškimas“[438].

XXXVII. APIE ŠVENČIAUSIOSIOS MERGELĖS APVALYMĄ

APIE ŠVENČIAUSIOSIOS MERGELĖS APVALYMĄ XXXVII – Švenčiausiosios Mergelės apvalymas įvyko 40-ą dieną po Viešpaties gimimo. Įprasta šią šventę vadinti trimis vardais, o būtent: Apvalymo, Susitikimo[439] ir Grabnyčių[440].

Apvalymu šventė vadinama dėl to, kad 40-tą dieną po Viešpaties gimimo Švenčiausioji Mergelė atėjo į šventyklą, idant pagal nusistovėjusį Įstatymą būtų apvalyta, nors ji tam Įstatymui ir nebuvo pavaldi. Mat *Kunigų* knygos 12 skyriuje nustatyta, kad moteris, kuri, tapusi nėščia, pagimdė sūnų, septynias dienas laikoma nešvaria, tai yra nešvaria bendrauti su žmonėmis ir įžengti į šventyklą[441]. Suėjus septynioms dienoms, ji pasidarydavo švari santykiams su žmonėmis, tačiau po to dar 33 dienas būdavo laikoma nešvari įžengti į šventyklą. Kai pagaliau praeidavo 40 dienų, ji 40-tą dieną įeidavo į šventyklą ir atnašaudavo sūnų bei dovanas. Jei moteris būdavo pagimdžiusi mergaitę, dienų skaičius būdavo dvigubinamas, kiek tai susiję su santykiais su žmonėmis ir įžengimu į šventyklą.

Paaiškinti, kodėl Viešpats 40-tą dieną paliepė į šventyklą atnešti berniuką, galima trimis priežastimis[442]. Viena iš jų yra tai, kad šitaip pažymima, jog lygiai kaip berniukas 40-tą dieną įvedamas į medžiaginę šventyklą, taip ir siela kaip paprastai 40-tą dieną nuo pastojimo į kūną įsilieja tarytum į kokią savo šventyklą. Taip yra dėstoma *Scholastinėje istorijoje*[443], nors gydytojai tvirtina, jog kūnas sukuriamas per 46 dienas. Antra priežastis – jog lygiai kaip siela, 40-tą dieną įsiliejusi į kūną, būna to kūno sutepama, taip ji būna visiškai apvaloma nuo tos dėmės, kai berniukas 40-tą dieną patenka į šventyklą, ir

už jį paaukojamos aukos. Trečia priežastis – kad šitaip būtų duota suprasti, jog į dangiškąją šventyklą nusipelnys įžengti tie, kas norės laikytis Dešimties įsakymų, tikėdami keturiomis Evangelijomis.

Moteriai, pagimdžiusiai mergaitę, padvigubėja dienų, kol ji galės įžengti į šventyklą, lygiai kaip padvigubėja ir dienų, per kurias įsčiose susidaro kūnas. Mat jei vyro kūnas organais aprūpinamas ir pabaigiamas per 40 dienų, o 40-ąją jam įkvepiama siela, tai moters kūnas pabaigiamas per 80 dienų, o siela jam įvepiama 80-ąją. Tai, kodėl įsčiose moters kūnas dvigubai lėčiau pabaigiamas nei vyro ir dvigubai vėliau jam įkvepiama siela, galima, atmetus gamtines, paaiškinti trimis tokiomis priežastimis. Pirmoji – kadangi Kristus ketino priimti vyriškos lyties kūną ir todėl, kad šią lytį pagerbtų, ir todėl, kad sau didesnę šlovę padarytų, tai Jis panorėjo, kad ir berniukas greičiau formuotųsi, ir motina greičiau apsivalytų. Antroji – kadangi moteris nusidėjo daugiau nei vyras, tai lygiai kaip jai išorėje, tai yra pasaulyje, buvo padvigubinta kančių, palyginti su vyro, taip tų kančių jai turėjo būti padvigubinta ir viduje, tai yra įsčiose. Trečioji – kad šitaip būtų pareikšta, jog moteris tam tikru būdu labiau už vyrą įkyrėjo Dievui, nes daugiau nusižengė. Juk Dievui mes savo nedorais darbais tam tikru būdu įkyrime. Dėl to Jis sako (*Izaijo* 43): „Tu darei man lažą savo nuodėmėmis, padarei man vargo savo neteisybėmis“[444]. – Ir dar *Izaijas*: „Aš pailsau bekęsdamas“[445].

Švenčiausioji Mergelė nebuvo pavaldi šiam apvalymo įstatymui, nes pagimdė, tapusi nėščia ne iš vyro sėklos, bet iš slėpiningo dvelksmo. Dėl to Mozė ir pridėjo „tapusi nėščia“[446], nors, kiek tai susiję su kitomis moterimis, kurios visos gimdo, tapusios nėščios, tai vis dėlto ir nebuvo būtina; bet šiuos

žodžius jis pridėjo dėl to, kad, pasak Bernardo, pabijojo prieš Viešpaties Motiną sukelti piktas kalbas.

Vis dėlto Marija čia panoro paklusti šiam įstatymui dėl keturių priežasčių. Pirmoji – kad duotų nuolankumo pavyzdį. Dėl to Bernardas sako: „Tikrai, Švenčiausioji Mergele, tu neturi tam priežasties, ir tau nereikia apvalymo; be to, negi tavo Sūnui reikėjo apipjaustymo? Būk tarp moterų kaip viena iš jų, nes lygiai taip ir tavo Sūnus yra tarp berniukų“[447]. Tasai nuolankumas matyti ne tik iš Motinos, bet ir iš Sūnaus. Jis panašiai panoro Įstatymui paklusti dėl to, kad gimimo metu laikėsi kaip vargšas, apipjaustymo metu – kaip vargšas ir nusidėjėlis, o tądien – kaip vargšas, nusidėjėlis ir vergas; kaip vargšas – tuo, kad pasirinko vargšų atnašą, kaip nusidėjėlis – būtent tuo, kad kaip Motina panoro būti apvalytas, o kaip vergas – kad panoro būti atpirktas. Be to, Jis panoro būti pakrikštytas ne kad nusivalytų kaltę, bet kad mums parodytų kuo didžiausią savo nuolankumą. Šitaip Kristus teikėsi į save suimti visus vaistus, sukurtus pirmapradei nuodėmei naikinti, ir tai ne todėl, kad jautė kokį nors poreikį, bet kad mums parodytų savo didžiulį nuolankumą ir atskleistų, jog savu laiku tie vaistai buvę geri.

Mat prieš prigimtinę nuodėmę laikui bėgant buvo sukurti penki vaistai. Pasak Hugono iš Šventojo Viktoro žodžių, trys iš jų, o būtent atnašos, dešimtinės ir aukojamų gyvulių pjovimas buvo įsteigti Senuoju Įstatymu; šiais trimis išsamiausiai išreiškiamas mūsų atpirkimo darbas[448]. Mat atpirkimo būdas būdavo išreikštas atnaša, atpirkimo kaina – aukojimu, per kurį būdavo pralietas kraujas, o atpirktasis – dešimtine, nes žmogus išreiškiamas dešimtąja drachma[449].

Taigi pirmas vaistas buvo atnaša, dėl to Kainas Dievui atnašavo dovanas iš žemės vaisių, o Abelis – iš gyvulių bandų.

Antrasis buvo dešimtinė, dėl to Abraomas paaukojo dešimtines kunigui Melchizedekui. Mat anot Augustino, dešimtinė buvo atiduodama iš to, kuo būdavo rūpinamasi[450]. Trečiasis buvo kraujo atnašavimas, nes, kaip tvirtina Grigalius, šios aukos nukreiptos prieš prigimtinę nuodėmę. Vis dėlto, kadangi buvo reikalaujama, kad bent vienas iš tėvų būtų tikintis, ir kartais pasitaikydavo, kad abu būdavo netikintys, tai buvo įsteigtas ketvirtas vaistas, o būtent apipjaustymas, kuris turėjo galios ir tada, kai tėvai buvo tikintys, ir tada, kai jie buvo netikintys. Bet kadangi tas vaistas galėjo padėti tik vyrams ir tik jiems galėjo atverti Rojaus vartus, tai jį pakeitė krikštas, kuris yra bendras visiems ir visiems atveria Rojaus vartus. Taigi atrodo, kad pirmą vaistą Kristus priėmė, kai Viešpats buvo tėvų paaukotas šventykloje. Antrą vaistą Jis tam tikru būdu priėmė, kai pasninkavo 40 dienų ir naktų. Mat kadangi Jis neturėjo turto, iš kurio būtų galėjęs sumokėti dešimtinę, tai bent jau paaukojo Dievui dienų dešimtinę. Trečią vaistą Jis priėmė, kai Jo motina už jį paaukojo porą purplelių arba du balandžių jauniklius, kad iš to pasidarytų kraujo auka, arba tada, kai Jis paaukojo ant Kryžiaus pats save. Ketvirtą vaistą Jis priėmė, kai leidosi apipjaustomas. Penktąjį – kai priėmė krikštą iš Jono Krikštytojo.

Antroji priežastis, kodėl Kristus teikėsi paklusti Įstatymui, yra tai, kad Jis jį vykdė. Mat Viešpats atėjo ne panaikinti Įstatymo, bet jį įvykdyti. Juk jeigu Jis būtų šiuo požiūriu nevykdęs Įstatymo, žydai būtų galėję save išteisinti ir kalbėti: „Tavo mokymo nepriimame dėl to, kad esi nepanašus į mūsų tėvus ir nesilaikai Įstatymo tradicijų“. O tądien[451] Kristus ir Mergelė pakluso trejopam įstatymui: pirma, apvalymo dorybei paženklinti, idant po to, kai visa gerai padarysime, galėtume

ištarti: „Esame nenaudingi tarnai“; antra, atpirkimo – kad būtų nuolankumo pavyzdys; trečia, aukojimo – kad būtų skurdo pavyzdys.

Trečioji priežastis yra tai, kad nutrauktų apvalymo įstatymą. Juk kaip, pasirodant šviesai, baigiasi tamsa ir, tekant saulei, traukiasi šešėliai, taip ir atėjus tikram apvalymui, pasibaigė simboliškasis. Juk tada pasirodė tikrasis mūsų apvalymas, tai yra Kristus, kuris tiesiogine prasme vadinamas apvalymu dėl to, kad apvalo mus per tikėjimą, kaip sakoma *Apaštalų darbuose*: „Tikėjimu apvalydamas jų širdis“[452]. Be kita ko, dėl šito nei tėvai daugiau nebėra įpareigojami mokėti, nei motinos – atlikti apvalymą bei eiti į šventyklą, nei sūnus – atlikti tą atpirkimą.

Ketvirtoji priežastis yra tai, kad pamokytų mus, kaip atlikti apvalymą. Mat anot įstatymų, apvalymas nuo negarbės atliekamas penkiais būdais, kuriais mes taip pat privalome apsivalyti, nepaisant to, kad taikomi tėra trys, o būtent: priesaika, kuri reiškia nuodėmės išsižadėjimą; vandeniu, kuris reiškia krikšto apiplovimą; ugnimi, kuri reiškia dvasinės malonės įliejimą; liudininkais, kurie reiškia gerų darbų gausybę; karu, kuris reiškia gundymą. Tad atėjusi į šventyklą Švenčiausioji Mergelė paaukojo savo sūnų ir jį atpirko už penkis šekelius. Pažymėtina, kad kai kurie pirmagimiai būdavo atperkami (pavyzdžiui, už penkis sidabrinius būdavo atperkami vienuolikos giminių pirmagimiai), o kai kurie nebūdavo – pavyzdžiui, levitų pirmagimiai niekuomet nebūdavo atperkami, bet kai pasiekdavo brandos amžių, visada tarnaudavo Viešpačiui šventykloje; panašiai ir švariųjų gyvūnų pirmagimiai taip pat nebūdavo atperkami, o būdavo atnašaujami Viešpačiui. Kai kurie iš jų būdavo pakeičiami – pavyzdžiui, asilo pirmagimis būdavo keičiamas į avį. Kai kurie gyvūnai būdavo

užmušami – pavyzdžiui, kalės pirmagimis. Tad kadangi Kristus buvo iš Judo giminės, o ši buvo viena iš tų vienuolikos, tai akivaizdu, kad Jį reikėjo atpirkti. Taip pat už Jį Viešpačiui paaukojo porą purplelių arba du balandžių jauniklius, nes tokia buvo neturtingųjų auka; turtuoliai aukodavo ėriuką[453]. Šventraštis nemini „purplelių jauniklių", kaip nurodo „balandžių jauniklius", kadangi balandžių jaunikliai visada surandami, o purplelių jaunikliai – ne visada (užtat visada surandami purpleliai); taip pat Šventraštis nesako „porelę balandžių", kaip nurodo „porelę purplelių": kadangi balandis yra geidulingas paukštis, todėl Dievas nepanoro, kad aukojant Jam būtų atnašaujamas; tuo tarpu purplelis yra drovus paukštis.

Bet argi Švenčiausioji Mergelė truputį anksčiau nebuvo iš magų gavusi daug svarų aukso[454]? Regis, ji lengvai galėjo nupirkti vieną ėriuką. Vis dėlto reikia pasakyti, kad, be abejonės, Bernardo *liudijimu*[455], magai jai padovanojo daug svarų aukso, nes nepanašu į tiesą, kad tokie karaliai tokiam vaikeliui būtų įteikę pigių dovanų. Kai kas galvoja, kad Švenčiausioji Mergelė jo nepasiliko sau, bet tuojau pat išdalijo vargšams arba galbūt įžvalgiai atidėjo laukiančiai septynerių metų kelionei į Egiptą. Arba galbūt magai tokių dovanų davė nedidelį kiekį, kadangi dovanos turėjo mistinę prasmę. Aiškintojas nurodo, kad Viešpaties atžvilgiu buvo paaukotos trys atnašos: pirmoji išėjo iš Jo per Jo tėvus[456], antroji paaukota už Jį paukščiais, o trečiąją Jis sudėjo ant kryžiaus visų labui. Pirmoji atnaša rodo Jo nuolankumą, kadangi Įstatymo Viešpats pats pakluso Įstatymui, antroji – neturtą, nes Jis pasirinko neturtingųjų auką, o trečioji – meilę, kadangi paaukojo save už nusidėjėlius. Purplelio ypatybės apibūdinamos šiomis eilėmis:

Skrenda į dangų purplelis, gieda liūdną giesmelę,
skelbia pavasarį, skaisčiai gyvena ir laikosi vienas,
globia nakčia jauniklius ir maitą iš tolo aplenkia[457].

Balandžio ypatybės pažymimos šiomis eilėmis:

Rankioja grūdus, skrajoja būry ir vengia lavonų,
pykčio nejaučia, rypuoja ir draugą bučiuodamas liečia;
sprunka, išvydęs upėje priešą, uola jam – lizdelis;
jis nesuženidžia snapu, jauniklius gerai pamaitina[458].

Antras šios šventės pavadinimas yra *ypopanti*, o tai yra tas pat kaip „parodymas" dėl to, kad Kristus buvo šventykloje parodytas; arba *ypopanti* yra tas pat kaip „atėjimas priešais", kadangi Simonas ir Ona atėjo priešais Viešpatį[459], kai Jis buvo aukojamas šventykloje; žodis kildinamas nuo *ypo*, kuris reiškia „eiti", ir *anti*, kuris reiškia „priešais". Tada Jį Simonas paėmė į savo glėbį; pažymėtina, jog tada mūsų Išganytojas sulaukė trejopo aptemdymo, arba nureikšminimo. Pirmasis nureikšminimas – tiesos: mat tas, kuris pats yra tiesa, ir kiekvieną žmogų per save, kuris taip pat yra kelias, į save, kuris dar yra ir gyvenimas, veda, tądien leidosi kitų vedamas, kaip liudija Lukas: „Įnešant gimdytojams vaikelį Jėzų *ir t. t.*"[460]. Antrasis – gerumo nureikšminimas, kadangi tas, kuris vienintelis yra šventas ir geras, panoro kartu su Motina būti apvalomas, tarsi būtų nešvarus. Trečiasis – didybės nureikšminimas, kadangi tas, kuris visa tvirtina savo galios žodžiu, tądien leidosi paimamas ir nešamas senio glėbyje, nors iš esmės pats nešė jį nešusįjį, kaip pasakyta: „Senis vaiką nešė, o vaikas vadovavo seniui".

Tada Simeonas Jį palaimino, bylodamas: „Dabar, Viešpatie, atleidi savo tarną *ir t. t.*“[461] Jis pavadino Jį trimis vardais, o būtent Izraelio tautos išganymu, šviesa ir šlove. Šitų trijų vardų reikšmė gali būti aiškinama keturiais būdais. Pirma, mūsų nuteisinimo atžvilgiu „išganymas“ reiškia nuodėmės atleidimą, kadangi Jėzaus vardas yra verčiamas „išganymu“ dėl to, kad Jis savo tautą išlaisvina iš jos nuodėmių; „šviesa“ reiškia malonės suteikimą, o „tautos šlovė“ – šlovės suteikimą. Antra, mūsų atgimimo atžvilgiu „išganymas“ reiškia tai, kad pirmiausia vaikas yra egzorcizuojamas, krikštijamas ir taip apvalomas nuo nuodėmės; antra, „šviesa“ reiškia, kad jam duodama uždegta žvakė; trečia, „šlovė“ reiškia, kad jis atnešamas prie altoriaus. Trečia, tie trys vardai tądien rengiamos procesijos atžvilgiu reiškia, kad, pirma, žvakės palaiminamos ir apvalomos nuo piktos valios; antra, jos yra uždegamos ir įduodamos į tikinčiųjų rankas; trečia, tikintieji į bažnyčią įžengia su giesmėmis. Ketvirta, tie trys vardai turi reikšmės trejopo šios šventės pavadinimo atžvilgiu: ji vadinama Apvalymu, nes tai susiję su nuodėmės panaikinimu, todėl Jėzus vadinamas „išganymu“; ši šventė vadinama Grabnyčiomis, nes tai susiję su malonės nušvitimu, todėl Jėzus vadinamas „šviesa“; dar ji vadinama *ypopanti*, nes tai susiję su šlovės suteikimu, todėl Jėzus vadinamas „Izraelio tautos šlove“. Juk tada mes atsidursime priešais Kristų danguje. Arba galima sakyti, kad Kristus šioje giesmėje yra šlovinamas kaip taika, išganymas, šviesa ir šlovė. Taika – todėl, kad Jis yra tarpininkas; išganymas – todėl, kad yra Atpirkėjas; šviesa – nes yra mokytojas; šlovė – nes yra mūsų apdovanotojas.

Ši šventė vadinama ir trečiu vardu – Grabnyčiomis – dėl to, kad rankose nešamos uždegtos žvakės. O kodėl Bažnyčia nustatė taip, kad būtent šią dieną būtų rankose nešamos uždegtos

žvakės, galima nurodyti keturias priežastis. Pirma, tai buvo padaryta, siekiant pašalinti klaidingą paprotį. Mat kadaise romėnai per februarijaus kalendas karo dievo Marso motinos Februos garbei kas penkeri metai vaško žvakėmis ir deglais per visą naktį apšviesdavo miestą, idant tasai dievas, kurio motiną jie taip iškilmingai pagerbdavo, jiems dovanotų pergalę prieš priešus; tas penkerių metų laikotarpis buvo vadinamas *lustrum*. Dar romėnai vasario mėnesį aukodavo Februi, tai yra Plutonui, ir kitiems požemių dievams; tai jie darydavo, idant tie dievai būtų maloningi jų protėvių sieloms, todėl dievams jie atnašaudavo iškilmingas aukas ir visą naktį, uoliai juos šlovindami, budėdavo su vaško žvakėmis ir uždegtais deglais. Kaip nurodo popiežius Inocentas, šiomis dienomis romėnų moterys švęsdavo žibintų šventę, kilusią iš kai kurių poetų pasakojimų. Mat jie pasakoja, kad Prozerpina buvusi tokia daili, kad požemio dievas Plutonas, jos užsigeidęs, pagrobė ją ir padarė deive. Prozerpinos tėvai ilgai jos ieškojo po miškus ir girias su deglais ir žibintais; tai minėdamos, romėnų moterys irgi su deglais ir žibintais vaikščiodavo po apylinkes[462]. Kadangi nelengva atsisakyti tradicijos, tai krikščionys, iš pagonybės atversti į krikščionių tikėjimą, sunkiai bejstengė atsikratyti tokių pagoniškų papročių. Todėl popiežius Sergijus[463] šią tradiciją pakeitė geresne, įsakęs, kad krikščionys kiekvienais metais šią dieną Viešpaties Motinos garbei visą pasaulį apšviestų uždegtomis ir palaimintomis žvakėmis. Taigi romėnų šventė liko, bet vykdavo jau kitu tikslu.

Antra tokio Grabnyčių šventimo priežastis buvo parodyti Mergelės tyrumą. Mat kai kas, išgirdęs apie Mergelės apvalymą, galėtų galvoti, kad jai to apvalymo reikėję. Vadinasi, idant būtų parodyta ją buvus kuo skaisčiausią ir švytinčią, Bažnyčia

nustatė mums tądien nešti degančias žvakes, tarsi tuo mūsų veiksmu ji teigtų: „Švenčiausioji Mergele, tau nereikia apvalymo, nes visa auksu tviski, visa švyti“. Apie Mergelės grožį Grigalius pasako: „Įsižiūrėkite, kokio pasiaukojimo sieloms jausmu ją panoro pagerbti Viešpats, viso gėrio grožį sudėjęs į Mariją!“ Juk tikrai nereikėjo apvalymo tai, kuri netapo nėščia nuo priimtos sėklos ir dar motinos įsčiose buvo tobuliausiai nuskaistinta ir pašventinta. O motinos įsčiose ir per Šventosios Dvasios atėjimą ji buvo taip pašventinta ir nuskaistinta, kad jos viduje ne tik neliko nieko, kas būtų traukę į nuodėmę, bet ir jos šventumo bei skaistybės galia pereidavo į kitus ir į juos įsiliedavo taip, kad juose užgesindavo visas kūniškų aistrų audras. Dėl to žydai tvirtina, kad, nors Marija ir buvo labai graži, tačiau niekas niekada jos negalėjo aistringai geisti: to priežastis yra jos skaistybės galia, kuri persmelkdavusi visus, į ją pažvelgusius, ir sunaikindavusi bet kokį aistringą jų geismą. Todėl Marija yra lyginama su kedru – kaip kedro kvapas gaišina gyvates, taip ir jos šventumas suspindėdavo kitų žmonių viduje ir pragaišindavo jų kūnuose bet kokius gyvatiškus judesius. Dar Marija yra lyginama su mira, nes kaip miros kvapas žudo kirminus, taip ir jos šventumas pragaišina kūniškus geidulius. Be to, ji tokį pranašumą prieš kitus pašventintuosius įsčiose bei mergeles turėjo vienintelė, nes jų šventumas ir skaistumas nepereidavo į kitus ir neužgesindavo juose kūniškų audrų, o Mergelės skaistybės galia giliai persmelkdavo netgi ištvirkėlių širdis ir jas išsyk padarydavo lygiai skaisčias.

Trečia, tokio Grabnyčių šventimo priežastis buvo priminti apie tądien surengtą procesiją. Mat Marija ir Juozapas, Simeonas ir Ona tą dieną surengė garbingą eiseną ir pristatė kūdikėlį Jėzų į šventyklą. Tad ir mes lygiai taip pat surengiame eiseną ir

į bažnyčią rankose nunešame uždegtą žvakę, kuria išreiškiamas Jėzus. Mat žvakę sudaro trys dalys, o būtent vaškas, dagtis ir ugnis. Šiomis trimis dalimis yra išreiškiami trys dalykai, kurie buvo Kristuje. Mat vaškas žymi Kristaus kūną, o jis gimė iš Mergelės be ydos – bitės vašką irgi padaro be abipusės sueities. Dagtis, slypintis žvakėje, žymi kūne slypinčią skaisčiausią sielą, o ugnis, arba šviesa, išreiškia dieviškumą, kadangi mūsų Dievas yra naikinančioji ugnis. Dėl to kažkas – tiesa, pamiršęs apie dagtį, – taip sako:

Šventai Marijai nešu
aš šitą žvakę dovanų.
Kūną, kurs gimė iš jos,
tegu tas vaškas tau atstos.
Dievą su Jojo galia
tegu tau atstos jos šviesa[464].

Ketvirta, tokio Grabnyčių šventimo priežastis buvo mus pamokyti. Juk šituo mus moko, kad, jei norime būti apvalyti ir švarūs prieš Dievą, savyje privalome turėti tris dalykus, o būtent tikrą tikėjimą, gerus darbus ir dorą ketinimą. Mat uždegta žvakė rankoje yra tikėjimas su gerais darbais – kaip žmonės sako: žvakė be šviesos yra mirusi, tad kaip šviesa be žvakės savaime nešviečia, bet atrodo tarsi mirusi, taip ir darbai be tikėjimo ir tikėjimas be gerų darbų yra miręs. Tuo tarpu žvakės viduje glūdintis dagtis yra dorasis ketinimas, todėl Grigalius nurodo: „Tad tegu jau darbas būna matomas, kad ketinimas liktų paslėptas“[465].

Viena kilminga moteris didžiai garbino Švenčiausiąją Mergelę. Šalia savo namo jinai buvo pasistačiusi koplyčią ir, kadangi turėjo savo kapelioną, kiekvieną dieną norėdavo

klausyti Mišių, skirtų Švenčiausiajai Mergelei. Kartą, artinantis Apvalymo šventei, kunigas dėl kažkokių savo reikalų ilgesniam laikui išvyko, ir ponia tą dieną negalėjo išklausyti Mišių. (Kitur pasakojama, kad jinai visa, ką tik turėjo, – netgi drabužius – atidavė iš meilės Mergelei ir, kadangi buvo atidavusi apsiaustą, nebegalėjo nueiti į bažnyčią ir turėjo tą dieną likti be Mišių). Kadangi dėl to labai sielojosi, tai nuėjo į savo bažnyčią, arba koplyčią, ir parpuolė priešais Švenčiausiosios Mergelės altorių. Tada ji staiga patyrė dvasios pakylėjimą ir pasijuto atsidūrusi kažkokioje nepaprastai gražioje ir išvaizdžioje bažnyčioje. Apsidairiusi pamatė į bažnyčią įeinant didžiausią mergaičių būrį; jų priekyje žengė mergelė, vainikuota kuo gražiausia karūna. Ir kai visos tvarkingai susėdo, pasirodė kitas – jaunuolių – būrys; jie taip pat tvarkingai susėdo. Ir štai vienas jaunuolis, atnešęs didžiulį ryšulį žvakių, pirmiausia padavė pirma kitų atėjusiai mergelei, o paskui padalino kitoms mergaitėms ir jaunuoliams. Po to jis priėjo prie tos moters, pasiūlė jai žvakę, o ji ją noriai priėmė. Tada moteris, pažvelgusi per chorą, pamatė du žvakidžių nešėjus, subdiakoną, diakoną ir kunigą. Apsivilkę apeiginiais rūbais, jie traukė prie altoriaus, tartum būtų ketinę laikyti Mišias. Tada moteriai pasirodė, kad akolitai[466] buvo Laurynas ir Vincentas, diakonas ir subdiakonas – du angelai, o kunigas – patsai Kristus.

Po tikėjimo išpažinimo du didžiai gražūs jaunuoliai išėjo į choro vidurį ir aukštais balsais labai pamaldžiai pradėjo Mišių apeigas; tie, kas buvo chore, pasekė jais. Kai buvo prieita prie aukojimo, mergelių karalienė, kitos mergaitės ir kiti, kurie buvo chore, savo žvakes pagal paprotį atsiklaupę atidavė kunigui. Kai kunigas ėmė lūkuriuoti, kol savo žvakę jam atiduos ir Mišias stebėjusi ponia, o jinai vis nenorėjo prieiti, mergelių

karalienė per pasiuntinį jai perdavė, kad ji nemandagiai elgiasi, versdama laukti šitokį kunigą. Moteris paprašė, kad kunigas tęstų Mišias, nes savo žvakės jam neatiduosianti. Tada karalienė dar kartą pasiuntė kitą pasiuntinį, o ji jam panašiai atsakė, kad jai duotos žvakės ničniekam negali atiduoti, bet ją pasilaikysianti iš pamaldumo. Mergelių karalienė paliepė pasiuntiniui: „Eik ir dar kartą jos paprašyk, kad atiduotų žvakę. O jei ne, jėga iš jos rankų atimk". Kai pasiuntinys atėjo, ponia atsisakė jam paklusti, o jis jai tarė, jog turi nurodymą žvakę atimti iš jos jėga. Tada pasiuntinys stipriai nustvėrė žvakę ir pamėgino ją atimti, tačiau moteriškė ją laikė stipriai ir dar vyriškai gynėsi. Prasidėjus dvikovai ir juodviem tą žvakę tampant tai į vieną, tai į kitą pusę, žvakė staiga lūžo pusiau, ir pusė jos liko pasiuntinio rankoje, o kita pusė – tos ponios. Su šiuo smarkiu lūžimu ta moteris staiga atsipeikėjo, aptiko save šalia altoriaus, kur buvo sukniubusi, o savo rankoje rado perlaužtą žvakę. Labai dėl to stebėdamasi, be galo dėkojo Švenčiausiajai Mergelei, neleidusiai jai tą dieną likti be Mišių, o padariusiai taip, kad ji galėtų dalyvauti tokioje rimtoje aukoje. Žvakę ponia rūpestingai paslėpė ir saugojo kaip didžiausią relikviją. Žmonės pasakoja, kad visi, kurie ja būdavo paliečiami, tuojau pat būdavo išvaduojami nuo bet kokios juos apėmusios ligos.

Kita moteris, būdama nėščia, vieną naktį per sapną regėjo, kad neša kažkokią vėliavą, nudažytą kraujo spalva; kai ji nubudo, tuojau prarado sveiką nuovoką. Ją Šėtonas taip supainiojo, kad jai atrodė, jog ji tarp krūtų laiko krikščionių tikėjimą, kurį lig tol visada turėjo, ir kad tasai jai vis išsprūsta iš rankų. Kai jos nieku būdu negalėjo pagydyti, ji per Apvalymo šventę pernakvojo vienoje Švenčiausiosios Mergelės bažnyčioje ir visiškai atgavo sveikatą[467].

XXXVIII. APIE ŠVENTĄ BLAŽIEJŲ

APIE VARDĄ – Blažiejus vadinamas, lyg būtų *blandus* „meilus“ arba lyg būtų *belasius* – nuo žodžio *bela*, reiškiančio tą pat, ką ir *habitus* „išpuoselėtas“ bei *syor* „mažutis“. Mat jis buvo meilus sakomais saldžiais pamokslais, išpuoselėtas – dėl išpuoselėtų dorybių ir mažutis dėl nuolankaus būdo[468].

APIE ŠVENTĄ BLAŽIEJŲ XXXVIII – Kadangi Blažiejus[469] buvo kupinas visokio romumo ir šventumo, krikščionys Kapadokijos mieste Sebastoje[470] jį išrinko vyskupu. Gavęs vyskupo pareigas, Blažiejus dėl Diokleciano[471] persekiojimų pasitraukė į olą ir ten gyveno atsiskyrėlio gyvenimą. Maisto jam atnešdavo paukščiai, pas jį vieningai susiburdavo žvėrys ir nuo jo nesitraukdavo tol, kol jis laimindamas ant jų uždėdavo ranką; netgi kai kas iš jų sunegaluodavo, iškart atlėkdavo pas jį ir visiškai atgaudavo sveikatą.

Taigi kartą to krašto valdytojas pasiuntė savo kareivius medžioklėn. Tuščiai kitur vargę, jie atsitiktinai priėjo prie švento Blažiejaus olos ir ten atrado didelę prieš jį stovinčių žvėrių daugybę. Kadangi jų niekaip neįstengė pagauti, apstulbę pranešė savo ponui, o šis tuoj pat išsiuntė daugiau kareivių ir paliepė, kad tie jam atvestų Blažiejų su visais krikščionimis. Dar tą pačią naktį jam tris kartus apsireiškė Kristus ir tarė: „Kelkis ir atnašauk man auką“. Ir štai kareiviai atėjo ir paliepė: „Išeik, tave valdytojas šaukia“. Šventas Blažiejus jiems tarė: „Sveiki atėję, sūneliai, dabar matau, kad Dievas manęs nepamiršo“. – Keliaudamas su jais, Blažiejus be perstojo skelbė tikėjimą ir jų akivaizdoje padarė daug stebuklų. Pavyzdžiui, viena moteris jam prie kojų atnešė savo mirštantį sūnų, kurio gerklėje buvo skersai įstrigusi žuvies ašaka, ir su ašaromis meldė, kad tasai būtų išgydytas. Uždėjęs ant jo rankas, šventas Blažiejus

pasimeldė, kad tas vaikas ir visi, kurie jo vardu ko nors prašė Kristaus, atgautų sveikatos malonę. Ir jaunuolis tuojau pat pagijo. Kažkokia neturtinga moterėlė turėjo vieną vienintelį paršą, o vilkas jį stvėrė ir vistiek nusinešė. Tada ji paprašė švento Blažiejaus, kad jis padėtų jai susigrąžinti paršą. Blažiejus nusišypsojęs tarė: „Neliūdėk, moteriške, bus grąžintas tau tasai paršas". Ir vilkas išsyk atėjo ir paršą atidavė našlei.

Taigi Blažiejus įžengė į miestą ir valdytojo įsakymu buvo uždarytas į kalėjimą. Kitą dieną valdytojas liepė jį jam atvesti. Pamatęs pasveikino jį meiliais žodžiais, sakydamas: „Sveikas[472], Blažiejau, dievų drauge!" – Jam Blažiejus: „Sveikas ir tu, gerasis valdytojau, bet nevadink jų dievais, o tik demonais, nes jie bus atiduoti amžinajai ugniai kartu su tais, kurie juos garbina". – Supykęs valdytojas įsakė jį mušti vėzdais, o paskui vėl uždaryti į kalėjimą. Tada Blažiejus jam pasakė: „Beproti, negi savo bausmėmis dar tikiesi išplėšti meilę mano Dievui iš manęs – to, kuris Jį turiu savyje kaip stiprintoją?!"

Ta pati našlė, kuri atgavo paršą, tai išgirdusi papjovė tą paršą ir nunešė šventam Blažiejui galvą su kojomis, žvakę ir duonos. Tas padėkojęs suvalgė ir jai pasakė: „Kiekvienais metais mano vardo bažnyčioje paaukok žvakę, ir tau bei kiekvienam, kas taip darys, bus gerai". – Ji nuolat taip darė ir dėl to patyrė daug laimės.

Po to, kai valdytojas iš kalėjimo atvesto Blažiejaus neįstengė palenkti prie pagonių dievų, įsakė jį pakabinti ant balkio, jo kūną draskyti geležiniais grėbliais, o tada jį vėl nugabenti į kalėjimą. Jo kraujo lašus rinko septynios jį sekusios moterys. Jos iš karto buvo sulaikytos ir verčiamos aukoti dievams. Moterys pasakė: „Jei nori, kad pagarbintume tavo dievus, nusiųsk juos su pagarba prie ežero, kad ten, nupraususios jiems veidus, jau švaresnius galėtume pagarbinti". Valdytojas pradžiugo, ir išsyk

padaroma, kas jų pasakyta. O jos pagriebė iš jo dievus ir juos į ežero vidurį įmetė, sakydamos: „Pažiūrėsime, ar jie yra dievai“. Tai išgirdęs, valdytojas iš pykčio prarado protą, todėl, daužydamas save patį, apšaukė tarnus: „Kodėl nesulaikėte mūsų dievų, kad nebūtų įmesti į ežero gelmę?“ Tie atsakė: „Moterys tave klastingai apgavo ir juos įmetė į ežerą“. Jos tarė jam: „Tikras Dievas nepakenčia klastų – jeigu ir būtų buvę dievai, tai iš anksto būtų žinoję, ką norime jiems padaryti“.

Įtūžęs valdytojas įsakė vienoje pusėje paruošti lydyto švino, geležinius grėblius ir septynetą ugnyje įkaitintų krūtinšarvių, o kitoje pusėje padėti septynerius drobinius marškinius. Kai jis pasiūlė, kad jos pasirinktų iš šitų dalykų, ko labiau nori, viena moteris, turėjusi du mažus vaikus, drąsiai pribėgo ir, pastvėrusi drobinius marškinius, įmetė juos į krosnį. O berniukai motinai pasakė: „Nepalik mūsų vienų, mieliausioji mamyte! Verčiau pagirdyk mus dangaus karalystės saldybe, kaip kitados pagirdei saldžiu pieneliu!“ Tada valdytojas liepė jas pakabinti, o jų kūnus draskyti geležiniais grėbliais. Jų kūnai buvo baltutėliai it sniegas, ir vietoje kraujo tekėjo pienas. Kadangi jos sunkiai pakėlė kankinimus, jas aplankė Viešpaties angelas ir jas vyriškai padrąsino, sakydamas: „Nebijokite, juk geras yra darbininkas, kuris gerai pradeda ir gerai užbaigia; jis iš pasamdžiusio jį už atliktą darbą nusipelno pagyrimo, gauna atlygį už vargą ir kaip atlygį dar turi džiaugsmą“.

Tada valdytojas įsakė jas nukabinti ir mesti į krosnį. Dievo valia užgesus ugniai, jos išėjo nesužalotos. Valdytojas moterims tarė: „Jau dabar pabaikite savo magiškus burtus ir pagarbinkite mūsų dievus“. Jos atsakė: „Pabaik, ką pradėjai, nes jau esame pašauktos į dangaus karalystę“. Tada tas paskelbė nuosprendį ir liepė jas nukirsdinti. Laukdamos nukirsdinimo, moterys atsiklaupusios

meldėsi: „Dieve, kuris atskyrei mus nuo tamsybių, atvedei mus į šią kuo maloniausią šviesą ir pavertei mus savąja auka, priimk mūsų sielas ir padaryk, kad į amžiną gyvenimą ateitume“. Kai joms buvo nukirstos galvos, jos iškeliavo pas Viešpatį. Buvo matyti, kaip jų sielos, lyg sužadėtinės iš moterų kambario, išėjo iš jų kūnų ir, žaižaruodamos aukso vėriniais, nuskrido į dangų.

Po to valdytojas įsakė atvesti jam Blažiejų, o tada jam tarė: „Ar pagarbinsi dabar dievus, ar ne?“ Jam Blažiejus: „Bedievi, nebijau tavo grasinimų! Daryk, ką nori – aš tau visiškai atiduodu savo kūną“. Tada valdytojas įsakė jį įmesti į ežerą. Blažiejus peržegnojo vandenį, ir tas tuojau pasidarė tvirtas kaip sausa žemė. Jis tarė: „Jei tikri jūsų dievai, parodykite jų galią ir įženkite čionai“. Ir įžengę į ežerą, išsyk nuskendo 65 vyrai. Prie jo nusileido Viešpaties angelas ir jam tarė: „Išeik, Blažiejau, ir priimk tau Dievo paruoštą vainiką“. Kai Blažiejus išėjo iš ežero, valdytojas jam pasakė: „Tai ar nutarei visiškai negarbinti dievų?“ Jam Blažiejus: „Žinok, nelaimingasis, kad esu Kristaus tarnas ir demonų negarbinu!“ Ir valdytojas išsyk paliepė jį nukirsdinti. O Blažiejus pasimeldė Viešpačiui, kad kas tiktai dėl gerklės negalios arba dėl kokios kitokios ligos paprašytų jo užtarimo, iš karto nusipelnytų būti išgirstas. Ir štai Blažiejų pasiekė balsas iš dangaus, kad įvyks taip, kaip paprašė. Šitaip su dviem berneliais Blažiejus buvo nukirsdintas apie 287 Viešpaties metus.

XXXIX. APIE ŠVENTĄ AGOTĄ

APIE VARDĄ – Agota vadinama nuo žodžio *agios*, kuris reiškia „šventas“, ir *theos* „dievas“, tad reiškia Dievo šventąją[473]. Mat kaip sako Auksaburnis, yra trys šventumą suteikiantys dalykai,

ir Agota visus tris turėjo, o būtent širdies tyrumą, Šventosios Dvasios buvimą ir gerų darbų gausumą[474]. Arba jos vardas kilęs nuo *a*, kuris reiškia „be“, *geos* „žemė“, ir *theos* „dievas“, tad reikštų „deivė be žemės“, tai yra be meilės žemiškiems dalykams. Arba jos vardas kilęs nuo *aga*, kuris reiškia „kalbanti“, ir *thau* „išsamumas“, tad reikštų „išsamiai ir tobulai kalbanti“, kas matyti iš jos atsakymų. Arba jos vardas kilęs nuo *agad*, kuris reiškia „vergija“, ir *thaas* „aukštesnis“, tad reikštų „aukštesnė vergija“, o tai dėl to, ką ji kartą pasakė: „Aukščiausias kilnumas yra tas *ir t. t.*“ Arba jos vardas kilęs nuo *aga*, kuris reiškia „iškilmingas“, ir *thau* „pabaigimas“, tad reikštų „iškilmingai pabaigta“, tai yra palaidota, o tai matosi pagal angelus, kurie ją palaidojo.

APIE ŠVENTĄ AGOTĄ XXXIX – Agota[475] buvo kilminga mergaitė, tikra gražuolė dvasia ir išvaizda. Ji gyveno Katanės mieste[476] ir be perstojo su didžiausiu šventumu garbino Dievą. Sicilijos vietininkas Kvintianas, nekilmingas, gašlus, godus ir stabus garbinantis vyras, stengėsi Agotą suimti į savo nagus. Kadangi buvo nekilmingas, tikėjosi, kad suėmus kilmingąją jo bus bijomasi; kadangi buvo gašlūnas – kad galės pasidžiaugti jos gražumu; kadangi buvo godišius – kad galės pasigrobti jos turtus; kadangi buvo stabmeldys – kad privers ją aukoti dievams.

Taigi Kvintianas paliepė ją pas jį atvesti. Kai ją pristatė, ir jis sužinojo tvirtą jos nuostatą, perdavė Agotą vienai paleistuvei, vardu Afrodizija, ir devynioms jos tokio paties begėdiškumo dukterims, idant šios per trisdešimt dienų įkalbinėtų ją pakeisti savo apsisprendimą. Moteriškės tikėjosi atkalbėti ją nuo gero nusistatymo, čia jai žadėdamos linksmybes, čia ją baugindamos nemalonumais. Šventa Agota joms kalbėjo: „Netikėlės, nė negalvokite manęs perkalbėti bei išgąsdinti, nes mano siela yra

įtvirtinta ant uolos ir atremta į Kristų. Jūsų žodžiai yra vėjai, jūsų pažadai yra lietūs, jūsų gąsdinimai yra upės. Nors jie puola, bet mano namų pamatai negalės sugriūti". Tai sakydama, ji kasdien verkdavo ir melsdavosi, trokšdama pelnyti kankinystės garbę. Tad Afrodizija, matydama, kad ji lieka nepajudinama, Kvintianui pasakė: „Lengviau akmenys gali suminkštėti ir geležis pasidaryti minkšta kaip švinas, negu šitos mergaitės siela pasiduos atkalbama nuo krikščioniškų nuostatų".

Tada Kvintianas paliepė ją vėl atvesti ir jos paklausė: „Kokios esi padėties?" – Agota atsakė: „Aš esu ne šiaip sau kilminga – mano kilmė įžymi, kaip liudija visa mano giminė". – Jai Kvintianas: „Jei jau esi kilminga, tai kodėl gyvenimo būdu rodai, kad esi tarnaitė?" – Toji atsakė: „Kadangi esu Kristaus tarnaitė, tai ir atrodau kaip tarnaitė". – Kvintianas paklausė: „Jei vadini save kilminga, kaip gali sakytis esanti tarnaitė?" – Toji atsakė: „Aukščiausias kilmingumas yra tasai, kuriuo patvirtinamas tarnavimas Kristui". – Kvintianas tarė: „Pasirink, ko norėsi: arba dievams aukoti, arba patirti įvairius kankinimus". – Jam Agota: „Tebūnie tavo žmona tokia, kokia buvo tavo deivė Venera, o tu būk toks, koks buvo tavo dievas Jupiteris!" – Tada Kvintianas įsakė mušti ją per veidą, sakydamas: „Neužgauliok teisėjo savo beprotiškom lūpom!" – Agota atsakė: „Stebiuosi, kad tu, protingas vyras, nusiritai į tokią didžią kvailybę, jog savo dievais vadini tuos, kurių gyvenimu sekti nei pats trokšti, nei nori, kad tavo žmona tokiu sektų, – kad jau sakai, jog tave užgaulioju, palinkėjus tau gyventi jų pavyzdžiu. Juk jeigu jie iš tikro yra tavo dievai, tai aš tau linkėjau gero. Bet jei tu išsižadi bendrystės su jais, – sutinki su manimi". – Kvintianas atkirto: „Kam man tuščias žodžių srautas? Arba aukok dievams, arba padarysiu, kad žūtum nuo visokių kankinimų!" – Agota

atsakė: „Jeigu žvėris paleisi, tie nurims, išgirdę Kristaus vardą; jeigu ugnį pasitelksi, iš dangaus angelai man parūpins išganingos drėgmės; jeigu rykščių kirčių ar kankinimo įrankių griebsiesi, turiu Šventąją Dvasią, per kurią į visa tai žiūriu su panieka!" – Tada vietininkas paliepė ją tempti į kalėjimą, nes ji viešai jį pažeminusi. Agota ten ėjo, nusiteikusi kuo džiugiausiai ir kuo iškilmingiausiai, tarytum būtų pakviesta į pokylį, o savo kovą pavedė Viešpačiui.

Kitą dieną Kvintianas jai tarė: „Išsižadėk Kristaus ir pagarbink dievus". Kadangi ji nesutiko, jis įsakė ją užkelti ant kankinimų suolo ir kankinti. Agota pasakė: „Kęsdama šitokias bausmes, aš džiaugiuosi taip, kaip tas, kuris girdi gerą žinią arba kuris mato tą, kurio ilgai troško, arba kuris atrado daug lobių. Juk negalima kviečių pilti į svirną, kol jų luobai nebus sugrūsti ir paversti pelais. Taip ir mano siela negalės su kankinytės vainiku patekti į rojų, jei nepasirūpinsi, kad budeliai žiauriai kankintų mano kūną!" Tada įtūžęs Kvintianas įsakė sukti jai krūtį, o paskui ilgai suktą liepė nupjauti. Agota jam tarė: „Bedieviškas, žiaurus ir klaikus tirone! Nepasidrovėjai moteriai nupjauti tai, ką pats žindai savo motinai! Aš viduje, savo sieloje, turiu sveikas krūtis – jomis maitinu visus savo jausmus, kuriuos nuo kūdikystės pašvenčiau Viešpačiui!"

Kvintianas įsakė sugrąžinti ją į kalėjimą, kartu uždraudęs ją lankyti gydytojams bei kitiems, kas jai būtų atnešę duonos bei vandens. Bet štai apie vidurnaktį pas ją atėjo vienas senelis, prieš kurį žengė berniukas, nešinas šviesa. Senelis turėjo su savimi įvairių gydymo reikmenų ir jai tarė: „Nors beprotis vietininkas tave sužalojo kankinimais, bet tu savo atsakymais jį dar daugiau sužeidei; nors jisai suko tavo gyvybingumo dalis, bet kartėliu pavirto jo paties gyvybingumas. Kadangi

pats ten buvau, kai tatai kentėjai, pamačiau, kad tavo krūtis gali pasveikti[477]". – Agota jam atsakė: „Niekuomet savo kūnui netaikiau jokio medžiaginio gydymo, tad būtų nedora, jei sunaikinčiau tai, ko tiek ilgai laikiausi". – O senukas jai ir sako: „Dukra, esu krikščionis – nesidrovėk!" – Jam Agota: „Ko gi man drovėtis, jei esi senas, nugyvenęs ilgą amžių, o aš taip žiauriai subjaurota, kad jau nė vienas nebegalėtų patirti iš manęs malonumo?.. Vis dėlto dėkoju tau, pone tėve, už tai, kad teikeisi man skirti savo rūpinimąsi". – Senelis vėl jai: „Ir kodėl neleidi, kad tave pagydyčiau?" – Agota atsakė: „Kadangi turiu Viešpatį Jėzų Kristų, kuris žodžiu visa pagydo ir savo kalba visa atstato". – Nusišypsojęs senolis pasakė: „Aš esu Jo apaštalas – Jis mane siuntė pas tave, tad žinok, kad Jo vardu esi išgydyta!" – Ir apaštalas Petras išsyk pranyko. Parpuolusi ant žemės ir padėkojusi, šventa Agota patyrė, kad yra visiškai sveika ir kad krūtis ant jos krūtinės atkurta. Kadangi sargybiniai, išgąsdinti milžiniškos šviesos, buvo pabėgę ir palikę atidarytą kalėjimą, kai kurie žmonės ją kalbino eiti laukan. Agota jiems pasakė: „Saugok Dieve, kad pabėgčiau, pražudyčiau kankinės vainiką ir savo sargybinius pasmerkčiau bėdoms!"

Po keturių dienų Kvintianas jai vėl liepė pagarbinti dievus, idant netektų kentėti dar sunkesnių kankinimų. Jam Agota tarė: „Tavo žodžiai yra kvaili ir tušti, teršiantys orą ir neteisingi. Nelaimingasai, neturintis proto ir nuovokos! Kaipgi tu gali norėti, kad pagarbinčiau akmenis, o dangaus Dievo, kuris mane išgydė, išsižadėčiau?" – Kvintianas paklausė: „Ir kas tave išgydė?" – O Agota jam: „Kristus, Dievo Sūnus!" – Tada Kvintianas: „Tu dar kartą išdrįsai paminėti Kristų, apie kurį aš nenoriu girdėti!" – Agota tarė: „Kol būsiu gyva, kreipsiuosi į Kristų širdimi ir lūpomis!" – Kvintianas atsakė: „Dabar

matysiu, ar Kristus tave išgydys!“ – Ir įsakė pažerti skaldytų šukių, po šukėmis pamesti žarijų ir ją nuogą ten išvolioti[478]. Kol tai dėjosi, įvyko didžiulis žemės drebėjimas ir visą miestą taip supurtė, kad jo sugriuvusi dalis prispaudė du Kvintiano patarėjus[479]; visi žmonės subėgo pas vietininką, šaukdami, kad tokius dalykus jie kenčia dėl neteisėto Agotos kankinimo. Tada Kvintianas, bijodamas ir žemės drebėjimo, ir žmonių maišto, įsakė ją darsyk sugrąžinti į kalėjimą. Tenai ji pasimeldė, prašydama: „Viešpatie Jėzau Kristau, kuris mane sukūrei ir nuo pat kūdikystės sergėjai, kuris saugojai mano kūną nuo suteršimo, atėmei iš manęs žemišką meilę, padarei, kad įveikčiau kankinimus, ir suteikei man jėgų juos ištverti, priimk mano sielą ir liepk man ateiti pas tavo gailestingumą!“ – Kai ji šitaip pasimeldė, suriko garsiu balsu ir išleido dvasią apie 253 Viešpaties metus, valdant imperatoriui Decijui.

Kai tikintieji jos kūną kvėpino aromatais ir dėjo į karstą, prie jos palaikų priėjo vienas jaunas vyras, pasipuošęs šilkiniais drabužiais; jį lydėjo daugiau nei šimtas labai gražių, puošnių, albomis apsivilkusių vyrų, niekuomet anksčiau tuose kraštuose nematytų. Jai prie galvos jis padėjo marmurinę lentelę ir tuojau pat išnyko visiems iš akių. Toje lentelėje buvo užrašas: „Šventą sielą, savo noru, garbę Dievui ir tėvynei išlaisvinimą“. Tai reikia suprasti šitaip: „Ji turėjo šventą sielą, savo noru save paaukojo, atidavė garbę Dievui, o tėvynei atnešė išlaisvinimą“. Pagarsinus šį stebuklą, netgi pagonys ir žydai ėmė labai gerbti jos kapą.

O kai Kvintianas ėmė ieškoti jos turtų, tai dviem arkliams pradėjus vienas ant kito prunkšti ir spardytis kanopomis, vienas jam įkando, o kitas kanopa taip trenkė, kad numetė į upę, ir jo kūno daugiau niekas nebesurado.

Praėjus metams, Agotos gimimo dieną šalia miesto didžiulis kalnas sprogo ir papylė liepsnas. Tarsi srauni upė tos liepsnos[480] bėgo nuo kalno, lydydamos akmenis ir žemę, ir didžiuliu greičiu artėjo prie miesto. Tada pagonių minia greitai nusileido nuo kalno, pribėgo prie Agotos kapo, pastvėrė uždangą, kuria buvo uždengtas kapas, ir ją atstatė priešais ugnį. Ir ūmai tos mergelės gimimo dieną ugnis sustojo ir toliau nėmaž nebežengė[481].

Apie šią mergelę Ambraziejus *Pratarmėje* taip kalba: „O laiminga ir šlovinga mergelė, kuri nusipelnė kaip kankinė dievobaimingai pralieti savo kraują Viešpaties garbei![482] O šviesi ir didi, papuošta dviguba garbe mergelė, kuri per žiaurius kankinimus pranoko visus stebuklus ir, sutvirtinta slėpiningos paramos, nusipelnė būti pagydyta per apaštalo apsilankymą! Taip sutuoktą su Kristumi ją priėmė dangus, taip šlovingos laidotuvės padabino jos laidojamą kūną, nes angelų choras pažymėjo jos sielos šventumą ir tėvynės išlaisvinimą!“[483]

XL. APIE ŠVENTĄ VEDASTĄ

APIE VARDĄ – Vedastas kilo nuo *vere dans estus,* „tikrai teikiantis karštį“, kadangi jis tikrai sau teikė vargo ir atgailos karštį. Arba jo vardas kilo nuo *ve* „vai, vargas!“ ir *distans* „nutolęs“, kadangi amžinasis vargas nuo jo buvo nutolęs. Mat pasmerktieji visada sakys „vargas!“, o būtent vargas man, kad įžeidžiau Dievą; vargas, kad pritariau velniui; vargas, kad gimiau; vargas, kad negaliu numirti; vargas, kad labai kankinuosi; vargas, kad niekuomet neišsilaisvinu.

APIE ŠVENTĄ VEDASTĄ XL – Vedastas[484] švento Remigijaus buvo paskirtas Araso[485] vyskupu. Kai jis atėjo prie miesto vartų ir ten

rado du išmaldos prašančius vargšus, vieną aklą, o kitą šlubą, tarė jiems: „Sidabro ir aukso aš neturiu, tačiau tai, ką turiu, duodu jums“. Ir pasimeldęs abu išgydė. Buvo viena apleista, erškėčiais apėjusi bažnyčia, o joje gyveno vilkas. Šventasis liepė jam iš ten bėgti ir nebedrįsti daugiau į ją grįžti; taip ir įvyko. Žodžiais ir darbais jis atvertė į krikščionių tikėjimą daugybę žmonių; galiausiai keturiasdešimtaisiais vyskupavimo metais jis išvydo ugnies stulpą, kuris iš dangaus leidosi ant jo namų. Supratęs, kad ateina gyvenimo pabaiga, po akimirkos jis atgulė ilsėtis ramybėje apie 550 Viešpaties metus. Kai jo kūną nešė palaidoti, toks nuo senatvės aklas Audomatas, sielodamasis, kad negali matyti šventojo kūno, staiga atgavo regėjimą, bet paskui vėl savo paties prašymu apako.

XLI. APIE ŠVENTĄ AMANDĄ

APIE VARDĄ – Amandu buvo vadinamas, nes buvo mielas. Mat turėjo savyje tris dalykus, kurie padaro, kad žmogus būtų mielas. Pirmasis – malonus draugiškumas; *Pat* 19: „Žmogus meilingas draugystėje *ir t. t.*“[486] Antras dalykas – elgesio garbingumas; taip sakoma, remiantis *Est* 2: „Rodėsi daili ir meili visų akims“[487]. Trečias – išmėgintas dorybingumas; 2 *Kar* 1: „Jie, Saulius ir Jonatanas, mielieji, brangieji“[488].

APIE ŠVENTĄ AMANDĄ XLI – Kilęs iš kilmingų tėvų, Amandas įstojo į vienuolyną[489]. Kartą, vaikščiodamas po vienuolyną, jis užėjo didžiulę gyvatę ir ją malda bei kryžiaus ženklo galia tuojau privertė grįžti į savo duobę ir niekad daugiau iš ten nebeišlįsti. O atėjęs prie švento Martyno kapo, pasiliko jame penkiolika metų, dėvėdamas ašutinę ir misdamas vandeniu bei miežine duona.

Po to Amandas nukeliavo į Romą ir pernakvojo Šventojo Petro bažnyčioje, o bažnyčios sargas jį nepagarbiai išmetė laukan. Kai jis švento Petro, apsireiškusio jam miegant priešais bažnyčios duris, nurodymu nukeliavo į Galiją, tenai subarė karalių Dagobertą už jo nusikaltimus, todėl šis įtūžęs iš pradžių išvarė jį iš savo karalystės. Kadangi karalius neturėjo sūnaus ir jo susilaukė, pasimeldęs Viešpačiui, tai pradėjo galvoti, kam galėtų pavesti pakrikštyti kūdikį. Karaliui į galvą atėjo mintis, kad tai reiktų pavesti Amandui. Amandą suradus ir pristačius pas karalių, tasai puolė jam į kojas ir meldė, kad jam atleistų ir pakrikštytų Viešpaties jam duotą sūnų. Pirmąjį prašymą Amandas maloningai įvykdė, bet antrojo atsisakė, bijodamas įsivelti į pasaulietiškus rūpesčius, ir išėjo. Galiausiai, įveiktas prašymų, patenkino karaliaus norą. Kai jis krikštijo kūdikį, tasai, visiems tylint, pasakė: „Amen".

Po šito karalius pasistengė, kad jis būtų pakeltas[490] Maastrichto[491] vyskupu. Kadangi jis matė, jog daugelis žmonių niekina pamokslo žodį, iškeliavo į Gaskoniją[492]. Kai ten kažkoks pokštininkas pasišaipė iš jo žodžių, staiga jį apniko demonas, ir apsėstasis, savo paties dantimis save draskydamas, prisipažino Dievo vyrui padaręs skriaudą ir tuoj pat nelaimingai numirė. O kai kažkokia proga Amandas nusimazgojo rankas, vienas vyskupas paliepė išsaugoti tą vandenį; vėliau juo buvo išgydytas kažkoks aklasis.

Karaliaus valia Amandas norėjo vienoje vietoje pastatyti vienuolyną, todėl vienas artimiausio miesto vyskupas, sunkiai tai pakęsdamas, pasiuntė savo tarnus, kad arba jį išvarytų, arba tiesiog nužudytų. Tarnai atėjo ir jam klastingai pasakė, kad eitų su jais, nes parodysią jam vietą, tinkamą vienuolynui. Nors ir numanydamas apie jų klastą, Amandas užkopė su jais iki pat

kalno viršūnės, kur tie jį norėjo nužudyti, – dėl to, kad labai troško kankinystės. Bet štai kalną užklojo tokia didelė liūtis ir audra, kad tarnai vienas kito nebegalėjo matyti; pamanę, kad jau miršta, jie parpuolė ant žemės, prašė atleidimo ir maldavo, kad tik leistų jiems gyviems išeiti. Amandas sukalbėjo maldą ir išprašė didžiausią giedrą. Taigi tie grįžo į savo namus, o šventas Amandas, likęs gyvas ir dar daug kitų stebuklų padaręs, atgulė atilsio ramybėje. Jis gyvavo apie 620 Viešpaties metus, Heraklėjo laikais[493].

XLII. APIE ŠVENTĄ VALENTINĄ

APIE VARDĄ – Valentinas[494] gali būti kilęs nuo žodžių *valorem tenens* „išlaikantis galią“, tai yra ištikimai besilaikąs šventumo. Arba Valentinas gali būti kildinamas nuo *valens tyro*, „pajėgus karys“, tai yra Kristaus karys. Pajėgiu kariu vadinamas tas, kuris niekada nėra kritęs, stipriai kerta, smarkiai apsigina, galingai nugali; lygiai taip Valentinas nepasitraukė nuo kankinystės, jos vengdamas, kapojo stabmeldystę, ją naikindamas, apgynė tikėjimą, jį sutvirtindamas[495] ir nugalėjo – kentėdamas.

APIE ŠVENTĄ VALENTINĄ XLII – Valentinas[496] buvo gerbiamas presbiteris[497]. Imperatorius Klaudijus[498] paliepė atvesti pas save Valentiną ir jo paklausė: „Kas yra, Valentinai? Kodėl nepriimi mūsų draugystės, kad, mūsų dievus garbindamas, atsikratytum savo tuščio prietaro?“ – Jam Valentinas atsakė: „Jei pažinotum Dievo malonę, šito nieku būdu nesakytum, o savo dėmesį nusuktum nuo stabų ir pagarbintum Dievą, kuris yra danguje“. – Tada vienas vyras, stovėjęs šalia Klaudijaus,

paklausė: „Ką nori, Valentinai, pasakyti apie mūsų dievų šventumą?“ – Jam Valentinas atrėžė: „Apie juos aš nekalbu nieko, išskyrus tai, kad jie buvo apgailėtini ir kupini visokios nešvaros žmonės“. – Klaudijus Valentino paklausė: „Jeigu Kristus yra tikras Dievas, kodėl man nepasakai, kas yra tiesa?“ – Jam Valentinas: „Kristus tikrai yra vienintelis Dievas; jei tu įtikėsi į Jį, tavo siela bus išganyta, valstybė padidės, o tau atiteks pergalė prieš visus priešus!“ – Atsakydamas Klaudijus šalimais stovintiems tarė: „Romėnai, paklausykite, kaip išmintingai ir teisingai kalba šitas žmogus!“ – Tada prefektas pasakė: „Imperatorius yra suvedžiotas! Kaipgi apleisime tai, ko laikėmės nuo pat savo kūdikystės?“

Klaudijaus širdis tuomet atsimainė. Valentinas buvo perduotas saugoti vienam aukštam pareigūnui; kai jį įvedė į namus, jis prabilo: „Viešpatie Jėzau Kristau, kuris esi tikroji šviesa, apšviesk šiuos namus, idant jie pažintų Tave, tikrąjį Dievą!“ – Jam prefektas tarė: „Stebiuosi tave sakant, kad Kristus yra šviesa!.. Bet jeigu Jis grąžins regėjimą mano dukteriai, jau seniai apakusiai, padarysiu, ką tik liepsi!“ – Tada Valentinas pasimeldęs grąžino jo aklai dukteriai regėjimą ir visus jo namiškius atvertė į Kristaus tikėjimą. Paskui, apie 280-uosius Viešpaties metus[499], imperatorius liepė nukirsdinti Valentiną.

XLIII. APIE ŠVENTĄ JULIJONĄ

APIE ŠVENTĄ JULIJONĄ XLIII – Julijona buvo sužadėta su Eulogijumi[500], Nikomedijos[501] prefektu, ir nenorėjo su juo susituokti tol, kol šis nepriims Kristaus tikėjimo. Galiausiai jos tėvas įsakė ją išrengti, labai žiauriai išplakti ir atiduoti tam prefektui. Jai

prefektas tarė: „Mieliausioji mano Julijona, kodėl, atsisakydama manęs, taip mane apkvailinai?“ – Ji jam atsakė: „Jei tu garbinsi mano Dievą, aš tau paklusiu, kitu atveju niekuomet nebūsi mano vyras“. – Prefektas jai paaiškino: „Mano ponia, šito negaliu padaryti, kadangi imperatorius lieptų nukirsti mano galvą“. – O Julijona jam: „Jei taip bijai mirtingo imperatoriaus, tai kaip gali norėti, kad aš nebijočiau nemirtingojo imperatoriaus? Daryk, ką nori, bet manęs neapgausi!“

Tada prefektas įsakė ją labai žiauriai išplakti rykštėmis, pusdieniui pakabinti už plaukų ir jai ant galvos pilti lydytą šviną. Kai tai jai nėmaž nepakenkė, jis surišo ją grandinėmis ir uždarė į kalėjimą. Pas ją atėjo velnias angelo pavidalu ir tarė: „Julijona, aš esu Viešpaties angelas. Jis pasiuntė mane pas tave, kad tave paraginčiau aukoti dievams, idant nebūtum tiek ilgai kankinama ir šitaip baisiai nemirtum“.

Julijona verkė ir meldėsi, sakydama: „Viešpatie Dieve, neleisk man pražūti, bet parodyk, kas yra tasai, kurs siūlo man tokius dalykus“. Ir jai buvo balsu pasakyta, kad nutvertų jį ir priverstų prisipažinti, kas esąs. Kai jinai jį sulaikė ir paklausė, kas esąs, tasai prisipažino, jog yra demonas, o jį jos apgauti pasiuntęs jo tėvas. Jam Julijona: „Kas yra tavo tėvas?“ – Jis: „Belzebubas[502] – jis kreipia mus į visokias piktadarystes ir liepia mus žiauriai išplakt, kai tik krikščionys mus nugali, todėl žinau, kad šičia atėjau savo nelaimei, nes nepajėgiau tavęs įveikt!“ – Be kitų dalykų, kuriuos jai iškšlojo, demonas atskleidė, kad nuo krikščionių labiausiai nutoldavo tada, kai būdavo garbinamas Viešpaties Kūno slėpinys, kalbamos maldos ir sakomi pamokslai. Užsukusi jam už nugaros rankas, Julijona jį surišo, parbloškė ant žemės ir skaudžiai sumušė grandinėmis, kuriomis pati buvo supančiota.

Velnias rėkdamas maldavo jos, sakydamas: „Ponia Julijona, pasigailėk manęs!“

Tuo metu prefektas įsakė išvesti Julijoną iš kalėjimo. Išeidama ji paskui save tempė surištą demoną. Tasai maldavo jos, sakydamas: „Ponia Julijona, jau nebesityčiok iš manęs! Juk daugiau nieko nebegalėsiu nugalėt. Sako, kad krikščionys yra gailestingi, o tu man nėmaž nerodai gailestingumo!“ – Julijona jį vilko per visą aikštę, o paskui įmetė į kažkokią išvietę.

Kai atėjo pas prefektą, ją ant tokio rato taip ištempė, kad buvo sulaužyti visi jos kauleliai iki pat čiulpų kiaurymių. Tačiau čia Viešpaties angelas suskaldė ratą ir ją akimirksniu išgydė. Tai išvydę, buvę šalia žmonės įtikėjo, tad tučtuojau buvo nukirsdinta 500 vyrų ir 130 moterų. Tada Julijoną įmetė į tokį katilą, pilną lydyto švino, bet švinas pasidarė kaip šiltas vanduo vonioje, todėl prefektas ėmė priekaištauti savo dievams, kad jie negalėję nubausti vienos tokią didelę skriaudą jiems padariusios mergaitės. Galiausiai prefektas įsakė ją nukirsdinti. Kol ji buvo vedama į bausmės vietą, jaunuolio pavidalu pasirodė demonas, kurį jinai buvo primušusi, ir rėkavo, sakydamas: „Nesigailėkite jos, kadangi mūsų dievus išpeikė ir mane šią naktį žiauriai primušė! Taigi duokite jai, ko nusipelnė!“ Tada Julijona kiek pramerkė akis, kad pažiūrėtų, kas yra tasai, kuris kalba tokius dalykus, ir demonas pabėgo, surikęs: „Vai, vai, vargas man! Tebemanau, kad ji nori mane sugaut ir surišt!“

Kai palaimintoji Julijona buvo nukirsdinta, prefektas, plaukdamas jūroje laivu su 34 vyrais, nuskendo pakilus audrai. Kai jūra išmetė į krantą jų kūnus, jie buvo sudoroti žvėrių ir paukščių.

XLIV. APIE ŠVENTO PETRO SOSTĄ

APIE VARDĄ – Sostas yra trejopas, o būtent karaliaus, 2 *Kar* 23: „Sėdįs ant krasės Dovydas *ir t. t.*“[503], kunigo, 1 *Kar* 1: „O kuomet kunigas Hėlis sėdėjo ant krasės *ir t. t.*“[504], mokytojo, *Mt* 23: „Mozės krasėje *ir t. t.*“[505] Šventas Petras atsisėdo į karaliaus sostą, kadangi buvo visų karalių valdovas; į kunigo – kadangi buvo visų dvasininkų ganytojas, ir į mokytojo – kadangi buvo visų krikščionių mokytojas.

APIE ŠVENTOJO PETRO SOSTĄ XLIV – Bažnyčia iškilmingai mini švento Petro Sostą, kadangi laikoma, jog tądien šventas Petras Antiochijoje buvo pakeltas į garbės sostą[506]. Šių iškilmių įvedimo priežastys, regis, yra keturios. Pirmoji yra šitokia. Kai šventas Petras pamokslavo Antiochijoje, Teofilas, to miesto valdytojas, jam tarė: „Petrai, kodėl tvirkini mano žmones?“ Tada Petras jam irgi ėmė skelbti Kristaus tikėjimą, todėl tasai liepė jį surišti ir paliko be valgio ir gėrimo. Kai Petras jau galavosi mirtimi, vis dėlto grįžus jėgoms dar pakėlė į dangų akis ir tarė: „Jėzau Kristau, vargšų padėjėjau, ateik man, žūstančiam šitose bėdose, į pagalbą!“ Jam Viešpats atsakė: „Petrai, negi tiki, kad aš tave apleidau? Menkini mano gerumą, jeigu nebijai šitaip prieš mane kalbėti. Jau paruošta, kas tau pagelbės nelaimėje“.

Paulius, išgirdęs apie Petro įkalinimą, atvyko pas Teofilą ir pareiškė, kad jis esąs puikiausias daugelio amatų meistras: mokąs kalti iš medžio ir akmens, tapyti ant drobės ir gebąs stropiai atlikti dar daug kitų darbų. Teofilas primygtinai jo paprašė, kad jisai su juo pasiliktų jo dvare. Praėjus kelioms dienoms, Paulius slaptomis nuėjo pas Petrą į kalėjimą. Pamatęs jį leisgyvį ir išsekusį, ėmė labai graudžiai verkti, apkabino jį

ir raudojo, kol apleido jėgos, galop atsitokėjo ir tarė: „Mano broli Petrai! Šlove mano! Džiaugsme mano! Mano sielos puse! Dabar esu čia, tad atgauk jėgas!“ Tada Petras, atvėręs akis ir jį atpažinęs, pravirko, bet neįstengė jam ištarti žodžio. Paulius skubiai šiek tiek pravėrė jo burną, įdėjo maisto ir jį truputį sušildė. Kai maistas Petrą kiek sustiprino, jis puolė bučiuoti Paulių, ir abu labai ilgai verkė.

Paulius slaptomis sugrįžo ir tarė Teofilui: „Gerasis Teofilai, didi yra tavo šlovė ir tavo mandagumas – garbingumo bičiulis. Maža blogybė daug negarbės užtraukia. Prisimink, ką padarei tam Dievo garbintojui, kuris vadinamas Petru, tarsi tai būtų buvę kažkas didinga. Nuskuręs, bjaurios išvaizdos, sulysęs ligi odos ir kaulų, pavirtęs į nieką, jis tiktai kalbomis begarsėja. Argi beverta tokį bekišt į kalėjimą? Gal geriau, jei jis džiaugtųsi įprasta laisve, galėtų tau kuo nors naudingas būti, nes, kaip apie jį šneka kai kurie žmonės, jis ir ligonius gydo, ir mirusiuosius prikelia?“ – Jam Teofilas: „Pasakos yra tai, ką sakai, Pauliau, nes jei galėtų mirusiuosius prikelti, tai ir pats iš kalėjimo išsivaduotų!“ – Jam Paulius: „Kaip jo Kristus prisikėlė, kaip žmonės kalba, iš mirusiųjų, tačiau vis dėlto nepanorėjo nuo kryžiaus nužengti, taip ir Petras, kaip sako, Jo pavyzdžiu neišsilaisvina ir nebijo kentėti dėl Kristaus“. – Jam Teofilas: „Na tai padaryk, kad jis mano prieš 14 metų mirusį sūnų prikeltų, ir paleisiu jį sveiką ir laisvą!“ – Nuėjęs į kalėjimą, Paulius pasakė Petrui pažadėjęs, jog šis prikelsiąs valdovo sūnų. Jam Petras: „Pauliau, pažadėjai didžiulį dalyką, bet Viešpaties galiai – labai lengvą“. – Petrą išvedė iš kalėjimo, atidarė sūnaus kapą, Petras pasimeldė už jį, ir tas išsyk prisikėlė.

Tačiau ne visi dalykai čia atrodo pakankamai panašūs į tiesą: ir kad Paulius su žmogišku gudrumu dėjosi mokąs

dirbdinti tokius meistriškus gaminius, ir kad po 14 metų buvęs atšauktas nuosprendis, pagal kurį miręs tas sūnus[507]. Vis dėlto tada Teofilas, visi Antiochijos žmonės ir labai daug kitų įtikėjo Viešpatį ir pastatė šlovingą bažnyčią, jos viduryje pastatė iškilų sostą ir į jį užkėlė Petrą, kad galėtų jį girdėti ir matyti. Jis sėdėjo jame septynerius metus, paskui nuvyko į Romą ir 25 metus išsėdėjo Romos soste. Vis dėlto Bažnyčia švenčia tą pirmąjį jo pagerbimą[508], kadangi tada pirmą kartą Bažnyčios prelatus pradėta kelti pagal vietą, galią ir vardą. Taigi tada išsipildė tai, kas sakoma psalmėje: „Tegul aukština jį tautos susirinkime *ir t. t.*"[509]

Reikia pažymėti, jog bažnyčia[510], kurioje buvo išaukštintas šventas Petras, yra trejopa, o būtent kovojančiųjų, pikta darančiųjų ir triumfuojančiųjų. Šiose trijose bažnyčiose jis buvo išaukštintas trimis šventėmis, kurias Bažnyčia švenčia jo garbei. Kovojančiųjų bažnyčioje jis buvo išaukštintas, nes jai vadovavo ir ją tikėjimu bei dorove šlovingai valdė; tai sietina su šios dienos šventė, kuri yra vadinama Sostu, kadangi tada Petras gavo Antiochijos bažnyčios pontifikatą ir septynerius metus ją šlovingai valdė. Antra, yra išaukštintas piktadarių bažnyčioje dėl to, kad ją išsklaidė ir į tikėjimą atvertė; tai susiję su antrąja švente, vadinama *Ad vincula*[511]. Juk tada jis išsklaidė piktadarių bažnyčią ir atvertė daugelį į tikėjimą. Trečia, jis yra išaukštintas triumfuojančiųjų bažnyčioje, nes būtent į ją jis laimingai įžengė; tai sietina su trečiąja švente, kuri yra jo kančios minėjimas, nes jis tada įžengė į triumfuojančiųjų bažnyčią.

Dar reikia pažymėti, kad Bažnyčia triskart per metus skiria jam šventę dėl daugelio kitų priežasčių, o būtent dėl privilegijos, dėl pareigų, dėl geradarybės, mūsų priedermių jam ir jo pavyzdžio.

Dėl privilegijos, tai šventas Petras, palyginti su kitais apaštalais, buvo privilegijuotas trimis dalykais, ir dėl jų Bažnyčia jį pagerbia triskart per metus. Mat palyginti su kitais, Petras turėjo didesnę valdžią, kadangi buvo apaštalų vyresnysis ir gavo dangaus karalystės raktus; jo meilė buvo karštesnė, kadangi jis su didesniu nei kiti užsidegimu mylėjo Kristų, kaip matyti iš daugelio Evangelijos vietų; jo galia buvo veiksmingesnė, nes, kaip pasakojama *Apaštalų darbuose*, Petro šešėlyje pagydavo paliegėliai[512].

Antra, Bažnyčia jį pagerbia dėl pareigų. Mat jo pareigos buvo vadovauti visuotinei Bažnyčiai, tad kadangi Petras buvo visuotinės Bažnyčios, pasklidusios trijose pasaulio dalyse, o būtent Azijoje, Afrikoje ir Europoje, vyresnysis ir vadovas, tai ir Bažnyčia triskart per metus švenčia jo šventę. Trečia, Bažnyčia jį pagerbia dėl geradarybės, kadangi jis, gavęs galią surišti ir atrišti, išlaisvina mus iš trejopų nuodėmių, o būtent mąstymo, kalbėjimo ir veikimo, arba išlaisvina nuo to, kuo nusidėjome Dievui, kuo – artimui ir kuo – sau patiems. Arba tai gali būti kitokia triguba geradarybė, kurią Bažnyčioje jo raktų galios dėka patiria nusidėjėlis. Pirmoji iš šitų trijų yra išlaisvinimas nuo kaltės, antroji – amžinosios bausmės pakeitimas laikinąja, trečioji – dalinis laikinosios bausmės sušvelninimas; dėl tokios trigubos geradarybės Petrą reikia trigubai pagerbti. Ketvirta, Bažnyčia jį pagerbia dėl priedermių, kadangi jis mus ganė ir gano trejopai, o būtent žodžiu, pavyzdžiu ir laikina parama, arba maldos malone, todėl ir esame įpareigoti jį pagerbti trigubai. Penkta, – dėl pavyzdžio, idant joks nusidėjėlis neprarastų vilties, net jei trečią kartą, kaip Petras, išsižadėtų Dievo, bet vis tiek kaip jisai norėtų jį širdimi, lūpomis ir darbais išpažinti.

Antra šitos šventės įsteigimo priežastis yra ta, kuri paimta iš švento Klemenso itinerarijaus[513]. Juk kai Petras, skelbdamas Dievo Žodį, artinosi prie Antiochijos, visi iš to miesto ėjo jo pasitikti, žengdami basomis kojomis, apsivilkę ašutinėmis, barstydami galvas dulkėmis ir atgailaudami, kad buvo išvien su Simonu Magu prieš jį nusistatę[514]. Matydamas jų atgailą, Petras padėkojo Dievui. Tada jam atnešė visus žmones, iškankintus negalių ir nukamuotus demonų. Petras įsakė juos paguldyti priešais jį, garsiai ištarė virš jų Viešpaties vardą, ir štai ten pasirodė milžiniška šviesa, ir visi tuojau pat buvo išgydyti; tada jie bėgo paskui Petrą ir bučiavo jo pėdų žymes. Paskui per septynias dienas daugiau nei dešimt tūkstančių žmonių priėmė krikštą, o Teofilas, to miesto valdytojas, liepė savo rūmus pašventinti kaip baziliką ir juose pastatyti iškilų sostą Petrui, kad visų būtų matomas ir girdimas. Tatai neprieštarauja tam, kas buvo aukščiau pasakyta. Mat galėjo būti, kad Petras, Pauliui įsikišus, iš pradžių buvo puikiai priimtas Teofilo ir visų žmonių, bet paskui, Petrui pasitraukus, Simonas Magas žmones ištvirkino ir nuožmiai sukurstė prieš Petrą, o paskui atgailaudamas vėl jį garbingai priėmė.

Petro pasodinimo į sostą šventę įprasta vadinti švento Petro vaišių švente, todėl iš čia imama trečia jos įsteigimo priežastis. Mat kaip pasakoja magistras Jonas Beletas, pagonys nuo seno turėjo paprotį kiekvienais metais vasario mėnesį tam tikrą dieną ant savo tėvų kapų patiekti vaišes, o demonai jas per naktį suvalgydavo; pagonys manydavo, kad tas vaišes sunaikindavo aplink kapus klaidžiojančios mirusiųjų dvasios, kurias jie vadino šešėliais. Kaip pasakoja tas pats Beletas, senovės žmonės buvo pratę aiškinti, kad sielos, kol jos būna žmonių kūnuose, vadinamos sielomis; kai jos patenka

į požemių pasaulį, jos tampa vėlėmis; kai jos įžengia į dangų, jos virsta dvasiomis, o šešėliais jos būdavo, kai nuo laidotuvių prabėgdavo nedaug laiko ar kai jos klaidžiodavo apie kapus[515]. Išgyvendinti šitą vaišių paprotį krikščionims labai sunkiai sekėsi. Todėl šventieji tėvai, tuo rūpindamiesi ir stengdamiesi jį visiškai išgyvendinti, švento Petro sodinimo sostan – ir to, kuris buvo Romoje, ir to, kuris buvo Antiochijoje, – šventę nustatė tą pačią dieną, kai vykdavo tos pagoniškos vaišės; dėl to nuo jų iki šiol ši šventė kai kurių krikščionių yra vadinama švento Petro vaišių šventė.

Ketvirta, ši šventė įsteigta, pagerbiant dvasininko tonzūrą. Būtina pažymėti, kad, remiantis kai kurių autorių liudijimu, dvasininkų tonzūra kilo kaip tiktai iš ten. Mat kai Petras Antiochijoje skelbė Dievo Žodį, pagonys krikščionio vardo pažeminimui nuskuto jam viršugalvį[516]. Kaip tik tai, kas apaštalų vyriausiajam dėl Kristaus buvo skirta kaip pažeminimas, vėliau visiems dvasininkams yra perduodama kaip garbė. Kalbant apie dvasininkų tonzūrą, svarbu nurodyti tris tokius dalykus: galvos išskutimą, plaukų patrumpinimą ir apskritą formą. Išskutimas viršugalvyje daromas dėl trijų priežasčių; dvi iš jų nurodo Dionisijas *Bažnytinėje hierarchijoje*, sakydamas: „Plaukų kirpimas reiškia švarų, nedirbtinį gyvenimą“[517]. Mat su plaukų kirpimu ar galvos skutimu susiję trys dalykai, būtent švaros išsaugojimas, sudarkymas ir apnuoginimas. Švaros išsaugojimas – kadangi dėl plaukų galvoje susikaupia nešvarumai; sudarkymas – kadangi plaukai skirti puošti. Taigi tonzūra reiškia švarų ir nedirbtinį gyvenimą, o tai reiškia, kad dvasininkai privalo turėti viduje švarią dvasią, o išorėje – nedirbtinę, tai yra neįmantrią, išvaizdą. Apnuoginimas reiškia, kad tarp dvasininko ir Dievo neturi įsiterpti niekas – jis privalo

susivienyti su Dievu betarpiškai ir atidengtu veidu žvelgti į Viešpaties šlovę. Plaukai patrumpinami duodant mums suprasti, kad dvasininkai turi iš savo sielos išskinti nereikalingas mintis, savo klausą nuolat laikyti pritaikytą ir paruoštą įsiklausyti į Dievo Žodį ir tolyn nuo savęs stumti visokius laikinus reikalus, išskyrus tai, kas reikalinga.

Tonzūrai apskrita forma suteikiama dėl daugelio priežasčių. Pirma, kadangi ši forma neturi nei pabaigos, nei pradžios, tai situo duodama suprasti, kad dvasininkai yra Dievo, kuris neturi nei pradžios, nei pabaigos, tarnai. Antra, kadangi ši figūra neturi jokio kampo, tai reiškia, kad dvasininkams gyvenime nevalia turėti purvo, nes kur kampas, ten purvas, kaip sako Bernardas[518]. Mokydami jie privalo laikytis tiesos, kadangi tiesa nemėgsta kampų, kaip sako Jeronimas[519]. Trečia – kadangi ši forma yra gražiausia iš visų pavidalų; dėl to Dievas dangaus kūrinius sukūrė šios formos[520]. Tuo pažymima, kad dvasininkams privalu turėti grožį viduje – sieloje ir išorėje – elgesyje. Ketvirta – kadangi ši forma yra iš visų paprasčiausia. Juk jokia figūra, kaip sako Augustinas[521], nesusideda iš vienos linijos, o apskritimas yra vienintelė figūra, kuri viena linija uždaroma. Tuo yra pažymima, kad dvasininkams privalu turėti balandžių paprastumą, kaip yra pasakyta: „Ir neklastingi kaip karveliai“[522]. Anot Izidoriaus[523], tonzūra reiškia dvasininko luomą, plaukų apskritimas reiškia karališką garbę, idant išsipildytų tai, ką sako Petras: „Jūs esate išrinktoji giminė, karališkoji kunigystė“[524]. Pačios tonzūros paprotys, kaip pasakojama, kilo iš nazariečių ir Ezekielio, kuris pasižymėjo kunigyste.

XLV. APIE ŠVENTĄ MOTIEJŲ

APIE VARDĄ – Hebrajiškas vardas Motiejus lotyniškai reiškia *donatus domino* „dovanotas Viešpačiui“[525] arba *donatio domini* „Viešpaties dovana“[526], arba *humilis* „nuolankus“ ar *parvus* „mažas“. Mat jis buvo dovanotas Viešpaties, kai Jis atrinko jį iš pasaulio ir priskyrė prie 72 mokinių[527]. Viešpaties dovana jis buvo, kai atrinktas burtų keliu nusipelnė tapti vienu iš apaštalų. Jis buvo mažas, kadangi nuolatos paisė tikrojo nuolankumo. Tuo tarpu nuolankumas, kaip sako Ambraziejus[528], yra trejopas: pirmasis priklauso nuo prislėgimo, dėl kurio žmogus pavadinamas nuolankiu; antrasis priklauso nuo apmąstymų ir kyla iš mąstymo apie save; trečiasis priklauso nuo pamaldumo ir kyla iš Kūrėjo pažinimo. Pirmą nuolankumą šventas Motiejus turėjo patirdamas kankinystę, antrąjį – save sumenkindamas, trečiąjį – žavėdamasis Dievo didybe. Arba jo vardas kildinamas iš *manum*, kuris reiškia „gėrį“, ir *thesis*, reiškiančio „padėjimas“. Iš čia Motiejus būtų lyg gėris, padėtas vietoje blogio, o būtent vietoje Judo. Manoma, kad jo gyvenimą, skaitomą bažnyčiose, parašė Beda.

APIE ŠVENTĄ MOTIEJŲ XLV – Apaštalas Motiejus buvo paskirtas į išdaviko Judo vietą; bet iš pradžių trumpai apžvelkime to Judo kilmę ir gimimą. Vienoje istorijoje, nors ir apokrifinėje[529], rašoma, kad Jeruzalėje gyvenęs toks vyras, vardu Rubenas, kuris dar buvo vadinamas ir kitu vardu – Simonas, iš Judo arba, pasak Jeronimo, Isacharo giminės, ir jis turėjęs žmoną, vardu Ciborėja. Taigi vieną naktį, kai vienas kitam buvo atlikę sutuoktinių pareigą, Ciborėja užmigusi susapnavo sapną, kurį išsigandusi dejuodama ir dūsaudama papasakojo savo vyrui, sakydama: „Rodėsi man, kad pagimdžiau nedorą sūnų, kuris

tapo visos mūsų tautos pražūties priežastimi". – Jai Rubenas tarė: „Netikusį ir nevertą minėti dalyką pasakoji – manau, tave užvaldė pranašavimo dvasia[330]". – Jam žmona atsakė: „Jei pajusiu, kad tapau nėščia, ir pagimdysiu sūnų, tai, be abejonės, bus buvusi ne pranašavimo dvasia, bet tikras apreiškimas".

Prabėgus kuriam laikui, ji pagimdė sūnų. Tėvai labai nusigando ir ėmė galvoti, ką su juo daryti. O kadangi jiems buvo koktu žudyti savo sūnų, tačiau nesinorėjo užauginti savo tautos naikintojo, tai jie įdėjo kūdikį į krepšelį, išmetė jį į jūrą, o jūros bangos jį nunešė prie salos, kuri vadinama Skariotu. (Taigi nuo tos salos Judas buvo pavadintas Skariotu.) Tos vietos karalienė, neturėjusi vaikų, pasivaikščiodama atėjo prie jūros kranto ir, pamačiusi bangų supamą krepšelį, liepė jį atidengti. Radusi ten dailios išvaizdos berniuką, tarė atsidusdama: „O kaip man palengvėtų, kad aš turėčiau tokį vaikelį, nes mano karalystė neliktų be paveldėtojo!" – Ir ji liepė berniuką slapta auginti, pati apsimetė nėščia, o paskui melagingai paskelbė, kad pagimdė sūnų, ir šis šlovingas gandas pasklido po visą karalystę. Valdovai smarkiai džiūgavo dėl gimusio kūdikio, ir liaudis netvėrė neapsakomu džiaugsmu. Tada valdovas pasirūpino, kad jį išauklėtų, kaip ir pridera karališkai didenybei.

Neužilgo karalienė pastojo nuo karaliaus ir atėjus laikui pagimdė sūnų. Kai berniukai šiek tiek paaugo, dažnai žaisdavo tarpusavyje, ir Judas gausiomis skriaudomis karališko kraujo berniuką engdavo ir dažnai priversdavo verkti. Sunkiai tai pakeldama ir žinodama, kad Judas nėra jos sūnus, karalienė jį dažnai nubausdavo, bet net ir taip jo neatgrasindavo nuo kenkimo broliui. Pagaliau reikalas išaiškėjo ir atsiskleidė, kad Judas yra ne tikras karalienės sūnus, o rastinukas; kai jis apie tai sužinojo, išgyveno baisią gėdą ir slaptomis nužudė savo

tariamą brolį, karaliaus sūnų. Bijodamas už tai mirties bausmės, kartu su kitais jaunuoliais, skirtais atiduoti už duoklę, pabėgo į Jeruzalę ir stojo tarnauti į tuometinio valdytojo Piloto dvarą. Kadangi panašūs dalykai vienas kitą traukia, Pilotas pastebėjo, kad Judas tinka jo būdui, ir ėmė jį labai branginti. Judas buvo paskirtas viso dvaro prievaizdu, ir viskas nuo šiol buvo tvarkoma pagal jo sprendimą.

Vieną dieną Pilotas iš savo rūmų pamatė kažkokį sodą ir taip stipriai užsigeidė jo vaisių, kad, rodėsi, tuoj mirs, jei jų neparagaus. Tas sodas buvo Rubeno, Judo tėvo, bet nei Judas tėvo, nei Rubenas sūnaus nepažinojo – mat ir Rubenas galvojo, kad vaikas žuvo jūros bangose, ir Judas nežinojo, nei kas jo tėvas, nei kur jo gimtinė. Taigi Pilotas, pasišaukęs Judą, tarė: „Taip užsinorėjau anų vaisių, kad išleisiu dvasią, jeigu jų negausiu". – Paakintas Judas įšoko į sodą ir pradėjo skubiai raškyti obuolius. Tuo metu atėjo Rubenas ir užklupo obuolius raškantį Judą. Abu smarkiai susiėmė, prasidėjo barniai, po barnių jie perėjo prie lazdų ir vienas kitą skaudžiai aptalžė[531]. Galop Judas smogė akmenim Rubenui į tą vietą, kur sprandas susijungia su kaklu, ir jį išsyk užmušė. Tada išsinešė vaisius ir papasakojo Pilotui, kas atsitiko.

Dienai baigiantis, nakčiai artinantis, Rubeną surado negyvą ir pamanė, kad jis staiga mirė netikėta mirtimi. Pilotas visus Rubeno turtus perdavė Judui, o Rubeno žmoną Ciborėją atidavė jam į žmonas. Vieną dieną Ciborėja sunkiai atsiduso, ir Judas, jos vyras, paklausė, kas nutiko. Moteris pasakė: „Ak, esu pati nelaimingiausia iš visų moterų: jūros bangose paskandinau savo kūdikėlį, savo vyrą radau staiga mirusį; negana to skausmo, Pilotas man, vargšei, pridėjo naujo, nes mane tebegedinčią išleido už vyro ir prieš mano valią atidavė tau į žmonas!" – Kai

ji viską papasakojo apie tą kūdikį, o Judas išdėstė, kas jam buvo atsitikę, išaiškėjo, kad jis vedė savo motiną, o savo tėvą nužudė. Vedamas atgailos, jis, Ciborėjos įkalbėtas, atėjo pas mūsų Viešpatį Jėzų Kristų ir maldavo už savo nusikaltimus atleidimo. Apie visa tai rašoma minėtoje apokrifinėje istorijoje[532]; ar ją reikia garsiai skaityti, tegu lieka skaitovo nuožiūrai, nors geriau ją palikti negu skelbti.

Viešpats jį[533] padarė savo mokiniu, o iš mokinio pakėlė savo apaštalu. Šis tapo Jėzui toks artimas ir mylimas, kad Jis savo prievaizdu paskyrė tą, kurį vėliau Jam teko pakęsti kaip išdaviką. Taigi Judas nešiojo dėžutes pinigams ir vogdavo tai, kas buvo duodama Kristui. Priartėjus Viešpaties kančios laikui, sielodamasis, kad tepalas, kainavęs tris šimtus denarų, nebuvo parduotas (idant ir tuos denarus galėtų pavogti), išėjo ir pardavė Viešpatį už trisdešimt sidabrinių. Kiekvienas iš tų sidabrinių prilygo dešimčiai paprastų denarų ir taip jam atsvėrė neparduotą trijų šimtų denarų vertės tepalą. Kai kurie autoriai teigia, kad iš visų dalykų, kuriuos duodavo Kristui, Judas dešimtą dalį pasisavindavo, todėl jis pardavė Viešpatį už tą dešimtą dalį, kurios neteko dėl neparduoto tepalo, o būtent už trisdešimt denarų. Tačiau atgailaudamas jisai juos[534] sugrąžino ir išėjęs pasikabino kilpoje, o „pasikoręs pusiau perplyšo, ir visi jo viduriai išėjo“[535]. Šitaip burna buvo apsaugota nuo taršos, nes per ją neišsiliejo: buvo neverta, kad taip bjauriai būtų suteršta burna, kuri buvo lietusi tokias šlovingas – būtent Kristaus – lūpas[536]. Taip pat buvo teisinga, kad išdavystę pagimdę viduriai trūkę iškristų ir kad kilpa būtų suveržta ta gerklė, iš kurios buvo išėjęs išdavystės balsas. Be to, Judas mirė ore – tai dėl to, kad tas, kuris nusižengė angelams danguje, o žmonėms – žemėje, būtų atskirtas nuo angelų ir žmonių srities ir ore susijungtų su demonais.

Taigi kai laikotarpiu tarp Šeštinių ir Sekminių apaštalai kartu buvo Vakarienės kambaryje, Petras pastebėjo, kad sumažėjo apaštalų dvyliktukas (mat Viešpats buvo surinkęs tokį jų skaičių, idant jie galėtų skleisti tikėjimą Trejybe į keturias pasaulio dalis). Jis atsistojo tarp brolių ir tarė: „Broliai! Reikia, kad vietoje Judo paskirtume ką nors kitą, kas su mumis kartu galėtų liudyti Kristaus prisikėlimą, nes juk Viešpats mums pasakė: „Būsite man liudytojai Jeruzalėje, visoje Judėjoje, Samarijoje ir iki žemės pakraščių“[537]. Kadangi liudyti turi tik toks liudininkas, kuris matė, tai reikia išrinkti vieną iš tų vyrų, kurie su mumis nuolatos buvo, matė Viešpaties stebuklus ir girdėjo Jo mokymą“. Iš septyniasdešimt dviejų mokinių jie išskyrė du, būtent Juozapą, Alfiejaus sūnaus Jokūbo brolį, kuris dėl savo šventumo buvo pramintas Teisiuoju, ir Motiejų, apie kurio šlovę nebekalbama, nes jo šlovei gana ir to, kad buvo išrinktas apaštalu. Melsdamiesi apaštalai kalbėjo: „Tu, Viešpatie, kuris pažįsti žmonių širdis, parodyk, kurį iš šių dviejų pasirinkai, idant jis priimtų šios tarnybos ir apaštalavimo vietą, kurią prarado Judas“. Kai jiems buvo paduoti burtai, burtas krito Motiejui, ir šis buvo priimtas su kitais 11 apaštalų į bendrą skaičių[538].

Verta pažymėti, kad sekant šiuo pavyzdžiu, kaip sako Jeronimas, burtais naudotis negalima, kadangi mažumos privilegija nėra visiems galiojantis įstatymas[539]. Arba vėl, kaip sako Beda[540], kol neatėjo tiesa, buvo leidžiama paisyti figūrų[541]. Juk per Viešpaties kančią buvo paaukota tikroji ostija, o per Sekmines – suvalgyta, ir todėl rinkdami Motiejų apaštalai pasinaudojo burtais, idant nepažeistų Įstatymo, pagal kurį aukščiausias kunigas turi būti renkamas burtais. Po Sekminių, kai tiesa jau atsiskleidė[542], septyni diakonai buvo paskirti ne burtais, o mokinių rinkimais, apaštalų malda ir rankų uždėjimu[543].

Apie tai, kokio pobūdžio buvo šie burtai, yra išlikusios dvi šventųjų tėvų nuomonės. Jeronimas ir Beda mano, kad burtai buvo tokie, kokie dažniausiai naudojami Senajame Įstatyme. Kita vertus, Dionisijas, kuris buvo Pauliaus mokinys, galvoja, kad taip manyti yra bedieviška, ir teigia, jog, kaip jam regis, tie burtai buvo ne kas kita, kaip tam tikra šviesa ir spindulys, Dievo valia pasiųstas virš Motiejaus; juo buvo parodyta, kad būtent Motiejų reikia priimti į apaštalų būrį. Taip Dionisijas sako knygoje *Apie bažnytinę hierarchiją*: „Dėl dieviškojo burto, kuris Dievo valia krito Motiejui, tai kiekvienas vis kitaip kalbėjo ir, mano požiūriu, bedieviškai. Čia pareikšiu, kaip aš esu įsitikinęs. Man atrodo, kad Raštas burtu vadina tam tikrą tearchinę dovaną, kuri tam tearchiniam chorui parodo, kas priimtas Dievo pasirinkimu“[544].

Apaštalas Motiejus burtų keliu gavo Judėją, joje uoliai skelbė Dievo Žodį, padarė daug stebuklų, kol galiausiai atgulė atilsio ramybėje. Kai kuriuose rankraščiuose skaitome, kad jis buvo nukryžiuotas ir įžengė į dangų, vainikuotas kankinio vainiku[545]. Sakoma, kad jo kūnas buvo palaidotas Romoje, Švenčiausiosios Marijos *Maggiore* bažnyčioje[546], po raudono purpuro akmeniu, ir kad ten žmonėms rodoma jo galva.

Kitoje legendoje, randamoje Tryre[547], be viso kito, skaitome, kad Motiejus, kilęs iš Judo giminės ir Betliejaus miesto, gimė garsioje šeimoje. Atsidėjęs mokslui, per trumpą laiką jis perprato visą įstatymo ir pranašų mokymo esmę; be to, vengdamas dykinėjimo, vaikystės metus pralenkė charakterio brandumu. Jo siela buvo lavinama dorybės kryptimi, kad būtų nuovokus, gailestingas, sėkmės akimirkomis nepasipūtęs, nelaimėse tvirtas ir nesutrikdomas. Rūpinosi, kad tai, ką buvo suvokęs protu, įvykdytų darbu ir žodinį mokymą įrodytų rankų veikla.

Kai jis skleidė Judėjoje Dievo Žodį, sugrąžindavo regėjimą akliesiems, apvalydavo raupsuotuosius, išvarydavo demonus, sugrąžindavo šlubiems vaikščiojimo galią, kurtiems – klausą, o mirusiesiems – gyvybę. Kai jį apkaltino vyriausio kunigo akivaizdoje, Motiejus į daugybę kaltinimų atsakė taip: „Apie pateiktus dalykus, kuriuos vadinate nusikaltimais, man neprivalu daug kalbėti, kadangi būti krikščioniu reiškia ne nusikaltimą, bet šlovę". – Vyriausias kunigas paklausė: „Jei tau būtų duota laiko apsigalvoti, ar atgailautum?" – O tas: „Neduok Dieve, kad nuklysčiau, atsimesdamas nuo tiesos, kurią vieną sykį atradau!"

Taigi Motiejus labai gerai išmanė įstatymą, buvo tyros širdies, išmintingos sielos, guvus, sprendžiant Šventojo Rašto klausimus, įžvalgus, kai reikdavo patarti, ir nesutrikdomas pokalbyje. Kai jis skelbė Dievo Žodį Judėjoje, ženklais ir stebuklais daugelį atvertė į tikėjimą. Todėl jo nekentę žydai jį pastatė prieš teismo tarybą. Iš pradžių du melagingi liudytojai, kurie buvo pateikę jam kaltinimus, metė į jį akmenis – Motiejus tuos akmenis kaip jų liudijimą paprašė palaidoti su juo. Kol jis buvo mėtomas akmenimis, jam romėnišku papročiu smogė kirviu; jis ištiesė į dangų rankas, atidavė sielą Dievui ir buvo ten palaidotas. Jo kūnas iš Judėjos buvo pervežtas į Romą, o iš Romos į Tryrą.

Kitoje legendoje skaitome[548], kad tuo metu, kai Motiejus buvo atvykęs į Makedoniją ir skelbė ten Kristaus tikėjimą, jam davė kažkokio užnuodyto gėrimo, kuris visiems atimdavo regėjimą. Jį Kristaus vardu išgėrė ir jokio pažeidimo nepatyrė. Ir nors nuo to gėrimo daugiau negu 250 žmonių buvo apakę, jisai ant kiekvieno uždėjęs ranką, visiems sugrąžino regėjimą. Velnias, pasirodęs pražilusio vaiko pavidalu, patarė, kad jie Motiejų nužudytų, esą jis žlugdąs jų tikėjimą. Nors jis tarp jų

stovėjo, bet žmonės, ieškoję tris dienas, jo niekaip nesurado. Trečią dieną Motiejus jiems pasirodė ir tarė: „Štai aš“. Surišę už nugaros rankas ir užmetę ant kaklo virvę, jie žiauriai jį sumušė ir uždarė į kalėjimą. Ten pasirodę demonai griežė ant jo dantimis, bet neįstengė prisiartinti. Tada Viešpats, atėjęs pas jį su didžiule šviesa, pakėlė jį nuo žemės ir, atrišęs pančius bei švelniai sustiprinęs, atvėrė duris; išėjęs vėl jis skelbė Viešpaties žodį. Kai kurie atkakliai priešinosi, todėl Motiejus pasakė jiems: „Pranešu jums, kad gyvi į pragarą nusileisite“. – Tuojau pat atsivėrė žemė ir visus juos prarijo, o likusieji atsivertė į Dievą.

XLVI. APIE ŠVENTĄ GRIGALIŲ

APIE VARDĄ – Grigalius[549] kilęs nuo žodžių *grex* „bendruomenė“ ir *gore* „skelbti tikėjimą“ arba „kalbėti“, todėl Grigalius būtų lyg *gregis predicator* „bendruomenės pamokslininkas“. Arba Grigalius kilęs iš *egregorius*, sudėto iš *egregius* „įžymus“ ir *gore*, todėl būtų „įžymus pamokslininkas“ ar „mokytojas“. Arba Grigalius mūsų kalba[550] reiškia *vigilans* „budintis“[551], kadangi budėjo sau, Dievui ir bendruomenei: sau – dėl tvarkos puoselėjimo, Dievui – dėl vidinės kontempliacijos, bendruomenei – dėl tikėjimo nuolatinio skelbimo; ir visais trimis būdais jis nusipelnė regėti Dievą[552]. Augustinas knygoje *Apie tvarką* rašo: „Tas regi Dievą, kuris gerai gyvena, gerai darbuojasi ir gerai meldžiasi“[553]. Jo gyvenimą parašė langobardų istoriografas Paulius[554]; vėliau Jonas Diakonas jį aprašė kruopščiau[555].

APIE ŠVENTĄ GRIGALIŲ XLVI – Grigalius kilo iš senatorių giminės; jo tėvas buvo Gordianas, o motina – Silvija[556]. Nors jis dar jaunystėje buvo pasiekęs filosofijos viršūnes ir turėjo

nepaprastai daug turto bei lėšų, bet galvojo visa tai palikti ir atsidėti religijai. Vis dėlto jis ilgai atidėliojo atsivertimą. Mat Grigalius galvojo, kad saugiau pasitarnaus Kristui, jeigu iš išorės eis tarnybą pasauliui, vilkėdamas miesto pretoriaus rūbais. Tačiau jį pradėjo slėgti tiek daug rūpesčių iš pasaulio, kad jie atsiliepdavo ne tiktai išorėje, bet ir sieloje.

Likęs be tėvo, Grigalius Sicilijoje pastatydino šešis vienuolynus, septintąjį apaštalo švento Andriejaus garbei įrengė savo namuose Romos miesto ribose; atsisakęs šilkų, spindėjusių auksu ir brangakmeniais, jis dėvėjo pigų vienuolišką abitą. Ten netrukus pasiekė tokį šventumą, kad jau pačioje savo atsivertimo pradžioje galėjo būti priskiriamas prie tobulųjų. Apie jo tobulumą šiek tiek galime spręsti iš jo žodžių, kuriuos jis pateikia *Dialogo* prologe: „Nelaiminga mano siela, rūpesčio žaizdų išvarginta, prisimena, koks gyvenimas kitados buvo vienuolyne, – kaip menkai jai rūpėjo visi praeinantys dalykai, kaip aukštai ji buvo pakilusi virš visko, kas keičiasi, kaip ji nemąstė apie nieką kitą, išskyrus dangiškus dalykus, kaip ji, nors ir įkalinta kūne, per kontempliaciją peržengdavo kūno užtvaras ir kaip ji mirtį, kuri beveik visiems yra bausmė, mylėjo kaip gyvenimo pradžią bei atlygį už savo vargą“[557]. Griežtu pasninku Grigalius taip pakenkė kūnui, kad, nusilpus skrandžiui, jis vos liko gyvas. Jis dažnai kentė pasikartojantį alpimą, kurį graikai vadina sinkope, ir jo valandomis veik priartėdavo prie mirties[558].

Vieną kartą, kai jis viename savo vienuolyne, kuriam vadovavo kaip abatas, buvo užsiėmęs rašymu, pas jį atėjo Viešpaties angelas, pasivertęs nuo laivo sudužimo nukentėjusiu vargeta, ir su ašaromis paprašė jo pasigailėti. Grigalius liepė duoti jam šešis sidabrinius, tasai išėjo, bet tą pačią dieną vėl sugrįžo ir

pasiskundė, kad daug praradęs, o gavęs – nedaug. Kai iš Grigaliaus jis ir vėl gavo tiek pat sidabrinių, vargeta po trijų dienų grįžo dar kartą ir nepakeliamomis aimanomis vėl prašė, kad jo pasigailėtų. Sužinojęs iš vienuolyno prievaizdo, kad vienuolyne neliko nieko duotino, išskyrus sidabrinį dubenėlį, kurį jo motina paprastai atsiųsdavo su daržovėmis, Grigalius liepė jį atiduoti vargetai, o tas, mielai jį paėmęs, linksmas išėjo. O tai buvo Viešpaties angelas, kaip vėliau jam atsiskleidė[559].

Vieną dieną, eidamas per Romos forumą, šventas Grigalius pamatė labai gražios išvaizdos, dailaus veido, akis traukiančio plaukų spindesio jaunuolius; tai buvo vergai, ir juos ruošėsi parduoti[560]. Taigi jis ir klausia pirklio, iš kokios šalies juos atvežė. Tas atsakė: „Iš Britanijos, kurios gyventojai pasižymi štai tokiu baltumu". – Tada Grigalius klausia, ar jie krikščionys. Pirklys jam: „Ne, tebėra įsipainioję į pagoniškas klaidas". – Tada Grigalius, karčiai atsidusęs, taria: „Ak, varge varge, kokius spindinčius veidus dabar turi tamsybių kunigaikštis!" – Paskui jis vėl klausia, koks tos tautos pavadinimas. Jam pirklys: „Juos vadina anglais". – „Gerai", – sako Grigalius, – „anglai – tarsi angeliški, nes turi angeliškus veidus". – Dar kartą jam paklausus, koks tos provincijos pavadinimas, pirklys atsakė: „Jie vadinami Deiro provincijos gyventojais". – O Grigalius: „Gerai, kad Deiro, nes *de ira sunt eruendi* – juos reikia ištraukti iš pykčio"[561]. – Kai vėl paklausė, kuo vardu jų karalius, pirklys pasakė, kad jį vadina Aela. O Grigalius: „Gerai, kad Aela, nes tuose kraštuose reikia giedoti *Aleliuja*".

Netrukus jis, atėjęs pas popiežių, didelėmis pastangomis ir karštomis maldomis šiaip ne taip pasiekė, kad būtų pasiųstas atversti anglų į krikščionių tikėjimą. Kai jis išsiruošė į kelionę, romiečiai, labai sunerimę dėl jo nebuvimo, atėjo pas

popiežių ir taip jam pasakė: „Įžeidei Petrą, sugriovei Romą, ištrėmei Grigalių!“ Dėl to popiežius išsigando ir tuoj išsiuntė pasiuntinius, kad jį sugrąžintų. Grigalius jau buvo nukeliavęs trijų dienų kelią, kai užsukęs į kažkokią vietą ėmė kitiems besiilsint kažką skaitinėti. Čia atlėkė skėrys ir nuvarė jį nuo skaitymo ilsėtis; mąstydamas apie šio vabzdžio pavadinimą, Grigalius suprato, kad turi likti toje pačioje vietoje[562]. Tatai pranašiškos dvasios dėka sužinojęs, jis tuojau pat paragino bendražygius greičiau iškeliauti[563], bet pasirodžius apaštaliniams pasiuntiniams buvo priverstas grįžti, nors dėl to labai liūdėjo. Tada popiežius jį ištraukė iš jo vienuolyno ir paskyrė savo svarbiausiuoju diakonu[564].

Vienu metu Tiberio upė išėjo iš savo vagos ir tiek patvino, kad paplūdo virš miesto sienų ir išgriovė daugybę namų. Tada Tiberiu į jūrą plaukė gausybė gyvačių bei didžiulis slibinas, o bangos šiuos padarus uždusino ir išplovė į krantą, kur jie pūdami užteršė orą, todėl kilo baisingas maras, kurį vadina buboniniu, ir atsitiko taip, kad netgi neginkluota akimi buvo matyti, kaip iš dangaus krinta strėlės ir kerta kiekvieną žmogų skyrium. Pirmiausia šis maras pakirto ir netrukus pragaišino popiežių Pelagijų, o vėliau ir į kitus žmones taip pašėlusiai įniko, kad daugybė namų, ligai išskynus jų gyventojus, mieste liko tušti.

Kadangi Dievo Bažnyčia negalėjo būti be vadovo, popiežiumi išrinko Grigalių, nors jis tam ir priešinosi visomis jėgomis. Kai jį turėjo palaiminti, o maras vis tebenaikino žmones, jis pasakė tautai pamokslą, surengė procesiją, ėmė kalbėti litanijas ir paragino, kad visi labai susikaupę melstųsi Dievui. Taigi kai visa tauta susitelkusi Jam meldėsi, pats maras tiek įsisiautėjo, kad per vieną valandą aštuoniasdešimt žmonių iškvėpė dvasią, tačiau Grigalius nė tada nesiliovė raginęs tautą, kad

nenustotų melstis nė akimirkai, kol paties maro nenustums Dievo gailestingumas.

Pasibaigus procesijai, Grigalius norėjo pabėgti, tačiau negalėjo, kadangi dėl jo dieną ir naktį budriai saugojo miesto vartus. Galiausiai pakeitęs drabužį, jis susitarė su kai kuriais pirkliais, kad šie jį išvežtų tokioje statinėje vežimu iš miesto. Grigalius tuojau nuskubėjo į mišką, susirado slaptavietę oloje ir joje tris dienas slėpėsi. Vis dėlto, kol jo buvo rūpestingai ieškoma, virš tos vietos, kur jisai slapstėsi, pasirodė labai ryškus, danguje pakibęs šviesos stulpas; tame stulpe kažkoks atsiskyrėlis regėjo besileidžiančius ir kylančius angelus. Tada visi žmonės jį išsyk pagauna, nutempia į miestą ir konsekruoja popiežiumi[565].

Kad į šią garbės viršūnę Grigalius užkopė nenoromis, aiškiai mato kiekvienas, skaitantis jo raštus. Laiške patricijui Narsui jis taip sako: „Kai jūs aprašinėjate kontempliacijos gelmes, atgaivinate man dejonę dėl mano prapulties, nes aš išgirdau, ką esu praradęs viduje, kai išorėje nepelnytai užkopiau į valdžios viršūnę. Supraskite, kad aš esu pakirstas tokio didžio skausmo, kad vos sugebu ištarti žodį. Taigi nevadinkite manęs Naome, tai yra grožiu, – vadinkite mane Mara, kadangi esu kupinas kartėlio“[566]. Dar kitoje vietoje: „Tai, ką žinote, jog aš pasiekiau vyskupo padėtį, jei mane mylite, apraudokite, kadangi ir aš nepaliaujamai verkiu ir prašau, kad melstumėte už mane Dievą“[567]. Taip pat *Dialogo* prologe jis taip kalba: „Dėl ganytojiško rūpesčio mano siela patiria pasauliečių reikalus, ir po to, kai ji pasidžiaugia gražiu savo rimties vaizdu, ją sutepa žemiškos veiklos dulkės. Taigi pasveriu, ką ištveriu, pasveriu, ko netekau, ir kol žiūriu į tai, ką praradau, pasunkėja ir tai, ką nešu; juk štai dabar mane blaško didžiulės jūros bangos,

ir stiprios audros šuorai mane plaka sielos laive; o kai prisimenu ankstesnį gyvenimą, atsidūstu tarsi atsigręžęs atgal ir pamatęs krantą“[568].

Kadangi minėtas maras tebeniokojo Romą, Grigalius, kaip įprasta, sykį Velykų laiku surengė procesiją su litanijomis aplinkui miestą, o eisenos priekyje liepė pagarbiai nešti Švenčiausiosios Mergelės Marijos atvaizdą, kuris, kaip žmonės kalba, lig šiol tebėra Romoje; dar sakoma, kad jį dailiai nutapė gydytojas ir žymus tapytojas Lukas, o šis atvaizdas visais atžvilgiais laikomas itin panašiu į pačią Mergelę. Tai štai visas užkratas, sumišęs ore, pasidavė tam atvaizdui – jis tarsi traukėsi nuo paveikslo, negalėdamas jo pakęsti. Apnešus atvaizdą, stojo stebėtina giedra ir tyras oras. Kaip pasakoja žmonės, tada ore šalia paveikslo pasigirdo angelų balsai. Jie giedojo:

Dangaus Karaliene, džiūgauki, aleliuja,
nes Tas, kurį turėjai garbės nešioti, aleliuja,
prisikėlė, kaip buvo sakęs, aleliuja!

Ir išsyk šventas Grigalius pridėjo tai, kas seka toliau:

Melski už mus Dievą, aleliuja!

Tada Grigalius pamatė virš Krescencijaus pilies Viešpaties angelą, kuris, nuvalęs kruviną kardą, grąžino jį į makštis; ir suprato Grigalius, kad maras liovėsi – taip ir įvyko. Nuo tada toji pilis buvo vadinama Angelo pilimi[569].

Galiausiai, kaip ir troško, Grigalius į Angliją išsiuntė Augustiną, Melitą bei Joną su kai kuriais kitais ir juos[570] savo maldomis bei nuopelnais atvertė į tikėjimą.

Grigalius buvo tokio nuolankumo, kad jokiu būdu neleisdavo savęs girti. Mat vyskupui Steponui, kuris savo laiškuose jį buvo išliaupsinęs, taip parašė: „Daug man palankumo – daugiau nei aš, jo nevertas, turėjau išgirsti – savo laiškuose man pareiškėte, tačiau Šventajame Rašte parašyta: „Negirk žmogaus prieš mirtį“[571]. Vis dėlto, nors nebuvau vertas išgirsti tokių dalykų, prašau jūsų melsti, kad aš jų nusipelnyčiau, idant, jei geri dalykai, kuriuos minite mane turint, nors jų ir nėra, atsirastų, kadangi jūs taip pasakėte“[572]. Taip pat laiške patricijui Narsui: „Kadangi, vardą prilygindami daiktui, savo raštais jūs kuriate apibendrinimus ir deklamacijas, tai, brangus broli, iš tiesų tu liūtu pavadini beždžionę; mes regime, kad čia jūs elgiatės taip pat, kaip kad nususius kačiukus pavadiname leopardais arba tigrais“[573]. Taip pat laiške Antiochijos patriarchui Anastazui: „Kad vadinate mane Viešpaties burna, kad vadinate mane žibintu, kad laikote, jog kalbėjimu daugelį pranokstu ir daug kam galiu šviesti, – dėl tokio mano įvertinimo man, prisipažįstu, sukėlėte didžiulių abejonių. Mat aš svarstau, kas esu, ir savyje nieko iš šitokio gėrio apraiškų neužčiuopiu; dar svarstau, kas esate jūs, ir negalvoju, kad galite meluoti. Tad kai noriu tikėti tuo, ką sakote, man prieštarauja mano silpnumas; kai noriu ginčytis su tuo, kas kalbama mane giriant, man prieštarauja jūsų šventumas. Vis dėlto prašau, šventasis vyre, pradėkime šiame savo nesutarime bent kiek sutarti, kad jei to, ką sakote, nėra, tai atsirastų, kadangi jūs taip sakote“[574].

Grigalius griežtai priešindavosi išpūstiems arba tuščiai skambantiems titulams, todėl Aleksandrijos patriarchui Eulogijui, kuris jį buvo pavadinęs visuotiniu popiežiumi, parašė štai taip: „Laiško, kurį man paskyrėte, įžangoje pasistengėte įsprausti išdidaus kreipinio žodį ir pavadinote mane

visuotiniu popiežiumi. Prašau, kad jūsų mieloji šventenybė daugiau to nedarytų, kadangi iš jūsų paties yra atimama tai, kas atiduodama kitam labiau, nei tai verčia daryti protas. Juk aš siekiu išgarsėti ne žodžiais, bet doru elgesiu, ir nemanau, kad yra garbė ten, kur, kiek žinau, broliai savo garbę pražudo. Todėl šalin žodžius, kurie dvelkia tuštybe, žaloja meilę"[575]. Todėl kai Konstantinopolio vyskupas Jonas šį tuštybės kupiną pavadinimą prisitaikė sau ir iš Bažnyčios susirinkimo klastingai išgavo leidimą vadintis visuotiniu popiežiumi, Grigalius, be kita ko, taip apie jį atsiliepė: „Kas yra tas, kuris, pažeisdamas evangelijų nuostatus ir kanonų nutarimus, drįsta sau taikyti naują vardą? Ak, kad taip, nesumenkindamas kitų, vieninteliu taptų tasai, kuris trokšta tapti visuotinis!"[576]. Taip pat Grigalius nenorėjo, kad kiti vyskupai apie jį atsilieptų kaip apie įsakmų, todėl laiške Aleksandrijos vyskupui Eulogijui rašo: „Jūsų malonybė su manimi kalbasi, sakydama: „kaip įsakėte"; prašau šį žodį „įsakymas" patraukti nuo mano ausų, nes žinau, kas esu ir kas esate. Juk pagal padėtį esate man broliai, pagal būdą – tėvai".

Dėl ypatingo nuolankumo, kuriuo buvo apdovanotas, Grigalius nenorėjo, kad kilmingos moterys save vadintų jo tarnaitėmis. Todėl rašydamas patricijai Rustikanai, jis sako: „Tik vieną nemalonų dalyką tavo laiškuose patyriau – kad tai, kas galėjo būti paminėta kartą, buvo sakoma dažnai, – „jūsų tarnaitė" ir „jūsų tarnaitė". Juk tai aš, einantis vyskupo pareigas, tapau visų tarnu; tad kodėl vadini save mano tarnaite, ypač jei dar aš, kol tapau vyskupu, pats buvau tavo tarnas?! Todėl prašau Visagalio Dievo vardu, kad šio žodžio niekada tavo laiškuose man neberasčiau!" Jis pirmas savo laiškuose pasivadino Dievo tarnų tarnu ir nurodė, kad kiti irgi taip vadintųsi.

Kol buvo gyvas, Grigalius dėl ypatingo kuklumo nenorėjo platinti savo knygų ir manė, kad, palyginti su kitomis, jo esančios nieko vertos. Dėl to Afrikos prefektui Inocentijui jis taip rašo: „Džiaugiamės jūsų uolumu, kad panorote gauti švento Jobo knygos komentarą; bet jeigu norite pasipenėti rinktiniu maistu, skaitykite savo tėvynainio Augustino kūrinėlius ir nesiekite mūsų sėlenų, lyginti su jo aukštos rūšies miltais – kol tebesu šiame kūne, nenoriu, kad tai, ką man teko pasakyti, žmonėms taptų lengvai sužinoma“[577]. Dar vienoje iš graikų kalbos į lotynų išverstoje knygoje skaitome, kaip kažkoks šventas tėvas, vardu abatas Jonas, atvyko į Romą aplankyti apaštalų kapų[578] ir pamatė popiežių Grigalių, einantį per miesto centrą. Jis panoro su juo susitikti ir, kaip priderėjo, pareikšti pagarbą. O šventas Grigalius, matydamas, kad tas nori pulti prieš jį ant žemės, pasiskubino, pats anksčiau priešais jį parpuolė ant žemės ir nepakilo anksčiau, kol abatas atsistojo[579]. Šitai vėlgi patvirtina didžiausią jo nuolankumą.

Grigalius buvo toks dosnus, jis taip negailėdavo išmaldos, kad būtinų dalykų parūpindavo ne tik šalia esantiems žmonėms, bet ir toli – ant Sinajaus kalno – gyvenantiems vienuoliams. Jis turėjo susirašęs visų skurstančiųjų vardus ir juos kilniadvasiškai remdavo. Grigalius įsteigė vienuolyną Jeruzalėje ir pasirūpino tenai nepriteklių kenčiantiems Dievo tarnams nusiųsti būtinų dalykų. Taip pat jis kasmet skirdavo kasdienių išmokų po aštuoniasdešimt svarų aukso trims tūkstančiams Dievo tarnaičių. Ir kasdien jis prie savo stalo pasikviesdavo kokių nors piligrimų; kai vieną dieną su jais atėjo toks vienas, o Grigalius pats ketino iš nuolankumo jam ant rankų užpilti vandens ir nusisuko, kad paimtų ąsotį, tai atsigręžęs staiga neberado to, kuriam buvo ketinęs užpilti

vandens ant rankų. Ir kai šiuo įvykiu pats sau stebėjosi, dar tą pačią naktį jam apsireiškė Viešpats ir tarė: „Kitomis dienomis mane priimdavai per mano kūno narius, o vakar tas, kurį priėmei, buvau aš pats“[580].

Kitą kartą jis paliepė prievaizdui pusryčiams pakviesti dvylika piligrimų, o tas nedelsdamas įvykdė nurodymą. Kai tie įsitaisė prie stalo, popiežius įsižiūrėjęs suskaičiavo trylika ir pasišaukęs prievaizdą paklausė, kodėl tas prieš jo valią tyžosi pakviesti tryliktąjį. Suskaičiavęs juos ir radęs tik dvylika, prievaizdas tarė: „Patikėk manimi, tėve, tėra tik dvylika“. Grigalius pastebėjo, kad arčiau sėdintis vyras dažnai keičia pavidalą ir būna panašus tai į jaunuolį, tai į garbinga žile pasipuošusį senuką. Pasibaigus vaišėms, popiežius atsivedė jį į miegamąjį ir primygtinai paprašė, kad teiktųsi jam atskleisti save ir savo vardą. Tas atsakydamas tarė: „Kodėl klausi mano vardo, kuris yra nuostabus? Vis dėlto žinok, kad aš esu tas laivo sudužimą pergyvenęs vargeta, kuriam tu davei sidabrinį dubenėlį, tavo motinos tau atsiųstą su daržovėmis. Ir tegu tau būna žinoma kaip tikras dalykas, kad nuo tos dienos, kai man tatai atidavei, Viešpats paskyrė tau tapti savo Bažnyčios vadovu ir apaštalo Petro įpėdiniu“. – Jam Grigalius: „Ir kaipgi tu tai sužinojai, kad Viešpats tada paskyrė mane vadovauti savo Bažnyčiai?“. – O tas: „Kadangi esu Jo angelas, ir dabar Viešpats mane pas tave pasiuntė, kad tave nuolat saugočiau ir visa, ko trokši, per mane iš Jo galėtum išprašyti“. – Ir tuojau pat pradingo jam iš akių[581].

Tuo metu buvo vienas atsiskyrėlis, didžiai dorybingas vyras, kuris dėl Dievo buvo visko atsisakęs ir neturėjo nieko, išskyrus vieną katę, kurią šildydavo savo glėbyje, dažnai glostydamas tarsi drauge gyvenančią moteriškę. Taigi jis pasimeldė Dievui,

kad Jis teiktųsi jam parodyti, su kuo už būsimą atpildą bendros pastogės tikėtis turėtų tas, kuris iš meilės Jam neturi jokių žemiškų turtų. Ir štai vieną naktį jam apreiškiama, kad jis turėtų tikėtis bendro būsto su Grigaliumi, Romos popiežiumi. Skaudžiai vaitodamas, atsiskyrėlis mąstė, kad savanoriškas skurdas jam menkai padėjo, jei bendrą atlygį su juo gauna tas, kuris gyvena pertekęs tokių didelių žemiškų turtų. Kai jis, dieną ir naktį dejuodamas, Grigaliaus turtus vis lygino su savo skurdu, vieną naktį išgirdo Viešpatį, kuris jam tarė: „Kadangi turčiumi padaro ne turimi turtai, bet godumas, kaip drįsti savo skurdą lyginti su Grigaliaus turtais tu, kuris kiekvieną dieną glostydamas savo katę parodai, kad ją myli labiau nei Grigalius – šitokius turtus? Ne mylėdamas juos, o jų nevertindamas jis švaisto juos visiems dosniai dalindamas[582]“. Taigi atsiskyrėlis padėkojo Dievui, ir tas, kuris iš pradžių galvojo, kad jo vertė sumenko už tai, kad jį palygino su Grigaliumi, dabar ėmė melstis, kad užsitarnautų kada nors gauti su juo bendrą pastogę[583].

Kai imperatoriui Mauricijui ir jo sūnums Grigalius buvo melagingai apkaltintas dėl vieno vyskupo mirties[584], laiške, kurį nusiuntė įgaliotajam imperatoriaus atsakovui, Grigalius taip parašė: „Yra vienas dalykas, kurį trumpai galėtumei įteigti mūsų ponams: jei aš, jų tarnas, būčiau norėjęs prisidėti prie langobardų mirties arba jų nelaimės, šiandien langobardų tauta nebeturėtų nei karaliaus, nei kunigaikščio, nei grafų ir būtų apimta sumaišties; bet kadangi bijau Dievo, man baisu prisidėti prie bet kurio žmogaus mirties“[585]. Štai kokio nuolankumo buvo Grigalius, kadangi, nors buvo popiežius, vis dėlto vadino save imperatoriaus tarnu, o jį, tai yra imperatorių, vadino savo ponu. Štai kokio buvo nekaltumo, nes nenorėjo pritardamas remti savo priešų mirties.

Kai imperatorius Mauricijus persekiojo Grigalių ir Dievo Bažnyčią[586], be kita ko, Grigalius taip jam parašė: „Kadangi esu nusidėjėlis, tikiu, kad Visagalį Dievą tuo daugiau sau palenksite, kuo daugiau mane, jei blogai tarnauju, pulsite“[587]. Ir štai vieną kartą kažkokia būtybė, dėvinti vienuolio abitą, laikydama dešinėje apnuogintą kalaviją, atsistojo be baimės imperatoriaus akivaizdoje ir, mojuodama ginklu jam prieš veidą, paskelbė, kad tas žūsiąs nuo kardo. Nusigandęs Mauricijus liovėsi persekioti Grigalių ir uoliai prašė, kad teiktųsi už jį melstis, idant Viešpats už blogus darbus jį nubaustų dar šiame gyvenime ir neatidėtų bausmės paskutiniajam teismui. Kitą kartą Mauricijus matė regėjimą: esą stovi jisai priešais teisėjo tribūną, ir teisėjas paskelbia: „Atveskite Mauricijų!“ Pastvėrę tarnai atveda jį priešais teisėją. Tas ir sako: „Kur nori, kad atlyginčiau tau už piktadarystes, kurias šiame gyvenime įvykdei?“ – Mauricijus atsakė: „Geriau, Viešpatie, čia man už jas atlygink, o ne būsimame gyvenime“. – Ir tuojau Dievo balsas įsakė, kad Mauricijus, žmona, sūnūs ir dukros būtų atiduoti nužudyti kareiviui Fokui. Tai ir įvyko: praėjus nedaug laiko, vienas jo kareivis Fokas jį su visa jo šeima nukirto kardu ir perėmė jo imperiją.

Kai Švenčiausiosios Marijos *Maggiore* bažnyčioje Velykų dieną Grigalius aukojo Mišias ir ištarė: „Pax Domini“, Viešpaties angelas garsiai atsakė: „Et cum spiritu tuo!“ Dėl to popiežius toje bažnyčioje Velykų dieną ligi šiol apsistoja ir jam ištarus: „Pax Domini“, neatsakoma, idant taip būtų paliudijamas šitas stebuklas[588].

Vieną kartą Romos imperatorius Trajanas nepaprastai skubėjo į karą[589]. Priešais jį verkdama išbėgo kažkokia našlė ir tarė: „Maldauju, kad teiktumeisi atkeršyti už mano

nekaltai žuvusio sūnaus kraują". Ir kai Trajanas prisiekė, kad atkeršys, jei sugrįš sveikas, našlė paklausė: „O kas man tai padarys, jei pats žūsi mūšyje?" – Trajanas atsakė: „Tas, kuris imperatoriumi bus po manęs". – Jam našlė: „O kokia tau bus nauda, jei man kitas teisingumą įvykdys?" – Trajanas tarė: „Aišku, kad jokios". – O našlė: „Nejaugi ne geriau tau pačiam įvykdyti teisingumą ir už tai gauti atlygį, negu perleisti jį kitam?" – Tada Trajanas, paskatintas pareigos jausmo, nulipo nuo žirgo ir ten pat atkeršijo už nekaltojo kraują. Dar pasakojama, kad kažkuris Trajano sūnus, perdėm patrakusiai jojęs per miestą, užmušė vienos našlės sūnų. Kai našlė apie tai su ašaromis papasakojo Trajanui, jis savo sūnų, kuris tatai buvo padaręs, atidavė našlei vietoj žuvusio jos sūnaus, o ją pačią gausiai apdovanojo.

Vieną kartą – jau daug laiko praėjus po Trajano mirties – Grigalius ėjo per Trajano forumą, prisiminė šito teisėjo gerumą ir, nuėjęs į šventojo Petro baziliką, tenai dėl jo paklydimo graudžiai apsiverkė. Tada jis išgirdo Dievo balsą: „Štai išpildžiau tavo prašymą ir atleidau Trajanui amžinąją bausmę. Tačiau toliau būk labai atsargus, melsdamas už kurį nors pasmerktąjį!"[590] Jonas Damaskietis viename savo pamoksle pasakoja[591], kad Grigalius, pasimeldęs už Trajaną, išgirdo balsą, atėjusį iš Dievo: „Tavo balsą išgirdau ir suteikiu Trajanui atleidimą". Ir kaip ten pat Damaskietis pasako, šį atsitikimą liudija visi Rytai ir Vakarai[592].

Kai kurie apie tai kalbėjo, kad Trajanas buvo sugrąžintas į gyvenimą ir jame sulaukė malonės, pelnė atleidimą ir taip įgijo šlovę – galų gale, jis nebuvo pasiųstas į pragarą ir nebuvo nuteistas galutiniu nuosprendžiu. Kiti apie tai sako, kad Trajano siela nebuvo paprastai atleista nuo amžiną bausmę

užtraukusios kaltės, bet kad jo bausmė buvo sulaikyta iki tam tikro laiko, o būtent iki Teismo dienos. Dar kiti tvirtina, kad bausmė jam buvusi nustatyta su sąlyga, apėmusia kankinimo vietą ir pobūdį, kad vėliau, pasimeldus Grigaliui, Kristaus gailestingumo dėka viena ir kita būtų pakeista. Dar kiti – tokie kaip šią legendą parašęs diakonas Jonas[593] – nurodo, kad šioje istorijoje nekalbama apie tai, kad Grigalius pasimeldė, bet – kad pravirko; jis sako, kad Dievas dažnai pasigailėjęs suteikia žmogui tai, ko jis nesiryžta paprašyti, nors ir trokšta. Tas pats Jonas nurodo, kad Trajano siela nėra išvaduota iš pragaro ir įkurdinta rojuje, o tik išlaisvinta nuo pragaro kančių. Juk gali, kaip jis sako, siela būti pragare ir Dievo gailestingumo dėka nejausti pragaro kančių. Kai kurie tvirtina, kad amžinoji bausmė susideda iš dviejų dalių: iš juslinės bausmės ir iš netekties bausmės, reiškiančios galimybės regėti Dievą nebuvimą. Taigi amžinoji bausmė pirmuoju atžvilgiu jam buvo atleista, tačiau antruoju – palikta.

Dar pasakojama, kad angelas pridėjo tokius žodžius: „Kadangi pasimeldei už pasmerktąjį, tau duodama rinktis iš dviejų: arba dvi dienas skaistykloje kankinsiesi, arba visą savo gyvenimo laiką būsi kamuojamas negalių ir skausmų". – Ir Grigalius pasirinko visą savo gyvenimą kęsti skausmus, o ne dvi dienas kentėti skaistykloje. Todėl tai ir atsitiko, kad jis nuolatos arba pakaitomis kentėjo karštines, buvo kamuojamas sunkios podagros, raižomas smarkių dieglių ar baisingai varginamas skausmų skrandyje. Viename laiške jis taip kalba: „Esu kamuojamas tokios baisios podagros, kad mano gyvenimas man pasidarė sunkiausia bausmė; kasdien silpstu iš skausmo ir dūsauju, laukdamas mirties kaip vaisto"[594]. Taip pat kitur: „Mano skausmas kartais būna atlėgęs, kartais paūmėjęs,

bet – nei tiek atlėgęs, kad pasitrauktų, nei tiek paūmėjęs, kad nužudytų. Dėl to išeina, kad aš, kasdien būdamas prie pat mirties, būnu nuo jos atitolinamas. Į mane taip įsisiurbė kenksmingos drėgmės užkratas, kad man gyventi yra bausmė, tad ilgesingai laukiu mirties, kurią vienintelę tikiu esant vaistą nuo mano dejonių"[595].

Viena kilminga moteris šventam Grigaliui kiekvieną sekmadienį atnešdavo paplotėlių[596]. Kai jis per Mišių iškilmes jai ištiesė Viešpaties Kūną ir tarė: „Tesaugo tave amžinajam gyvenimui mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus Kūnas", – ta šelmiškai nusišypsojo. Jisai, tuojau dešinę nuo jos burnos atitraukęs, padėjo likusią Dievo Kūno dalį ant altoriaus. Paskui žmonių akivaizdoje paklausė moters, kodėl ši išdrįsusi juoktis. O ta: „Kadangi duoną, kurią savo rankomis buvau iškepusi, tu pavadinai Dievo Kūnu". Tada Grigalius dėl moters nepatiklumo atsiklaupė melstis ir pakilęs rado paplotėlį pavirtus kūnu, panašiu į žmogaus pirštą; taip jis sugrąžino moterį į tikėjimą. Pasimeldė dar kartą – ir pamatė tą kūną vėl į duoną atvirtus, ir davė moteriai suvalgyti.

Kažkokiems kunigaikščiams, prašantiems kokių nors vertingų relikvijų[597], Grigalius padalijo švento Jono evangelisto dalmatikos skiautelių[598]. Palaikę tai pigiomis relikvijomis, tie su didžiu nepasitenkinimu sugrąžino jam dovanas. Tada šventas Grigalius pasimeldė, paprašė peiliuko ir tą drabužį pradūrė. Iš įdūrimų staiga paplūdo kraujas – šitaip Dievo valia buvo įrodyta, kokios vertingos tai buvo relikvijos.

Vienas turtingas Romos gyventojas paliko žmoną ir buvo popiežiaus atskirtas nuo krikščionių bendruomenės. Priėmęs tai kaip sunkiausią asmenininį įžeidimą, tačiau negalėdamas pats susidoroti su taip autoritetingu popiežiumi, turtuolis

pagalbos kreipėsi į magus. Šie pasižadėjo darbą padaryti užkalbėjimais – užleisti ant popiežiaus žirgo demoną ir gyvulį tol kankinti, kol tas su raiteliu pateks į pavojų. Kartą, kai Grigalius jojo ant žirgo, magai užleido ant gyvulio demoną ir privertė jį taip stipriai blaškytis, kad niekas nebepajėgė jo sulaikyti. Tada Grigalius, iš dvasios apreiškimo atpažinęs šėtonišką išmonę, persižegnojo ir ne tik išlaisvino žirgą nuo dūko, ber ir amžinu aklumu nubaudė piktadarius. Pripažinę savo nusikaltimą, tie vėliau gavo šventojo krikšto malonę; regėjimo jiems, kad magijos meno iš naujo neskaitytų, Grigalius nepanoro grąžinti, tačiau nurodė juos išlaikyti iš bažnytinių atsargų[599].

Knygoje, kuri graikų vadinama *Lymon*[600], skaitome, kad kartą abatas, kuris vadovavo popiežiaus švento Grigaliaus vienuolynui, jam pranešė, kad vienas vienuolis turi su savimi tris monetas[601]. Norėdamas pagąsdinti kitus, jį Grigalius ekskomunikavo. Po kiek laiko tas brolis miršta, nežinant šventam Grigaliui. Supykęs, kad vienuolis mirė, negavęs atleidimo už nuodėmes, šisai lapelyje parašė maldą, kuria tą vienuolį išvadavo iš ekskomunikos pančių. Grigalius perdavė lapelį vienam iš diakonų ir liepė, kad perskaitytų jį virš mirusio brolio kapaduobės. Šiam įvykdžius nurodymus, kitą naktį velionis pasirodė abatui ir pasakė, kad iki neseniai jį laikė kalėjime, o vakar išlaisvino[602].

Grigalius pertvarkė bažnytines apeigas ir giedojimą[603], taip pat įsteigė giedotojų mokyklą. Tuo tikslu jis pastatydino du pastatus: vieną šalia Šventojo Petro bazilikos, kitą greta Laterano bažnyčios, kur iki pat šiandien su derama pagarba saugoma jo lova, kurioje gulėdamas grodavo, jo botagas, kuriuo vaikams grūmodavo, bei tikras jo antifonarijus. Prie Mišių kanono[604] jis

pridėjo: „Suteik savo ramybę mūsų dienoms, gelbėk mus nuo amžinojo pasmerkimo ir priskirk prie savo išrinktųjų“.

Galų gale, kai popiežiaus soste jau buvo išsėdėjęs trylika metų, šešis mėnesius ir dešimt dienų, šventas Grigalius, kupinas gerų darbų, paliko savo žemiškąjį kūną. Ant jo kapo buvo užrašytos šios eilės:

Žeme, šį kūną priimk, iš tavo paimtą kūno, –
tu jį galėsi grąžint, kai Jis jį vėl atgaivins.
Siela lekia dangun, nes mirties valdžia tam nekenkia,
kam *mirtis ši yra kelias kiton tik būtin.*
Glaudžias po šituo kapu aukščiausiojo vyskupo kūnas;
gyvas jis bus amžinai dėl labdarybių gausių[605].

Tai atsitiko, valdant imperatoriui Fokui, kai nuo Viešpaties įsikūnijimo buvo praėję 606 metai[606].

Po švento Grigaliaus mirties visą kraštą užpuolė didžiulis badas[607], dėl to vargšai, kuriuos Grigalius paprastai dosniai maitindavo, ateidavo pas jo įpėdinį ir kalbėdavo: „Pone, tegu tavo šventenybė neleidžia mirti iš bado tiems, kuriuos paprastai maitindavo mūsų tėvas Grigalius“. Įpykęs popiežius į jų žodžius atsakydavo: „Jei Grigalius, siekdamas garbės sau, stengėsi priimti visus žmones, tai mes tiek išmaitinti negalime!“ – Ir taip juos nuolat išleisdavo be nieko. Dėl to šventas Grigalius jam triskart apsireiškė ir triskart švelniai dėl jo šykštumo ir piktžodžiavimo priekaištavo, bet tas nė kiek nesistengė pasitaisyti. Apsireiškęs jam ketvirtą kartą, Grigalius jį siaubingai supeikė ir trenkė jam mirtiną smūgį į galvą; iškamuotas galvos skausmo, tas greitai pabaigė gyvenimą.

Minėtas badas vis nesibaigė, ir kai kurie Grigaliaus nekentę žmonės pradėjo jį šmeižti, teigdami, kad jis, būdamas išlaidus,

iššvaistė visą Bažnyčios turtą. Norėdami jam atsikeršyti, jie ėmė kitų širdis lenkti, kad tie degintų Grigaliaus knygas. Kai žmonės kai kuriuos veikalus sudegino ir norėjo tą patį padaryti su kitais, jo artimiausias bičiulis diakonas Petras, kuris keturiose *Dialogų* knygose yra jo pašnekovas, kaip pasakojama, tam labai smarkiai pasipriešino, pareiškęs, kad deginimas, siekiant sunaikinti jo atminimą, neturi jokios prasmės, nes jo raštų egzemplioriai yra pasklidę po visą pasaulį. Petras pridėjo, kad deginti tiek daug tokių svarbių šitokio didžio tėvo knygų esanti milžiniška šventvagystė – juk virš jo galvos jis pats dažnai įžiūrėdavęs balandžio pavidalu pasivertusią Šventąją Dvasią. Galiausiai jisai jiems pasiūlė tokį sandėrį: jei jis, priesaika patvirtinęs tai, ką pasakė, išsyk numirtų, jie liautųsi knygas deginę. O jeigu dėl savo liudijimo ne numirtų, o liktų gyvas, pats irgi paklustų degintojams. Mat pasakojama, kad Grigalius jam buvo sakęs, jog jei Petras viešai pagarsins stebuklą apie regėtą balandį, po šito neliks gyvas. Ir štai kai garbingasis levitas Petras, atėjęs su diakono drabužiais ir Evangelijų knyga, palietė šventąsias Evangelijas ir pagarsino liudijimą apie Grigaliaus šventumą, tuojau, nepajutęs mirties skausmo, kartu su teisingo liudijimo žodžiais iškvėpė dvasią.

Vienas švento Grigaliaus vienuolyno vienuolis sukaupė pas save šiokių tokių pinigų[608]. Šventas Grigalius apsireiškė kitam vienuoliui ir nurodė, kad praneštų pirmajam, jog tasai turi atsikratyti pinigų ir atlikti atgailą, nes po trijų dienų mirs. Tai išgirdęs, tasai smarkiai išsigando, atliko atgailą ir atidavė pinigus. Ir tuojau pat buvo taip karštinės sugriebtas, kad trečią dieną nuo aušros iki pat trečios valandos dėl didžiulio karščiavimo gulėjo, iškišęs liežuvį, ir atrodė, kad tuoj išleis paskutinį kvapą. Aplink stovėję vienuoliai jo akivaizdoje giedojo

psalmes, bet paskui, nutraukę giedojimą, ėmė jį apkalbinėti. Netrukus atsigavęs, tasai su šypsena mirktelėjo akimis ir tarė: „Tegul jums Viešpats atleidžia, broliai! Kodėl nutarėte mane apkalbinėti? Juk man nemenką kliūtį sukūrėte, kadangi ir jūsų, *ir velnio vienu metu kaltinamas, nežinojau, į kurį kaltinimą* pirmiausia turėčiau atsakyti. Jei kada nors pamatysite ką nors mirštant, skirkite jam ne piktus žodžius, o užuojautą, nes kartu su savo kaltintoju jis eina į begal griežto teisėjo teismą. Aš jau stovėjau teisme su velniu ir, padedamas švento Grigaliaus, gerai atsakiau į visus jo kaltinimus, bet susigėdau, paveiktas vieno priekaišto, dėl kurio, kaip matėte, buvau šitaip kamuojamas ir ligi šiol nepajėgiau išsivaduoti". – Kai broliai ėmė apie tai jo klausinėti, jis tarė: „Nedrįstu sakyti, kadangi kai palaimintojo Grigaliaus buvau lieptas pas jus ateiti, dėl šito velnias labai sudejavo, pamanęs, kad Dievas mane išleido, idant atgailaučiau už vieną tokį dalyką, todėl Grigalių paskyriau savo laiduotoju, kad niekam neatskleisiu paleisto šmeižto". – Ir išsyk sušuko: „Ak, Andriejau, Andriejau, kad tu, kuris nedoru patarimu mane įstūmei į šį pavojų, pražūtum šiais metais!" – Staiga jis baisiai išvertė akis ir išleido dvasią.

O mieste gyveno toksai vienas, vardu Andriejus, kuris tą pačią akimirką, kai mirštantis vienuolis palinkėjo jam mirti, puolė į tokią sunkią ligą, kad, kūnui yrant, pats nyko, o numirti negalėjo. Tada jis pašaukė švento Grigaliaus vienuolyno brolius ir prisipažino, jog su minėtu vienuoliu buvo pagrobęs kai kuriuos vienuolyno popierius, paėmęs užmokestį, o popierius atidavęs svetimiems. Ir tuojau pat tas, kuris ilgai negalėjo mirti, kartu su savo išpažinties žodžiais iškvėpė dvasią.

Tuo metu, kaip skaitome švento Eugenijaus gyvenime[609], bažnyčiose vis dar buvo labiau laikomasi Ambraziejaus, o

ne Grigaliaus apeigų, tad Romos popiežius, vardu Adrianas, sušaukė susirinkimą, kuriame buvo nutarta, kad Grigaliaus apeigų turi būti laikomasi visuotinai. Vykdydamas šį nutarimą, imperatorius Karolis keliavo per įvairias provincijas, grasinimais ir bausmėmis daugelį dvasininkų vertė su šituo sutikti, visur degino Ambraziejaus apeigų knygas ir kišo į kalėjimą pulkus maištingų dvasininkų.

Vyskupas šventas Eugenijus nukeliavo į susirinkimą, tačiau rado, kad jis pasibaigė prieš tris dienas. Tada vyskupas savo išmintimi taip palenkė poną popiežių, kad tas iš naujo sušaukė visus prelatus, kurie dalyvavo susirinkime ir jau buvo nukeliavę trijų dienų kelią. Taigi susirinkimą vėl sušaukus, visi tėvai pareiškė šitokią vieningą nuomonę: Ambraziejaus ir Grigaliaus mišiolus reikia padėti ant švento Petro altoriaus, labai gerai uždaryti bažnyčios duris ir daugelio vyskupų antspaudais jas kruopščiai sutvirtinti, o patiems uoliai visą naktį melstis, idant Viešpats kokiu nors ženklu apreikštų, kurio iš šių mišiolų Jo valia bažnyčios turėtų labiau laikytis. Padarę viską taip, kaip buvo nustatę, rytą jie atidarė bažnyčios duris ir rado abu mišiolus ant altoriaus atverstus. Arba, kaip tvirtina kiti, jie rado Grigaliaus mišiolą visiškai išardytą ir paskleistą po visus pašalius, o Ambraziejaus mišiolas gulėjo ant altoriaus toje pačioje vietoje, kurioje jį buvo padėję, tiktai buvo atverstas. Šiuo Dievo ženklu jie buvo pamokyti, kad Grigaliaus apeigos turi būti paskleistos po visą pasaulį, o Ambraziejaus apeigų turi būti laikomasi tiktai jo bažnyčioje. Tad šventieji tėvai, kaip Dievo valia buvo pamokyti, taip ir nustatė, ir taip iki šiandien yra laikomasi.

Diakonas Jonas, parašęs švento Grigaliaus gyvenimą, pasakoja[610], kad kai jis rinko medžiagą ir rašė apie jo gyvenimą,

jam per sapną pasirodė kažkoks vyras, pasipuošęs kunigo drabužiais, ir, kaip jam pasirodė, atsistojo prie rašančiojo šalia žibinto; iš viršaus jisai dėvėjo baltutėlaitį ir tokį plonytį drabužį, kad dėl audinio retumo buvo matyti po juo slypėjusių marškinių tamsumas. Jis priėjo arčiau ir neįstengė, išpūtęs žandus, sulaikyti juoko. Kai Jonas paklausė jo, kodėl tokias rimtas pareigas einąs vyras juokiasi taip lengvabūdiškai, tasai tarė: „Nes rašai apie mirusius, kurių pats niekada nesi gyvų matęs!" – Jam Jonas: „Nors jo nepažinojau iš veido, tačiau apie jį rašau tai, ką sužinojau perskaitęs". – O tas: „Tu, kaip matau, padarei, kaip norėjai, o aš padarysiu, ką galėsiu!" – Ir tuojau užgesino jam žibintą, o jį taip išgąsdino, kad jis, baisiai surikęs, jau galvojo esąs pervertas kardu. Staiga pasirodė Grigalius, jam iš dešinės buvo šventas Mikalojus, o iš kairės – diakonas Petras. Grigalius jam tarė: „Mažatiki tu, mažatiki, kodėl suabejojai?" – Kadangi priešas mėgino pasislėpti už lovos užuolaidos, Grigalius iš diakono Petro rankų pastvėrė didelį deglą, kurį tas laikė, ir jo liepsnomis degindamas priešui burną bei veidą nujuodino jį visą tarytum etiopą. Viena mažytė kibirkštėlė užkrito ant balto jo drabužio, sudegė greičiau už žodį, ir šitaip priešas pasirodė besąs visas juodut juodutėlis. Petras šventam Grigaliui tarė: „Užtektinai jį nujuodinome!" – Jam Grigalius: „Mes jo nenujuodinome, o tik parodėme, kad jis buvo juodas". – Ir taip, palikę ten daug šviesos, išėjo.

Beveik visose švento Jobo dorovinių pamokymų knygose, kurios paplitusios Ispanijoje[611], prieš prologą yra įdėtas žemiau aprašytas pasakojimas. Kai Saragosos vyskupas Ispanijos karaliaus buvo pasiųstas Romon, kad parneštų Ispanijon švento Grigaliaus dorovinių pamokymų knygų, o minėtų knygų Apaštalų Sosto archyve nebuvo galima rasti dėl didžiulės ten

saugomų veikalų gausybės, tai vyskupas, budėdamas vieną naktį Šventojo Petro bažnyčioje, išvydo gausybę garbingų vyrų – jie žengė pro bažnyčios duris ir derama tvarka po du ėjo prie Šventojo Petro altoriaus. Du iš jų priėjo prie jo; vienas iš jų pasiteiravo, kas jis esąs, iš kur atėjęs ir ką čia veikiąs. Kai vyskupas jam atsakė į visus klausimus, tasai, ištiesęs pirštą, parodė: „Toje skrynioje, kurią matai, yra knygos, kurių ieškai". O kai vyskupas jo paklausė, kas jis esąs ir kas toji garbinga procesija, tasai pasakė, kad jis esąs Grigalius, o tie – tai aukščiausieji vyskupai, žengę tokia tvarka, kokia buvo ėję popiežių pareigas. Tada vyskupas pralinksmėjęs tarė: „Meldžiu, pone, pasakyki, ar čia yra šventasis tėvas Augustinas, kurio knygas ne mažiau negu tavąsias visą laiką mylėjau?" – O tas: „Šventas Augustinas – pats įžymiausias vyras, apie kurį kalbi, – yra aukštesnėje vietoje nei mes". – Išaušus rytui, ten buvo paieškota knygų ir surasta[612].

XLVII. APIE ŠVENTĄ LIONGINĄ

APIE ŠVENTĄ LIONGINĄ XLVII – Lionginas buvo centurionas[613], su kitais kareiviais stovėjęs prie Viešpaties kryžiaus. Piloto įsakymu jis ietimi perdūrė Viešpaties šoną ir, pamatęs ženklus, kurie lydėjo Viešpaties mirtį, o būtent aptemusią saulę ir žemės drebėjimą, įtikėjo Kristų. Kiti autoriai tvirtina, kad tai įvyko pirmiausia dėl to, kad jis, ar dėl ligos, ar dėl senatvės menkai bematęs, atsitiktinai Kristaus krauju, nutekėjusiu per ietį, palietė savo akis ir tučtuojau ėmė aiškiai regėti.

Pasitraukęs iš karo tarnybos ir pamokytas apaštalų, Lionginas dvidešimt aštuonerius metus praleido Kapadokijos Cezarėjoje, gyvendamas vienuolišką gyvenimą, ir žodžiu

bei pavyzdžiu daugybę žmonių atvertė į Kristų. Kai tos srities valdytojas suėmė Lionginą, o tasai nepanorėjo atlikti pagoniškų apeigų, valdytojas įsakė, kad jam būtų išmušti visi dantys ir nupjautas liežuvis. Tačiau Lionginas dėl to neprarado kalbėjimo, o paėmęs kirvį, sukapojo ir sudaužė visus stabus, bylodamas: „Pamatysime, ar jie dievai". – Demonai, išėję iš stabų, sulindo į valdytoją ir į visus jo draugus, o tie, siusdami bei save draskydami, puolė Lionginui po kojomis. Lionginas demonams tarė: „Kodėl gyvenate stabuose?" – Šie atsakė: „Kur Kristaus nešaukia vardu ir kur neuždėtas jo ženklas, ten yra mūsų buveinė". – Kai valdytojas pasiuto ir neteko akių, jam Lionginas pasakė: „Žinok, kad negalėsi išgyti, kol manęs nenužudysi, nes vos tik aš mirsiu nuo tavęs, už tave pasimelsiu ir išprašysiu tau kūno ir sielos sveikatą". – Ir valdytojas tuojau įsakė jį nukirsdinti. Po šito priėjo prie jo kūno ir parpuolęs su ašaromis atgailavo. Ir išsyk atgavo regėjimą bei sveikatą ir gerais darbais pabaigė gyvenimą.[614]

XLVIII. APIE ŠVENTĄ BENEDIKTĄ

APIE VARDĄ – Benediktu jį pavadino arba dėl to, kad palaimino daug ką, arba dėl to, kad pats šiame gyvenime gavo daug palaiminimų, arba dėl to, kad visi apie jį gerai atsiliepdavo, arba dėl to, kad nusipelnė turėti amžinąjį palaiminimą[615]. Jo gyvenimą aprašė šventas Grigalius.

APIE ŠVENTĄ BENEDIKTĄ XLVIII – Benediktas kilo iš Nursijos provincijos[616]. Dar vaiką jį išsiuntė į Romą studijuoti laisvųjų menų, bet jis metė mokslus ir nusprendė pasitraukti į dykumą. Jo auklė, be galo švelniai jį mylėjusi, sekė iš paskos iki vienos vietos, kuri yra vadinama Efide. Ten ji paprašė paskolinti

vėtyklę kviečiams valyti, bet neatsargiai padėjo ją ant stalo ir kai ta nukrito, pamatė ją perlūžusią pusiau. Išvydęs auklę verkiant, Benediktas paėmė vėtyklės dalis, pasimeldė ir rado vėtyklę išvien suaugusią.

Slaptomis pasitraukęs nuo auklės, paskui Benediktas pasiekė kažkokią vietą, kur išbuvo trejus metus, nežinant apie tai nė vienam žmogui, išskyrus tokį vienuolį, vardu Romanas, kuris jam stropiai parūpindavo būtiniausių dalykų. Kadangi prie olos nuo Romano vienuolyno nebuvo tako, tai vienuolis pririšdavo duoną prie labai ilgos virvės ir taip ją paprastai nuleisdavo. Dar ant virvės buvo pritaisytas skambalėlis, kad iš jo garso Dievo vyras žinotų, kada Romanas jam atnešė duonos, ir išėjęs ją pasiimtų. Tačiau senasis priešas, pavydėdamas vienam meilės, o kitam – maisto, paleido akmenį ir skambalėlį sudaužė; vis dėlto Romanas vis tiek nenustojo jam patarnauti.

Vienam presbiteriui, beruošiančiam sau per Velykų iškilmes pietus, Viešpats apsireiškė per regėjimą ir pasakė: „Tu sau skanėstus taisaisi, o mano tarnas ana ten yra bado kankinamas!“ – Tas tučtuojau pakilo ir, šiaip ne taip jį suradęs, pasakė: „Kelkis, ir pavalgykime, kadangi šiandien yra Viešpaties Velykos“. – Jam Benediktas: „Žinau, kad Velykos, nes nusipelniau tave išvysti!“ – Mat jis, atokiai nuo žmonių pasitraukęs, nežinojo, kad kaip tik tą dieną buvo Velykų iškilmės. Jam presbiteris tarė: „Iš tikrųjų, šiandien yra Viešpaties Prisikėlimo diena; netinka tau pasninkauti, nes dėl šito pas tave esu pasiųstas!“ – Ir taip, pašlovinę Dievą, jie pasivalgė.

Vieną dieną toks juodas paukštis, vadinamas juoduoju strazdu, taip įkyriai skraidė jam apie veidą, kad jisai būtų galėjęs jį ranka sugauti, tačiau kai Benediktas jį peržegnojo, paukštis nulėkė. Netrukus velnias jo vaizduotėje prikėlė vienos moters,

kurią kažkada buvo matęs, vaizdą ir tuo vaizdu jo sielą uždegė tokia stipria ugnimi, kad, įveiktas aistros, Benediktas jau beveik galvojo palikti atsiskyrėlio buveinę. Tačiau Dievo malone jisai staiga atsitokėjo, tuojau išsirengė ir taip išsivoliojo ten augusių erškėčių dygliuose, kad iš jų išėjo susidraskęs visą kūną, bet per sudraskytą odą pašalinęs proto žaizdas. Taigi jis nugalėjo nuodėmę, kadangi užgesino aistros ugnį. Nuo to laiko daugiau jokia pagunda nebeįsimetė į jo kūną.

Taigi plintant jo šlovei, kai mirė kažkokio vienuolyno abatas, visa to vienuolyno bendruomenė atėjo pas jį ir paprašė, kad jis teiktųsi jiems vadovauti. Benediktas nesutiko ir ilgai atidėliojo, numatydamas, kad jo įpročiai neatitiks tų brolių gyvenimo būdo, bet galiausiai įveiktas davė sutikimą. Jis juos vertė, kad ten griežčiau būtų laikomasi regulos, o broliai patys sau prikaišiojo už tai, kad buvo jo prašę jiems vadovauti – ypač tie, kurių kreivumas atsimušdavo į jo tiesumo matą. Kai broliai pamatė, kad su juo jiems nebeįmanoma imtis draudžiamų dalykų, primaišė jam į vyną nuodų ir gulinčiam padavė. Tačiau Benediktas jį peržegnojo ir išsyk tą stiklo taurę sudaužė, lyg būtų paleidęs akmeniu. Taigi supratęs, kad buvo gavęs mirtino gėrimo, kuris nepajėgė tverti gyvybės ženklo, bemat atsikėlė ir romiu veidu pasakė: „Tepasigaili jūsų visagalis Dievas, broliai! Argi nesakiau jums, kad jūs ir aš nederame savo įpročiais?“

Tada Benediktas sugrįžo į paliktą atsiskyrėlio buveinę. Gausėjant stebuklingų ženklų ir daug kam pas jį vis atvykstant, jis ten pastatydino dvylika vienuolynų. Viename iš jų buvo toks vienuolis, kuris negalėdavo ilgai išbūti per pamaldas, o kitiems meldžiantis tuojau pat išeidavo laukan ir užsiimdavo kokiais nors žemiškais bei laikinais reikalais. Kai to vienuolyno abatas papasakojo apie tai šventam Benediktui, šis ten

nuėjo ir pamatė, kad tą vienuolį, kuris negalėdavo išbūti per pamaldas, kažkoks juodas berniūkštis už drabužio krašto traukia laukan. Benediktas tarė vienuolyno abatui ir vienuoliui Maurui: „Ar nematote, kas yra tasai, kuris jį traukia?“ – Ir kai tie atsakė: „Ne“, – jis pasiūlė: „Pasimelskime, kad ir jūs matytumėte“. – Jiems meldžiantis, Mauras pamatė, o abatas pamatyti neįstengė. Kitą dieną, pabaigus pamaldas, Dievo vyras tą vienuolį rado viduje, jam sudrožė už jo aklumą rykšte, ir nuo tada tas vienuolis meldžiantis palikdavo vietoje – šitaip senasis priešas, tarsi pats būtų gavęs rykšte, nebedrįso daugiau šeimininkauti jo mintyse.

Trys vienuolynai iš dvylikos stovėjo ant to kalno uolų, tad jie labai sunkiai semdavosi iš apačios vandenį. Juose gyvenę broliai dažnai prašė Dievo vyro, kad jis tuos vienuolynus perkeltų į kitą vietą. Ir štai vieną naktį Benediktas su tokiu berniuku užlipo į kalną ir, ilgai meldęsis, toje vietoje paliko kaip ženklą tris akmenis. Jiedu sugrįžo namo, ir kai pas jį tuo pačiu reikalu vėl atėjo broliai, Benediktas jiems pasakė: „Eikite ir truputį pakasinėkite tą uolą, ant kurios rasite padėtus tris akmenis, nes Viešpats jums iš ten gali tiekti vandenį“. – Tie nuėjo, rado tą uolą, jau drėkstančią, padarė įdubą ir išvydo, kad ji tuoj prisipildė vandens, kurio iki pat dabar bėga tiek daug, kad vanduo nuo to kalno viršūnės pasiekia net jo papėdę.

Vieną kartą, kai aplinkui Dievo vyro vienuolyną kažkoks žmogus pjautuvu pjovė erškėčius, nuo rankenos nušoko geležtė ir įkrito į tokį gilų ežerą. Kadangi žmogus dėl to labai krimtosi, Dievo vyras įkišo rankeną į ežerą, ir geležtė tuoj pat atplaukė iki savo rankenos.

Placidas, jaunutis vienuolis, išėjo pasemti vandens ir įkrito į upę; srautas tuojau pat jį pagavo, nunešė nuo kranto beveik

per strėlės skrydį ir panardino. Dievo vyras, sėdėdamas celėje, staiga vidiniu regėjimu apie tai patyrė ir, pašaukęs Maurą, papasakojo, kas nutiko berniukui, ir liepė, kad tas bėgtų jo gelbėti. Gavęs palaiminimą, Mauras skuoste nuskuodė ir, manydamas, kad eina žeme, per vandenį atėjo iki pat berniuko. Nutvėręs jį už plaukų, jis ištraukė vienuoliuką iš vandens. Parėjęs pas Dievo vyrą, Mauras pasakojo, kas buvo nutikę, o šis priskyrė tai ne prie savo nuopelnų, o prie jo paklusnumo.

Kažkoks presbiteris, vardu Florencijus, nekęsdamas Dievo vyro, nupuolė iki tokios piktadarystės, kad pasiuntė Dievo vyrui dovanų užnuodytos duonos, tarytum ji būtų palaiminta. Šventasis ją dėkingai priėmė ir padėjo ją varnui, kuris paprastai iš jo rankų lesdavo duoną, sakydamas: „Nunešk Jėzaus Kristaus vardu šią duoną ir išmesk ją tokioje vietoje, kur joks žmogus negalėtų jos paimti". – Tada varnas pravėrė snapą, išskleidė sparnus ir ėmė aplinkui tą duoną lakioti ir krankti, tartum aiškiai sakydamas, kad norėtų paklusti, bet įsakymo išpildyti vis dėlto negali. Jam šventasis liepė dar ir dar kartą, bylodamas: „Pakelk, pakelk ją be pavojaus ir, kaip pasakiau, išmesk!" – Pagaliau tas, išnešęs ją, grįžo po trijų dienų ir iš Benedikto rankų gavo įprastą grūdų daviną.

Matydamas, kad nesugebėjo pragaišinti mokytojo kūno, Florencijus taip užsikepė pražudyti mokinių sielas, kad vienuolyno sode pastatė žaisti ir dainuoti septynias nuogas merginas, idant šitaip sukeltų vienuoliams geidulį. Šventas vyras, matydamas tai iš celės ir baimindamasis dėl galimo mokinių nuopuolio, užleido tą vietą neapykantai ir, pasiėmęs su savimi kai kuriuos brolius, pats persikėlė į kitą buveinę. Kai Florencijus, stovėdamas balkone, pamatė, kaip jisai pasitraukė, ir dėl to apsidžiaugė, balkonas staiga nugriuvo ir jį užmušė.

Tada Mauras, išbėgęs paskui Dievo vyrą, tarė: „Sugrįžk, nes tas, kuris tave persekiojo, jau sunaikintas!“ – Išgirdęs tai, Benediktas smarkiai suvaitojo – arba dėl to, kad žuvo priešas, arba dėl to, kad mokinys apsidžiaugė priešo mirtimi. Todėl jis liepė Maurui atgailauti, nes, perduodamas tokias naujienas, tasai išdrįso priešo mirtimi džiaugtis.

Nukeliavęs kitur, Benediktas pakeitė vietą, bet ne priešą. Jis atėjo prie Kasino kalno[617] ir į Šventojo Jono Krikštytojo koplyčią perdarė ten stovėjusią Apolono šventyklą, o aplinkui gyvenusius žmones atvertė iš stabmeldystės. Sunkiai su tuo taikydamasis, senasis priešas, priėmęs kuo klaikiausią išvaizdą, pasirodė priešais jo kūniškas akis ir, gąsdindamas jį matomo pavidalo liepsnomis, ėjusiomis iš akių ir nasrų, šaukė: „Benediktai, Benediktai!“ – Bet kai tas nieko neatsakė, tasai kitaip jam tarė: „Ne Benediktai, o Maledíktai[618], kodėl mane persekioji?“

Vieną dieną broliai norėjo užkelti ant statomo pastato kažkokį žemėje gulėjusį akmenį, bet niekaip neįstengė. Nors aplinkui buvo gausybė vyrų, bet akmens pakelti jie nepajėgė. Priėjęs Dievo vyras suteikė palaiminimą, ir tada akmuo žaibišku greičiu buvo užkeltas. Iš to žmonės suprato, kad ant jo tupėjo velnias, kuris ir neleido jo pajudinti. O kai broliai jau buvo pastatę šiek tiek aukštesnę sieną, senasis priešas apsireiškė Dievo vyrui ir nurodė, kad ruošiasi eiti pas dirbančius vienuolius. Šventasis tuoj per pasiuntinį jiems pranešė: „Broliai, jūs atsargiai dirbkite, nes pas jus ateina piktoji dvasia“. Vos tik pasiuntinys pabaigė sakyti tuos žodžius, senasis priešas nuvertė sieną, ir ji nugriuvusi sutraiškė jaunutį vienuolį. Tada Dievo vyras liepė negyvą sumaitotą berniuką atnešti jam maiše, malda jį prikėlė ir grąžino atgal prie minėto darbo.

Vienas garbingai gyvenęs pasaulietis buvo įpratęs kasmet pasninkaudamas keliauti ir aplankyti Dievo vyrą. Taigi kai vieną dieną jis leidosi į kelionę, prie jo prisidėjo kitas keliauninkas, kuris nešėsi pasiėmęs į kelionę maisto. Kai stojo vėlyva valanda, kelionės bendras jam tarė: „Eikš, broli, pavalgykime, kad kelyje neišsektume“. Šiam atsakius, kad kelionėje jis išvis nustatytu laiku nevalgąs, tasai nutilo; paskui darsyk pakvietė to paties, bet jis vėl nepanoro sutikti. Kai praėjo valanda, ir ilga kelionė juos jau buvo išvarginusi, jie atrado pievą, šaltinį ir visko, kas galėjo atgaivinti kūną. Tada pakeleivis, parodęs jam pievą, paprašė, kad ten truputį užkąstų ir pailsėtų. Kadangi jo žodžiai paglostė jam ausis, o vietovė – akis, vyras jam nusileido. O kai atkeliavo pas Benediktą, Dievo vyras jam tarė: „Štai, broli, piktasis priešas pirmą kartą tavęs nepajėgė įkalbėti, antrą kartą – irgi neįstengė, bet trečią kartą – įveikė“. Tada tas, parpuolęs prie jo kojų, suvaitojo, kad nusidėjo.

Gotų karalius Totila, norėdamas patikrinti, ar Dievo vyras turi pranašystės dvasią, vienam savo kardininkui padavė karališkus drabužius ir jį su karališka palyda pasiuntė į vienuolyną. Pamatęs ateinantįjį, Benediktas pasakė: „Nusivilk, sūnau, nusivilk – tai ką nešioji, nėra tavo!“ – Šis tuojau pat parpuolė ant žemės ir labai išsigando, kad buvo išdrįsęs iš tokio vyro tyčiotis.

Vieną dvasininką, kurį buvo apsėdęs velnias, žmonės atvedė pas Dievo vyrą, kad tasai jį išgydytų. Kai Benediktas išvarė iš jo velnią, tarė jam: „Dabar eik, bet daugiau nevalgyk mėsos ir nepriimk jokių bažnytinių rangų – tą dieną, kai pamėginsi juos priimti, būsi perduotas velniui į rankas!“ – Kurį laiką dvasininkas šito paisė; matydamas, kad už jį jaunesni iškyla aukščiau pagal bažnytinius rangus, jisai, tarsi būtų per ilgąmet

pamiršęs, ką jam sakė Dievo vyras, numojo į jo žodžius ranka ir priėmė bažnytinį rangą. Tuojau pat jį tas velnias, kuris jį buvo palikęs, pastvėrė ir tol nesiliovė jo kankinti, kol neišpurtė iš jo gyvasties.

Vienas vyras per savo berniuką pasiuntė jam du buteliu vyno, bet vaikis vieną paslėpė pakeliui, o kitą atnešė. Dievo vyras padėkojo, paėmė butelį ir išeinančiam vaikinui tarė, įspėdamas: „Žiūrėk, sūnau, negerk iš to butelio, kurį paslėpei, bet atsargiai jį palenk ir pamatysi, ką jis viduje turi“. Tas labai sutrikęs išėjo iš jo ir, grįžęs atgal, norėjo patikrinti, ką buvo girdėjęs, – kai tik palenkė butelį, iš jo staiga išlindo gyvatė.

Kartą, kai Dievo vyras vėlyvu laiku pietavo, šalia jo stovėjo toksai vienuolis, vienuolyno globėjo[619] sūnus, ir laikė žibintą. Apimtas puikybės, jis ėmė širdyje galvoti: „Kas yra tas, šalia kurio, jam valgant, aš stoviu, laikau žibintą ir patarnauju? Kas esu aš, kad jam vergauju?“ – Jam Dievo vyras išsyk pasakė: „Peržegnok savo širdį, broli, peržegnok savo širdį! Ką gi kalbi?“ – Buvo pašaukti broliai, Benediktas liepė paimti iš jo rankų žibintą, o pačiam įsakė grįžti į vienuolyną ir ten tyliai pasilikti.[620]

Benediktas pasiuntė kelis brolius į vieną vietą, kad jie tenai pastatytų vienuolyną, nurodė dieną, kada jisai pas juos atvyks, ir paaiškino, kaip turi būti statoma. Naktį, prieš išauštant žadėtajai dienai, Benediktas apsireiškė per sapną vienuoliui, kurį ten buvo paskyręs vadovu, bei jo padėjėjui ir smulkiai apibūdino kiekvieną vietą, kur kas turėjo būti pastatyta. Kadangi jie nepatikėjo regėjimu ir vis dar laukė jo paties, pagaliau sugrįžo pas jį ir tarė: „Tėve, laukėme, kad atvyksi, kaip buvai pažadėjęs, bet neatvykai“. – Tas jiems: „Kodėl, broliai, taip sakote? Argi neapsireiškiau jums ir nepažymėjau kiekvienos vietos? Eikite ir viską sutvarkykite, kaip išgirdote regėjime!“

Netoli nuo to vienuolyno buvo dvi vienuolės, kilusios iš garsios giminės, kurios nenulaikydavo liežuvių ir tam, kuris joms vadovavo, neatsargiomis kalbomis dažnai sukeldavo pyktį. Kai jis apie tai pranešė Dievo vyrui, šis joms paliepė: „Prilaikykite savo liežuvius, kitaip jus ekskomunikuosiu". Apie nuosprendį ekskomunikuoti jis pasakė grasindamas, o ne skelbdamas ekskomuniką, tačiau vienuolės nė kiek nepasikeitė, už kelių dienų mirė ir buvo palaidotos bažnyčioje. Kai ten buvo aukojamos mišios, ir diakonas, kaip įprasta, ištarė: „Kas nedalyvauja komunijoje, tegu išeina laukan", – jų auklė, kuri už jas visada aukodavo auką, pamatė, kaip jos lipa iš savo kapų ir eina laukan iš bažnyčios[621]. Ir kai apie tai buvo pranešta šventajam Benediktui, tas savo ranka jai įdavė auką, sakydamas: „Eikite ir už jas paaukokite šią auką – jos nebebus daugiau ekskomunikuotos". Kai tai buvo padaryta, ir diakonas, kaip įprasta, ištarė anuos žodžius, niekas neberegėjo, kad jos eitų iš bažnyčios.

Kažkoks vienuolis be palaiminimo išėjo lankyti tėvų ir tą dieną, kai juos pasiekė, pasimirė. Kai jį palaidojo, žemė jo palaikus išmetė vieną sykį, paskui – antrą, todėl jo tėvai atvyko pas Benediktą ir paprašė, kad jis duotų jam savo palaiminimą. Tas, paėmęs Viešpaties Kūną, tarė: „Eikite, padėkite tai ant jo krūtinės ir taip jį palaidokite". – Kai tai buvo padaryta, žemė kūną priėmė ir daugiau nebeišmetė.

Kažkoks vienuolis, nebegalėdamas ištverti vienuolyne, tiek įkyrėjo Dievo vyrui, kad šis pagaliau pyktelėjęs leido jam išeiti. Vos tik tas išėjo iš vienuolyno, rado ant kelio slibiną iššiotais nasrais. Kadangi tasai norėjo jį praryti, jis ėmė rėkti: „Atbėkit, atbėkit, nes tas slibinas nori mane praryti!" – Atbėgę broliai nerado jokio slibino, o drebantį ir krūpčiojantį vienuolį su-

grąžino į vienuolyną, ir jis tuoj pat pažadėjo daugiau niekada iš vienuolyno nebesitraukti.

Vienu metu visą tą sritį buvo apėmęs smarkus badas, ir Dievo vyras visa, ką tik galėjo surasti, buvo atidavęs vargstantiems, tad vienuolyne nebuvo likę nieko, išskyrus truputį aliejaus viename stikliniame indelyje. Benediktas paliepė vienuolyno ūkvedžiui atiduoti tą truputį aliejaus vienam vargšui. Ūkvedys išgirdo liepimą, bet numojo į jį ranka dėl to, kad broliams patiems irgi nebuvo likę aliejaus. Kai Dievo vyras sužinojo apie tai, paliepė stiklinį indelį išmesti pro langą, kad vienuolyne nebeliktų nieko, kas kelia neklusnumą. Taigi indelį išmetė, bet jis, nors ir nukritęs ant didelių akmenų, nesudužo, o aliejus – neišsiliejo. Benediktas liepė pakelti indelį ir atiduoti sveiką prašančiajam. Subaręs tą vienuolį dėl nepaklusimo ir prieštaravimo, pats atsidėjo maldai, ir išsyk viena ten stovėjusi didelė statinė prisipildė aliejaus, o šis pakilo tiek, kad buvo matyti, kaip teka per aslą.

Vieną kartą Benediktas buvo išvykęs lankyti savo sesers[622]. Kai jiedu sėdėjo prie stalo, sesuo paprašė, kad jis tą naktį pasiliktų su ja. Kai tas nieku būdu nesutiko, jinai nuleido galvą prie rankų, ketindama melsti Viešpaties. Ir kai pakėlė galvą, iš dangaus pratrūko tokia žaibų ir griausmo galybė ir toks lietaus tvanas, kad Benediktas nebegalėjo iš ten nė kojos iškelti, nors ką tik stovėjo nuostabi giedra. Mat sesuo, išliejusi upę ašarų, giedrą pavertė lietumi. Dievo vyras nuliūdęs jai tarė: „Tepasigaili tavęs visagalis Dievas, sesele, ką tu padarei?“ – O ji jam: „Paprašiau tavęs, bet nepanorai klausyti; paprašiau Viešpaties, ir Jis mane išklausė. Dabar išeik, jei gali!“ – Taip ir atsitiko, kad jiedu visą tą naktį praleido be miego ir vienas kitą sotino šventomis kalbomis, bendraudami vienas su kitu. Ir štai kai po

trijų dienų Benediktas grįžo į vienuolyną, pakėlęs akis išvydo sesers sielą, balandžio pavidalu skrendančią į dangų. Jis liepė tuojau pat į vienuolyną atnešti jos kūną ir palaidoti kape, kurį sau buvo parengęs.

Vieną naktį Benediktas žiūrėjo pro langą, meldėsi Viešpačiui ir pamatė, kad iš viršaus pasklidusi šviesa išvaikė visas nakties tamsybes. Staiga jam prieš akis buvo atvertas visas pasaulis, sutelktas po vienu saulės spinduliu, ir jis tenai aiškiai pamatė Kapujos vyskupo Germano sielą, kurią ugniniame kamuolyje angelai nešė į dangų. Paskui sužinojo, kad tą pačią valandą Germanas mirė.

Tais pačiais metais, kai turėjo išeiti iš šio gyvenimo, Benediktas pranešė broliams savo mirties dieną. Šešios dienos prieš mirtį jis liepė atidaryti savo kapavietę. Netrukus jį apėmė karštinės, kasdien jo negalia sunkėjo, šeštąją dieną jis pasirūpino, kad būtų nuneštas į koplyčią, ir ten, ruošdamasis mirčiai, priėmė Viešpaties Kūną ir Kraują. Mokiniams palaikant nusilpusį jo kūną, Benediktas atsistojo, iškėlė rankas į dangų ir tardamas maldos žodžius išpūtė paskutinį kvapą. Tą pačią dieną du brolius – vienas iš jų buvo celėje, o kitas buvo toli – pasirodė tas pats regėjimas. Jiedu išvydo kelią, iškloto drobulėmis ir apšviestą gausybės žibintų, ir tas kelias driekėsi nuo Benedikto celės į Rytus iki pat dangaus. Virš jo stovėjo gerbtinos išvaizdos šviesus vyras. Vyras jų paklausė, kieno tas kelias, kurį jiedu regi[623]. Kai tie atsakė nežiną, jis tarė: „Tai yra kelias, kuriuo Viešpaties numylėtinis Benediktas žengia į dangų“. – Jis buvo palaidotas Šventojo Jono Krikštytojo koplyčioje, kurią pats pastatė, kai buvo nugriautas Apolono aukuras.

Amžiaus brandos sulaukė apie 5 1 8 Viešpaties metus, Justino Vyresniojo[624] laikais.

XLIX. APIE ŠVENTĄ PATRIKĄ

APIE ŠVENTĄ PATRIKĄ XLIX – Patrikas[625] savo veiklą pradėjo apie 280 Viešpaties metus. Kartą jis škotų karaliui skelbė apie Viešpaties kančią, stovėdamas priešais jį ir remdamasis į lazdą, kurią laikė rankoje. Netyčia uždėjęs lazdą karaliui ant kojos, jis pervėrė ją lazdos smaigaliu. Karalius pagalvojo, kad šventasis vyskupas tai daro sąmoningai ir kad jisai pats negalįs priimti tikėjimo kitaip, o tik patirdamas panašų kaip Kristus skausmą, todėl kantriai kentėjo. Tai supratęs, šventasis stipriai nusistebėjo, maldomis pagydė karalių, o visai provincijai išrūpino, kad joks nuodingas gyvūnas ten negalėtų gyventi. Jis išrūpino ne tik tai: sakoma, kad tam krašte netgi mediena ir žievės pasižymi poveikiu, priešingu nuodams.

Kažkoks vyras pavogė iš savo kaimyno avį ir suvalgė. Šventasis daug kartų ragino, kad vagis, kad ir kas jis būtų, atsiteistų, bet niekas taip ir nesirodė. Kartą, kai visi žmonės suėjo į bažnyčią, Patrikas paliepė Jėzaus Kristaus valia, kad tasai, į kieno pilvą pateko avis, visų akivaizdoje subliautų. Taip ir įvyko, kaltininkas atliko atgailą, bet kiti jo dėl vogimo jau saugojosi.

Patrikas buvo pratęs pamaldžiai pagerbti kiekvieną kryžių, kurį jis pamatydavo. Vis dėlto kartą jis pro kažkokį gražų kryžių praėjo, jo nė nepastebėjęs. Palydovai jį perspėjo, o jis, maldomis pasiteiravęs Dievo, kodėl nepamatė to kryžiaus, iš po žemių išgirdo balsą: „Nepamatei, kadangi čia esu palaidotas aš, pagonis, nevertas kryžiaus ženklo!“ – Todėl Patrikas liepė kryžių iš ten pašalinti[626].

Kai šventas Patrikas skelbė tikėjimą Airijoje[627] ir ten sulaukė labai menko derliaus, paprašė Viešpaties, kad parodytų kokį nors ženklą, kurio dėka žmonės bent išsigandę atgailautų.

Taigi Viešpaties įsakymu vienoje vietoje jis lazda nubrėžė didelį apskritimą. Ir štai apskritime atsivėrė žemė ir ten pasirodė nepaprastai didelė ir gili duobė. Šventam Patrikui buvo apreikšta, kad tenai esanti skaistykla. Jei į ją kas nors panorėjęs nusileistų, tam nebetektų daryti kitos atgailos ir tas už nuodėmes nebepatirtų kitos skaistyklos; tik daug kas iš ten nebegrįžtų, o tiems, kurie grįžtų, ten reikėtų išbūti nuo vieno iki kito ryto. Taigi daug kas tenai įžengė, bet taip ir nebesugrįžo.

Po Patriko mirties praėjo daug laiko, ir buvo toks kilmingas vyras, vardu Mikalojus, padaręs daug nuodėmių. Kadangi jis atgailavo dėl blogų savo darbų ir norėjo patirti švento Patriko skaistyklą, tai penkiolika dienų kaip kiti save alino pasninku, tada raktu, saugomu vienoje abatijoje, jam buvo atrakinta anga, ir jis nusileido į urvą. Nusileidęs Mikalojus iš šono surado kažkokias duris. Įėjęs pro jas, jis užtiko tokią koplyčią. Į ją įžengė kažkokie vienuoliai, dėvėję baltais drabužiais, ir, atlikę apeigas, pasakė jam, kad sukauptų drąsą, nes privalės patirti daug velnio išbandymų. Kai Mikalojus paklausė, kokią apsaugą nuo jų galėtų turėti, vienuoliai pasakė: „Kai pajusi, kad esi kankinamas, tuojau pat šauk ir sakyk: „Jėzau Kristau, gyvojo Dievo Sūnau, pasigailėk manęs, nusidėjėlio!““

Tiems vyrams išėjus, išsyk prisistatė demonai. Iš pradžių jie meiliais pažadais įkalbinėjo, kad jis persigalvotų ir jiems paklustų, tvirtindami, kad jį saugos ir nuves gyvą ir sveiką iki pat jo namų. Bet kai Mikalojus jiems nieku būdu nenusileido, išsyk išgirdo baisingus įvairių žvėrių balsus, taip pat ir dundesį, tarytum būtų trynęsi visi pasaulio elementai. Kai tas, apimtas baisaus šiurpo, pakraupo, tuojau pat sušuko: „Jėzau Kristau, gyvojo Dievo Sūnau, pasigailėk manęs, nusidėjėlio!“ – ir visas baisus tų žvėrių triukšmavimas išsyk nurimo.

Tada jį nuvedė į kitą vietą. Tenai prisistatė gausybė demonų, kurie jam kalbėjo: „Manai, kad ištrūkai iš mūsų rankų? Nieku būdu! Dabar dar daugiau pasiraitysi ir pasikankinsi!“ – Ir štai tenai pasirodė milžiniška ir baisi ugnis, o demonai jam tarė: „Jei mums nepritarsi, tave įmesime į tą ugnį, kad sudegtum“. – Kai tas atsisakė jų klausyti, demonai pastvėrė jį ir įmetė į tą baisią ugnį; pajutęs skausmą, Mikalojus suriko: „Jėzau Kristau, gyvojo Dievo Sūnau, pasigailėk manęs, nusidėjėlio!“ – ir ta ugnis beregint užgeso.

Tada jį nuvedė į kitą vietą. Ten jis pamatė, kaip kažkokie vyrai gyvi dega ugnyje, o demonai įkaitintais geležiniais peiliais juos smaigsto iki pat vidurių; kai kurie žmonės, gulėdami ant pilvų, iš skausmo graužė žemę ir šaukė: „Pasigailėk! Pasigailėk!“, o demonai juos tik dar smarkiau talžė. Čia Mikalojus pamatė ir kitus: jų kūno dalis rijo gyvatės, o rupūžės įkaitintais kabliais traukė lauk jų vidurius. Kadangi jis nė čia nenorėjo jiems paklusti, jį įmetė į tą pačią ugnį, ir jam prisiėjo patirti tuos pačius peilius ir kankinimus. Bet kai jis sušuko: „Jėzau Kristau, gyvojo Dievo Sūnau, pasigailėk manęs, nusidėjėlio!“ – tuojau pat nuo minėto kankinimo išsivadavo. Tada jį nuvedė į kitą vietą, o ten žmones kepė keptuvėje, ir buvo buvo didžiulis ratas, pilnas įkaitintų kablių, ant kurių už skirtingų kūno dalių buvo pakabinti žmonės; tasai ratas taip greitai sukosi, kad vis išmesdavo ugninį kamuolį.

Paskui Mikalojus pamatė didžiulį namą. Jame buvo griovių, kurie buvo pilni išlydyto metalo. Vieni žmonės jame laikė vieną, kiti – abi pėdas; kiti jame buvo iki kelių, kiti – iki pilvo, dar kiti – iki krūtinės, dar kiti – iki kaklo, o dar kiti – iki akių. Bet Mikalojus visa tai perėjo, šaukdamasis Viešpaties vardo[628]. Tada jis paėjo toliau ir išvydo didelių dideliausią duobę, iš

kurios sklido šiurpūs dūmai ir nepakeliama smarvė. Žmonės, įkaitę tarsi geležis, šokinėjo iš jos lyg žiežirbos, bet demonai juos įmesdavo atgal. Ir tarė jam demonai: „Ta vieta, į kurią žiūri, yra pragaras, kuriame gyvena mūsų viešpats Belzebubas. Taigi mes į tą duobę tave įmesime, jei atsisakysi mums paklusti. O kai tenai būsi įmestas, nebesulauksi jokios pagalbos ištrūkti iš ten!“ – Kadangi tas nė nemanė jų klausyti, demonai pagriebė jį ir įmetė į tą duobę. Jį sukaustė toks baisingas skausmas, kad beveik pamiršo šauktis Viešpaties vardo; tačiau kai šiek tiek atsitokėjo, tai širdimi – balsu nebevaliojo – sušuko: „Jėzau Kristau, gyvojo Dievo Sūnau, pasigailėk manęs, nusidėjėlio!“ – ir tuojau pat iš ten išėjo nesužalotas, o visa demonų gausybė nugalėta pranyko.

Atvestas į kitą vietą, Mikalojus pamatė kažkokį tiltą, per kurį jis turėjo pereiti. Tiltas buvo labai siauras ir lygus bei slidus it ledas; po juo tekėjo galinga sieros ir ugnies upė. Nors per jį pereiti Mikalojus visiškai neturėjo vilties, tačiau atmindamas žodžius, ištraukusius jį iš tiek nelaimių, su pasitikėjimu priėjo ir, dėdamas vieną koją ant tilto, ėmė sakyti: „Jėzau Kristau, gyvojo Dievo Sūnau“ ir t. t. Tuo metu jį taip išgąsdino didžiulis triukšmas, kad jis vos išsilaikė; vis dėlto jis pabaigė sakyti tuos žodžius ir liko sveikas. Po to Mikalojus padėjo kitą koją ir vėl pakartojo tuos pačius žodžius – taip pat sulig kiekvienu žingsniu jis sakė juos tol, kol saugiai perėjo per tiltą.

Perėjęs Mikalojus pataikė į tokią nepaprastai jaukią pievą, kuri kvepėjo stebuklinga įvairiausių gėlių saldybe. Ir štai jam pasirodė du dailūs jaunuoliai. Jie nuvedė jį iki tokio labai dailaus miesto, nuostabiai žibėjusio auksu ir brangakmeniais. Nuo miesto vartų sklido stebuklingas kvapas, kuris jį taip atgaivino, kad jis, rodėsi, jau užmiršo ir skausmą, ir smarvę. Tada

jaunuoliai jam pasakė, kad tas miestas yra rojus. Kai Mikalojus norėjo ten įeiti, jie nurodė jam, kad iš pradžių jis turįs grįžti pas savuosius, o tai padaryti privaląs per tas vietas, per kurias buvo atėjęs; demonai jam žalos nebedarysią, bet, jį pamatę, išsigandę pabėgsią; dar jam pasakė, kad po trisdešimties dienų jisai mirsiąs ramybėje, o tada į tą miestą įžengsiąs kaip amžinas jo pilietis.

Mikalojus iš ten išlipo ir atsidūrė toje vietoje, iš kurios buvo nusileidęs. Visiems papasakojęs, kas jam atsitikę, jis po trisdešimties dienų laimingai atgulė poilsio Viešpatyje.

L. APIE VIEŠPATIES APREIŠKIMĄ

APIE VIEŠPATIES APREIŠKIMĄ L – Viešpaties Apreiškimu[629] šventė vadinama todėl, kad tą dieną angelas apreiškė apie Dievo Sūnaus atėjimą į kūną[630]. Dėl trijų priežasčių priderėjo, kad Apreiškimas eitų prieš Dievo Sūnaus Įsikūnijimą. Pirma, siekiant pažymėti eilę – idant atitaisymo tvarka atitiktų nupuolimo tvarką. Mat kaip velnias sugundė moterį, kad ją patrauktų į abejonę, per abejonę – į sutikimą, o per sutikimą – į nuodėmę, taip angelas paskelbė žinią Mergelei, kad pranešdamas paskatintų ją tikėjimui, per tikėjimą – sutikimui, o per sutikimą – Dievo Sūnaus pradėjimui. Antra, dėl angelo tarnystės. Kadangi angelas yra Dievo tarnas bei pavaldinys, ir Švenčiausioji Mergelė buvo išrinkta būti Dievo Motina, o tarnui pridera patarnauti poniai, tai buvo teisinga, kad apreiškimas Švenčiausiajai Mergelei būtų pranešta per angelą. Trečia, siekiant atitaisyti angelo nupuolimą. Kadangi Įsikūnijimas paskatino atitaisyti ne tik žmonių nuopuolį, bet ir angelų nupuolimą, tai angelai irgi neturėjo būti išskirti.

Tad kaip moteriškoji lytis neatskiriama nuo Įsikūnijimo bei Prisikėlimo slėpinių pažinimo, taip nė angeliškasis pasiuntinys nebuvo atskirtas. Tarpininkaujant angelui, Dievas moteriai praneša netgi du dalykus, o būtent Mergelei Marijai – apie Įsikūnijimą, o Magdalietei – apie Prisikėlimą.

Nuo trečiųjų iki keturioliktųjų savo gyvenimo metų Švenčiausioji Mergelė su kitomis mergaitėmis gyveno šventykloje ir buvo davusi įžadą saugoti skaistybę, jeigu Dievas kitaip nenuspręstų. Dievui pareiškus savo valią ir Juozapo lazdai ėmus žaliuoti, ją sužadėjo su Juozapu; apie tai plačiau pasakojama skaitinyje apie Mergelės gimimą[631]. Ketindamas vestuvėms parūpinti būtinų dalykų, Juozapas iškeliavo į Betliejų, iš kur buvo kilęs, o jinai sugrįžo Nazaretan į tėvų namus. Nazaretas išvertus reiškia „gėlė“, todėl Bernardas sako, kad gėlė panoro gimti gėlėje, iš gėlės ir gėlės žydėjimo metu[632].

Nazarete jai pasirodė angelas ir ją pasveikino, sakydamas: „Sveika, malonės pilnoji, Viešpats su tavimi, pagirta tu tarp moterų“[633]. Bernardas nurodo: „Sveikinti Mariją mus kviečia Gabrieliaus pavyzdys, Jono šoktelėjimas[634] ir pasisveikinimo nauda“.

Šioje vietoje pirmiausia būtina įvertinti, kodėl Viešpats panoro, kad Jo Motina būtų sužadėta. Šiuo klausimu Bernardas nurodo tris priežastis, sakydamas: „Marija su Juozapu susižadėjo iš būtinumo, kadangi šitaip slėpinys buvo paslėptas nuo demonų, jos skaistybė buvo patvirtinta sužadėtinio ir buvo pasirūpinta jos drova bei geru vardu“[635]. Ketvirta priežastis – kad būtų pašalinta negarbė nuo bet kurios padėties moterų, tai yra nuo ištekėjusiųjų, mergelių ir našlių, kadangi Mergelė taip pat buvo ir ištekėjusi, ir skaisti, ir našlavo. Penkta priežastis – kad pasinaudotų vyro patarnavimu. Šeštoji – kad

būtų patvirtintas santuokos gėris. Septintoji – kad per vyrą būtų nustatyta genealoginė eilė.

Taigi angelas tarė: „Sveika, malonės pilnoji“. Bernardas aiškina: „Jos įsčiose – dievystės malonė, širdyje – meilės malonė, lūpose – meilūs žodžiai, rankose – gailestingumo ir dosnumo malonė“. Tas pats Bernardas[636]: „Iš tiesų – „malonės pilnoji“, nes iš jos pilnumo visi belaisviai gauna išpirką, ligoniai – išgijimą, nuliūdusieji – paguodą, nusidėjėliai – atleidimą, teisieji – malonę, angelai – džiaugsmą, galiausiai visa Trejybė – šlovę, o žmogaus Sūnus – žmogiškosios meilės substanciją[637]“.

„Viešpats su tavimi“. Bernardas: „Su tavimi yra Viešpats Tėvas, pagimdęs tą, kurį tu pradėjai; Viešpats Šventoji Dvasia, iš kurios tu pradėjai kūdikį, ir Viešpats Sūnus, kurį tu apvilkai savo kūnu“[638]. – „Tu palaiminta tarp moterų“, tai yra labiau už visas moteris, nes esi Motina, Mergelė Motina ir Dievo Motina.

Moterys pasmerktos trejopam prakeikimui, o būtent gėdos prakeiksmui, nuodėmės prakeikimui ir kančios prakeikimui. Gėdos prakeikimui – kai jos būdavo nevaisingos, todėl Rachelė pasakė: „Dievas nuėmė nuo manęs paniekinimą“[639]; nuodėmės prakeikimui – kai jos pradėdavo, todėl Psalmėje sakoma: „Štai aš pradėtas prasikaltimuose *ir t. t.*“[640]; kančios prakeikimui – kai jos gimdydavo, todėl *Pradžios knygoje* sakoma: „Tu sopuliuose gimdysi *ir t. t.*“[641]. Tačiau Mergelė Marija vienintelė buvo palaiminta tarp moterų, nes prie jos skaistumo prisideda vaisingumas, prie vaisingumo pradedant – šventumas, o prie šventumo gimdant – malonumas.

Kaip nurodo Bernardas[642], Marija vadinama „malonės pilnąja“ dėl ketveriopos malonės, švietusios jos sieloje, o tai buvo nuolankus atsidavimas, pagarbi drova, jos tikėjimo

didybė ir širdies kankinystė. Jai pareikšta „Viešpats su tavimi“ dėl kitų keturių dalykų, kurie, kaip tas pats Bernardas sako, jai suspindo iš dangaus, o tai buvo Marijos pašventinimas, angelo pasveikinimas, Šventosios Dvasios atėjimas ir Dievo Sūnaus įsikūnijimas. Be to, „tu pagirta tarp moterų“ jai buvo pasakyta dar dėl kitų keturių dalykų, kurie, kaip sako tas pats Bernardas, spindėjo jos kūne, nes ji buvo mergelių Mergelė, vaisinga be ydos, nėščia be naštos ir pagimdžiusioji be skausmo.

„Išgirdusi šiuos žodžius, ji sumišo ir galvojo sau, ką reiškia toks sveikinimas“[643]. Iš čia matyti, kad Mergelė nusipelnė šlovės už tai, kaip ji išgirdo angelo žodžius, kaip juos priėmė ir kaip juos suprato. Dėl girdėjimo, tai čia pagiriamas jos santūrumas, nes ji klauso ir tyli; dėl priėmimo, tai giriamas jos drovumas dėl to, kad buvo sumišusi; dėl supratimo, tai pagiriama jos išmintis. Be to, ji sumišo dėl angelo kalbos, o ne dėl jo pasirodymo, nes Švenčiausioji Mergelė angelus matė dažnai, bet niekada negirdėjo jų, kalbančių tokius dalykus. Petras iš Ravenos sako: „Atėjo angelas, malonus iš išvaizdos, bet baisus iš kalbos; dėl to girdėjimas ypač sutrikdė tą, kuri tik lengvai susijaudino regėdama“[644]. Bernardas: „Tai, kad buvo sumišusi, kilo iš mergelės drovumo, kad neišsigandusi – iš drąsos, kad tylėjo ir mąstė – iš jos nuovokumo bei išminties“[645].

Tada angelas, padrąsindamas ją, tarė: „Nebijok, Marija, tu radai malonę pas Dievą“[646]. Bernardas sušuka: „Kas tai per malonė! Dievo ir žmonių santaika, mirties sunaikinimas, gyvenimo pilnatvės atkūrimas!“[647] – „Štai pradėsi įsčiose ir pagimdysi sūnų“[648], kurį pavadinsi Jėzumi, tai yra Išganytoju, kadangi[649] „išgelbės savo tautą iš jųjų nuodėmių“[650]. „Jis bus didis ir bus vadinamas Aukščiausiojo Sūnumi“[651]. Bernardas

aiškina: „Tai reiškia, kad tasai, kuris yra didis Dievas, dar bus didis – didis žmogus, didis mokytojas, didis pranašas“[652].

Marija paklausė angelo: „Kaip tai įvyks, jeigu aš nepažįstu vyro“[653], tai yra žadu, kad nepažinsiu[654]. Taigi ji buvo mergelė mintimis, kūnu ir nusistatymu. Bet štai Marija klausia, o kas klausia, tas abejoja. Tad kodėl tik vieną Zachariją[655] ištinka nebylystės rykštė?[656] Dėl šio dalyko Petras iš Ravenos nurodo keturis skirtumus ir aiškina: „Tas nuodėmių Žinovas matė ne žodžius, bet širdis: įvertino ne tai, ką pasakė, bet ką jautė. Juk abudu kláusė dėl skirtingų priežasčių, ir abu atvejai be galo skiriasi. Mergelė patikėjo, nors tai buvo priešinga prigimčiai; Zacharijas suabejojo, nors tai derėjo su prigimtimi. Ji nuoširdžiai teiraujasi, kaip tai atsitiks, o jis nustato, kad negali įvykti tai, ko nori Dievas. Veikiamas pavyzdžių, jis nepasiekia tikėjimo, o ši prie tikėjimo atskuba be pavyzdžio. Ji stebisi dėl mergelės gimdymo, o tas svarsto apie pradėjimą santuokoje“[657]. Taigi Mergelė neabejoja dėl įvykio, o teiraujasi būdo ir eilės. Mat kadangi yra trys būdai pradėti: gamtiškasis, dvasiškasis ir stebuklingasis, tai ji teiraujasi, kuriuo iš šių būdų ji pradės.

Atsakydamas angelas jai pasakė: „Šventoji Dvasia nužengs ant tavęs“[658] – ji padarys, kad tu pradėtum[659]. Dėl to tai ir vadinama pradėjimu iš Šventosios Dvasios, o taip elgiamasi dėl keturių priežasčių. Pirma, siekiant parodyti ypatingą meilę, o būtent parodyti, kad Žodis tapo kūnu dėl neapsakomos Dievo meilės. *Jn* 3: „Dievas taip pamilo pasaulį *ir t. t.*“[660]; šią priežastį pateikia *Sentencijų* Mokytojas[661]. Antra, siekiant parodyti malonę ne už nuopelnus – idant tuo, kas vadinama pradėjimu iš Šventosios Dvasios, būtų parodyta, jog toks pradėjimas kilo vien tik iš Dievo malonės, kurios nesukėlė jokie žmonių nuopelnai; šią priežastį nurodo Augustinas[662]. Trečia

priežastis – tai poveikio galia, nes pradėjimas įvyko būtent Šventosios Dvasios veikimu ir jo poveikio galia; šią priežastį nurodo Ambraziejus[663]. Ketvirtoji – tai pradėjimo paskata; šią priežastį pateikia Hugonas iš Šventojo Viktoro. Jis teigia: „Gamtinio pradėjimo paskata yra vyro meilė moteriai ir moters meilė vyrui. Taip ir Mergelės atveju: kadangi jos širdyje liepsnojo ypatinga meilė Šventajai Dvasiai, tai jos kūne Šventosios Dvasios meilė padarė stebuklus"[664].

„Ir Aukščiausiojo galybė pridengs tave savo šešėliu"[665]. Remiantis *Glosa*, ši vieta aiškinama taip: „Šešėlis paprastai susidaro iš šviesos ir priešais ją esančio kūno, ir nei Mergelė, nei ir kitas skaistus žmogus negalėjo priimti dieviškumo pilnatvės, tačiau pasakyta „Aukščiausiojo galybė pridengs šešėliu", nes nekūniškoji dieviškumo šviesa priėmė joje žmogiškumo kūną, kad ji taip galėtų patirti Dievą"[666]. Atrodo, kad prie tokio aiškinimo priartėja Bernardas, kuris taip sako: „Kadangi Dievas yra dvasia, o mes – Jo kūno šešėlis, Jis nusižemino iki mūsų tiek, kad per gyvybę duodančio kūno užtvarą pamatytume Žodį kūne, saulę debesyse, šviesą molio žibinte, žvakę šviestuve"[667]. Bernardas dar sako, kad angelo žodžius galima suprasti, tarsi jis būtų kalbėjęs: „Tą būdą, kuriuo pradėsi iš Šventosios Dvasios, Dievo galybė, Kristus laikys paslaptyje, pridengdamas šešėliu savo slapčiausią sprendimą taip, kad tik Jam ir tau jis būtų žinomas"; ir dar tarsi būtų kalbėjęs: „Kodėl manęs klausi to, ką savyje tuoj pat patirsi? Žinosi, žinosi ir laimingai žinosi, bet kai pats Kūrėjas paaiškins. Aš esu pasiųstas apie Mergelės pradėjimą paskelbti, o ne jį atlikti"[668]. Arba „pridengs šešėliu" dar reiškia „tave atvėsins nuo ydų karščio".

„Štai tavo giminaitė Elzbieta *ir t. t.*"[669] Čia sakoma „štai", kad parodytų, jog tai yra reikšminga, nauja, artima. Anot

Bernardo, Marijai apie Elzbietos nėštumą pranešama dėl keturių priežasčių. Pirmoji – siekiant padidinti džiaugsmą, antroji – papildyti žinojimą, trečioji – iki galo papildyti jos įsisavintą mokymą, ketvirtoji – paskatinti ją gailestingumo darbams. Jis sako taip[670]: „Apie bevaisės giminaitės nėštumą Marijai pranešama todėl, kad, prie stebuklo pridėjus stebuklą, vieną džiaugsmą padidintų kitas. Arba – kadangi išties derėjo, kad žinią, tuojau pat visur pasklisiančią, Mergelė sužinotų anksčiau iš angelo, o ne iš žmogaus, idant Dievo Motina neatrodytų nutolusi nuo Sūnaus sprendimų, jei liktų nežinanti to, kas žemėje taip arti vyksta. Arba galbūt todėl, kad, patyrusi iš pradžių apie Išganytojo, o paskui apie Jo pirmtako[671] atėjimą, Mergelė, žinodama įvykių laiką ir jų eilę, pati galėtų vėliau rašytojams ir tikėjimo skelbėjams atskleisti tiesą. Arba todėl, kad išgirdusi apie pagyvenusią nėščią giminaitę, ji, jaunutė, pagalvotų apie giminaitės aplankymą, idant šitaip kūdikiui pranašui[672] būtų suteikta proga pareikšti klusnumą Viešpačiui ir idant galėtų įvykti stebuklų stebuklas“.

Bernardas priduria: „Mergele, skubiai duok atsakymą! Valdove, atsakyk žodį ir priimk Žodį, ištark – savąjį ir priimk – Dievo, išsiųsk – laikiną ir apglėbk – amžinąjį. Kelkis, bėk, atidenk! Kelkis – per tikėjimą, bėk – per atsidavimą, atidenk – per išpažintį“[673]. Tada Marija, ištiesusi rankas ir pakėlusi akis į dangų, tarė: „Štai aš Viešpaties tarnaitė, tebūnie man taip, kaip tu pasakei“[674]. Bernardas aiškina: „Yra minima, kad vieniems Dievo Žodis buvo apsireiškęs ausyse, dar kitiems lūpose, kitiems rankose, o Marijai apsireiškė ausyse – per angelo pasveikinimą, širdyje – per tikėjimą, lūpose – per išpažinimą, delnuose[675] – per palytėjimą, įsčiose – per įsikūnijimą, glėbyje – per priglaudimą, ant rankų – per atnašavimą“[676].

„Tebūna man, kaip tu pasakei“[677]. Bernardas išplečia: „Nenoriu, kad Dievo Žodis man apsireikštų ar skambiai paskelbtas, ar vaizdingai perteiktas, ar vaizduotėje susapnuotas – noriu, kad jis apsireikštų tyliai įkvėptas, asmeniškai įsikūnijęs ir kūniškai įaugęs“[678]. Ir tuojau pat jos įsčiose buvo pradėtas Dievo Sūnus, tobulas Dievas, tobulas žmogus; pačią pirmą pradėjimo dieną Jis buvo tokios išminties ir galios, kokios buvo 30-aisiais gyvenimo metais.

Tada Marija iškeliavo pas Elzbietą, ir kai ją pasveikino, Elzbietos įsčiose šoktelėjo Jonas[679]. *Glosa* paaiškina: „Kadangi negalėjo to padaryti kalbėdamas, sveikino, džiūgaudamas siela, ir pradėjo eiti savo kaip pirmtako pareigas“[680]. Marija patarnavo Elzbietai tris mėnesius, kol gimė Jonas, kurį savo rankomis ji pakėlė nuo žemės, kaip skaitome *Teisuolių knygoje*[681]. Sakoma, kad šią dieną, ilgainiui metams keičiant vieniems kitus, Dievas padarė daug dalykų, kuriuos vienas poetas taip apdainavo iškiliomis eilėmis[682]:

Šventine diena, sveika! Tu mūsų skaudulius gydai! –
Angelą siuntė dangus, ant kryžiaus Kristus kentėjo.
Buvo sutvertas, tada į nuodėmę puolė Adomas.
Abelis krito paskui nuo brolio kardo už auką[683].
Melchizedekas[684] patsai, Izaoką[685] – kas kitas aukojo.
Tądien neteko galvos pakrikštijęs Kristų šventasis[686],
Petras – išgelbėtas[687], bet Jokūbas prie Erodo žuvo[688].
Daugel šventųjų kartu su Kristumi vėl prisikėlė;
gavo plėšikas tada per Kristų saldųjį „amen“[689].

Vienas turtingas ir kilmingas riteris išsižadėjo pasaulio ir įstojo į cistersų ordiną. Kadangi jis nemokėjo rašto, vienuoliai, gėdydamiesi tokį kilmingą asmenį priskirti prie prasčiokų,

davė jam mokytoją, kad kaip nors galėtų šiek tiek pasimokyti ir tuo pagrindu pasiliktų tarp vienuolių. Bet nors jis ir ilgai su mokytoju išbuvo, tačiau taip nieko ir neįstengė išmokti, tik šiuos du žodžius: „Sveika, Marija“. Buvęs riteris šiuos žodžius taip mėgo, kad kur tik eidavo, ką tik darydavo, be perstojo juos kartodavo. Galiausiai jis numirė, ir jį palaidojo kapinėse kartu su kitais broliais. Ir štai ant jo kapo išaugo daili lelija, turėjusi vieną lapelį, kuriame aukso raidėmis buvo įrašyta „Sveika, Marija“. Visi subėgo prie tokio didingo reginio, nukasė nuo kapo žemę ir surado, kad lelijos šaknis ėjo mirusiajam iš burnos. Taigi suprato, su kokiu didžiu atsidavimu jisai tuos žodžius kartojo, nes jį Viešpats tokio didingo stebuklo garbe išgarsino[690].

Vienas riteris prie viešojo kelio turėjo pilį ir visus, kurie pro ją keliavo, be jokio gailesčio apiplėšdavo. Vis dėlto jis kiekvieną dieną ištardavo „Sveika, Marija“ ir norėdavo, kad jokią dieną jokios kliūtys jam to padaryti nesutrukdytų. Ir atsitiko, kad pro ten keliavo vienas šventas vienuolis, o riteris paliepė jį išsyk apiplėšti. Šventasis vyras paprašė plėšikų, kad tie jį nuvestų pas savo šeimininką, nes turįs slaptų dalykų, kuriuos norėtų jam perduoti. Kai jį nuvedė, vienuolis paprašė riterio, kad lieptų susirinkti visiems savo šeimynykščiams ir pilyje esantiems žmonėms, nes jis paskelbsiąs jiems Viešpaties žodį. Kai visi susirinko, tas tarė: „Čia tikrai ne visi esate – kai ko dar vis trūksta“. – Kai žmonės ėmė sakyti, kad susirinko visi, vienuolis pasakė: „Atidžiai patikrinkite, ir rasite, kad kažko nėra“. – Tada vienas sušuko, kad neatėjęs kambarinis. Taigi pasiunčiami keli žmonės, ir jis atvedamas į vidurį. Kai tik jis išvydo Dievo vyrą, ėmė baisiai vartyti akis, lyg pamišėlis judinti galvą ir niekaip nedrįso arčiau prieiti. Šventasis vyras jam tarė: „Mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus vardu prisaikdinu tave pasakyti mums, kas esi,

ir aiškiai nurodyti, dėl kokios priežasties čionai atėjai!" – Tas jam atsakė: „O varge, šitaip prisaikdintas turiu prieš savo norą išsiduoti. Aš ne žmogus esu, o demonas, įgavęs žmogaus pavidalą ir 14 metų praleidęs su šituo riteriu. Mūsų valdovas pasiuntė mane čionai, kad atidžiai tykočiau dienos, kai riteris neištars pasveikinimo savo Marijai, idant jį, patekusį į mano valdžią, išsyk pasmaugčiau, o jis, bloguose darbuose pabaigęs gyvenimą, šitokiu būdu atitektų mums. Kiekvieną dieną, kai jis ištardavo tą pasveikinimą, į mano valdžią jau nebepatekdavo. Nors aš kasdien labai atidžiai stebėjau, bet jis nepraleido nė vienos dienos, nepasveikinęs Marijos".

Tai išgirdęs, riteris apstulbo ir, puolęs į kojas Dievo vyrui, meldė atleidimo; nuo tada jis pakeitė savo gyvenimą į gerąją pusę. O šventasis vyras demonui tarė: „Mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus vardu įsakau tau, demone, iš čia tučtuojau pasitraukti ir nuo šiol užimti tokią vietą, kur niekam, kas kreipiasi į šlovingąją Dievo gimdytoją, nedrįstum kenkti!" – Kai tik vyras taip įsakė, demonas pasitraukė ir išnyko[691].

LI. APIE VIEŠPATIES KANČIĄ

APIE VIEŠPATIES KANČIĄ LI – Kristaus kančia buvo karti dėl skausmo, paniekinta dėl išjuokimo ir vaisinga dėl daugeriopos naudos.

Skausmas buvo penkeriopas. Pirma, pati kankinystė buvo gėdinga. Taip atsitiko dėl gėdingos vietos, o būtent Kalvarijos, kurioje bausdavo piktadarius. Antra, dėl gėdingos bausmės, nes Jį pasmerkė bjauriausiai mirčiai, o kryžius būdavo skiriamas nubausti plėšikams. Nors tais laikais kryžius didžiai gėdingas,

dabar jis yra didžiai garbingas. Dėl to Augustinas sako: „Kryžius, kuris buvo bausmė plėšikams, dabar puošia imperatorių kaktą[692]. Jei tokią garbę Dievas suteikė savajai bausmei, tai kokią Jis suteiks savo tarnui?“

Viešpaties kankinystė buvo gėdinga dėl gėdingos bendrijos. Juk jį laikė su nusikaltėliais, tai yra su plėšikais. Jie iš pradžių buvo nusikaltėliai: vienas iš jų, o būtent Dismas, buvęs Nukryžiuotajam iš dešinės, paskui atsivertė, kaip pasakojama Nikodemo evangelijoje; kitas, būtent Gestas, buvęs Jam iš kairės, buvo pasmerktas. Vadinasi, vienam teko karalystė, kitam – bausmė. Ambraziejus sako: „Gailestingumo kūrėjas, kabodamas ant kryžiaus, paskirstė gailestingumo prievoles įvairią veiklą pasaulyje vykdžiusiesiems: apaštalams Jis skyrė persekiojimą, mokiniams – taiką, žydams – kūną, Tėvui – sielą, Mergelei – gynėją, plėšikui – rojų, nusidėjėliams – pragarą, o kryžių – atgailaujantiems krikščionims. Štai testamentas, kurį Kristus sudarė, kai mirė, kabodamas ant kryžiaus“[693].

Antra, kankinystė buvo gėdinga dėl to, kad buvo neteisėta, nes Jo lūpose nebuvo rasta klastos[694]; todėl bausmė buvo skausminga, nes ji atėjo nepelnytai. Mat Jam buvo pateikti trys neteisingi kaltinimai, o būtent kad Jis trukdąs mokėti duoklę[695], vadinąs save karaliumi[696] ir kad skelbiąs save Dievo Sūnumi[697]. Atsakydami į šiuos tris kaltinimus, mes per Didįjį Penktadienį Išganytojo vardu duodame tris atsakymus, kai giedame: „Mano tauta, ką padariau tau *ir t. t.*“, mat šioje vietoje Kristus primena tris geradarystes, kurias suteikė žydams, o būtent išvadavimą iš Egipto, vedimą per dykumą ir vynmedžio pasodinimą geriausioje vietoje, – tarsi tuo Jis sakytų: „Kaltini mane dėl duoklės mokėjimo? – Veikiau turėtum dėkoti, kad

išlaisvinau tave iš duoklės! Kaltini mane, kad pavadinau save karaliumi? – Veikiau turėtum dėkoti, kad karališkai pamaitinau tave dykumoje! Kaltini mane, kad pavadinau save Dievo Sūnumi? – Veikiau turėtum dėkoti, kad tave pasirinkau savo vynmedžiu ir pasodinau geriausioje vietoje!"

Trečia, kankinystė buvo gėdinga dėl to, kad kilo iš Jo draugų. Juk kentėjimas būtų lengviau pakeliamas, jeigu jis būtų patiriamas iš tų, kurie dėl kokios nors priežasties turėjo būti Jo nedraugai, arba – iš tų, kurie buvo Jam svetimi ar pašaliniai; arba – iš tų, kurie buvo padarę Jam kokių nors nemalonumų. Vis dėlto jis buvo patirtas iš draugų, tai yra iš tų, kurie turėjo būti Jo draugai; taip pat – iš artimųjų, tai yra tų, iš kurių giminės Jis kilo. Apie draugus ir artimuosius kalbama psalmėje: „Mano draugai ir mano artimieji *ir t. t.*"[698]; Jobo knygos 19 skyriuje: „Mano pažįstami pasitraukė nuo manęs kaip svetimi"[699]. Taip pat Jo skausmas kilo iš tų, kuriems Jis buvo padaręs daug gero; Jono evangelijos 8 skyriuje: „Daug gerų darbų padaręs, parodžiau *ir t. t.*"[700]. Bernardas: „O gerasis Jėzau, kaip maloniai Tu bendravai su žmonėmis, kokias dideles ir be galo gausias dovanas jiems išdalinai, kokius šiurkščius ir žiaurius dalykus už juos iškentėjai: šiurkščius žodžius, šiurkštesnes rykštes, šiurkščiausius kryžiaus kankinimus"[701].

Ketvirta, skausmas buvo gėdingas, suvokiant Jo kūno gležnumą, kurį Dovydas 2 Karalių knygos priešpaskutiniame skyriuje išreiškia tokia kalbos figūra: „Jis yra lyg kad opiausias medžio kirminėlis"[702]. Bernardas: „O žydai, jūs esate akmenys! Jūs daužote minkštesnį akmenį, iš kurio sklinda gailestingumo skambesys ir trykšta meilės aliejus"[703]. Taip pat Jeronimas: „Jėzus buvo perduotas kariams nuplakti, ir tą švenčiausiąjį kūną bei talpiąją Dievo krūtinę rykštės prakirto"[704].

Penkta, kankinystė buvo gėdinga dėl to, kad skausmas turėjo visuotinį pobūdį, *nes sklido per visas kūno dalis ir visus jausmus*. Pirma, šis skausmas buvo akyse, kadangi Jis pravirko, kaip sakoma *Žyd* 5[705]. Bernardas aiškina: „Jis pakilo ant aukštumos, kad toliau būtų girdimas, stipriai suriko, kad niekas nesiteisintų, jog negirdėjo, prie garsaus balso pridėjo ašaras, kad sukeltų žmogaus užuojautą"[706]. Kitomis progomis Kristus dar dusyk praliejo ašarų, o būtent per Lozoriaus prisikėlimą ir dėl Jeruzalės. Pirmosios ašaros buvo meilės – dėl to kai kurie, kai pamatė Jį verkiant, pasakė: „Štai kaip jį mylėjo". Antrosios buvo užuojautos, bet štai šios trečios buvo skausmo ašaros.

Antra, Jis kentėjo klausydamas, kadangi Jam buvo pareikšta ir priekaištų, ir piktžodžiavimų. Mat Kristus ypač pasižymėjo keturiais dalykais, dėl kurių Jam teko išgirsti priekaištų bei burnojimų. Jis buvo prakilniausios kilmės, kadangi, žvelgiant pagal dieviškąją prigimtį, Jis buvo amžinojo Karaliaus Sūnus, o, žiūrint pagal žmogiškąją prigimtį, Jis buvo gimęs iš karališkos giminės, tad, žvelgiant pagal šias dvi – Dievo ir žmogaus – linijas, *Jis buvo karalių Karalius ir viešpačių Viešpats*. Jis turėjo neklystamą tiesą, kadangi pats yra kelias, tiesa ir gyvenimas; dėl to apie save dar pasako: „Tavo žodis tiesa"[707]. Juk Sūnus yra Tėvo kalba, arba žodis. Jis turėjo neįveikiamą galią, kadangi „Visa per jį padaryta, kas padaryta, ir be jo nepadaryta nieko"[708]. Jis turėjo ypatingą gerumą, kadangi niekas nėra geras, išskyrus vieną Dievą.

Dėl šitų dalykų Kristus išgirdo priekaištų ir piktžodžiavimų. Pirmieji buvo susiję su Jo kilmingumu; *Mt* 13: „Argi šitas ne dailidės sūnus? Ar jo motina nevadinama Marija?"[709]. Antrieji buvo susiję su Jo galybe; *Mt* 12: „Jis išvaro velnius ne kitaip, kaip tik per velnių kunigaikštį Belzebubą"[710]. Taip pat *Mt* 27:

„Kitus išgelbėjo, pats savęs negali išgelbėti“[711]. Tai štai jie vadina negalingu tą, kuris pasirodė toksai galingas, kad vien tiktai balsu parklupdė savo persekiotojus. Juk kai Jis jų paklausė: „Ko ieškote?“ – ir tie atsakė: „Jėzaus Nazariečio“, tai tuoj pat parpuolė ant žemės[712]. Augustinas: „Vien tik Jo balsas minią, įtūžusią iš neapykantos, šiurpinusią ginklais, be jokio ginklo pakirto, atrėmė ir parklupdė nematomo dieviškumo galia. Ką tuomet teisdamas padarys tasai[713], kuris teisiamas padarė tokius dalykus? Kiek pajėgs karaliaudamas tasai, kuris pajėgė šitiek – mirdamas?“[714]

Treti piktžodžiavimai buvo skirti Jo tiesai; *Jn* 8: „Tu liudiji pats apie save, tavo liudijimas netikras“[715]. Tai buvo piktžodžiavimas, nes jie pavadino Jį melagiu, nors Jis yra kelias, tiesa ir gyvenimas. Šios tiesos sužinoti Pilotas nenusipelnė, kadangi Jo neteisė pagal tiesą. Žinoma, Pilotas teismą pradėjo nuo tiesos, bet nepasiliko su ja, todėl jis buvo vertas iškelti klausimą apie tiesą[716], tačiau nenusipelnė išgirsti atsakymo. Kita priežastis, kodėl jis neišgirdo atsakymo, buvo ta, kad, kaip aiškina Augustinas, staiga jam atėjo į galvą mintis apie žydų paprotį, pagal kurį per Velykas paprastai vienas būna paleidžiamas, tad jis dėl to tuojau pat išėjo ir atsakymo nebelaukė[717]. Trečia priežastis, anot Auksaburnio, yra ta, kad jis žinojo, jog toks sunkus klausimas reikalavo daug laiko bei kvotimų ir pats skubėjo išlaisvinti Kristų, todėl tuoj pat išėjo[718]. Vis dėlto Nikodemo evangelijoje skaitome, kad Pilotui paklausus Jėzaus: „Kas yra tiesa?“, – Jėzus jam atsakęs: „Tiesa yra iš dangaus“. – Ir Pilotui vėl paklausus: „Žemėje nėra tiesos?“, – Jėzus jam atsakęs: „Kaip gali žemėje būti tiesa, jeigu ji nustatoma tų, kurie turi galios žemėje?“[719].

Ketvirtos rūšies piktžodžiavimai užgauliojo Jo gerumą. Juk kaltintojai kalbėjo, kad Jis pats širdyje yra nusidėjėlis; *Jn* 9:

„Mes žinome, kad tas žmogus nusidėjėlis“[720]. Jie liudijo, kad Jis savo kalbomis suvedžioja žmones; *Lk* 23: „Jis savo mokslu kursto tautą visoje Judėjoje, pradėjus nuo Galilėjos iki čia“[721]. Kaltintojai kalbėjo, kad Jis savo veiksmais laužo Įstatymą; *Jn* 9: „Tas žmogus ne iš Dievo, nes nesilaiko šabo“[722].

Trečia, Jis kentėjo uosdamas, kadangi ant Kalvarijos kalno galėjo justi didelį dvoką – ten smirdėjo yrantys mirusiųjų palaikai. Todėl *Istorijoje*[723] sakoma, kad „kalvarijos“ tikroji reikšmė yra plika žmogaus kaukolė; kadangi tenai būdavo nukirsdinami nuteistieji ir mėtėsi daug kaukolių, tą kalną žmonės vadino kaukolės, arba kaukolių, vieta. Ketvirta, Jis kentėjo ragaudamas, nes Jam sudejavus: „Trokštu“[724], kankintojai padavė acto, maišyto su mira ir tulžimi, kad nuo jo greičiau numirtų, o sargybiniai greičiau būtų paleisti iš sargybos (mat sakoma, kad nukryžiuotieji greičiau miršta, jei išgeria acto), taip pat kad nuo miros pajustų kvapą, o nuo tulžies – skonį. Augustinas: „Vietoje vyno tyrumui paduodama gerti acto, saldumas prisotinamas tulžies, nekaltybei primetama kaltė, už numirėlį numiršta gyvybė“[725].

Penkta, Jis kentėjo lytėdamas, kadangi visame kūne nuo kojos pėdos iki pat viršugalvio nebuvo sveikos vietos. Apie tai, kaip Jis kentėjo visais kūno pojūčiais, Bernardas sako: „Galvą, gąsdinančią angelų sielas, badė tankūs erškėčių spygliai, veidą, gražesnį nei turi bet kurie žmonių sūnūs, bjaurojo žydų spjaudalai; akys, šviesesnės už saulę, užtemo per mirtį; ausys, kurios girdi angelų giedojimą, girdėjo nusidėjėlių įžeidinėjimus; burna, kuri moko angelus, buvo girdoma actu ir tulžimi; kojos – suolelis joms garbinamas, nes yra šventas! – prikalamos vinimi prie kryžiaus; rankos, nulipdžiusios dangų, ištiesiamos ant kryžiaus ir prikalamos; kūnas – nuplakamas, šonas – ietimi

praduriamas. Kas gi daugiau? Neliko jame sveikos vietos – išskyrus liežuvį, kad už nusidėjėlius melstųsi ir Motiną mokiniui patikėtų“[726].

Antra, Kristaus kančia buvo paniekinta dėl išjuokimo. Jį išjuokė keturis kartus. Pirmą kartą – Ano[727] namuose, kur į Jį spjaudė, mušė per veidą ir užrišo akis[728]. Bernardas: „Trokštamą tavo, gerasis Jėzau, veidą, į kurį angelai trokšta žiūrėti, jie suteršė spjūviais, sumušė rankomis, dėl pajuokos uždengė skraiste ir nepagailėjo karčių žaizdų“[729]. Antrą kartą Jį išjuokė pas Erodą, kuris dėl to, kad negalėjo iš Jo gauti jokio atsakymo, palaikė Jį kvailiu, nevispročiu ir pajuokai apvilko baltu drabužiu. Bernardas: „Tu esi žmogus ir turi girliandą iš žiedų, o aš – Dievas ir turiu spyglių vainiką; tu ant rankų turi pirštines, o aš – įsmeigtas vinis; tu šoki, apsivilkęs baltais drabužiais, o aš už tave baltu drabužiu buvau Erodo išjuoktas; tu trypi kojomis, o aš kojomis kentėjau; šokdamas ratelyje, tu džiaugsmingai kryžiuoji rankas, o aš ant kryžiaus jas gėdingai ištiesiau; aš ant kryžiaus skausmą kentėjau, o tu patiri džiaugsmą, rankas kryžiuodamas; tuščios šlovės ženklan tu laikai apnuoginęs šoną ir krūtinę, o mano šonas už tave buvo pradurtas. Vis dėlto grįžk pas mane, ir aš tave priimsiu!“[730]

Bet kodėl Viešpats kentėdamas šitaip tylėjo Erodo, Piloto ir žydų akivaizdoje? Jis taip tylėjo, nes, pirma, jie nebuvo verti išgirsti Jo atsakymo; antra, kad Ieva buvo nusidėjusi per plepumą, todėl Kristus panoro atsiteisti per nebylumą; trečia, kad visa, ką Jis atsakydavo, jie iškreipdavo ir supeikdavo.

Trečią kartą Jėzų išjuokė Piloto namuose, kur kareiviai Jį apsiautė raudona skraiste, įdėjo į ranką nendrę, ant galvos uždėjo erškėčių vainiką ir priklaupdami sveikino: „Sveikas, žydų karaliau!“[731] Sakoma, kad tas erškėčių vainikas buvęs

iš jūrinių meldų; jų spyglíai yra ne mažiau kieti ir aštrūs už erškėtį, dėl to tikima, kad tas spygliuotas vainikas ištraukęs Jam iš galvos kraują. Šia proga Bernardas sako: „Toji dieviška galva gausybės tankių spyglių buvo prismaigstyta iki pat smegenų“[732]. Apie sielą, o būtent apie tai, kur gali būti pagrindinis sielos būstas, yra trys nuomonės: arba širdyje – remiantis šiais žodžiais: „Iš širdies išeina pikti sumanymai *ir t. t.*“[733]; arba kraujuje – remiantis šiais žodžiais iš Kunigų knygos: „Nes kiekvieno kūno gyvybė yra kraujuje“[734]; arba galvoje – remiantis šiais: „Ir nulenkęs galvą, atidavė dvasią“[735]. Bent jau iš paties įvykio atrodo, kad šią trejopą nuomonę žydai žinojo. Kad iš kūno išplėštų Jo sielą, jie ieškojo jos galvoje, kai Jam iki smegenų įsmeigė spyglius; ieškojo jos kraujuje, kai Jam ant rankų bei kojų atvėrė venas; ieškojo širdyje, kai perdūrė Jam šoną. Atsiliepdami į šituos tris išjuokimus, mes per Didįjį Penktadienį prieš kryžiaus atidengimą pasiunčiame tris pašlovinimus, sakydami: „Šventas *ir t. t.*“, taip pagerbdami Jį, triskart išjuoktą dėl mūsų.

Ketvirtą kartą iš Jėzaus buvo išsityčiota ant kryžiaus. *Mt* 27: „Taip pat tyčiojosi aukštieji kunigai su Rašto aiškintojais ir seniūnais, kalbėdami: „Jeigu jis Izraelio karalius, tenužengia dabar nuo kryžiaus, ir mes juo tikėsime““[736]. Apie šią vietą Bernardas pasako: „Šiuo metu Jis labiau nei visada parodo savo ištvermę, pagiria nuolankumą, pareiškia klusnumą ir iki galo įgyvendina meilę. Kaip tik šiomis dorybių brangenybėmis yra padabinti keturi kryžiaus galai: viršuje – meilė, iš dešinės – klusnumas, iš kairės – ištvermė, o nuolankumas, visų dorybių pagrindas, – apačioje“[737].

Visa tai, ką Kristus iškentėjo, Bernardas glaustai apžvelgia, sakydamas: „Kol gyvas būsiu, nepamiršiu vargų, kuriuos Jis

ištvėrė, sakydamas pamokslus; nuilsimų – pasakodamas; budėjimų – melsdamasis; gundymų – pasninkaudamas; ašarų – užjausdamas; pinklių, kurias Jam paspęsdavo pokalbininkai; pagaliau – keiksmų, spjaudymų, kumščių smūgių, išjuokimų ir vinių“[738].

Trečia, Jo kančia buvo vaisinga dėl įvairiopos naudos, kuri gali būti trejopa, o būtent: nuodėmių atleidimas, malonės suteikimas ir šlovės paskelbimas. Šie trys dalykai nurodyti užraše ant kryžiaus, kadangi Jėzus žymi pirmąjį, Nazarietis – antrąjį, žydų karalius – trečiąjį; mat tenai visi būsime karaliai. Apie Kristaus kančios naudą Augustinas sako: „Kristus sunaikino esamą, praeitą ir būsimą kaltę: praeitas nuodėmes pašalino, jas atleisdamas; esamas – žmones nuo jų atitraukdamas; būsimas – suteikdamas malonę, kurios dėka jų yra išvengiama“[739]. Apie šią naudą Augustinas taip pat sako: „Žavėkimės ir džiūgaukime, mylėkime, šlovinkime ir garbinkime, kadangi per mūsų Atpirkėjo mirtį esame pašaukti iš tamsybių į šviesą, iš mirties į gyvenimą, iš gedimo į negedimą, iš tremties į tėvynę, iš liūdesio į džiaugsmą“[740].

Keturi dalykai parodo, koks naudingas buvo šis mūsų atpirkimo būdas: jis buvo priimtiniausias Dievo rūstybei numaldyti, tinkamiausias – ligai pagydyti, veiksmingiausias – žmonių giminei patraukti, protingiausias – žmonių giminės priešui sutriuškinti.

Taigi pirma, toks mūsų atpirkimo būdas buvo priimtiniausias Dievui kaip priemonė Jį numaldyti ir su mumis sutaikyti. Kaip knygoje *Kodėl Dievas žmogus* tvirtina Anzelmas, nėra nieko sunkesnio ir skaudesnio, ką Dievo garbei gali padaryti žmogus, kaip savo valia ir ne iš reikalo patirti mirtį; be to, žmogus niekada neatiduos Dievui savęs daugiau nei tuomet, kai

jisai Jo garbei save atiduoda mirčiai[741]. Todėl *Ef* 3 pasakoma: „Davė save patį už mus kaipo atnašą ir auką Dievui dėl meilaus kvapo“[742]. Augustinas veikale *Apie Trejybę* aiškina, kaip ši auka numaldė Dievą ir Jį sutaikė su mumis: „Kas kita galėtų būti taip maloniai priimta, jei ne mūsų aukos kūnas – auka virtęs mūsų Kunigo kūnas? Kadangi kiekviename aukojime regime keturis dalykus: tai, kam aukojama, kas aukojama, už ką aukojama ir kas aukoja, – tai Jis, pats būdamas vienintelis Dievo ir žmonių tarpininkas, pasiaukojo, šia taikos auka sutaikydamas mus su Dievu, idant galėtų išlikti viena su tuo, kam Jis aukojo; galėtų savyje suimti tuos, už ką aukojo; galėtų būti viena – ir tuo, kuris aukojo, ir tuo, ką aukojo“[743].

Apie tai, kaip per Kristų mes buvome sutaikyti, tas pats Augustinas kalba, jog Kristus yra kunigas, auka, Dievas ir šventykla: kunigas – per kurį esame sutaikyti, auka – kuria esame sutaikyti, Dievas – su kuriuo esame sutaikyti ir šventykla – kurioje esame sutaikyti[744]. Dėl to kai kuriems, menkai vertinantiems šitą sutaikymą, Augustinas daro priekaištą, Kristaus asmeniu sakydamas: „Kai buvai priešas mano Tėvui, per save sutaikiau tave su Juo; kai buvai toli nuo Jo, atėjau, kad atpirkčiau tave; kai tu klaidžiojai po kalnus ir miškus, aš ieškojau tavęs, suradau tarp akmenų ir medžių ir sugriebiau tave, kad plėšrūs vilkų ir kitų žvėrių nasrai tavęs nesudraskytų; aš nešiau tave ant savo pečių, grąžinau savo Tėvui, kentėjau, prakaitavau, atstačiau savo galvą dygliams, ištiesiau savo rankas vinims, ietis atvėrė mano šoną, aš buvau tokia daugybe ne šiaip neteisybių, bet tiesiog žiaurybių sumaitotas, praliejau savo kraują ir paklojau savo gyvybę, kad tave su savimi sujungčiau, o tu nuo manęs atsiskiri“[745].

Antra, mūsų atpirkimo būdas buvo tinkamiausias ligai pagydyti. Tinkamumas įvertinamas, atsižvelgiant į laiką, vietą

ir būdą. Dėl laiko, tai jis tiko, nes Adomas buvo sukurtas ir nusidėjo kovo mėnesį, šeštą savaitės dieną[746] ir šeštą valandą; dėl to ir Kristus panoro kentėti tą kovo mėnesio dieną, kurią buvo apreikštas Jo atėjimas ir kurią Jis kentėjo, – taip pat šeštą savaitės dieną ir šeštą valandą.

Antra, dėl vietos, tai aukojimas taip pat tiko. Mat Jo kančios vietą galima vertinti trejopai, o būtent arba kaip bendrą, arba kaip ypatingą, arba kaip išskirtinę. Bendroji vieta buvo pažadėtoji žemė, ypatingoji – Kalvarija, išskirtinė – kryžius. Bendrojoje vietoje buvo sukurtas pirmasis žmogus, nes sakoma, kad jis buvo sukurtas srityje palei Damaską, Damasko žemėje[747]. Jis buvo palaidotas ypatingoje vietoje, nes sakoma, kad ten pat, kur kentėjo Kristus, buvo palaidotas Adomas. Tai galbūt nėra tikras dalykas, kadangi, anot Jeronimo, Adomas buvo palaidotas Hebrone[748]; apie tai aiškiai pasakoma Jozuės knygos 4 skyriuje[749]. Adomas buvo apgautas išskirtinėje vietoje – ne dėl to, kad buvo apgautas ant to medžio, ant kurio kentėjo Kristus, bet tai ta prasme, kad kaip Adomas buvo apgautas ant medžio, taip Kristus ant medžio kentėjo. Vienoje graikų istorijoje sakoma, kad abu dalykai atsitiko ant to paties medžio[750].

Trečia, gydymas tiko dėl jo būdo. Pastarasis pasireiškė ir panašumais, ir priešybėmis. Kalbant apie panašumus, tai kaip nurodo Augustinas knygoje *Apie krikščionių mokymą*, „atėjusysis per moterį išlaisvino apgautuosius per moterį, žmogus – žmones, mirtingasis – mirtinguosius, o mirusiuosius – per savo mirtį"[751]. Ambraziejus: „Iš skaisčios žemės buvo nulipdytas Adomas, iš Mergelės gimė Kristus; Adomas sukurtas pagal Dievo atvaizdą, Kristus pats – Dievo atvaizdas; per moterį atėjo kvailybė, per moterį atėjo ir išmintis; Adomas

buvo nuogas, nuogas buvo ir Kristus; mirtis atėjo per medį, gyvenimas – per kryžių; dykumoje buvo Adomas, dykumoje – ir Kristus“[752].

Gydymo būdas pasireiškia ir priešybėmis, kadangi pirmasis žmogus, anot Grigaliaus, nusidėjo per išdidumą, nepaklusnumą ir rajumą[753]. Mat jis panoro supanašėti su Dievu žinojimo didybe, peržengti Dievo uždraustą ribą ir paskanauti vaisiaus saldybės. Kadangi gydymas turi remtis priešybe, tai toks atsiteisimo būdas buvo tinkamiausias, nes gydymas įvyko per pažeminimą, Dievo valios įvykdymą ir skausmą. Šiuos tris dalykus Paulius pamini *Fil* 2: „Nusižemino“ – čia pasakyta apie pirmą dalyką, – „tapdamas klusnus“ – apie antrą, – „iki mirties“ ir t. t. – apie trečią[754].

Trečia, mūsų atpirkimas buvo veiksmingiausias būdas žmonių giminei patraukti. Juk niekaip kitaip Kristus negalėjo žmonių giminės, išliekant jos pasirinkimo laisvei, patraukti prie meilės Jam ir pasitikėjimo Juo. Kaip Jis mus šiuo būdu patraukia prie meilės, paaiškina Bernardas: „Už viską mielesnį man Tave, gerasis Jėzau, padaro taurė, kurią išgėrei, – tai mūsų atpirkimo darbas. Jis visiškai lengvai iš mūsų išreikalauja visą meilę Tau, tai yra tai, kas saldžiau primasina mūsų maldingumą, teisingiau jį išreikalauja, greičiau išspaudžia ir stipriau jį paveikia“[755]. – „Juk kur save apiplėšei, kur nusimetei nuo savęs gamtinį spindesį, ten labiau pamaldumas sužibo, ten daugiau meilė sužėrėjo, ten malonė plačiau suspindėjo“[756]. – Dėl pasitikėjimo, tai apie tai pasakoma *Rom* 8: „Kursai ir savo paties Sūnaus nepasigailėjo, bet už mus visus jį išdavė, kaipgi mums nedovanos taip pat visko su juo?“[757]. Apie tai dar Bernardas: „Kieno gi neužvaldytų viltis įgauti pasitikėjimą, vos tik žmogus atkreipia dėmesį į Jo kūno padėtį – į galvą, palinkusią bučiniui,

į rankas, ištiestas apkabinimui, į plaštakas, pradurtas dosniam dalijimui[758], į šoną, atvertą meilei, į prikaltas kojas, skirtas pasilikti su mumis, ir į kūno ištempimą, idant visą save mums atiduotų?!"[759]

Ketvirta, mūsų atpirkimo būdas buvo protingiausias žmonių giminės priešui sutriuškinti; *Job* 25: „Jo išmintingumas užgauna puikumą"[760], taip pat paskutinis Jobo knygos skyrius[761]: „Argi galėsi ištraukti meškerės kabliu Leviataną?"[762] – Kristus savo dieviškumo kablį buvo paslėpęs po žmogiškumo jauku, ir velnias, norėdamas pastverti mėsos jauką, pats buvo dieviškumo kabliu pagautas. Apie tokį sumanų pagavimą kalba Augustinas: „Atėjo Atpirkėjas, ir apgavikas buvo įveiktas; ir ką gi padarė Atpirkėjas mūsų įkalintojui? Įtempė pelėkautus – savąjį kryžių, įdėjo į juos jauką – savąjį kraują"[763]. – Kristus panorėjo pralieti ne skolininko kraują, dėl to pasitraukė nuo skolininkų. Tąja skola apaštalas vadina chirografą, skolos raštelį, kurį Kristus atnešė ir prikalė ant kryžiaus. Šį raštelį mini Augustinas: „Ieva iš velnio pasiskolino nuodėmę, parašė raštelį, paliko jam užstatą, ir palūkanos užgriuvo būsimas kartas. Juk ji iš velnio pasiskolino nuodėmę tada, kai ištiesė, nusižengusi Dievo liepimui, ranką į draudžiamą vaisių; ji paliko užstatą, kai įkalbėjo Adomą pritarti nuodėmei, ir taip būsimas kartas užgriuvo palūkanos"[764].

Nevertinantiems šito atpirkimo, kuriuo Jis mus išvedė iš priešo galybės, Bernardas priekaištauja, kalbėdamas Kristaus vardu: „Manoji taūta, – kalbėjo Viešpats, – ką tau galėjau padaryti ir nepadariau? Dėl kokios priežasties tau labiau norisi tarnauti mano priešui negu man? Nei jisai jus sukūrė, nei jus maitina. Jei šie dalykai nedėkingiesiems atrodo nesvarbūs, žinokite, kad ne jisai, bet aš jus atpirkau. Kokia kaina? Tikrai

ne gendančiu auksu ar sidabru, ne saule ar mėnuliu, netgi ne kuriuo nors iš angelų jus atpirkau, bet – savuoju krauju. Tačiau jei net šitokia daugeriopa teise iš jūsų negalima išvilioti privalomos tarnystės, tai, visa atmetus, susitikite su manimi bent už kasdienį denarą“[765].

Kadangi Kristų atidavė mirčiai Judas – iš godumo, žydai – iš pavydo, o Pilotas – iš baimės, todėl reikia apgalvoti bausmę, kurią Dievas už šią nuodėmę jiems pelnytai paskyrė. Apie Judo kilmę ir jo bausmę rasi skaitinyje apie šventą Motiejų; apie žydų bausmę ir pražūtį – skaitinyje apie jaunesnįjį Jokūbą. Apie Piloto kilmę ir jo bausmę pasakojama vienoje istorijoje, tiesa, apokrifinėje.

Buvo vienas karalius, vardu Tyras[766], jisai suvedžiojo mergaitę, vardu Pila, – tokio malūnininko, vardu Atas, dukterį, ir su ja susilaukė sūnaus. Iš savo ir tėvo, kurį vadino Atu, vardų Pila sudėjo vieną vardą – Pilotas – ir jį davė gimusiam berniukui. Kai Pilotas sulaukė trejų metų, Pila jį nusiuntė pas karalių. Su savo žmona karaliene karalius irgi turėjo sūnų, kuris su Pilotu buvo beveik vienaamžis. Kol berniukai sulaukė sąmoningo amžiaus, labai dažnai vienas su kitu eidavo imtynių, kumštynių ir šaudymo iš mėtyklių. Būdamas prakilnesnio kraujo, teisėtas karaliaus sūnus visur pasirodydavo stipresnis už Pilotą ir tinkamesnis už jį bet kurios rūšies kovai. Apimtas tamsaus pavydo ir paskatintas tulžingo apmaudo, Pilotas dėl to slaptomis savo brolį nužudė. Tai išgirdęs, karalius smarkiai susisielojo ir, sušaukęs susirinkimą, paklausė, kaip su nusikaltėliu ir žmogžudžiu sūnumi jam reikia pasielgti. Susirinkusieji vieningai paskelbė, jog kaltininkas yra nusipelnęs mirties. Vis dėlto karalius atsitokėjo ir, nepanoręs vienos neteisybės padvigubinti kita, pasiuntė Pilotą kaip įkaitą vietoje duoklės, kurią

kasmet privalėdavo atiduoti romėnams; viena vertus, taip jis norėjo likti nekaltas dėl sūnaus nužudymo, kita vertus, taip troško atsipirkti nuo duoklės romėnams.

Tuo metu Romoje buvo frankų karaliaus sūnus, kurį tėvas buvo panašiai vietoje duoklės atsiuntęs į Romą. Pilotas su juo ėmė bendrauti, bet kai pamatė, kad tasai jį pranoksta tiek būdo savybėmis, tiek ir veiklumu, jį iš pavydo nužudė. Romėnai, ieškodami, ką reikėtų su juo[767] daryti, pasakė: „Jeigu šitas, kuris nužudė brolį ir nugalabijo įkaitą, liks gyvas, bus nepaprastai naudingas valstybei ir galės, pats būdamas žiaurus, tramdyti žiaurių priešų sprandus“. Taigi nutarė: „Kadangi jis nusipelno mirties, reikia jį pasiųsti į Ponto salą už teisėją toms gentims, kurios nepakenčia jokio teisėjo, – gal kartais jo niekšingumą pažabos jų užsispyrimas. Jei ne, tegu patiria, ko nusipelnė“. Taigi pasiųstas pas žiaurius, savo teisėjus žudančius žmones, Pilotas puikiai žinojo, pas ką jį atsiuntė ir kokia abejotina jo gyvybės kaina; tyliai apsvarstęs reikalą, jisai panoro išsaugoti gyvybę ir grasinimais bei pažadais, bausmėmis ir papirkinėjimais visiškai pavergė šitą maištingą minią. Kadangi jis liko tokios žiaurios tautos nugalėtojas, nuo Ponto salos gavo Poncijaus Piloto vardą.

Kai apie šio žmogaus veiklumą išgirdo Erodas, tai džiaugdamasis jo suktybėmis ir pats suktas būdamas, jį per pasiuntinius su dovanomis pasikvietė pas save ir perdavė jam savo galią bei valdžią Judėjoje ir Jeruzalėje. Sukaupęs nesuskaičiuojamus turtus, Pilotas be Erodo žinios atvyko į Romą, imperatoriui Tiberijui atnešė begalinius pinigus ir mainais išprašė, kad tas jam atiduotų tai, ką pats, gavęs iš Erodo, jau valdė. Dėl tos priežasties Pilotas ir Erodas pasidarė priešai iki tol, kol Pilotas Viešpaties kentėjimo laikotarpiu su juo susitaikė, pasiuntęs pas

jį Viešpatį[768]. Kita priešiškumo priežastis nurodoma *Scholastinėje istorijoje*. Skelbdamasis Dievo Sūnumi, vienas žmogus suvedžiojo daugelį galilėjiečių. Kai jis nuvedė juos į Garizimą, kur sakėsi įžengsiąs į dangų, Pilotas juos užklupo ir jį su visais sekėjais nužudė, bijodamas, kad panašiai nesukurstytų ir žydų. Kadangi Erodas valdė galilėjiečius, jiedu pasidarė priešai[769]. Abi priežastys galėjo būti teisingos.

Kai Pilotas atidavė Viešpatį nukryžiuoti žydams, tai, bijodamas cezario Tiberijaus nemalonės, kad pasmerkė mirti nekaltą, pasiuntė cezariui vietoje atsiprašymo vieną iš savo šeimynykščių. Tuo metu Tiberijus sirgo sunkia liga, ir jam buvo pranešta, kad Jeruzalėje esąs toks gydytojas, kuris visas ligas išgydąs vienu žodžiu (Tiberijus tuo metu dar nežinojo, kad tą gydytoją žydai ir Pilotas jau buvo nužudę). Tad cezaris asmeniniam savo patikėtiniui Voluzianui paliepė: „Greičiau keliauk per jūrą ir pasakyk Pilotui, kad man atsiųstų tą gydytoją, kuris sugrąžintų buvusią sveikatą". Kai Voluzianas atvyko pas Pilotą ir išdėstė jam imperatoriaus nurodymą, Pilotas išsigandęs pasiprašė 14 dienų pertraukos.

Šitu metu Voluzianas susipažino su viena moterimi, vardu Veronika, buvusia Jėzaus draugėje, ir jos pasiteiravo, kur būtų galima rasti Jėzų Kristų. Veronika pasakė: „Ak, buvo mano Viešpats ir mano Dievas – iš pavydo išduotą, Jį Pilotas nuteisė ir įsakė nukryžiuoti". – Labai sielodamasis, Voluzianas tarė: „Didžiai sielvartauju, kad negaliu išpildyti, ką mano viešpats buvo man įsakęs!" – Jam Veronika: „Kai mano Viešpats vaikščiojo, sakydamas pamokslus, ir man labai trūko Jo buvimo šalia, panorau, kad man nupieštų Jo atvaizdą, idant bent jau Jo atvaizdo bruožai mane suramintų, kol aš būčiau nuo Jo atskirta. Ir kai tapytojui nešiau drobę piešimui, Viešpats mane

sutiko ir paklausė, kur einu. Kai jam atskleidžiau kelionės priežastį, paprašė iš manęs to audeklo ir atidavė jį, paženklintą savo garbinguoju veidu. Tad jeigu tavo viešpats pamaldžiai pažvelgs į šį Jo atvaizdą, išsyk gaus sveikatos malonę". – Voluzianas jos paklausė: „Ar tokį atvaizdą galima lyginti su auksu arba sidabru?"– Ši jam atsakė: „Ne, jis veikia su tyru pamaldumu. Tad aš keliausiu su tavimi, nunešiu cezariui pasižiūrėti atvaizdą ir grįšiu". – Tada Voluzianas nuvyko su Veronika į Romą ir pasakė imperatoriui Tiberijui: „Jėzų, tavo ilgai lauktą, Pilotas ir žydai neteisėtai atidavė mirčiai ir iš pavydo prikalė prie kryžiaus skersinio. Tačiau su manimi atvyko viena moteris, nešina Jėzaus atvaizdu; jeigu į jį pamaldžiai pažvelgsi, tuojau atgausi sveikatos malonę". – Taigi cezaris liepė šilku iškloti kelią ir atnešti jam atvaizdą. Vos tik į jį pažvelgė, tuojau atgavo ankstesnę sveikatą[770].

Cezariui paliepus, Pontijus Pilotas suimamas ir atgabenamas į Romą. Išgirdęs, kad Pilotas atvyko Romon, cezaris pritvinkęs nepaprasto įsiūčio jam, paliepė jį atvesti. Pilotas su savimi atsigabeno Viešpaties tuniką be siūlės[771]; jis ja apsivilko ir imperatoriaus akivaizdoje nešiojo. Kai tik jį valdovas pamatė, visas jo pyktis praėjo; imperatorius prieš jį atsistojo ir nepajėgė su juo kalbėti šiurkščiai. Taigi valdovas, Pilotui nesant, atrodęs toks baisus ir žiaurus, jo akivaizdoje pasirodė kažkokiu būdu nuramdytas. O kai imperatorius leido jam pasišalinti, išsyk prieš jį baisiai užsiplieskė, šaukdamas esąs nelaimingas, kad Pilotui nė kiek neparodė savo širdies įsiūčio. Ir išsyk vėl įsako jį pašaukti, prisiekdamas bei skelbdamas, kad Pilotas jau yra mirties sūnus ir jam nevalia gyventi ant žemės. Bet kai tik imperatorius jį vėl pamatė, išsyk pasveikino ir prarado visą sielos rūstybę. Visi tuo stebėjosi, stebėjosi ir

pats valdovas, kad prieš Pilotą, kol jo nebūdavo šalia, šitaip užsiplieksdavo, o kai jis būdavo čia pat, negalėdavo jam nieko šiurkštaus pasakyti. Pagaliau ar Dievo valia, ar gal kokio nors krikščionio patarimu imperatorius paliepė nuvilkti Pilotui tą tuniką ir išsyk atgavo ankstesnę prieš jį nukreiptą sielos rūstybę. Kadangi imperatorius dėl to nepaprastai stebėjosi, jam buvo pasakyta, kad toji tunika buvusi Viešpaties Jėzaus. Tada imperatorius įsakė Pilotą laikyti kalėjime, kol per išminčių pasitarimą nenuspręs, ką jam reikia padaryti. Ir buvo priimtas nuosprendis nubausti Pilotą pačia bjauriausia mirtimi. Tai išgirdęs, Pilotas nusižudė savo paties peiliu ir tokia mirtimi pabaigė gyvenimą. Sužinojęs apie Piloto mirtį, cezaris pasakė: „Tikrai jis numirė bjauriausia mirtimi: jo nepasigailėjo net jo paties ranka". Galiausiai jį pririšo prie didelio akmens luito ir paskandino Tiberio upėje.

Piktos ir nešvarios dvasios, žaisdamos su piktu ir nešvariu kūnu, čia tampė jį po vandenį, čia išmesdavo į orą, tuo sukeldamos stebėtiną potvynį vandenyje, o baisingus žaibus, audras, griausmus bei krušas – ore, todėl visus apėmė šiurpi baimė. Tada romėnai tą kūną ištraukė iš Tiberio, pajuokai nugabeno į Vijeną ir įmetė į Ronos upę. Mat Vijena reiškia beveik *via Gehenne*, „Gehenos[772] kelias"; anuomet tai buvo prakeikta vieta (dar sakoma, kad jos pavadinimas greičiau yra *Bienna* – dėl to, kad, kaip pasakojama, ją pastatė *biennio* „per dvejus metus"). Bet ten irgi netrūko piktų dvasių, su kūnu dariusių tą patį ir tenai. Todėl žmonės[773], neapsikęsdami su tokiu demonų antplūdžiu, pašalino nuo savęs tą prakeiksmo indą ir atidavė Pilotą palaidoti Lozanos miesto žemėje. Kai ir Lozanos gyventojus nukamavo demonų antplūdžiai, jie Pilotu atsikratė: nugramzdino vienoje duobėje, apsuptoje kalnų,

kur iki šiol, pasak kai kurių liudijimų, tebejuntami kažkokie šėtoniški pramanai... Iki šios vietos perpasakojome minėtą apokrifinę istoriją[774]. Ar ji turėtų būti garsiai skaitoma, tebūnie paliekama skaitytojo sprendimui.

Reikia pažymėti, kad *Scholastinėje istorijoje* skaitome, jog Pilotas buvo žydų Tiberijui apkaltintas dėl žiauraus nekaltų žmonių žudymo, dėl pagoniškų atvaizdų, kuriuos jis, žydams garsiai reiškiant nepasitenkinimą, statė jų šventykloje, ir dėl aukų dėžėn sumestų pinigų, kuriuos jis panaudojo savo reikmėms – į savo namus nusitiesė vandentiekį. Už visa tai jis buvo išsiųstas tremtin į Lugduną[775], iš kur buvo kilęs ir kur mirė, niekinamas savo genties[776]. Galėjo būti – jei tik ši istorija turi bent kiek tiesos, – kad iš pradžių imperatorius išleido ediktą, kuriuo nurodė jį išgabenti tremtin į Lugduną, ir kad jis ten buvo išgabentas dar iki Voluziano sugrįžimo[777]. Bet paskui, išgirdęs, kaip jis nužudė Kristų, Tiberijus įsakė jį sugrąžinti iš tremties ir pas save į Romą atvežti. Euzebijus ir Beda savo kronikose nepasakoja, kad jis[778] buvo išsiųstas tremtin[779]; jie kalba tik tai, kad Pilotas, pakliuvęs į daugybę nelaimių, nusižudė savo ranka[780].

APIE SUSITAIKYMO LAIKOTARPĮ

APIE SUSITAIKYMO LAIKOTARPĮ – Papasakojus apie šventes, švenčiamas paklydimo laiku, kuris prasideda nuo Adomo ir tęsiasi iki Mozės ir kurį Bažnyčia pažymi nuo sekmadienio iki Velykų, reikia apžvelgti šventes, išpuolančias susitaikymo laiku, kurį Bažnyčia pažymi nuo Velykų iki Sekminių aštuondienio.

LII. APIE VIEŠPATIES PRISIKĖLIMĄ

APIE VIEŠPATIES PRISIKĖLIMĄ LII – Viešpaties prisikėlimas įvyko trečią dieną po Jo kančios. Dėl paties Viešpaties prisikėlimo reikia iš eilės aptarti septynis klausimus. Pirma, kodėl teisinga sakyti, kad Jis tris dienas ir tris naktis išgulėjo kape ir trečią dieną prisikėlė. Antra, kodėl neprisikėlė tuojau pat, kai numirė, bet laukė trečios dienos. Trečia, kaip prisikėlė. Ketvirta, kodėl pagreitino savo prisikėlimą, o neatidėjo jo iki visuotinio prisikėlimo. Penkta, kodėl prisikėlė. Šešta, kiek kartų prisikėlęs pasirodė. Septinta, kaip šventuosius tėvus, kurie buvo pragaro prieangyje, išvedė iš jo ir ką veikė jame.

Pirmuoju klausimu pažymėtina, kad, pasak švento Augustino, pasakymas, jog Kristus tris dienas ir tris naktis išbuvo kape, yra sinekdocha, nes pirmosios dienos skaičiuojamas vakaras, antroji diena – visa ir ištisa, o trečiosios dienos – rytas[781]. Taip būdu susidaro trys dienos, ir kiekviena iš šių dienų turėjo prieš ją ėjusią naktį. Mat tuomet, pasak Bedos, pasikeitė dienų ir

naktų tvarka ir eiga[782], nes anksčiau pirma ėjo dienos ir po jų naktys, o po kančios ši tvarka pasikeitė taip, kad pirma eina naktys, o po jų – dienos. Ir tai atitinka šią paslaptį, nes pirma žmogus iš malonės dienos įpuolė į kaltės naktį, bet per Kristaus kančią ir prisikėlimą iš kaltės nakties grįžo į malonės dieną.

Antruoju klausimu žinotina, kad tai, jog Kristus neprisikėlė tuojau pat, kai numirė, bet laukė trečios dienos, pritiko dėl penkių priežasčių. Pirma, dėl reikšmės, tai yra kad tai reikštų, jog Jo mirties šviesa išgydė mūsų dvigubą mirtį; dėl to Jis vieną ištisą dieną ir dvi naktis išgulėjo kape, kad diena būtų suprantama kaip Jo mirties šviesa, o dvi naktys – kaip mūsų dviguba mirtis. Ši priežastis nurodyta *Glosoje*, kurioje aiškinama ši Evangelijos pagal Luką vieta[783]: „Argi nereikėjo, kad Kristus tai kentėtų ir taip įeitų į savo garbę?“[784] Antra, dėl įrodymo, nes kaip kiekvienas žodis patvirtinamas dviejų ar trijų liudytojų lūpomis, taip per tris dienas sužinoma visa, kas nutikę. Todėl norėdamas pateikti tvirtą mirties įrodymą ir parodyti, kad pats jį pateikė, Kristus norėjo tris dienas išgulėti kape. Trečia, dėl savo galios parodymo, nes jei būtų tuojau pat prisikėlęs, neatrodytų turįs galią nei atiduoti gyvybę, nei prisikelti. Apie šią priežastį užsimenama Pirmame laiške korintiečiams: „Pirmiausia aš jums perdaviau, ką esu gavęs, būtent: Kristus numirė už mūsų nuodėmes, kaip skelbė Raštai; jis buvo palaidotas ir buvo prikeltas trečiąją dieną, kaip skelbė Raštai“[785]. Todėl, sako Paulius, pirmiausia kalbama apie mirtį, idant, kaip parodoma, jog mirtis yra tikra, būtų parodyta, kad tikras yra prisikėlimas. Ketvirta, dėl atstatytinų dalykų nusakymo. Šią priežastį nurodo Petras Raveniškis, kuris sako: „Jis norėjo likti kape tris dienas, kad nusakytų tai, ką ketina atstatyti danguje, atitaisyti žemėje ir atpirkti pragare“[786]. Penkta, dėl trejopos teisiųjų padėties

pavaizdavimo. Šią priežastį nurodo Grigalius, aiškindamas Ezekielį: „Šeštą šventinę dieną Kristus patyrė kančią, šeštadienį ilsėjosi kape, o sekmadienį prisikėlė iš numirusių. Juk dabartinis gyvenimas mums vis dar yra šešta šventinė diena, nes kankinamės patirdami sunkumus ir kančias, bet šeštadienį nelyginant kape ilsimės, nes sielos ramybę atrandame po mirties, o sekmadienį, aštuntą nuo sukūrimo dieną, su kūnu iš mirties prisikeliame ir kartu su juo džiūgaujame sielos šlovėje. Taigi, šeštą dieną mus ištinka skausmas, septintą – ramybė, o aštuntą – šlovė“[787]. Taip aiškina Grigalius.

Trečiuoju klausimu, tai yra kaip prisikėlė, pažymėtina, kad, pirma, prisikėlė galingai, nes prisikėlė savo jėgomis. Evangelijoje pagal Joną pasakyta: „Aš turiu galią ją atiduoti ir turiu galią vėl ją atsiimti“[788]. Taip pat pasakyta: „Sugriaukite šitą šventyklą, o aš per tris dienas ją pastatysiu“[789]. Antra, prisikėlė laimingai, nes – išsivadavęs iš visokio vargo. Evangelijoje pagal Matą pasakyta: „O kai būsiu prisikėlęs iš numirusiųjų, aš nueisiu pirm jūsų į Galilėją“[790]. Galilėja reiškia persikėlimą, taigi, kai Kristus prisikėlė, pirmas nuėjo į Galilėją, nes nuo vargo perėjo prie šlovės, nuo marumo – prie nemarumo. Popiežius Leonas sako: „Po Kristaus kančios, sutraukius mirties grandines, silpnumas virto tvirtybe, mirtingumas – amžinybe, išniekinimas – šlove“[791]. Trečia, prisikėlė naudingai, nes buvo sučiuptas grobis, tai yra pragaro grobis. Mat patį pragarą apiplėšė, o ten buvusius šventuosius prie savęs patraukė. Jeremijas sako: „Liūtas išėjo iš savo guolio ir tautų smaugėjas atsikėlė“[792]. Evangelijoje pagal Joną vėlgi pasakyta: „O aš, kai būsiu pakeltas aukštyn nuo žemės“, – tai yra sielą išvesdamas iš pragaro prieangio, o kūną iš kapo, – „visa patrauksiu prie savęs“[793]. Ketvirta, prisikėlė stebuklingai, nes kapas liko

užverstas. Juk kaip iš užvertų motinos įsčių išėjo ir pas mokinius pro uždaras duris įėjo, taip, be abejo, galėjo išeiti iš ten, nors kapas buvo užverstas. Dėl to *Scholastinėje istorijoje* rašoma, kad 1111 metais nuo Viešpaties įsikūnijimo vienam Šventojo Lauryno už miesto sienų[794] vienuoliui, besistebinčiam, kad diržas, kurį jis buvo pasijuosęs, neatsegtas atsidūrė priešais jį, balsas iš dangaus tarė: „Taip Kristus galėjo išeiti iš užversto kapo“[795]. Penkta, prisikėlė tikrai, nes prisikėlė tikru ir savo paties kūnu. O tai, kad prisikėlė tikrai, Jis įrodė šešiais būdais. Pirma, per angelą, kuris nesako netiesos. Antra, dažnu pasirodymu. Šiais dviem būdais Kristus įrodė, kad prisikėlė tikrai. Trečia, valgymu, nes taip įrodė, kad prisikėlė ne magijos meno dėka. Ketvirta, lietimu, nes taip įrodė, kad prisikėlė tikru kūnu. Penkta, parodydamas savo žaizdas, nes taip įrodė, kad prisikėlė tuo pačiu kūnu, kuriuo buvo miręs. Šešta, įžengdamas į namus pro uždaras duris, nes taip įrodė, kad prisikėlė pašlovintas. Atrodo, kad visos šios abejonės dėl Kristaus prisikėlimo kankino jo mokinius.

Šešta, Jis prisikėlė nemirtingai, nes niekada neketino mirti dar kartą. Laiške romiečiams pasakyta: „Kristus, prisikėlęs iš numirusių, daugiau nebemiršta“[796]. Tačiau Dionizas laiške Demofilui teigia, kad Kristus ir po įžengimo į dangų vienam šventam žmogui, vardu Karpas, yra pasakęs: „Esu pasirengęs vėl kentėti, kad išgelbėčiau žmones“[797]. Taigi yra aišku, kad jei būtų įmanoma, jis vis dar būtų pasirengęs mirti už žmones. Mat minėtasis Karpas, stebėtino šventumo vyras, papasakojo šventajam Dionizui, kaip rašoma tame pačiame laiške, kad kai vienas iš netikinčiųjų ištvirkino krikščionį, jis taip sunkiai tai pakėlė, jog susirgo. Tačiau Karpas pasižymėjo tokiu šventumu, kad niekada nebuvo laikęs Mišių, kol neišvydo

dangiško regėjimo. Bet nors turėjo melstis dėl abiejų atsivertimo, kasdien maldavo Dievo tuo pačiu metu negailestingai nutraukti jų gyvenimus, kaip nors sudeginant juodu abu. Ir štai apie vidurnaktį, kai Karpas nemiegojo ir meldė šių dalykų, namai, kuriuose jis buvo, staiga pasidalijo pusiau ir vidury radosi milžiniška krosnis. Pažvelgęs dar kartą, jis išvydo atsivėrusį dangų ir gausybės angelų apsuptą Jėzų. Tada šalia krosnies pasimatė stovintys du minėtieji vyrai, kurie drebėjo ir kuriuos iš krosnies nyrančios gyvatės kąsdamos ir rangydamosi įnirtingai traukė į ją; ten juos stūmė ir kažkokie kiti vyrai. Tai regėdamas, Karpas taip džiaugėsi jų bausme, kad nesiteikė įsižiūrėti į regėjimą aukštybėse, ir liko taip įsistebeilijęs į jų bausmę, kad labai sunkiai pakėlė tai, jog jie ne tuojau pat krito į krosnį. Pagaliau vargais negalais pažvelgė į dangų ir išvydo pirmiau minėtą regėjimą, kaip štai Jėzus, pasigailėjęs tų žmonių, pakilo iš dangiško sosto, su gausybe angelų nusileido iki pat jų, ištiesė ranką ir ištraukė juos. Ir, ištiesęs ranką, tarė Karpui: „Kirskite man vėl, nes esu pasirengęs dar kartą kentėti, kad išgelbėčiau žmones, mat man rūpi, kad kiti žmonės nenusidėtų". – O šį regėjimą, kurį mini Dionizas, papasakojome šių žodžių dėlei.

Ketvirtuoju klausimu – kodėl nepalaukė, kad prisikeltų su kitais, tai yra kai įvyks visuotinis prisikėlimas, – žinotina, kad nenorėjo atidėti to dėl trijų priežasčių. Pirma, dėl kūno vertingumo. Kadangi tas kūnas buvo vertingiausias dėl to, kad buvo sudievintas arba sujungtas su dievybe, jam nederėjo taip ilgai gulėti dulkėse. Dėl to psalmėje pasakyta: „Neduosi savo šventajam", – tai yra pašventintam, sudievintam kūnui, – „matyti supuvimo"[798]. Psalmėje taip pat pasakyta: „Kelkis, Viešpatie, į savo atilsį, tu ir tavo šventumo skrynia"[799]; šventumo skrynia

vadinamas tas kūnas, kuriame buvo dievybė. Antra, dėl tikėjimo tvirtybės. Juk jei Jis tada nebūtų prisikėlęs, tikėjimas būtų išnykęs, ir niekas nebūtų tikėjęs, kad Jis yra tikras Dievas. Tai yra aišku iš to, kad kančios metu visi, išskyrus Švenčiausiąją Mergelę, prarado tikėjimą, bet pažinę prisikėlimą, atgavo jį. Pirmame laiške korintiečiams pasakyta: „O jei Kristus neprisikėlė, tuščias yra jūsų tikėjimas“[800]. Trečia, dėl buvimo mūsų prisikėlimo pavyzdžiu. Juk vargiai rastųsi toks, kuris tikėtųsi būsimo prisikėlimo, jei iš pavyzdžio nematytų, kad jis yra anksčiau įvykęs. Todėl apaštalas sako, kad jei Kristus prisikėlė, prisikelsime ir mes, nes Jo prisikėlimas yra pavyzdinė mūsų prisikėlimo priežastis. Grigalius rašo: „Savo pavyzdžiu Viešpats parodė tai, ką pažadėjo kaip atpildą, kad kaip tikintieji pažino Jį patį prisikėlus, taip tikėtųsi prisikėlimo atpildo pasaulio pabaigoje“[801]. Jis taip pat rašo: „Jis nenorėjo, kad jo mirtis truktų ilgiau kaip tris dienas, idant nebūtų visiškai prarasta viltis dėl mūsų prisikėlimo, jei jo prisikėlimas būtų atidėtas“[802]. Ir vėlgi Grigalius rašo: „Viliamės savo prisikėlimo, turėdami galvoje mūsų Valdovo žodį“[803].

Penktuoju klausimu, tai yra kodėl prisikėlė, žinotina, kad Jis prisikėlė dėl keturių mums didžiai naudingų dalykų. Mat Jo prisikėlimas nuteisina nusidėjėlius, moko naujų papročių, gimdo viltį gauti atlygį ir yra visų prisikėlimo priežastis. Apie pirmą naudingą dalyką Laiške romiečiams pasakyta: „Išduotąjį dėl mūsų kaltybių ir prisikėlusį dėl mūsų nuteisinimo“[804]. Apie antrąjį Laiške romiečiams pasakyta: „Kaip Kristus kėlėsi iš numirusių per Tėvo garbę, taip ir mes elgtumėmės naujame gyvenime“[805]. Apie trečią naudingą dalyką Petro pirmame laiške pasakyta: „Kurs pagal savo didžią mielaširdystę mus atgimdė į gyvą viltį per Jėzaus Kristaus prisikėlimą iš numirusių“[806]. Apie

ketvirtąjį Pirmame laiške korintiečiams pasakyta: „Bet dabar Kristus tikrai yra prikeltas iš numirusių, kaip užmigusiųjų pirmgimis. Kaip per žmogų atsirado mirtis, taip per žmogų ir mirusiųjų prisikėlimas“[807].

Reikia žinoti, kad, kaip aiškėja iš to, kas pasakyta, Kristaus prisikėlimas pasižymėjo keturiomis savybėmis. Pirma, mūsų prisikėlimas yra atidėtas iki pasaulio pabaigos, o Jo buvo švenčiamas trečią dieną. Antra, mes prisikeliame per Jį, o Jis – per save patį. Dėl to šventas Ambraziejus sako: „Kaip galėjo ieškoti pagalbininko savo kūnui prikelti tas, kuris kitus prikėlė?“[808] Trečia, mes virstame dulkėmis, o Jis virsti dulkėmis negalėjo. Ketvirta, Jo prisikėlimas yra mūsų prisikėlimo veiksminga, pavyzdinė ir sakramentinė priežastis. Apie pirmąją priežastį *Glosoje*, kurioje aiškinami psalmės žodžiai „Vakare randasi verksmas, o rytmetį linksmybė“[809], parašyta: „Kristaus prisikėlimas yra veiksminga ir sielos dabar, ir kūno ateityje priežastis“. – Apie antrąją priežastį Pirmame laiške korintiečiams pasakyta: „Skelbiama apie Kristų, kad jis buvo prikeltas iš numirusių, tad kaipgi kai kurie iš jūsų sako, jog nesą mirusiųjų prisikėlimo?!“[810] Apie trečiąją Laiške romiečiams pasakyta: „Taigi krikštu mes esame kartu su juo palaidoti mirtyje, kad kaip Jėzus buvo prikeltas iš numirusių Tėvo šlovinga galia, taip ir mes pradėtume gyventi atnaujintą gyvenimą“[811].

Šeštuoju klausimu, tai yra kiek kartų prisikėlęs pasirodė, pažymėtina, kad pačią prisikėlimo dieną Jis pasirodė penkis kartus, o kitomis vėlesnėmis dienomis – dar penkis kartus. Pirmiausiai pasirodė Marijai Magdalenai. Evangelijos pagal Joną dvidešimtame skyriuje ir Evangelijos pagal Morkų paskutiniame skyriuje pasakyta: „Prisikėlęs iš numirusiųjų anksti pirmą savaitės dieną, jis pirmiausia pasirodė Marijai

Magdalenai“[812], kuri priklauso prie atgailaujančių. O Marijai Magdalenai norėjo pirmiausiai pasirodyti dėl penkių priežasčių. Pirma, kadangi karščiau mylėjo. Evangelijoje pagal Luką pasakyta: „Atleidžiama jai daug nuodėmių, nes ji daug mylėjo“[813]. Antra, kad parodytų, jog mirė už nusidėjėlius. Evangelijoje pagal Matą pasakyta: „Aš atėjau ne teisiųjų šaukti, bet nusidėjėlių“[814]. Trečia, kadangi dangaus karalystėje ištvirkėlės eina pirma išminčių. Evangelijoje pagal Matą pasakyta: „Iš tiesų, sakau jums, muitininkai ir paleistuvės eis pirm jūsų Dievo karalystėn“[815]. Ketvirta, kad, remiantis *Glosa*, kaip moteris buvo mirties pranašė, taip būtų pranašė gyvenimo. Penkta, kad ten, kur liejosi nusikaltimas, dar labiau lietųsi malonė, kaip pasakyta Laiške romiečiams[816].

Antrą kartą Jis pasirodė nuo kapo grįžtančioms moterims, tardamas joms „sveikos“. Jos prisiartino ir apkabino Jo kojas, kaip pasakojama paskutiniame Evangelijos pagal Matą skyriuje[817]. Tos, kurioms Viešpats pasirodė, priklauso nusižeminusiesiems tiek dėl lyties, tiek dėl atsidavimo, nes apkabino Jo kojas.

Trečią kartą Jis pasirodė Simonui, tačiau nežinoma, nei kur, nei kada, gal nebent grįždamas su Jonu nuo kapo. Juk galėjo būti, kad Petras pasuko kur nors į šalį nuo Jono ir ten jam pasirodė Viešpats, kaip pasakojama paskutiniame Evangelijos pagal Luką skyriuje[818]; o gal kai vienas įėjo į kapą, kaip rašoma *Scholastinėje istorijoje*[819]; o gal rūsyje ar oloje. Mat toje pačioje *Istorijoje* pasakojama, kad, išsižadėjęs Kristaus, jis pabėgo į olą, iki šiol vadinamą Galikantu, kurioje, kaip pasakojama, tris dienas be paliovos raudojo dėl to, kad išsižadėjo Kristaus, ir Kristus ten pasirodė jam ir sustiprino jį[820]. O Petras reiškia „klusnusis“ ir priklauso prie klusniųjų, kuriems Viešpats pasirodė.

Ketvirtą kartą Jis pasirodė į Emausą keliaujantiems mokiniams. Emausas reiškia patarimo troškimą, o norintys to patarimo laikytis – Kristaus neturtėlius: „Eik, parduok, ką turi, ir duok beturčiams“[821]. Penktą kartą pasirodė draugėn susirinkusiems mokiniams, kaip pasakyta Evangelijoje pagal Joną[822]. Tai reiškia dievobaiminguosius su uždarytomis penkių juslių durimis.

Šie penki pasirodymai įvyko pačią prisikėlimo dieną; juos perteikia kunigas, per Mišias penkis kartus atsisukdamas į žmones. Trečią kartą atsisukama tylint – tai reiškia trečią pasirodymą Petrui, apie kurį nežinoma, nei kur, nei kada įvyko.

Šeštą kartą Jis pasirodė aštuntą dieną susirinkusiems mokiniams, tarp kurių buvo ir Tomas, pasakęs, kad netikės, jei nepamatys, kaip pasakojama Evangelijoje pagal Joną[823]. Tomas reiškia svyruojančius tikėjime. Septintą kartą pasirodė žvejojantiems mokiniams, kaip pasakojama paskutiniame Evangelijos pagal Joną skyriuje[824]. Tai reiškia pamokslininkus, kurie yra žmonių žvejai. Aštuntą kartą pasirodė mokiniams ant Taboro kalno, kaip pasakojama paskutiniame Evangelijos pagal Matą skyriuje[825]. Tai reiškia kontempliuojančius, nes jis ant minėto kalno atsimainė. Devintą kartą pasirodė vienuolikai valgomajame prie stalo palinkusių mokinių. Ten jis priekaištavo jiems už netikėjimą ir širdies kietumą, kaip pasakojama paskutiniame Evangelijos pagal Morkų skyriuje[826]. Juos suprantame kaip nusidėjėlius, esančius vienuoliktame nusižengimų lygmenyje, – juos Viešpats kai kada gailestingai aplanko. Dešimtą ir paskutinį kartą Jis pasirodė mokiniams Alyvų kalne, kaip pasakojama paskutiniame Evangelijos pagal Luką skyriuje[827]. Jie reiškia gailestinguosius ir gailestingumo alyvą mylinčiuosius. Iš šios vietos kylama į dangų, nes „maldingumas gi visam yra naudingas, kadangi turi pažadėjimą dabartinio ir būsiančiojo gyvenimo“[828].

Esama kitų trijų pasirodymų, kurie, kaip pasakojama, įvyko pačią prisikėlimo dieną, tačiau šventosiose knygose apie tai nerašoma. Pirmasis, kai Kristus pasirodė Jokūbui Teisingajam, tai yra Jokūbui, Alfiejaus sūnui. Apie šį pasirodymą rasi paties Jokūbo skaitinyje. Antrasis, kai, anot pasakojimo, tą dieną pasirodė Juozapui. Apie jį pasakojama Nikodemo evangelijoje[829]. Kai žydai sužinojo, kad Juozapas paprašė Pilotą Jėzaus kūno ir jį paguldė į savo kapą, pasipiktinę sučiupo jį ir įkalino kažkokiame kruopščiai užrakintame ir užantspauduotame kambaryje, ketindami po šabo dienos jį nužudyti. Ir štai pačią prisikėlimo naktį Jėzus, keturiems angelams pakėlus į orą namą, įėjo pas Nikodemą, nušluostė jam veidą, pabučiavo jį, nepalietęs antspaudų, išvedė jį iš ten ir parsivedė į savo namus Arimatėjoje.

Trečiasis, kai Kristus, kaip tikima, prieš kitus pasirodė garbingajai Mergelei, nors apie tai evangelistai nutyli. Atrodo, kad Romos bažnyčia patvirtina tai, nes tą pačią dieną Šventojoje Marijoje[830] garbinama stacija. Mat jei tuo netikima dėl to, kad to nepaliudija nė vienas evangelistas, reiškia, kad po prisikėlimo Jis niekada jai nepasirodė, kadangi nė vienas evangelistas nepaaiškina, nei kur, nei kada tai įvyko. Tačiau negali būti, kad toks Sūnus tokiu abejingumu būtų parodęs nepagarbą tokiai Motinai. Bet galbūt evangelistai apie tai nutylėjo dėl to, kad jų pareiga buvo įvardyti tik prisikėlimo liudytojus, o *Motinos kaip liudijančios už Sūnų jiems įvardyti nederėjo.* Juk jei pašalinių moterų žodžiai pasirodė kliedesiai, kaip juo labiau žmonės netikėtų, manydami, kad Motina kliedi iš meilės Sūnui? Taigi, apie tai evangelistai nenorėjo rašyti, bet paliko tai kaip savaime suprantamą dalyką. Juk Jėzus turėjo pirmiau pradžiuginti dėl prisikėlimo Motiną, nes aišku, kad ji labiau už

kitus sielvartavo dėl Jo mirties, – idant neaplenktų Motinos tas, kuris taip skuba paguosti kitų. Tai savo trečioje *Apie skaistybę* knygoje paliudija šventas Ambraziejus, sakydamas: „Marija regėjo Viešpaties prisikėlimą, ji pirmoji išvydo ir patikėjo, regėjo Marija Magdalena, nors vis dar abejojo tuo“[831]. Sedulijus, kuris taip pat pasakoja apie Kristaus pasirodymą, rašo taip: „Visados likusi Mergelė, prieš kurios veidą Viešpats stojo ir kurią pirmiausiai visų akivaizdoje šviesa nušvietė“[832].

O septintuoju ir paskutiniu klausimu, tai yra kaip Kristus šventuosius tėvus, kurie buvo pragaro prieangyje, išvedė iš jo ir ką Jis veikė jame, Evangelijoje aiškiai neparašyta. Tačiau šventas Augustinas viename iš savo pamokslų ir Nikodemas savo evangelijoje šiek tiek kalba apie tai[833]. Štai ką rašo šventas Augustinas: „Vos tik Kristus atidavė dvasią, su jo dieviškumu susijungusi siela nužengė į pragaro gelmes. Kai jis nelyginant koks spindintis ir baisus grobikas pasiekė tamsybių kraštą, regėdami jį, pragaro nedorėlių būriai išsigandę ėmė klausinėti sakydami: „Iš kur šis toks tvirtas, toks baisus, toks spindintis ir toks šviesus žmogus? Tas pasaulis, kuris buvo mums pavaldus, niekada neatsiuntė mums tokio mirusiojo, niekada neskyrė pragarui tokių dovanų. Tad kas gi yra tas, kuris toks bebaimis įžengia į mūsų valdas ir ne tik nebijo mūsų kankinimų, bet ir išvadavo iš mūsų grandinių kitus? Štai tie patys, kurie paprastai dejuodavo nuo mūsų kankinimų, išvaduoti tyčiojasi iš mūsų ir ne tik nieko nebebijo, bet ir grasina mums. Dar niekada mirusieji čia taip nesipuikavo, ir niekada belaisviai negalėjo būti tokie linksmi. Kodėl panorote atvesdinti jį čionai? O mūsų valdove, pražuvo visa tavo linksmybė, liūdesiu virto tavo džiaugsmai. Kol laikai Kristų pritvirtintą prie medžio, nežinai, kokius nuostolius patiri pragare“. Po šių žiaurių pragaro

gyventojų žodžių Viešpaties įsakymu visos geležinės durų sklendės subyrėjo, ir štai nesuskaičiuojami jo šventųjų būriai, parpuolę ant kelių, ašaringais balsais prabilo[834]: „Tu atėjai, pasaulio Išganytojau, atėjai tu, kurio ilgėdamiesi kasdien laukėme. Tu nužengei dėl mūsų į pragarus, neapleisk mūsų, kai būsi grįžęs į aukštybes. Ženk aukštyn, Viešpatie Jėzau, apiplėšęs pragarą ir mirties nešėją supančiojęs jo paties grandinėmis, sugrąžink linksmybę, ateik į pagalbą pasauliui", – prašo jie, – „numalšink žiaurias kančias ir pasigailėjęs išvaduok belaisvius; kol esi čia, atleisk kaltininkams, kai būsi pakilęs aukštyn, apgink savuosius"". – Taip pasakoja šventas Augustinas.

Nikodemo evangelijoje rašoma, kad Karinas ir Leucijus, senio Simono sūnūs, prisikėlė su Kristumi ir papasakojo Anui, Kajafui, Nikodemui, Juozapui ir Gamalieliui, šiems išmeldus, ką Kristus veikė pragare, bylodami taip[835]: „Mums su visais mūsų tėvais skendint tamsybių migloje, staiga suspindo auksinės spalvos saulė ir mus nušvietė karališka purpurinė šviesa. Adomas, žmonių giminės tėvas, tuojau pat ėmė džiūgauti sakydamas: „Ši šviesa yra amžinosios šviesos nešėjo, kuris pažadėjo mums atsiųsti savo amžiną šviesą". O Izaijas sušuko: „Tai Tėvo šviesa, Dievo Sūnus, kaip išpranašavau, kai buvau gyvas ant žemės. Tauta, gyvenusi tamsumoje, pamatė didžią šviesą"[836].

Tada stojo mūsų tėvas Simeonas ir džiūgaudamas tarė: „Šlovinkite Viešpatį, nes aš gimusį kūdikėlį Jėzų paėmiau šventykloje į rankas ir Šventosios Dvasios įkvėptas pasakiau: „Dabar, Viešpatie, atleidi savo tarną, kaip esi kalbėjęs, ramybėje, nes mano akys matė tavo išganymą, kurį prirengei visų tautų akivaizdoje"[837]. Po to stojo lyg ir koks eremitas ir paklaustas mūsų, kas esąs, tarė: „Aš esu Jonas, kuris pakrikštijau Kristų, ėjau priešais jį tiesti jo kelių, parodžiau į jį pirštu sakydamas:

„Štai Dievo Avinėlis“[838] ir nusileidau pranešti jums, kad jis netrukus aplankys jus“.

Tada Setas pasakė: „Kai nuėjau prie rojaus vartų prašyti Viešpaties, kad atsiųstų man savo angelą ir duotų man šlakelį gailestingumo alyvos, kad galėčiau ištepti ja savo tėvo Adomo kūną, kadangi jis buvo paliegęs, man pasirodė angelas Mykolas ir pasakė: „Nesivargink su ašaromis melsdamas gailestingumo medžio alyvos, nes nieku būdu negalėsi jos gauti, jei nebus suėję penki tūkstančiai penki šimtai metų““.

Tai išgirdę visi patriarchai ir pranašai ėmė džiūgauti didžiu džiaugsmu. Tada Šėtonas, mirties kunigaikštis ir vedlys, pasakė pragarui: „Pasirenk priimti Jėzų, kuris didžiuojasi esąs Kristus, Dievo Sūnus, ir kuris yra žmogus, bijantis mirties ir sakantis: „Mano siela nuliūdusi iki mirčiai“[839], ir kuris išgydė daugybę tų, kuriuos suluošinau, ir ištiesino daugybę raišų“. – Pragaras atsakė jam, tardamas: „Jei tu esi galingas, koks tuomet yra tas žmogus, Jėzus, kuris bijodamas mirties priešinasi tavo galybei? Nes jei sakosi bijąs mirties, nori sučiupti tave ir vargas bus tau per amžius amžinuosius“. – Į tai Šėtonas atsakė: „Aš jį gundžiau ir tautą prieš jį sukursčiau, jau ietį nuaštrinau, tulžį su actu sumaišiau, kryžiaus medį paruošiau, ir greitai jį ištiks mirtis, kad galėčiau atvesti jį pas tave“. – Pragaras tarė jam: „Ar tai ne tas pats, kuris prikėlė Lozorių, kurį turėjau?“ – Šėtonas atsakė: „Tai jis“. – Tada pragaras pasakė: „Meldžiu tave tavo ir mano galių vardan nevesti jo man. Nes kai išgirdau jo žodžio jėgą, sudrebėjau ir negalėjau išlaikyti paties Lozoriaus, kuris spurdėdamas nelyginant erelis, kylantis aukštyn visu greitumu, paspruko iš manęs“.

Taip pragarui kalbant pasigirdo panašus į griaustinį balsas, kuris pasakė: „Pakelkite aukštyn, kunigaikščiai, savo vartus, ir

pasikelkite jūs, amžinieji vartai, ir įeis garbės karalius“[840]. Sulig šiais žodžiais subėgo demonai ir užsklendė vario duris geležiniais skląsčiais. Tada Dovydas tarė: „Argi aš nebuvau pranašu sakydamas: „Tegul jie šlovina Viešpatį už jo pasigailėjimus ir už jo stebuklus žmonių vaikams, nes jis sutrupino varinius vartus ir sudaužė geležinius užkaiščius“[841]“. – Ir vėl pasigirdo didingas balsas, kuris pasakė: „Pakelkite aukštyn, kunigaikščiai, savo vartus“[842]. – Pragaras, girdėdamas, kad buvo sušukta du kartus, tarsi nežinodamas paklausė: „Kas yra tasai šlovės karalius?“ – Dovydas atsakė jam: „Viešpats stiprus ir galingas, Viešpats galingas kovoje, tai jis yra šlovės karalius“.

Tada stojo šlovės karalius, jis nušvietė amžinąsias tamsybes. Viešpats, ištiesęs ranką, paėmė Adomo dešinę ir tarė: „Ramybė tau ir visiems tavo vaikams, mano teisiesiems“. Ir pakilo Viešpats iš pragaro, o visi šventieji sekė paskui jį. Viešpats, laikydamas Adomą už rankos, pavedė juos arkangelui Mykolui ir įvedė juos į rojų. Juos pasitiko du senyvi vyrai, ir šventieji paklausė jų: „Kas esate jūs, kurie mirę su mumis pragare dar nebuvote, o esate su savo kūnais rojuje?“ – Vienas jų atsakė: „Aš esu Enochas, perkeltas čia; o čia yra Elijas, atvežtas čion ugnies vežimu. Mes iki šiol nesame ragavę mirties, bet išsaugoti Antikristo atėjimui, kad su juo susikautume ir jo nužudyti po trijų su puse dienų būtume iškelti į debesynus“[843].

Taip jam kalbant štai stojo kitas vyras, ant pečių nešiojantis kryžiaus ženklą. Paklaustas, kas esąs, jis atsakė: „Aš buvau plėšikas ir buvau nukryžiuotas kartu su Jėzumi. Aš patikėjau, kad jis yra Kūrėjas, ir meldžiau jo sakydamas: „Viešpatie, atsimink mane, kai įeisi į savo karalystę“[844]. – Ir Jis man atsakė: „Aš tau pažadu: dar šiandien su manimi būsi rojuje“[845]. Ir davė man

šį kryžiaus ženklą tardamas: „Jį nešdamasis keliauk į rojų ir, jei rojaus angelas sargas neleis tau įeiti, parodyk jam kryžiaus ženklą. Ir pasakysi jam, kad tai Kristus, kuris dabar buvo nukryžiuotas, pasiuntė mane." – Ir kai aš tai padariau ir pasakiau angelui šiuos žodžius, jis tuojau pat atvėrė vartus, įvedė mane ir įkurdino rojaus dešinėje". – Tai papasakoję Karinas ir Leucijus staiga persimainė ir daugiau nebepasirodė.

Šventas Grigalius Nysietis ir šventas Augustinas ta pačia tema rašo taip: „Kristui nusileidus staiga nušvito amžinoji pragaro naktis, tuojau pat rūdimis apėję durininkai, apimti siaubo nuo gūdžios tylos, ima tarpusavyje šnabždėtis: „Kas yra tasai toks baisus ir nepaprastu spindesiu spindintis? Niekad mūsų pragaras tokio nėra regėjęs, niekad pasaulis mūsų urvan tokio nėra išspjovęs. Tai užkariautojas, ne skolininkas, tai įsilaužėlis ir griovėjas, ne nusidėjėlis, bet grobikas. Matome teisėją, ne prašytoją. Jis atėjo kovoti, o ne pasiduoti, atėjo išvaduoti, o ne pasilikti"[846]".

LIII. APIE ŠVENTĄ SEKUNDĄ

APIE VARDĄ – Sekundas skamba tarsi *se condens* „atsigulantis", tai yra įsitaisantis būdo kilnybėje[847], arba tarsi *secundans* „gelbėjantis", tai yra teikiantis paramą, paklūstantis Viešpaties įsakymams, arba tarsi *secum dux* „vedlys sau pačiam", mat jis buvo savo paties vedlys, nes jo protas tvirtai vadovavo juslėms ir pajungė jas visokiems geriems darbams; arba Sekundu jis vadinamas atsižvelgiant į pirmąjį paaiškinimą, mat du keliai veda į gyvenimą: pirmasis – atgailos dejonių kelias, antrasis – kankinystės; o šis pagarbos vertas kankinys ėjo ne tik pirmuoju, bet ir antruoju keliu.

APIE ŠVENTĄ SEKUNDĄ LIII – Sekundui, atkakliam kariui, išskirtiniam Kristaus atletui ir garbingam Viešpaties kankiniui, kankinystės vainikas buvo uždėtas Asčio mieste. Minėtasis miestas nušvito nuo jo garbingo buvimo ir džiaugėsi juo kaip nepaprastu globėju. Kristaus tikėjimo jį išmokė Kaloceras, kurį kalėjime laikė Asčio miesto prefektas Sapritijus. Kai palaimintasis Marcijonas buvo kalinamas Terdono miesto kalėjime, Sapritijus užsimanė keliauti ten, kad priverstų jį aukoti. Sekundas, neva norėdamas prasiblaškyti ir trokšdamas išvysti palaimintąjį Marcijoną, išvyko kartu.

Jiems išėjus iš Asčio miesto, viršum Sekundo nusileido balandis ir nutūpė jam ant galvos. Sapricijus tarė jam: „Matai, Sekundai, kaip mūsų dievai myli tave, kad net padangių paukščius siunčia tavęs aplankyti“. – Kai jiedu pasiekė Tanagro upę, Sekundas išvydo vandeniu einantį Viešpaties angelą, kuris kalbėjo jam: „Sekundai, turėk tikėjimą ir taip eisi viršum stabų garbintojų“. – Sapritijus pasakė jam: „Broli Sekundai, girdžiu, kaip dievai kalba tau“. – O Sekundas atsakė jam: „Eikime pagal savo širdies troškimus“. – Kai jiedu pasiekė Burmijos upę, angelas panašiu būdu vėl pasirodė jam ir pasakė: „Sekundai, ar tu tiki Dievą arba gal turi abejonių?“ – Sekundas atsakė jam: „Tikiu Jo kančios tiesa“. – Tada Sapritijus tarė jam: „Ką aš girdžiu?“ – Jiems įžengiant į Tardono miestą, Marcijonas, angelo paliepimu išėjęs iš kalėjimo, pasirodė Sekundui ir pasakė jam: „Pasuk, Sekundai, tiesos keliu ir eik juo, kad gautum tikėjimo dovaną“. – Sapritijus tarė jam: „Kas yra tas, kuris kalba mums tarsi sapnuodamas?“ – Sekundas atsakė jam: „Tau tai sapnas, o man paraginimas ir pastiprinimas“.

Po to Sekundas atkeliavo į Milaną, ir Viešpaties angelas atvedė pas jį už miesto Faustiną ir Jovitą, kurie buvo kalinami

kalėjime. Sekundas buvo pakrikštytas jų, debesiui parūpinus vandens. Ir štai staiga iš dangaus nusileido balandis, nešdamasis Viešpaties Kūną ir Kraują, kuriuos padalijo Faustinui ir Jovitai. O Faustinas davė Viešpaties Kūną ir Kraują Sekundui, kad šis nunešty juos Marcijonui. Grįždamas Sekundas, stojus nakčiai, pasiekė Po krantą. Viešpaties angelas, paėmęs arklio pavadį, perkėlė jį per Po ir, atvedęs iki pat Terdono, įvedė jį į kalėjimą pas Marcijoną. Sekundas atidavė Marcijonui Faustino dovaną, ir šis, priimdamas ją, tarė: „Tebūna Viešpaties Kūnas ir Kraujas su manimi amžinai". Tada angelo įsakymu Sekundas išėjo iš kalėjimo ir grįžo į savo nakvynės namus.

Po to Marcijonui buvo nukirsdinta galva, ir Sekundas, pagrobęs jo kūną, palaidojo jį. Tai išgirdęs, Sapritijus pasikvietė Sekundą ir pasakė jam: „Kaip matau, išpažįsti esąs krikščionis". – Į tai Sekundas atsakė: „Taip, tikrai išpažįstu esąs krikščionis". – Tada Sapricijus pasakė: „Kaip matau, trokšti sunkios mirties". – Sekundas atsakė: „Tau labiau ji priklauso". – Kadangi Sekundas nenorėjo aukoti stabams, Sapritijus liepė išrengti jį. Ten tuojau pat pasirodė Viešpaties angelas ir parūpino jam apdarą. Tada Sapritijus taip ilgai kankino Sekundą, pririšęs jį prie kumeliuko, kad šio rankos išsinėrė. Bet kadangi Viešpaties dėka jos tapo sveikos, Sapritijus paliepė uždaryti jį į kalėjimą. Ten jam bebūnant, Viešpaties angelas atėjo pas jį ir pasakė: „Kelkis, Sekundai, sek paskui mane, ir aš nuvesiu tave pas tavo Kūrėją". – Tada jis atvedė Sekundą iki pat Asčio miesto ir paliko daboklėje, kurioje buvo Kaloceras, o kartu su juo – Išganytojas. Išvydęs Jį, Sekundas puolė Jam po kojų. Išganytojas tarė jam: „Nebijok, Sekundai, nes aš esu Viešpats, tavo Dievas, kuris išvaduos tave iš visokio blogio". – Laimindamas juos, Jis įžengė į dangų.

Rytą Sapritijus pasiuntė į kalėjimą žmones, kurie rado jį užantspauduotą, o Sekundo neaptiko. Tada Sapritijus, iš Terdono patraukęs į Asčio miestą, kad nubaustų bent jau Kalocerą, paliepė, kad minėtasis Kaloceras prisistatytų jam. Ir štai jam buvo pranešta, kad Sekundas esąs su Kaloceru. Tai išgirdęs, Sapritijus liepė atvesti juos ir pasakė jiems: „Kadangi mūsų dievai žino, kad jūs niekinate juos, jie nori, kad mirtumėte drauge". – Kadangi šiedu nenorėjo aukoti, Sapritijus liepė, sumaišius degutą su sakais, lieti jį jiems ant galvų ir pilti į burnas. Tačiau Kaloceras ir Sekundas nelyginant saldžiausią vandenį gėrė juos su dideliu troškuliu ir aiškiu balsu kalbėjo: „Kokie saldūs mūsų burnai tavo žodžiai, Viešpatie". – Tada Sapritijus paskelbė jiems nuosprendį, pagal kurį Sekundui Asčio mieste turėjo būti nukirsdinta galva, o Kaloceras išsiųstas į Albengą ir nubaustas ten. Kai šventam Sekundui buvo nukirsdinta galva, štai Viešpaties angelai paėmė jo kūną ir su gausiais pašlovinimais bei giesmėmis palaidojo jį.

LIV. APIE ŠVENTĄ MARIJĄ EGIPTIETĘ

APIE ŠVENTĄ MARIJĄ EGIPTIETĘ LIV – Marija Egiptietė, vadinama nusidėjėle, keturiasdešimt septynerius metus itin asketiškai gyveno dykumoje, į kurią įžengė 270 Viešpaties metais, imperatoriaus Klaudijaus laikais[848]. Vienas abatas, vardu Zosimas, persikėlęs per Jordaną, keliavo didele dykuma, tikėdamasis kartais rasti kokį šventą tėvą, ir pamatė einant kažkokį žmogų, kurio kūnas buvo nuogas, juodas ir kaitrios saulės nusvilintas. Tai buvo Marija Egiptietė. Ji tuojau pat pasileido bėgti, o Zosimas ėmė dar greičiau bėgti paskui ją. Tada ji sušuko: „Abate

Zosimai, kodėl persekioji mane? Atleisk man, negaliu atsigręžti į tave veidu, nes esu moteris ir esu nuoga, paduok man savo apsiaustą, kad galėčiau nesigėdydama žiūrėti į tave". – Abatas, išgirdęs, kad yra vadinamas vardu, nustebo, padavė jai apsiaustą ir puolęs ant žemės maldavo, kad ji palaimintų jį. Marija Egiptietė pasakė jam: „Tėve, tau labiau priklauso palaiminti mane, tau, kurį puošia kunigystės garbė". – Zosimas, išgirdęs, kad ji žino jo vardą ir pareigas, dar labiau stebėjosi ir dar nuolankiau meldė palaiminimo sau. Tada Marija Egiptietė pasakė: „Palaimintas Dievas, mūsų sielų Atpirkėjas". – Jai besimeldžiant ištiestomis rankomis, Zosimas išvydo ją beveik uolekčiu pakylant nuo žemės. Tada senolis ėmė abejoti, ar tik ji nėra dvasia ir ar nesimeldžia apsimesdama. Marija Egiptietė pasakė jam: „Teatlygina Dievas tau, kuris nusidėjėlę moterį palaikei piktąja dvasia".

Tada Zosimas Viešpaties vardu meldė ją, kad ji pasižadėtų papasakoti jam apie savo gyvenimą. Marija Egiptietė atsakė: „Atleisk man, tėve, nes jei apsakysiu tau savo padėtį, išsigandęs pabėgsi nuo manęs kaip nuo gyvatės, tavo ausys susiteps nuo kalbų, o oras susiterš nuo purvo". – Kadangi senolis atkakliai prašė, ji pasakė: „Tėve, aš esu gimusi Egipte. Dvyliktaisiais savo gyvenimo metais atvykau į Aleksandriją ir ten septyniolika metų viešai ištvirkavau ir niekada niekam neatsakiau. Kai to krašto žmonės ruošėsi keliauti į Jeruzalę pagarbinti šventojo kryžiaus, aš paprašiau jūreivių, kad leistų man vykti su jais. Kai šie paklausė manęs apie užmokestį, aš pasakiau: „Neturiu, broliai, kito užmokesčio, kaip užmokestį imkite mano kūną". Taip jie mane priėmė ir kaip užmokestį turėjo mano kūną.

Kai atvykusi į Jeruzalę kartu su kitais priėjau iki pat bažnyčios durų, kad pagarbinčiau kryžių, staiga pajutau, kaip kažkas

neregimu būdu atstūmė mane ir neleido man įeiti vidun. Daug kartų buvau priėjusi prie pat durų slenksčio, ir mane tuojau pat ištikdavo atstumtosios gėda. Tuo tarpu visi kiti laisvai įeidavo vidun ir nesusidurdavo su jokiomis kliūtimis. Grįždama atgal mąsčiau, kad man tai atsitiko dėl mano nusižengimų baisumo. Aš ėmiau muštis į krūtinę, lieti karčiausias ašaras ir iš širdies gelmių gailiai dejuoti. Pažvelgusi išvydau Švenčiausiosios Mergelės atvaizdą. Ėmiau ašarodama maldauti jos duoti man nuodėmių atleidimą ir leisti man įeiti vidun, kad galėčiau pagarbinti šventąjį kryžių, žadėjau atsisakyti pasaulio ir ateityje gyventi skaisčiai. Šitaip pasimeldusi ir Mergelės vardu įgijusi pasitikėjimo, dar kartą prisiartinau prie bažnyčios durų ir be jokių kliūčių įėjau į bažnyčią.

Kai kuo pamaldžiausiai buvau pagarbinusi šventąjį kryžių, kažkas davė man tris monetas, už kurias nusipirkau tris kepalus duonos. Tada išgirdau balsą sakant man: „Jei persikelsi per Jordaną, būsi išgelbėta". Taigi aš persikėliau per Jordaną ir pasiekiau šią dykumą, kurioje, nesutikusi jokio žmogaus, išbuvau keturiasdešimt septynerius metus. O tie trys duonos kepalai, kuriuos su savimi atsinešiau, laikui bėgant sukietėjo į akmenį, ir man jų užteko prasimaitinti keturiasdešimt septynerius metus. Mano apdarai jau seniai sudūlėjo. Septyniolika metų kūniškos pagundos kankino mane šioje dykumoje, bet dabar Dievo malonės dėka aš visas jas nugalėjau. Štai, papasakojau tau visus savo darbus ir prašau tavęs melsti už mane Dievą".

Tada senolis parpuolęs ant žemės palaimino Viešpatį Jo tarnaitėje. O ši pasakė jam: „Meldžiu tave grįžti Viešpaties Vakarienės dieną prie Jordano ir atsinešti Viešpaties Kūną. Aš pasitiksiu tave ten pat ir priimsiu iš tavo rankos šventą Kūną. Nes nuo tos dienos, kai čion atėjau, nesu priėmusi Viešpaties

komunijos“. Senolis grįžo į savo vienuolyną. Po metų, besiartinant Viešpaties Vakarienės dienai, jis paėmė Viešpaties Kūną ir nukeliavo iki pat Jordano kranto. Kitame krante jis pamatė stovint moterį, kuri, peržegnojusi vandenis, ėmė eiti jais ir priėjo iki pat senolio. Tai išvydęs, senolis neteko žado ir nusižeminęs puolė jai po kojų. Moteris tarė jam: „Nedaryk to, nes Viešpaties sakramentus turi savo rankose ir spindi kunigystės garbe. Bet meldžiu tave, tėve, kitais metais teiktis grįžti pas mane“. – Tada ji, peržegnojusi Jordano vandenis, nuėjo jais ir pasiekė dykumos vienumą. O senolis grįžo į savo vienuolyną.

Kitais metais jis nukeliavo į tą vietą, kur pirmąkart buvo kalbėjęs su ja, ir rado ją mirusią. Senolis ėmė raudoti ir nedrįso paliesti jos. Jis pasakė sau: „Aš norėjau palaidoti šventosios kūnelį, bet bijau, kad tai gali jai nepatikti“. – Taip begalvodamas išvydo prie jos galvos užrašytus ant žemės tokius žodžius: „Palaidok, Zosimai, Marijos kūnelį. Grąžink žemei jos dulkes ir melsk už mane Viešpatį, kurio paliepimu balandžio antrą dieną palikau šį pasaulį“. – Tada senolis aiškiai suprato, kad kai tik ji priėmė Viešpaties sakramentus ir grįžo į dykumą, baigė gyvenimą. Tą dykumą, kurią Zosimas vos apėjo per trisdešimt dienų, ji perbėgo per valandą ir iškeliavo pas Dievą.

Kai senolis, kasdamas žemėje duobę, nustojo jėgų, pamatė romiai besiartinant liūtą. Jis pasakė jam: „Ši šventa moteris liepė palaidoti jos kūną, ir aš, būdamas senas, negaliu iškasti duobės ir neturiu tinkamų įrankių. Tu kask žemę, kad galėtume palaidoti jos švenčiausią kūną“. – Tada liūtas ėmė kasti ir paruošė tinkamą duobę. Baigęs liūtas it romus avinėlis pasitraukė, o senolis, šlovindamas Dievą, grįžo į savo vienuolyną.

LV. APIE ŠVENTĄ AMBRAZIEJŲ

APIE VARDĄ – Ambraziejus vadinamas nuo žodžio *ambra* – „gintaras", kuris yra itin kvapni ir brangi medžiaga[849]. Mat jis pats buvo labai brangus Bažnyčiai ir kvapnus tiek savo žodžiais, tiek darbais. Arba Ambraziejus vadinamas nuo žodžių *ambra* ir *syos*, kuris reiškia dievą, – tarsi būtų dievo gintaras. Nes Dievas per jį tarsi visur kur skleidžia gintaro kvapą. Juk Kristaus kvapas visose vietose buvo ir yra geras. Arba jis vadinamas nuo žodžių *ambor*, kuris yra šviesos tėvas, ir *sior*, kuris reiškia mažutėlį, nes jis buvo nelyginant daugybės vaikų tėvas, pagimdęs juos dvasiškai, šviesus aiškindamas Šventąjį Raštą ir mažutėlis savo nusižeminusiu elgesiu. Arba, kaip aiškinama *Glosarijuje*, „*ambrosius* yra dangiškas kvapas ar skonis, *ambrosia* – angelų maistas, *ambrosium* – dangiškas medaus korys"[850]. Mat Ambraziejus buvo dangiškas kvapas dėl savo gerą kvapą skleidžiančio gando, skonis – dėl vidinės kontempliacijos, dangiškas medaus korys – dėl saldaus Rašto aiškinimo, angelų maistas – dėl turimos šlovės. Jo gyvenimą šventam Augustinui aprašė Paulinas, Nolos vyskupas.

APIE ŠVENTĄ AMBRAZIEJŲ LV – Ambraziejus buvo Ambraziejaus, Romos prefekto, sūnus. Kai jis paguldytas į lopšį miegojo pretoriaus menėje, staiga atskrido bičių spiečius ir taip apspito jo veidą ir burną, kad atrodė, jog jos įskrenda į savo avilį ir išskrenda iš jo[851]. Paskui bitės nuskrido ir pakilo taip aukštai į orą, kad žmogaus akims buvo nebeįžiūrimos. Tėvas, išsigandęs dėl to, kas įvyko, tarė: „Jei šis vaikelis gyvens, taps kažkuo didžiu". – Vėliau, tapęs paaugliu, matydamas motiną ir seserį, šventą mergelę, bučiuojant kunigams rankas, Ambraziejus pats žaisdamas ištiesdavo seseriai savo dešinę, tvirtindamas, kad ji

turinti daryti tai ir jam. Tačiau sesuo atsisakydavo, manydama, kad jis yra vaikas ir nežino, ką sako.

Baigęs mokslus Romoje, Ambraziejus su dideliu pasisekimu gynė bylas teisme, todėl imperatorius Valentinianas pasiuntė jį valdyti Ligurijos ir Emilijos provincijų. Ambraziejus atvyko į Milaną, kuris tuo metu neturėjo vyskupo. Žmonėms suėjus išsirinkti vyskupo, tarp arijonų ir katalikų dėl rinktino vyskupo kilo nemažas ginčas. Ambraziejus nuėjo į tą vietą, kad numalšintų ginčą, kai staiga nuaidėjo vaiko balsas, kuris sakė: „Ambraziejų vyskupu!" Visi vienbalsiai pritarė šiems vaiko žodžiams ir paskelbė Ambraziejų vyskupu.

Tai sužinojęs Ambraziejus, norėdamas atgrasyti žmones nuo savęs, paliko bažnyčią, užlipo ant tribunolo[852] ir prieštaraudamas savo papročiui pasmerkė žmones kankinimams. Nepaisydami to, ką jis padarė, žmonės šaukė: „Kad tavo nuodėmė užgultų mus!" – Tada Ambraziejus sumišęs grįžo namo ir norėjo mokyti filosofijos[853]. Bet kai buvo atkalbėtas to nedaryti, viešai atsivesdino pas save kekšių, kad tokiais reginiais atgrėstų žmones nuo savo išrinkimo. Bet kai ir tokiu būdu nieko nepešė, bet matė žmones be paliovos šaukiant: „Kad tavo nuodėmė užgultų mus!", – suskubo vidurnaktį bėgti. Nors jis manė keliaująs Ticino link, ryte atsidūrė prie Milano miesto vartų, vadinamų Romos vartais.

Kai žmonės surado jį ir ėmė saugoti, gailestingiausiam imperatoriui Valentinianui buvo nusiųstas pranešimas. Imperatorius su didžiausiu džiaugsmu sutiko žinią apie tai, kad jo skirtų teisėjų prašoma tapti kunigais. Prefektas Probas taip pat džiūgavo dėl to, kad išsipildė jo žodžiai. Mat duodamas išvykstančiam Ambraziejui įgaliojimus, jis buvo pasakęs: „Keliauk ir elkis ne kaip teisėjas, o kaip vyskupas!" – Užgriuvus

šiai žiniai, Ambraziejus vėl pasislėpė, bet buvo surastas ir pakrikštytas, kadangi iki tol jis buvo katechumenas; aštuntą dieną jį pasodino į vyskupo krėslą. Kai po ketverių metų Ambraziejus nuvyko į Romą ir jo sesuo, šventa mergelė, pabučiavo jam dešinę, jis šypsodamasis pasakė: „Štai, kaip ir sakiau tau, tu bučiuoji kunigo ranką".

Kai Ambraziejus nuvyko į vieną miestą įšventinti vyskupo, kurio išrinkimui prieštaravo imperatorė Justina ir kiti eretikai, norėdami, kad vyskupu būtų įšventintas kuris nors iš jų sektos, viena iš arijonų mergelių, kuri buvo įžūlesnė už kitas, užlipo ant tribunolo ir sugriebė šventą Ambraziejų už drabužio, norėdama nutempti jį į moterų pusę, kad jos galėtų jį sumušti ir gėdingai išvaryti iš bažnyčios. Ambraziejus pasakė jai: „Kad ir esu didžiai nevertas kunigystės, tau vis dėlto nedera liestis rankomis prie kunigo, kad ir koks jis būtų. Dėl to turėtum bijoti Dievo teismo, kad tau kas nenutiktų". – Šiuos žodžius patvirtino tai, kas įvyko. Mat kitą dieną ji mirė, ir Ambraziejus palydėjo ją iki pat kapo už įžeidimą atsilygindamas malone. Šis nutikimas didžiai išgąsdino visus.

Grįžęs po šito į Milaną, Ambraziejus patyrė nesuskaičiuojamas imperatorės Justinos klastas, mat ji, dalydama žmonėms dovanas ir garbingas privilegijas, kurstė juos prieš jį. Taigi, kai daugelis stengėsi, kad jis būtų ištremtas, vienas iš tų žmonių, nelaimingesnis už kitus, taip įsiuto, jog prie bažnyčios išsinuomojo namą ir laikė jame paruoštą vežimą, kad Justinai paliepus, galėtų lengviau jį sučiupti ir išvežti tremtin. Tačiau Dievo sprendimu tą pačią dieną, kurią manė sučiupsiąs Ambraziejų, pats iš to namo tuo pačiu vežimu buvo išgabentas į tremtį.

Ambraziejus pirmą kartą įvedė į Milano bažnyčią giesmių giedojimą ir liturgiją. Tuo metu Milane buvo daugybė demonų

apsėstų žmonių, kurie garsiai skelbėsi esą kankinami Ambraziejaus. O Justina ir daug kartu su ja gyvenusių arijonų kalbėjo, kad Ambraziejus už pinigus paperka žmones, idant šie meluotų, jog yra kamuojami piktųjų dvasių, o iš tiesų jie yra kankinami Ambraziejaus. Tada staiga vienas iš ten buvusių arijonų, pagriebtas demono, metėsi į susirinkusių vidurį ir ėmė šaukti: „O kad taip, kaip kankinuosi aš, kankintųsi tie, kurie netiki Ambraziejumi!" – Kiti arijonai pasimetę nužudė tą žmogų, panardinę jį į baseiną.

Vienas eretikas, aršiausias ginčų dalyvis, užsispyręs ir neatverčiamas į tikėjimą, girdėdamas Ambraziejų pamokslaujant, išvydo angelą, kalbantį jam į ausis žodžius, kuriuos Ambraziejus sakė žmonėms per pamokslą. Tai išvydęs, eretikas ėmė *ginti tikėjimą, kurį pats persekiojo.*

Vienas žynys kvietėsi demonus ir siuntė juos kenkti Ambraziejui, tačiau grįžę demonai papasakojo, kad jie negalėjo prisiartinti ne tik prie jo, bet ir prie jo namų durų, nes neįveikiama ugnis visą tą pastatą saugojo taip, kad jie degė net ir stovėdami toli. Tačiau minėtasis žynys, teisėjo kankinamas už kažkokias piktadarybes, šaukė, kad yra dar labiau kankinamas Ambraziejaus.

Vieną demono apsėstąjį, šiam įžengus į Milaną, demonas paleido, o išėjus – apsėdo. Demonas, paklaustas apie tai, atsakė bijojęs Ambraziejaus.

Kitas žmogus naktį įėjo į Ambraziejaus kambarį, norėdamas jį nužudyti durklu, nes tai padaryti prašymais ir pinigais jį buvo paskatinusi Justina, tačiau kai dešine ranka iškėlė durklą, kad pervertų Ambraziejų, jo ranka tuojau pat nudžiūvo[854].

Kažkoks demono apsėstas žmogus ėmė šaukti, kad jį kankina Ambraziejus. Jam Ambraziejus pasakė: „Nutilk, piktoji dvasia, nes ne Ambraziejus kankina tave, o tavo pavydas, nes

matai žmones pakylant iš ten, kur tu gėdingai įpuolei. Mat Ambraziejus nemoka pūstis“. Iš šis tuojau pat nutilo.

Vieną kartą Ambraziejui einant per miestą, kažkoks žmogus netyčia parkrito ir tysojo ant žemės. Kitas, matydamas jį, ėmė juoktis. Ambraziejus pasakė jam: „Taigi, kas tariasi stovįs, teveizdi, kad nenupultų“[855]. Po šių žodžių tuojau pat apraudojo savo puolimą tas, kuris išjuokė kitą.

Kartą Ambraziejus nuėjo į Makedonijaus, tarnybų viršininko[856], rūmus, kad užtartų vieną žmogų, tačiau radęs užrakintas duris ir neturėdamas galimybės įeiti, pasakė: „Bet ir tu ateisi į bažnyčią ir ne pro užrakintas, bet pro atviras duris negalėsi įeiti“. Po kiek laiko Makedonijus, bijodamas savo priešų, atbėgo į bažnyčią ir esant plačiai atidarytoms durims negalėjo rasti įėjimo.

Ambraziejus pasižymėjo tokiu susilaikymu, kad pasninkavo kasdien, išskyrus šeštadienį, sekmadienį ir pagrindines šventes. Jis buvo toks dosnus, kad nieko, ką galėjo turėti, nepasilikdavo sau, išdalydavo bažnyčioms ir neturtėliams. Buvo kupinas tokios užuojautos, kad kai kas nors išpažindavo jam savo nuopuolį, jis taip graudžiai verkdavo, jog priversdavo verkti ir nusidėjėlį. Buvo toks nusižeminęs ir darbštus, kad knygas, kurias diktuodavo, savo ranka užrašydavo, nebent sunkiai sirgdavo. Taip pat buvo toks dievotas ir jautrus, kad kai jam pranešdavo apie kokio švento kunigo ar vyskupo mirtį, taip graudžiai verkdavo, jog vargiai buvo galima jį paguosti. O kai jo klausdavo, kodėl jis aprauda šventus vyrus, kurie keliauja šlovės link, atsakydavo: „Nemanykite, jog verkiu dėl to, kad jie pasitraukė, bet dėl to, kad išėjo pirma manęs ir kad sunku bus rasti žmogų, tiek vertą užimti jo pareigas“. Be to, buvo toks uolus ir stiprus, kad neliaupsino nei imperatoriaus, nei vyresnybės ydų, bet atvirai ir uoliai peikė jas.

Kai vienas vyras įvykdė kažkokią niekšybę ir buvo atvestas pas jį, Ambraziejus pasakė: „Kad jis dar kartą nebedrįstų daryti tokių nusikaltimų, reikia atiduoti jį Šėtonui, idant tas pražudytų jo kūną“. Ambraziejui vis dar tebekalbant, piktoji dvasia ėmė draskyti tą žmogų.

Kartą, kaip pasakojama, šventas Ambraziejus, vykdamas į Romą, gavo prieglobstį pas vieną itin pasiturintį žmogų užmiesčio name Toskanoje. Ambraziejus susidomėjęs paklausė to žmogaus apie jo padėtį. Tas atsakė jam: „Pone, savo padėtimi visada buvau laimingas ir garbingas. Štai turiu gausybę nesuskaičiuojamų turtų, daugybę tarnų ir patarnautojų, gausų būrį vaikų ir vaikaičių, visa kas man visada klostėsi taip, kaip norėjau, niekada neištiko jokia nelaimė ar kas nors, kas būtų nuliūdinę“. – Tai išgirdęs Ambraziejus nustėro ir tiems, kurie buvo jo palydoje, pasakė: „Kelkitės ir bėkime iš čia kuo greičiau, nes Viešpaties šioje vietoje nėra. Paskubėkite, vaikai, paskubėkite ir bėgdami nesustokite, kad mūsų nepaliestų ši Dievo bausmė ir vienodai mūsų nepaskandintų jų nuodėmėse“. – Jiems išbėgus ir šiek tiek nutolus staiga atsivėrė žemė ir įtraukė tą žmogų su visu tuo, kas jam priklausė, taip, kad iš jo neliko nė pėdsako. Tai regėdamas Ambraziejus pasakė: „Štai, broliai, kaip gailestingai Dievas pasigaili tada, kai skiria šioje žemėje negandas, ir kaip smarkiai užsirūstina, kai nuolat dalija sėkmę“. – Pasakojama, kad toje pačioje vietoje liko labai didelė duobė, kuri iki šių dienų tebėra šio pasakojimo liudytoja.

Ambraziejus, matydamas, kad žmonėse, ypač tuose, kurie turėjo valdžią, kurie visa ką parduodavo už pinigus, taip pat tuose, kurie buvo skirti atlikti šventas apeigas, vis smarkiau ir smarkiau tarpsta visų blogybių šaknis – godumas, graudžiai

raudojo ir karštai meldė būti išvaduotas iš šio vargano pasaulio. Džiūgaudamas dėl to, kad gavo tai, atskleidė broliams, kad bus su jais iki pat Viešpaties Prisikėlimo. Mat kelios dienos prieš atguldamas į lovą, kai Ambraziejus raštininkui diktavo keturiasdešimt ketvirtą psalmę, staiga, pačiam raštininkui matant, nedidelė ugnis tarsi skydas pridengė jo galvą ir po truputį įslinko jam pro burną nelyginant gyventojas į savo namus. Tada jo veidas išblyško kaip sniegas, tačiau vėliau vėl įgavo savo spalvą. Taigi tą pačią dieną Ambraziejus nustojo rašęs bei diktavęs ir negalėjo pabaigti tos psalmės. Po kelių dienų jis ėmė galuotis kūno silpnumu. Tada pasiuntinys Italijos provincijoje[857], kuris tuo metu buvo Milane, sušaukė kilminguosius ir pasakė, kad mirus tokiam vyrui esama pavojaus, jog Italijai grės pražūtis, ir paprašė jų nueiti pas Dievo vyrą ir melsti, kad šis išprašytų sau iš Viešpaties laiko pagyventi ilgiau. Ambraziejus išgirdęs iš jų tokį prašymą, atsakė: „Ne taip tarp jūsų gyvenau, kad man būtų gėda gyventi, ir mirti nebijau, nes turime gerą Viešpatį".

Tuo metu keturi jo diakonai, draugėn susirinkę, tarpusavyje svarstė, kuris po jo mirties būtų tinkamas tapti vyskupu. Nors jie buvo toli nuo tos vietos, kur Ambraziejus gulėjo, ir Simplicijono vardą ištarė taip tyliai, kad vos patys išgirdo, Ambraziejus būdamas toli nuo jų triskart sušuko: „Jis senas, bet tinkamas". Tai išgirdę, diakonai išsigandę pabėgo ir po Ambraziejaus mirties ne ką kitą, kaip Simplicijoną, išrinko vyskupu.

Honoratas, Verčelio vyskupas, kuris laukė švento Ambraziejaus mirties, miegodamas išgirdo balsą, kuris tris kartus sušuko jam: „Kelkis, nes jis netrukus iškeliaus!" – Honoratas atsikėlęs skubiai nuvyko į Milaną ir suteikė Ambraziejui Viešpaties Kūno sakramentą. Šis tuojau pat sudėjo rankas kryžiumi ir,

tardamas maldos žodžius, išleido paskutinį atodūsį. Ambraziejus mirė apie 380 Viešpaties metus. Kai Velykų naktį jo kūnas buvo nuneštas į bažnyčią, jį išvydo daugybė pakrikštytų vaikelių: vieni sakė, kad jis sėdi krėsle ant tribunolo, kiti rodė savo tėvams pirštu, kaip jis kyla, o kai kurie pasakojo regį viršum jo kūno žvaigždę.

Vienas presbiteris, dalyvaudamas vaišėse su daugybe kitų žmonių, ėmė apkalbinėti šventą Ambraziejų. Jį tuojau pat pakirto liga, ir iš vaišių atvestas į lovą jis baigė gyvenimą. Kartaginos mieste trims vyskupams drauge puotaujant, vienas iš jų apkalbėjo šventą Ambraziejų. Jam buvo papasakota, kas nutiko tam Ambraziejų apkalbėjusiam presbiteriui. Vyskupas palaikė tai niekais. Jį nedelsiant ištiko mirtina liga, ir jis tuojau pat baigė savo dienas.

Pažymėtina, kad Ambraziejus buvo pagirtinas dėl daugybės dalykų. Pirma, dėl savo dosnumo, nes visa, ką jis turėjo, priklausė ir neturtėliams. Šiuo klausimu Ambraziejus pasakoja apie save, kad, imperatoriui prašant bazilikos, jis taip atsakęs (tai užrašyta XXIII dekreto VIII skyriuje): „Jei jis prašytų to, kas yra mano, tai yra mano žemės valdos, mano pinigų ar panašių man priklausančių dalykų, aš nepriešTaraučiau, nors visa, kas yra mano, yra neturtėlių“[858]. Antra, dėl tyrumo ir skaistumo, nes jis buvo mergelė. Jeronimas pasakoja, kad Ambraziejus yra pasakęs: „Mergystę ne tik išaukštiname, bet ir išsaugome“[859]. Trečia, dėl tikėjimo tvirtybės. Todėl imperatoriui prašant bazilikos, jis pasakė (tai užrašyta aukščiau nurodytame dekreto skyriuje): „Pirmiau jis atims iš manęs sielą negu tikėjimą“. Ketvirta, dėl kankinystės troškimo. Šiuo klausimu jo laiške *Apie bazilikos neperdavimą* rašoma, kad Valentiniano vietininkas yra įsakęs Ambraziejui

atiduoti baziliką, tardamas: „Jei tu paniekinsi Valentinianą, aš nukirsiu tau galvą“. Ambraziejus atsakė jam: „Teleidžia tau Dievas atlikti tai, ką grasini atliksiąs, ir tenukreipia Dievas juos nuo Bažnyčios, teatgręžia jie visas savo ietis į mane ir mano krauju tepasotina savo troškulį!“[860]

Penkta, dėl maldos uolumo. Šiuo klausimu apie jį pasakojama (ir tai aprašyta devintoje *Bažnyčios istorijos* knygoje): „Ambraziejus nuo karalienės įsiūčio nesigynė ranka ar ietimi, bet pasninku ir nuolatiniu budėjimu altoriaus papėdėje maldomis pelnė Dievą savo ir Bažnyčios gynėju“[861]. Šešta, dėl ašarų gausybės. Mat jis pasižymėjo trijų rūšių ašaromis, tai yra užuojautos dėl kitų kalčių ašaromis, dėl kurių Paulinas apie jį legendoje pasakoja, kad kai kas nors išpažindavo jam savo nuopuolį, jis taip graudžiai verkdavo, jog priversdavo verkti ir nusidėjėlį. Antra, jis garsėjo atsidėjimo amžinųjų gėrybių troškimui ašaromis, apie kurias Paulino pasakyta, kad kai kas jo klausdavo, kodėl jis taip aprauda šventuosius, kai šie miršta, jis atsakydavo: „Nemanykite, jog verkiu dėl to, kad jie pasitraukė, bet dėl to, kad išėjo šlovės link pirma manęs“. Trečia – gailesčio dėl kitų padarytų neteisybių ašaromis, dėl kurių pats apie save kalba (tai užrašyta pirmiau nurodytame dekreto skyriuje): „Prieš gotų karius mano ginklas yra mano ašaros, mat tokia yra kunigo apsauga, o kitaip nei turiu, nei galiu atsilaikyti“[862].

Septinta, dėl didelio uolumo. Jo uolumas labiausiai išryškėja trijuose dalykuose. Pirma, ginant katalikų tikėjimą. Apie tai antroje *Bažnyčios istorijos* knygoje rašoma, kad imperatoriaus Valentiniano motina Justina, arijonų erezijos mokyklos mokinė, ėmė drumsti Bažnyčios gyvenimą, grasinti kunigams išvijimu ir tremtimi, jei jie neatšauks Riminio susirinkimo dek-

retų[863]. Taip puldama, ji drebino Bažnyčios mūrą ir tvirčiausią bokštą Ambraziejų. Jo *Pratarmėje* apie jį giedama tokia giesmė: „Sutvirtinai Ambraziejų tokia uolumo dorybe, papuošei jį iš aukštybių tokia dovana, kad jo dėka buvo kankinami išvyti demonai, smego parblokšta arijonų bedievystė ir liko nužeminti po tavo jungu palenkti pasaulio valdovų kaklai"[864].

Antra, saugant Bažnyčios laisvę. Mat kai imperatorius norėjo užgrobti vieną baziliką[865], Ambraziejus pasipriešino imperatoriui, kaip jis pats liudija ir kaip užrašyta XXIII dekreto VIII skyriuje: „Mane sutinka imperatoriaus svita, kad per mane būtų perduota bazilika. Jiems tvirtinant, kad imperatorius įsakė, jog ji turi būti teisėtai atiduota jam, atsakiau: „Jei jis nori mano turto, imkite jį, jei kūno – prisistatysiu. Norite sukaustyti grandinėmis? Norite, kad mirčiau? Tai yra mano noras. Aš neapsistatysiu minia žmonių ir nesilaikysiu altoriaus, melsdamas išgelbėjimo, bet mieliau žūsiu vardan altoriaus. Įsakyta atiduoti baziliką, taigi esame spiriami karališkų nurodymų[866], tačiau mus sustiprina šie Rašto žodžiai: „Kalbėjai kaip viena iš neišmanėlių"[867]. Neapsunkink savęs, imperatoriau, nors ir manai turįs kažkokią imperatorišką teisę į tai, kas dieviška: imperatoriui priklauso rūmai, kunigams – bažnyčios[868]. Šventas Nabotas savo paties krauju apgynė savo vynuogienojus[869]; jei jis neatidavė savo vynuogyno, negi mes atiduosime Kristaus bažnyčią? Duoklė priklauso Cezariui, tenebus ji atsakyta jam, bažnyčia priklauso Dievui, taigi tenebus ji atiduota Cezariui[870]. Jei iš manęs būtų reikalaujama ar prašoma ko nors – žemės valdų, namų, auksinių ar sidabrinių, mielai atiduočiau tai, kas man priklauso, o iš šventyklos nieko negaliu nei paimti, nei atiduoti, nes gavau ją tam, kad saugočiau, o ne atiduočiau[871]".

Trečia, peikiant nedorybę ir bet kokią neteisybę. Apie tai *Trijų dalių istorijoje* ir vienoje kronikoje rašoma, kad, kai Salonikuose kilus maištui žmonės akmenimis užmėtė kažkokius teisėjus, pasipiktinęs imperatorius Teodosijus įsakė visus nužudyti, neatskirdamas kaltų nuo nekaltų. Taip buvo nužudyta beveik penki tūkstančiai žmonių[872]. Kai imperatorius atvyko į Milaną ir norėjo įeiti į bažnyčią, Ambraziejus pasitiko jį prie durų ir neleido jam įeiti į vidų, sakydamas: „Kodėl, imperatoriau, po bylos, pažymėtos tokiu įsiūčiu, nepripažįsti savo begalinio išdidumo? O gal pripažinti nuodėmę trukdo imperatoriška galia? Tau pritiktų, kad protas nugalėtų galią. Imperatoriau, esi valdovas, bet valdovas tarnų, kaip ir tu. Kokiomis akimis žvelgsi į bendro Viešpaties šventovę, kokiomis kojomis mindžiosi šventą grindinį, kaip ištiesi rankas, nuo kurių iki šiol laša neteisingai pralietas kraujas? Kaip išdrįsi savo burna gerti iš taurės jo kraują, kai dėl įsiūčio kupinų tavo žodžių buvo neteisingai pralieta tiek kraujo? Tad atsitokėk, atsitokėk, kad nebandytum antra nuodėme padidinti ankstesnės begėdystės! Priimk pančius, kuriais Viešpats dabar supančiojo tave, nes jie geriausiai gydantys vaistai".

Paklusęs šiems žodžiams, imperatorius dejuodamas ir verkdamas grįžo į savo rūmus. Kadangi ilgą laiką verkė, Rufinas, kariuomenės vyresnysis[873], pasiteiravo, kokia tokio liūdesio priežastis. Imperatorius atsakė jam: „Tu nesupranti mano nelaimės, nes tarnams ir išmaldos prašytojams šventovės yra atvertos, o aš į jas įeiti negaliu". – Taip jam kalbant, jo žodžius pertraukdavo kūkčiojimas. Rufinas pasakė jam: „Jei nori, skubėsiu pas Ambraziejų, kad atrištų tau pančius, kuriais supančiojo tave". – Imperatorius atsakė: „Neįstengsi įtikinti Ambraziejaus, nes jis nepabijos imperatoriškos galios

tiek, kad galėtų nukrypti nuo dieviško įstatymo". – Bet kai Rufinas pažadėjo palenkti Ambraziejų, imperatorius liepė jam keliauti pas jį, o netrukus ir pats išvyko jam iš paskos. Vos tik Ambraziejus išvydo Rufiną, pasakė jam: „Elgeisi begėdiškai kaip šuo, Rufinai, vykdydamas tokias žudynes. O ir dabar, nusivalęs nuo kaktos drovumą, nerausti, skalydamas prieš dievišką didybę". – Kai Rufinas meldė dėl imperatoriaus ir sakė, kad šis keliauja iš paskos, Ambraziejus, apimtas nežmoniško įkarščio, tarė: „Perspėju tave, kad aš neleisiu jam peržengti švento slenksčio. O jei jis savo galią pavers tironija, mielai pasitiksiu mirtį".

Kai Rufinas perdavė imperatoriui šią žinią, imperatorius tarė: „Eisiu pas jį, kad pats išgirsčiau pagrįstus priekaištus". – Taigi, kai imperatorius atvyko ir paprašė nuimti pančius, Ambraziejus pasitiko jį ir, neleisdamas įeiti į vidų, paklausė: „Kokią atgailą atlikai po tokių neteisybių?" – Imperatorius atsakė: „Tau priklauso skirti man ją, o man – paklusti". – Kai imperatorius pridūrė, kad ir Dovydas įvykdė paleistuvystę ir žmogžudystę, Ambraziejus pasakė: „Tu, kuris ėjai klystančiojo pėdomis, eik – taisančiojo!" – Imperatorius su tokiu dėkingumu priėmė šiuos žodžius, kad neatsisakė atlikti viešos atgailos. Taigi, kai susitaikęs įžengė į bažnyčią ir stovėjo tarp grotų, Ambraziejus paklausė, ko jis ten laukia. Kai imperatorius atsakė jam, kad laukia, norėdamas dalyvauti šventuosiuose slėpiniuose, Ambraziejus pasakė: „O imperatoriau, bažnyčios vidus skirtas tik kunigams. Tad išeik ir lauk drauge su kitais. Purpuras daro jus imperatoriais, bet ne kunigais". – Imperatorius tuojau pat paklusė jam.

Kai, grįžęs į Konstantinopolį, stovėjo už grotų, vyskupas liepė jam įeiti. Bet jis pasakė: „Sunkiai man pavyko suprasti, kuo

skiriasi imperatorius nuo kunigo; sunkiai radau tiesos mokytoją, nes supratau, kad tik Ambraziejus vertas vadintis vyskupu".

Aštunta, dėl nepaprasto mokymo. Mat jo mokymas buvo labai gilus. Šventas Jeronimas knygoje *Apie dvylika mokytojų* rašo: „Ambraziejus, viršum gelmių sparnų nešamas, nelyginant dangaus sparnuotis pakyla aukštyn, ir matyti, kaip iš aukštybių raško vaisius"[874]. – Taip pat tvirtas ir svarus. Jeronimas ten pat rašo: „Visi jo teiginiai yra tvirti tikėjimo, Bažnyčios ir visų dorybių ramsčiai". – Be to, gražus ir grakštus. Šventas Augustinas knygoje *Apie vedybas ir sutartis* rašo: „Ereziarchas Pelagijus taip giria Ambraziejų, kad sako: „Šventas vyskupas Ambraziejus, kurio knygose ypatingai išryškėja Romos Bažnyčios tikėjimas ir kuris tarp lotyniškai rašiusių rašytojų nelyginant žiedas pražydo"[875]". – Be to, šventas Augustinas priduria: „Jo tikėjimo ir visiškai tikslaus Rašto suvokimo nedrįso kritikuoti nė vienas priešas". – Didelio autoriteto, nes tokie senovės mokytojai, kaip Augustinas, jo žodžius laikė didžiai autoritetingais. Dėl to Augustinas pasakoja Januarijui, kad, kai jo motina nusistebėjo dėl to, kad Milane šeštadienį nepasninkaujama, ir Augustinas paklausė apie tai Ambraziejaus, šis atsakė: „Kai atvykstu į Romą, pasninkauju šeštadienį. Ir tu taip elkis: į kokią bažnyčią atvyksi, laikykis jos papročio, jei nenori papiktinti ko nors arba nenori, kad kas papiktintų tave"[876]. – Ir priduria Augustinas: „Dar ir dar kartą permąstęs šią nuomonę, taip jos laikiausi, tarsi būčiau gavęs ją iš dangiško orakulo".

Švento Tiburcijaus ir švento Valerijono gyvenimas ir kančia aprašyti Šventos Cecilijos kančioje.

LVI. APIE ŠVENTĄ JURGĮ

APIE VARDĄ – Jurgis vadinamas nuo žodžių *geos*, kuris reiškia „žemė“, ir *orge*, kuris reiškia „dirbti“, taigi reiškia „dirbantis žemę“, tai yra jos kūną[877]. Šventas Augustinas savo knygoje *Apie Trejybę* teigia, kad geros žemės yra aukštai kalnuose, vidutinio aukščio kalvose ir lygiuose laukuose[878]. Pirmos rūšies žemė yra tinkama žaliuojantiems žolynams, antros rūšies – vynuogynams, o trečios – vaisiams. Lygiai taip šventas Jurgis buvo iškilęs, niekindamas žemus dalykus, ir tai suteikė jam skaistybės žalumos, jis buvo saikingas dėl nuovokos, ir tai teikė jam vidinio linksmumo vyną; jis buvo plynas savo nusižeminimu ir todėl nešė gerų darbų vaisius. Arba jis taip vadinamas nuo žodžių *gerar*, kuris reiškia „šventas“, ir *gion*, kuris reiškia „smėlis“, – šventas smėlis. Jis buvo smėlis, nes buvo apsunkęs dėl savo papročių svarumo, menkas dėl savo nusižeminimo ir sausas, nes atsparus kūniškiems malonumams. Arba Jurgis vadinamas nuo žodžių *gero*, kuris reiškia „svetimšalis“, *gir* „nuopjova“, ir *us* „patarėjas“. Mat jis buvo svetimšalis, nes niekino pasaulį; nuopjova, pelnydamas kankinio vainiką, ir patarėjas, skelbdamas karalystę. Jo skaitinys Nikėjos susirinkimo priskiriamas prie apokrifinių tekstų, nes pasakojimas apie jo kankinystę nėra patikimas[879]. Bedos kalendoriuje rašoma, kad jis buvo nukankintas Persijoje, Diaspolio mieste[880]; kitur rašoma, kad jis mirė Diaspolio mieste[881], kuris anksčiau buvo vadinamas Lyda ir yra prie Jopės. Pasak vienų šaltinių, jis buvo nukankintas imperatorių Diokleciano ir Maksimiano įsakymu[882]. Pasak kitų, imperatoriaus Diokleciano įsakymu ir dalyvaujant septyniasdešimčiai jo imperijos persų karalių[883]. O čia, kad vietininko Daciano įsakymu, imperatoriais esant Dioklecianui ir Maksimianui.

APIE ŠVENTĄ JURGĮ LVI – Jurgis, iš Kapadokijos kilęs tribūnas[884], kartą atvyko į Libijos provinciją, į miestą, vardu Silena[885]. Šalia to miesto telkšojo jūros didumo pelkė, kurioje slapstėsi pavojingas slibinas, daug kartų privertęs bėgti prieš jį apsiginklavusius žmones, o prisiartinęs prie miesto sienų, savo kvėpavimu visus nuodydavo. Todėl miesto gyventojai buvo priversti kasdien paaukoti jam po dvi avis, kad numalšintų jo įsiūtį, kitaip jis taip puldavo prie miesto sienų ir užnuodydavo orą, kad žūdavo daugybė žmonių. Kai avių jau buvo beveik nebelikę, ir ypač todėl, kad žmonės negalėjo gauti jų atsargų, tai pasitarę jie nusprendė skirti po vieną avį, prie kurios būtų pridėtas žmogus. Taigi, lėmus burtui, visų sūnūs ir dukros būdavo atiduodami slibinui, ir nė vienam nebūdavo daroma išimtis. Kai beveik visi gyventojų sūnūs ir dukros jau buvo suėsti, kartą burtais buvo išrinkta ir slibinui paskirta vienintelė karaliaus duktė. Tada nusiminęs karalius tarė: „Paimkite auksą ir sidabrą, taip pat pusę mano karalystės, bet palikite man mano dukterį, kad jos neištiktų tokia mirtis“. – Gyventojai įsiutę atsakė jam: „Karaliau, tai tu tokį potvarkį išleidai ir dabar, kai visi mūsų vaikai mirė, dar nori išgelbėti savo dukterį? Jei su savo dukterim nepasielgsi taip, kaip įsakei pasielgti su kitais, padegsime tave ir tavo namus“. – Tai regėdamas, karalius ėmė raudoti dėl dukters, sakydamas: „Vargas man, švelniausioji mano dukra, ką man daryti su tavimi? Ką sakyti, kai nebematysiu tavo vestuvių?“ – Ir atsigręžęs į žmones tarė: „Meldžiu jūsų skirti man aštuonias atvangos dienas savo dukteriai apraudoti“. – Žmonės sutiko. Praėjus aštuonioms dienoms, žmonės sugrįžo ir su įsiūčiu pasakė: „Kodėl dėl savo dukters nori netekti savo žmonių? Štai mes visi mirštame nuo jo kvėpavimo!“ – Tada karalius, matydamas, kad negali išgel-

bėti dukters, aprengė ją karališkais rūbais ir, apkabinęs ją, su ašaromis tarė: „Vargas man, švelniausioji mano dukra, vyliausi užauginti tavo karališkose įsčiose išnešiotus vaikus, o tu dabar eini, kad slibinas tave prarytų. Vargas man, švelniausioji mano dukra, tikėjausi sukviesti valdovus į tavo verstuves, išpuošti perlais rūmus, išgirsti skambant tamburinus ir vargonus, o tu dabar eini, kad slibinas tave prarytų!“ – Ir pabučiavęs paleido ją, sakydamas: „O kad, mano dukra, būčiau miręs anksčiau, negu šitokiu būdu netekau tavęs!“ – Tada mergelė puolė tėvui po kojų, prašydama jo palaiminimo. Tėvui su ašaromis palaiminus ją, ji patraukė ežero link.

Keliaudamas prošal, šventas Jurgis pamatė ją verkiant ir paklausė, kas jai atsitiko. Ši atsakė: „Gerasis jaunikaiti, greitai šok ant žirgo ir bėk, kad nemirtum kartu su manimi“. – Jurgis pasakė jai: „Nebijok, dukra, bet pasakyk man, ko čia lauki, visiems stebint“. – Ji atsakė: „Kaip matau, gerasis jaunikaiti, esi taurios širdies, bet kodėl nori mirti su manimi? Greičiau spruk!“ – Jurgis tarė jai: „Nepasitrauksiu iš čia tol, kol nepapasakosi man, kas tau yra“. – Kai ji viską apsakė, Jurgis tarė: „Dukra, nebijok, nes pagelbėsiu tau Kristaus vardu“. – O ji atsakė: „Gerasis kary, o kad nepražūtum kartu su manimi! Juk pakanka, jei viena žūsiu. Nes nepajėgtum išgelbėti manęs ir žūtum drauge“.

Taip jiems bekalbant, iškėlęs iš ežero galvą, štai prisiartino slibinas. Mergelė sudrebėjusi pasakė: „Spruk, gerasis pone, skubiai spruk!“ – Tada Jurgis užšoko ant žirgo ir, apsiginklavęs kryžiumi, narsiai puolė besiartinantį priešais slibiną. Stipriai sudrebinęs ietį ir patikėjęs save Dievui, smarkiai sužeidė jį ir parbloškė ant žemės. Ir pasakė mergelei: „Dukra, nedvejodama užnerk slibinui ant kaklo savo juostą!“ – Kai ji tai padarė,

slibinas sekė paskui ją tarsi romiausias šuo. Kai ji atsivedė jį į miestą, tai išvydę žmonės ėmė bėgti per kalnus ir dykumas, kalbėdami: „Vargas mums, dabar jau visi žūsime!“ – Tada šventas Jurgis davė jiems ženklą ir tarė: „Nebijokite, nes Viešpats atsiuntė mane pas jus tam, kad išvaduočiau jus nuo slibino keršto. Tik įtikėkite Kristų, tegul kiekvienas iš jūsų būna pakrikštytas, ir aš nudėsiu šį slibiną“. – Tada karalius ir visi žmonės buvo pakrikštyti. O šventas Jurgis, ištraukęs iš makšties durklą, nudėjo slibiną ir paliepė nugebanti jį už miesto. Tada keturios jaučių poros nutempė jį į didelį lauką už miesto. Tą dieną buvo pakrikštyta dvidešimt tūkstančių žmonių, neskaičiuojant vaikų ir moterų. Pats karalius Švenčiausiosios Marijos ir švento Jurgio garbei pastatė stebėtino dydžio bažnyčią, iš po kurios altoriaus trykšta gyvas šaltinis – jo vanduo pagydo visus ligonius. Karalius atnešė Jurgiui nesuskaičiuojamą kiekį pinigų, kuriuos Jurgis atsisakė priimti ir liepė atiduoti neturtėliams. Tada Jurgis davė karaliui keturis trumpus pamokymus, tai yra: rūpintis Dievo bažnyčiomis, gerbti kunigus, uoliai dalyvauti Mišiose ir visada atminti neturtėlius. Po to apkabinęs karalių, iškeliavo iš ten. O kai kuriose knygose rašoma, kad, kai slibinas ruošėsi praryti mergelę, Jurgis apsiginklavo kryžiumi, puolė slibiną ir nudėjo jį.

Tuo metu, imperatoriais esant Dioklecianui ir Maksimianui, vietininko Daciano įsakymu vyko toks krikščionių persekiojimas, kad per vieną mėnesį kankinystės vainiku buvo vainikuota septyniolika tūkstančių žmonių[886]. Todėl vykstant daugybei įvairių kankinimų, daug krikščionių išsižadėdavo savo tikėjimo ir aukodavo stabams. Tai regėdamas, Jurgis, apimtas vidinio širdies skausmo, išdalijo visa, ką turėjo, nusimetė kario drabužį, apsivilko krikščionių rūbą ir stojęs į

minios vidurį sušuko: „Visi pagonių dievai yra demonai! Tai Viešpats sukūrė dangų“. – Vietininkas užsirūstinęs pasakė jam: „Kokio išdidumo vedamas drįsti mūsų dievus vadinti demonais? Tik pasakyk, iš kur esi arba kuo tu vardu!“ – Jurgis atsakė jam: „Mano vardas Jurgis, esu kilęs iš kilmingos Kapadokijos giminės, Kristaus globojamas nugalėjau Palestiną, bet palikau visa ką, kad galėčiau laisviau tarnauti dangaus Dievui“. – Kadangi vietininkas negalėjo palenkti jo į savo pusę, liepė, kad jis būtų pritvirtintas prie kumeliuko, o jo kūnas panariui sudraskytas kanopomis. Po to iš viršaus prie šonų pridėjo deglus ir, atsivėrus mėsoms, paliepė ištrinti jo žaizdas druska. Tą pačią naktį jam pasirodė galingos šviesos nutviekstas Viešpats ir sustiprino jį švelniais žodžiais. Jurgis buvo taip sustiprintas šio saldaus kaip medus regėjimo ir žodžių, kad savo kankinimus laikė niekais.

Dacianas, matydamas, kad negali įveikti jo bausmėmis, pasikvietė žynį ir pasakė jam: „Krikščionys, pasitelkę savo magiškas gudrybes, tyčiojasi iš mūsų kankinimų ir niekina mūsų dievams skirtas aukas“. – Žynys atsakė jam: „Jei neįstengsiu įveikti jo gudrybių, būsiu vertas mirties“. – Taigi jis, užleidęs savo kerus ir kreipęsis vardais į savo dievus, įmaišė į vyną nuodų ir ištiesė šventam Jurgiui išgerti. Dievo vyras peržegnojo gėrimą, išgėrė jį ir nepajuto jokio blogumo. Tada žynys įmaišė stipresnių nei pirmą kartą nuodų, kuriuos Dievo vyras peržegnojęs visus išgėrė, nepatirdamas jokio blogumo. Tai išvydęs, žynys tuojau pat puolė jam po kojų, graudžiai paprašė atleidimo ir panoro tapti krikščionimi. Netrukus po to teisėjas liepė nukirsti jam galvą. Kitą dieną jis įsakė įtaisyti Jurgį į ratą, prie kurio iš visų pusių buvo pritvirtinti dviašmeniai kardai. Tačiau ratas tuojau pat subyrėjo, ir Jurgis buvo rastas visiškai sveikas. Tada

užsirūstinęs Dacianas liepė įmesti jį į keptuvę, pilną išlydyto švino. Jurgis peržegnojęs įlipo į ją, bet Dievo galios dėka ėmė gaivintis joje tarsi maudyklėje.

Tai regėdamas Dacianas sugalvojo palaužti jį vilionėmis, nes negalėjo įveikti nei grasinimais, nei kankinimais. Jis pasakė Jurgiui: „Matai, sūneli, kokie prielankūs mūsų dievai, kurie tavo piktžodžiavimus taip kantriai pakenčia, nė kiek nemažiau pasiruošę būti maloningi, jei panorėsi atsiversti. Tad padaryk, mieliausiasis sūnau, ką skatinu tave padaryti, kad pametęs prietarus paaukotum mūsų dievams, idant gautum iš jų ir iš mūsų didelių garbingų privilegijų". – Jurgis šypsodamasis atsakė jam: „Kodėl iš pradžių, užuot kankinęs, neįtikinėjai manęs maloniomis kalbomis? Štai, esu pasirengęs atlikti tai, ką ragini". – Dacianas, suklaidintas šio pažado, apsidžiaugė ir liepė šaukliui paskelbti, kad visi susirinktų pas jį ir pamatytų, kaip Jurgis, kuris taip ilgai priešinosi, pagaliau įtikėjo ir aukoja dievams. Taigi visas miestas nušvito ir, kai Jurgis įėjo į stabų šventyklą aukoti ir visi ten džiūgaudami stovėjo, jis parklupęs ant kelių meldė Viešpatį, kad Jis šventyklą su stabais visiškai sugriautų taip, kad vardan Jo šlovės ir žmonių atsivertimo iš jos visiškai nieko neliktų. Tuojau pat iš dangaus nusileidusi ugnis sudegino šventyklą su dievais ir šventikais, o atsivėrusi žemė prarijo visa, kas liko iš jų. Šioje istorijos vietoje šventas Ambraziejus *Pratarmėje* sušunka taip: „Jurgis, ištikimiausias Kristaus karys, tuo metu, kai apie išpažįstamą krikščionybę buvo tylima, vienintelis tarp krikščionių be baimės išpažino Dievo Sūnų. Jam Dievo malone buvo suteiktas toks tikėjimo uolumas, kad jis ir tironiškos valdžios nurodymus niekino, ir nesuskaičiuojamų bausmių kankinimų nebijojo. O laimingas ir garsus Viešpaties kovotojas! Jo ne tik viliojantis laikinos

karalystės pažadas neįtikino, bet, apgavęs persekiotoją, jis nutrėmė į prarają jo pramanytų dievų atvaizdus!“[887] – Taip sako šventas Ambraziejus.

Tai išgirdęs, Dacianas liepė atvesti Jurgį pas save ir pasakė jam: „Kokie tavo kerai, o blogiausiasis iš žmonių, kuris padarei tokį nusikaltimą?“ – Jurgis atsakė jam: „Karaliau, netikėk, kad taip yra, bet eik su manimi ir dar kartą pažiūrėk, kaip aš aukoju!“ – Tas atsakė jam: „Perprantu tavo klastą, nes nori padaryti, kad ir mane prarytų taip, kaip padarei, kad būtų praryta šventykla ir mano dievai“. – Jurgis tarė jam: „Pasakyk man, vargšas žmogau, kaip tavo dievai, kurie negalėjo padėti sau, padės tau?“ – Nepaprastai užsirūstinęs, karalius pasakė savo žmonai Aleksandrijai: „Mirsiu, netekęs jėgų, nes matau, kad šis žmogus įveikė mane“. – Žmona atsakė jam: „Žiaurus tirone ir budeli, argi nekartojau tau, kad nekliudytum krikščionių, nes jų Dievas kovoja už juos? O dabar žinok, kad aš noriu tapti krikščione“. – Apstulbęs karalius pasakė: „O varge! Nejau ir tu esi suvedžiota?“ – Ir liepė pakabinti ją už plaukų ir žiauriai nuplakti. Plakama ji kreipėsi į Jurgį: „Jurgi, tiesos šviesa, kur, manai, aš nueisiu nebūdama atgimusi iš krikšto vandens?“ – Jurgis atsakė jai: „Dėl nieko nedvejok, dukra, nes tavo kraujo praliejimas bus užskaitytas tau už krikštą ir bus tau už vainiką“. – Tada ji, melsdamasi Viešpačiui, atidavė savo dvasią. Tai savo *Pratarmėje* šventas Ambraziejus paliudija sakydamas: „Dėl to ir persų karalienė, žiauriam jos vyrui paskelbus nuosprendį, dar neįgijusi krikšto malonės, pelnėsi šlovingos kančios garbę. Todėl negalime abejoti, kad praliejusi savo raudoną kraują pelnėsi įžengti pro atvertus dangaus vartus ir gauti dangaus karalystę“[888]. – Tai švento Ambraziejaus žodžiai.

Kitą dieną Jurgiui buvo paskelbtas toks nuosprendis: jis bus tampomas po visą miestą, o po to jam bus nukirsdinta galva. O jis prašė Viešpaties, kad būtų išklausytas prašymas kiekvieno, kuris tik melstų jo pagalbos. Tada Jurgis išgirdo Dievo balsą, skelbiantį, kad bus taip, kaip jis prašė. Išsipildžius jo prašymui, jam buvo nukirsdinta galva, ir taip, valdant imperatoriams Dioklecianui ir Maksimianui, – o jie pradėjo valdyti apie 287 Viešpaties metus, – jis patyrė kankinio dalią. Kai Dacianas iš tos vietos, kur Jurgiui buvo nukirsta galva, grįžo į rūmus, iš dangaus nusileido Dievo ugnis ir sudegino jį kartu su jo padėjėjais.

Grigalius Tūrietis pasakoja, kad kažkokie žmonės, gabenantys Jurgio relikvijas, buvo priglausti viename oratorijuje[889]; ryte jie niekaip negalėjo pajudinti relikvijų dėžutės tol, kol toj vietoj nepaliko dalies relikvijų[890].

Antiochijos istorijoje rašoma, kad, krikščionims keliaujant apgulti Jeruzalės, vienam kunigui apsireiškė kažkoks nuostabaus grožio jaunikaitis. Jis sakėsi esąs šventas Jurgis, krikščionių vadas, ir ragino vežtis su savimi į Jeruzalę jo relikvijas, kur jis būsiąs su jais. Kai krikščionys apgulė Jeruzalę ir, saracėnams priešinantis, nedrįso kopti laiptais į viršų, pasirodė šventas Jurgis, užsidėjęs baltus šarvus ir apsiginklavęs raudonu kryžiumi, ir davė ženklą kopti paskui jį bei užimti miestą. Krikščionys, įkvėpti šio reginio, užėmė miestą ir iššudė saracėnus[891].

LVII. APIE ŠVENTĄ MORKŲ, EVANGELISTĄ

APIE VARDĄ – Morkus reiškia „iškilus pavedimu“, „tikras“, „nuolankus“ ir „kartus“[892]. Iškilus pavedimu dėl gyvenimo tobulumo, nes laikėsi ne tik visiems bendrų pavedimų, bet ir

iškilių – tokių kaip patarimai. Tikras dėl mokymo tikrumo, kadangi perteikė tikrą savo Evangelijos mokymą, perimtą iš savo mokytojo Petro. Nuolankus dėl didelio nusižeminimo, nes, kaip pasakojama, jis dėl ypatingo nusižeminimo nusipjovė sau nykštį, kad būtų laikomas netinkamas kunigystei. Kartus dėl bausmės žiaurumo, nes jis buvo tampomas po visą miestą ir taip kankinamas atidavė sielą. Arba Morkus vadinamas nuo žodžio *marcus*, reiškiančio didesnį kūjį, kuris tuo pačiu smūgiu suploja geležį, pagimdo melodiją ir sutvirtina priekalą. Taip Morkus vieninteliu savo Evangelijos mokymu pažaboja eretikų klastą, paskleidžia dievišką šlovę, sutvirtina Bažnyčią.

APIE ŠVENTĄ MORKŲ, EVANGELISTĄ LVII – Evangelistas Morkus, kuris pagal kilmę buvo levitas ir kunigas, pagal krikštą – apaštalo Petro sūnus, o pagal Dievo Žodį – Jo mokinys, su šventu Petru iškeliavo į Romą[893]. Petrui ten skelbiant Evangeliją, Romos tikintieji prašė švento Morkaus, kad jam būtų lemta amžinai tikinčiųjų atminčiai surašyti Evangeliją. Jis ją ištikimai surašė taip, kaip buvo girdėjęs iš savo mokytojo švento Petro lūpų. Petras kruopščiai peržiūrėjo ją ir pamatęs, kad ji pilna visokeriopos tiesos, patvirtino ją kaip tinkamą klausytis visiems tikintiesiems.

Petras, regėdamas, kad Morkus yra tvirto tikėjimo, pasiuntė jį į Akvilėją, kur Morkus, skelbdamas Dievo Žodį, nesuskaičiuojamą daugybę pagonių atvertė į Kristaus tikėjimą ir, kaip pasakojama, ten taip pat surašė savo Evangeliją, kuri iki šiol Akvilėjos bažnyčioje rodoma ir su derama pagarba saugoma. Galiausiai šventas Morkus pas šventą Petrą į Romą atvedė Akvilėjos pilietį Ermagorą, kurį buvo atvertęs į Kristaus tikėjimą, kad Petras pašventintų jį Akvilėjos vyskupu. Kadangi Ermagoras, gavęs vyskupo pareigas, kuo geriausiai vadovavo

Akvilėjos bažnyčiai, galiausiai pagonių buvo sučiuptas ir vainikuotas kankinio vainiku.

Petras pasiuntė Morkų į Aleksandriją; ten jis pirmasis skelbė Viešpaties žodį. Kaip pasakoja Filonas, iškalbingiausiasis iš žydų, vos tik Morkui atvykus į Aleksandriją, susitelkė didelė žmonių minia, kuri išpažino tikėjimą ir pasižymėjo pamaldumu bei susilaikymu[894]. Taip pat ir Papijas, Jeruzalės vyskupas, kuo didžiausiai jį šlovina nepaprastais žodžiais[895]. O Petras Damijanis taip rašo apie jį: „Dievo veikimu Morkus Aleksandrijoje darė tokią įtaką, kad visi, kurie tuo metu plūdo mokytis tikėjimo pradmenų, tuojau pat savo susilaikymu ir visokio pobūdžio nuolatiniais gerais darbais pasiekdavo vienuoliško tobulumo aukštumas, kurių siekti Morkus skatino ne tik nepaprastais stebuklais ir iškalbingais pamokslais, bet ir savo išskirtiniu pavyzdžiu“[896]. Toliau Petras Damijanis pasakoja: „Įvyko taip, jog po mirties jis grįžo į Italiją, kad žemė, kurioje jam buvo skirta surašyti Evangeliją, turėtų garbę saugoti jo šventus palaikus[897]. Palaiminta esi, Aleksandrija, kurią purpuru nudažė jo garbingas kraujas. Laiminga esi ir tu, Italija, kuri tapai turtinga gavusi kaip lobį jo kūną[898]“.

Pasakojama, kad jis buvo toks nusižeminęs, jog nusipjovė sau nykštį, kad žmonių sprendimu negalėtų būti įšventintas kunigu, tačiau Dievo patvarkymo ir švento Petro autoriteto, paėmusių viršų, dėka jis buvo paskirtas į Aleksandriją vyskupu. Vos tik Morkus atvyko į Aleksandriją, staiga suplyšo ir atsirišo jo apavas[899]. Supratęs dvasioje to prasmę, Morkus pasakė: „Išties išlaisvino[900] Viešpats man kelią, ir Šėtonas neįstengs sukliudyti man, kurį Viešpats jau išvadavo nuo marių darbų“. – Tačiau pamatęs žmogų, kuris taisė senus batus, Morkus atidavė jam pataisyti savo apavą. Žmogus taisydamas stipriai susižeidė kairę

ranką ir ėmė garsiai šaukti: „Vienas Dievas!“ – Tai išgirdęs, Dievo vyras tarė: „Tikrai sėkmingą Viešpats nutiesė mano kelią“. – Iš žemės ir seilių padaręs purvo patepė to žmogaus ranką, ir ši tuojau pat pagijo. Žmogus, regėdamas tokią jo galią, atsivedė jį į savo namus ir ėmė klausinėti, kas jis ir iš kur esąs. Morkus prisipažino esąs Viešpaties Jėzaus Kristaus tarnas. Tada žmogus pasakė jam: „Norėčiau pamatyti Jį“. – Morkus atsakė: „Aš tau parodysiu Jį“. – Jis ėmė skelbti jam Kristaus evangeliją ir pakrikštijo jį su visais jo namiškiais.

To miesto gyventojai, išgirdę, kad atvyko kažkoks žmogus iš Galilėjos, kuris niekina jų dievų aukas, paspendė jam pinkles. Tai sužinojęs Morkus tą žmogų, kurį buvo pagydęs ir kuris vadinosi Anianu, paskyrė vyskupu, o pats išvyko į Pentapolį. Praleidęs ten dvejus metus, jis grįžo į Aleksandriją ir rado ten išaugusį būrį tikinčiųjų. Be to, prie jūros esančiose uolose, vietovėje, vardu Bukuli, tai yra Bubulci[901], jie buvo pastatę bažnyčią. O šventyklų žyniai bandė ją užimti. Kai per Velykų šventę šventas Morkus aukojo Mišias, visi jie susirinko ton vieton ir, užmovę jam ant kaklo virvę, nutempė jį per miestą sakydami: „Tempkime buivolą į Bukuli“. – Jo mėsos krito ant žemės, o kraujas laistė akmenis. Po to Morkus buvo uždarytas į kalėjimą, ir ten angelas padrąsino jį tokiais žodžiais: „Štai tavo vardas įrašytas į gyvenimo knygą, o tu tapai dangiškų dorybių bendru“. – O ir pats Jėzus Kristus aplankė jį ir sustiprino sakydamas: „Ramybė tau, Morkau, mano evangeliste, nebijok, nes aš esu su tavimi, kad išvaduočiau tave!“

Išaušus rytui, žmonės vėl užmovė jam ant kaklo virvę ir skubinai tai šen, tai ten jį tampė, šaukdami: „Tempkite buivolą į Bukuli“. – Morkus tampomas dėkojo Viešpačiui, sakydamas: „Tėve, į tavo rankas aš atiduodu savo dvasią“[902]. Su šiais žodžiais

jis iškvėpė dvasią. Tai įvyko valdant Neronui, o jis atėjo į valdžią apie 57 Viešpaties metus.

Kai pagonys norėjo jį sudeginti, staiga kilo tokia vėtra, pasipylė tokia kruša, ėmė griaudėti tokia perkūnija ir žybčioti tokie žaibai, kad kiekvienas stengėsi pabėgti ir paliko šventą kūną nepaliestą. Krikščionys paėmė jį ir, rodydami visokeriopą pagarbą, palaidojo bažnyčioje. Švento Morkaus išvaizda buvo tokia: jis buvo ilgos nosies, žemų antakių, gražių akių, praplikęs, vešlios barzdos, puikaus kūno sudėjimo, vidutinio amžiaus, žilstelėjęs, santūrus ir kupinas Dievo malonės[903].

Šventas Ambraziejus apie jį rašo: „Kai šventasis Morkus spindėjo nesuskaičiuojamais stebuklais, atsitiko taip, kad kurpius, kuriam buvo davęs pataisyti savo apavą, dirbdamas šį darbą prasidūrė kairę ranką. Kai jis, atsivėrus žaizdai, sušuko „Vienas Dievas!“, Dievo tarnas išgirdęs nudžiugo, paėmė pasidaryto iš seilių purvo, patepė juo kurpiaus ranką, tučtuojau išgydė ją ir jį grąžino prie darbo. Taigi, jis pakartojo stebuklą to, kurio Evangeliją skelbė, – Viešpaties stebuklą, kai Jis pagydė nuo gimimo aklus žmones“[904]. – Taip pasakoja šventas Ambraziejus.

467 metais nuo Viešpaties įsikūnijimo, imperatoriaus Leono laikais, venecijiečiai perkėlė švento Morkaus kūną iš Aleksandrijos į Veneciją, kur švento Morkaus garbei buvo pastatyta nuostabaus grožio bažnyčia[905]. Mat Venecijos pirkliai[906], kurie buvo atvykę į Aleksandriją, dviems presbiteriams, švento Morkaus kūno sergėtojams, dovanomis ir pažadais susuko galvas taip, kad šie leido paslapčia paimti tą kūną ir pergabenti į Veneciją. Kai kūnas buvo keliamas iš kapo, visą Aleksandriją persmelkė toks kvapas, kad visi stebėjosi, iš kur sklinda tas malonus aromatas. O kai pirkliai beplaukdami papasakojo

kituose laivuose esantiems, kokiu būdu jie gabena švento Morkaus kūną, vienas iš jų pasakė: „Gali būti, kad gabenate kokio egiptiečio kūną, kuris jums buvo duotas, o jūs manote gabeną švento Morkaus kūną“. – Tuojau pat laivas, kuriame buvo švento Morkaus kūnas, pats apsigręžė stebėtinu greičiu, trenkėsi į laivą, kuriame buvo taip kalbėjęs žmogus, pramušė jo šoną ir tol nuo jo neatstojo, kol visi tame laive paskelbė tikį, jog tai švento Morkaus kūnas.

Kai vieną naktį laivai buvo nešami labai smarkios srovės, ir jūreiviai, iškankinti audros ir gaubiami tamsumų, nežinojo, kurlink plaukią, šventas Morkus pasirodė vienam vienuoliui, jo kūno sergėtojui, ir pasakė: „Pasakyk tiems žmonėms, kad greitai nuleistų bures, kadangi jie nebetoli žemės“. – Jie nuleido bures ir, išaušus rytui, pamatė, kad yra prie kažkokios salos. Kai jie praplaukdavo pro įvairius krantus, slėpdami nuo visų šventą lobį, ant kranto susirinkę žmonės šaukdavo: „O, kokie palaiminti esate jūs, kurie gabenate švento Morkaus kūną! Leiskite mums nuolankiai pagarbinti jį!“

Vienas jūreivis, kuris vis dar nė trupučio netikėjo, buvo pagriebtas ir purtomas demono tol, kol, atvestas prie kūno, nepripažino, kad tiki, jog jis – švento Morkaus. Tada išvaduotas pagarbino Dievą ir po to šventam Morkui buvo didžiai atsidavęs.

Kartą, kai švento Morkaus kūnas, stebint keletui žmonių, buvo užmūrytas iš marmuro luitų pastatytoje kolonoje, kad ten patikimiau būtų saugomas, nutiko taip, kad, tiems liudytojams išėjus iš šio šviesaus pasaulio, niekas nebegalėjo atpažinti nei pagal jokius ženklus rasti, kur yra šventas lobis. Dėl to tarp dvasininkų kilo raudos, tarp pasauliečių – gili širdgėla, ir visus ištiko baisus sielvartas. Mat dievobaimingi žmonės baiminosi,

kad toks garsus globėjas nebūtų buvęs slapta pagrobtas. Todėl buvo paskelbtas iškilmingas pasninkas, išrikiuota dar iškilmingesnė procesija. Ir štai visiems matant ir besistebint, luitai atskilo nuo kolonos, ir visiems aiškiai pasimatė dėžė, kurioje gulėjo jo kūnas. Tuojau pat žmonės ėmė pamaldžiai šlovinti visa ko Kūrėją, kuris teikėsi parodyti jų globėją, ir taip ta diena, nušviesta tokio stebuklo garbės, nuo tada tapo buvo švenčiama ir vėlesniais laikais.

Vienas jaunuolis, kuris sirgo vėžiu ir kankinosi, ėdamas kirminų, ėmė savo pamaldžia širdimi prašyti švento Morkaus pagalbos. Ir štai jam miegančiam pasirodė kažkoks žmogus, vilkintis maldininko rūbą; jis atrodė kažkur sparčiu žingsniu einąs. Jaunuolio paklaustas, kas esąs ir kur taip smarkiai skubąs, žmogus pasakė esąs Morkus, o skubąs dėl to, kad pagelbėtų pavojuje atsidūrusiam vienam laivui, kuris jo šaukiąsis. Ištiesęs ranką, jis palietė ligonį, kuris ryte nubudęs pasijuto visiškai pagijęs. Netrukus tas laivas įplaukė į Venecijos uostą, ir žmonės pasakojo ir apie juos ištikusį pavojų, ir apie Morkaus pagalbą. Už abi geradarystes Dievui buvo dėkojama, ir Dievas buvo šlovinamas kaip įstabus per savo šventąjį – Morkų.

Kai Venecijos pirkliai, keliaudami į Aleksandriją saracėnų laivu, aiškiai išvydo gresiant pavojų, tuojau pat įlipo į valtį ir nupjovė lyną. Akimirksniu laivas nugarmėjo, sudaužytas galingų bangų, o visus saracėnus prarijo vanduo. O vienas iš jų, šaukdamasis švento Morkaus, kaip galėdamas susisaistė įžadu, kad jei Morkus ateis jam į pagalbą, jis priims šventą krikštą ir aplankys jo bažnyčią. Jam tuojau pat pasirodė kažkoks spindintis žmogus, kuris ištraukė jį iš bangų ir nuleido į valtį su kitais. O kai išgelbėtasis atvyko į Aleksandriją, savo išgelbėtojui buvo nedėkingas ir nei į švento Morkaus bažnyčią

skubėjo, nei mūsų tikėjimo sakramentus priėmė. Morkus vėl pasirodė jam ir papriekaištavo dėl jo nedėkingumo. Tada žmogus, grįžęs namo, nuvyko į Veneciją ir ten gimė iš naujo švento krikšto šaltinyje. Jis buvo pavadintas Morkumi, jo tikėjimas į Kristų buvo tobulas, ir savo gyvenimą jis baigė darydamas gerus darbus[907].

Vienas vyras, darbuodamasis Venecijos Šventojo Morkaus varpinės viršūnėje, staiga per neapdairumą krito taip, kad jo visas kūnas turėjo ištikšti į gabalus. Tačiau krisdamas jis nepamiršo švento Morkaus ir meldė jo globos. Taigi bekrisdamas jis netikėtai užsikabino už kažkokios kyšojusios sijos, gavęs virvę, pakilo nesužeistas ir pamaldžiai stojo užbaigti pradėto darbo.

Vienas žmogus, laikinai tarnavęs kažkokiam provincijos kilmingajam, davė įžadą ir norėjo aplankyti švento Morkaus kūną, tačiau negalėjo gauti savo pono leidimo. Galiausiai jis nusprendė, kad svarbesnė yra dangiško Viešpaties nei žemiško pono baimė, ir, neatsisveikinęs su savo šeimininku, pamaldžiai iškeliavo aplankyti švento kūno. Ponas dėl to jautė apmaudą ir, tarnui grįžus, įsakė išplėšti jam akis. Šiam žiauriam ponui talkino dar žiauresni bendrininkai, kurie parbloškė Morkaus besišaukiantį Dievo tarną ant žemės ir prikišo prie jo aštrius baslius, kad iškabintų jam akis. Bet kad ir kaip stengėsi, nė vienas baslys nepajudėjo, nes tuojau pat užlūždavo ir nulinkdavo. Tada ponas įsakė kirviais sutrupinti jam blauzdas ir nukapoti pėdas, tačiau netrupanti kirvių geležis tuojau pat suminkštėdavo į šviną. Po to liepta geležiniais plaktukais išmalti jam burną ir išmušti dantis, bet geležis neteko savo jėgos ir Dievo galios veikimu atšipo. Tai išvydęs, ponas nustėro, paprašė atleidimo ir su giliu pamaldumu, lydimas tarno, aplankė švento Morkaus kapą.

Vienas riteris mūšyje buvo sužeistas į petį taip, kad jo ranka karojo nuo peties. Gydytojai ir bičiuliai patarė ją nupjauti. Tačiau karys, gėdydamasis tapti luošas, kadangi buvo laikomas puikiu kariu, įstatė ranką į savo vietą ir be jokių vaistų pritvirtino ją audinio skiautėmis. Jis ėmė šauktis Morkaus pagalbos, ir ranka tapo sveika, kaip buvusi. Liko tik randas, kuris buvo tokio didžio stebuklo liudytojas ir tokios geradarystės atminimas.

Kai kito riterio žirgas, jam ginkluotam jojant tiltu, suklupo, tasai išlėkė ir nugarmėjo į gilią prarają. Kai jis nebesitikėjo kada nors išsikapanoti iš ten savo jėgomis, ėmė šauktis švento Morkaus, šis ištiesė jam ietį ir, traukdamas už jos, ištempė jį iš ežero. Riteris nukeliavo į Veneciją, papasakojo apie šį stebuklą ir pamaldžiai davė įžadą.

Vienas vyras iš Mantujos miesto, neteisingai apkaltintas pavyduolių, buvo uždarytas į kalėjimą. Jis, graužiamas gilaus sielvarto, praleido ten keturiasdešimt dienų, galiausiai tris dienas marinęsis pasninku, ėmė šauktis švento Morkaus užtarimo. Morkus pasirodė jam ir liepė saugiam išeiti iš kalėjimo. Tačiau jis, iš sielvarto užmigęs, nepasistengė paklausyti šventojo nurodymų, manydamas, kad jį klaidina regėjimai. Tada Morkus pasirodė jam antrą ir trečią kartą ir liepė padaryti tą patį. Atsitokėjęs ir pamatęs praviras duris, žmogus saugiai išėjo iš kalėjimo ir tuojau pat sutraukė grandines, tarsi tai būtų buvę pakulos. Taigi jis ėjo vidury dienos pro sargus ir visus kitus taip, kad pats visus matydamas niekieno nebuvo matomas. Atėjęs prie švento Morkaus kapo, jis pamaldžiai išsakė deramus padėkos žodžius.

Kai visą Apuliją ištiko baisus nederlius ir tos žemės nelaistė palaimingi lietūs, buvo paskelbta, kad kraštas tokios nelaimės

kankinamas dėl to, kad jame nešvenčiama švento Morkaus šventė. Taigi, kai žmonės ėmė šauktis švento Morkaus ir žadėjo iškilmingai švęsti jo šventę, Morkus nuginė nuo jų nederlių ir, atnešęs jiems tyrą orą bei deramą lietų, davė gėrybių gausą.

Apie 1241 Viešpaties metus Pavijoje, Brolių pamokslininkų ordino vienuolyne, buvo toks iš Favencijos kilęs brolis, vardu Julijonas, gyvenęs religingą ir šventą gyvenimą. Jis buvo jaunas kūnu, bet senas dvasia. Kankinamas paskutinės ligos, jis pasiteiravo vienuolyno prioro apie savo būklę, ir šis atsakė, kad jis greitai mirs. Tada brolis nudžiugusiu veidu iš visų jėgų plodamas rankomis ėmė šaukti: „Atlaisvinkite vietos, broliai, mat nuo tokios didžios ir gausios linksmybės siela jau veržiasi per kūno kraštus, nes išgirdau tokias malonias naujienas". – Ir iškėlęs į dangų rankas, ėmė kalbėti: „Išvesk iš kalėjimo mano sielą, kad šlovinčiau tavo vardą[908]. Nelaimingas aš žmogus, kas išvaduos mane iš šios mirties kūno?" – Taip kalbėdamas, jis lengvai užsnūdo ir pamatė, kaip šventas Morkus atėjo pas jį ir atsistojo prie jo lovos. Ir štai pasigirdo balsas, kuris kalbėjo Morkui: „Ką ten veiki, Morkau?" – Morkus atsakė: „Atėjau pas šį mirštantį žmogų, nes Dievui jo tarnystė yra priimtina". – Tada balsas vėl kreipėsi į jį: „Kodėl tarp kitų šventųjų tu kuo skubiausiai atėjai pas jį?" – Morkus atsakė: „Kadangi jo atsidavimas man buvo ypatingas, ir jis su nuolatiniu pamaldumu lankė vietą, kurioje ilsisi mano kūnas. Todėl atėjau aplankyti jo mirties valandą". – Ir štai visi namai prisipildė baltai apsirengusių būtybių. Morkus tarė joms: „Ko atvykote čia?" – Jos atsakė: „Kad Viešpaties akivaizdon pristatytume šio žmogaus sielą". – Nubudęs minėtasis brolis tuojau pat pasiuntė pakviesti vienuolyno prioro, iš kurio išgirdau šį nutikimą, ir papasakojęs jam visa, ką regėjęs, su dideliu džiaugsmu laimingai užmigo Viešpatyje.

LVIII. APIE ŠVENTĄ MARCELINĄ

APIE ŠVENTĄ MARCELINĄ LVIII – Marcelinas vadovavo Romos bažnyčiai devynerius metus ir keturis mėnesius[909]. Diokleciano ir Maksimiano įsakymu jis buvo sučiuptas ir atvestas aukoti stabams. Bet kadangi jis nesutiko ir dėl to turėjo pakelti įvairių rūšių kankinimus, tai, bijodamas kančios, kaip auką padėjo du smilkalų grūdelius. Tada kilo didelis pagonių džiaugsmas, o tikinčiuosius persmelkė gilus liūdesys. Ką gi, kai nusilpo galva, atgijo stipresni sąnariai – tikintieji valdovų grasinimus laikė perniek. Jie atėjo pas popiežių ir didžiai jam priekaištavo. Tai regėdamas, Marcelinas pavedė save teisti vyskupų susirinkimui. O vyskupai pasakė jam: „Tenejvyksta taip, kad popiežius būtų kieno nors teisiamas. Tu pats apsvarstyk savo bylą ir paskelbk sau nuosprendį". – Marcelinas, kuo didžiausiai gailėdamasis, raudojo ir atsistatydino, tačiau visa minia jį išrinko dar kartą. Tai sužinoję, cezariai vėl paliepė jį sučiupti ir, kadangi jis nieku būdu nenorėjo aukoti, įsakė nukirsti jam galvą. Ir vėl kilo toks priešų įniršis, kad per mėnesį buvo nužudyta septyniolika tūkstančių krikščionių.

Kai Marcelinui turėjo nukirsti galvą, jisai tvirtino nesąs vertas būti palaidotas krikščioniškai ir dėl to ekskomunikavo visus tuos, kurie būtų išdrįsę jį palaidoti. Todėl jo kūnas trisdešimt penkias dienas išbuvo nepalaidotas. Po to šventas Petras pasirodė švento Marcelino sekėjui Marcelui ir pasakė: „Broli Marcelai, kodėl nepalaidoji manęs?" – Šis atsakė jam: „Argi tu dar nesi palaidotas, viešpatie?" – Apaštalas tarė: „Manysiu esąs nepalaidotas tol, kol matysiu nepalaidotą Marceliną". – Tada Marcelas pasakė jam: „Viešpatie, nejaugi nežinai, kad jis pats atskyrė nuo Bažnyčios visus tuos, kurie

būtų jį laidoję?“ – Petras atsakė jam: „Argi nėra parašyta, kad „tas, kuris nusižemina, bus išaukštintas“? Turėjai atkreipti į tai dėmesį. Tad eik ir palaidok jį prie mano kojų“. – Marcelas nedelsdamas nuėjo ir įvykdė tai, kas buvo liepta.

LIX. APIE ŠVENTĄ VITALIJŲ

APIE VARDĄ – Vitalijus skamba tarsi *vivens talis* „toks gyvenantis“, nes koks gyveno išorėje savo darbais, toks buvo viduje, širdyje[9][10]. Arba Vitalijaus vardas kilęs nuo žodžio *vita* „gyvenimas“, arba nuo *vi tuens alis* „jėga besiginantis sparnais“, tai yra jėga ginatis save dorybių sparnais. Nes jis buvo nelyginant vienas iš Dievo gyvūnų, ir Ezekielis jį išvydo su keturiais sparnais, tai yra vilties sparnu, kuriuo jis kilo į dangų; meilės sparnu, kuriuo kilo pas Dievą; baimės sparnu, kuriuo leidosi į pragarą, ir pažinimo sparnu, kuriuo leidosi į save patį. Manoma, kad pasakojimas apie jo kančią buvo rastas Gervazo ir Protazo knygoje.

APIE ŠVENTĄ VITALIJŲ LIX – Vitalijus, provincijos vietininko kareivis, su žmona Valerija susilaukė Gervazo ir Protazo. Atvykęs su teisėju Paulinu į Raveną, jis matė, kaip po ilgų įvairių kankinimų krikščioniui gydytojui, vardu Ursicinas, buvo įsakyta nukirsti galvą ir kaip gydytojas nepaprastai išsigando. Tada Vitalijus sušuko jam tokius žodžius: „Broli gydytojau Ursicinai, kuris buvai pratęs gydyti kitus, nežudyk savęs amžina mirtimi! Neprarask Dievo parengto vainiko tu, kuris per gausias kančias pasiekei šlovę!“ – Tai girdėdamas, Ursicinas įgavo drąsos ir atgailaudamas dėl savo baimės noriai pasitiko kankinystę.

Šventas Vitalijus pasirūpino, kad jis būtų pagarbiai palaidotas, o po to atsisakė toliau lydėti savo poną Pauliną. Šis, didžiai pasipiktinęs dėl to, kad Vitalijus nebenorėjo su juo keliauti, kad sulaikė Ursiciną, norėjusį aukoti, ir kad atvirai pasirodė esąs krikščionis, liepė pririšti jį prie kumeliuko. Vitalijus pasakė jam: „Esi visiškai paikas, jei manai, kad apgausi mane, visada norėjusį išvaduoti kitus“. – Tada Paulinas tarė padėjėjams: „Nuveskite jį prie palmės ir, jei jis nenorės aukoti, kaskite ten kuo giliausią duobę tol, kol pasieksite vandenį, ir ten palaidokite jį aukštielninką gyvą!“ – Jie taip ir padarė ir palaidojo ten Vitalijų gyvą. Tai įvyko valdant Neronui, kuris į valdžią atėjo apie penkiasdešimtuosius Viešpaties metus.

Ką gi, šventiką, kuris buvo davęs tokį patarimą, tuojau pat apsėdo demonas, ir jis septynias dienas buvo praradęs protą. Paskui jis toje vietoje sušuko, sakydamas: „Šventas Vitalijau, tu degini mane!“ – Septintą dieną jis apgailėtinai pabaigė gyvenimą, demono nublokštas į upę.

Grįždama į Milaną, švento Vitalijaus žmona užėjo kažkokius žmones, aukojančius stabams. Kai šie paragino ją valgyti tai, kas buvo paaukota stabams, ji atsakė: „Aš esu krikščionė, man neleidžiama vaišintis jūsų aukomis“. – Tai išgirdę, jie taip žiauriai ją nuplakė, kad kartu buvę jos žmonės ją leisgyvę parvedė į Milaną, kur ji po trijų dienų laimingai iškeliavo pas Dievą.

LX. APIE VIENĄ MERGELĘ IŠ ANTIOCHIJOS

APIE VIENĄ MERGELĘ IŠ ANTIOCHIJOS LX – Antiochijoje gyveno tokia mergelė, kurios istoriją šventas Ambraziejus antroje *Apie mergeles* knygoje pasakoja šiais žodžiais: „Kitados Antiochijoje

gyveno mergelė, kuri vengė rodytis viešumoje, bet kuo labiau ji vengė vyrų akių, tuo labiau kaitino nepadorius žvilgsnius. Nes grožio, apie kurį yra girdėta, bet kurio nematyta, dar labiau trokšta dėl dviejų aistros kurstytojų – meilės ir pažinimo, nes nematyti nieko, kas patiktų mažiau, ir manoma, kad esama daugiau dalykų, kurie patinka. Mat ne vertinanti akis tyrinėja, o mylinti širdis trokšta.

Taigi šventoji mergelė, nenorėdama, kad žmonės toliau maitintųsi troškimo ją užvaldyti viltimi, pažadėjusi išsaugoti savo nekaltybę, taip pažabojo ugningas nedorėlių aistras, kad jie jos ne tik nebemylėjo, bet ir nekentė. Ir štai prasidėjo persekiojimas. Mergelė, nežinodama, kaip pabėgti, ir bijodama kovoti, kad nepatektų į rankas tų, kurie klastingai kėsinasi į jos nekaltybę, apsiginklavo širdyje drąsa ir tapo tokia pamaldi, kad nebijojo mirties, ir tokia skaisti, kad jau troško jos. Ir kai atėjo visų didžiai laukta kankinystės diena, mergelė, pasižadėjusi ginti ir skaistybę, ir tikėjimą, buvo išvesta priešais minią. Bet kai žmonės išvydo jos tikėjimo tvirtumą, baimę dėl nekaltybės, o ją – pasirengusią kančioms ir raustančią nuo žvilgsnių, ėmė svarstyti, kaip, prisidengę skaistybės pažadu, galėtų atimti iš jos tikėjimą – idant, kai būtų atėmę tai, kas svarbiau, išplėštų ir tai, ką buvo palikę. Taigi jie liepė mergelei arba paaukoti, arba parsiduoti viešnamyje.

Kaip garbina savo dievus tie, kurie taip baudžia, ir kaip patys gyvena tie, kurie taip nuteisia? – Tada mergelė ne dėl to, kad dvejojo dėl savo tikėjimo, bet dėl to, kad drebėjo dėl savo nekaltybės, tarė pati sau: „Ką man daryti? Šiandien aš arba kankinė, arba mergelė, nes man pavydima vieno iš dviejų vainikų. Bet ir mergelės vardas nepripažįstamas tada, kai atsižadama mergystės Kūrėjo. Juk kokia tu mergelė, jei

užsiimi paleistuvyste, kokia tu mergelė, jei myli svetimautoją, kokia tu mergelė, jei trokšti meilės? Pakenčiamiau yra turėti skaisčią širdį nei kūną. Ir viena, ir kita yra gerai, jei įmanoma, o jei ne, tai būk skaisti bent jau prieš Dievą, o ne prieš žmones. Ir Rahaba buvo paleistuvė, bet kai įtikėjo Dievą, rado išganymą[911]. Ir Judita pasipuošė, kad patiktų svetimautojui[912]. Bet kadangi ji tai darė iš tikėjimo, o ne iš meilės, niekas nelaikė jos svetimautoja. Laimei, atėjo į galvą šis pavyzdys. Nes jei ta, kuri pavedė save tikėjimui, išsaugojo ir nekaltybę, ir tėvynę, gal ir aš, išsaugodama tikėjimą, išsaugosiu ir skaistybę. Bet jei Judita būtų norėjusi nekaltybę vertinti labiau už tikėjimą, tai, praradusi tėvynę, būtų praradusi ir nekaltybę".

Taigi, susivokusi iš šių pavyzdžių ir kartu atmindama Viešpaties žodžius „Kas dėl manęs prapuldytų savo gyvybę, atras ją"[913], paraudojo ir nutilo, kad jos net kalbančios svetimautojas neišgirstų. Ji nepasirinko nekaltybės praradimo, bet ir atsisakė nuskriausti Kristų. Taigi spręskite, ar galėjo svetimauti kūnu ta, kuri net balsu nesvetimavo!

Jau seniai mano lūpos drovisi šio pasakojimo, ir aš tarsi bijau išgirsti ir apsakyti vieną po kito sekusius gėdingus įvykius. Užsikimškite ausis, Dievo mergelės! – Mergelę veda į viešnamį... O dabar atsikimškite ausis, nes mergelė gali parsidavinėti, bet su ja negalima svetimauti! Kur tik yra Dievo mergelė, ten yra Dievo šventovė, ir viešnamiai nenuplėšia skaistybės, bet skaistybė nuplauna ir tokios vietos nešlovę.

Prie landynės subėga didelė paleistuvių minia. Įsiminkite, šventosios mergelės, kankinių stebuklus – pamirškite tų vietų vardus! Balandė uždaroma vidun, klykauja už durų vanagai, rungiasi vienas per kitą, kuris pirmas puls auką. O ji, iškėlusi į dangų rankas, tarsi būtų atėjusi į maldos namus, o ne į pa-

leistuvystės buveinę, tarė: „Kristau, vardan mergelės sutramdei laukinius liūtus, gali sutramdyti ir laukines žmonių širdis. Chaldėjams sudrėko ugnis, o žydams susiturėjo vanduo dėl tavo gailestingumo, ne dėl savo prigimties“[914]. Zuzana, eidama į bausmės vietą, parklupo ant kelių ir triumfavo prieš ištvirkėlius[915]. Nudžiūvo ranka, kuri suteršė tavo šventovės dovanas. O dabar glemžiamasi pačios tavo šventovės. Nepatirk nuodėmingo išniekinimo tu, kuris nepakentei vagystės. Tebūnie palaimintas tavo vardas ir dabar, idant atėjusi paleistuvauti, išeičiau mergelė!“

Vos tik ji baigė savo maldą, štai įsiveržė vyras, kuris atrodė kaip siaubą keliantis karys. Kaip pabūgo mergelė to, kuriam išsigandę kelią davė žmonės! Tačiau ji, neužmiršusi, ką skaitė, tarė: „Ir Danielius atėjo pasižiūrėti Zuzanos bausmės ir vienas išteisino tą, kurią visa tauta buvo pasmerkusi. Ir po šio vilko kailiu gali slėptis avis. Savo karių turi ir Kristus, kuris turi ir kariaunų[916]. O gal įėjo žudikas? – Nesibaimink, siela, tai nuo tokių paprastai kankiniais tampama“.

O mergele, tavo tikėjimas išgelbėjo tave! Karys pasakė jai: „Sese, prašau nesibaiminti. Kaip brolis čion atėjau išgelbėti sielos, o ne pražudyti. Išgelbėk mane, kad pati išsigelbėtum. Atėjau čia tarsi ištvirkėlis; jei nori, išeisiu kankiniu. Pasikeiskime apdarais, man tinka taviškiai, o tau – maniškiai, bet ir vieni, ir kiti – Kristui. Tavo drabužis padarys mane tikru kariu, o manasis tave – mergele. Tu būsi gerai prisidengusi, o aš labiau apsinuoginsiu, kad žudikas persekiotojas atpažintų mane. Imk rūbą, kuris paslėptų moterį, – duok man tą, kuris įšventintų į kankinius. Apsivilk chlamidę, kuri paslėps mergelės sąnarius ir išsaugos nekaltybę; užsidėk veltinę kepurę, kuri pridengs plaukus, paslėps skruostus, nes tie, kas atėjo į viešnamį,

paprastai raudonuoja. Kai būsi sveika išėjusi iš čia, nesižvalgyk atgal, atmindama Loto žmoną, kuri prarado savo žmogišką prigimtį, nes stebėjo begėdžius, nors ir tyromis akimis[917]. Ir nebijok, kad auka bent kiek nesumažėtų. Aš vietoj tavęs atnašauju Dievui auką, o tu būsi vietoj manęs Kristaus kariu, uoliai tarnaudama jam savo skaistybe – ja tarnaujama už amžiną atlygį; apsivilkus teisumo šarvais – jie pridengia kūną dvasine apsauga; pasiėmusi tikėjimo skydą – juo apsisaugosi nuo žaizdų, taip pat nešiodama ir išganymo šalmą. Nes mūsų išganymo apsauga yra ten, kur yra Kristus. Kadangi vyras yra moters galva, Kristus – mergelės".

Tardamas šiuos žodžius jis nusivilko chlamidę. Tačiau vis dar atrodė ir persekiotojas, ir ištvirkėlis. Mergelė nulenkė sprandą, o karys ėmė siūlyti chlamidę... Kas per iškilmė, kas per malonė, kai jiedu rungiasi viešnamyje dėl kankinystės! Susiima žmonės – karys ir mergelė. Jie tokie skirtingi savo prigimtimi, bet panašūs per Dievo malonę, kad išsipildytų pranašystė: „Vilkas ir avinėlis ganysis draug"[918]. Ir štai vilkas ne tik ganysis drauge su avinėliu, jie bus ir paaukoti kartu.

Ką dar pridurti? Persirengusi mergelė išskrenda iš tinklo, ir išskrenda nebe savo sparnais, nes skraidinama tarsi dvasios sparnų ir – to pasaulis dar niekada nėra matęs – išeina iš viešnamio mergelė, ne šiaip sau, o – Kristaus. Tie, kurie regėjo akimis, bet nematė širdimi, it plėšrūnai vilkai prie avytės kaukė, veržtis prie aukos. Vienas iš jų, kuris buvo aršesnis už kitus, įėjo į vidų, bet kai išvydo, kas atsitiko, tarė: „Kas tai? Vidun įėjo mergaitė, o čia – vyras. Žiū, kad vietoj mergelės stirna, nėra pasaka[919], bet čia tai tikra tiesa, kad iš mergelės ji virto kariu. O juk esu girdėjęs, bet netikėjau, kad Kristus vandenį pavertė vynu. O dabar ir lytį ėmė keisti. Bėkime iš čia, kol esame tuo, kuo buvome. Nejau ir pats

esu permainytas, kad matau ką kita, negu tikiu. Atėjau į viešnamį, o matau laiduotoją teisme. Ir vis dėlto išeisiu iš čia pasikeitęs: aš, kuris įėjau kaip ištvirkėlis, išeisiu skaistus". Teismo sprendimu, kadangi vainikas priklausė tokiam nugalėtojui, vietoj mergelės buvo nuteistas tas, kuris vietoj jos buvo sulaikytas. Tokiu būdu iš viešnamio išėjo ne tik mergelė, bet ir kankiniai.

Pasakojama, kad mergaitė nuskubėjo į bausmės vietą, ir abu varžėsi, kuriam mirti. Karys kalbėjo taip: „Mane buvo įsakyta nužudyti, o tave išteisino, kai mane susaistė nuosprendžiu", – o mergelė sušuko: „*Aš nepasirinkau tavęs mirties laiduotoju*, bet norėjau, kad būtum skaistybės garantu. Jei norima mano skaistybės, lieka lytis; jei prašoma kraujo, netrokštu laiduotojo – turiu iš ko sumokėti. Nuosprendis, kuris paskelbtas dėl manęs, skirtas man. Žinoma, jei būčiau pristačiusi tave kaip pinigų laiduotoją, ir, man nesant, teisėjas būtų priteisęs tavo turtą palūkininkui, tuo pačiu nuosprendžiu galėtum įrodyti, kad turiu savo turtu padengti tavo įsiskolinimą. Jei aš nesutikčiau, kas manytų, kad nesu verta mirties? Kiek didesnės palūkanos už šią mirties bausmę? Mirsiu nekalta, kad nemirčiau nusikaltėlė. Vidurio kelio čia nėra. Šiandien arba tapsiu tavo kraujo kaltininke, arba kankine per savo kraują. Jei aš greitai grįžau, kas išdrįstų išvaryti mane? Jei užtrukau, kas išdrįstų išteisinti? Pagal įstatymus, man dar daugiau priklauso kaip kaltai ne tik dėl savo pabėgimo, bet ir dėl kito mirties. Kūno sąnariai, kurie nepakėlė neteisybės, pakelia mirtį. Yra mergelėje vietos kirčiui, kurios nebuvo – išniekinimui. Aš vengiau negarbės, bet neužleidau tau kankinystės. Aš pakeičiau rūbą, bet ne pasižadėjimą. O jeigu tu išplėši iš manęs mirtį, tai tu neišpirkai manęs, o pergudravai mane. Prašau nesiginčyti, prašau nedrįsti prieštarauti. Neatimk iš manęs malonės, kurią suteikei, –

nepripažindamas man šio nuosprendžio, dar labiau jį sunkini. Mat nuosprendis keičiamas griežtesniu nuosprendžiu. Jei vėlesnis man nepriklauso, priklauso ankstesnis. Abu galime paklusti nuosprendžiui, jei leistum man pirmai būti nužudytai. Jie neturi kitos bausmės, kuria galėtų nubausti tave, o mergelei gresia gėda. Taigi būsi garbingesnis, jei atrodys, kad iš svetimautojos padarei kankinę, o ne iš kankinės svetimautoją".

Ko jūs tikitės? Abu jie varžėsi ir abu nugalėjo. Vainikas nebuvo padalintas, bet pridėtas dar vienas. Šventi kankiniai vienas kitam padėjo, ir viena atvėrė kelią į kankinystę, o kitas leido patirti ją.

Filosofų mokyklose aukštinami Damonas ir Sintijas, pitagoriečiai, kurių vienas, nubaustas mirties bausme, paprašė laiko perduoti savo reikalus. O tironas, kuris buvo labai gudrus, manydamas, kad nebebus galima jo rasti, paprašė nurodyti laiduotoją, kuris būtų nubaustas vietoj jo, jei jis užtruktų. Nežinau, kuris iš dviejų dalykų nuostabesnis, nes ir vienas, ir kitas nuostabus: vienas surado mirties laiduotoją, o kitas sutiko juo būti. Taigi, kai kaltininkas vėlavo į bausmės vietą, laiduotojas giedru veidu neatsisakė mirti. Kai jis buvo vedamas, grįžo jo draugas ir, pakeitęs draugo galvą savąja, palenkė sprandą budeliui. Tada tironas, susižavėjęs tuo, kad filosofams draugystė yra brangesnė už gyvybę, paprašė, kad tie, kuriuos jis buvo nuteisęs, priimtų jį patį į draugus. Dorybė yra tokia graži, kad palenkė ir tironą. Ta istorija verta pašlovinimo, bet ji mažiau didinga už mūsų. Nes toje istorijoje abu buvo vyrai, o mūs – mergelė, kuri pirma įveikė ir lytį. Aniedu buvo draugai, o šiedu – nepažįstami. Anie stojo prieš vieną tironą, o šie – prieš daugybę tironų, kurie buvo dar ir žiauresni, nes anas pasigailėjo, o šie – nužudė. Tarp tųdviejų buvo bendras reika-

las, o šių abiejų – laisva valia. Aniedu buvo protingesni, nes jų pastangų tikslas buvo draugystės malonė, o šių – kankinio vainikas. Anie kovojo už žmones, o šie – už Dievą“[920]. – Taip pasakoja šventas Ambraziejus.

LXI. APIE ŠVENTĄ PETRĄ, KANKINĮ[921]

APIE VARDĄ – Petras reiškia „pažįstantis“ arba „nusiaunantis“[922]. Arba Petras vadinamas nuo žodžio *petros*, kuris reiškia „tvirtas“. Per tai suprantamos trys privilegijos, kurias turėjo šventas Petras. Mat jis buvo iškilus pamokslininkas, ir todėl vadinamas „pažįstančiu“, nes tobulai išmanė Raštą ir pamokslaudamas pažino, kas kam buvo tinkama. Antra, jis buvo tyriausia mergelė, ir todėl vadinamas „nusiaunančiu“, nes jis nusiavė nuo savo jausmų kojų visą marią meilę ir atsikratė jos, kad būtų mergelė ne tik kūnu, bet ir širdimi. Trečia, jis buvo šlovingas Dievo kankinys ir todėl buvo „tvirtas“, nes ištvermingai pakėlė kankinystę, kad apgintų tikėjimą.

APIE ŠVENTĄ PETRĄ, KANKINĮ LXI – Petras, naujas Brolių pamokslininkų ordino kankinys, išskirtinis kovotojas[923] už tikėjimą, buvo kilęs iš Veronos miesto. Jis nušvito nelyginant nuostabi šviesa iš miglos, užaugo nelyginant baltažiedė lelija iš erškėčių ir raudona rožė iš dyglių, nes, gimęs iš per klaidą apakusių tėvų, jis tapo šviesiu pamokslininku; iš sužeistų širdyje bei sugedusių kūnu gimė skaistus grožis, ir iš dyglių, tai yra pasmerktųjų amžinoms liepsnoms, iškilo garsus kankinys.

Švento Petro tėvai buvo netikintys ir eretikai. Tačiau jis visiškai apsisaugojo nuo jų paklydimo[924]. Kai jam dar tebuvo septyneri ir jis kartą grįžo iš mokyklos, jo dėdė, kuris buvo

eretikas, paklausė jo, ko jis išmoko mokykloje. Petras atsakė, kad išmoko „Tikiu Dievą Tėvą visagalį, dangaus ir žemės Kūrėją *ir t. t.*“ – Tada dėdė pasakė: „Nesakyk dangaus ir žemės Kūrėją, nes jis nebuvo regimo pasaulio Kūrėjas, o visa tai, kas regėti, sukūrė velnias“. – Tačiau berniukas tvirtino veikiau norįs sakyti tai, ką buvo perskaitęs, ir teigė veikiau norįs tikėti tuo, kas buvo parašyta. Tada dėdė, remdamasis autoritetingomis nuomonėmis, kaip galėdamas stengėsi jį tuo įtikinti. Berniukas, pilnas Šventosios Dvasios, atgręžė visas nuomones prieš jį ir nugalėjo jį jo paties kardu taip, kad šis nebeturėjo kur dėtis. Dėdė, supykęs dėl to, kad berniukas sutrikdė jį, papasakojo jo tėvui visa, kas buvo įvykę, ir visais būdais įtikinėjo jį atsiimti Petriuką iš mokyklos. Jis kalbėjo: „Bijau, kad kai Petriukas bus gerai išsimokslinęs, nenueitų pas tą paleistuvę ir taip nesugriautų ir nesuardytų mūsų tikėjimo“. – Dėdė pasakė tiesą, kai nelyginant kitas Kaifas išpranašavo, kad Petras sugriaus eretikų klastą. Tačiau kadangi dalykai klostėsi pagal Dievo valią, tėvas nepritarė brolio raginimams, tikėdamasis, kad kai berniukas išmoks gramatiką, pasirūpins, kad koks nors ereziarchas įtrauktų jį į jų sektą[925].

Taigi berniukas, matydamas, kad jam nesaugu gyventi su skorpionais, atsisakęs pasaulio ir tėvų, pats būdamas tyras, įstojo į Brolių pamokslininkų ordiną[926]. Kokį pagirtiną gyvenimą jis gyveno tame ordine, popiežius atskleidžia savo laiške, rašydamas: „Kai šventasis Petras paauglystės metais apdairiai atsiribojo nuo pasaulio vylių, jis įstojo į Brolių pamokslininkų ordiną. Tame ordine jis praleido beveik trisdešimt metų ir, apsiginklavęs gausybe dorybių, vedamas tikėjimo, stiprinamas vilties ir lydimas meilės, įgijo tokį pranašumą ir padarė tokią pažangą, gindamas patį tikėjimą, dėl kurio visas degė, kad be-

baime širdimi ir su dvasios įkarščiu nepaliaujamai kovodamas su jo baisiais priešais, laimingai baigė savo ilgą kovą pergalinga kankinyste. Ir taip Petras, tvirtai stovėdamas ant tikėjimo uolos, pagaliau trenkus kančios akmeniui, pelnytai šlovinimui užkopė ant uolos – Kristaus.

Be to, jis visada išsaugojo nesuteptą savo širdies ir kūno skaistybę ir niekada nebuvo paliestas jokios mirtinos nuodėmės, kaip patvirtina patikimi jo nuodėmklausių liudijimai. Ir kadangi prabangiai maitinamas tarnas įžūliai elgiasi su savo ponu, jis savo kūną marino nuolatiniu maisto ir gėrimo nepriteklium. O kad dėl nieko neveikimo poilsio metu nepatektų į priešo pinkles, nepaliaujamai mąstydavo apie teisingus Viešpaties priesakus, idant jam visą laiką užsiėmus leistinais dalykais, jame nebūtų vietos tam, kas neleistina, ir kad visada būtų saugus nuo dvasios pasileidimo. Trumpai numigęs, kūno poilsiui skirtą nakties tylą jis leido studijuodamas knygas ir miego laiką skyrė vigilijoms. O dienas skirdavo sielų gerovei arba uoliai pamokslaudamas, arba klausydamas išpažinčių, arba įtikinamais argumentais, dėl kurių, kaip pripažįstama, jis garsėjo ypatingos malonės dovana, griaudamas pražūtingas eretikų dogmas. Būdamas patrauklus savo pamaldumu, švelnus nusižeminimu, malonus klusnumu, mielas geraširdiškumu, užjaučiantis gailestingumu, tvirtas kantrybe ir visur kur pasižymintis įpročių brandumu, jis traukė kitus prabangiais dorybių kvapais. Be to, karštas tikėjimo mylėtojas, nepaprastas jo puoselėtojas ir dar aršesnis kovotojas už jį, jis buvo taip įspaudęs jį į širdį ir taip atsidavęs jam, kad visi jo žodžiai ir geri darbai skleidė tikėjimo kvapą. Be to, įrodyta, kad jis, trokšdamas mirti dėl tikėjimo, Viešpaties nuoširdžiai ir dažnai maldaudavo, kad tik šis neleistų jam palikti šio pasaulio

šviesos, neišgėrus už jį kančios taurės. Ir dėl šio troškimo jis galų gale neapsigavo[927].

Gyvenime jis pagarsėjo savo gausiais stebuklais. Kartą šventas Petras kvotė tikinčiųjų sučiuptą kažkokį eretikų vyskupą. Ton vieton buvo susirinkę daug vyskupų, kunigų ir didžioji miesto gyventojų dalis. Kadangi buvo tai pamokslaujama, tai klausinėjama, diena labai prailgo, ir visus kankino baisus karštis. Tasai ereziarchas visų akivaizdoje pasakė: „O nevykėli Petrai, jei esi toks šventas, kokį šie paiki žmonės tvirtina tave esant, kodėl leidi jiems mirti iš karščio ir nepaprašai Viešpaties užleisti kokį debesį, kad šie paiki žmonės nemirtų nuo tokio baisaus karščio?" – Petras atsakė jam: „Jei nori pažadėti, kad atsisakysi savo erezijos ir priimsi katalikų tikėjimą, paprašysiu Viešpaties, ir Jis įvykdys tai, apie ką kalbėjai". – Tada eretikų šalininkai kartu sušuko ereziarchui: „Pažadėk, pažadėk!" – Mat jie manė, kad negali įvykti tai, ką šventasis Petras visų akivaizdoje iškilmingai pažadėjo padarysiąs, ypač dėl to, kad danguje nebuvo matyti nė menkiausio debesėlio. Tuo tarpu katalikai ėmė liūdėti dėl šventojo Petro įsipareigojimo, bijodami, kad katalikų tikėjimui dėl to neiškiltų painiavos pavojus. Nors eretikas nenorėjo įsipareigoti, šventas Petras su dideliu pasitikėjimu pasakė: „Kad būtų įrodyta, jog tikrasis Dievas yra regimų ir neregimų dalykų Kūrėjas, kad būtų paguosti tikintieji ir kiltų sąmyšis tarp eretikų, prašau Dievo, kad pasirodytų koks debesėlis ir įsiterptų tarp saulės ir žmonių". – Vos pasiuntus kryžiaus ženklą taip ir įvyko, ir gerą valandą debesėlis tarsi padangtė saugojo žmones[928].

Žmogus, vardu Aserbas, penkerius metus buvo taip suparalyžiuotas, kad buvo traukiamas žeme sekstarijumi. Jis buvo atgabentas į Milaną pas šventą Petrą. Šventam Petrui jį peržegnojus, jis tuojau pat pakilo sveikas[929].

Apie kai kuriuos stebuklus, kuriuos Viešpats atliko per jį, kol buvo gyvas, Inocentas pirmiau minėtame laiške pasakoja taip: „Vieno kilmingo žmogaus sūnus dėl visą ryklę apėmusio didelio ir baisaus vėžio negalėjo nei kalbėti, nei kvėpuoti. Petras iškėlė į Dievą rankas, peržegnojo jaunuolį, kai šis, paėmęs iš Petro jo apsiaustą, laikė jį, uždėjęs ant sergančios vietos, ir išgydė jį".

Tas pats kilmingas žmogus, vėliau kankinamas stiprių kūno traukulių, manydamas ir bijodamas, kad dėl to jam gresia mirtis, paprašė jam atnešti tą apsiaustą, kurį buvo nuo tada išsaugojęs. Vos tik jis buvo pridėtas jam prie krūtinės, žmogus išvėmė dvigalvį, tankiais plaukais apaugusį kirminą ir visiškai pasveiko[930].

Taip pat vienam jaunuoliui, kuris buvo nebylys, įkišęs į burną pirštą ir atpalaidavęs liežuvį, suteikė kalbos dovaną. Šiuos ir daug kitų stebuklų Dievas teikėsi atlikti per jį, kai šis dar buvo gyvas[931].

O kai Lombardijos provincijoje plito erezijos maras, kuris jau buvo pavojingai užkrėtęs daugybę miestų, popiežius pasiuntė į įvairias Lombardijos sritis Brolių pamokslininkų ordino inkvizitorius, kad šie išnaikintų velnio atneštą marą. O kadangi Milane gyvenusių eretikų buvo ne tik daug, bet taip pat dėl turimos pasaulietinės valdžios jie buvo galingi, gudrūs klastinga iškalba ir kupini velniškos išmonės, popiežius, žinodamas ir suprasdamas, kad Petras yra didžiadvasis žmogus, nedrebąs iš baimės nuo priešų daugybės, be to, regėdamas jo nepaliaujamą narsą, dėl kurios jis nė trupučio nenusileisdavo galingiems priešams, taip pat patyręs jo iškalbingumą, kuriuo lengvai sugriaudavo eretikų apgaules, bei žinodamas, kad jis visapusiškai išmano dievišką išmintį, kurios dėka protingais

svarstymais atremdavo trapius eretikų argumentus, įkurdino jį, tokį atkaklų kovotoją už tikėjimą ir nepailstantį Viešpaties karį, Milano mieste bei grafystėje ir, suteikęs jam visus įgaliojimus, paskyrė jį savo inkvizitoriumi.

Taigi Petras, uoliai vykdydamas jam priskirtas pareigas, visur kur ieškojo eretikų, neduodamas jiems jokios ramybės, bet stebėtinai sutrikdydamas visus, galingai atremdamas juos ir išmintingai įtikindamas taip, kad jie negalėjo atsilaikyti prieš išmintį ir dvasią, kuri kalbėjo per jį. Eretikai, matydami tai ir sielodamiesi dėl to, ėmė tartis su savo šalininkais dėl jo mirties, manydami galėsią ramiai gyventi, jei bus pašalintas toks galingas jų persekiotojas[932]. Taigi, kai bebaimis pamokslininkas, kuris netrukus taps kankiniu, iš Kumų keliavo į Milaną ieškoti eretikų, tos kelionės metu pelnė kankinystės šlovę. Popiežius Inocentas apie tai pasakoja šiais žodžiais: „Petrui keliaujant iš Kumų miesto, kur jis buvo ten gyvenančių savo ordino brolių prioras, į Milaną vykdyti prieš eretikus inkvizicijos, kuri jam buvo patikėta Apaštalų Sosto, tai, kaip jis buvo išpranašavęs viešai sakytame pamoksle, vienas iš eretikų tikinčiųjų, paskatintas jų prašymų ir atlygio, nelemtai užpuola jį, keliaujantį išganingo tikslo keliu. Eretikas metasi prie jo it vilkas prie ėriuko, laukinis – prie ramaus žmogaus, nedorėlis – prie pamaldaus, šėlstantis – prie prielankaus, nesuvaldomas – prie kuklaus, bedievis – prie šventojo ir pradeda antpuolį, vykdo pasikėsinimą, grasina mirtimi; žiauriai kapodamas šventą jo galvą, budelis palieka baisingų žaizdų, pasotina teisiojo krauju kardą, žudo garbingą vyrą, ne bėgantį nuo priešo, bet siūlantį save kaip auką ir kantriai kenčiantį aštrius budelio kirčius, ir jį toje kankinystės vietoje palieka, šventojo sielai ruošiantis kilti į aukštybes. O kankinys, ne dejuojančiu balsu murmėdamas,

bet kantriai viską kęsdamas, patiki savo sielą Viešpačiui tardamas: „Tėve, į tavo rankas aš atiduodu savo dvasią“[933]. – Be to, jis ėmė kalbėti tikėjimo, kurio šaukliu nesiliovė būti netgi tą akimirką, išpažinimą[934]; apie tai vėliau papasakojo ir pats nusikaltėlis, kuris buvo sučiuptas tikinčiųjų, ir vienas brolis dominikonas, kuris buvo Petro palydovas ir kuris, sužeistas to paties žmogžudžio, išgyveno keletą dienų“. – Bet kai Viešpaties kankinys vis dar trūkčiojo, žiaurusis budelis pagriebė peilį ir pervėrė jam šoną[935].

Taigi savo kankinystės dieną Petras tam tikru būdu nusipelnė tapti išpažinėju, kankiniu, pranašu ir mokytoju[936]. Išpažinėju – dėl to, kad net ir kankinamas kuo tviriausiai išpažino Kristaus tikėjimą ir, tą dieną kaip įprastai atlikęs išpažintį, paaukojo Viešpačiui pašlovinimo auką. Kankiniu – dėl to, kad praliejo kraują, idant apgintų tikėjimą. Pranašu – dėl to, kad kai sirgo karštlige, ir jo kelionės bendrai sakė, kad jie neįstengs pasiekti Milano, jis atsakė: „Jei neįstengsime atvykti į brolių namus, galėsime būti priglausti Šventojo Simplicijono bažnyčioje“. Būtent taip ir įvyko. Nes kai buvo nešamas jo šventas kūnas, broliai dėl pernelyg didelės žmonių grūsties negalėjo tą pačią dieną nugabenti jo į namus, bet paguldė Šventojo Simplicijono bažnyčioje, ir ten jis liko tą naktį. Mokytoju – dėl to, kad ir kentėdamas mokė tikrojo tikėjimo, kai aiškiu garsiu balsu kalbėjo tikėjimo išpažinimą[937].

Be to, matyti, kad jo pagarbos verta kančia buvo labai panaši į Viešpaties kančią. Juk Kristus kentėjo už tiesą, kurią skelbė, o Petras – už tikėjimo tiesą, kurią gynė; Kristus kentėjo nuo netikinčios žydų tautos, o Petras – nuo netikinčios eretikų minios; Kristus buvo nukryžiuotas Velykų metu, o Petras tuo pačiu metu patyrė kankinystę; Kristus kentėdamas kalbėjo:

„Tėve, į tavo rankas atiduodu savo dvasią“, o Petras tuos pačius žodžius sušuko žudomas; Kristus už trisdešimt sidabrinių buvo išduotas nukryžiuoti, o Petras už keturiasdešimt Pavijos svarų buvo parduotas nužudyti; Kristus savo kančia atvedė į tikėjimą daugybę žmonių, o Petras savo mirtimi atvertė daugybę eretikų[938].

Nors šis iškilus kovotojas už tikėjimą kuo įnirtingiausiai su šaknimis rovė pražūtingą eretikų mokymą visą savo gyvenimą, po jo mirties jo nuopelnų ir spindinčių stebuklų dėka jis buvo taip išnaikintas, kad daugybė eretikų paliko savo paklydimą ir suskrido į šventosios Bažnyčios prieglobstį, ir Milano miestas bei dvaras, kur vykdavo tiek eretikų susirinkimų, taip apsivalė, kad, vienus išvijus, o kitus atvertus į tikėjimą, nė vienas neišdrįso ten rodytis. Be to, daug jiems priklausiusių didžių ir garsių žmonių įstojo į Brolių pamokslininkų ordiną. Jie iki šiol su stebėtinu įkarščiu persekioja visus eretikus ir jų šalininkus. Taip mūsų Samsonas mirdamas nudėjo daugiau filistinų, negu buvo nužudęs gyvendamas. Taip kviečių grūdas, kuris, nukritęs žemėn, pateko į netikinčiųjų rankas ir mirė jose, išaugo į daugiagrūdę varpą; taip spaustuve suspausta kekė išsiliejo gausiomis sultimis; taip grūstuve sutrintos kvapiosios žolės paskleidė stipresnį kvapą; taip sugrūstas garstyčios grūdelis išliejo savo įvairiopus syvus.

Po garbingo šventojo vyro triumfo Viešpats jį išgarsino daugybe stebuklų. Apie kai kuriuos iš jų popiežius pasakoja sakydamas: „Po jo mirties prie jo garbingo kapo kabantys žibintai daug kartų patys stebuklingai įsižiebė be jokių žmogaus pastangų ir patarnavimo, nes nepaprastai derėjo, kad jam kilniai spindėjus tikėjimo ugnimi ir šviesa, dėl jo įvyktų ypatingas ugnies ir šviesos stebuklas“[939].

Vienas žmogus, valgydamas su kitais, niekino Petro šventumą ir stebuklus. Norėdamas paliudyti, kad tai tiesa, jis paėmė kąsnį, tardamas, kad neįstengs jo praryti, jei nusižengia. Bekalbėdamas tuojau pat pajuto, kad šis taip užstrigo jo gomuryje, jog jis nebegalėjo jo nei išspjauti, nei nuryti. Jis tučtuojau ėmė gailėtis dėl to, ir kai jo veidas jau buvo pakeitęs spalvą, jis, tarsi jusdamas artinantis mirtį, davė sau įžadą, kad daugiau nebepaleis liežuvio tokioms kalboms. Ir akimirksniu išspjovė kąsnį.

Viena vandenlige serganti moteris, padedama savo vyro, nuvyko į jo kančios vietą ir, išliejusi ten savo maldas, tuojau pat visiškai pasveiko.

Šis kankinys išvadavo ilgą laiką demonų apsėstas moteris, padarydamas taip, kad jos išspjautų juos iš kūno su galingu kraujo pliūpsniu, taip pat numalšino karštį ir išgydė daugybę įvairių ligas.

Vienam žmogui jis stebuklingai išgydė kairės rankos pirštą, kuris nuo vočių buvo išvagotas kiaurymių ir persikreipęs[940].

Be to, vienas berniukas, kuris sunkiai krisdamas taip prisiplojo, kad visiškai negalėjo pajudėti ir buvo praradęs pojūčius, ir dėl to žmonės jį apraudojo tarsi mirusį, pridėjus prie jo krūtinės šventu to paties kankinio krauju sudrėkintos žemės, tuojau pat pakilo sveikas[941].

Taip pat viena moteris, kurios kūną uoliai graužd amas naikino ėdrus vėžys, buvo išgydyta, įtrynus jos žaizdas ta pačia žeme. Ir daug kitų, sergančių įvairiomis ligomis ir jo kapą pasiekusių neštuvuose ar kokiomis kitomis priemonėmis, tuojau pat visiškai pasveikę grįžo iš ten be niekieno pagalbos"[942].

Kai popiežius Inocentas IV įrašė šventą Petrą į šventųjų kankinių katalogą, broliai susirinko Milane į kapitulą. Jie

norėjo perkelti jo kūną į aukštesnę vietą, ir, nors kūnas daugiau nei metus buvo išgulėjęs po žeme, jis buvo rastas toks sveikas ir nesuiręs bei neskleidžiantis jokios smarvės, tarsi būtų buvęs palaidotas tą pačią dieną. Taigi broliai su didžia pagarba užnešė jo kūną ant aukštos pakylos šalia aikštės. Ten jis sveikas ir nesuiręs buvo parodytas visiems žmonėms, kurie nuolankiai pagarbino jį[943].

Be pirmiau apsakytų stebuklų, aprašytų popiežiaus laiške, yra žinoma ir daug kitų. Mat virš jo kančios vietos daugybė vienuolių ir kitų žmonių dažnai regėdavo iš dangaus nusileidžiant ir į dangų pakylant šviesulius. Jie liudijo regėję tarp tų šviesulių du brolius pamokslaujančiųjų brolių abitais.

Vienas jaunuolis iš Komo miesto, vardu Guifredas, turėjo švento Petro tunikos audeklo skiautę. Kažkoks eretikas šaipydamasis pasakė jam, kad jis mestų tą skiautę į ugnį, jei tiki, kad Petras yra šventas, ir kad jei ji nesudegtų, Petras, be abejonės, būtų šventas, o jis pats priimtų jo tikėjimą. Guifredas tuojau pat užmetė švento Petro audeklo skiautę ant degančių anglių, tačiau ji atšoko nuo ugnies aukštyn, o paskui pati nusileidusi ant degančių anglių visiškai užgesino jas. Tada tasai bedievis pasakė: „Visiškai taip pat pasielgs ir mano tunikos audeklo skiautė“. Taigi ant atneštų anglių iš vienos pusės buvo uždėta eretiko audeklo skiautė, o iš kitos – švento Petro audeklo skiautė. Eretiko audeklo skiautė, vos pajutusi ugnies kaitrą, tuojau pat visiškai sudegė, o švento Petro audeklo skiautė atsispyrė ugniai ir pačią ugnį užgesino taip, kad nesudegė nė vienas jos plaušelis. Tai išvydęs eretikas grįžo į tiesos kelią ir papasakojo visiems apie šį stebuklą[944].

Florencijoje vienas jaunikaitis, sugadintas ydingo erezijos mokymo, su kitais jaunuoliais stovėjo brolių bažnyčioje

priešais paveikslą, kuriame buvo pavaizduota švento Petro kankinystė. Matydamas žmogžudį, kuris dūrė jam, jaunuolis, pats išsitraukęs iš makšties kardą, tarė: „O kad aš būčiau buvęs ten, tai būčiau dūręs dar smarkiau!" – Vos ištaręs tai, jis prarado žadą. Kai bičiuliai klausinėjo jo, kas jam yra, o jis negalėjo nieko atsakyti, jie parvedė jį namo. Tačiau kai jis kelyje pamatė Šventojo Mykolo bažnyčią, ištrūkęs iš bičiulių rankų, įėjo į ją ir atsiklaupęs iš širdies meldė švento Petro pasigailėti jo, kaip išmanydamas susisaistė įžadu, kad jei būtų išvaduotas, išpažintų savo nuodėmes ir išsižadėtų bet kokios erezijos. Tada tuojau pat atgavo kalbą ir atvykęs į brolių namus išsižadėjo erezijos ir išpažino savo nuodėmes, davęs savo nuodėmklausiui leidimą savo pamoksluose pasakoti apie tai žmonėms. O ir pats per viešą brolių pamokslą pakilęs išpažino tai prieš visą žmonių minią[945].

Vienas laivas, pramuštas didelių jį užliejusių bangų, buvo besudūžtąs vidury jūros. Visus gaubė ūkanotos nakties tamsumos. Jūreiviai meldė įvairių šventųjų pagalbos, bet kai nematė jokio išsigelbėjimo ženklo ir labai baiminosi, kad jiems gresia pavojus, vienas iš jų, genujietis, stojus tylai prakalbo į juos taip: „Broliai, vyrai, nejau negirdėjote, kaip vienas Brolių pamokslininkų ordino brolis, vardu Petras, gindamas katalikų tikėjimą, buvo neseniai eretikų nužudytas, ir Viešpats per jį parodė daug ženklų? Taigi dabar dievobaimingai maldaukime jo globos, nes tikiu, kad nieku būdu neapsigausime dėl savo prašymo". – Visi jam pritarė ir karštomis maldomis šaukėsi švento Petro pagalbos. Taip jiems besimeldžiant, staiga pasirodė laivo nokrėja, prie kurios kabinama burė, visa pilna uždegtų vaško žvakių, kad visos tamsybės buvo išsklaidytos nuostabaus tų žvakių spindesio, o itin ūkanota naktis virto

šviesiausia diena. Pažvelgę jūreiviai išvydo viršum burės stovint kažkokį žmogų su brolių pamokslininkų abitu, dėl kurio niekas neabejojo, jog tai šventas Petras. Taigi jūra tuojau pat nurimo ir stojo didelė ramybė. Kai minėtieji jūreiviai sveiki pasiekė Genują, jie nuėjo į brolių pamokslininkų namus ir, dėkodami Dievui bei šventam Petrui, papasakojo tiems broliams apie visus stebuklingus įvykius[946].

Viena moteris Flandrijoje jau buvo pagimdžiusi tris negyvus kūdikius ir dėl to vyro buvo nekenčiama. Tada ji paprašė švento Petro, kad jis ateitų jai į pagalbą. Kai ji pagimdė ketvirtą kūdikį, jis ir vėl buvo rastas miręs. Paėmusi jį, moteris, iš visos širdies karštai melsdamasi, prašė švento Petro, kad šis padarytų taip, jog jos vaikas atgytų. Vos tik ji baigė maldą, kaipmat atsigavo tas, kuris buvo miręs. Kai vaikas buvo nuneštas pakrikštyti, ir buvo nuspręsta, kad jis bus pavadintas Jonu, kunigas, turėdamas ištarti jo vardą, nežinodamas pavadino jį Petru. Nuo to laiko jis, būdamas atsidavęs šventam Petrui, visada išlaikė šį vardą[947].

Teutonijos provincijoje, Utrechte, moterys, sėdėdamos aikštėje ir verpdamos, pamatė, kaip į brolių pamokslininkų bažnyčią pagerbti švento Petro, kankinio, renkasi didelė žmonių minia, ir ten esantiems ėmė taip kalbėti: „Štai tie pamokslaujantys broliai, jie išmano visus pasipelnymo būdus. Kad galėtų susirinkti didelius pinigus ir pasistatyti erdvius rūmus, jie išrado dar vieną naują kankinį“. Joms kalbant šias ir panašias kalbas, visi siūlai staiga pasruvo krauju, ir pirštai, kuriais jos suko siūlus, tuojau pat susitepė krauju. Tai regėdamos ir stebėdamosi, jos kruopščiai nuvalė pirštus, bijodamos, kad kartais nebūtų įsipjovusios. Tačiau kai išvydo, kad pirštai visiškai sveiki, ir pamatė smarkiai krauju paplūdusį siūlą,

drebėdamos ir gailėdamosi ėmė kalbėti: „Tikrai dėl to, kad paniekinome brangaus kankinio kraują, mums nutiko šis toks nuostabus kraujo stebuklas“. Taigi nubėgusios į brolių namus, jos apsakė viską priorui ir parodė jam krauju pasruvusį siūlą. O prioras, daugelio žmonių raginamas, sušaukė juos šventiniam pamokslui ir visų akivaizdoje papasakojo, kas nutiko minėtosioms moterims, bei parodė visiems patį sukruvintą siūlą. Tada vienas gramatikos mokytojas, kuris klausėsi pamokslo, ėmė smarkiai šaipytis iš šio įvykio ir taip kalbėti šalia esantiems: „Tik pažiūrėkite, kaip tie broliai apgauna neišmanėlių širdis. Mat jie susimokė su kai kuriomis savo bičiulių žmonelėmis, kad jos išteptų tą siūlą kokiu krauju ir pasakotų, jog tai nutiko per stebuklą“. Taip kalbėdamas jis tuojau pat susilaukė dieviškos bausmės. Visiems regint, jį ėmė purtyti toks stiprus karštis, kad jis iš pamokslo draugų buvo nuneštas į savo namus. Bet kadangi karštis smarkiai kilo ir jis baiminosi, kad mirtis nebetoli, paprašė pakviesti minėtąjį priorą. Išpažinęs Dievui ir šventajam Petrui savo kaltę, jis minėtojo prioro akivaizdoje davė įžadą, kad jei jo nuopelnų dėka atgautų sveikatą, visada jį ypač gerbtų ir nebepaleistų liežuvio tokioms kalboms. Ir štai stebuklas! – Vos davęs minėtąjį įžadą, jis visiškai pasveiko[948].

Kartą, kai anksčiau minėto vienuolyno subprioras gabeno laivu kažkokius ypatingai gražius ir didelius akmenis, netikėtai laivas prie kranto įstrigo taip, kad jo nieku būdu nebuvo įmanoma pajudinti. Išlipę jūreiviai visi kartu draugiškai stūmė jį, tačiau jo pajudinti niekaip neįstengė. Kai jie jau manė, kad neteko laivo, minėtas subprioras, visus kitus paleidęs, pridėjo prie laivo ranką ir, lengvai jį stumtelėjęs, pasakė: „Švento Petro kankinio, kurio garbei gabename šiuos akmenis, vardu,

plauk!“ Laivas tuojau pat kuo greičiausiai pajudėjo ir sveikas nutolo nuo kranto. Jūreiviai, sulipę į jį, visi sveiki ir linksmi grįžo namo[949].

Prancūzijos provincijoje, Sanso mieste, viena mergaitė, įkritusi į sraunų vandenį ir ilgą laiką jame išbuvusi, buvo ištraukta iš upės negyva. Jos mirties priežastys buvo keturios, tai yra: ilgas laiko tarpas, kūno sustingimas, šaltis ir tamsa. Kažkokių žmonių ji buvo nunešta į brolių bažnyčią. Kai šie žmonės pavedė ją švento Petro globai, ji tuojau pat atsigavo ir pasveiko[950].

Brolis Jonas Polonas[951] Bolonijoje kamavosi nuo karštligės ir švento Petro, kankinio, šventės dieną turėjo sakyti pamokslą dvasininkams. Naktį prieš šventę laukdamas priepuolio (tokia buvo įprasta ligos eiga), jis ėmė labai baimintis, kad nebepasakys jam paskirto pamokslo. Taigi kreipęsis į šventą Petrą pagalbos, jis pamaldžiai priėjo prie jo altoriaus, melsdamas, kad jam būtų pagelbėta už nuopelnus to, kurio šlovę jis turėjo skelbti. Ir atsitiko taip, kad tą naktį karštis visiškai atslūgo ir vėliau niekada jo nebeužpuolė[952].

Viena kilminga moteris, vardu Džirolda, Jokūbo iš Valezanos žmona, keturiolika metų buvusi apsėsta piktųjų dvasių, atėjo pas vieną kunigą ir pasakė: „Aš esu apsėsta velnio, ir man ramybės neduoda piktoji dvasia“. – Kunigas išsigando, greitomis pasišalino, nuėjo į zakristiją ir, po kapa paslėpęs knygą, kurioje buvo egzorcizmo apeigos, bei stulą, su tinkama draugija grįžo pas moterį. Vos tik jį išvydusi, ši pasakė: „Baisiausiasis niekše, kur tu ėjai? Ką ten atsinešei, paslėpęs po stula?“ – Kai kunigas atliko egzorcizmo apeigas, bet nė kiek nepagydė jos, ji atėjo pas šventąjį Petrą, kai šis dar buvo gyvas, prašydama, kad jis padėtų jai. Petras pranašo balsu atsakė jai: „Pasitikėk, dukra, kad neprarastum vilties, nes, nors dabar negaliu padaryti to, ko prašai, bet

ateis laikas, kai tai, ko iš manęs nori, visa gausi". – Taip ir įvyko. Mat po jo kankinystės minėtoji moteris, atėjusi prie jo kapo, buvo visiškai išvaduota iš demono kankinimų[953].

Vienai moteriai iš Koriongo, Milano diecezijos, vardu Eufemija, demonai septynerius metus nedavė ramybės, bet kai ji buvo atvesta prie švento Petro kapo, demonai ėmė ją kankinti dar labiau ir jos lūpomis visiems girdintiems šaukti: „Marijute, Marijute! Petriuk, Petriuk!" – Tada demonai išeidami paliko ją it mirusią, tačiau netrukus ji pakilo visiškai pasveikusi. Moteris tvirtino, kad demonai ją labiau kankindavo sekmadieniais ir švenčių dienomis, o labiausiai tada, kai būdavo laikomos Mišios[954].

Viena moteris iš Berenjo, vardu Verbona, septynerius metus buvo kankinama demonų. Kai ji buvo atvesta prie švento Petro kapo, ją vargiai galėjo išlaikyti daugybė vyrų. Tarp jų buvo vienas patiklus eretikas iš Ladriano, vardu Konradas, kuris buvo atvykęs čia tam, kad pasišaipytų iš švento Petro stebuklų. Kai jis kartu su kitais laikė minėtą moterį, demonai moters lūpomis pasakė jam: „Kodėl laikai mus, argi nesi mūsiškis? Argi nenuvedėme tavęs į vieną tokią vietą ir tu neįvykdei ten vienos tokios žmogžudystės? Argi neatvedėme tavęs į tokią ir tokią vietą ir tu nepadarei ten tokios ir tokios niekšybės?" – Kadangi jie vardijo jam daugybę nuodėmių, kurių nė vienas kitas, išskyrus jį patį, nežinojo, jis baisingai išsigando. Tuojau pat demonai, nudyrę moters kaklą ir krūtinę ir išėję iš jos, paliko ją leisgyvę, tačiau netrukus ji pakilo visiškai pasveikusi. O minėtasis Konradas, regėdamas tai ir stebėdamasis dėl to, atsivertė į katalikų tikėjimą[955].

Vyras, vardu Opizas, patiklus eretikas, dėl vienos savo giminaitės eretikės atvyko į brolių bažnyčią. Eidamas prie

švento Petro kapo, jis pamatė du sidabrinius ir, imdamas juos, pasakė: „Smagu bus juos pragerti“. – Tuojau pat vyras ėmė visas drebėti ir niekaip nebegalėjo pajudėti iš tos vietos. Išsigandęs jis tučtuojau padėjo minėtus sidabrinius į jų vietą ir taip iš ten išėjo. O regėdamas švento Petro galią, atsisakė erezijos ir atsivertė į katalikų tikėjimą[956].

Vokietijoje, Konstanco diecezijoje, Šventojo Siksto ordino Otenbacho vienuolyne, gyveno tokia vienuolė, kuri ilgiau nei metus kentė baisią kelio podagrą ir jokiais vaistais negalėjo nuo jos išsigydyti. Kadangi ji savo jėgomis švento Petro kapo aplankyti negalėjo, nes laikėsi klusnumo įžado ir buvo kankinama sunkios ligos, sugalvojo pasiekti minėtą kapą bent jau dvasios keliu ir aplankyti jį uoliu maldingumu. Sužinojusi, kad iš tos vietos Milanas galėtų būti pasiektas per keturiolika pratybų dienų, ji kasdien už kiekvieną kelionės dieną šventojo Petro garbei ėmė kalbėti po šimtą „Tėve mūsų“. Nuostabus dalykas! Kai ji ėmė tokiu būdu atlikinėti šias dvasines pratybas, po truputį ėmė jaustis vis geriau ir geriau. Įveikusi paskutinę atkarpą ir dvasios keliu pasiekusi kapą, ji atsiklaupė ir su didžiausiu maldingumu perskaitė visą psalmyną taip, tarsi iš tiesų būtų prieš tą kapą stovėjusi. Baigusi jį, vienuolė pasijuto tiek įveikusi ligą, kad mažai bejuto skausmą. O grįždama lygiai taip pat, kaip buvo atėjusi, pirmiau, nei atliko visas pratybas, visiškai pasveiko[957].

Vienas vyras iš Kanapičio, šalia Madzačio Vilos, vardu Rufinas, labai rimtai susirgo. Mat iš apatinėje priekinėje kūno dalyje trūkusios venos kraujas nepaliaujamas liejosi taip, kad jis nė iš vieno gydytojo nebegalėjo susilaukti bent kokios pagalbos. Po to, kai kraujas be paliovos liejosi šešias dienas ir naktis, jis pamaldžiai kreipėsi į šventąjį Petrą pagalbos ir buvo

taip greitai išgydytas, kad išsakytos maldos ir pagijimo laikas beveik sutapo. Užmigęs Rufinas išvydo kažkokį brolį su Brolių pamokslininkų ordino abitu, stambaus sudėjimo ir nudegusį, kurį manė esant šventojo Petro, kankinio, bendru, nes jis ištries buvo tokio stoto. Brolis ištiesė į jį rankas, pilnas kraujo su kažkokiu malonaus kvapo aliejumi, tardamas: „Kraujas vis dar tebėra šviežias. Tad eik prie šviežio švento Petro kraujo". – Nubudęs Rufinas ėmė lankyti švento Petro kapą.

Grafienės iš Mazino pilies, Ivrea diecezijos, buvo ypatingai atsidavusios šventam Petrui ir pasninkaudavo jo šventės išvakarėse. Kai jos atėjo į savo bažnyčią dalyvauti vakarinėse pamaldose, viena iš jų priešais Apaštalo švento Petro altorių pastatė žvakę, kad sudegintų ją kankinio švento Petro garbei. Joms grįžus į namus, kunigas, paskatintas šykštumo, papūtė į tą žvakę ir ją užgesino, tačiau šviesa tuojau vėl suspindo ir ją iš naujo uždegė. Kunigas norėjo užgesinti ją antrą ir trečią kartą, tačiau šviesa suspįsdavo kaip anksčiau. Susierzinęs jis įėjo į chorą[958] ir priešais didįjį altorių rado kitą žvakę, kurią švento Petro garbei buvo pastatęs klierikas, taip pat pasninkaudavęs jo šventės išvakarėse. Kunigas du kartus norėjo užgesinti ir ją, tačiau neįstengė. Tai regėdamas, klierikas supykęs pasakė: „Velnie, ar nematai aiškaus stebuklo, kad šventas Petras nenori, jog užgesintum jo žvakę?" – Taigi išsigandę ir stebėdamiesi, kunigas ir klierikas užlipo į pilį ir papasakojo visiems apie minėtą stebuklą.

Vienas vyras iš Medos, vardu Roba, žaisdamas pralošė viską iki pat drabužių. Vėlai vakare jis grįžo su degančiu žibintu namo ir atsigulė į savo lovą. Matydamas save su prastais skarmalais ir galvodamas apie tai, kiek daug neteko, iš didelės nevilties jis ėmė šauktis demonų ir nešvankiais žodžiais jiems pirštis. Tuojau pat prisistatė trys demonai, kurie, šveitę degantį

žibintą ant stogo, sugriebė jį už sprando ir ėmė taip stipriai smaugti, kad jis nieku būdu negalėjo kalbėti. Jiems jį baisiai bekankinant, apatinėje namo dalyje buvę žmonės užlipo pas jį ir pasiteiravo: „Ką ten veiki, Roba?“ – Demonai atsakė jiems: „Eikite sau ramūs ir gulkitės į savo lovas“. – Žmonės, manydami, kad tai to vyro balsas, sugrįžo atgal. Jiems besileidžiant, demonai dar stipriau ėmė kankinti tą vyrą. Supratę tai, žmonės nedelsdami pakvietė kunigą, ir kai jis švento Petro vardu prisaikdino demonus išeiti, du iš jų tuojau pat pasitraukė. Kitą dieną vyras buvo nuvestas prie švento Petro kapo. Priėjęs prie jo, brolis Vilhelmas iš Verčelio ėmė priekaištauti demonui, o šis, kreipęsis į brolį, kurio niekada anksčiau nebuvo matęs, vardu, pasakė: „Broli Vilhelmai, niekada dėl tavęs neišeisiu, nes tai mūsų žmogus, dirbęs mūsų darbus“. – Kai brolis paklausė jo, kuo jis vardu, demonas atsakė: „Mano vardas Balzefas“. – Kai jis švento Petro vardu buvo prisaikdintas pasitraukti, tai, bloškęs Robą žemėn, tuojau pat pasitraukė. O Robas paliko visiškai sveikas ir atliko išganingą atgailą[959].

Kai vienas eretikas, kuris buvo itin aršus ginčininkas ir pasižymėjo išskirtine iškalba, ginčydamasis su šventu Petru šiam dar gyvam esant gudriai bei sumaniai išdėstė savo klaidingus teiginius ir įžūliai vertė jį atsakyti į iškeltas prielaidas, Petras, norėdamas pasvarstyti, nuėjo į netoliese esantį oratorijų, su ašaromis melsdamas Dievą apginti savo tikėjimo bylą ir pasipūtusį kalbėtoją arba atvesti į tikėjimo tiesą, arba nubausti, atimant kalbą, kad per ją vėl nesipuikuotų prieš tikėjimo tiesą. Grįžęs pas eretiką Petras visų akivaizdoje atvirai pasakė, kad šis dar kartą išdėstytų savo priežastis. Tačiau eretikas buvo netekęs žado ir niekaip neįstengė ištarti nė vieno žodžio. Tada eretikai sumišę išsiskirstė, o katalikai padėkojo Dievui[960].

Kai Petras, dar būdamas gyvas, Verbų sekmadienį sakė pamokslą Milane, ir ten buvo milžiniška vyrų ir moterų minia, jis viešai ir garsiai pasakė: „Tikrai žinau, kad eretikai aptarinėja mano mirtį taip, kad už ją jau pinigai yra atidėti. Bet tegul jie daro, ką tik gali, nes miręs juos persekiosiu stipriau negu dabar – gyvas". Aišku, kad taip ir įvyko[961].

Florencijoje, Ripulų[962] vienuolyje, vienuolė, melsdamasi tą dieną, kurią šventas Petras patyrė mirtį, išvydo Švenčiausiąją Mergelę, sėdinčią šlovėje iškiliame soste, ir du Brolių pamokslininkų ordino brolius, kylančius į dangų ir atsistojančius šalia jos iš abiejų pusių. Kai vienuolė paklausė, kas jie esą, išgirdo balsą, sakantį jai: „Tai brolis Petras, kuris kyla Dievo akivaizdon šlovingas tarsi kvapnus aromatas". Buvo aiškiai nustatyta, kad Petras mirė tą pačią dieną, kurią minėta vienuolė patyrė regėjimą. Tada ji, kadangi sunkiai ir ilgai sirgo, ėmė su visokeriopu atsidavimu melstis šventam Petrui ir tuojau pat visiškai pasveiko[963].

Vienas mokinys, grįždamas iš Magelonos į Monpeljė, šoktelėjo ir taip pasitempė kirkšnį, kad buvo kankinamas baisaus skausmo ir negalėjo žengti žingsnio. Kadangi jis kažkada buvo girdėjęs pasakojant apie vieną moterį, kuri pasveiko, pridėjusi prie vėžio išėstos vietos švento Petro krauju apšlakstytos žemės, tai pasakė: „Viešpatie Dieve, aš neturiu tos žemės, bet tu, kuris už švento Petro nuopelnus suteikei tokios galios tai žemei, gali suteikti jos ir šiai". – Tada paėmė žemės, peržegnojo, šaukdamasis kankinio, uždėjo jos ant skaudamos vietos ir tuojau pat išgijo[964].

1259 metais Kompostelos mieste buvo toks vyras, vardu Benediktas. Jo blauzdos buvo ištinusios tarsi odos maišai, pilvas išsipūtęs it nėščios moters, veidas pasibaisėtinas nuo smarkaus

paburkimo, o visas kūnas taip sutinęs, kad vyras atrodė nelyginant kokia pabaisa. Kai jis, vos besilaikydamas už lazdos, paprašė vienos kilmingos moters išmaldos, ši atsakė: „Tau duobės reikėtų labiau nei kokio maisto, tačiau paklausyk mano patarimo: keliauk į brolių pamokslininkų namus ir, išpažinęs savo nuodėmes, šaukis šventojo Petro globos“. – Kai jis iš ryto nuėjo į brolių namus ir rado bažnyčios duris užrakintas, atsigulė prie vartų ir užmigo. Ir štai pasirodė garbingas žmogus brolių pamokslininkų abitu ir, pridengęs jį apsiaustu, įsivedė į bažnyčią. Nubudęs jis pamatė esąs bažnyčioje ir pajuto, kad yra visiškai sveikas. Kai žmonės pamatė taip greitai išgijusį veik mirusį žmogų, daugeliui tai sukėlė nuostabą bei apstulbimą[965].

LXII. APIE ŠVENTĄ PILYPĄ, APAŠTALĄ

APIE VARDĄ – Pilypas reiškia „žibinto burna“ arba „rankų burna“[966]; arba jį kildiname nuo žodžių *philos*, kuris reiškia „meilė“, ir *yper*, kuris reiškia „viršum“, – tarsi būtų aukštybių mylėtojas. Jis vadinamas žibinto burna dėl savo šviesaus pamokslavimo, rankų burna – dėl nepaliaujamos veiklos, o aukštybių mylėtoju dėl dangiškos kontempliacijos.

APIE ŠVENTĄ PILYPĄ, APAŠTALĄ LXII – Apaštalas Pilypas, dvidešimt metų pamokslavęs Skitijoje, buvo sučiuptas pagonių ir jų verčiamas aukoti Marso statulai[967]. Staiga iš po pjedestalo išlindo milžiniškas slibinas, kuris nužudė žynio sūnų, atsakingą už aukojimui skirtą ugnį, ir nudėjo du tribūnus, kurių padėjėjai laikė Pilypą, sukaustytą grandinėmis, o kitus taip apnuodijo savo iškvepiamu dvoku, kad visi susirgo. Pilypas pasakė: „Tikėkite manimi ir sudaužykite šią statulą, o jos vietoje garbinkite

Viešpaties kryžių, kad jūsų ligoniai pasveiktų, o mirusieji prisikeltų". –Tie, kurie kankinosi, šaukė: „Tik padaryk taip, kad mes išgytume, ir tuojau pat sudaužysime šį Marsą". – Tada Pilypas liepė slibinui pasitraukti į dykumą, kad niekam niekuo nebepakenktų. Šis tuoj pat pasitraukė ir daugiau nebepasirodė. Tada Pilypas visus išgydė, o tiems trims mirusiems išmeldė gyvybės dovaną. Taip visiems įtikėjus, jis vienerius metus jiems pamokslavo ir, paskyręs jiems kunigus bei diakonus, atvyko į Azijos miestą Hierapolį ir ten numalšino ebionitų, mokiusių, kad Kristus prisiėmė tik tariamą kūną, ereziją. Kartu su juo buvo dvi labai šventos mergelės, per kurias Viešpats į tikėjimą atvertė daugybę žmonių.

Septintą dieną prieš savo mirtį Pilypas sušaukė visus vyskupus bei kunigus ir pasakė jiems: „Viešpats suteikė man šias septynias dienas, kad duočiau jums patarimų". Jam tada buvo aštuoniasdešimt septyneri metai. Po to pagonys sučiupo jį ir prikalė prie kryžiaus kaip Mokytoją, kurį jis skelbė, ir taip Pilypas iškeliavo pas Viešpatį bei laimingai baigė savo gyvenimą. Šalia jo buvo palaidotos dvi jo dukterys, viena iš dešinės, o kita iš kairės.

Apie šį Pilypą Izidorius knygoje *Apie šventųjų gyvenimą, gimimą ir mirtį* rašo taip[968]: „Pilypas skelbia galams Kristų; barbarų gentis ir kaimynines tamsybes, besišliejančias prie patvinusio vandenyno, atveda į žinojimo šviesą ir tikėjimo uostą. Hierapolyje, Frygijos provincijos mieste, jis, nukryžiuotas ir užmėtytas akmenimis, miršta ir kartu su savo dukterimis ten ilsisi". Taip rašo Izidorius.

Apie Pilypą, kuris buvo vienas iš septynių diakonų, šventas Jeronimas *Kankinių kalendoriuje* rašo, kad liepos aštuntą dieną jis, būdamas garsus ženklais ir stebuklais, atgulė poilsio

Cezarėjoje. Prie jo palaidotos trys jo dukterys[969], nes ketvirtoji ilsisi Efese. Tačiau pirmasis Pilypas skiriasi nuo šio, nes anas buvo apaštalas, o šis – diakonas; anas ilsisi Hierapolyje, o šis – Cezarėjoje; anas turėjo dvi dukteris pranašes, o šis – keturias, nors atrodo, kad *Bažnyčios istorijoje* teigiama, jog apaštalas Pilypas buvo tas, kuris turėjo keturias dukteris pranašes, bet šiuo klausimu reikia labiau tikėti šventu Jeronimu[970].

LXIII. APIE ŠVENTĄ JOKŪBĄ, APAŠTALĄ

APIE VARDĄ – Jokūbas reiškia kojos pakišėją arba pakišantį koją skubančiam, arba ruošiantį[971]. Arba Jokūbas kilęs nuo žodžių *ia*, kuris reiškia dievą, ir *cobar*, kuris reiškia naštą arba svorį. Arba Jokūbas skamba kaip Jakopas nuo žodžių *iaculum* (ietis) ir *cope*, kuris reiškia kirtimą, tai yra „pakirstas iečių". Taigi jis vadinamas pasaulio kojos pakišėju dėl savo paniekos jam, pakišančiu koją skubančiam velniui, ruošiančiu savo kūną visokiam geram darbui. Blogos aistros, kaip teigia Grigalius Nysietis, mumyse gyvuoja dėl trijų priežasčių: dėl blogo auklėjimo arba elgesio, dėl blogų kūno įpročių, dėl neišmanymo ydos[972]. O išgydomos, kaip jis sako, gerais papročiais, geru lavinimu ir doktrinos mokymusi. Taip šventasis Jokūbas gydė, ir todėl jo kūnas buvo paruoštas visokiems geriems darbams. Taip pat jis vadinamas dievišku svoriu dėl savo papročių svarumo ir pakirstu iečių dėl kankinystės.

APIE ŠVENTĄ JOKŪBĄ, APAŠTALĄ LXIII – Apaštalas Jokūbas vadinamas Alfiejaus Jokūbu, tai yra Alfiejaus sūnumi Jokūbu, Viešpaties broliu, Jokūbu Jaunesniuoju ir Jokūbu Teisinguoju[973]. Alfiejaus Jokūbu jis vadinamas ne tik pagal kūną, bet ir pagal

vardo aiškinimą: Alfiejus reiškia mokytą ar pamokymą, ar bėglį, ar tūkstantąjį. Taigi jis vadinamas Alfiejaus Jokūbu todėl, kad buvo mokytas dėl žinojimo įkvėpimo, buvo pamokymas dėl kitų mokymo, buvo bėglys nuo pasaulio dėl jo niekinimo ir tūkstantasis, nes buvo pagarsėjęs savo nusižeminimu.

Viešpaties broliu jis vadinamas todėl, kad buvo sakoma Jokūbą buvus tokį panašų į Jį, jog daugelis matydami juos susipainiodavo. Todėl kai žydai atėjo suimti Kristaus, kad iš netyčių vietoj Kristaus nesuimtų Jokūbo, Judas, kuris Kristų labai gerai skyrė nuo Jokūbo, nes artimai bendravo, davė jiems ženklą pabučiuodamas Kristų. Tai taip pat paliudija Ignotas laiške evangelistui Jonui šiais žodžiais[974]: „Jei man galima, noriu atvykti pas tave, į Jeruzalės kraštą, kad pamatyčiau tą pagarbos vertą Jokūbą, vadinamą Teisinguoju, kuris, kaip pasakojama, labai panašus į Kristų savo išvaizda, gyvenimu ir elgsena, tarsi jis būtų tų pačių įsčių brolis dvynys. Sako, kad jei išvysiu jį, visuose jo kūno bruožuose regėsiu patį Kristų".

Arba dar Viešpaties broliu jis vadinamas todėl, kad Kristus ir Jokūbas, kurie buvo kilę iš dviejų seserų, taip pat buvo kilę, kaip buvo galvojama, iš dviejų brolių, tai yra Juozapo ir Kleopo. Jis vadinamas Viešpaties broliu ne todėl, kad būtų buvęs Juozapo, Marijos vyro, bet kitos jo žmonos, sūnus, kaip kai kurie norėjo teigti, bet todėl, kad buvo Marijos, Kleopo dukters, sūnus[975]. Mat Kleopas buvo Juozapo brolis, nors mokytojas Jonas Beletas teigia, kad Alfiejus, Jokūbo tėvas, buvo Juozapo, Marijos vyro, brolis. Netikima, kad tai tiesa[976]. O žydai broliais vadindavo tuos, kurie iš abiejų pusių buvo susiję kraujo ryšiais. Arba dar Viešpaties broliu jis vadinamas dėl savo šventumo išimtinumo ir išskirtinumo, dėl kurių jis pirma kitų apaštalų buvo paskirtas Jeruzalės vyskupu.

Be to, jis vadinamas Jokūbu Jaunesniuoju, skirtingai nuo Jokūbo, Zebediejaus sūnaus. Mat nors jis buvo gimęs anksčiau už Jokūbą, Zebediejaus sūnų, pašaukimu buvo paskesnis. Pagal tai daugumoje religinių bendruomenių laikomasi papročio, kad tas, kuris pirmas įstoja į jas, vadinamas vyresniuoju, o tas, kuris vėliau – jaunesniuoju, nors pastarasis yra senesnis amžiumi arba vertesnis šventumu.

Be to, jis vadinamas Jokūbu Teisinguoju dėl savo išskirtinio šventumo. Mat, pasak švento Jeronimo, jis išsiskyrė tarp žmonių tokia pagarba ir šventumu, kad jie vienas per kitą troško paliesti jo rūbo kraštą[977]. Dėl to apie jo šventumą Hegesipas, kuris gyveno prie apaštalų, rašo taip (tai papasakota *Bažnyčios istorijoje* ir švento Jeronimo paliudyta knygoje *Apie garsius vyrus*[978]): „Viešpaties brolis Jokūbas, kuris visų buvo vadinamas Teisinguoju, paėmė į savo rankas Bažnyčią, vadovaudamas jai nuo Viešpaties laikų iki pat mūsų dienų. Jis buvo šventas nuo pat savo motinos įsčių, negėrė nei vyno, nei alaus, niekada nevalgė mėsos, geležis niekada nepalietė jo galvos, jis niekada nesitrynė aliejumi, niekada nesinaudojo pirtimis, visada vilkėjo drobulę, tai yra lininį rūbą. Melsdamasis jis tiek kartų buvo parklupęs ant kelių, jog atrodė, kad turi ant kelių nuospaudų kaip ant kulnų. Dėl šio nuolatinio ir didžiausio teisingumo jis buvo pavadintas Teisinguoju arba *abba*, kuris reiškia tautos ir teisingumo apsaugą. Jam vieninteliam iš apaštalų dėl jo nepaprasto šventumo buvo leidžiama įeiti į *sancta sanctorum*[979]“. Taip pasakoja Hegesipas. – Ir ne aukoti, o melstis.

Be to, sakoma, kad jis pirmas iš apaštalų laikė Mišias. Mat dėl jo išskirtinio šventumo apaštalai jam suteikė šią garbę, ir jis po Viešpaties žengimo į dangų pirmasis iš jų Jeruzalėje laikė Mišias – net anksčiau, nei buvo paskirtas vyskupu, nes

Apaštalų darbuose[980] sakoma, kad prieš jo paskyrimą vyskupu mokiniai laikėsi apaštalų mokymo ir dalijosi laužoma duona, o šis veiksmas laikomas Mišių aukojimu. O gal nuomonė, kad jis pirmas laikė Mišias atsirado todėl, kad teigiama, jog jis pirmas jas laikė vilkėdamas popiežiaus rūbais, kaip šiek tiek vėliau Petras pirmas Mišias laikė Antiochijoje, o Morkus – Aleksandrijoje. Jis išsaugojo amžiną skaistybę, kaip paliudija Jeronimas knygoje *Prieš Joviniana*[981].

Viešpačiui mirus šabo išvakarėse, kaip pasakoja Juozapas ir šventas Jeronimas knygoje *Apie žymius vyrus*, Jokūbas davė įžadą nevalgysiąs tol, kol pamatys prisikėlusį iš numirusiųjų Viešpatį[982]. O prisikėlimo dieną – kadangi iki pat tos dienos Jokūbas nebuvo paėmęs nė kąsnio – Viešpats pasirodė jam ir tiems, kurie buvo su juo, ir pasakė: „Padenkite stalą ir padėkite duonos". – Tada, paėmęs duoną, palaimino ją ir davė jos Jokūbui Teisingajam, sakydamas: „Kelkis, mano brolau, valgyk, nes Žmogaus Sūnus prisikėlė iš numirusiųjų".

Septintaisiais savo vyskupavimo metais, apaštalams Velykų dieną susirinkus Jeruzalėje, jis klausinėjo jų, kiek darbų Viešpats atliko per juos tarp žmonių, ir šie pasakojo jam. O kai Jokūbas su kitais apaštalais septynias dienas pamokslavo šventykloje Kajafo ir kai kurių kitų žydų akivaizdoje, ir šie jau beveik buvo benorį pasikrikštyti, staiga vienas žmogus, įžengęs į šventyklą, ėmė šaukti: „Izraelio vyrai, ką jūs darote? Kodėl leidžiatės mulkinami šių žynių?!" – ir taip įaudrino žmones, kad šie norėjo užmėtyti apaštalus akmenimis. Po to jis užlipo ant pakylos, kur Jokūbas sakė pamokslą, ir nustūmė jį žemyn. Nuo to laiko Jokūbas smarkiai šlubavo. Tai šventasis Jokūbas patyrė septintaisiais metais po Viešpaties žengimo į dangų.

Trisdešimtaisiais jo vyskupavimo metais žydai, supratę, kad Pauliaus nužudyti negali, nes jis buvo kreipęsis į cezarį ir nusiųstas į Romą, nukreipė savo tironišką persekiojimą į Jokūbą, ieškodami dingsties susidoroti su juo. Kaip pasakoja minėtas apaštalų amžininkas Hegesipas ir kaip parašyta *Bažnyčios istorijoje*, žydai atėjo pas jį ir tarė[983]: „Meldžiame tave, grąžink žmones iš paklydimo, nes jie mano, kad Jėzus yra Kristus. Taigi prašome tavęs Velykų dieną įtikinti dėl Jėzaus visus susirinkusius. O mes visi paklusime tau ir kartu su tauta liudysime, kad esi teisingas ir nešališkas jokio asmens atžvilgiu". – Taigi jie užkėlė jį ant šventyklos kraigo ir, garsiai šaukdami, pasakė: „Teisingiausiasis iš vyrų, kuriam visi privalome paklusti, nes tauta klysta, sekdama paskui Jėzų, kuris buvo nukryžiuotas, pasakyk mums, kaip tau atrodo!" – Tada Jokūbas tvirtu balsu atsakė: „Kodėl klausiate manęs apie Žmogaus Sūnų? Štai Jis sėdi danguje Aukščiausiosios Galybės dešinėje ir ateis gyvųjų ir mirusiųjų teisti!"

Tai girdėdami, krikščionys didžiai nudžiugo ir mielai klausėsi jo, o fariziejai ir Įstatymo mokytojai pasakė: „Blogai padarėme, parūpindami Jėzui tokį liudijimą, tačiau užlipkime ir nuverskime jį žemyn, kad kiti išsigąstų ir nedrįstų juo tikėti!" – Ir visi vienu kartu garsiai sušuko: „Oi, oi, ir Teisingasis suklydo!"

Taigi jie užlipo ir nustūmė jį. Jokūbui nukritus, jie užmėtė jį akmenimis, sakydami: „Užmuškime Jokūbą Teisingąjį akmenimis". – Tačiau numestas Jokūbas ne tik negalėjo mirti, bet atsigręžęs ir atsiklaupęs ant kelių kalbėjo: „Prašau, Viešpatie, atleisk jiems, nes jie nežino, ką daro". – Tada vienas iš kunigų, kilęs iš Rahabo vaikų, sušuko: „Prašau susimilti, ką jūs darote? Už jus meldžiasi tas, į kurį jūs mėtote akmenis!" – Tada vienas

iš jų, paėmęs velėjo virptį, stipriai smogė jam per galvą ir ištekino jam smegenis“. – Taip pasakoja Hegesipas. Taip nukankintas Jokūbas iškeliavo pas Viešpatį, valdant Neronui, atėjusiam į valdžią 57 Viešpaties metais. Palaidotas jis buvo tenai pat, prie Šventyklos. O kai tauta norėjo atkeršyti už jo mirtį ir sugauti bei nubausti piktadarius, jie tuojau pat paspruko.

Juozapas sako, kad Jeruzalė žlugo, o žydai išsibarstė dėl nusikalstamos Jokūbo Teisingojo mirties[984]. Tačiau jos sugriovimas įvyko ne tiek dėl Jokūbo nužudymo, kiek ypač dėl Viešpaties mirties, remiantis tuo, ką Viešpats sako: „Nepaliks tavyje akmens ant akmens, nes tu nepažinai savo aplankymo meto“[985].

Kadangi Viešpats netrokšta nusidėjėlio mirties, Jis keturiasdešimt metų laukė jų atgailos, kad jie neturėtų pasiteisinimo, ir kvietė juos atgailai per apaštalus, visų pirma, per Viešpaties brolį Jokūbą, kuris be atvangos tarp jų pamokslavo. Bet kad paraginimais prikviesti jų negalėjo, norėjo bent jau stebuklais įbauginti juos. Mat per tuos keturiasdešimt jiems atgailai skirtų metų, kaip pasakoja Juozapas, buvo parodyta daug stebuklingų ženklų ir stebuklų[986]. Štai viršum miesto pasirodė pakibusi skaisčiai žibanti žvaigždė, visu kuo panaši į kardą, visus metus degusi pragaištingomis ugnimis. Per vieną Neraugintos duonos šventę, devintą valandą vakaro, altorių ir Šventyklą apsupo toks spindesys, kad visi manė, jog stojo šviesiausia diena. Tos pačios šventės metu aukojimui atvesta telyčia patarnautojų rankose staiga atsivedė avelę. Po keleto dienų, prieš pat nusileidžiant saulei, visoje vietovėje buvo matyti dangumi važiuojantys vežimai bei kvadrigos ir su debesimis susimaišančios ginkluotų karių kohortos bei netikėtai atsiradusių pulkų apsupti miestai. Kitą šventinę dieną, kuri vadinama Sekminėmis, kunigai, pagal paprotį nuėję naktį į šventyklą atlikti apeigų, pajuto kažkokį

traškėjimą ir tuojau pat išgirdo balsus sakant[987]: „Išeikime iš šios buveinės“. – Iki karo likus ketveriems metams, vyras, vardu Jėzus, Ananijo sūnus, per Palapinių šventę staiga ėmė šaukti: „Balsas iš rytų, balsas iš vakarų, balsas nuo keturių vėjų, balsas viršum Jeruzalės, viršum šventyklos, balsas viršum jaunikių ir nuotakų, balsas viršum visos tautos!“ – Minėtasis vyras buvo sučiuptas, sumuštas ir nuplaktas, tačiau jis, nieko kito neįstengdamas pasakyti, juo labiau buvo plakamas, juo smarkiau šaukė tą patį. Tada jis buvo nuvestas pas teisėją, jam buvo paskirti baisūs kankinimai. Jis buvo sudraskytas taip, kad matėsi kaulai, tačiau jis neliejo nei ašarų, nei maldavimų, bet beveik pavieniais žodžiais kartojo tą patį kažkaip aimanuodamas ir pridurdamas dar ir tai: „Vargas, vargas Jeruzalei!“ – Taip pasakoja Juozapas. O kadangi žydai nei raginami neatsivertė, nei tokios daugybės stebuklų nebuvo įbauginti, po keturiasdešimties metų Viešpats atvedė į Jeruzalę Vespasianą ir Titą, kurie šį miestą sugriovė iki pamatų.

Kaip pasakojama vienoje istorijoje, kad ir apokrifinėje, jų atvykimo į Jeruzalę priežastis buvo ši[988]. Pilotas, matydamas, kad nuteisė nekaltą Jėzų, ir bijodamas imperatoriaus Tiberijaus nemalonės, pasiuntė pas imperatorių pasiuntinį, vardu Albanas, kad atsiprašytų. Tuo metu Vespasianas Tiberijaus paskyrimu valdė Galatiją. Taigi Piloto pasiuntinys priešingų vėjų buvo nuneštas į Galatiją ir atvestas pas Vespasianą. O ten galiojo toks paprotys, kad kiekvienas, patyręs laivo sudužimą, su turtu būdavo atiduodamas tarnauti valdovui. Kai Vespasianas paklausė jo, kas jis esąs, iš kur atvykęs ir kur keliaująs, jis atsakė: „Esu jeruzalietis, atvykau iš tų kraštų, keliavau į Romą“. – Vespasianas pasakė jam: „Esi iš išminčių žemės, išmanai gydymo meną, esi gydytojas, turi išgydyti mane“. – Mat Vespasiano nosyje nuo

pat vaikystės buvo įsimetę kažkokios rūšies kirminai. Todėl nuo vapsvų[989] jis buvo vadinamas Vespasianu. Tasai vyras atsakė jam: „Viešpatie, gydymo meno neišmanau, todėl negaliu išgydyti tavęs". – Tada Vespasianas pasakė jam: „Jei neišgydysi manęs, nubausiu mirtimi". – Tasai atsakė: „Tas, kuris grąžino šviesą akliesiems, išvarė demonus, prikėlė mirusiuosius, žino, kad gydymo meno neišmanau". – Vespasianas tarė: „Kas yra tas, apie kurį pasakoji tokius didingus dalykus?" – Vyras atsakė: „Jėzus Nazarietis, kurį žydai nužudė iš pavydo". – Tada Vespasianas pasakė: „Tikiu, kad tas, kuris prikėlė mirusiuosius, galės ir mane išvaduoti iš šios ligos". – Taip jam kalbant, vapsvos iškrito iš jo nosies, ir jis tuojau pat pasveiko. Tada apimtas didelio džiaugsmo Vespasianas tarė: „Esu tikras, kad tas, kuris galėjo išgydyti mane, buvo Dievo Sūnus. Taigi, paprašęs imperatoriaus leidimo, keliausiu su ginkluotu būriu į Jeruzalę ir nuo žemės nušluosiu jo išdavikus ir budelius". – O pasiuntiniui Albanui pasakė: „Su mano leidimu grįžk sau sveikas su visu savo turtu namo".

Taigi Vespasianas nuvyko į Romą ir gavo imperatoriaus leidimą sugriauti Judėją ir Jeruzalę. Per ilgus metus jis surinko kariuomenę. Tai vyko imperatoriumi esant Neronui, kai žydai priešinosi imperijai. Dėl to, pasak kronikų, jis tai padarė ne stengdamasis dėl Kristaus, bet todėl, kad jie buvo atsiskyrę nuo romėnų valdžios[990]. Vespasianas su gausia kariuomene atvyko į Jeruzalę ir Velykų dieną tvirtai apgulė ją iš visų pusių ir apsupo nesuskaičiuojamą daugybę šventinę dieną susirinkusių žmonių. Per tam tikrą laiką, prieš Vespasianui atvykstant į Jeruzalę, Šventoji Dvasia ten buvusius tikinčiuosius perspėjo, kad šie keliautų iš ten ir pasitrauktų į miestą už Jordano, vadinamą Pela, idant, šventus žmones išvedus iš miesto, būtų

vietos dangiškam kerštui tiek šventvagiškam miestui, tiek piktadarių tautai.

Visų pirma Vespasianas užpuolė Judėjos miestą, vardu Jonapata, kurioje Juozapas buvo valdovas ir vadas, tačiau Juozapas su savo vyrais drąsiai priešinosi. Pagaliau matydamas, kad miestui gresia žlugimas, Juozapas, pasiėmęs vienuolika žydų, pasitraukė į požemį, kuriame keturias dienas kentę badą žydai, Juozapui nepritariant, norėjo verčiau mirti ten, negu pasiduoti Vespasiano vergystėn, ir troško vienas kitą nužudyti bei savo kraują paaukoti Dievui. Kadangi Juozapas buvo viršesnis už kitus, jie norėjo nužudyti jį pirmą, kad jo pralietas kraujas greičiau numaldytų Dievą; arba, kaip rašoma vienoje kronikoje, jie norėję vienas kitą nužudyti dėl to, kad nepapultų romėnams į rankas.

Juozapas, išmintingas ir nenorintis mirti vyras, padarė save mirties ir aukos teisėju ir liepė jiems po du mesti burtus, kuris turi būti nužudytas anksčiau už kitą. Taigi metant burtus, jis tai vieną, tai kitą siuntė myriop, kol galiausiai atėjo eilė paskutiniam, su kuriuo burtus turėjo mesti Juozapas. Tada Juozapas, ryžtingas ir vikrus žmogus, ištraukė iš jo kardą ir paklausė, ką jis veikiau rinktųsi, tai yra gyvenimą ar mirtį, ir paliepė, kad pasirinktų nedelsdamas. Išsigandęs žmogus atsakė: „Neatsisakau gyventi, jei tavo dėka galiu išsaugoti gyvybę“. – Tada Juozapas slapta pasikalbėjo su vienu artimu Vespasiano, taip pat ir savo žmogumi ir paprašė, kad jam būtų leista gyventi, ir gavo tai, ko prašė. O kai Juozapas buvo atvestas pas Vespasianą, šis pasakė jam: „Būtum nusipelnęs mirties, jei nebūtum buvęs išvaduotas šio žmogaus prašymais“. – Juozapas atsakė: „Jei kas padaryta klaidingai, galima tai paversti kuo geresniu“. – Vespasianas pasakė: „Ką gali padaryti nugalėtasis?“ – Juozapas

atsakė: „Galėsiu padaryti ką nors, jei savo žodžiais paglostysiu tau ausis“. – Vespasianas pasakė: „Tebūnie leista tau kalbėti ir, jei pasakysi ką nors gero, bus ramiai išklausyta“. – Juozapas tarė: „Romos imperatorius mirė, ir senatas imperatoriumi išrinko tave“. – Tada Vespasianas paklausė: „Jei esi pranašas, kodėl neišpranašavai šiam miestui, kad bus pajungtas mano valdžiai?“ – Juozapas atsakė: „Aš pranašavau jiems tai keturiasdešimt dienų“.

Tuo metu atvyksta romėnų pasiuntiniai ir praneša, kad Vespasianas buvo iškeltas imperatoriaus vieton, ir išsiveža jį į Romą. Tai kronikoje paliudija ir Euzebijus, – tai yra kad Juozapas išpranašavo ir imperatoriaus mirtį, ir Vespasiano iškėlimą[991].

Vadovauti Jeruzalės apgulai Vespasianas paliko savo sūnų Titą[992]. Kaip pasakojama toje pačioje apokrifinėje istorijoje, Titas, išgirdęs, kad jo tėvas buvo iškeltas į valdžią, buvo apimtas tokio džiaugsmo ir linksmybės, kad nuo šalčio jį ištiko nervinė įtampa, ir, nusilpus vienai kojai, jis susirgo paralyžiumi. Juozapas, išgirdęs, kad Titas galuojasi nuo ligos, atidžiai tyrinėjo ligos priežastį, ligą ir ligos laiką. Priežastis buvo nežinoma, liga nepažįstama. O dėl laiko sužinojo, kad tai atsitiko, jam išgirdus apie tėvo išrinkimą imperatoriumi. Juozapas, įžvalgus ir išmintingas vyras, iš smulkmenų daug ką suprato ir pagal laiką nustatė ligą bei jos priežastį, žinodamas, kad Titas išseko nuo pernelyg didelio džiaugsmo ir linksmybės. Taigi pastebėjęs, kad priešybės gydomos priešybėmis, ir žinodamas, kad tai, dėl ko aimanuojama iš meilės, dažnai atsisakoma iš skausmo, ėmė klausinėti, ar nėra kokio žmogaus, kuris būtų laikomas bausmės vertu valdovo priešu. Buvo ten vienas vergas, toks atgrasus Titui, kad šis nieku būdu negalėjo žiūrėti į jį smarkiai

nesusijaudindamas ir net nenorėdavo girdėti jo vardo. Taigi Juozapas pasakė Titui: „Jei nori išgyti, svetingai sutik visus, kurie ateis kaip mano palyda“. – Titas atsakė jam: „Kas tik ateis kaip tavo palydovas, bus saugus ir priimtas svetingai“.

Tada Juozapas paliepė tuojau pat surengti pusryčius, savo stalą pastatė priešais Tito stalą, o vergą pasisodino savo dešinėje. Išvydęs jį, Titas sudrebėjo susijaudinęs iš nepasitenkinimo, ir tie kūno nariai, kurie pirma buvo sustingę iš džiaugsmo, užsiliepsnojus įsiūčiui sušilo ir atsileidus nervams išgijo. Po šio įvykio Titas tapo vergui maloningas, o Juozapą padarė savo draugu. O ar reikia pasakoti šią apokrifinę istoriją, tebūnie palikta spręsti skaitytojui.

Taigi, Titui dvejus metus laikant apgultą Jeruzalę, be kitų apgultuosius sunkiai slegiančių nelaimių, juos kankino toks badas, kad tėvai iš vaikų, o vaikai iš tėvų, vyrai iš žmonų, o žmonos iš vyrų plėšė maistą ne tik iš rankų, bet ir iš pačios burnos. Net ir jaunuoliai, kurie dėl amžiaus buvo stipresni, klaidžiodami gatvėmis it šmėklos, krisdavo negyvi iš bado. Tie, kurie laidodavo mirusiuosius, dažnai krisdavo negyvi ant pačių mirusiųjų. Negalėdami pakęsti lavonų dvoko, jie laidodavo juos už valstybines lėšas, tačiau joms pasibaigus ir prisikaupus lavonų, jie mėtė juos nuo miesto sienos žemyn. Kai Titas, vaikštinėdamas aplink, pamatė, kad įdubos pilnos lavonų, ir visas kraštas užnuodytas jų dvoko, iškėlė į dangų rankas ir ašarodamas pasakė: „Dieve, tu matai, kad tai ne mano darbas“. – Mat badas ten buvo toks, kad žmonės valgė savo batus ir jų dirželius.

Be to, viena kilminga ir turtinga moteris, kaip pasakojama *Bažnyčios istorijoje*, plėšikams įsibrovus į jos namus ir viską iš jų ištuštinus taip, kad jai nebeliko ko valgyti, laikydama ant

rankų žindomą kūdikį tarė[993]: „Nelaimingos motinos dar nelaimingesnis sūnau, kam išsaugosiu tave vystant karui, kenčiant badą, vykstant plėšimams? Tad eikš dabar, mano vaike, būk motinos maistu, plėšikų pasiutimu, amžių pasakojimu!“ – Tai pasakiusi, ji papjovė sūnų, iškepė jį, ir, suvalgiusi pusę jo, kitą dalį paslėpė. Ir štai plėšikai, pajutę keptos mėsos kvapą, nedelsdami įsiveržė į namą ir pagrasino jai mirtimi, jei ji neatiduotų mėsos. Tada ji, atidengusi kūdikio dalis, pasakė: „Štai, jums atidėjau geriausią dalį“. – Plėšikus apėmė toks siaubas, kad jie negalėjo net kalbėti. O ji tarė: „Čia yra mano sūnus, tai mano nuodėmė, valgykite ramūs, nes aš pirma valgiau tą, kurį pagimdžiau. Nebūkite dievotesni už motiną arba švelnesni už moteris. O jei jus paveikė gailestis ir jums baisu, aš suvalgysiu visą tą, kurio pusę jau suvalgiau“. – Plėšikai išsigandę pabėgo drebėdami.

Galų gale, antraisiais Vespasiano valdymo metais, Titas užėmė Jeruzalę, nusiaubė ją, sugriovė iki pamatų Šventyklą ir, kaip žydai Kristų už trisdešimt sidabrinių buvo nusipirkę, taip ir jis už vieną sidabrinį pardavė trisdešimt žydų. Kaip pasakoja Juozapas, buvo parduota devyniasdešimt septyni tūkstančiai žydų, o vienuolika šimtų tūkstančių žuvo nuo bado ir kardo[994].

Be to, rašoma, kad įžengęs į Jeruzalę, Titas pamatė kažkokią ypatingai storą sieną ir liepė, kad ji būtų pragręžta[995]. Pragręžus kiaurymę, žmonės viduje rado kažkokį dėl savo išvaizdos ir žilės pagarbos vertą senelį. Šis, paklaustas, kas esąs, atsakė esąs Jokūbas iš Judėjos miesto Arimatėjos ir žydų buvęs ten uždarytas ir užmūrytas todėl, kad palaidojo Jėzų. Ir pridūrė, kad nuo to laiko iki dabar buvo maitinamas dangišku maistu ir stiprinamas dieviška šviesa. O Nikodemo evangelijoje pasakojama,

kad žydams įkalinus jį, Kristus prisikeldamas ištraukė jį iš ten ir atvedė į Arimatėją[996]. Galima sakyti, kad išvestas Juozapas nesiliovė skelbęs Kristų ir žydų dar kartą buvo įkalintas.

Mirus imperatoriui Vespasianui, valdžią perėmė jo sūnus Titas, kuris buvo labai gailestingas ir dosnus[997]. Be to, jis buvo toks geras, kad, kaip kronikoje pasakoja Euzebijus iš Cezarėjos ir kaip paliudija šventas Jeronimas, vieną vakarą prisiminęs, kad tą dieną nebuvo nuveikęs nieko gera arba nebuvo nieko davęs, pasakė[998]: „Draugai mano, vėjais paleidau šią dieną".

Praėjus daug laiko, vieni žydai norėjo atstatyti Jeruzalę ir išėję anksti rytą rado daug iš rasos lašų sudėtų kryžių. Išsigandę jie pabėgo nuo jų, o antrą rytą kiekvienas iš jų, kaip pasakoja kronikoje Miletas, grįždamas rado savo rūbuose įspaustus kraujo kryžius[999]. Siaubingai išsigandę, jie vėl pasileido bėgti, tačiau, grįžę trečią kartą, buvo visiškai sudeginti iš žemės kylančios ugnies liepsnos.

LXIV. APIE ŠVENTO KRYŽIAUS ATRADIMĄ

APIE VARDĄ – Švento Kryžiaus atradimu tai vadinama todėl, kad sakoma, jog tokią dieną buvo atrastas Kryžius. Mat ir anksčiau jį buvo atradę: Adomo sūnus Setas – žemės rojuje, kaip pasakojama toliau; Saliamonas – Libane, Sabos karalienė – Saliamono šventykloje, žydai – tvenkinio vandenyje, o tą dieną Elena – ant Kalvarijos kalno.

APIE ŠVENTO KRYŽIAUS ATRADIMĄ LXIV – Šventas Kryžius buvo rastas daugiau nei du šimtai metų po Viešpaties prisikėlimo[1000]. Nikodemo evangelijoje parašyta, kad kai Adomo jėgos silpo, jo sūnus Setas priėjo prie žemės rojaus vartų ir paprašė gailes-

tingumo alyvos, kad ištrintų ja tėvo kūną ir šis pasveiktų. Jam pasirodęs angelas Mykolas pasakė: „Nesivargink ir neverk, kad gautum gailestingumo medžio alyvos, nes negalėsi gauti jos anksčiau, nei sueis 5500 metų“, – nors manoma, kad nuo Adomo iki Kristaus kančios praėjo tik 5199 metai. Be to, kitur parašyta, kad angelas atnešė jam kažkokią šakelę ir liepė pasodinti ją Libano kalne[1001]. O vienoje graikų istorijoje, kad ir apokrifinėje, parašyta, kad angelas davė jam šaką medžio, prie kurio nusidėjo Adomas, sakydamas, kad, kai medis atneš vaisių, tėvas pasveiks[1002]. Grįžęs ir radęs tėvą mirusį, Setas pasodino tą šaką ant jo kapo. Pasodinta šaka išaugo į didelį medį, kuris gyvavo iki Saliamono laikų. O ar tai tiesa, tebūnie palikta spręsti skaitytojui, nes apie tai neparašyta nė vienoje kronikoje ar autentiškoje istorijoje.

Saliamonas, išvydęs tokį gražų medį, įsakė nukirsti jį ir patalpinti miško rūmuose[1003]. Tačiau, kaip sako Jonas Beletas, niekaip nebuvo galima jo patalpinti, ir nė vienoje vietoje jis nepritiko, nes buvo arba per ilgas, arba pernelyg trumpas[1004]. O kai jį atitinkamai patrumpindavo, atsižvelgdami į jam numatytą vietą, rąstas atrodydavo toks trumpas, kad būdavo laikomas jau visai netinkamu. Todėl pasipiktinę meistrai išpeikė jį ir permetė per kažkokį ežerą, kad einantiems per jį būtų vietoje tilto.

Kai Sabos karalienė atkeliavo pasiklausyti Saliamono išminties ir norėjo persikelti per minėtą ežerą, dvasioje išvydo, kad ant to medžio bus pakabintas pasaulio Išganytojas, ir dėl to nenorėjo per jį žengti, o išsyk jį pagarbino. *Scholastinėje istorijoje* rašoma, kad tą medį Sabos karalienė pamatė miško rūmuose[1005]. Grįžusi namo, ji davusi žinią Saliamonui, kad ant to medžio būsiąs pakabintas tas, dėl kurio mirties bus sugriauta žydų karalystė. Todėl Saliamonas paėmė iš ten tą rąstą

ir liepė jį užkasti giliausiose žemės gelmėse. Vėliau ten buvo įrengtas tvenkinys, vadintas Probatika, kurioje natinėjai, arba subdiakonai, apiplaudavo aukas. Pasakojama, kad ne tik dėl angelo nusileidimo, bet dėl paties medžio galios ten ir vanduo atgydavo, ir ligoniai pasveikdavo. Pasakojama, kad, artėjant Kristaus kančios metui, minėtas medis išplaukė į paviršių. Pamatę žydai jį paėmė ir padirbino iš jo Viešpačiui kryžių.

Kaip teigiama, Kristaus kryžius buvo padarytas iš keturių rūšių medienos, tai yra iš palmės, kipariso, alyvmedžio ir kedro. Todėl sakoma:

> Kryžius iš kedro yra, kipariso, alyvmedžio, palmės.[1006]

Mat kryžių sudarė keturios skirtingos medinės dalys: išilginis stulpas, skersinis, viršuje pridėta lentelė ir trinka, į kurią kryžius buvo įstatytas, arba, kaip nurodo Grigalius Tūrietis, tai buvusi skersinė lenta po Kristaus kojomis, ir kiekviena iš šitų dalių galėjusi būti padirbdinta iš kurios nors minėtos rūšies medžio[1007]. Atrodo, kad apaštalas turi omenyje šią medžių skirtybę, kai sako: „Galėtumėte suvokti kartu su visais šventaisiais, koks yra plotis ir ilgis, ir aukštis, ir gylis"[1008]. Šiuos žodžius iškilus mokytojas šventas Augustinas aiškina taip[1009]: „Tai yra Viešpaties kryžių, kurio plotis yra skersinis, ant kurio ištiesiamos rankos, ilgis – atstumas nuo žemės iki skersinio, čia prikalamas visas kūnas žemiau rankų; aukštis – atstumas skersinio iki viršaus, čia buvo galva; o gylis – kas yra įkalta į žemę ir ko nematyti. Tokiu kryžiaus ženklu apibūdinama visa krikščioniška veikla: daryti gerus darbus Kristuje ir būti jam tvirtai atsidavusiems, tikėtis dangiškų gėrybių ir neteršti sakramentų".

Šis vertingas kryžiaus medis ilgiau nei du šimtus metų išbuvo paslėptas po žeme, kol imperatoriaus Konstantino motina Elena jį surado štai tokiu būdu[1010]. Anuo metu palei Dunojaus upę buvo susibūrusi nesuskaičiuojama daugybė barbarų, norėjusių persikelti per upę ir pajungti savo valdžiai visas žemes iki pat rytų. Kai imperatorius Konstantinas sužinojo apie tai, ten perkėlė karinę stovyklą ir su savo kariuomene įsikūrė prie Dunojaus. Barbarų skaičiui didėjant ir jiems jau keliantis per upę, Konstantiną apėmė didžiulė baimė matant, kad rytojaus dieną priešai su juo susigrums. Kitą naktį jis buvo pažadintas angelo ir paragintas jo pažvelgti į viršų. Nukreipęs akis į dangų, Konstantinas išvydo iš skaisčiausios šviesos sudėtą kryžiaus ženklą, ant kurio aukso raidėmis buvo užrašyta: „In hoc signo uinces"[1011]. Padrąsintas dangiško regėjimo, jis padarė panašų kryžių ir liepė nešti jį savo kariuomenės priešakyje; puolęs priešus, imperatorius privertė juos bėgti ir didelę jų galybę nužudė. Tada Konstantinas sukvietė iš šventyklų visus žynius ir uoliai klausinėjo jų, kokio dievo yra šis ženklas. Jiems atsakius, kad nežino, atvyko kažkokie krikščionys, atskleidė jam švento kryžiaus paslaptį ir išdėstė tikėjimą į Trejybę. Konstantinas visiškai įtikėjo Kristų ir iš popiežiaus Euzebijaus arba, pasak kai kurių knygų, iš Cezarėjos vyskupo priėmė šventą krikštą[1012].

Vis dėlto šiame pasakojime išdėstyta daugybė dalykų, kuriems prieštarauja *Trijų dalių istorija*, *Bažnyčios istorija*, *Švento Silvestro gyvenimas* ir *Romos popiežių darbai*[1013]. Pasak kai kurių autorių, tai nebuvo tas Konstantinas, kurį pakrikštijo ir į tikėjimą atvertė popiežius šventas Silvestras, kaip pažymi kai kurios istorijos; kaip rašoma kai kuriose istorijose, tai buvęs Konstancijus, to Konstantino tėvas. Mat tas Konstantinas kitokiu būdu įtikėjo, kaip pasakojama švento Silvestro istorijoje;

be to, nurodoma, kad jis buvo pakrikštytas ne Euzebijaus, o Silvestro. O mirus Konstancijui, Konstantinas, atmindamas savo tėvo pergalę, kurią pasiekė švento kryžiaus galios dėka, nusiuntė savo motiną Eleną į Jeruzalę surasti to kryžiaus, kaip toliau aprašyta.

Bažnyčios istorijoje pasakojama, kad ši pergalė buvo pasiekta kitaip[1014]. Joje teigiama, kad, kai Maksencijus užpuolė Romos imperiją, imperatorius Konstantinas atvyko susiremti su Maksencijumi prie Malbino tilto. Kadangi jis buvo labai sunerimęs ir dažnai pakeldavo akis į dangų, prašydamas atsiųsti jam pagalbą, tai užmigęs išvydo danguje iš rytų pusės kryžiaus ženklą, spindintį ugnies spindesiu, ir šalia stovinčius angelus, kurie sakė jam: „Konstantinai, su šiuo ženklu laimėsi". Ir, kaip pasakojama *Trijų dalių istorijoje*, Konstantinui besistebint, kas tai galėtų būti, kitą naktį jam pasirodė Kristus su ženklu, kurį jis matė danguje, ir liepė jam padirbdinti to kryžiaus atvaizdus, idant jie jam pagelbėtų mūšiuose[1015]. Tada Konstantinas nudžiugo ir, jau būdamas tikras dėl pergalės, nusipiešė sau ant kaktos kryžiaus ženklą, kurį buvo matęs, karo vėliavas pakeitė kryžiaus ženklais, o pats į dešinę ranką paėmė auksinį kryžių. Po to meldė Viešpaties, kad Jis neleistų sutepti pralietu romėnų krauju jo dešinės rankos, į kurią buvo įduotas išganingas ženklas, bet jam be kraujo praliejimo suteiktų pergalę prieš tironą.

Maksencijus įsakė parengti spąstus: upėje išrikiuoti laivus, o jų paviršiumi nutiesti lygų tiltą. Kai Konstantinas artėjo prie upės, Maksencijus, liepęs kitiems sekti paskui jį, pasitiko jį su nedideliu būriu. Užmiršęs apie savo darbą, jis su keletu kareivių užlipo ant tilto ir, patekęs į spąstus, kuriais norėjo sučiupti Konstantiną, pats nugarmėjo į upės gelmę. O Konstantinas

buvo vieningai visų priimtas kaip imperatorius. Kaip pasakojama vienoje pakankamai autentiškoje istorijoje, jis tada nebuvo tobulai įtikėjęs ir švento krikšto nepriėmė, bet netrukus išvydo tą Petro ir Pauliaus regėjimą ir, per popiežių Silvestrą atgimęs šventame krikšte bei pagijęs nuo raupsų, tuojau pat tobulai įtikėjo Kristų, o tada nusiuntė savo motiną Eleną į Jeruzalę, kad ši ieškotų ten Viešpaties kryžiaus[1016].

Ambraziejaus laiške apie Teodosijaus mirtį ir *Trijų dalių istorijoje* teigiama, kad Konstantinas krikštą priėmė gyvendamas paskutines valandas, o jį atidėliojo, kad galėtų pasikrikštyti Jordano upėje[1017]. Tą patį kronikoje sako ir šventas Jeronimas[1018]. Tačiau yra aišku, kad krikščionimi jis tapo popiežiumi esant Silvestrui. O dėl to, ar jis atidėliojo krikštą, kyla abejonių, todėl abejojama ir švento Silvestro legenda – ir dėl to, ir dėl kitų panašių dalykų. Tad atrodo, kad pasakojimas apie kryžiaus atradimą, kuris yra *Bažnyčios istorijoje* ir kurį taip pat patvirtina kronikos, yra autentiškesnis už tą, kuris skaitomas bažnyčiose. Mat aišku, kad jame yra daug vietų, neatitinkančių tiesos, nebent kartais kas norėtų teigti, kaip nurodyta pirmiau, kad tai buvo ne Konstantinas, o jo tėvas Konstancijus. Tačiau tai neatrodo labai autentiška, nors kai kuriose istorijose iš anapus jūros taip rašoma.

Kai Elena atvyko į Jeruzalę, paliepė visiems žydų išminčiams, kurie tik buvo visame krašte, susirinkti jos akivaizdoje[1019]. Anksčiau toji Elena yra buvusi smuklininkė, tačiau dėl jos grožio Konstancijus ją vedė, kaip šitokiais žodžiais pasakoja šventas Ambraziejus[1020]: „Žmonės tvirtina ją buvus smuklininkę, tačiau ji ištekėjo už Konstancijaus, kuris vėliau gavo karalystę. Geroji smuklininkė – kuri taip uoliai ieškojo Viešpaties prakartėlės; geroji smuklininkė – kuri žinojo apie

smuklininką, išgydžiusį plėšikų sužeisto žmogaus žaizdas; geroji smuklininkė – kuri mieliau visa laikė mėšlu, kad tik nusipelnytų Kristų. Todėl Kristus ją iš mėšlo iškėlė į sostą". – Taip rašo šventas Ambraziejus. O kiti tvirtina, ir, be to, tai pasakojama vienoje pakankamai autentiškoje legendoje, kad toji Elena buvo britų karaliaus Kohelio duktė[1021]. Atvykęs į Britaniją, Konstancijus vedė ją, nes ji buvo vienturtė duktė. Todėl sala po Kohelio mirties atiteko jam. Tai paliudija ir patys britai, nors kitur parašyta, kad ji buvo iš Tryro[1022].

Taigi žydai, didžiai baimindamiesi, klausinėjo vienas kito: „Kaip manote, kodėl karalienė liepė mums pas ją susirinkti?" – Vienas iš jų, vardu Judas, pasakė: „Žinau, kad ji nori sužinoti iš mūsų, kur yra kryžiaus medis, ant kurio Jėzus buvo nukryžiuotas. Tad saugokitės, kad kuris neišdrįstumėte jai pasakyti. Jei ne, būkite visiškai tikri, kad mūsų Įstatymas bus panaikintas, o tėvų papročiai išrauti su šaknimis. Zachiejus, mano senelis, pranašavo mano tėvui Simonui, o mano tėvas mirdamas man pasakė: „Žiūrėk, sūnau, kai bus ieškoma Kristaus kryžiaus, parodyk jį anksčiau nei patirsi kokius nors kankinimus. Mat nuo tada žydų tauta niekur neviešpataus – viešpataus tie, kas garbina Nukryžiuotąjį, nes Jis yra Dievo Sūnus Kristus". – Aš atsakiau jam: „Tėve, jei mūsų tėvai tikrai pripažino, kad Jis Dievo Sūnus, kodėl jie prikalė Jį prie kryžiaus skersinio?" – Jis atsakė: „Viešpats žino, kad aš niekada nepritariau jų sumanymui, bet dažnai prieštaraudavau jiems. O kadangi Jis priekaištavo fariziejams dėl jų ydų, jie liepė Jį nukryžiuoti. Bet Jis trečią dieną prisikėlė ir, regint mokiniams, įžengė į dangų. Jį įtikėjo tavo brolis Steponas, kurį proto netekę žydai užmėtė akmenimis. Tad saugokis, sūnau, kad nedrįstum piktžodžiauti prieš Jį arba prieš Jo mokinius". – Tačiau neat-

rodo labai tikėtina, kad to Judo tėvas galėjo gyventi Kristaus kančios laiku, nes nuo Kristaus kančios iki Elenos, prie kurios gyveno Judas, praėjo daugiau negu du šimtai septyniasdešimt metų – nebent tuo būtų norima pasakyti, kad tada žmonės gyvendavo ilgiau negu dabar.

Taigi žydai pasakė Judui: „Niekada nesame girdėję tokių dalykų, tačiau jei karalienė paklaus apie tai, saugokis, kad nė trupučio neprasitartum jai apie tai". – Kai jie stojo prieš karalienę, ir ši paklausė jų apie vietą, kur Viešpats buvo nukryžiuotas, o jie nieku būdu nenorėjo jos nurodyti, karalienė liepė visus juos sudeginti. Išsigandę jie parodė į Judą, sakydami: „Valdove, šis teisingo žmogaus ir pranašo sūnus puikiai išmano Įstatymą ir nurodys tau viską, ko paklausi apie tai". – Tada ji, visus paleidusi, Judą sulaikė ir jam tarė: „Tau siūloma mirtis arba gyvenimas. Pasirink, ko labiau nori. Taigi, parodyk man vietą, kuri vadinama Golgota, kur Viešpats buvo nukryžiuotas, kad galėčiau rasti Jo kryžių". – Judas atsakė: „Kaip galiu žinoti tą vietą, kai praėjo daugiau nei du šimtai metų ir manęs tuo metu visai nebuvo gimusio?" – Karalienė pasakė: „Nukryžiuotojo vardan mirsi per mane iš bado, jei nepasakysi man tiesos". – Ji liepė įmesti jį į sausą šulinį ir kankinti badu. Kai Judas išbuvo ten be maisto šešias dienas, septintą dieną pasiprašė ištraukiamas ir pažadėjo parodyti kryžių. Kai ištrauktas jis nuėjo į tą vietą ir ten pasimeldė, žemė toje vietoje tuojau pat sudrebėjo, ir pasklido toks nuostabiai kvapnus dūmas, kad nustebęs Judas suplojo abiem rankomis ir tarė: „Kristau, tu išties esi pasaulio Išganytojas".

Kaip pasakojama *Bažnyčios istorijoje*, toje vietoje buvo Veneros šventykla[1023]. Ją ten buvo pastatęs imperatorius Hadrianas, idant, jei kuris iš krikščionių būtų norėjęs toje vietoje

pagarbinti Kristų, atrodytų, kad garbina Venerą. Todėl ta vieta buvo mažai lankoma ir beveik užmiršta. Karalienė paliepė, kad tą šventyklą iki pamatų sugriautų, bet vietos neapartų. Tada Judas, pasikaišęs drabužius, ėmė drąsiai kasti ir, pakaręs dvidešimt žingsnių, rado paslėptus tris kryžius, kuriuos nedelsdamas nunešė karalienei. Kadangi jie nemokėjo Kristaus kryžiaus atskirti nuo plėšikų kryžių, pastatė juos vidury miesto, laukdami toje vietoje Viešpaties šlovės. Ir štai kai apie devintą valandą prošal buvo nešamas miręs jaunuolis, Judas suturėjo karstą, pridėjo prie mirusiojo pirmą ir antrą kryžius, tačiau šis neprisikėlė. Kai jis pridėjo trečiąjį, velionis tuojau pat atsigavo. *Bažnyčios istorijoje pasakojama*, kad, kai viena įtakinga miesto moteris gulėjo leisgyvė, Jeruzalės vyskupas Makarijus palaikė prie jos pirmą ir antrą kryžius, tačiau nieko neįvyko[1024]. O kai pridėjo trečiąjį, moteris tuojau pat atmerkusi akis pakilo sveika.

Šventas Ambraziejus sako, kad Viešpaties kryžių nuo kitų jis atskyrė iš užrašo, kurį buvo pritvirtinęs Pilotas ir kurį Makarijus ten rado ir perskaitė[1025]. O velnias plūdosi, sakydamas: „Judai, kodėl taip padarei? Pasielgei priešingai nei manasis Judas. Mat anas, mano raginamas, išdavė, o tu, man nepritariant, radai Jėzaus kryžių. Ano dėka aš pelniau daug sielų, o per tave, atrodo, prarasiu pelnytąsias. Ano dėka buvau tautos karalius, o per tave būsiu išvytas iš karalystės. Bet aš atsilyginsiu tau ir sukurstysiu prieš tave kitą karalių, kuris, pametęs Nukryžiuotojo tikėjimą, kankinimais privers tave atsižadėti Nukryžiuotojo!“ – Atrodo, kad tai buvo pasakyta apie Julijoną Apostatą, kuris Judą, tapusį Jeruzalės vyskupu, išsekinęs gausiais kankinimais, padarė Kristaus kankiniu. Na, o Judas, girdėdamas velnią plūstantis, nė kiek neišsigando, bet

nepaliaujamai keikė velnią sakydamas[1026]: „Tepasmerkia tave Kristus prarajose amžinajai ugniai!“

Po to Judas pasikrikštijo, pasivadino Kviriaku ir, mirus jeruzaliečių vyskupui, buvo ten įšventintas į vyskupus. Kadangi šventoji Elena neturėjo Viešpaties vinių, ji paprašė Kviriako, kad jis nueitų į tą vietą ir jų paieškotų. Kai jis nuėjo ten ir pasimeldė Viešpačiui, žemėje tuojau pat pasirodė auksu spindinčios vinys; paėmęs jas, jis atidavė karalienei. O ši, atsiklaupusi ant žemės ir nulenkusi galvą, kuo didžiausiai jas pagarbino. Vieną kryžiaus dalį Elena parvežė sūnui, o kitą paliko vietoje, įstačiusi ją į sidabrinį įtvarą. O vinis, kuriomis buvo prikaltas Viešpaties kūnas, ji pargabeno sūnui. Iš vienų, kaip pasakoja Euzebijus iš Cezarėjos, ji padirbdino žąslus, kuriuos jis naudojo kariaudamas, o kitomis sutvirtino jo šalmą[1027]. Tačiau kai kurie, kaip antai Grigalius Turietis, tvirtina, kad Viešpaties kūne buvusios keturios vinys, iš kurių dvi Elena įtaisiusi imperatoriaus naudojamuose žąsluose, trečią įdėjusi į Konstantino statulą, kuri puikuojasi viršum Romos miesto, o ketvirtą įmetusi į Adrijos jūrą, kuri iki tol jūrininkams buvo verpetas, ir įsakiusi kasmet iškilmingai švęsti Kryžiaus Atradimo šventę[1028]. – Šventas Ambraziejus sako štai ką[1029]: „Elena ieškojo Viešpaties vinių ir rado jas. Iš vienos ji paliepė padirbinti žąslus, o kitą įtaisė į diademą. Teisinga, kad ta vinis yra ant galvos, karūna – ant viršugalvio, vadelės – rankose, idant jausmas puikuotųsi, tikėjimas šviestų, o galia – karaliautų“.

Vyskupą šventą Kviriaką Julijonas Apostota vėliau nužudė dėl to, kad jis atrado Šventą Kryžių, kai pats tuo tarpu visur stengėsi sunaikinti kryžiaus ženklą[1030]. Patraukęs prieš persus, jis ėmė raginti Kviriaką paaukoti stabams. Kai šis atsisakė tai daryti, Julijonas liepė nukirsti jam dešinę ranką, sakydamas:

„Šia ranka jis parašė daug laiškų, kuriais gausybę žmonių atkalbėjo nuo aukojimo“. – Kviriakas pasakė jam: „Pasiutęs šunie, tu man didžiai pasitarnavai, nes prieš įtikėdamas Kristų, aš dažnai rašydavau laiškus žydų sinagogoms, kad niekas Kristaus neįtikėtų. Ir štai dabar tu nukirtai mano kūno gėdą“. – Tada Julijonas liepė išlydyti švino ir supilti jį jam į burną. Po to įsakė atnešti geležinę lovą, ištiesti ant jos Kviriaką ir iš viršaus pilti ant jo žarijas, druską ir taukus. Kadangi Kviriakas ir tada išliko ramus, Julijonas jam tarė: „Jei nenori aukoti dievams, bent pasakyk, kad nesi krikščionis“. – Kai Kviriakas prakeikė jį ir atsisakė tai padaryti, Julijonas liepė iškasti gilią duobę, prileisti į ją nuodingų gyvačių ir įmesti ten Kviriaką, bet gyvatės tuojau pat nugaišo. Tada Julijonas įsakė jį panardinti į verdančio aliejaus pripildytą katilą. Kai Kviriakas žegnodamasis ruošėsi pats savo noru į jį lipti, prašydamas Viešpaties, kad Jis dar kartą pakrikštytų jį kankinystės krikštu, užsirūstinęs Julijonas liepė perverti jam krūtinę kardu, ir taip Kviriakas nusipelnė mirti Viešpatyje.

Galinga kryžiaus jėga matyti iš to raštininko krikščionio, kurį vienas žynys, žadėdamas gausybę turtų, buvo apgaule atsivedęs į tokią vietą, į kurią buvo sukvietęs demonus. Ten raštininkas išvydo vieną aukštą etiopą[1031], sėdintį ant iškilaus sosto, ir aplink jį stovinčius kitus etiopus su ietimis ir vėzdais. Tada etiopas paklausė minėtojo žynio: „Kas tas berniukas?“ – Žynys atsakė: „Viešpatie, tai jūsų tarnas“. – Tada demonas tarė žmogui: „Jei nori garbinti mane, būti mano tarnu ir išsižadėti savo Kristaus, padarysiu taip, kad sėdėtum mano dešinėje“. – Tačiau žmogus tuojau pat persižegnojo ir atvirai sušuko esąs Išganytojo Kristaus tarnas. Kai tik jis persižegnojo, visa ta demonų gausybė pranyko. Praėjus kiek laiko, minėtas raštininkas su savo šeimininku atėjo į Šventosios Sofijos

bažnyčią, abu atsistojo priešais Išganytojo atvaizdą, ir štai jo šeimininkas pamatė, kad minėto atvaizdo akys įbestos į raštininką ir įdėmiai į jį žiūri. Tai regėdamas ir stebėdamasis šeimininkas pasistatė jaunuolį sau iš dešinės ir pamatė, kad atvaizdas taip pat nukreipė akis į tą pusę ir vėl nuo raštininko neatitraukė žvilgsnio. Tada jis pervedė jaunuolį atgal į kairę, ir štai atvaizdas vėl pakreipė akis ir vėl kaip anksčiau žiūrėjo į raštininką. Tada jaunuolis, šeimininko prašomas pasakyti jam, kuo jis nusipelnė Dievui, kad atvaizdas taip į jį žiūri, atsakė, kad jis nežino apie jokį kitą gerą darbą, nebent tik tai, kad velnio akivaizdoje nepanoro išsižadėti Viešpaties.

LXV. APIE ŠVENTĄ JONĄ PRIEŠAIS LOTYNŲ VARTUS

APIE ŠVENTĄ JONĄ PRIEŠAIS LOTYNŲ VARTUS LXV – Pamokslaudamas Efese, apaštalas ir evangelistas Jonas buvo suimtas prokonsulo ir paragintas aukoti dievams. Kai jis atsisakė, buvo įmestas į kalėjimą, o imperatoriui Domicianui[1032] buvo nusiųstas laiškas, kuriame Jonas vadinamas bedieviu burtininku, dievų niekintoju ir nukryžiuoto asmens garbintoju. Tada Domiciano įsakymu Jonas buvo nugabentas į Romą, kur pasityčiojant buvo nukirptas plikai ir, nuplaktas priešais miesto vartus, vadinamus Lotynų Vartais, įmestas į verdančio aliejaus katilą, po kuriuo degė kaitri ugnis. Tačiau jis nejuto jokio skausmo ir išlipo visiškai nenukentėjęs – ne apdegęs, bet pateptas. Tai išvydęs, Domicianas apstulbo ir pabūgo jį nužudyti. Krikščionys toje vietoje pastatė bažnyčią[1033], o ta diena iškilmingai švenčiama kaip jo kančių diena. Kadangi net ir taip kankinamas jis neatsisakė skelbti Kristaus, Domiciano įsakymu buvo ištremtas į Patmo salą[1034].

Romėnų imperatoriai persekiodavo apaštalus ne dėl to, kad tie skelbė Kristų, kadangi patys imperatoriai neatmesdavo jokio dievo, bet dėl to, kad jie skelbė Kristų esant dievu be senato leidimo, kas buvo uždrausta nuo Nerono[1035] laikų. Todėl ir *Bažnyčios istorijoje*[1036] skaitome, jog sykį, kai Pilotas nusiuntė Tiberijui[1037] laišką apie Kristų ir pats Tiberijus sutiko, kad romėnai priimtų Kristaus tikėjimą, senatas griežtai pasipriešino, nes Kristus buvo pavadintas dievu be senato leidimo.

Kita senato pasipriešinimo priežastis, pateikiama vienoje kronikoje[1038], yra ta, kad Kristus anksčiau nebuvo pasirodęs romėnams. Dar kita – kad Kristus atmetė visų dievų kultą, kurio laikėsi Roma. Dar kita – kad Jis pamokslavo apie panieką pasauliui, o romėnai troško ir turto, ir garbės. Kristus neleido šių dalykų laikyti žmogiškų jėgų pasiekimais. Pasak mokytojo Jono Beleto[1039], imperatoriai ir senatas persekiojo apaštalus ir Kristų, nes jiems atrodė, jog šis dievas esąs pernelyg išdidus ir pavydus, nesiteikdamas būti jų bendravaldžiu. Orozijus mini[1040], kad senatui buvo nepakenčiama tai, jog Pilotas nusiuntė laišką apie Kristaus stebuklus Tiberijui, o ne pačiam senatui, ir todėl jis nenorėjo pripažinti Kristaus dievu; pasipiktinęs tuo, Tiberijus daugelį senatorių nužudė, o kai kuriuos pasmerkė tremčiai.

Jono motina, išgirdusi, kad jos sūnus sulaikytas Romoje, motiniškos atjautos genama, išsiruošė į Romą jo aplankyti. Tačiau atvykusi ir sužinojusi sūnų esant ištremtą, grįžo atgal ir Kampanijos mieste Verolyje[1041] iškeliavo pas Kristų. Jos kūnas ilgą laiką ilsėjosi palaidotas vienoje grotoje, tačiau vėliau jos kapas sūnaus Jokūbo[1042] buvo atidengtas, o tada stipriai kvepiantis ir spindintis daugybe stebuklų kūnas su didele pagarba buvo perkeltas į minėtą miestą.

LXVI. APIE DIDŽIĄJĄ IR MAŽĄJĄ LITANIJĄ[1043]

APIE DIDŽIĄJĄ IR MAŽĄJĄ LITANIJĄ LXVI – Litanijos skaitomos dukart per metus: švento Morkaus dieną (ši litanija vadinama „didžiąja“) ir tris dienas prieš Viešpaties Žengimo į dangų šventę[1044] („mažoji litanija“). Litanija – tai maldavimas arba prašymas.

Pirmoji litanija vadinama trejopai: pirma, didžiąja litanija; antra, septynių dalių procesija; trečia, juodaisiais kryžiais. Didžiąja litanija ji vadinama dėl trijų priežasčių: dėl ją įvedusio asmens – Romos popiežiaus Grigaliaus Didžiojo[1045], dėl įvedimo vietos – Roma yra pasaulio valdovė ir sostinė, nes šiame mieste yra apaštalų vadovo kūnas bei Apaštalų Sostas, ir dėl įvedimo priežasties – plačiai siautusios itin sunkios ligos.

Santūriai praleidę Gavėnią ir priėmę Viešpaties Kūną per Velykas, romiečiai ėmė, nebevaržydami savęs, mėgautis puotomis, pramogomis bei prabangiu gyvenimu. Todėl Viešpats buvo priverstas pasiųsti jiems itin sunkų marą, vadinamą „buboniniu“, kuris pasireiškia kirkšnies pūliavimu arba tinimu[1046]. Šis maras siautėjo taip smarkiai, kad žmonės mirdavo staiga tiesiog gatvėje, sėdėdami prie stalo, pramogaudami ar šnekučiuodamiesi. Net kai kas nors čiaudėdavo, sakoma, neretai ir dvasią kartu iščiaudėdavo. Todėl išgirdus ką čiaudant, tuoj pat buvo puolama sakyti „tepadeda tau Dievas“. Būtent iš čia kilęs iki šiol likęs įprotis sakyti čiaudančiajam „tepadeda tau Dievas“. Taip pat pasakojama, kai kas nors žiovaudavo, dažnai sykiu ir dvasią netikėtai išleisdavo. Todėl kai žmogus pajusdavo norįs žiovauti, tuoj pat persižegnodavo. Šis įprotis taip pat išlikęs. O šio maro kilmė paaiškėja iš švento Grigaliaus gyvenimo.

Dar ši litanija vadinama septynių dalių procesija, nes šventas Grigalius suskirstė tuo laiku vykdavusias procesijas[1047] į septynis būrius. Pirmąjį būrį sudarė dvasininkija, antrąjį – vienuoliai, trečiąjį – vienuolės, ketvirtąjį – vaikai, penktąjį –pasauliečiai vyrai, šeštąjį – našlės ir netekėjusios moterys, septintąjį – ištekėjusios moterys. Kadangi šiais laikais toks skirstymas neįmanus, būrių skaičių pakeitėme litanijų skaičiumi, nes jos turi būti sukalbėtos septynis kartus prieš nuleidžiant insignijas[1048].

Galiausiai ši litanija vadinama „juodaisiais kryžiais", nes, išreikšdami liūdesį dėl tokių baisių mirčių bei atgailą, žmonės apsivilkdavo juodais rūbais ir galbūt dėl tos pačios priežasties apdengdavo kryžius bei altorius šventomis ašutinėmis. Ir dabar šios šventės metu tikintieji privalo dėvėti atgailą simbolizuojančius rūbus[1049].

Kita litanija, vadinama „mažąja", vyksta tris dienas prieš Žengimo į dangų šventę. Ją įvedė Vienos vyskupas šventas Mamertas imperatoriaus Leono laikais, valdžiusio nuo 458 Viešpaties metų. Ši litanija buvo įvesta anksčiau nei didžioji ir vadinama „mažąja litanija", „rogacijomis" bei „procesija". Ji vadinama „mažąja litanija" norint atskirti nuo anksčiau minėtosios, nes ją įvedė mažesnio rango vyskupas, mažesnės svarbos vietoje ir dėl mažesnės ligos. O jos įvedimo priežastis tokia.

Tuo laiku Vienoje vyko dažni ir labai stiprūs žemės drebėjimai, sugriovę daug namų ir bažnyčių. Naktimis dažnai buvo girdimas dundesys ir šauksmai. Tuo metu nutiko ir kitas baisus įvykis – Velykų dieną iš dangaus trenkė ugnis ir sudegino karaliaus rūmus. Be to, įvyko dar vienas įstabus dalykas: kaip demonai kadaise apniko kiaules[1050], taip dabar, Dievui leidus, už žmonių nuodėmes demonai apniko vilkus ir kitus laukinius žvėris, kurie, nieko nebijodami, visiems matant, bėgiodavo ne tik keliuose, bet

ir miestuose, ir, nedarydami jokių išimčių, rydavo vaikus, senius, vyrus ir moteris. Kadangi diena iš dienos dėjosi tokie skaudūs dalykai, minėtasis vyskupas paskyrė trijų dienų pasninką, įvedė litanijas, ir taip minėtoji neganda liovėsi. Vėliau Bažnyčia nutarė ir patvirtino, kad ši litanija būtų atliekama visuotinai.

Dar ši litanija vadinama „rogacijomis", nes tada meldžiame visų šventųjų užtarimo. Ir ne veltui šios tradicijos paisoma mūsų dienomis. Melstis šventiesiems, pasninkauti reikia dėl daugybės priežasčių: visų pirma, kad Dievas numalšintų karus, dažniau kylančius pavasarį; antra, kad, išsaugodamas dar gležną derlių, jį pagausintų; trečia, kad kiekvienas geriau tramdytų savyje kūno geidulius, labiau kunkuliuojančius šiuo metų laiku, mat pavasarį kraujas labiau kaista ir dažniau apima neleistini geismai; ketvirta, kad kiekvienas taptų dar vertesnis priimti Šventąją Dvasią, mat pasninkaudamas žmogus tampa tinkamesnis, o melsdamasis – vertesnis.

Mokytojas Vilhelmas iš Osero[1051] pateikia kitas dvi priežastis: pirma, kaip Kristus, užkopęs į kalną, sakė: „Prašykite, ir bus jums duota"[1052], taip ir Bažnyčia teprašo su didesniu pasitikėjimu; antra, Bažnyčia pasninkauja ir meldžiasi, idant kūno marinimu sutramdytų kūniškąjį geismą, o malda užsiaugintų sparnus. Juk malda yra sielos sparnai, kuriais ji skrenda į dangų, kad galėtų nevaržomai sekti ten pakilusį Kristų. Jis pakilo rodydamas mums kelią ir skrido ant vėjo sparnų. Paukštis, turintis didelį kūną, bet mažai plunksnų, kaip kad *strutis*, negali gerai *skristi*.

Taip pat ši litanija vadinama „procesija", kadangi tuo metu vyksta visuotinė Bažnyčios procesija[1053]. Šioje procesijoje nešamas kryžius, skambinama varpais, nešama vėliava; kai kuriose bažnyčiose ant nugarų nešamas slibinas su milžiniška

uodega, ir meldžiama kiekvieno atskirai visų šventųjų globos. Ir kryžių nešame, ir varpais skambiname, kad išsigandę pabėgtų demonai. Kaip karalius savo kariuomenėje turi karališkąsias insignijas, trimitus ir vėliavas, taip Kristus, amžinasis Karalius, savo karingoje Bažnyčioje turi varpus – vietoj trimitų, ir kryžius – vietoj vėliavų.

Kaip koks nors tironas labai išsigąsta, savo žemėje išgirdęs galingo priešų karaliaus trimitus ir išvydęs jo vėliavas, taip demonai, esantys tamsiajame ore[1054], pajunta didžiulę baimę, išgirdę gaudžiant Kristaus trimitus, tai yra varpus, ir išvydę vėliavas, tai yra kryžius. Sakoma, kad kaip tik dėl šios priežasties Bažnyčia turi paprotį skambinti varpais, kai artinasi audros, idant audras sukėlę demonai išgirstų amžinojo Karaliaus trimitus ir išsigandę pabėgtų bei liautųsi jas kėlę. Galimas ir kitas aiškinimas: skambantys varpai įspėja tikinčiuosius ir kviečia atsidėti maldai, kad atitolintų gresiantį pavojų.

Kai kur paplitęs anaiptol nepeiktinas paprotys iškilmingu palaiminimu pašventinti kiekvieną naujai pagamintą varpą. Šio palaiminimo tikslas – suteikti varpui veiksmingą galią atremti žaibus, griausmus bei audras. Ir reikia manyti, kad palaiminime slypinti tam tikra galia atremti minėtus pavojus iš tiesų buvo suteikiama varpui.

Kita amžinojo Karaliaus vėliava yra pats kryžius, kaip kad sakoma: „Karaliaus vėliavos žengia prieky *ir t. t.*“[1055] Ši vėliava išties labai gąsdina demonus. Kaip sako Jonas Auksaburnis: „Kur tik išvydę Viešpaties ženklą, sprunka demonai, bijodami lazdos, kurios kirčius jau patyrė“[1056]. Būtent dėl šios priežasties iš kai kurių bažnyčių per audrą išnešamas kryžius ir atstatomas audrai, kad demonai išvystų aukščiausiojo Karaliaus vėliavą ir išsigandę paspruktų. Ir procesijoje yra nešamas kryžius bei skam-

binama varpais, kad ore esantys demonai išsigandę paspruktų ir liautųsi mus persekioję. O vėliava procesijoje nešama tam, kad skelbtų Kristaus Prisikėlimo ir Žengimo į dangų pergalę. Kristus pakilo į dangų su gausiu turtu. Tad ore plazdanti vėliava žymi į dangų kylantį Kristų. Ir kaip procesijoje nešamą vėliavą seka daugybė tikinčiųjų, taip kylantį Kristų lydi gausus šventųjų būrys. Procesijoje giedamos giesmės simbolizuoja giesmes ir pašlovinimus, giedamus angelų, kurie pasitiko kylantį Kristų ir, gausiai šlovindami, nulydėjo jį iki pat dangaus.

Kai kuriose bažnyčiose, ypač Galijos, laikomasi papročio dvi pirmąsias šios šventės dienas priešais kryžių nešti slibiną su ilga išsipūtusia uodega, prikimšta šiaudų ar ko nors panašaus, o trečiąją dieną – paskui kryžių nešti slibiną su tuščiavidure uodega. Tuo parodoma, kad pirmąją dieną prieš Įstatymą ir antrąją dieną, Įstatymui veikiant, šiame pasaulyje karaliavo Šėtonas. Tačiau trečiąją – malonės – dieną Kristaus kančios dėka Šėtonas buvo išvytas iš savo karalystės[1057].

Šioje procesijoje vėlgi meldžiame kiekvieno atskirai visų šventųjų globos. Anksčiau buvo išskirta daugybė priežasčių, dėl kurių tuo metu meldžiame šventuosius. Tačiau yra ir kitų, bendrų priežasčių, dėl kurių Dievas įsakė mums melsti šventuosius: dėl mūsų menkystės, šventųjų šlovės ir dėl nedrąsos prieš Dievą. Šventieji iš tikrųjų gali išgirsti meldžiančiųjų norus, nes, būdami tame amžinajame veidrodyje, supranta, kiek tai suteiks jiems džiaugsmo, o mums – pagalbos.

Taigi pirmoji šventųjų meldimo priežastis yra mūsų menkystė. Ji esti arba dėl mūsų nuopelnų menkumo, mat stokodami savų, aukštiname kitų nuopelnus; arba dėl mūsų mąstymo menkumo, mat negalėdami savyje įžvelgti aukščiausios šviesos, bent šventuosiuose valiojame ją išvysti; arba dėl mūsų meilės

menkumo, mat paprastai netobulas žmogus jaučia didesnę meilę vienam šventajam negu Dievui.

Antroji šventųjų meldimo priežastis yra jų šlovė. Iš tiesų Dievas nori, kad šauktumėmės šventųjų, idant, melsdami juos pritarti mūsų prašymams, juos šlovintume ir dar iškalbingiau girtume.

Trečioji priežastis yra nedrąsa prieš Dievą. Nusidėjėlis, užrūstinęs Dievą, tarsi nedrįsta kreiptis į jį asmeniškai, bet gali melsti savo užtarėjų pagalbos.

Šiose litanijose reikėtų dažnai kartoti tokią angelų giesmę: „Šventasis Dieve, šventas ir galingas, šventas ir nemirtingas, pasigailėk mūsų!" Jonas Damaskietis trečioje knygoje mini[1058], kad, Konstantinopolyje vykstant litanijoms dėl kažkokios negandos, vienas vaikas iš minios buvo paimtas į dangų ir ten išmokytas šios giesmės. Po to sugrįžęs pas žmones, jis, visiems stebint, sugiedojo tą angelų giesmę, ir netrukus neganda liovėsi. Chalkedono susirinkime[1059] ta giesmė buvo patvirtinta, ir Jonas Damaskietis savo pasakojimą apibendrino taip: „Net jei demonai pasitraukia, mes tariame: „Šventasis Dieve, šventas ir galingas, šventas ir nemirtingas, pasigailėk mūsų!""[1060] Šios giesmės gyrių ir svarbą lemia keturi dalykai: pirma, jos išmokė angelas; antra, ją sugiedojus liovėsi toji neganda; trečia, ją patvirtino Chalkedono susirinkimas; ketvirta, jos bijo demonai.

LXVII. APIE VIEŠPATIES ŽENGIMĄ Į DANGŲ

APIE VIEŠPATIES ŽENGIMĄ Į DANGŲ LXVII – Viešpaties Žengimas į dangų įvyko, praėjus keturiadešimčiai dienų nuo Prisikėlimo. Reikia apsvarstyti septynis dalykus, susijusius su Žengimu į dangų: pirma, iš kur Kristus žengė; antra, kodėl prisikėlęs

nežengė tuoj pat, bet laukė tiek dienų; trečia, kaip žengė; ketvirta, kieno lydimas žengė; penkta, už kokius nuopelnus žengė; šešta, kur žengė; septinta, kodėl žengė.

Pirmuoju klausimu reikia pažymėti, kad Jis žengė į dangų nuo Alyvų kalno netoli Betanijos[1061]. Šis kalnas kitaip vadinamas „trijų šviesų" kalnu, mat naktį iš vakarinės pusės buvo apšviečiamas bažnyčios šviesų, kadangi ant altoriaus degė amžinoji ugnis; rytą iš rytinės pusės jis gaudavo saulės spindulių anksčiau nei saulė apšviesdavo miestą; be to, ten vešėjo gausybė alyvmedžių, iš kurių gaunama degamoji medžiaga šviestuvams. Štai todėl jis vadinamas „trijų šviesų" kalnu. Kristus liepė mokiniams eiti į šį kalną. Žengimo į dangų dieną Jis pasirodė jiems du kartus.

Pirmą kartą Jis pasirodė vienuolikai apaštalų, valgant kambaryje. Visi apaštalai, kiti mokiniai ir moterys gyveno Jeruzalės dalyje, vadinamoje *Mello*, ant Siono kalvos, kur Dovydas buvo pasistatęs rūmus[1062]. Toje Jeruzalės dalyje ir buvo didelis aukštutinis kambarys su baldais, kuriame Viešpats liepė paruošti Jam Velykų vakarienę[1063]. Tada tame kambaryje gyveno vienuolika apaštalų, o kiti mokiniai ir moterys gyveno netoliese skirtingose užeigose. Taigi, jiems valgant tame kambaryje, pasirodė Viešpats ir papriekaištavo dėl jų netikėjimo.

Pavalgęs su apaštalais ir liepęs eiti į Alyvų kalną netoli Betanijos, Jėzus ten pasirodė jiems antrąkart ir atsakinėjo neapgalvotai klausiantiesiems. Paskui pakėlęs rankas juos palaimino ir visų akivaizdoje žengė į dangų[1064].

Apie vietą, iš kurios Jėzus pakilo į dangų, kalba Jeruzalės vyskupas Sulpicijus[1065], taip pat *Glosoje*[1066] minima, kad po kurio laiko pastačius ten bažnyčią, niekam niekada nepavyko išgrįsti tos vietos, kur stovėjo dangun žengiančio Kristaus pėdos, dar

daugiau – marmuro plokštės atšokdavo tiesiai į klojančiųjų grindinį veidus. Sako, kad įrodymas, jog Viešpats mynė šias dulkes, yra čia matomos įspaustos pėdos. Šią žymę – panašią į įspaustas pėdas – žemė saugo iki šiol.

Antruoju klausimu – kodėl Kristus ne iškart po Prisikėlimo žengė į dangų, bet panoro laukti keturiasdešimt dienų – reikia pažymėti, kad taip pasielgė dėl trijų priežasčių. Visų pirma, kad paliudytų Prisikėlimo tikrumą. Iš tiesų Prisikėlimo tikrumą buvo sunkiau įrodyti negu Kančios tikrumą, kadangi Kančia galėjo būti tinkamai įrodyta nuo pirmosios iki trečiosios dienos; tuo tarpu tinkamam Prisikėlimo įrodymui reikėjo daugiau dienų, ir dėl to turėjo praeiti daugiau laiko nuo Prisikėlimo iki Žengimo į dangų negu nuo Kančios iki Prisikėlimo. Popiežius Leonas[1067] pamoksle apie Žengimą į dangų taip sako: „Šiandien praėjo keturiasdešimt dienų – laikotarpis nustatytas švenčiausiuoju potvarkiu ir skirtas mūsų išganymo labui, idant, Viešpačiui pratęsus kūniškojo buvimo laikotarpį, tikėjimas Prisikėlimu būtų sustiprintas nepaneigiamais įrodymais. Dėkojame dieviškajai tvarkai ir būtinam šventųjų tėvų delsimui: jie abejojo, kad mes neabejotume“[1068].

Antra keturiasdešimties dienų trukmės priežastis susijusi su apaštalų paguoda. Kadangi dieviškoji paguoda pranoksta negandas, o Kančios metas buvo apaštalų negandos metas, paguodos dienų turėjo būti daugiau negu negandos dienų.

Trečia priežastis susijusi su paslaptingu ženklu, per kurį leista suprasti dieviškosios paguodos gausą. Paguodos santykis su negandomis yra toks pats, kaip metų su viena diena, dienos su valanda, valandos su minute. Kad šis santykis yra toks pat, kaip metų su viena diena, paaiškėja iš to, ką skaitome Izaijo knygos

61-ame skyriuje: „Skelbti maloningų Viešpaties metų ir mūsų Dievo kerštо dienos“[1069]. Taigi už dieną negandų Jis suteikia metus paguodos. Kalbant apie dienos santykį su valanda, paaiškėja, kad Viešpats gulėjo miręs keturiadešimt valandų – tai negandų laikas, o prisikėlęs per keturiasdešimt dienų pasirodė mokiniams – tai paguodos laikas. Todėl *Glosa* byloja: „Jis buvo miręs keturiasdešimt valandų, todėl keturiadešimt dienų įrodinėjo esąs gyvas“[1070]. Apie valandos santykį su minute kalbama Izaijo knygos 55-ame skyriuje: „Užsidegimo valandą aš truputį paslėpiau nuo tavęs savo veidą *ir t. t.*“[1071]

Trečiuoju klausimu – kaip Kristus žengė – reikia pažymėti, kad visų pirma žengė galingai, kadangi tai padarė savomis jėgomis; Izaijo knygos 63-ame skyriuje rašoma: „Kas tasai, kuris ateina iš Edomo, rausvais drabužiais iš Bosros? Tas dailusis savo apdare, einąs savo stiprybės pilnybėje?“[1072] – Taip pat Jono evangelijos trečiame skyriuje rašoma: „Niekas neužžengė į dangų“, – tai yra savo jėgomis, – „kaip tik tas, kurs nužengė iš dangaus: Žmogaus Sūnus, kurs yra danguje“[1073]. – Iš tiesų Kristus žengė į dangų nelyg debesų kamuolyje, tačiau ne todėl, kad jam reikėjo debesų pagalbos, bet norėdamas parodyti, jog kiekvienas Dievo kūrinys yra pasirengęs sekti savo Kūrėją. Jis žengė savo dieviškumo galia ir būtent tai yra esminis skirtumas, apie kurį kalbama *Scholastinėje istorijoje*[1074]. Henochas[1075] buvo perkeltas į dangų, Elijas[1076] – nuvežtas, o Jėzus žengė savo paties jėgomis. Pirmasis, anot Grigaliaus, buvo pagimdytas per sueitį ir gimdantis, antrasis – pagimdytas, tačiau negimdantis, o trečiasis – nei pagimdytas, nei gimdantis[1077].

Antra, Kristus žengė visiems matant, mokinių akivaizdoje, todėl sakoma: „Jiems beregint, jis buvo pakeltas aukštyn“[1078]. –

Taip pat Jono evangelijos 16-ame skyriuje: „Dabar aš einu pas tą, kurs yra mane siuntęs, ir niekas neklausia manęs: „Kur eini?““[1079]. – *Glosoje* rašoma: „Tai padarė visų akivaizdoje, kad niekas neklaustų, ką vykstant regi kūnišku žvilgsniu“[1080]. – Be to, Kristus norėjo žengti į dangų stebint apaštalams, idant jie taptų Žengimo į dangų liudininkais, džiaugtųsi matydami žmogišką prigimtį kylant į dangų ir trokštų sekti paskui Jį.

Trečia, Kristus žengė džiaugsmingai, džiūgaujant angelams. Todėl psalmėje skaitome: „Dievas užžengė tarp linksmų šauksmų“[1081]. – Augustinas rašo: „Kristui kylant, visas dangus nerimauja, žvaigždės stebisi, ploja karių pulkai, skamba trimitai ir susilieja švelnios bei džiaugsmingos choro melodijos“[1082].

Ketvirta, Jis žengė greitai, kaip kad sakoma psalmėje: „Džiaugiasi, kad bėgs kaip milžinas keliu“[1083]. – Iš tiesų Jis žengė į dangų labai greitai – tokį milžinišką atstumą lyg akimirksniu nuskriejo. Rabinas Mozė, didis filosofas, pasakoja, kad bet kokios planetos orbitos arba jos dangaus tankumas prilygsta penkių šimtų metų trukmės keliui, tai yra atstumui, kurį eidamas tiesiu keliu žmogus įveiktų per penkis šimtus metų[1084]. Atstumas nuo vieno dangaus iki kito, tai yra nuo vienos orbitos iki kitos, yra, kaip sako Mozė, bemaž toks pats – penkių šimtų metų trukmės kelias. Kadangi yra septyni dangūs, anot Mozės, nuo žemės centro iki septintojo – Saturno – dangaus pakraščio bus septynių tūkstančių metų trukmės kelias, o iki paties Dangaus pakraščio – septynių tūkstančių septynių šimtų metų trukmės kelias, tai yra atstumas, kurį, eidamas tiesiu keliu, žmogus galėtų įveikti per septynis tūkstančius septynis šimtus metų, jei tiek gyventų, vienerius metus sudarant trims šimtams šešiasdešimt penkioms dienoms, vienos dienos kelią

sudarant keturiasdešimčiai mylių, o vienai myliai susidedant iš dviejų tūkstančių žingsnių arba uolekčių[1085]. Taip mano rabinas Mozė. Ar tai yra tiesa, vienas Dievas težino. Juk žinojo šį matavimą Tas, kuris visa sukūrė, žiūrėdamas skaičiaus, svorio ir saiko[1086]. Tai buvo didis Kristaus šuolis iš žemės į dangų. Apie šį ir kai kuriuos kitus Kristaus šuolius Ambraziejus sako taip: „Šuoliu Kristus atėjo į šį pasaulį: Jis buvo šalia Tėvo ir įėjo į Mergelės įsčias, iš Mergelės peršoko į ėdžias, įbrido į Jordaną[1087], pakilo ant kryžiaus, nusileido į kapą, prisikėlė iš kapo ir sėdi Tėvo dešinėje“[1088].

Ketvirtuoju klausimu – kieno lydimas Kristus žengė į dangų – reikia pažymėti, kad žengė su gausiu žmonių laimikiu ir su daugybe angelų. Kad Kristus žengė su žmonių laimikiu, paaiškėja iš psalmės žodžių: „Tu užžengei aukštyn, vedeis belaisvius *ir t. t.*“[1089] – O kad Jis žengė su daugybe angelų, paaiškėja iš klausimų, kuriuos, Kristui žengiant dangun, jaunesnieji angelai uždavė vyresniesiems, kaip kad rašoma Izaijo knygos 63-ame skyriuje: „Kas tasai, kuris ateina iš Edomo, rausvais drabužiais iš Bosros? Tas dailusis savo apdare, einąs savo stiprybės pilnybėje?“[1090] – *Glosa* šiai eilutei byloja, kad kai kurie angelai, stokojantys išmanymo apie Įsikūnijimo, Kančios ir Prisikėlimo slėpinius, matydami Viešpatį, žengiantį į dangų, lydimą daugybės angelų bei šventųjų, ir žengiantį savo jėgomis, stebėjosi pačiu Įsikūnijimo ir Kančios slėpiniu, ir klausė angelų, lydinčių Viešpatį: „Kas tasai, kuris ateina iš Edomo?“[1091] Panašiai rašoma ir psalmėje: „Kas yra tasai garbės karalius?“[1092] Atrodo, Dionisijas knygos *Apie angelų hierarchiją* septintame skyriuje įterpia, kad, Kristui žengiant į dangų, angelai uždavė tris klausimus. Pirmąjį vyresnieji angelai uždavė patys sau, antrąjį – vyresnieji angelai uždavė

žengiančiam dangun Kristui, trečiąjį jaunesnieji angelai uždavė vyresniesiems[1093].

Taigi vyresnieji vienas kito teiravosi: „Kas tasai, kuris ateina iš Edomo, rausvais drabužiais iš Bosros *ir t. t.*?"[1094] – Edomas buvo suprantamas kaip „susitepęs krauju", Bosra „sustiprėjusi"[1095] – tarsi sakytų: „Kas tasai, kuris ateina iš pasaulio, susitepusio krauju per nuodėmę, ir sustiprėjusio per piktumą Dievui?", – arba: „kuris ateina iš kruvino ir Šėtono sustiprinto pasaulio". – Viešpats atsako: „Tai aš, kurs kalbu teisybę *ir t. t.*"[1096] – Dionisijas pateikia tokius žodžius: „Iš tiesų tai aš, išganingasis, svarstau apie teisingumą ir teismą"[1097].

Atperkant žmonių giminę, įvyko teisingumas, nes Kūrėjas ištraukė savo kūriniją iš svetimos valdžios; įvyko ir teismas, nes Šėtoną, svetimos teisės grobiką, Kūrėjas su didele jėga išvijo iš to žmogaus, kurį jis buvo užvaldęs. Tačiau Dionisijas klausia: „Jei vyriausieji angelai yra arčiausiai Dievo ir tiesiogiai Jo apšviečiami, kodėl jie vienas kito klausia lyg norėdami pasimokyti vienas iš kito?"[1098] Kaip atsako pats Dionisijas ir paaiškina jo komentatorius, klausdami angelai parodo siekią žinojimo[1099]. Pasitardami visų pirma tarpusavyje jie parodo, jog nedrįsta paankstinti savyje dieviškojo atėjimo. Jie galvoja iš pradžių paklausinėti vieni kitų, kad pernelyg skubotu klausinėjimu nepaankstintų apšvietos, kurią jiems siunčia Dievas.

Antras klausimas, kurį vyriausieji angelai uždavė Kristui, yra toks: „Tai kodėl gi tavo apvalkalas raudonas ir tavo drabužiai kaip minančiųjų spaustuvė?"[1100] – Sakoma, kad Viešpats turėjo apdarą – savo raudoną kūną, tai yra kūną, suteptą krauju, nes iki pat Žengimo į dangų Jo kūne žiojėjo žaizdos. Iš tiesų, kaip sako Beda[1101], Jis norėjo išsaugoti savo kūno žaizdas dėl penkių priežasčių. Beda sako taip: „Viešpats išsaugojo žaizdas

ir saugos iki teismo, kad sustiprintų tikėjimą Prisikėlimu, kad parodytų žaizdas Tėvui, melsdamas vardan žmonių, kad gerieji matytų, jog yra gailestingai atpirkti, o nedorieji sužinotų, jog yra teisingai pasmerkti, ir kad savo amžinajai pergalei suteiktų tikrą triumfą“[1102]. – Viešpats į šį klausimą atsakė taip: „Aš myniau spaustuvą vienas, ir iš tautų tarpo nebuvo su manim nė vieno“[1103]. – Spaustuvu gali būti vadinamas kryžius, kuris tarsi slėgtuvas taip „prispaudė“ Kristų, kad net kraujas ištryško; arba spaustuvu vadina Šėtoną, kuris taip apraizgė ir suveržė nuodėmių virvėmis žmonių giminę, kad „išspaudė“ visa, kas žmonėse buvo dvasiško, palikdamas tik „tirščius“. Bet mūsų kovotojas sutraiškė spaustuvą, sutraukė nuodėmių pančius ir vėliau, įžengęs dangun, atvėrė dangaus smuklę ir išliejo Šventosios Dvasios vyną.

Trečią klausimą jaunesnieji angelai uždavė vyresniesiems sakydami: „Kas yra tasai garbės karalius?“[1104] – Šie atsakė: „Kareivijų Viešpats: jis tai yra garbės karalius“[1105]. – Apie šį angelų klausimą ir tinkamą kitų angelų atsakymą, Augustinas taip sako: „Dieviškosios palydos pašventinamas beribis oras, ir visa ta demonų minia, skraidanti ore, išsilaksto, Kristui žengiant dangun. Prisiartinę prie jų angelai teiraujasi, kas Jis: „Kas yra tas garbės karalius?“[1106] – Anie jiems atsako: „Mano mylimasis skaistus ir rausvas“[1107]; tas, kuriam nėra išvaizdos ir gražumo[1108]; silpnas prikaltas prie medžio; stiprus, nešdamas gausų laimikį; menkas silpname kūne, ginkluotas mūšyje, bjaurus mirtyje, gražus Prisikėlime, šviesus gimęs iš Mergelės, raudonu tapęs ant kryžiaus, blausus negarbėje, ryškus danguje“[1109].

Penktuoju klausimu – už kokius nuopelnus Kristus žengė – reikia pažymėti, kad Jis žengė dangun už tris nuopelnus. Apie juos Jeronimas taip sako: „Už teisybę, nes įvykdei, ką

per pranašus buvai pažadėjęs; už nuolankumą, nes lyg avis esi paaukotas už žmonių gyvybę, ir už teisingumą, nes ne jėga, bet teisingumu išgelbėjai žmogų. „Ir tavo dešinė tegul ves tave“[1110]: tegul veda tave jėga ar narsa, kaip sakoma, į dangų“[1111].

Šeštuoju klausimu – kur Kristus žengė – reikia pažymėti, kad Jis žengė aukščiau už kiekvieną dangų, kaip sakoma laiško efesiečiams ketvirtame skyriuje: „O tasai, kuris nužengė, yra tas pats, kuris iškilo aukščiau už visus dangus, kad visa užpildytų“[1112]. – Sako „aukščiau už kiekvieną dangų“, kadangi Jis žengė ne per vieną dangų, o per daugelį. Yra materialusis, racionalusis, intelektualusis ir viršsubstancinis dangus.

Materialusis dangus yra daugialypis – oro, dangaus, eterio, olimpo, ugnies, žvaigždžių, kristalų ir empirinis[1113].

Racionalusis dangus yra teisingas žmogus. Jis vadinamas racionaliuoju dieviškos buveinės dangumi, nes kaip dangus yra Dievo sostas ir buveinė, anot Izaijo knygos 66-to skyriaus: „Dangus – mano sostas“[1114], taip teisiojo siela, kaip sakoma Išminties knygoje, „yra išminties sostas“[1115]. Taip yra dėl šventosios tėvynės, kadangi šventieji, kaip rodo jų tėvynė ir troškimai, gyvena danguje. Apaštalas apie tai sakė: „Mūsų tėvynė danguje“[1116]. Taip pat – dėl nuolatinės veiklos, mat kaip danguje nuolat vyksta judėjimas, taip nuolat juda ir šventieji, darydami gerus darbus.

Intelektualusis dangus yra angelas. Angelai vadinami „dangumi“, nes visų pirma dėl savo kilnumo ir tobulumo jie lyg dangus yra patys aukščiausi. Apie jų kilnumą ir tobulumą taip kalba Dionisijas knygos *Apie šventuosius vardus* ketvirtame skyriuje: „Dieviškosios sielos yra aukščiau nei kitos esatys, jos gyvena aukščiau nei kitos gyvastys, suvokia ir pažįsta be pojūčių ir proto, labiau nei visos esatys trokšta grožio ir gėrio ir

yra jų dalis“[1117]. – Antra, angelai dėl savo prigimties ir šlovės yra patys gražiausi. Dionisijas apie jų grožį toje pačioje knygoje sako: „Angelas yra paslėptosios šviesos pasireiškimas, tyras, nepaprastai aiškus, nesuterštas, nesuteptas, skaistus veidrodis, atspindintis, jei taip galima sakyti, gėrio suformuoto dieviškojo pavidalo grožį“[1118]. – Trečia, angelai dėl savo narsumo ir galios yra patys stipriausi. Apie jų stiprybę kalba Jonas Damaskietis trečios knygos trečiame skyriuje: „Jie yra stiprūs ir pasirengę vykdyti Dievo valią, ir nedelsiant pasirodo ten, kur liepė dieviškoji valia“[1119]. Dangui būdingas aukštis, grožis ir stiprybė. Dvi pirmosios savybės minimos Siracido knygos 43-ame skyriuje: „Dangaus skliausmas aukštybėse – jo gražiausias veikalas“[1120]; trečioji – Jobo knygos 37-ame skyriuje: „Tu rasi statei su juo dangų *ir kt.*“[1121]

Viršsubstancinis dangus yra tapatus dieviškajai tobulybei. Iš ten Kristus atėjo, o vėliau ten įžengė. Apie šį dangų kalbama psalmėje: „Ji išeina nuo dangaus krašto, ir jos bėgis pasiekia kitą jo kraštą“[1122]. Taigi Kristus žengė aukščiau nei visi šie dangūs iki pat viršsubstancinio dangaus.

Kad Kristus žengė aukščiau nei visi materialūs dangūs, minima psalmėje: „Tavo didenybė iškilus aukščiau už dangų“[1123]. Viešpats žengė aukščiau nei esti visi materialūs dangūs, iki pat empirinio dangaus, tačiau ne kaip Elijas, kuris ugnies vežimu užvažiavo iki sublunarinės srities, nekirsdamas jos: Jis buvo perkeltas į žemiškąjį rojų, kuris yra toks iškilus, jog siekia sublunarinę sritį jos nekirsdamas.

Taigi šiame empiriniame danguje gyvena Kristus. Ši buveinė yra ypatinga, priklausanti Jam, angelams ir kitiems šventiesiems. Ji dera tokiems gyventojams: tas dangus pranoksta kitus kilnumu, pirmumu, vieta ir apimtimi, ir todėl jis yra

tinkama buveinė Kristui, viršijančiam kiekvieną racionalųjį ir intelektualųjį dangų kilnumu, amžinumu, vietos nekintamumu ir galybe. Taip pat šis dangus yra tinkama buveinė šventiesiems: jis yra nekintamo pavidalo, nejudantis, tobulo apšvietimo ir neaprėpiamo talpumo. Ir visai teisingai šis dangus dera angelams bei šventiesiems, kurie buvo pastovūs dirbdami, nesiblaškantys mylėdami, apšviesto tikėjimo arba pažinimo, imlūs Šventajai Dvasiai.

Kad Kristus žengė aukščiau nei visi racionalieji dangūs, tai yra visi šventieji, aiškiai matyti iš Giesmių giesmės antro skyriaus žodžių: „Štai, jis ateina, šokinėdamas kalnuose, peršokdamas kauburius“[1124]. Kalnais vadinami angelai, o kalvomis – šventieji.

Kad Kristus žengė aukščiau nei visi intelektualieji dangūs, tai yra angelai, aiškiai matyti iš psalmės žodžių: „Tu iš debesų darai sau vežimą, tu eini ant vėjų sparnų“[1125]. – Taip pat: „Jis buvo nešamas ant cherubų ir skrido, ir sklendeno ant vėjo sparnų“[1126].

Kad Kristus žengė iki viršsubstancinio dangaus, tai yra tapataus Dievui, aiškiai matyti iš Morkaus evangelijos baigiamųjų žodžių: „Viešpats Jėzus, po to kaip jiems kalbėjo, buvo paimtas į dangų ir sėdi Dievo dešinėje“[1127]. – Juk Dievo dešinė tapati Dievui. Bernardas rašo: „Būtent mano Viešpačiui Dievas pasakė ir davė sėdėti Jo šlovės dešinėje, kadangi Jis yra tokioje pat šlovėje, tokios pat substancijos esatyje dėl panašaus gimimo, vienodos didybės ir ne vėliau ateisiančios amžinybės“[1128]. – Ir, galima sakyti, kad žengdamas dangun Kristus buvo ketveriopai išaukštintas: vieta, atlygiu, pažinimu ir dorybe. Apie pirmąjį išaukštinimą skaitome Laiško efesiečiams ketvirtame skyriuje: „Kurs nužengė, tas pats yra, kurs ir užžengė ant visų dangų, kad

visa pripildytų“[1129]. – Apie antrąjį – Laiške filipiečiams: „Jis pats save pasižemino *ir kt.*“[1130] – Augustinas šią eilutę komentuoja taip: „Nusižeminimas yra šviesumo nuopelnas, o šviesumas yra apdovanojimas už nusižeminimą“[1131]. – Apie trečiąjį skaitome psalmėje: „Jis buvo nešamas ant cherubų ir skrido“[1132], tai yra aukščiau už visą žinojimo pilnatvę. Apie ketvirtąjį išaukštinimą paaiškėja iš to, kad Jis buvo nešamas serafimų[1133], kaip sakoma Laiško efesiečiams trečiame skyriuje: „Pažinti Kristaus meilę, perviršijančią visokį pažinimą“[1134].

Septintuoju klausimu – kodėl Kristus žengė – reikia pažymėti, kad Jo Žengimo į dangų buvo devyni padariniai, arba naudingi dalykai. Pirmas naudingas dalykas yra dieviškosios meilės apsigyvenimas. Jono evangelijos 16-ame skyriuje rašoma: „Jei neiškeliausiu, pas jus neateis Globėjas“[1135]. – Augustinas šią eilutę komentuoja taip: „Jei būsite prisirišę prie manęs kūnu, nebūsite imlios dvasios“[1136].

Antras naudingas dalykas – didesnis Dievo pažinimas. Jono evangelijos 14-ame skyriuje rašoma: „Jei mylėtumėte mane, džiaugtumėtės, kad aš keliauju pas Tėvą *ir kt.*“[1137] – Augustinas šią eilutę komentuoja taip: „Todėl panaikinu tą vergo pavidalą, kuriame aš esu žemesnis už Tėvą, idant jūs galėtumėte matyti Dievą dvasios akimis“[1138].

Trečias naudingas dalykas – tikėjimo nuopelnas. Apie jį Leonas taip sako kalboje, skirtoje Žengimui į dangų: „Tada labiau prityręs tikėjimas sielos žingsniu ėmė artėti Sūnaus link, lygaus Tėvui, ir nebetroško palytėti kūniškosios substancijos Kristuje, kur Sūnus yra mažesnis už Tėvą. Tik didžios sielos pajėgia nedelsiant patikėti tuo, kas nėra matoma kūniškomis akimis, ir nukreipti troškimus į tai, ko neįstengia pasiekti žvilgsnis“[1139]. Augustinas *Išpažinimuose* rašo: „„Džiaugiasi, kad bėgs kaip

milžinas keliu“[1140]. Iš tiesų Kristus ne delsė, bet atbėgo šaukdamas žodžiais, veiksmais, mirtimi, gyvenimu, nusileidimu į žemę ir žengimu dangun, šaukdamas, kad grįžtume pas Jį; Jis pasitraukė iš akių, kad atsigręžtume į širdį ir atrastume Jį“[1141].

Ketvirtas naudingas dalykas – mūsų saugumas. Kristus žengė į dangų, kad būtų mūsų Užtarėjas pas Tėvą. Galime jaustis nepaprastai saugūs, galvodami, jog turime tokį Užtarėją pas Tėvą. Jono pirmo laiško antrame skyriuje sakoma: „Mes turime Užtarėją pas Tėvą, Jėzų Kristų, teisųjį; jis yra permaldavimu už mūsų nusidėjimus“[1142]. – Apie šį saugumą Bernardas taip sako: „Gali, žmogau, saugiai prieiti prie Dievo, kur Motina stovi priešais Sūnų ir Sūnus priešais Tėvą, Motina Sūnui rodo širdį ir krūtinę, o Sūnus Tėvui – šoną ir žaizdas. Niekas negalės būti atstumtas ten, kur tiek meilės ženklų“[1143].

Penktas naudingas dalykas – mūsų kilnumas. Didžiausias mūsų kilnumas pasireiškia tuomet, kai mūsų prigimtis iškeliama iki Dievo dešinės. Dėl to ir angelai, matydami žmonėse šį kilnumą, uždraudė žmonėms juos garbinti, kaip sakoma Apreiškimo Jonui 19-ame skyriuje: „Aš puoliau jam po kojų, norėdamas jį pagarbinti, bet jis įspėjo: „Žiūrėk, kad to nedarytum! Juk ir aš esu tarnas, kaip tu ir tavo broliai““[1144]. – *Glosa* šiai eilutei byloja: „Senojo Įstatymo laikais angelas nedraudė jo garbinti, bet po Viešpaties Žengimo į dangų, matydamas, kad žmogus buvo iškeltas aukščiau už jį, pabūgo būti garbinamas žmogaus“[1145]. – Popiežius Leonas kalboje apie Žengimą į dangų sako: „Šiandien mūsų nusižeminimas yra iškeltas aukščiau už visų kitų gebėjimų aukštumas, iki pat Dievo Tėvo sosto, idant Dievo malonė taptų dar įstabesnė, nes tie, kurie yra nutolę nuo žmonių žvilgsnio, kurie, kaip manyta, pelnytai skyrė savo nuolankumą Jam, tikėdami nesvyruoja, vildamiesi nedvejoja, mylėdami neabejoja“[1146].

Šeštas naudingas dalykas – mūsų tvirtumas. Laiško žydams ketvirtame skyriuje rašoma: „Mes turime didį vyriausiąjį kunigą, praėjusį pro dangus Dievo Sūnų Jėzų, taigi tvirtai laikykimės tikėjimo“[1147]. – Taip pat Laiško žydams šeštame skyriuje: „Tvirtai guodžia mus, ieškančius prieglobsčio mums duotoje viltyje. Ji mums yra tarsi saugus ir tvirtas sielos inkaras, prasiskverbiantis pro uždangą vidun, kur už mus kaip pirmtakas įžengė Jėzus“[1148]. – Apie tai dar kartą popiežius Leonas: „Kristaus Žengimas į dangų yra mūsų perkėlimas. Kuo labiau į priekį žengia Galvos šlovė, tuo smarkiau viltis tempia ir kūno šlovę“[1149].

Septintas naudingas dalykas – kelio parodymas. Michėjo knygos antrame skyriuje sakoma: „Nes išeis tas, kurs ves kelią jų priešakyje“[1150]. – Augustinas rašo: „Pats Išganytojas tapo tavo keliu. Kelkis ir eik; juk turi kur eiti, netingėk“[1151].

Aštuntas naudingas dalykas – dangaus durų atvėrimas. Kaip Adomas pirmasis atvėrė pragaro duris, taip antrasis – rojaus. Todėl Bažnyčia gieda: „Tu, nugalėjęs mirties dyglį *ir kt.*“[1152]

Devintas naudingas dalykas – vietos paruošimas. Jono evangelijos 14-ame skyriuje sakoma: „Aš einu jums vietos prirengti“[1153]. – Augustinas rašo: „Viešpatie, ruoški tai, ką ruoši. Juk mus sau ruoši, o save mums, ruošdamas sau vietą mumyse, o mums tavyje“[1154].

LXVIII. APIE ŠVENTOSIOS DVASIOS ATSIUNTIMĄ[1155]

APIE ŠVENTOSIOS DVASIOS ATSIUNTIMĄ LXVIII – Tą dieną, kaip liudija šventoji Apaštalų darbų istorija, Šventoji Dvasia buvo pasiųsta apaštalams ugnies liežuvių pavidalu[1156]. Kalbant apie

šį pasiuntimą arba atėjimą, reikia apsvarstyti aštuonis dalykus: pirma, kieno Ji buvo pasiųsta; antra, keliais būdais siunčiama arba pasiųsta; trečia, kokiu metu pasiųsta; ketvirta, kiek kartų pasiųsta; penkta, kaip pasiųsta; šešta, kam pasiųsta; septinta, dėl ko pasiųsta; aštunta, per ką pasiųsta.

Pirmuoju klausimu – kieno buvo pasiųsta Šventoji Dvasia – reikia pažymėti, kad Šventąją Dvasią pasiuntė Tėvas, pasiuntė Sūnus, ir, žinoma, pati Šventoji Dvasia davė ir pasiuntė save pačią. Apie pirmą siuntėją kalbama Jono evangelijos 14-ame skyriuje: „O Globėjas – Šventoji Dvasia, kurį mano vardu Tėvas atsiųs *ir kt.*"[1157] Apie antrąjį – Jono evangelijos 16-ame skyriuje: „Jeigu aš nueisiu, aš jį jums atsiųsiu"[1158].

Šventosios Dvasios pasiuntimas esantiesiems žemiau sutinka su Jos siuntėju trejopai: pirma, kaip su duodančiuoju būtį – taip saulė siunčia spindulį; antra, kaip su duodančiuoju stiprybę – taip metikas sviedžia ietį; ir trečia, kaip su duodančiuoju galią ir įtaką – taip mokytojas siunčia skelbėją. Šiuo trejopu būdu Šventosios Dvasios pasiuntimas gali sutikti su Šventąja Dvasia. Ji pasiunčiama Tėvo ir Sūnaus tarsi iš jų gavusi būtį, stiprybę ir galią veikti. Vis dėlto ir pati Šventoji Dvasia davė ir pasiuntė save pačią, apie ką kalbama, atrodo, Jono evangelijos 16-ame skyriuje, kuriame sakoma: „Kuomet gi ateis ta tiesos Dvasia"[1159]. Nes, kaip sako popiežius Leonas pamoksle apie Sekmines, „nekintamas Švenčiausiosios Trejybės dieviškumas turi vientisą substanciją, nedalomą veikimą, bendrą valią, lygią visagalybę, vienodą šlovę"[1160]. Gailestingoji Švenčiausioji Trejybė pasidalijo mūsų atpirkimo darbą taip, kad Tėvas būtų permaldautas, Sūnus permaldautų, o Šventoji Dvasia uždegtų.

Kadangi Šventoji Dvasia yra Dievas, teisingai sakoma, kad Ji pati save davė. O kad Šventoji Dvasia yra Dievas, parodo Am-

braziejus, knygoje apie Šventąją Dvasią sakydamas: „Akivaizdžią Jos dieviškumo šlovę įrodo keturi dalykai. Atpažįstame Ją esant Dievą, nes yra be nuodėmės, atleidžia nuodėmes, yra ne sukurta, bet Kūrėja, ir ne garbina, bet yra garbinama“[1161]. Čia dėstoma, kaip Švenčiausioji Trejybė pasirodo mums visa savo esybe. Tėvas parodė mums visa, ką turėjo, nes, kaip sako Augustinas, „pasiuntė mums savo Sūnų kaip užmokestį už mūsų atpirkimą, Šventąją Dvasią – kaip išimtinę teisę į mūsų įvaikinimą, ir kartu Jis išsaugo save visą kaip įvaikinimo palikimą“[1162].

Panašiai visa savo esybe pasirodė mums ir Sūnus, nes, kaip sako Bernardas, „Jis pats yra ir ganytojas, ir ganyklos, ir atpirkimas“[1163]. Jis davė mums sielą kaip atlygį, kraują – kaip gėrimą, kūną – kaip valgį, ir dieviškumą – kaip apdovanojimą.

Taip pat ir Šventoji Dvasia visa savo esybe pateikė ir pateikia mums savo dovanas, kaip sakoma Pirmo laiško korintiečiams 12-ame skyriuje: „Antai vienam Dvasia suteikia išminties žodį, kitam ta pati Dvasia – pažinimą, kitam – tikėjimą toje pačioje Dvasioje“[1164]. Popiežius Leonas sako: „Šventoji Dvasia yra tikėjimo įkvėpėja, pažinimo mokytoja, meilės šaltinis, tyrumo antspaudas ir visos gerovės priežastis“[1165].

Antruoju klausimu – keliais būdais Šventoji Dvasia siunčiama arba buvo pasiųsta – reikia pažymėti, kad Ji siunčiama dviem būdais: neregimu ir regimu. Neregimu būdu Ji prasiskverbia į tyras sielas, o regimu – pasirodo kaip koks nors regimas ženklas.

Apie nematomą pasiuntimą Jono evangelijos trečiame skyriuje sakoma: „Vėjas pučia, kur nori; girdi jo ūžimą, bet nežinai, iš kur jis ateina ar kur eina“[1166]. Tuo nereikia stebėtis, kadangi, kaip sako Bernardas apie neregimąjį Žodį, „jis nepateko per akis, nes nėra spalvotas, nei per ausis, nes neskamba, nei per

šnerves, nes yra sumišęs ne su oru, bet su siela, ir Jis ne prisodrina orą, bet sukūrė jį; Jis nepateko ir per gerklę, nes nėra valgomas ar geriamas, Jo negalima palytėti, nes nėra apčiuopiamas. Tad klausi, iš kur žinau Jį esant šalia, nors Jo keliai nepažinūs? Iš virpančios širdies pažinau Jo buvimą, iš pabėgusių ydų pažinau Jo stiprybės galingumą, dėl atskleistų ar paneigtų manųjų paslapčių nusistebėjau Jo išminties gilybe, dėl truputėlį pataisytinų manųjų įpročių patyriau Jo malonės gerumą, iš dvasiškai pertvarkytos ir atsinaujinusios manosios sielos nors šiek tiek pajutau Jo grožį, ir visų šių dalykų akivaizdoje išsigandau Jo didybės platumo“[1167]. – Taip kalba Bernardas.

Regimasis Šventosios Dvasios pasiuntimas yra parodomas kokiu nors regimu ženklu. Reikia pažymėti, kad Šventoji Dvasia buvo parodyta penkiais regimais pavidalais. Pirma, kaip balandis ant pakrikštyto Kristaus; Luko evangelijos trečias skyrius: „Šventoji Dvasia nužengė ant jo kūnišku pavidalu, kaip balandis“[1168]. – Antra, kaip skaistus debesis ant atsimainiusio Kristaus; Mato evangelijos 17-as skyrius: „Dar jam tebekalbant, štai šviesus debesis apsiautė juos“[1169]. – *Glosoje* sakoma: „Kaip pakrikštijus Viešpatį, taip ir Jam sužibus, parodomas Švenčiausiosios Trejybės slėpinys: pirmuoju atveju Šventoji Dvasia balandžio pavidalu, antruoju – skaistaus debesies“[1170]. – Trečiasis pavidalas – kvapas; Jono evangelijos 20-as skyrius: „Jis kvėpė į juos ir jiems tarė: „Imkite Šventąją Dvasią *ir kt.*““[1171] – Ketvirtasis – ugnis. Penktasis – kalba. Šiais dviem pavidalais Ji pasirodė ir šiandien.

Šventoji Dvasia buvo parodyta penkiais pavidalais, idant būtų leista suvokti, jog šių pavidalų savybės veikia širdyse, į kurias prasiskverbia Šventoji Dvasia. Pirmiausia, balandis burkuoja užuot giedojęs, nepyksta, gyvena uolų plyšiuose.

Taip ir Šventoji Dvasia verčia „burkuoti“ už savo nuodėmes tuos, kuriuos ji pripildo. Izaijo knygos 59-as skyrius skelbia: „Mes kriokiame visi kaip lokiai ir vaitojame kaip burkuojantys karveliai“[1172]; Laiško romiečiams aštuntas skyrius: „Pati Dvasia užtaria mus neišsakomais atodūsiais“[1173], tai yra verčia mus melsti ir dūsauti lyg burkuojančius balandžius. Antra, Šventoji Dvasia priverčia nepykti už nuoskaudas. Išminties knygos 12-as skyrius: „O, kaipgi gera ir saldi, Viešpatie, tavo dvasia visame“[1174]. Tos pačios knygos septintame skyriuje Viešpaties dvasia vadinama saldžia, maloninga, žmoniška[1175], kadangi padaro mus švelnius, maloningus ir žmoniškus; švelnius kalba, maloningus širdimi, žmoniškus veikla. Trečia, Šventoji Dvasia priverčia gyventi uolos plyšiuose, tai yra Kristaus žaizdose. Giesmių giesmės antras skyrius: „Kelkis, mano prietele, mano gražioji, ir ateik; mano balandėle uolų plyšiuose“[1176], – *Glosa* priduria: „šildančioji manuosius jauniklius Šventosios Dvasios įliejimu“[1177]. Žodžius „uolų plyšiuose“ *Glosa* aiškina „Kristaus žaizdose“[1178]. Raudų knygos pabaigoje skaitome: „Mūsų burnos kvapas, pateptasis, valdovas, sugautas dėl mūsų nuodėmių, jis, kuriam mes sakėme: „Tavo ūksmėje mes gyvensime tarp tautų““[1179], tarsi būtų sakoma „Šventoji Dvasia, kuri yra mūsų burnos kvapas“[1180], nes mūsų burna yra Kristus, Viešpats, kadangi Jis – mūsų burna ir kūnas, „verčia mus tarti Kristui: „gyvensime Tavo paunksnėje““, tai yra „Tavo kančioje“, kurioje Kristus buvo užtemdytas ir paniekintas, „nuolat ją atmindami“.

Antra, Šventoji Dvasia pasirodė debesies pavidalu. Debesys kyla iš žemės, suteikia vėsą ir pagimdo lietų. Taip ir Šventoji Dvasia, paniekindama visa, kas žemiška, pakylėja nuo žemės tuos, kuriuos Ji pripildo. Ezekielio knygos aštuntas skyrius skelbia: „Dvasia pakėlė mane tarp žemės ir dangaus *ir kt.*“[1181]

Taip pat Ezekielio knygos pirmas skyrius: „Kur tik dvasia ėjo, tenai, einant dvasiai, pakildavo ją sekdami taip pat ir tekiniai, nes gyvybės dvasia buvo tekiniuose“[1182]. Ir Grigalius sako: „Paragavus Dvasios, kiekviena mėsa praranda skonį“[1183]. Taip pat Šventoji Dvasia suteikia vėsą ydų sukeltam jaudrumui. Todėl Švenčiausiajai Marijai buvo pasakyta: „Šventoji Dvasia nužengs ant tavęs, ir Aukščiausiojo galybė apdengs tave savo šešėliu“[1184], tai yra atvėsins tave nuo visokeriopo ydų sukelto karščio. Dėl šios priežasties Šventoji Dvasia vadinama vandeniu, turinčiu gaivinančią galią. Jono evangelijos septintas skyrius: „Iš to vidaus tekės gyvojo vandens upės“[1185]. Jėzus kalbėjo apie Šventąją Dvasią, kurią turės gauti Jį įtikėjusieji. Ir dar Šventoji Dvasia pagimdo lietų. Psalmėje sakoma: „Papučia jo vėjas, ir vanduo teka“[1186], tai yra ašarų vanduo.

Trečia, Šventoji Dvasia pasirodė kvapo pavidalu. Kvapas būna lengvas, šiltas, švelnus ir reikalingas kvėpuoti. Taip ir Šventoji Dvasia yra lengva, tai yra greitai pasklindanti. Ji judresnė nei visi judrūs kūriniai. Apaštalų darbuose sakoma: „Štai ūmai pasigirdo iš dangaus ūžimas, lyg kad kilstančio smarkaus vėjo, *ir kt.*“[1187] *Glosa* šią eilutę aiškina taip: „Šventosios Dvasios malonė nepažįsta vangių pastangų“[1188]. Šiltas kvapas reikalingas uždegti. Luko evangelijos 12-as skyrius: „Aš atėjau ugnies siųsti į žemę ir ko gi norėčiau, jei ne kad kūrentųsi?“[1189] Todėl jis palyginamas su šiltu pietų vėju. Giesmių giesmės ketvirtas skyrius: „Pakilk, šiaury, ir ateik, pietų vėjau; perpūsk mano sodą *ir kt.*“[1190] Švelnus kvapas reikalingas paglostyti. Jo suteikiamas švelnumas vadinamas patepimu. Jono pirmo laiško trečias skyrius: „Jo patepimas jus moko apie viską“[1191]. Dar jis vadinamas rasa, todėl Bažnyčia gieda: „Iš vidaus apšlakstydamas savąja rasa *ir kt.*“[1192] Taip pat vadinamas tyliu dvelksmu,

kaip sakoma Karalių trečios knygos 19-ame skyriuje: „O po ugnies – švelnios tylos balsas, ir ten buvo Viešpats“[1193]. Galiausiai kvapas reikalingas kvėpuoti. Jis yra toks reikalingas, kad jei jo valandėlę nebūtų, žmogus tuoj pat mirtų. Taip reikia suvokti ir Šventąją Dvasią. Psalmė byloja: „Tu atimi jų kvapą, ir jie žūna ir vėl pavirsta į dulkes. Tu siunti savo dvasią, ir jie sutveriami *ir kt.*“[1194] Jono evangelijos šeštas skyrius: „Dvasia yra, kuri gaivina“[1195].

Ketvirta, Šventoji Dvasia pasirodė ugnies pavidalu. Penkta, ji pasirodė kalbos pavidalu. Kodėl ji pasirodė šiais dviem pavidalais, bus apsakyta vėliau.

Trečiuoju klausimu – kokiu metu Šventoji Dvasia buvo pasiųsta – reikia pažymėti, kad ji buvo pasiųsta penkiasdešimtą dieną po Velykų. Ji buvo pasiųsta būtent tada, kad galėtume suvokti, jog iš Šventosios Dvasios kyla įstatymo išsipildymas, amžinasis atlygis ir nuodėmių atleidimas.

Šventoji Dvasia yra įstatymo išsipildymas, nes, kaip skelbia *Glosa*, „penkiasdešimtąją dieną po to, kai buvo paaukotas Avinėlis, buvo duotas įstatymas ugnies pavidalu“[1196]. Ir Naujajame Testamente penkiasdešimtą dieną po Kristaus Velykų Dvasia nusileido ugnies pavidalu: įstatymas ant Sinajaus kalno[1197], Dvasia ant Siono kalvos[1198]. Įstatymas buvo duotas ant aukšto kalno, Dvasia – valgymo kambaryje. Vadinasi, pati Šventoji Dvasia yra viso įstatymo išsipildymas, nes įstatymo pilnatvė yra meilė.

Šventoji Dvasia yra amžinasis atlygis. Todėl glosoje sakoma: „Kaip keturiasdešimt dienų, per kurias Kristus po Prisikėlimo bendravo su mokiniais, reiškia dabartinę Bažnyčią, taip penkiasdešimtoji diena, kurią buvo duota Šventoji Dvasia, reiškia amžinojo atlygio denarą[1199]“[1200].

Galiausiai Šventoji Dvasia yra nuodėmių atleidimas. *Glosoje* tai pačiai eilutei sakoma: „Todėl penkiasdešimtąją dieną, kadangi vyko atleidimas jubiliejaus proga[1201], ir per Šventąją Dvasią buvo atleidžiamos nuodėmės“[1202]. Toliau *Glosoje*: „Per dvasinį jubiliejų yra paleidžiami kaltinamieji, panaikinami įsiskolinimai, atšaukiami tėvynėn tremtiniai, grąžinamas prarastas palikimas, iš vergystės jungo išlaisvinami vergai – žmonės, parduoti už nuodėmes“[1203]. Taip rašoma *Glosoje*. Pasmerktieji myriop paleidžiami ir išlaisvinami. Todėl Laiško romiečiams aštuntame skyriuje rašoma: „Gyvybę teikiantis Dvasios įstatymas išvadavo tave iš nuodėmės ir mirties įstatymo“[1204]. Panaikinami nuodėmių įsiskolinimai, nes „meilė apdengia daugybę nusidėjimų“[1205]. Atšaukiami tėvynėn tremtiniai, kaip sakoma psalmėje: „Tegu lydi mane gera tavo dvasia į lygią žemę“[1206]. Grąžinamas prarastas palikimas, kaip sakoma Laiško romiečiams aštuntame skyriuje: „Pati Dvasia liudija mūsų dvasiai, kad esame Dievo vaikai. O jei esame vaikai, tai ir įpėdiniai“[1207]. Vergai išlaisvinami iš nuodėmės, kaip sakoma Antro laiško korintiečiams ketvirtame skyriuje: „Kame gi Viešpaties Dvasia, tenai yra laisvė“[1208].

Ketvirtuoju klausimu – kiek kartų Šventoji Dvasia buvo pasiųsta apaštalams – reikia pažymėti, kad, anot *Glosos*, buvo duota jiems tris kartus: prieš Kančią, po Prisikėlimo ir po Žengimo į dangų[1209]. Pirmąjį kartą – stebuklams daryti, antrąjį – nuodėmėms atleisti, trečiąjį – širdims sustiprinti.

Pirmą kartą tai įvyko, kai Kristus pasiuntė apaštalus pamokslauti ir suteikė jiems galią įveikti visus demonus ir pagydyti luošuosius. Iš tikrųjų šie stebuklai vyko per Šventąją Dvasią, kaip sakoma Mato evangelijos 12-ame skyriuje: „Jeigu aš išvarau demonus Dievo Dvasios jėga *ir kt.*“[1210] Tačiau tai nereiškia,

kad kiekvienas, turintis Šventąją Dvasią, gali daryti stebuklus, kadangi, pasak Grigaliaus, „stebuklai nepadaro žmogaus švento, tik parodo jį tokį esant“[1211], ir ne kiekvienas darantis stebuklus turi Šventąją Dvasią, nes ir nedorieji tvirtina darę stebuklus sakydami: „Viešpatie, Viešpatie! Argi ne tavo vardu mes pranašavome *ir kt.*“[1212]

Dievas daro stebuklus savo galia, angelai – pasinaudodami materijos pritaikymu, demonai – būdingomis daiktų savybėmis, magai – slaptais sandėriais su demonais, dori krikščionys – viešu teisingumu, nedori – tariamai viešu teisingumu[1213].

Antrą kartą Kristus davė apaštalams Šventąją Dvasią, kai kvėpė į juos tardamas: „Imkite Šventąją Dvasią. Kam atleisite nuodėmes *ir kt.*“[1214] Niekas negali atleisti nuodėmės, kuri yra lyg dėmė sieloje, lyg kaltė, kitaip tariant, įsipareigojimas amžinajai bausmei, lyg Dievo įžeidimas. Tokias nuodėmes atleidžia tik užliejusi malonė ir atgailos dorybė. Tačiau sakoma, kad jas atleidžia kunigas, prisidėdamas prie to, kad nusidėjėlis būtų atleistas nuo kaltės, arba pakeisdamas bausmę skaistykloje žemiškąja bausme, arba iš dalies atleisdamas nuo žemiškosios bausmės.

Trečią kartą Kristus davė apaštalams Šventąją Dvasią šią Sekminių dieną, ir jų širdys buvo taip sustiprintos, kad nebebijojo jokių kankinimų. Psalmėje sakoma: „Jo burnos kvėpimu visa jo kareivija“[1215]. Augustinas rašo: „Šventosios Dvasios malonė yra tokia, kad, aptikusi liūdesį, jį išsklaido, pražūtingą troškimą sunaikina, o nerimą nuveja šalin“[1216]. Popiežius Leonas: „Apaštalai laukė Šventosios Dvasios ne todėl, kad tada pirmą kartą ji apsigyventų šventųjų širdyse, bet kad ji karščiau degintų ir gausiau pripildytų jai pašvęstas širdis, apipildama jas savo dovanomis. Tačiau Šventoji Dvasia

nepradeda dalyti dovanų tik dabar. Tai, kad ji tapo dosnesnė, nereiškia, kad ėmėsi naujos veiklos“[1217].

Penktuoju klausimu – kaip buvo pasiųsta Šventoji Dvasia – reikia pažymėti, kad buvo pasiųsta su ūžesiu ir ugnies liežuviais, ir tie liežuviai pasirodė nusileisdami ant apaštalų.

Triukšmas buvo staigus, sklindantis iš dangaus, smarkus ir pripildantis. Staigus, nes Šventajai Dvasiai nebūdingas vangumas. Sklindantis iš dangaus, nes gyvenantieji danguje jį sukėlė. Smarkus, nes sukelia sūnišką baimę, arba dėl to, kad pašalina amžinąjį vargą, mat *vehemens* „smarkus“ galėtų reikšti *ve adimens* „pašalinantis vargą“; arba dėl to, kad atitraukia dvasią nuo bet kokios kūniškos meilės, mat *vehemens* galėtų reikšti ir *vehens mentem* „atitraukiantis dvasią“. Triukšmas buvo pripildantis, nes Šventoji Dvasia pripildė visus apaštalus. Todėl sakoma: „Visi jie pasidarė pilni *ir kt.*“[1218] Apaštalų pilnatvė atsiskleidė trimis požymiais.

Pirmasis požymis – neskambėti, kaip kad neskamba pilna statinė. Jobo knygos septintame skyriuje sakoma: „Argi šaukia laukinis asilas, turėdamas žolės?“[1219], tarsi sakytų „kai širdies ėdžios pilnos malonės, nebelieka vietos nekantriam mykimui“. Šis požymis buvo būdingas apaštalams, nes, ištikus negandoms, jie „neskambėjo“ iš nekantrumo, priešingai – „iš tarybos[1220] akivaizdos ėjo džiaugdamies *ir kt.*“[1221]

Antrasis požymis – priimti ne daugiau nei reikia, arba turėti kiek pakanka. Kaip į indą, sklidiną skysčio, negalima įtalpinti dar ko nors, taip sotus žmogus daugiau nebenori valgyti. Lygiai taip ir malonės pilnatvę turintys šventieji nebegali priimti kito žemiškųjų malonumų skysčio. Izaijo knygos pirmame skyriuje sakoma: „Aš sotus; aš nenoriu deginamųjų avinų aukų“[1222]. Kadangi šventieji paragavo dangiškosios saldybės, jie nebetrokšta

žemiškųjų malonumų. Augustinas sako: „Kiekvienas atsigėręs iš Rojaus upės, kurios vienas lašas didesnis už vandenyną, čia ir pasilieka, idant tuo vandeniu būtų numalšintas šio pasaulio troškulys“[1223]. Šis požymis buvo būdingas apaštalams, norėjusiems neturėti jokios nuosavybės, bet viską dalytis bendrai.

Trečiasis požymis – išsilieti lyg patvinusiai upei. Siracido knygos 24-ame skyriuje sakoma: „Jis papila išminties kaip Pisonas“[1224]. Pisono upei būdinga išsilieti ir sudrėkinti visa, kas yra aplinkui. Taip ir apaštalai ėmė „lietis“, kadangi prakalbo kitomis kalbomis. *Glosoje* sakoma: „Štai pilnatvės požymis: pilnas indas išsipila, ugnis nebegali būti paslėpta; apaštalai ėmė „drėkinti“ visa, kas buvo aplinkui. Būtent todėl Petras tuoj pat ėmė pamokslauti ir atvertė tris tūkstančius žmonių“[1225].

Taip pat Šventoji Dvasia buvo pasiųsta ugnies liežuviais. Kalbant apie tai reikia apsvarstyti tris dalykus: pirma, kodėl, be kitų ženklų, dar ir ugnies liežuviais; antra, kodėl būtent ugnies liežuviais, o ne kokio nors kito elemento; trečia, kodėl liežuviais, o ne kokia kita kūno dalimi.

Pirmuoju atveju žinotina, kad Šventoji Dvasia pasirodė ugnies liežuviais dėl trijų priežasčių. Pirma, kad apaštalai skelbtų ugningus žodžius. Antra, kad jie pamokslautų apie ugnies įstatymą, tai yra meilės įstatymą. Apie šias dvi priežastis Bernardas sako: „Šventoji Dvasia atėjo ugnies liežuvių pavidalu, kad visų tautų kalbomis kalbėtų ugningus žodžius ir ugningos kalbos skelbtų ugnies įstatymą“[1226]. Trečioji priežastis, kad apaštalai pažintų per juos kalbant Šventąją Dvasią, kuri yra ugnis, nesuabejotų tuo, nepriskirtų sau žmonių atvertimo garbės ir kad visi klausytų jų žodžių tarsi Dievo žodžių.

Antruoju atveju žinotina, kad Šventoji Dvasia buvo pasiųsta ugnies pavidalu dėl daugybės priežasčių. Pirmoji

priežastis – jos septyneriopa malonė. Šventoji Dvasia lyg ugnis, baimės dovana žemina tai, kas aukšta, pamaldumo dovana minkština tai, kas kieta, žinojimu apšviečia tai, kas tamsu, įžvalgumu suveržia tai, kas taku, narsumu sukietina tai, kas minkšta, supratimo dovana išgrynina metalą, pašalindama rūdis, ir išminties dovana kreipia aukštyn.

Antroji priežastis – jos orumas ir iškilumas. Ugnis pranoksta visus elementus pavidalu, padėtimi ir galia; pavidalu – dėl šviesos grožio, padėtimi – dėl vietos pakilumo, galia – dėl veiklos stiprumo. Lygiai taip ir Šventoji Dvasia pranoksta viską pavidalu, padėtimi ir galia. Kalbant apie pavidalą sakoma, kad Šventoji Dvasia yra „be dėmės“[1227], apie padėtį – kad ji „apima visas dvasias“[1228], apie galią – kad ji „turinti visą galybę“[1229]. Šitai skaitome Išminties knygos septintame skyriuje.

Trečioji priežastis – jos daugeriopas veiksmingumas. Šią priežastį aptaria Hrabanas Mauras[1230], taip sakydamas: „Ugnis turi keturias savybes: ji degina, apvalo, šildo ir apšviečia. Panašiai ir Šventoji Dvasia sudegina nuodėmes, apvalo širdis, išveja sąstingį, apšviečia nežinojimą“[1231]. Taip kalba Hrabanas Mauras. Ji sudegina nuodėmes, todėl Zacharijo knygos 13-ame skyriuje sakoma: „Vesiu per ugnį ir valysiu juos, kaip valomas sidabras“[1232]. Ir pranašas prašė deginti ugnimi, sakydamas: „Bandyk mano inkstus *ir kt.*“[1233] Ji apvalo širdis, kaip sakoma Izaijo knygos ketvirtame skyriuje: „Tuomet Viešpats nuplaus Siono dukterų purvus ir numazgos nuo Jeruzalės kraują iš jos vidaus teismo dvasia ir karščio dvasia“[1234]. Ji išveja sąstingį, todėl apie tuos, kuriuos pripildo Šventoji Dvasia, Laiško romiečiams 12-ame skyriuje sakoma: „Karšti dvasioje *ir kt.*“[1235] Grigalius rašo: „Šventoji Dvasia pasirodė ugnies pavidalu, kadangi iš kiekvienos širdies, kurią pripildo, ji išveja šalčio sukeltą

sąstingį ir uždega širdis savo amžinybės troškimu“[1236]. Šventoji Dvasia nušviečia nežinojimą, kaip sakoma Išminties knygos devintame skyriuje: „Kas pažins tavo mintį, jei tu nesuteiksi išminties ir neatsiųsi savo šventos dvasios iš aukštybių?“[1237] Ir Pirmo laiško korintiečiams antrame skyriuje: „Mums gi tai Dievas apreiškė per savo Dvasią“[1238].

Ketvirtoji priežastis – jos meilės prigimtis. Meilė gali būti reiškiama ugnimi dėl trijų priežasčių. Pirma, kaip ugnis visuomet juda, taip ir Šventosios Dvasios meilė verčia visuomet „judėti“ naudingai veikiant tuos, kuriuos ji pripildo. Todėl Grigalius sako: „Dievo meilė niekuomet nėra dyka, ir todėl nuveikia didelius darbus, o jei nesivargina dirbti – tai nėra meilė“[1239]. Antra, kaip ugnis, lyginant su kitais elementais, yra itin ryškaus pavidalo, pasižyminti aiškia forma, bet saikiu materialumu, taip ir Šventosios Dvasios meilė tuos, kuriuos ji pripildo, verčia jausti saikią meilę žemiškiesiems dalykams, o didžiulę – dvasiniams, idant visa, kas kūniška, jie mylėtų verčiau dvasiškai nei kūniškai. Bernardas išskyrė keturis mylėjimo būdus: „Kūną galima mylėti kūniškai, dvasią – kūniškai, kūną – dvasiškai ir dvasią – dvasiškai“[1240]. Trečia, ugnis gali žeminti tai, kas aukšta, kilti aukštyn ir suvienyti bei sujungti tai, kas yra taku.

Per šias tris savybes suvokiama trejopa meilės galia. Meilė, kaip paaiškėja iš Dionisijo žodžių knygoje *Apie dieviškuosius vardus*, turi trejopą galią – palenkiančiąją, iškeliančiąją ir suderinančiąją: „Meilė turi palenkiančiąją galią, nes tai, kas aukšta, palenkia prie to, kas žema; ji turi iškeliančiąją galią, nes tai, kas žema, iškelia iki to, kas aukšta; taip pat ji turi derinančiąją galią, nes suderina panašius dalykus“[1241]. Taip teigia Dionisijas. Šią trejopą meilės galią Šventoji Dvasia išreiškia

tuose, kuriuos pripildo, nes palenkia juos nusižeminimu ir savęs niekinimu, iškelia aukščiausių dalykų troškimu ir suderina būdo vienodumu.

Trečiuoju atveju žinotina, kad Šventoji Dvasia pasirodė liežuviu, o ne kita kūno dalimi dėl trijų priežasčių. Pirma, liežuvis yra kūno dalis, uždegta pragaro ugnies, sunkiai tramdoma, tačiau tinkamai valdant duodanti naudos. Kadangi liežuvis buvo uždegtas pragaro liepsnos, jis stokojo Šventosios Dvasios ugnies; Jokūbo laiško trečiame skyriuje sakoma: „Liežuvis yra ugnis *ir kt.*“[1242] Kadangi liežuvis sunkiai tramdomas, jis labiau nei kitos kūno dalys stokoja Šventosios Dvasios malonės; Jokūbo laiško trečiame skyriuje sakoma: „Kiekviena žvėrių, paukščių, šliužų ir jūros gyvūnų veislė yra sutramdoma *ir kt.*“[1243] Kadangi liežuvis duoda daug naudos, jei yra tinkamai valdomas, jis neišvengiamai privalėjo turėti savo valdytoju Šventąją Dvasią.

Antra, Šventoji Dvasia pasirodė liežuvio pavidalu paskelbti, jog Ji būtina pamokslaujantiesiems. Iš tiesų Šventoji Dvasia būtina pamokslaujantiesiems, nes leidžia jiems kalbėti ugningai, be abejonių, ir būtent todėl Ji buvo pasiųsta ugnies pavidalu. Bernardas rašo: „Šventoji Dvasia nusileido ant mokinių ugnies liežuviais, kad jie kalbėtų ugningus žodžius ir ugningos kalbos skelbtų ugnies įstatymą“[1244]. Šventoji Dvasia leidžia pamokslaujantiesiems kalbėti drąsiai, be silpnadvasiškumo. Apaštalų darbų ketvirtame skyriuje sakoma: „Visi pasidarė pilni Šventosios Dvasios ir skelbė su pasitikėjimu Dievo Žodį“[1245]. Ji leidžia kalbėti įvairiai, nes klausytojų sugebėjimai yra skirtingi. Todėl Apaštalų darbų antrame skyriuje sakoma: „Ėmė kalbėti visokiomis kalbomis“[1246]. Ji leidžia kalbėti naudingai, idant kurtų ir neštų naudą. Izaijo knygos 62-ame

skyriuje sakoma: „Viešpaties dvasia ant manęs, nes Viešpats patepė mane“[1247].

Trečia, tie liežuviai pasirodė nusileisdami ant apaštalų paskelbti, jog Šventoji Dvasia būtina vadovaujantiesiems. Ji būtina vadovaujantiesiems ir teisiantiesiems, nes suteikia galią atleisti nuodėmes; Jono evangelijos 20-ame skyriuje sakoma: „Imkite Šventąją Dvasią. Kam nuodėmes atleisite *ir kt.*“[1248] Ji suteikia išminties, reikalingos teisiant; Izaijo knygos 42-ame skyriuje sakoma: „Aš padėjau ant jo savo dvasią; jis neš tautoms teisėtumo“[1249]. Ji suteikia kuklumo, reikalingo paremti; *Skaičių knygos* 11-ame skyriuje sakoma: „Ir jiems duočiau, idant draug su tavim neštų tautos naštą“[1250]. Iš tiesų Mozės dvasia buvo kuklumo dvasia, kaip paaiškėja iš Skaičių knygos 12-to skyriaus: „Mozė buvo romiausias *ir kt.*“[1251] Galiausiai Šventoji Dvasia suteikia šventumo puošmeną, reikalingą suteikiant pavidalą; Jobo knygos 26-ame skyriuje sakoma: „Jo dvasia puošia dangų“[1252].

Šeštuoju klausimu – kam buvo pasiųsta Šventoji Dvasia – reikia pažymėti, kad Ji buvo pasiųsta mokiniams. Jie buvo tyros talpyklos, todėl apie juos giedama: „Jie buvo tyros talpyklos“[1253], – ir tinkamos Šventajai Dvasiai priimti dėl septynių jiems būdingų savybių.

Pirma, mokiniai ilsėjosi. Tai pažymima žodžiais „kai baigėsi Sekminių diena“[1254], tai yra poilsio diena. Sekminių šventė buvo skirta poilsiui[1255]; Izaijo knygos 66-ame skyriuje sakoma: „Ir kokia ta mano atilsio vieta? Bet į ką aš pažvelgsiu, jei ne į vargužį, į tą, kurio dvasia sutrinta?“[1256]

Antra, mokiniai buvo suvienyti meilės. Tai pažymima žodžiais „visi buvo drauge“[1257]. Iš tiesų jie turėjo vieną širdį ir vieną sielą. Kaip žmogaus siela atgaivina tik „suvienytas“ kūno dalis, taip Šventoji Dvasia – tik dvasines dalis. Kaip ugnis

užgęsta išsklaidžius malkas, taip Šventoji Dvasia dingsta esant nesantaikai tarp žmonių. Todėl apie apaštalus giedama: „Surado juos vieningus gailestingumu ir apšvietė juos pripildantis dieviškumas“[1258].

Trečia, mokiniai buvo nuošaly. Tai pažymima žodžiais: buvo „toje pačioje vietoje“[1259], tai yra valgomajame. Ozėjo knygos antrame skyriuje sakoma: „Vesiu ją į tyrumą ir kalbėsiu jos širdžiai“[1260].

Ketvirta, mokiniai nuolat meldėsi, nes sakoma: „Jie visi ištvermingai ir vieningai atsidėjo maldai“[1261]. Todėl apie juos giedame: „Besimeldžiantiems apaštalams praneša Dievą atėjus“[1262]. Išminties knygos septintame skyriuje parodoma, kad malda yra būtina norint priimti Šventąją Dvasią: „Aš šaukiaus, ir atėjo į mane išminties dvasia“[1263]. Taip pat Jono evangelijos 14-ame skyriuje: „Aš paprašysiu Tėvą, ir jis duos jums kitą Globėją“[1264].

Penkta, mokiniai buvo apdovanoti nusižeminimu. Tai pažymima žodžiais „jie sėdėjo“[1265]. Psalmėje sakoma: „Tu ištryškini šaltinius slėniuose, taip kad vanduo teka tarp kalnų“[1266], tai reiškia dovanoji Šventosios Dvasios malonę nusižeminusiems. Taip pat sakoma: „Viešpaties Dvasia nusileis ant jo *ir kt.*“[1267]

Šešta, mokiniai buvo susieti ramybės. Tai paaiškina įvykiai Jeruzalėje, kurios pavadinimas reiškia „ramybės regėjimas“[1268]. Kad ramybė yra būtina norint priimti Šventąją Dvasią, rodo pats Viešpats Jono evangelijos 20-ame skyriuje, nes visų pirma Jis suteikė ramybę tardamas: „„Ramybė jums!“ Tai pasakęs, jis kvėpė į juos ir jiems tarė: „Imkite Šventąją Dvasią““[1269].

Septinta, mokiniai buvo pakylėti kontempliacijos. Tai paaiškėja iš to, kad jie priėmė Šventąją Dvasią „aukštutiniame kambaryje“[1270]. Šią vietą *Glosa* aiškina taip: „Tas, kuris trokšta

Šventosios Dvasios, paniekina kūno buveinę peržengdamas ją dvasine kontempliacija“[1271].

Septintuoju klausimu – dėl ko buvo pasiųsta Šventoji Dvasia – reikia pažymėti, kad ji buvo pasiųsta dėl šešių priežasčių, kurios nurodytos šiais autoritetingais žodžiais: „O Globėjas – Šventoji Dvasia, kurį mano vardu Tėvas atsiųs, – jis išmokys jus visko“[1272].

Pirma, Šventoji Dvasia buvo pasiųsta liūdintiesiems paguosti. Tai įvardijama žodžiu „Globėjas“, kuris reiškia „guodėjas“. Izaijo knygos 61-ame skyriuje sakoma: „Viešpaties dvasia ant manęs“[1273], ir tolėliau: „Duoti Siono raudantiems“[1274] paguodos. Grigalius rašo: „Šventoji Dvasia vadinama guodėja, nes liūdintiesiems dėl padarytos nuodėmės ruošia atleidimo viltį ir palengvina dvasią slegiantį liūdesį“[1275].

Antra, ji buvo pasiųsta mirusiesiems prikelti. Tai išreiškiama žodžiu „Dvasia“, nes būtent ji prikelia iš numirusiųjų. Ezekielio knygos 37-ame skyriuje sakoma: „Sudžiūvusieji kaulai, išgirskite Viešpaties žodį *ir kt.* Štai aš įleisiu į jus dvasią, ir jūs būsite gyvi“[1276].

Trečia, ji buvo pasiųsta netyriesiems pašventinti. Tai išreiškiama žodžiu „Šventoji“. Kai sakoma „Dvasia“, nes ji prikelia iš numirusiųjų, tai turima galvoje „Šventoji“, nes ji pašventina ir padaro tyrą. Todėl „šventas“ ir „tyras“ yra vienas ir tas pats. Psalmėje sakoma: „Upės srovės“, – tai yra pripildanti ir užliejanti Šventosios Dvasios malonė, – „linksmina Dievo miestą“[1277], tai yra Dievo Bažnyčią; šia upe Aukščiausiasis pašventino savo tabernakulį[1278].

Ketvirta, ji buvo pasiųsta meilei tarp nesutariančiųjų ir nekenčiamųjų sustiprinti. Tai išreiškiama žodžiu „Tėvas“. Šventoji Dvasia vadinama Tėvu, nes iš prigimties mus myli.

Jono evangelijos 16-ame skyriuje sakoma: „Nes pats Tėvas myli jus“[1279]. Jei ji yra Tėvas, jei mes Jo vaikai, o tarpusavyje broliai, tarp brolių esti tvirta ir tobula draugystė.

Penkta, ji buvo pasiųsta teisiesiems gelbėti. Tai išreiškiama žodžiais „mano vardu“, o „Jėzus“ reiškia „išsigelbėjimas“. Taigi Jėzaus, tai yra išsigelbėjimo, vardu Tėvas pasiuntė Dvasią, idant parodytų, jog atėjo išgelbėti tautų.

Šešta, Ji buvo pasiųsta neišmanančiuosius pamokyti. Tai išreiškiama žodžiais „jis išmokys jus visko *ir kt.*“[1280]

Aštuntuoju klausimu – per ką buvo pasiųsta Šventoji Dvasia – reikia pažymėti, kad Ji buvo duota arba pasiųsta ankstyvajai Bažnyčiai per maldą; todėl giedama: „Apaštalams besimeldžiant“[1281] ir Luko evangelijos trečiame skyriuje sakoma: „Jam besimeldžiant, Šventoji Dvasia nužengė ant jo *ir kt.*“[1282] Taip pat Šventoji Dvasia buvo pasiųsta per pamaldų ir atidų Dievo Žodžio klausymą. Apaštalų darbų dešimtame skyriuje sakoma: „Petrui tebekalbant tuos žodžius, Šventoji Dvasia nužengė ant visų, kurie klausėsi to pamokslo“[1283]. Galiausiai Ji buvo pasiųsta per nuolatinį veikimą. Tai pažymima Apaštalų darbų septintame skyriuje: „Juodu dėjo ant jų rankas *ir kt.*“[1284]; rankų uždėjimas reiškia nuodėmių atleidimą, kuris gaunamas jas išpažinus.

LXIX. APIE ŠVENTUS GORDIANĄ IR EPIMACHĄ

APIE VARDĄ – Gordianas kilęs iš žodžio *geos*, reiškiančio „dogma“ arba „namas“, ir iš *dian*, reiškiančio „šviesus“[1285]. Taigi šis vardas reikštų „šviesus namas“, kuriame gyvena Dievas. Kaip sako Augustinas knygoje apie Švenčiausiąją Trejybę, „geras namas yra suskirstytas lygiomis dalimis, erdvus ir šviesus“[1286]. Taip

ir tas šventasis buvo „lygiai pasiskirstęs“ darnos vieningumu, „erdvus“ meile ir šviesus teisingumu.

Epimachas kilęs iš žodžio *epi*, reiškiančio „viršuje“, ir *machin*, reiškiančio „karalius“. Taigi šis vardas reikštų „aukščiausiasis karalius“[1287].

APIE ŠVENTUS GORDIANĄ IR EPIMACHĄ LXIX – Kai Gordianas, imperatoriaus Juliano[1288] įgaliotinis, vieną krikščionį, vardu Januarijus, ragino aukoti, paveiktas to Januarijaus pamokslo, pats su savo žmona Marina ir dar penkiasdešimt trimis vyrais atsivertė į tikėjimą[1289]. Tai išgirdęs Julianas įsakė išsiųsti Januarijų tremtin, o Gordianui, jei šis atsisakytų aukoti, nukirsti galvą.

Taigi šventam Gordianui buvo nukirsta galva, o jo kūnas septynias dienas buvo mėtomas šunims. Bet kadangi kūnas liko šunų visiškai nepaliestas, pagaliau jį paėmė namiškiai ir kartu su šventu Epimachu, kurį minėtasis Julianas dar anksčiau buvo liepęs nužudyti, palaidojo netoli nuo miesto, maždaug už vienos mylios[1290], apie 360-uosius Viešpaties metus.

LXX. APIE ŠVENTUS NERĖJĄ IR ACHILĖJĄ

APIE VARDĄ – Nerėjas yra aiškinamas kaip „šviesos patarimas“; dar Nerėjas kildinamas iš žodžio *nereth*, reiškiančio „žiburys“, ir *us* „skubantis“; taip pat Nerėjas kildinamas iš žodžio *ne*, tai yra „nieku būdu“, ir *reus* „kaltasis“. Nerėjas buvo lyg šviesos patarimas pamokslaudamas apie skaistybę, lyg žiburys – tinkamai bendraudamas, skubantis aistringu uolumu, nekaltasis tyra sąžine.

Achilėjas kilęs iš žodžio *achi*, reiškiančio „mano brolis“, ir *lesa* – „išganymas“. Taigi šis vardas reikštų „brolių išganymas“.

Šių šventųjų kančias užrašė Kristaus tarnai Eutichetas, Viktorinas ir Makronas[1291].

APIE ŠVENTUS NERĖJĄ IR ACHILĖJĄ LXX – Nerėjas ir Achilėjas buvo imperatoriaus Domiciano[1292] dukraitės Domicilos[1293] kambario tarnai eunuchai, kuriuos pakrikštijo apaštalas šventas Petras. Kai minėtoji Domicila buvo leidžiama už konsulo sūnaus Aureliano ir puošiama brangakmeniais bei purpuriniais rūbais, Nerėjas ir Achilėjas skelbė jai tikėjimą ir visaip gyrė skaistybę, tvirtindami, kad skaistybė priartina prie Dievo, yra būdinga angelams ir įgimta žmonėms, o žmona pajungiama vyrui, kenčia jo kumščių ir kojų smūgius, dažnąsyk gimdo išsigimusius vaikus; tai, kuri sunkiai galėjo ištverti švelnius motinos perspėjimus, privalu iškęsti didžiulius vyro priekaištus. Jiems atsakydama Domicila paklausė: „Žinau, kad mano tėvas buvo pavydus, o mano motina iškentė daugybę jo priekaištų. Nejau ir mano vyras bus toks?“ – Šventieji jai atsakė: „Sužadėtiniai atrodo esą malonūs, bet, tapę teisėtais vyrais, jie griežtai vadovauja ir kartais tarnaitės jiems tampa mielesnės už žmonas. Ir jei kas kartą prarastą šventumą galima susigrąžinti atgailaujant, tai skaistybės nebesusigrąžinsi. Kaltę galima panaikinti atgailaujant, bet skaistybė nesugrąžinama, ji nebepasieks ankstesnio šventumo“. – Tada Flavija Domicila įtikėjo, davė skaistybės įžadą, o šventas Klemensas uždėjo jai veliumą[1294].

Tai išgirdęs, jos sužadėtinis išsirūpino Domiciano leidimą ir išsiuntė merginą kartu su šventais Nerėju ir Achilėju į Poncijos salą[1295], manydamas tokiu būdu galįs pakeisti merginos sprendimą. Po kiek laiko jis pats atvyko į salą ir, siūlydamas daugybę dovanų šventiesiems, ragino juos perkalbėti merginą, tačiau tie, griežtai atstūmę dovanas, dar labiau ją drąsino Viešpatyje.

Dėl šios priežasties, kai Nerėjas ir Achilėjas buvo raginami aukoti ir atsakė, jog būdami pakrikštyti apaštalo švento Pauliaus, jokiu būdu negalį atnašauti stabams, jiems buvo nukirstos galvos maždaug 80-ais Viešpaties metais. Jų kūnai buvo palaidoti netoli Petronėlės kapo.

Kitus šventuosius – Viktoriną, Eutichetą ir Makroną, – prie kurių Domicila buvo labai prisirišusi, Aurelianas vertė dirbti lyg vergus visą dieną savo žemėse, o vakare duodavo valgyti sėlenų. Galiausiai įsakė Eutichetą mušti tol, kol jis išleido dvasią, Viktoriną liepė paskandinti dvokiančiame vandenyje, o Makroną – sutraiškyti didžiuliu akmeniu. Tačiau kai ant jo užmetė milžinišką akmenį, kurį septyniasdešimt vyrų vos įstengė pajudinti, jis minėtą akmenį pats sau ant pečių užsikėlė ir tarsi lengvą šiaudą nešė dvi mylias; įtikėjus daugybei žmonių, konsulo sūnus įsakė jį nužudyti.

Po to Aurelianas grąžino Domicilą iš tremties ir pasiuntė dvi merginas, Domicilos pieno seseris Eufrosinę ir Teodorą, jos perkalbėti. Tačiau Domicila atvertė jas į tikėjimą. Tada Aurelianas su minėtų merginų sužadėtiniais ir trimis juokdariais atvyko pas Domicilą tikėdamasis susituokti ir gauti ją be prievartos. Kai Domicila ir tuos du jaunikaičius atvertė į tikėjimą, Aurelianas nuvedė Domicilą į miegamąjį, liepė mimams[1296] ten dainuoti, o kitiems kartu su juo šokti, norėdamas po to merginą išprievartauti. Bet kai mimai nebepajėgė dainuoti, o kiti – šokti, jis pats dar dvi dienas nesiliovė šokęs, kol šokimo išsekintas mirė.

Aureliano brolis Luksurijus, gavęs leidimą, iššudė visus įtikėjusiuosius ir padegė kambarį, kuriame buvo minėtos merginos. Jos mirė besimelsdamos, o jų kūnus palaidojo šventas Cezarijus, suradęs juos ryte, nepalytėtus ugnies.

LXXI. APIE ŠVENTĄ PANKRACIJŲ

APIE VARDĄ – Pankracijus kilęs nuo žodžio *pan*, reiškiančio „viskas“, ir *gratus* „malonus“ bei *citius* „greičiau“, tad šis vardas reikštų „visas greitai malonus“. Toks jis ir buvo vaikystėje[1297]. Arba, kaip sakoma *Glosarijuje*[1298], žodis *pancras* reiškia „pagrobimas“, *pancratiarius* „sutramdytas rykštėmis“, *pancrus* „įvairiaspalvis akmuo“[1299]. Iš tiesų Pankracijus pagrobė belaisvių grobį, buvo sutramdytas kančių rykštėmis ir išpuoštas įvairiomis dorybėmis.

APIE ŠVENTĄ PANKRACIJŲ LXXI – Pankracijus gimė itin kilmingoje šeimoje, tačiau Frygijoje[1300] netekęs tėvo ir motinos, buvo paliktas dėdės Dionisijo globai. Juodu sugrįžo į Romą, kur turėjo paveldėję daug turto. Jų gyvenamajame kvartale slapstėsi popiežius Kornelijus[1301] su tikinčiaisiais. Kai minėtasis Dionisijas ir Pankracijus buvo pakrikštyti Kornelijaus, Dionisijas mirė ramybėje, o Pankracijus buvo sučiuptas ir pristatytas cezariui[1302].

Tuo metu Pankracijui buvo apie keturiolika metų. Cezaris Dioklecianas[1303] jam tarė: „Vaikeli, duodu tau patarimą, idant nemirtum gėdinga mirtimi; kadangi, būdamas vaikas, esi lengvai apgaunamas, esi įrodęs savo kilmingumą ir esi mano brangiausio draugo sūnus, prašau išsižadėti šios beprotystės, kad galėčiau mylėti tave kaip sūnų“. – Pankracijus jam atsakė: „Nors kūnu esu tik vaikas, tačiau mano širdis – lyg senio[1304], ir mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus gerumo dėka jūsų baimė dėl manęs yra tokio pat dydžio, kaip ir šis paveikslas, kurį regime. Tavieji dievai, kuriuos ragini garbinti, buvo apgavikai ir savo seserų tvirkintojai, nepasigailėję net tėvų. Jei šiandien sužinotum savo tarnus tokius esant, tuoj pat įsakytum juos

nužudyti. Stebiuosi, kad neraudonuoji iš gėdos, garbindamas tokius dievus".

Augustas[1305], manydamas, kad yra berniuko įveiktas, įsakė nukirsti jam galvą Aurelijaus kelyje[1306] apie 287-us Viešpaties metus. Jo kūną rūpestingai palaidojo senatorienė Oktavila.

Pasak Grigaliaus Tūriečio, jei kas nors prie Pankracijaus kapo norėdavo melagingai prisiekti, dar nespėjęs pasiekti chorą skiriančios pertvaros, demono apsėstas prarasdavo protą, arba, kritęs ant grindinio, bemat mirdavo[1307].

Kartą tarp dviejų žmonių kilo didelis ginčas, o teisėjas puikiai žinojo, kas kaltas. Taigi teisėjas, apimtas noro įvykdyti teisingumą, nuvedė abu ginčininkus prie Šventojo Petro altoriaus ir ten paragino kaltąjį priesaika patvirtinti savo nekaltumą, kurį tas stengėsi įrodyti, o pats prašė apaštalą kokiu nors nuosprendžiu atskleisti tiesą. Kai tas prisiekė ir nepatyrė nieko bloga, teisėjas, žinantis apie jo apgaulę ir degdamas noru įvykdyti teisingumą, sušuko: „Tas senas Petras yra arba pernelyg gailestingas, arba paveda tokius reikalus jaunesniam. Eikime pas jaunąjį Pankracijų ir paklauskime jo". Kai visi nuėjo ir kaltasis pirmas virš Pankracijaus kapo davė melagingą priesaiką, jis nebegalėjo atitraukti rankos ir netrukus ten mirė. Todėl iki šių dienų daugelis laikosi papročio, sprendžiant sudėtingas bylas, duoti priesaiką virš švento Pankracijaus palaikų.

APIE KELIAVIMO LAIKOTARPĮ

APIE KELIAVIMO LAIKOTARPĮ – Aptarus šventes, vykstančias Susitaikymo metu, kuriam Bažnyčia skiria laiką nuo Velykų iki Sekminių aštuondienio, reikia apžvelgti šventes, vykstančias Keliavimo laikotarpiu, kuriam Bažnyčia skiria laiką nuo Sekminių aštuondienio iki Advento. Šis laikas ne visuomet prasideda tą pačią dieną – jis kinta priklausomai nuo Velykų laiko.

LXXII. APIE ŠVENTĄ URBONĄ

APIE VARDĄ – Urbonas kilęs iš žodžio *urbanitas* „mandagumas“[1308]. Arba Urbonas kilęs iš žodžio *ur*, reiškiančio „šviesa“[1309] arba „ugnis“, ir *banal* „atsakymas“[1310]. Iš tiesų Urbonas spindėjo lyg šviesa gražiai bendraudamas, lyg ugnis – įkvėpdamas meilę, o mokydamas buvo lyg atsakymas. Arba jis buvo šviesulys ar šviesa, nes į šviesą malonu žiūrėti, savo esatimi ji yra nekūniška, esti danguje ir yra nepaprastai naudinga; taip ir tas šventasis buvo malonus bendravimu, nekūniškas panieka pasauliui, dangiškas kontempliacija, naudingas pamokslavimu.

APIE ŠVENTĄ URBONĄ LXXII – Urbonas pakeitė popiežių Kalikstą[1311], kurio laikais buvo itin smarkiai persekiojami krikščionys. Kai pagaliau valdžią paėmė Aleksandras, jo motina Hamėja – krikščionė, atversta Origeno[1312], – savo prašymais įtikino sūnų liautis persekiojus krikščionis. Tačiau Almachijus, miesto prefektas, kuris buvo nukirtęs galvą šventai Cecilijai,

vis dar žiauriai siautėjo prieš krikščionis. Taigi jis įsakė atidžiai sekti šventą Urboną ir, padėjėjo Karpazijaus rūpesčiu aptikęs jį oloje su trimis kunigais ir diakonais, įsakė uždaryti juos į kalėjimą. Po to liepęs atvesti Urboną pas save, apkaltino jį kartu su „bedieve" Cecilija ir šviesiais Tiburcijumi bei Valerijonu suvedžiojus penkis tūkstančius žmonių ir pareikalavo Cecilijos turtų. Urbonas jam tarė: „Matau, jog neapkęsti šventųjų tave skatina godumas, o ne pagarba dievams; tačiau Cecilijos turtas vargšų rankomis pakilo į dangų". – Kai šventas Urbonas ir jo bičiuliai buvo plakami švininiais rimbais ir šaukėsi Viešpaties, kreipdamiesi į jį „Elyon"[1313], prefektas juokdamasis tarė: „Tas senis nori dėtis išmintingu, todėl dabar taria nežinomus žodžius". – Kadangi nepavyko jų palaužti, jie vėl buvo uždaryti į kalėjimą, kur šventas Urbonas pakrikštijo tris jį lankančius tribūnus ir kalėjimo sargą Anoliną[1314].

Išgirdus, kad Anolinas tapo krikščionimi, jis buvo pristatytas prefektui, ir kai nesutiko aukoti, jam buvo nukirsta galva. O šventas Urbonas su bičiuliais buvo nuvestas prie stabo ir paragintas pagarbinti jį smilkalais. Urbonui pradėjus melstis, stabas griuvo ir užmušė dvidešimt du ugnį kursčiusius šventikus. Tada krikščionys buvo itin žiauriai nuplakti ir nuvesti aukoti. Spjovę į tą stabą, jie padrąsino save, pažymėdami ant kaktų kryžiaus ženklą ir, pabučiavę vienas kitą ramybės ženklan, buvo nubausti mirties bausme Aleksandro laikais, pradėjusio valdyti apie 220-us Viešpaties metus.

Karpazijus čia pat buvo apsėstas demono ir, savuosius dievus plūsdamas, o krikščionių – nenorom liaupsindamas, buvo to demono uždusintas. Tai matydama, jo žmona Marmenija su savo dukterimi Liucina bei visa šeimyna sutiko būti pakrikštyta kunigo švento Fortūnato, ir po to garbingai palaidojo šventųjų kūnus.

LXXIII. APIE ŠVENTĄ PETRONĖLĘ

APIE ŠVENTĄ PETRONĖLĘ – Petronėlė, kurios gyvenimą aprašė šventas Marcelas[1315], buvo apaštalo švento Petro duktė. Ji buvo nepaprastai graži ir tėvui nesiimant būtinų priemonių sirgo karštlige. Kartą mokiniams prigulus šalia Petro, Titas jam tarė: „Kodėl tu, pagydantis visus ligonius, leidi Petronėlei gulėti ligos patale?“ – Petras jam atsakė: „Nes jai tai naudinga. Vis dėlto nemanykit, jog savo žodžiais pateisinu tai, kad negaliu jos išgydyti“. – Ir Petras tarė jai: „Kelkis greičiau, Petronėlė, ir patarnauk mums“. – Ji bemat išgijusi pakilo ir jiems patarnavo. Baigus patarnauti, Petras jai tarė: „Petronėlė, grįžk į savo lovą“. – Ji tuoj pat grįžo ir, kaip anksčiau, ėmė drebėti krečiama karščio; tačiau kai ji tapo tobula Dievo meilėje, jis ją visiškai išgydė.

Sykį pas ją atvyko didikas Flakas, dėl Petronėlės grožio norėjęs ją vesti. Ji jam atsakė: „Jei trokšti mane vesti, liepk ateiti pas mane merginoms, kurios turėtų mane palydėti į tavo namus“. – Kai tas puolė jų ieškoti, Petronėlė ėmė uoliai pasninkauti ir melstis, ir po trijų dienų, pasiremdama lovoje ir priimdama Viešpaties Kūną, iškeliavo pas Viešpatį.

Flakas, matydamas, kad Petronėlė iš jo pasityčiojo, nuėjo pas Felikulą, Petronėlės bičiulę, ir liepė arba už jo tekėti, arba atnašauti stabams. Kai ši nesutiko daryti nei viena, nei kita, prefektas įsakė įkalinti ją septynioms dienoms, neduodant nei valgyti, nei gerti, o vėliau ją, ant „arkliuko“[1316] nukankintą, nužudė, o kūną įmetė į kloaką[1317]. Tačiau šventas Nikodemas jį iškėlė ir palaidojo. Dėl to šventas Nikodemas buvo pakviestas didiko Flako, ir atsisakęs aukoti, negyvai nuplaktas švininiu rimbu, o jo kūnas įmestas į Tiberį. Tačiau jo klierikas Justas kūną iškėlė ir garbingai palaidojo.

LXXIV. APIE ŠVENTUS MARCELINĄ IR PETRĄ

APIE ŠVENTUS MARCELINĄ IR PETRĄ LXXXIV – Kai Petras egzorcistas[1318] buvo Artemijaus laikomas kalėjime, to Artemijaus duktė buvo kankinama demono. Jos tėvas dažnai dėl to skųsdavosi, ir Petras pasakė jam, jei šis įtikėtų Kristų, jo dukra bemat pasveiktų. Artemijus atsakė: „Įdomu, kokiu būdu mano dukterį galėtų išvaduoti tavasis Dievas, kuris nepajėgia išlaisvinti net tavęs, taip kenčiančio dėl Jo". – Petras jam: „Iš tikrųjų manasis Dievas gali išlaisvinti mane, tačiau Jis nori, kad per laikiną kančią pasiektume amžiną šlovę". – Artemijus tarė: „Jei tavasis Dievas išlaisvintų tave, sukaustytą dvigubomis grandinėmis, ir pagydytų mano dukterį, aš tuoj pat Jį įtikėčiau". – Taip ir atsitiko. Šventas Petras pasirodė Artemijui apsirengęs baltutėliais drabužiais ir laikydamas kryžiaus ženklą. Artemijus puolė Petrui po kojų ir, kadangi jo duktė buvo išgyda, jis su visa šeimyna apsikrikštijo. Artemijus pažadėjo kitiems įkalintiesiems išleisiąs į laisvę tuos, kurie norėtų tapti krikščionimis. Įtikėjus ir daugeliui kitų žmonių, visi jie buvo pakrikštyti kunigo švento Marcelino.

Tai išgirdęs, prefektas įsakė atvesti visus paleistuosius. Artemijus juos pasikvietė ir, bučiuodamas jiems rankas, pasakė, kad jei kas nori žengti kankinystėn, težengia be baimės, o kas nenori – tegu sau sveikas pasitraukia.

Teisėjas, sužinojęs, kad Marcelinas ir Petras juos pakrikštijo, pasikvietė tuodu ir kiekvieną skyrium uždarė į kalėjimą. Marcelinas buvo numestas nuogas ant sudaužytų stiklų tamsoje ir be vandens, o Petras kitame kalėjime buvo pririštas prie kuolo labai ankštoje kameroje. Tačiau Viešpaties angelas, aprengęs Marceliną ir jį išlaisvinęs, sugrąžino drauge su Petru į

Artemijaus namus ir liepė septynias dienas stiprinti žmones, o vėliau prisistatyti teisėjui.

Minėtasis teisėjas, neradęs jų kalėjime, įsakė pašaukti Artemiją, ir, tam atsisakius atnašauti, paliepė jį kartu su žmona uždaryti požemyje[319]. Tai išgirdę, šventi Marcelinas ir Petras nuėjo į tą vietą, ir šventas Marcelinas, saugomas krikščionių, toje kriptoje paaukojo Mišias. Šventieji kalbėjo netikintiesiems: „Būtume galėję išlaisvinti Artemijų ir patys pasislėpti, bet nepanorome padaryti nei viena, nei kita". – Tada supykę pagonys kardu nudūrė Artemijų, o jo motiną su dukterimi užmėtė akmenimis. O Marcelinui ir Petrui nukirto galvas gūdžiame miške, kuris dabar jų kankinystės garbei vadinamas „šviesiuoju". Tai įvyko Diokleciano, pradėjusio valdyti 287-ais Viešpaties metais, laikais. Budelis, vardu Dorotėjas, matė šių šventųjų sielas, pasipuošusias ištaigingais rūbais ir brangakmeniais, angelų nešamas į dangų. Dėl to jis tapo krikščionimi ir vėliau mirė ramybėje.

LXXV. APIE ŠVENTUS PRIMĄ IR FELICIJONĄ

APIE VARDĄ – Primas reiškia „aukščiausias" ir „didis", o Felicijonas – *felix anus*, tai yra „laimingas senolis". Pirmasis vadinamas aukščiausiu arba didžiu dėl prakilnumo, kurį parodė ištverdamas kankinystę, dėl galios – darydamas stebuklus, dėl šventumo – gyvendamas nepriekaištingai, dėl laimės – patirdamas šlovę. Antrasis vadinamas senoliu ne tik dėl savo senyvo amžiaus, bet ir dėl garbaus orumo, išminties brandumo ir būdo tvirtumo.

APIE ŠVENTUS PRIMĄ IR FELICIJONĄ LXXV – Šventyklų žyniai apkaltino Dioklecianui ir Maksimianui Primą ir Felicijoną, sakydami, kad jei jie nepriversią jų aukoti, nepavyks gauti iš

dievų jokios malonės[1320]. Taigi imperatorių įsakymu Primas ir Felicijonas buvo uždaryti į kalėjimą, tačiau, angelo išlaisvinti, netrukus vėl buvo pristatyti imperatoriams. Kadangi Primas ir Felicijonas atkakliai laikėsi savo tikėjimo, buvo žiauriai nuplakti ir atskirti vienas nuo kito.

Vyresnysis pasakė Felicijonui, kad pagalvotų apie savo senyvą amžių ir paaukotų dievams. Felicijonas jam atsakė: „Gyvenu jau aštuoniasdešimt metų, trisdešimt iš jų – pažinęs tiesą; aš pasirinkau gyventi vardan to Dievo, kuris gali išlaisvinti mane iš tavo rankų". – Tada vyresnysis liepė jį surišti, o rankas ir kojas sukalti vinimis, ir tarė jam: „Taip liksi tol, kol mums nepaklusi". – Kadangi Felicijonas džiugiu veidu laikėsi savo, vyresnysis įsakė ten pat jį nukankinti ir palikti be vandens ir duonos.

Po to įsakė atvesti šventą Primą ir tarė jam: „Tavo brolis pakluso imperatorių reikalavimams, todėl rūmuose sulaukė didelės pagarbos; ir tu elkis kaip jis". – Primas jam atsakė: „Nors ir esi velnio sūnus, tačiau iš dalies kalbi tiesą, mat mano brolis pakluso dangiškojo imperatoriaus reikalavimui". – Tada supykęs vyresnysis įsakė, Felicijonui matant, deglais svilinti Primo šonus ir pilti verdantį šviną jam į burną, idant taip įbaugintų Felicijoną. Tačiau Primas šviną išgėrė mielai lyg vėsų vandenį. Tada įsiutęs vyresnysis paliepė tuodu užsiundyti dviem liūtais. Tačiau liūtai puolė jiems po kojų ir sutūpė tarsi romūs avinėliai. Po to atvedė du piktus lokius, bet ir tie nurimo šalia liūtų. Šį reginį stebėjo daugiau nei dvylika tūkstančių žmonių, iš jų penki šimtai įtikėjo Viešpatį.

Galiausiai vyresnysis įsakė nukirsti šventiesiems galvas, o jų kūnus numesti šunims ir paukščiams. Tačiau kūnai liko nepalytėti ir buvo garbingai palaidoti krikščionių. Primas ir Felicijonas kentėjo apie 287-us Viešpaties metus.

LXXVI. APIE ŠVENTĄ BARNABĄ, APAŠTALĄ

APIE VARDĄ – Barnabas aiškinamas kaip „ateinančio sūnus“, „paguodos sūnus“[1321], „pranašo sūnus“ arba „aprėpiantis sūnus“. Žodis „sūnus“ minimas keturis kartus, nes Barnabo sūnystė pasireiškė keturiais būdais. Šventajame Rašte jis vadinamas „sūnumi“ dėl gimimo, išsilavinimo, mėgdžiojimo ir įvaikinimo. Barnabas atgimė iš Kristaus per krikštą, išsilavino per Evangeliją, pamėgdžiojo Kristų per kankinystę ir buvo Kristaus įvaikintas, gaudamas dangiškąjį atlygį. Štai toks jis buvo. Kitiems jis buvo ateinantis, paguodžiantis, pranašaujantis ir aprėpiantis. Ateinantis – nes visur pasisakydavo ir pamokslaudavo, mat buvo Pauliaus bendražygis; paguodžiantis vargšus ir apleistuosius: vargšams dalijo išmaldą, apleistiesiems paskyrė laišką nuo apaštalų; pranašaujantis – nes pagarsėjo pranašo dvasia; aprėpiantis – nes sujungė ir suvienijo tikėjime daugybę žmonių, kaip paaiškėja iš jo veiklos Antiochijoje. Apie šias keturias savybes taip sakoma Apaštalų darbų vienuoliktame skyriuje: „jis buvo vyras“ – tai yra drąsus (tai atspindi pirmąją savybę), „geras“ – antroji savybė, „kupinas Šventosios Dvasios“ – trečioji savybė, „ir tikėjimo“[1322] – ketvirtoji savybė.

Barnabo kankinystę aprašė jo pusbrolis Jonas, dar vadinamas Morkumi, – pradedant paties Jono regėjimu beveik iki pat pabaigos; manoma, kad jos aprašymą iš graikų kalbos į lotynų išvertė Beda.

APIE ŠVENTĄ BARNABĄ APAŠTALĄ LXXVI – Barnabas, levitas, kilęs iš Kipro[1323], vienas iš septyniasdešimt dviejų Viešpaties mokinių[1324], dažnai aukštinamas ir giriamas Apaštalų darbuose. Jis buvo labai išvaizdus ir tvarkingas tiek savo, tiek Viešpaties, tiek artimo atžvilgiu.

Tvarkingumas savo atžvilgiu pasireiškė trimis galiomis – proto, geismo ir pykčio. Jis turėjo proto galią, nušviestą pažinimo šviesos, todėl Apaštalų darbų tryliktame skyriuje sakoma: „Antiochijos Bažnyčioje buvo pranašų ir mokytojų: Barnabas, Simonas *ir kt.*“[1325] Taip pat – geismo galią, apvalytą nuo žemiškosios meilės dulkių, todėl Apaštalų darbų ketvirtame skyriuje sakoma, kad Juozapas, pramintas Barnabu, pardavė jam priklausiusią žemę, o *pinigus atnešė ir padėjo apaštalams po kojų*[1326]. *Glosa* šią vietą aiškina taip: „Vengdamas liesti auksą, jis rodo, kad aukso reikia atsisakyti, o padėdamas jį apaštalams po kojų, moko, kad auksą reikia niekinti“[1327]. Ir dar jis turėjo pykčio galią, sustiprintą didžio dorumo, ir dėl to drąsiai imdavosi sunkių darbų, atkakliai atlikdavo drąsos reikalaujančias pareigas ir ištvermingai iškęsdavo negandas.

Jis drąsiai imdavosi sunkių darbų. Tai paaiškėja iš to, kad ėmėsi atversti į tikėjimą didžiulę Antiochijos valstybę. Tai matyti taip pat iš Apaštalų darbų devinto skyriaus, kuriame pasakojama, kaip Paulius po atsivertimo nuvykęs į Jeruzalę ir norėjęs prisijungti prie mokinių. Visi bėgo nuo jo lyg ėriukai nuo vilko, tik Barnabas drąsiai jį priėmė ir nuvedė pas apaštalus[1328]. Barnabas atkakliai atlikdavo drąsos reikalaujančias pareigas – *marino savo kūną ir vargino jį pasninku*. Todėl Apaštalų darbų tryliktame skyriuje apie Barnabą ir kai kuriuos kitus sakoma: „Kartą, kai jie laikė pamaldas Viešpaties garbei ir pasninkavo *ir kt.*“[1329] Barnabas ištvermingai iškęsdavo negandas, kaip sako apaštalai, liudydami apie jį: „su mūsų mylimaisiais Barnabu ir Pauliumi, kurie už mūsų Viešpatį Jėzų Kristų yra guldę savo galvas“[1330].

Tvarkingumas Viešpaties atžvilgiu pasireiškė klusnumu Dievo galiai, didybei ir gerumui. Klusnumas Dievo galiai

paaiškėja iš to, kad Barnabas neprisiėmė pats sau pareigos pamokslauti, bet norėjo gauti ją iš Dievo galios, kaip sakoma Apaštalų darbų tryliktame skyriuje: „Šventoji Dvasia pasakė: „Išskirkite man Barnabą ir Saulių[1331] darbui, kuriam aš juos pašaukiau““[1332]. Taip pat jis pakluso Dievo didybei. Kaip pasakojama Apaštalų darbų keturioliktame skyriuje, kai kažkokie žmonės norėjo priskirti Barnabui dievišką didybę ir jam tarsi dievui aukoti aukas, vadindami jį Jupiteriu[1333] – kaip aukščiausiąjį dievą, o Paulių – Merkurijumi[1334] – kaip išmintingą ir iškalbingą dievą, Barnabas ir Paulius, čia pat perplėšę tunikas, sušuko: „Žmonės, ką jūs darote? Juk mes esame tokie pat mirtingieji kaip ir jūs, mes esame žmonės, skelbiantys jums atsivertimą nuo šių tuščių dievų prie gyvojo Dievo“[1335]. Trečia, Barnabas pakluso Dievo gerumui. Kaip pasakojama Apaštalų darbų penkioliktame skyriuje, kai keletas atsivertusių žydų norėjo apriboti ir sumenkinti Dievo malonės gerumą, teikiantį išganymą dovanai, o ne pagal Įstatymą, tvirtindami, kad be apipjaustymo dieviškosios malonės nepakanka, Paulius ir Barnabas drąsiai prieš juos atsilaikė ir įrodė, kad pakanka vien Dievo malonės gerumo – be Įstatymo. Jie persakė šį ginčą apaštalams ir gavo apaštalų laišką, peikiantį anų suklydimą[1336].

Tvarkingumas artimo atžvilgiu pasireiškė tuo, kad savo ganytinius Barnabas „penėjo“ žodžiu, pavyzdžiu ir geradarystėmis. „Penėjo“ žodžiu, nes rūpestingai skelbė Dievo Žodį. Todėl Apaštalų darbų penkioliktame skyriuje sakoma: „Paulius ir Barnabas pasiliko Antiochijoje. Kartu su daugeliu kitų jie mokė ir skelbė Viešpaties žodį“[1337]. Be to, tai rodo ir gausybė žmonių, kuriuos jis atvertė Antiochijoje, kur mokiniai pirmą kartą buvo pavadinti krikščionimis[1338]. Taip pat Barnabas „penėjo“ ganytinius savo pavyzdžiu, nes, būdamas

gyvas, visiems buvo šventumo atspindys ir tikėjimo pavyzdys. Dirbdamas bet kokį darbą jis buvo drąsus ir ryžtingas, garsus puikiais įpročiais, pilnas Šventosios Dvasios visokeriopos malonės, žymus visokeriopomis dorybėmis ir tikėjimu. Apie šiuos keturis bruožus Apaštalų darbų penkioliktame skyriuje sakoma: „išsiuntė Barnabą į Antiochiją“[1339], ir dar: jis „ragino visus iš tikros širdies likti ištikimus Viešpačiui. Mat jis buvo geras vyras, kupinas Šventosios Dvasios ir tikėjimo“[1340]. Dar Barnabas „penėjo“ savo ganytinius geradarystėmis, ir tai darė dviem būdais.

Yra dvi geradaryščių arba išmaldų rūšys – laikinoji išmalda, tai yra šelpimas būtinaisiais dalykais, ir dvasinė, tai yra nuodėmių atleidimas. Pirmuoju būdu šventas Barnabas dalijo išmaldą, šelpdamas savo brolius Jeruzalėje, nes, kaip sakoma Apaštalų darbų vienuoliktame skyriuje, kai Klaudijui valdant užgriuvo didelis badas, išpranašautas Agabo, „mokiniai, kiekvienas pagal savo išteklius, nusprendė paremti Jeruzalės brolius ir nusiųsti jiems pašalpą. Jie taip padarė ir per Barnabą bei Saulių nusiuntė vyresniesiems paramą“[1341]. Antruoju būdu – atleisdamas nuodėmę Jonui, pramintam Morkumi. Nors minėtasis mokinys paliko Barnabą ir Saulių, tačiau, jam grįžus ir atgailaujant, Barnabas atleido ir vėl priėmė į mokinius. O Paulius nesutiko jo priimti į mokinių būrį, ir dėl to išsiskyrė su Barnabu. Ir vienas, ir kitas pasielgė dėl pagrįstų priežasčių ir norų: Barnabas priėmė Joną dėl švelnaus gailestingumo, o Paulius nepanoro jo priimti dėl teisėto pykčio. Kaip skelbia *Glosa* Apaštalų darbų penkioliktam skyriui: „Kadangi stojęs jų akivaizdoje, Jonas atrodė pernelyg abejingas, Paulius pelnytai jį atstūmė, idant tas savo poelgiu lyg užkratu neužkrėstų kitų“[1342]. Tas išsiskyrimas buvo nulemtas ne žmogaus ydų, bet Šventosios Dvasios įkvėpimo, kad, atsiskyrę

vienas nuo kito, tiedu galėtų kur kas plačiau skelbti Kristų, kaip vėliau ir įvyko.

Kai Barnabas buvo Ikonijo[1343] mieste, minėtam jo pusbroliui Jonui regėjime pasirodė kažkoks spindintis vyras ir tarė: „Būk tvirtas, Jonai, nes nuo šiol vadinsies ne Jonu, bet „iškiliuoju"". – Kai Jonas papasakojo apie tai Barnabui, tas atsakė jam: „Žiūrėk, kad niekam neprasitartum apie tai, ką regėjęs; ir man šią naktį panašiai apsireiškė Viešpats, sakydamas: „Būk tvirtas, Barnabai, nes pelnysi amžinąjį atlygį dėl to, kad palikai savo tautą ir man atidavei savo sielą". – Pauliui ir Barnabui ilgą laiką pamokslaujant Antiochijoje, Viešpaties angelas pasirodė Pauliui ir tarė: „Skubiai vyk į Jeruzalę, nes ten kai kurie broliai laukia tavo atvykimo". – Taigi, kai Barnabas panoro keliauti į Kiprą aplankyti savo tėvų, o Paulius suskubo į Jeruzalę, jie ir išsiskyrė, paskatinti Šventosios Dvasios[1344]. Kai Paulius atskleidė Barnabui, ką angelas jam buvo sakęs, Barnabas tarė: „Tebūnie Viešpaties valia. Dabar aš vykstu į Kiprą ir ten baigsiu savo dienas, niekada tavęs nebeišvydęs". – Tada apsiverkė ir nusižeminęs krito jam po kojų. Atjausdamas Paulius jam tarė: „Neverk, nes tokia yra Viešpaties valia. Ir man šią naktį apsireiškė Viešpats, sakydamas: „Nedrausk Barnabui vykti į Kiprą, nes ten jis apšvies daugelį žmonių ir patirs kankinystę"".

Barnabas, išsiruošęs su Jonu į Kiprą, pasiėmė su savimi švento Mato evangeliją; dėjo ją virš sergančiųjų, ir Dievo galia pagydė daugelį žmonių. Palikę Kiprą, jie surado burtininką Elimą, kurį Paulius kuriam laikui buvo padaręs neregiu[1345]. Elimas jiems pasipriešino ir neleido įžengti į Pafą[1346].

Vieną dieną Barnabas išvydo nuogus vyrus ir moteris, bėgančius ir švenčiančius savo šventę. Pasipiktinęs jis pra-

keikė šventyklą ir staiga griuvusi jos dalis prispaudė daugelį žmonių.

Galiausiai Barnabas atvyko į Salaminą[1347], kur minėtasis burtininkas sukėlė prieš jį didelį maištą. Žydai, sučiupę Barnabą, baisiausiai užgauliodami nutempė jį ir skubiai perdavė miesto teisėjui nubausti. Tačiau sužinoję, kad į Salaminą atvyko Euzebijus, didis ir galingas vyras iš Nerono giminės, žydai išsigando, kad jis neatimtų iš jų kalinio ir nepaleistų jo laisvėn. Todėl užrišę virvę Barnabui ant kaklo, išvedė už miesto vartų ir ten nedelsdami jį sudegino. Galiausiai ir šituo nepasitenkinę, nedorieji žydai sudėjo jo kaulus į kažkokį šviniņį indą, ketindami įmesti jį jūron. Tačiau Barnabo mokinys Jonas su dviem kitais bičiuliais naktį nubudę pavogė palaikus ir slapta palaidojo kažkokioje kriptoje, kur jie gulėjo, kaip sako Sigibertas[1348], iki pat imperatoriaus Zenono ir popiežiaus Gelazijaus[1349] laikų, tai yra iki 500-ųjų Viešpaties metų. O tada, pačiam šventajam apreiškus, jie buvo surasti.

Šventas Dorotėjas taip sako: „Iš pradžių Barnabas skelbė Kristų Romoje, ir tapo Milano vyskupu“[1350].

LXXVII. APIE ŠVENTUS VITĄ IR MODESTĄ

APIE VARDĄ – Vitas kilęs iš *vita* „gyvenimas“[1351]. Augustinas knygoje *Apie Dievo valstybę* išskiria tris gyvenimo būdus – aktyvųjį, tai yra aktyvų gyvenimą, ramųjį, tai yra kontempliatyvaus gyvenimo dvasinį poilsį, ir trečiąjį, apimantį pirmąjį ir antrąjį[1352]. Visus šiuos būdus galima įžvelgti švento Vito gyvenime. Dar šis vardas kildinamas iš žodžio *virtus* „dorybė“, ir reikštų „dorybingasis“.

Modestas reikštų *stans in modo* „esantis viduryje“[1353], kitaip tariant, dorybės viduryje. Bet kurią dorybę lyg branduolį gaubia dvi ydos: išmintingumą – klasta ir kvailumas, susitvardymą – kūniškųjų geismų tenkinimas ir visokeriopas savęs gailėjimas, stiprybę – bailumas ir beprotiškas drąsumas, teisingumą – žiaurumas ir atlaidumas.

APIE ŠVENTUS VITĄ IR MODESTĄ LXXVII – Vitas, nepaprastas ir kupinas tikėjimo vaikas, būdamas dvylikos metų Sicilijoje patyrė kankinystę[1354]. Jis dažnai gaudavo pylos nuo tėvo, kad niekino stabus ir nenorėjo jų garbinti. Tai išgirdęs, prefektas Valerianas pasikvietė berniuką ir, tam atsisakius aukoti, įsakė išperti jį lazda. Tačiau mušančiųjų ir paties prefekto rankos tuoj pat nudžiūvo. Prefektas sušuko: „Vargas man, netekau rankos!“ – Vitas jam atsakė: „Tegul ateina tavieji dievai ir pagydo tave, jei gali“. – Prefektas: „O tu ar galėtum tai padaryti?“ – Vitas: „Manojo Dievo vardu galiu“. – Vitas nedelsdamas pasimeldė už jį, ir prefektas išgijo. Tuomet prefektas tarė Vito tėvui: „Pabark savo vaiką, idant nemirtų bloga mirtimi“.

Parsivedęs sūnų namo, tėvas puolė keisti berniuko būdą įvairiausia muzika, pasilinksminimais su mergelėmis ir kitokiomis pramogomis. Kai uždarė jį į miegamąjį, iš ten pasklido nuostabus kvapas, persmelkęs nepaprastu kvapnumu tėvą ir visą šeimyną. Tėvas, pažvelgęs pro duris ir išvydęs septynis angelus, stovinčius aplink vaiką, pasakė: „Dievai atvyko į mano namus“. Ir tuoj pat apako. Jo šauksmas sukrėtė visą Lukanijos miestą[1355], net Valerianas atskubėjo ir pasiteiravo, kas gi nutiko. Tėvas jam tarė: „Išvydau ugninius dievus ir nepajėgiau atlaikyti jų žvilgsnių“. Taigi jis buvo nuvestas prie Jupiterio šventyklos ir pažadėjo auksaragį jautį už regėjimo grąžinimą. Tačiau nieko neįvyko, todėl tėvas paprašė sūnaus jį išgydyti ir jo maldų dėka atgavo regėjimą.

Tačiau jis neįtikėjo ir ėmė galvoti kaip nužudyti sūnų. Dėl to Viešpaties angelas apsireiškė Vito mokytojui Modestui, liepęs sėsti į laivą ir išvežti berniuką į kitą kraštą. Kai Modestas padarė kaip lieptas, erelis nešė jiems maisto, o svetur jie padarė daugel stebuklų.

Tuo tarpu imperatoriaus Diokleciano sūnų apsėdo demonas ir pareiškė, kad niekuomet nepasitrauks, jei neatvyks lukanas Vitas. Imta ieškoti Vito, o suradus, jis buvo nuvestas pas imperatorių. Dioklecianas jam tarė: „Berniuk, ar įstengtum pagydyti mano sūnų?" – Anas: „Aš – ne, bet Viešpats įstengtų". – Ilgai nelaukęs, Vitas uždėjo ant to berniuko ranką, ir demonas tuoj pat pabėgo. Tada Dioklecianas tarė: „Berniuk, persigalvok ir paaukok dievams, kad nemirtum bloga mirtimi". – Vitui atsisakius, jis kartu su Modestu buvo nusiųstas į kalėjimą. Tačiau geležies grandinės, kuriomis jie buvo sukaustyti, staiga nukrito, ir kalėjimas suspindo didinga šviesa. Kai apie tai buvo pranešta imperatoriui, Vitas buvo išleistas ir įmestas į degančią krosnį, tačiau išėjo iš jos visiškai sveikas. Po to buvo atvestas baisus liūtas jo suryti, tačiau Vitas numaldė jį savo tikėjimo galia. Galiausiai buvo liepta Vitą su Modestu ir Vito žindyve Krescencija, kuri visuomet jį lydėjo, pririšti ant „arkliuko". Tačiau staiga susidrumstė oras, sudrebėjo žemė, sudundėjo griaustinis ir sugriuvo stabų šventyklos, užmušdamos daugelį žmonių. Išsigandęs imperatorius bėgo ir, daužydamas save kumščiais, šaukė: „Vargas man, vienas vaikas mane nugalėjo!" – O sulaikytieji, čia pat angelo išlaisvinti, atsidūrė prie kažkokios upės ir ten, sustoję bei pasimeldę, atidavė sielas Viešpačiui. Vitui apreiškus, jų kūnus, kuriuos saugojo ereliai, surado garsioji moteris Florencija ir juos garbingai palaidojo[1356].

Vitas ir Modestas kentėjo Diokleciano, ėmusio valdyti apie 287-us Viešpaties metus, laikais.

LXXVIII. APIE ŠVENTUS KVIRIKĄ IR JULITĄ

APIE VARDĄ – Kvirikas reikštų *querens arcum* „ieškantis lanko“; dar šis vardas kildinamas iš žodžio *chrisil*, reiškiančio „stiprybė“, ir *cus* „juodas“; arba iš *quiris*, reiškiančio „ietis“[1357]; arba iš *quiriles* „sostas“. Iš tiesų Kvirikas buvo lyg lankas, tai yra sulinkęs savo nusižeminimu, stiprus kančių atlaikymu, juodas savęs niekinimu, lyg ietis įveikiantis priešą, galiausiai – Dievo sostas, nes Dievas buvo jame. Ši malonė pripildė jį to, ko nesuteikė amžius.

Julitos vardas kilęs iš *iuvans vita* „padedantis gyvenimas“. Ji gyveno dvasingą gyvenimą ir tuo daugeliui padėjo.

APIE ŠVENTUS KVIRIKĄ IR JULITĄ LXXVIII – Kvirikas buvo garsiausios Ikonijo moters Julitos sūnus[1358]. Norėdama išvengti persekiojimo, ji su savo trejų metų sūnumi Kviriku išvyko į Kilikijos[1359] miestą Tarsą. Vis dėlto su sūnumi ant rankų ji buvo pristatyta valdytojui Aleksandrui. Dvi jos tarnaitės, tai pamačiusios, paspruko ir ją paliko. Valdytojas berniuką paėmė ant rankų, o motiną, atsisakiusią aukoti, įsakė nuplakti kruvinomis galvijų sausgyslėmis. Berniukas, regėdamas plakamą motiną, karčiai verkė ir graudžiai vaitojo. Laikydamas mažąjį Kviriką ant rankų ar sodindamas ant kelių, valdytojas ramino jį bučiniais ir kitokiais meilikavimais. Tačiau vaikas, vis žvilgčiodamas į motiną, dygėjosi valdytojo bučiniais. Pasipiktinęs jis pasuko galvą ir draskė nagais valdytojo veidą bei antrino motinai, lyg sakytų: „Ir aš esu krikščionis“.

Ilgai priešinęsis, galiausiai Kvirikas įkando valdytojui į petį. Pervertas skausmo ir įtūžęs, tasai taip sviedė berniuką iš aukštai ant laiptų, kad net jo mažos smegenys ištiško ant tribunolo[1360]. Julita, matydama, kad sūnus pirmas nuėjo dangaus karalystėn, nudžiugusi padėkojo Dievui. Tada buvo įsakyta nudirti Julitai odą, aplieti verdančia derva ir galiausiai nukirsti jai galvą.

Viena legenda byloja, kad Kvirikas, nekreipdamas dėmesio į meilikaujantį bei grasinantį tironą, prisipažino esąs krikščionis, nors buvo dar nemokantis kalbėti kūdikis[1361]. Per jį kalbėjo Šventoji Dvasia. Kai valdytojas paklausė, kas išmokė jį kalbėti, tas atsakė: „Stebiuosi, valdytojau, tavo kvailumu. Juk matai, koks mažulytis esu, net trejų metų neturiu, ir dar klausi, kas išmokė mane dieviškosios išminties". Plakamas Kvirikas šaukė: „Aš esu krikščionis!" Ir kančioje su kiekvienu tokiu šūksniu jis įgaudavo naujų jėgų. Po to valdytojas įsakė motiną ir vaiką sukapoti gabalais ir išmėtyti jų kūnų dalis, idant nebūtų palaidoti krikščionių. Tačiau angelas surinko jų kūnus, o krikščionys naktį juos palaidojo.

Konstantino Didžiojo[1362] laikais, kai Bažnyčiai buvo grąžinta ramybė, viena tarnaitė, iki tol likusi gyva, rado jų kūnus, ir visi žmonės didžiai juos garbino.

Kvirikas ir Julita kentėjo apie 230-us Viešpaties metus, valdant Aleksandrui[1363].

LXXIX. APIE ŠVENTĄ MARINĄ, MERGELĘ

APIE ŠVENTĄ MARINĄ, MERGELĘ – Mergelė Marina buvo savo tėvo vienturtė[1364]. Kartą tėvas, užėjęs į vieną vienuolyną, pakeitė savo dukters išvaizdą – kad atrodytų ne kaip moteris, bet

kaip vyras, – ir paprašė abato bei vienuolyno brolių priimti jo vienturtį sūnų. Šiems pritarus jo prašymui, „vaikinas“ tapo vienuoliu ir visų buvo vadinamas broliu Marinu.

Marina ėmė gyventi labai pamaldžiai ir buvo nepaprastai nuolanki. Kai jai sukako dvidešimt septyneri, jos tėvas, pajutęs artėjant mirtį, pasišaukė savo dukterį ir, patikinęs dėl ateityje jos laukiančio gėrio, liepė niekuomet niekam neatskleisti, kad yra moteris.

Marina dažnai važinėdavo jaučiais kinkytu vežimu ir gabendavo į vienuolyną malkas. Ji buvo pratusi apsistoti pas vieną žmogų, kurio dukra pastojo nuo kažkokio kareivio. Paklausta, kas tai padarė, toji pareiškė, kad ją išniekinęs vienuolis Marinas. Marinas, paklaustas, kodėl padarė tokią niekšybę, prisipažino nusikaltęs ir meldė atleisti. Jis buvo tučtuojau išmestas už vienuolyno durų ir ten praleido trejus metus, misdamas tik gabalėliu duonos.

Vėliau, kai tariamas Marino sūnus buvo atjunkytas, berniukas buvo nusiųstas abatui, o šis atidavė jį Marinui išauklėti. Tad jiedu pragyveno prie vienuolyno durų dar dvejus metus. Marinas viską ištvėrė nepaprastai kantriai ir kiekvienąsyk dėkojo Dievui.

Galiausiai dėl Marino nusižeminimo ir kantrybės broliai pasigailėjo jo ir priėmė atgal į vienuolyną, skyrę jam menkas pareigas. Tas su viskuo mielai sutiko ir dirbo kantriai bei atsidavęs. Pagaliau nugyvenęs gerų darbų kupiną gyvenimą, iškeliavo pas Viešpatį.

Kai jo kūnas buvo prausiamas ir ruošiamas laidoti prastoje vietoje, besirūpinantieji kūnu pamatė, kad tai yra moteris. Apstulbę ir persigandę, visi pripažino smarkiai nusikaltę Dievo tarnaitei. Daugybė žmonių subėgo pažiūrėti to nepaprasto reginio ir meldė atleisti už nežinojimą ir paklydimą.

Marinos kūnas buvo pagarbiai palaidotas bažnyčioje. O tą, kuri buvo apšmeižusi Dievo tarnaitę, apsėdo demonas; tačiau ji pripažino savo nusikaltimą ir, atėjusi prie mergelės kapo, buvo išvaduota.

Prie jos kapo žmonės renkasi iš įvairiausių vietų, ir ten įvyksta daugel stebuklų. Šventa Marina mirė keturioliktą dieną iki liepos kalendų.

LXXX. APIE ŠVENTUS GERVAZĄ IR PROTAZĄ

APIE VARDĄ – Gervazas kilęs iš žodžio *gera*, reiškiančio „šventas", ir *vas* „indas"[1365]; dar šis vardas kildinamas iš žodžio *gena*, reiškiančio „tremtis", ir *syor* „mažutėlis", tarsi bylotų, jog Gervazas buvo šventas gyvenimo nuopelnais, buvo „indas", sklidinas dorybių, „svetimšalis" panieka pasauliui ir „mažutėlis" panieka sau.

Protazas kilęs iš žodžio *prothos*, reiškiančio „pirmasis", ir *syor* „dievas" arba „dieviškas"[1366]; dar šis vardas kildinamas iš žodžių *procul* „atokiai" ir *stasis* „padėtis", tarsi bylotų, kad Protazas buvo pirmas kilnumu, dieviškas meile ir „padėtas atokiai" nuo meilės pasauliui.

Ambraziejus aptiko aprašytus šių šventųjų kentėjimus knygelėje[1367], kuri buvo padėta karste prie šventųjų galvų.

APIE ŠVENTUS GERVAZĄ IR PROTAZĄ LXXX – Dvyniai Gervazas ir Protazas buvo švento Vitalijaus[1368] ir šventos Valerijos sūnūs. Visus savo turtus atidavę vargšams, jie pasiliko su šventu Nazarijumi, kuris prie Ebreduno[1369] statė koplytėlę, o berniukas, vardu Celsas, nešiojo jam akmenis. Pasakojimas, kad Celsas jau tada buvo Nazarijaus pagalbininkas, galbūt yra įvykių paanks-

tinimas. Mat iš Nazarijaus pasakojimo paaiškėja, kad Celsas jam buvo atvestas gerokai vėliau[1370]. Kai jie visi buvo nuvesti pas imperatorių Neroną[1371], mažasis Celsas raudodamas sekė paskui juos; vienas iš kareivių skėlė jam antausį, o Nazarijus tą kareivį subarė. Tada supykę kareiviai suspardė Nazarijų ir drauge su kitais uždarė į kalėjimą, o vėliau įmetė į jūrą.

Gervazas ir Protazas buvo nugabenti į Milaną, kur taip pat nuvyko ir stebuklingai išsigelbėjęs Nazarijus. Tuolaik ten netikėtai atvyko didžiūnas Astazijus, kuris žygiavo į karą prieš markomanus[1372]. Pas jį atskubėjo dievų garbintojai, tvirtindami, kad dievai nesiteiks atsakyti į jo maldas tol, kol jiems nepaaukos Gervazas ir Protazas. Taigi tiedu tuoj pat buvo sulaikyti ir paraginti aukoti. Kai Gervazas paaiškino Astazijui, kad visi stabai yra kurti ir nebylūs, o jis pats privaląs visagalio Dievo prašyti pergalės, supykęs Astazijus liepė plakti Gervazą rykštėmis švininiais galais tol, kol jis iškvėpė dvasią.

Po to įsakė pakviesti Protazą ir tarė jam: „Vargšeli, verčiau stenkis likti gyvas, o ne mirti baisia mirtimi išvien su savo broliu". – Protazas jam atsakė: „Kažin kuris iš mūsų vargšas? Ar aš, kuris tavęs nebijau, ar tu, kuris tik dediesi manęs nebijąs?" – Astazijus: „Ko gi man tavęs bijoti, vargšas žmogau?" – Protazas: „Įrodymas, jog bijai manęs, yra tas, kad tu nukentėsi, jei nepaaukosiu taviesiems dievams; jei nebijotum nukentėti dėl manęs, niekuomet neverstum manęs aukoti stabams". – Tada Astazijus įsakė pririšti jį prie „arkliuko". O Protazas jam tarė: „Nepykstu, didžiūne, ant tavęs, nes matau, jog tavo širdis yra akla; veikiau gailiuosi tavęs, nes nežinai, ką darąs[1373]. Tad baiki, ką pradėjęs, idant mane ir mano brolį šiandien galėtų užlieti Išganytojo malonė". – Tada didžiūnas įsakė nukirsti jam galvą.

Kristaus tarnas Filipas su savo sūnumi pavogė jų kūnus ir slapta palaidojo savo namuose akmeniniame karste, o prie jų galvų padėjo knygelę apie jų kilmę, gyvenimą ir mirtį.

Gervazas ir Protazas kentėjo Nerono, ėmusio valdyti apie 57-us Viešpaties metus, laikais.

Ilgus metus Gervazo ir Protazo kūnai gulėjo niekam nežinomoje vietoje, tačiau švento Ambraziejaus laikais jie buvo surasti štai tokiu būdu. Kai Ambraziejus buvo pasinėręs į maldą Šventųjų Naboro ir Felikso bažnyčioje ir nebuvo nei visiškai būdraujantis, nei kietai įmigęs, jam pasirodė du nepaprasto grožio jaunikaičiai, apsirengę akinančio baltumo rūbais – tunika ir apsiaustu, apsiavę lengvais bateliais, ir, ištiesę rankas, meldėsi kartu su juo. Ambraziejus meldė, kad šis vaizdinys daugiau nebepasirodytų, jei tai apgaulė, – o jei tiesa – kad dar kartą apsireikštų. Užgiedojus gaidžiui, jaunikaičiai, besimeldžiantys su juo, vėl pasirodė panašiu būdu. Trečią naktį Ambraziejui, nualinusiam pasninku kūną, nemiegančiam ir apstulbusiam, vėl pasirodė jaunikaičiai su dar vienu asmeniu, kuris buvo labai panašus į apaštalą Paulių, matytą paveiksle. Jaunikaičiams tylint, apaštalas tarė Ambraziejui: „Šie jaunikaičiai yra tie, kurie, netrokšdami nieko žemiško, paklausė mano perspėjimų. Jų kūnus surasi ten, kur dabar stovi: po žeme, dvylikos pėdų[1374] gylyje rasi karstą, o prie jų galvų – knygelę, kurioje aprašytas jų gimimas ir mirtis“.

Sukvietęs kaimynystėje buvusius kitus vyskupus, Ambraziejus pirmas ėmė kasti žemę ir viską surado, kaip jam buvo sakęs Paulius. Nors jau buvo prabėgę trys šimtai su viršum metų, surasti kūnai atrodė taip, lyg būtų ką tik čia palaidoti. Be to, iš tos vietos dvelkė nepaprastai malonus ir nuostabus kvapas. Vienas neregys, palietęs karstą, praregėjo, ir daugelis kitų buvo

pagydyti šių šventųjų gerumo dėka. Šventės jų garbei metu buvo sudaryta taika tarp langobardų[1375] ir Romos imperijos, ir dėl to popiežius Grigalius nurodė Mišių pradžioje giedoti „Viešpats kalba apie taiką savo tautai“[1376]. Todėl ir pamaldos, vykstančios šių šventųjų garbei, iš dalies mena pačius šventuosius, iš dalies – tų dienų įvykius.

Augustinas knygos *Apie Dievo miestą* 22-ame skyriuje pasakoja, kad, dalyvaujant pačiam imperatoriui ir didžiulei miniai žmonių, vienas neregys Milane prie kankinių Gervazo ir Protazo kūnų atgavo regėjimą[1377]. Tačiau nežinia, ar tai buvo minėtasis neregys, ar kitas. Dar tame pačiame skyriuje Augustinas pasakoja, kad kai vienas jaunuolis Viktorianos kaime, esančiame per trisdešimt mylių[1378] nuo Hipono, upėje mazgojo arklį, jį apsėdo Šėtonas ir lyg negyvą sviedė į upę. Tačiau vakare, kai buvo giedama netoliese esančioje Gervazo ir Protazo bažnyčioje, jaunuolis, tarsi supurtytas tų balsų, su didžiuliu trenksmu įžengęs bažnyčion, priėjo prie altoriaus ir, nebegalėdamas nuo jo pasitraukti, liko ten it pririštas. Kai buvo maldaujama, kad iš jo išeitų demonas, šis pagrasino išeidamas sužaloti jaunuolio kūną. Kai permaldautas pagaliau išėjo, jaunuolio akis, iškritusi iš akiduobės ant skruosto, liko kyboti ant plonos gyslelės. Tačiau akį pavyko grąžinti į vietą, ir po kelių dienų šventų Gervazo ir Protazo dėka jis buvo visiškai pagydytas.

Ambraziejus *Įžangoje* taip sako: „Jie, dangiškąja vėliava pažymėti ir laisvi nuo šio pasaulio saitų, paėmė pergalingus apaštalo ginklus; sunaikinę nedoriausio priešo ydų tvirtovę, laisvi ir nevažomi nusekė Kristų, savo Viešpatį. Kokia laiminga brolybė, kurios, saistomos šventų kalbų, negali nutraukti joks užkratas. Kokia šlovinga varžytuvių priežastis, kai vienodai vainikuojami tie, kuriuos pagimdė vienos motinos įsčios“[1379].

LXXXI. APIE ŠVENTĄ JONĄ KRIKŠTYTOJĄ

APIE VARDĄ – Jonas Krikštytojas vadinamas įvairiai. Sakoma, kad jis pranašas, Sužadėtinio draugas, „žibintas“, „angelas“, „balsas“, „Elijas“, Išganytojo krikštytojas, Teisėjo šauklys ir Karaliaus pirmtakas[1380]. Vadinant jį „pranašu“, nurodomas Jono išskirtinis pažinimas, vadinant „Sužadėtinio draugu“ – išskirtinė meilė, vadinant „degančiu žibintu“ – išskirtinis šventumas, vadinant „angelu“ – išskirtinė skaistybė, vadinant „balsu“ – išskirtinis nusižeminimas, vadinant „Eliju“ – išskirtinis įkarštis, vadinant „krikštytoju“ – nepaprasta išskirtinė pagarba, vadinant „šaukliu“ – išskirtinis pamokslavimas, vadinant „pirmtaku“ – išskirtinis parengimas.

APIE ŠVENTĄ JONĄ KRIKŠTYTOJĄ LXXXI – Jono Krikštytojo gimimą apreiškė arkangelas Gabrielius štai tokiu būdu[1381]. Karalius Dovydas, kaip pasakojama *Scholastinėje istorijoje*, norėdamas išplėsti Dievo kultą, paskyrė dvidešimt keturis aukščiausius šventikus, kurių vienas buvo viršiausias, vadinamas „šventikų vyresniuoju“[1382]. Dovydas paskyrė šešiolika vyrų iš Eleazaro sūnų ir aštuonis iš Itamaro ir burtų keliu kiekvienam pakaitom skyrė po savaitę eiti pareigas[1383]. Aštuntoji savaitė teko Abijui, iš kurio giminės kilo Zacharijas.

Zacharijas ir jo žmona Elzbieta buvo seni ir bevaikiai. Sykį, kai Zacharijas įžengė į Viešpaties šventyklą padėti smilkalų, o daugybė žmonių laukė už durų, jam apsireiškė angelas Gabrielius. Jį išvydus, Zachariją pagavo išgąstis, tačiau angelas tarė: „Nebijok, Zacharijau, nes tavo prašymas išklausytas“[1384]. Gerieji angelai, kaip sako *Glosa*, visad nedelsdami nuramina draugišku padrąsinimu tuos, kurie išsigąsta juos išvydę; o blogieji angelai – priešingai: pasivertę šviesos angelais, vos tik

pajunta, kad kažką apėmė baimė juos išvydus, dar labiau tokį įbaugina[1385]. Taigi Gabrielius apreiškė Zacharijui, kad jis turės sūnų, vardu Jonas, kuris „negers vyno ir jokių svaigalų“ ir „su Elijo dvasia ir galybe jis žengs pirma Viešpaties“[1386].

Jonas vadinamas „Eliju“ dėl vietovės, nes ir jis, ir Elijas dalį laiko praleido dykumoje; taip pat dėl maisto, nes abu maitinosi skurdžiai; dėl aprangos, nes abu vilkėjo prastus rūbus; dėl pareigų – abu buvo pirmtakai: Elijas buvo Teisėjo pirmtakas, o Jonas – Išganytojo; dėl įkarščio, nes ir vieno, ir kito žodis liepsnojo lyg deglas.

Tačiau Zacharijas, galvodamas apie savo senyvą amžių ir nevaisingą žmoną, ėmė abejoti ir žydų papročiu paprašė angelo duoti ženklą[1387]. Tačiau angelas nubaudė jį nekalbyste, nes Zacharijas nepatikėjo jo žodžiais[1388].

Reikia pažymėti, kad abejonė atsiranda ir yra pateisinama dėl pažadų didybės, kaip kad rašoma apie Abraomą. Kai Viešpats pažadėjo jam, kad jo palikuonys užvaldys Kanaano žemę, Abraomas paklausė jo: „Viešpatie, Dieve! Iš kur aš galiu žinoti, kad ją paveldėsiu?“ Ir Viešpats atsakydamas tarė: „Imk man treigę karvę *ir kt.*“[1389] Kartais abejoti versdavo galvojimas apie savo silpnumą, kaip nutiko Gideonui, kuris sakė: „Meldžiamasis mano Viešpatie, kuo aš išliuosuosiu Izraelį? Štai, mano šeimyna paskutinė tarp Manaso, o aš mažiausias savo tėvo namuose“[1390]; todėl jis paprašė ženklo ir jį gavo. Kartais suabejoti versdavo prigimtinis neįmanumas, kaip nutiko Sarai. Viešpats Abraomui tarė: „Aš sugrįšiu tavęs aplankytų šituo laiku, metams praslinkus, ir tavo pati Sara turės sūnų“[1391]. Sara juokėsi už padangtės angos sakydama: „Kada pasenau ir mano ponas yra senas *ir kt.*“[1392]

Tad kodėl vienintelis Zacharijas dėl savo abejonės buvo nubaustas nekalbyste, nors ir pažadas buvo didis, ir buvo

galvota apie savo silpnumą, dėl kurio Zacharijas manė esąs nevertas turėti tokį sūnų, ir pagal gamtos dėsnius tai buvo neįmanu? – Manoma, kad tai lėmė daugelis priežasčių. Visų pirma, pasak Bedos, Zacharijas buvo nubaustas todėl, kad kalbėjo netikėdamas; jis buvo nubaustas tylėjimu, kad tylėdamas išmoktų tikėti[1393]. Antra, Zacharijas tapo nebyliu, kad kartu su sūnaus gimimu įvyktų dar didesnis stebuklas, kadangi kalbos dovana buvo grąžinta gimus Jonui, ir vieną stebuklą padidino kitas stebuklas. Trečia, derėjo, kad Zacharijas prarastų balsą tuomet, kai gimė balsas, ir buvo nutildytas Įstatymas. Ketvirta, Zacharijas pats paprašė ženklo iš Viešpaties, ir gavo nekalbystės ženklą.

Kai Zacharijas išėjo iš šventyklos laukan, žmonės pamatė jį tapus nebyliu ir, Zachariui pritariamai linktelėjus galva, suprato, kad šventykloje jis matė regėjimą. Pasibaigus tarnystės savaitei, Zacharijas grįžo į savo namus, ir tada Elzbieta pastojo. Penkis mėnesius ji slėpėsi, nes, kaip sako Ambraziejus, ji gėdijosi nėštumo sulaukus tokio amžiaus, kad neatrodytų, jog senatvėje atsidavė aistrai[1394]. Tačiau ji džiaugėsi, kad nebereikia gėdytis savo nevaisingumo; mat moterims gėda neturėti šios vestuvių dovanos, dėl kurios švenčiamos vestuvės ir pateisinama kūniška sueitis.

Šeštą mėnesį Švenčiausioji Marija, kuri jau nešiojo įsčiose Viešpatį, nekaltai pradėjusioji Mergelė, atėjo pasveikinti Elzbietos pasibaigus nevaisingumui ir pareikšti pagarbos jos senyvam amžiui. Kai Marija pasveikino Elzbietą, šventas Jonas, jau tada pilnas Šventosios Dvasios, pajuto ateinant pas jį Dievo Sūnų ir šoktelėjo iš džiaugsmo motinos įsčiose, judesiu pasveikindamas tą, kurio negalėjo pasveikinti balsu; jis šoktelėjo lyg trokšdamas pasveikinti ir pakilti prie savo Viešpaties. Šventoji

Mergelė pasiliko su savo giminaite patarnauti jai tris mėnesius ir, kaip rašoma *Scholastinėje istorijoje*, savo šventomis rankomis pakėlė nuo žemės berniuką[1395], kuo paslaugiausiai vykdydama vaiko nešiotės – jei taip galima sakyti – pareigas[1396].

Šis šventas Viešpaties pirmtakas ypatingai ir išskirtinai pasižymėjo devyniomis privilegijomis: tas pats angelas, kuris apreiškė Viešpatį, apreiškė ir Joną; motinos įsčiose Jonas šoktelėjo iš džiaugsmo; Viešpaties Motina pakėlė jį nuo žemės; jis „atrišo" tėvo kalbą; pirmasis įvedė krikštą; pirštu parodė Kristų; savo rankomis pakrikštijo Kristų; Kristus jį gyrė labiau nei visus kitus; jis pranešė ateisiant Kristų tiems, kurie buvo limbe[1397]. Dėl šių devynių privilegijų Viešpats vadino Joną „pranašu ir daugiau negu pranašu"[1398]. Jonas Auksaburnis taip aiškina, kodėl jis buvo „daugiau negu pranašas": „Pranašas priima iš Dievo malonę; argi pranašas gali suteikti Dievui krikšto malonę? Pranašas pranašauja apie Dievą; argi Dievas gali apie jį pranašauti? Visi pranašai pranašavo apie Kristų, bet apie juos pranašauta nebuvo. O Jonas ne tik pranašavo apie Kristų, bet ir apie patį Joną pranašavo kiti pranašai. Visi buvo Žodžio nešėjai, o Jonas buvo pats balsas. Kaip balsas yra artimas žodžiui, tačiau pats nėra žodis, taip Jonas artimas Kristui, tačiau nėra Kristus"[1399].

Pasak Ambraziejaus, Jono šlovę išreiškia penki dalykai – tėvai, stebuklai, jo būdas, jo dovana ir pamokslavimas[1400]. Šlovė, pelnyta dėl tėvų, anot to paties Ambraziejaus, atsiskleidžia per penkis dalykus. Jis taip sako: „Tikra šlovė yra ta, kuri kilmę išreiškia papročiais, papročius – santūrumu, pareigas – dvasininko pareigomis, poelgius – nurodymais ir teismą – išteisinimais".

Jono šlovę padidino ir stebuklai. Vieni jų įvyko dar prieš jo atsiradimą įsčiose, tai – angelo siųsta žinia, vardo suteikimas ir

tėvo kalbėjimo dovanos netekimas. Keletas stebuklų įvyko jam esant įsčiose, tai – neįprastas jo pradėjimas, jo pašventinimas įsčiose ir pranašavimo dovanos suteikimas. Keletas stebuklų įvyko Jonui gimus – abu tėvai įgijo pranašavimo dvasią, nes motina žinojo Jono vardą, o tėvas sukūrė giesmę, taip pat „buvo atrišta" tėvo kalba ir jis prisipildė Šventosios Dvasios. Todėl sakoma: „Kūdikio tėvas Zacharijas tapo kupinas Šventosios Dvasios *ir kt.*"[1401] Ambraziejus sako: „Pažvelkite į Joną, kokia jėga glūdi jo žodžiuose! Jo žodis nebyliui grąžino balsą, tėvui – pamaldumą, o žmonėms – šventiką. Anksčiau tėvas negalėjo kalbėti, negalėjo susilaukti sūnaus, prarado tarnybą; tačiau gimus Jonui, jis netikėtai tapo pranašu, jam grįžo kalbos dovana, iš Šventosios Dvasios gavo palikuonį, atgavo šventiko pareigas"[1402].

Šlovę Jonas pelnė ir savo papročiais, kadangi gyveno nepaprastai šventą gyvenimą. Apie jo šventumą Jonas Auksaburnis sako: „Po Jono atsivertimo kiekvieno žmogaus gyvenimas atrodo pilnas nuodėmių. Kaip antai, matydamas baltą drabužį, sakai „gana baltas drabužis", bet padėjus jį šalia sniego baltumo apdaro, jis tau atrodys purvinas, nors iš tiesų toks nėra. Taip ir kiekvienas žmogus, lyginant su Jonu, atrodo netyras"[1403]. Jono šventumas buvo paliudytas trejopai.

Visų pirma tai paliudijo valdantieji dangų, tai yra pati Švenčiausioji Trejybė, ir pirmiausia Tėvas, pavadinęs jį „angelu". Malachijo knygos antrame skyriuje sakoma: „Štai aš siunčiu savo skelbėją *ir kt.*"[1404] Žodis „angelas" įvardija pareigas, o ne prigimtį. Dėl pareigų Jonas vadinamas „angelu", nes panašu, kad jis vykdė angelų pareigas. Visų pirma, jis ėjo serafino pareigas. Serafinai reiškia „degantieji", nes jie dega Dievo meile labiau nei kiti, ir Siracido knygoje apie Joną sakoma: „Paskui

kilo pranašas Elijas lyg ugnis *ir kt.*“[1405] Išties Jonas atėjo turėdamas Elijo dvasią ir narsą. Antra, Jonas ėjo cherubino pareigas. Cherubinas reiškia „žinojimo pilnatvė“, o Jobo knygos 38-ame skyriuje Jonas vadinamas „nešančiuoju šviesą“[1406], nes jis buvo nežinojimo nakties pabaiga ir malonės šviesos pradžia[1407]. Trečia, Jonas ėjo sostų pareigas, kurių darbas yra teisti; taip sakoma apie Joną, nes jis apkaltino Erodą sakydamas: „Tau nedera turėti savo brolio moters“[1408]. Ketvirta, Jonas ėjo viešpatysčių pareigas, mokančias mus viešpatauti pavaldiesiems; pavaldiniai Joną mylėjo, o valdovai – bijojo. Penkta, Jonas ėjo kunigaikštysčių pareigas, kurios moko mus jausti pagarbą viršesniems; Jonas apie save sakė: „Kas ateina iš aukštybės, tas stovi aukščiau už visus. Kas iš žemės ateina, tas žemiškas ir žemiškai kalba“[1409]. Taip pat: „Jam aš nesu vertas atrišti jo kurpių dirželio“[1410]. Šešta, Jonas ėjo valdžių pareigas. Šių valdžių dėka sulaikomos priešiškos jėgos negalėjusios pakenkti jam, jau pašventintam; jis sulaikė priešiškas jėgas nuo mūsų, kadangi paskyrė mus krikštui. Septinta, Jonas ėjo Galybių pareigas, kurių dėka įvyksta stebuklai. Daugelį stebuklų šventas Jonas parodo pats savo gyvenime: juk iš tiesų didelis stebuklas yra valgyti miškų medų ir skėrius, vilkėti kupranugarių kailiais ir pan. Aštunta, jis ėjo arkangelų pareigas, kai apreiškė didesnius dalykus, pavyzdžiui, susijusius su mūsų atpirkimu, sakydamas: „Štai Dievo Avinėlis *ir kt.*“[1411] Devinta, jis ėjo angelų pareigas, kai skelbė mažesnės svarbos dalykus, pavyzdžiui, susijusius su elgesiu: „Atsiverskite *ir kt.*“[1412]; taip pat: „Nieko neskriauskite *ir kt.*“[1413]

Antra, Jono šventumą paliudijo ir Sūnus, kaip matyti Mato evangelijos devintame skyriuje, kur Kristus jį visokeriopai ir nepaprastai giria, be kitų dalykų sakydamas: „Tarp gimusiųjų iš moterų nekilo didesnio už Joną Krikštytoją“[1414]. Petras

Damijanis: „Jono šlovę paskelbė tas Žodis, kurio dėka buvo padėti pamatai sausumai, juda žvaigždės ir buvo sukurti daiktų pradmenys“[1415].

Trečia, Jono šventumą paliudijo Šventoji Dvasia, per Jono tėvą bylojusi: „O tu, vaikeli, būsi vadinamas Aukščiausiojo pranašu *ir kt.*“[1416]

Taip pat Jono šventumą paliudijo gyvenantieji danguje, tai yra angelai. Tai paaiškėja Luko evangelijos pirmame skyriuje, kur angelas visaip gyrė Joną ir nurodė, koks jis bus kilnus Dievo akyse, sakydamas: „Nes jis bus didis Viešpaties akivaizdoje“[1417]; pasakė, koks jis bus šventas: „Jis negers vyno ir jokių svaigalų. Iš pat motinos įsčių jis bus kupinas Šventosios Dvasios“[1418]; nurodė, koks bus naudingas artimui: „Jis pargrąžins daug Izraelio vaikų į Viešpatį *ir kt.*“[1419]

Trečia, Jono šventumą paliudijo gyvenantieji po dangumi, tai yra žmonės, pavyzdžiui, jo tėvas ir kaimynai, kalbėję: „Kas, kaip manai, bus tas vaikas *ir kt.*“[1420]

Ketvirta, Jono šlovę išreiškia dovana. Jis turėjo dovaną būdamas įsčiose, išeidamas iš įsčių, įžengdamas į pasaulį ir išeidamas iš pasaulio.

Būdamas įsčiose, Jonas turėjo trejopą įstabią malonės dovaną. Visų pirma, turėjo malonę, kuria buvo pašventintas įsčiose, ir todėl tapo šventas anksčiau negu gimė; Jeremijo knygos pirmame skyriuje sakoma: „Pirma, negu padariau tave motinos viduriuose, aš pažinau tave, ir pirma, negu išėjai iš jos įsčių, aš pašventinau tave“[1421]. Antra, turėjo malonę, kuri jam davė gebėjimą pranašauti. Pavyzdžiui, šokteldamas iš džiaugsmo motinos įsčiose, Jonas atpažino Dievą esant šalia. Todėl Jonas Auksaburnis, norėdamas paaiškinti, kad Jonas buvo daugiau negu pranašas, sako: „Paprastai pranašas

gauna pranašystės dovaną dėl atsivertimo ir tikėjimo. Argi pranašas gali iš pradžių tapti pranašu, o tik vėliau žmogumi?“[1422] Kadangi buvo paprotys pranašus patepti, šventajai Mergelei pasveikinus Elzbietą, Kristus patepė Joną, patvirtindamas jį pranašu. Jonas Auksaburnis taip sako: „Kristus liepė Marijai pasveikinti Elzbietą dėl to, kad žodis, išėjęs iš motinos įsčių, kuriose gyveno Viešpats, ir įėjęs pro Elzbietos ausis, nusileistų pas Joną ir taip pateptų jį, patvirtindamas pranašu“[1423]. Trečia, Jonas turėjo malonę, kurios dėka dėl savo nuopelnų perdavė pranašavimo dvasią motinai. Todėl Jonas Auksaburnis, norėdamas paaiškinti, kad Jonas buvo daugiau negu pranašas, sako: „Kuris pranašas, būdamas pranašu, galėjo išrinkti pranašą?[1424] Iš tiesų Elijas patepė Eliziejų[1425], išrinkdamas jį pranašu, tačiau nepadovanojo jam pranašavimo malonės. O Jonas, šokteldamas iš džiaugsmo motinos įsčiose, padovanojo motinai žinojimą apie Dievo atėjimą ir atvėrė jos burną išpažinimo žodžiui, idant pažintų kilnumą to, kurio kūniškojo pavidalo nematė, sakydama: „Iš kur man ta garbė, kad mano Viešpaties motina aplanko mane?!“[1426]“

Išeidamas iš įsčių, Jonas turėjo trejopą dovaną, mat jo gimimas buvo stebuklingas, šventas ir džiugus. Kadangi gimimas buvo stebuklingas, buvo panaikinta bejėgiškumo yda, kadangi šventas – panaikintas kaltinimas nuodėme, kadangi džiugus – panaikintos aimanos dėl nelaimių. Jo atsiradimas arba gimimas, anot mokytojo Vilhelmo iš Osero, buvo švenčiamas dėl trijų priežasčių[1427]. Pirma, dėl pašventinimo įsčiose; antra, dėl kilnių pareigų – jis atėjo lyg skleidžiantis šviesą ir pirmasis pranešė *mums* apie amžinąjį džiaugsmą; trečia, dėl džiugesio, lydėjusio jo gimimą, mat angelas buvo sakęs: „Ir daugelis džiaugsis jo gimimu“[1428], tad ir mums verta džiaugtis jo gimimu.

Įžengdamas į pasaulį, Jonas taip pat turėjo daugybę dovanų. Jo iškilios įvairios malonės dovanos, pelnytos malone, matyti iš to, kad jis turėjo visų šventųjų tobulumą: jis buvo pranašas, kai sakė: „Kurs turi po manęs ateiti *ir kt.*“[1429]; jis buvo daugiau negu pranašas, kai į jį parodė pirštu; jis buvo apaštalas, nes buvo siųstas Dievo, todėl sakoma: „Buvo Dievo siųstas žmogus *ir kt.*“[1430]; kankinys, nes vardan teisingumo iškentė mirtį; išpažinėjas, nes išpažino ir neišsižadėjo; skaistusis ir dėl to skaistumo buvo pavadintas „angelu“; Malachijo knygos antrame skyriuje sakoma: „Štai aš siunčiu savo skelbėją“[1431]. Taigi jis turėjo pranašų dvasią, apaštalų uolumą, kankinių tvirtumą, išpažinėjų nuosaikumą, skaisčiųjų tyrumą.

Išeidamas iš pasaulio, Jonas turėjo trejopą dovaną, mat tapo nepalenkiamu kankiniu (tada gavo kankinystės palmę[1432]), buvo pasiųstas kaip puikus pasiuntinys (tada buvusiems limbe atnešė puikią žinią apie Kristaus atėjimą ir jų atpirkimą) ir buvo garbinamas jo šlovingas išėjimas (jo išėjimą iškilmingai švenčia ir šlovingai garbina visi, nusileidę į limbą, o ypač Bažnyčia).

Penkta, Jono šlovę atskleidžia jo pamokslavimas. Angelas sakydamas: „Jis pargrąžins daug Izraelio vaikų į Viešpatį, jų Dievą. Jis eis pirma *ir kt.*“[1433], – išskyrė keturis dalykus, susijusius su Jono pamokslavimu, būtent – naudą, tvarką, galią ir baigtį, kaip rodo minėta eilutė. Pažymėtina, kad Jono pamokslavimas buvo trejopas. Jis pamokslavo karštai, veiksmingai ir protingai.

Jis pamokslavo karštai, sakydamas: „Angių veisle *ir kt.*“[1434] Šis įkarštis buvo įžiebtas meilės, nes Jonas buvo „liepsnojantis žibintas“ ir todėl jis pats Izaijo lūpomis pasakė: „Jis padarė mano burną tarsi aštrų kalaviją“[1435]. Šį įkarštį įkvėpė tiesa, nes Jonas buvo „šviesą skleidžiantis žibintas“, ir todėl Jono

evangelijos penktame skyriuje sakoma: „Jūs esate siuntę pas Joną, ir jis liudijo apie tiesą“[1436]. Šį įkarštį kreipė gebėjimas skirti arba žinojimas, todėl minioms, publikanams[1437] ir kariams Jonas davė įstatymą, atitinkantį kiekvieno poreikius. Šis įkarštis buvo tvirtas savo pastovumu, todėl ir pamokslavo Jonas taip tvirtai laikydamasis savo, kad dėl to neteko gyvybės. Kaip sako Bernardas, įkarštis turi pasižymėti keturiomis savybėmis: „Tegu tavo įkarštį įžiebia meilė, sukuria tiesa, valdo žinojimas ir stiprina pastovumas“[1438].

Jonas pamokslavo veiksmingai, nes jam pamokslaujant atsivertė daugelis žmonių. Jonas pamokslavo žodžiu – nuolat mokydamas, ir pavyzdžiu – šventai gyvendamas. Jis pamokslavo ir daugelį atvertė savo nuopelnais bei pamaldžiomis kalbomis.

Jonas pamokslavo protingai. Jo protingą pamokslavimą rodo trys dalykai. Pirma, Jonas naudojo grasinimus, kad įbauginty nedorėlius. Jis sakė: „Štai kirvis jau prie medžio šaknų *ir kt.*“[1439] Antra, davė pažadus, kad patrauktų doruosius. Jis sakė: „Atsiverskite, nes prisiartino dangaus karalystė“[1440]. Trečia, kalbėjo saikingai, kad po truputį tobulumo link patrauktų santūriuosius. Todėl minioms, publikanams ir kareiviams Jonas skirdavo lengvesnius įpareigojimus, kad vėliau paskatintų imtis rimtesnių. Minias ragino imtis gailestingumo darbų, publikanus – susilaikyti nuo svetimo turto troškimo, karius – nieko nebauginti, nieko nešmeižti ir būti patenkintiems savo atlyginimu.

Reikia pažymėti, kad Bažnyčia nurodė švęsti Jono Evangelisto šventę trečią dieną po Kristaus Gimimo šventės, o ne tą dieną, kai Evangelistas iškeliavo pas Viešpatį, mat aną dieną buvo pašventinta Jono Evangelisto bažnyčia. O Jono Krikštytojo gimimo šventė nebuvo perkelta į kitą dieną, be

abejo, todėl, kad angelas paskelbė tą dieną, kai gimė Pirmtakas, džiaugsmo diena. Nedera teigti, kad Evangelistas užleido savo vietą Krikštytojui kaip jaunesnis vyresniam. Taip pat netinka ginčytis, kuris iš jų buvo svarbesnis. Dievo valia tai parodyta viename pavyzdyje.

Pasakojama kartą gyvenus du teologijos daktarus, kurių vienas labiau vertino Krikštytoją, o kitas – Evangelistą. Galų gale, paskyrę iškilmingo disputo šiuo klausimu dieną, abu suskato ieškoti pavyzdžių ar paveikių įrodymų, kuriais galėtų išaukštinti savąjį Joną. Atėjus disputo dienai, abu šventieji apsireiškė kiekvienas savo sekėjui ir tarė: „Mudu gerai sutariame danguje, tad nekelkite ginčų dėl mūsų žemėje". Tada anie papasakojo vienas kitam ir visiems žmonėms apie šį regėjimą ir pagarbino Viešpatį.

Kai Pauliui[1441], langobardų[1442] istoriografui, Romos Bažnyčios diakonui[1443], Montekasino[1444] vienuoliui, kartą teko pašventinti vaškinę žvakę, jo balsas, anksčiau buvęs skambus, užkimo. Norėdamas susigrąžinti balsą, jis sukūrė himną švento Jono garbei – „Kad jos ramiai galėtų atkartoti *ir kt.*"[1445], kurio pradžioje maldavo sugrąžinti jam balsą, kaip kad buvo sugrąžintas Zacharijui. Taip pasakoja Jonas Beletas[1446].

Jono Krikštytojo šventės dieną kai kurie žmonės degina iš visur surinktus kritusių gyvūnų kaulus. Anot Jono Beleto, tam yra dvi priežastys[1447]. Pirma – paisoma senovinio papratimo; mat yra gyvūnų, vadinamų slibinais, kurie skraido ore, plaukioja vandenyje ir vaikšto žeme. Skraidydami jie užsidega geismu ir meta savo sėklą į šulinius bei tekantį vandenį, ir todėl ateina pražūtingi metai. Siekiant apsisaugoti, buvo surastas toks vaistas – iš gyvūnų kaulų sukraunamas laužas, kurio dūmai atbaido tuos slibinus. Kadangi tuo laiku tai buvo daroma

ypač dažnai, kai kurie žmonės laikosi šio papročio iki mūsų dienų. Kita priežastis susijusi su atkartojimu, nes Sebastės mieste netikintieji sudegino švento Jono kaulus. Taip pat yra nešami liepsnojantys deglai, nes Jonas buvo „liepsnojantis ir šviesą skleidžiantis žibintas"; ritinamas ratas, nes tuo laiku, apsukusi ratą, nusileidžia saulė, ir pažymima, kad praeina Jono, kuris buvo laikomas Kristumi, šlovė, kaip jis pats paliudijo sakydamas: „Jam skirta augti, o man – mažėti"[1448]. Taip pat tai išreiškia, kaip sako Augustinas, Kristaus ir Jono gimimo bei mirties dienos[1449]. Jono gimimo dieną dienos ima trumpėti, o Kristaus gimimo dieną – ilgėti, kaip sakoma: „Saulėgrįža pralenkia Kristaus ir Jono gimimą dešimčia dienų". Tą patį pažymi ir jų mirtys, nes Kristaus kūnas ant kryžiaus buvo iškeltas, o Jono kūnas, nukirtus galvą, buvo sumažintas.

Paulius *Langobardų istorijoje* pasakoja, kad Rotaritas, langobardų karalius, su gausybe puošmenų buvo palaidotas šalia Šventojo Jono Krikštytojo bažnyčios. Tačiau kažkas, pastūmėtas godumo, nakčia atidengė kapą ir viską išnešė. Jam apsireiškęs Jonas pasakė: „Kaip drįsai paliesti tą, kuris man patikėtas? Nuo šiol nebegalėsi įžengti į mano bažnyčią". Būtent taip ir įvyko: kai tik tas žmogus norėdavo įeiti į minėtą bažnyčią, jo gerklėn tarsi smogdavo nepaprastai stiprus kumštininkas ir jis skubiai lėkdavo atgal[1450].

LXXXII. APIE ŠVENTUS JONĄ IR PAULIŲ

APIE ŠVENTUS JONĄ IR PAULIŲ LXXII – Jonas ir Paulius[1451] buvo Konstancijos, imperatoriaus Konstantino[1452] dukters, auklėtojai ir prižiūrėtojai. Tuo metu skitai[1453] užpuolė Dakiją ir

Trakiją[1454], ir Galikanas, romėnų kariuomenės vadas, turėjo stoti į kovą su minėta gentimi. Kaip atlygio už šį žygį jis pareikalavo duoti jam į žmonas Konstantino dukterį Konstanciją. To paties atkakliai reikalavo ir romėnų didikai. Tačiau Konstancijos tėvą slėgė didis sielvartas, mat jis žinojo, kad jo duktė, išgydyta šventos Agnietės, apsisprendė saugoti savo skaistybę ir verčiau sutiks būti nužudyta nei paklus tokiam reikalavimui. Tada jaunoji Konstancija, pasikliaudama Dievu, patarė tėvui pažadėti ją Galikanui tik tada, kai tas grįšiąs su pergale, o pats Galikanas turįs pažadėti palikti pas ją dvi savo dukteris, kurias augino mirus jų motinai, kad bendraudama su jomis, Konstancija galėtų pažinti jų tėvo būdą ir norus. Savo ruožtu Konstancija, patvirtindama susitarimą, atiduosianti Galikanui savo prižiūrėtojus Joną ir Paulių bei melsianti Dievą atsivertimo į Kristų ir Galikanui, ir jo dukterims. Kadangi visi buvo patenkinti, Galikanas su gausia kariauna, taip pat paėmęs Joną ir Paulių, išvyko.

Tačiau skitai sumušė Galikano kariuomenę ir apsiautė viename Trakijos mieste. Tada Jonas ir Paulius jam tarė: „Duok įžadus dangaus Dievui ir būsi didesnis nugalėtojas nei kada nors buvai". – Tai padarius, čia pat Galikanui apsireiškė jaunikaitis su kryžiumi ant pečių ir tarė: „Imk savo kardą ir sek paskui mane!" – Griebęs kardą, tas nuėjo priešų stovyklos viduriu iki pat karaliaus nieko nenužudęs, tik keldamas baimę parklupdė visą kariuomenę ir privertė priešus mokėti duoklę romėnams. Iš visų pusių Galikaną saugojo jam apsireiškę du ginkluoti kariai.

Taigi Galikanas grįžo į Romą tapęs krikščionimi, ir buvo labai pagarbiai sutiktas. Jis meldė imperatoriaus jam atleisti, jei jis atsisakytų vesti Konstanciją, mat labiau norėjo santūriai gyventi Kristuje. Tai nepaprastai pradžiugino imperatorių.

Jaunoji Konstancija atvertė į Kristų dvi Galikano dukteris, o pats Galikanas atsisakė vadovauti ir, išdalijęs visą turtą vargšams, ėmė tarnauti Kristui skurde kartu su kitais Dievo tarnais.

Galikanas darė daug stebuklų: vos jį išvydę, demonai palikdavo apsėstuosius. Garsas apie jo šventumą taip pasklido po visą pasaulį, kad žmonės plaukė iš Rytų ir Vakarų, norėdami pamatyti buvusį patricijų ir konsulą, nūnai mazgojantį vargšams kojas, dengiantį stalą, pilantį ant rankų vandenį, rūpestingai slaugantį sergančiuosius ir atliekantį kitas šventos tarnystės pareigas.

Konstantinui mirus, valdžią paėmė Konstantijus[1455], Konstantino Didžiojo sūnus, sugadintas arijoniškosios erezijos[1456]. Konstantino brolis Konstantijus paliko du sūnus – Galą ir Julijoną[1457]. Imperatorius Konstantijus minėtąjį Galą paskyrė cezariu ir pasiuntė kovoti su maištaujančia Judėja; tačiau vėliau jį nužudė. O Julijonas, bijodamas mirti kaip brolis nuo Konstantijaus rankos, apsistojo vienuolyne, kur, dėdamasis labai pamaldžiu, buvo paskirtas skaitovu. Pasitelkęs burtus, jis tarėsi su demonu ir gavo atsakymą, kad jam teks įkopti valdžion. Po kurio laiko, prispyrus reikalui, Konstantijus paskyrė Julijoną cezariu ir pasiuntė jį į Galiją, kur tas uoliai darbavosi.

Kai mirė Konstantijus, Julijonas Apostata, kaip pasakojama, atėjęs į valdžią Konstantijaus dėka, įsakė Galikanui arba aukoti dievams, arba pasišalinti; pats nedrįso nužudyti tokio žmogaus. Taigi Galikanas išvyko į Aleksandriją, kur, netikintiesiems persmeigus jo širdį, pelnė kankinystės vainiką.

O Julijonas, apimtas bedieviško godumo, savo gobšybę ėmė grįsti Evangelijos žodžiu. Atimdamas iš krikščionių turtą sakydavo: „Jūsų Kristus Evangelijoje sakė: „Kiekvienas iš jūsų, kuris neatsižada visos savo nuosavybės, negali būti mano mokinys“[1458]“. Išgirdęs, kad Jonas ir Paulius iš tų turtų, kuriuos

buvo palikusi jaunoji Konstancija, remia vargšus krikščionis, perdavė jiems įsaką būti ištikimiems jam, kaip buvo ištikimi Konstantinui. Anie atsakė: „Kol šlovingieji imperatoriai Konstantinas ir jo sūnus Konstantijus buvo šlovinami dėl to, kad buvo Kristaus tarnai, mes tarnavome jiems; kadangi tu išsižadėjai dorybės kupino tikėjimo, mes nusigręžiame nuo tavęs ir, kupini paniekos, atsisakome tau paklusti“. – Julijonas jiems perdavė: „Pati Bažnyčia suteikė man dvasininko rangą ir, jei būčiau norėjęs, būčiau pasiekęs aukščiausias pareigas Bažnyčioje, tačiau supratau, kad siekti nieko neveikti ir dykinėti yra tuščias reikalas, tad atsidėjau karybai ir, paaukojęs dievams, su jų pritarimu įgijau valdžią. Todėl jūs, išauginti karaliaus rūmuose, neturite nuo manęs nusigręžti, jūs – svarbiausi mano rūmuose. Jei mane niekinsite, imsiuos priemonių; privalau elgtis taip, kad negalėčiau būti niekinamas“. – Anie atsakė: „Gerbdami Dievą labiau nei tave, mes visiškai nebijome tavo grasinimų, kad tik neužsitrauktumėm amžinojo Dievo nemalonės“. – Į tai Julijonas: „Jei per dešimt dienų nesiteiksite pas mane atvykti, būsite priversti daryti tai, ką atsisakėte daryti savo valia“. – Šventieji nusiuntė jam tokį atsakymą: „Manyk, kad dešimt dienų jau praėjo, ir šiandien padaryk tai, ką grasini padarysiąs vėliau“. – Jiems Julijonas: „Manote, kad krikščionys jus vadins kankiniais? Jei man nepaklusite, nubausiu jus ne kaip krikščionis, bet kaip valstybės priešus“.

Tada visą dešimtį dienų Jonas ir Paulius dalijo išmaldą ir visa, ką turėjo, atidavė vargšams. Dešimtą dieną pas juos buvo atsiųstas Terentianas, kuris jiems tarė: „Mūsų viešpats Julijonas siunčia jums auksinę Jupiterio statulėlę, kad pagarbintumėt ją *smilkalais. Priešingu atveju abu mirsite*“. – Šventieji jam atsakė: „Jei tavasis viešpats yra Julijonas, gyvenk santaikoje su juo; mes

neturime kito viešpaties, tik Jėzų Kristų". – Tada Julijonas įsakė slapčia nukirsti jiems galvas ir palaidoti duobėje namuose, o pats paskleidė gandą, neva jie buvo išsiųsti tremtin.

Po šio įvykio Terentiano sūnų apsėdo demonas, ir tas ėmė šaukti po namus, kad yra deginamas demono. Tai matydamas Terentianas pripažino savo nusikaltimą ir tapo krikščionimi. Jis aprašė šių šventųjų kentėjimus, ir jo sūnus buvo išlaisvintas. Jonas ir Paulius kentėjo apie 264-us Viešpaties metus.

Grigalius *Evangelijos homilijoje* prie eilutės „Jei kas nori eiti paskui mane"[1459] pasakoja, kad viena kilminga moteris, kuri dažnai lankydavosi šių šventųjų bažnyčioje, vieną dieną ten vėl atėjo ir išvydo stovint du vienuolius, vilkinčius keliaujančių maldininkų apdarą. Manydama, kad tai keliaujantys maldininkai, liepė duoti jiems išmaldą, tačiau pirmiau nei prie jų prisiartino išmaldos dalytojas, tuodu priėjo prie jos ir tarė: „Tu kaip tik dabar mus lankai, todėl Teismo dieną mes tave surasime ir padarysime viską, ką galėsime". Tai pasakę, dingo jai iš akių[1460].

Ambraziejus apie šiuos kankinius pratarmėje taip sako: „Šventieji kankiniai Jonas ir Paulius tikrai atliko tai, ką gieda Dovydo balsas: „Štai, kaip gera ir kaip saldu gyventi broliams vienybėje"[1461]: nuo gimimo broliai, sujungti to paties tikėjimo, panašūs lygia kančia, visad šlovingi viename Viešpatyje"[1462].

LXXXIII. APIE ŠVENTĄ LEONĄ, POPIEŽIŲ

APIE ŠVENTĄ LEONĄ, POPIEŽIŲ LXXXIII – Kaip pasakojama *Knygoje apie šventosios Mergelės stebuklus*, kartą Viešpaties Prisikėlimo dieną popiežius Leonas aukojo Mišias Santa Maria Maggiore

bažnyčioje[1463]. Kai iš eilės dalijo tikintiesiems Komuniją, viena kilminga moteris pabučiavo jo ranką, ir staiga jo kūnas užsidegė karšta aistra. Tačiau Dievo vyras save kuo griežčiausiai nubaudė: tą pačią dieną paslapčia nukirto jį sugundžiusią ranką ir sviedė ją kuo toliau nuo savęs. Tuo tarpu žmonės ėmė niurnėti, kodėl aukščiausiasis dvasininkas nebeatlieka religinių apeigų, kaip įprasta. Tada Leonas kreipėsi į Švenčiausiąją Mergelę ir visiškai atsidavė jos globai. Ji visuomet jam pagelbėdavo ir savo švenčiausiomis rankomis sugrąžino į vietą jo nukirstąją ranką bei liepė eiti ir paaukoti auką jos Sūnui. Leonas visiems žmonėms paskelbė, kas jam nutiko ir parodė atgautą ranką.

Leonas dalyvavo Chalkedono susirinkime[1464], kur jo siūlymu buvo nuspręsta, kad tik mergelės gali būti apdengtos šydu; taip pat ten buvo nuspręsta Mergelę Mariją vadinti Dievo Motina.

Tuo laiku Italiją siaubė Atila[1465]. Šventas Leonas, tris dienas ir tris naktis prasimeldęs Apaštalų bažnyčioje, tarė saviškiams: „Kas nori sekti paskui mane, tegu seka“. Kai jis atvyko pas Atilą, tas, išvydęs šventą Leoną, nulipo nuo žirgo ir, puolęs jam po kojų, ragino prašyti, ko tik nori. Leonas paprašė Atilos pasitraukti iš Italijos ir paleisti belaisvius. Kai Atilos žmonės prikaišiojo Atilai sakydami, kad pasaulio nugalėtoją nugalėjo dvasininkas, tas atsakė: „Aš pasirūpinau savimi ir jumis, nes jo dešinėje išvydau stovint nepaprastai narsų karį apnuogintu kardu, kuris sakė man: „Jei nepaklusi Leonui, žūsi kartu su visais savo žmonėmis““[1466].

Parašęs laišką Konstantinopolio vyskupui Fabijonui, kuriame pasmerkė Eutichijų ir Nestorijų[1467], šventas Leonas padėjo jį ant apaštalo švento Petro kapo ir ėmė pasninkauti

bei melstis. Jis pasakė: „Kur tik šiame laiške aš, kaip žmogus, suklydau, tu, kuriam patikėta rūpintis Bažnyčia, patikslink ir ištaisyk“. – Po keturiasdešimties dienų, Leonui besimeldžiant, apsireiškė Petras, sakydamas: „Perskaičiau ir ištaisiau“. – Paėmęs laišką Leonas pamatė, kad jis buvo patikslintas ir ištaisytas apaštalo ranka.

Kitą kartą šventas Leonas praleido keturiasdešimt dienų pasninkaudamas ir melsdamasis prie švento Petro kapo, prašydamas atleisti už savo nuodėmes. Jam apsireiškęs Petras tarė: „Meldžiau Viešpatį už tave, ir Jis atleido visas tavo nuodėmes. Tau teks atsiskaityti tik dėl rankų uždėjimo, tai yra būsi klausiamas, gerai ar ne kam nors uždėjai rankas“.

Jis mirė apie 460-us Viešpaties metus.[1468]

LXXXIV. APIE ŠVENTĄ PETRĄ, APAŠTALĄ

APIE VARDĄ – Petras turėjo tris vardus. Pirma, jis buvo vadinamas Simonu Barjona. Simonas reiškia „nuolankus“[1469] arba „rodantis liūdesį“[1470], Barjona – „balandžio sūnus“, mat sirų kalboje *bar* reiškia „sūnus“, o *iona* hebrajiškai „balandis“[1471]. Petras buvo nuolankus, kai jį pašaukė Kristus, nes pakluso Viešpačiui vos kartą išgirdęs jo liepimą; jis buvo „rodantis liūdesį“, nes, išsigynęs Kristaus, „išėjo laukan ir karčiai pravirko“[1472]; jis buvo „balandžio sūnus“, nes tarnavo Viešpačiui, nuoširdžiai to norėdamas.

Antra, jis buvo vadinamas Kefu. Šis žodis reiškia „galva“, „uola“[1473] arba „peikiantis burna“. Jis buvo „galva“, nes buvo vyriausiasis vyskupas, „uola“ – nes buvo tvirtas kentėdamas, „peikiantis burna“ – nes buvo atkaklus pamokslaudamas[1474].

Ir trečia, jis buvo vadinamas Petru, kas reiškia „atpažįstantis“, „be apavo“, arba „atrišantis“. Jis atpažino Kristaus dieviškumą sakydamas: „Tu esi Mesijas, gyvojo Dievo Sūnus“[1475]; jis nusiavė apavą nuo savo meilės visiems mirtingiems ir žemiškiems darbams kojų, sakydamas: „Štai mes viską palikome *ir kt.*“[1476]; ir atrišo mūsų nuodėmių pančius, gavęs raktus iš Viešpaties.

Petras turėjo tris prievardžius. Jis buvo vadinamas Simonu Joatanu, reiškiančiu „Viešpaties grožis“, taip pat – Simonu Jonu, reiškiančiu „tas, kuriam buvo dovanota“, ir dar – Simonu Barjona – „balandžio sūnumi“. Iš šių prievardžių galima suprasti, kad Petras pasižymėjo geru būdu, dorybių dovanomis ir ašarų gausa, nes balandis virkauja, užuot giedojęs. Iš pradžių Jėzus pažadėjo jį pavadinti Petro vardu, kai Jono evangelijos pirmame skyriuje pasakė: „Vadinsies Kefas“[1477], kitaip tariant, „Petras – Uola“; paskui ištesėjo savo pažadą, kaip sakoma Morkaus evangelijos trečiame skyriuje: „Simoną pavadino Petru“[1478]; ir galiausiai patvirtino duotąjį vardą, kai Mato evangelijos 16-ame skyriuje pasakė: „Ir aš tau sakau: tu esi Petras – Uola; ant tos uolos *ir kt.*“[1479]

Jo kankinystę aprašė Marcelas, popiežius Linas, Hegesipas[1480] ir popiežius Leonas[1481].

APIE ŠVENTĄ PETRĄ, APAŠTALĄ LXXXIV – Apaštalas Petras iš kitų apaštalų išsiskyrė ir juos pranoko stipresniu tikėjimu. Jis norėjo žinoti, kas išdavė Viešpatį, nes, kaip sako Augustinas, jei būtų žinojęs, būtų dantimis jį sudraskęs[1482]. Ir todėl Viešpats nenorėjo atskleisti savo išdaviko vardo, nes, kaip sako Jonas Auksaburnis, jei būtų atskleidęs, Petras būtų tuoj pat atsistojęs ir jį nužudęs[1483]. Jis nuėjo pas Viešpatį jūros paviršiumi, Dievas išrinko jį, kad pamatytų Viešpaties Atsimainymą ir mergaitės prikėlimą; jis aptiko keturių drachmų monetą žuvies burnoje,

gavo iš Viešpaties raktus nuo dangaus karalystės, Kristus skyrė jam ganyti avis; per Sekmines sakydamas pamokslą, jis atvertė tris tūkstančius žmonių, kartu su Jonu išgydė luošį ir taip atvertė penkis tūkstančius žmonių, išpranašavo Ananijo ir Sapfyros mirtį[1484], išgydė paralyžiuotą Enėją[1485], pakrikštijo Kornelijų[1486], prikėlė iš mirusiųjų Tabitą[1487], išgydė ligonius savo kūno šešėliu, Erodo buvo uždarytas į kalėjimą, tačiau angelas jį išvadavo[1488]. Klemenso knygoje liudijama, kaip Petras maitinosi ir rengėsi: „Paprastai," – jis sako, – „duoną valgau su alyvuogėmis, retai kada su daržovėmis; o dėl drabužių – pats matai, tunika su apsiaustu, kuriuos turėdamas daugiau nieko nestokoju"[1489]. Pasakojama, kad kišenėje Petras visuomet nešiodavęsis nosinę, kuria šluostydavo dažnai riedančias ašaras, mat prisiminęs švelnų Viešpaties kalbėjimą ir buvimą šalia, neįstengdavo sulaikyti ašarų dėl švelnios meilės antplūdžio. O prisiminęs, kaip nusikalto išsigynęs Jėzaus, tiesiog apsipildavo ašaromis. Anot Klemenso, paprastai jis verkdavo taip, kad visas veidas atrodydavo tarsi nudegintas ašarų. Dar Klemensas sako, kad išgirdęs naktį giedant gaidį, Petras buvo pratęs atsikelti ir melstis; ir dar, kaip sakoma, jis tada pratrūkdavęs raudoti[1490]. Kaip rašoma *Bažnyčios istorijoje*, Klemensas taip pat pasakoja, kad Petro žmoną vedant kankinti, Petras pašoko iš džiaugsmo ir, pašaukęs ją vardu, pavymui sušuko: „Žmona, prisimink Viešpatį!"[1491]

Kartą apaštalas Petras pasiuntė du savo mokinius pamokslauti. Praėjus dvidešimčiai dienų, vienas jų mirė, o kitas grįžo pas Petrą ir pranešė, kas nutiko[1492]. Sakoma, kad tai buvo šventas Marcialis arba, pasak kai kurių, šventas Maternas[1493]; kitur sakoma, kad pirmasis buvo šventas Frontonas, o miręs jo bendražygis – kunigas Jurgis[1494]. Taigi pargrįžusiajam Petras

davė savo lazdą, liepė keliauti atgal pas savo bendražygį ir uždėti lazdą ant jo kūno. Taip padarius, tas, kuris jau keturiasdešimt dienų gulėjo miręs, čia pat stojosi gyvas.

Tuo laiku Jeruzalėje buvo vienas burtininkas, vardu Simonas[1495], kuris sakė turįs nepaprastų galių, tvirtino padarysiąs nemirtingus tuos, kurie juo tiki, ir kalbėjo, esą jam nėra nieko neįmanomo. Klemenso knygoje rašoma jį patį taip kalbėjus: „Aš būsiu viešai garbinamas lyg Dievas, būsiu apdovanotas dieviškąja garbe ir galėsiu daryti, ką panorėjęs. Sykį mano motina Rachelė liepė man eiti laukuosna nuimti derliaus. Pamatęs padėtą dalgį, liepiau jam pjauti, ir jis nupjovė dešimt kartų daugiau nei kiti"[1496]. Simonas dar pridūrė žodžius, kuriuos mini Jeronimas: „Aš esu Dievo kalba, esu gražus, esu Užtarėjas, esu visagalis, esu Dievo visetas"[1497]. Varines gyvates jis privertė judėti, bronzines ir akmenines skulptūras – juoktis, šunis – dainuoti. Visa tai, kaip sako Linas, jis norėjo aptarti su Petru ir parodyti esąs Dievas[1498]. Sutartą dieną Petras atėjo į ginčo vietą ir tarė susirinkusiems: „Taikos jums, broliai, mylintys tiesą". – Simonas jam: „Nereikia mums tavo taikos; jei bus taika ir santarvė, nepavyks rasti tiesos – juk ir tarp plėšikų esti taika. Todėl kreipkis, linkėdamas ne taikos, bet kovos. Dviems besikaunant, taika stos tada, kai vienas bus nugalėtas". –Petras: „Kodėl bijai kalbų apie taiką? Juk karai kyla iš nuodėmių; kur nėra nuodėmės, ten esti taika. Ginčuose yra tiesa, o darbuose – teisingumas". – Simonas: „Niekus kalbi, bet aš parodysiu tau savo dieviškumo galią, kad tuoj pat pradėtum mane dievinti. Aš esu aukščiausioji galia, galiu skristi oru, kurti naujus medžius, akmenis paversti duona, būti ugnyje nesusižalodamas, ir apskritai galiu padaryti viską, ką panorėjęs". – Petras ginčijosi su juo ir atskleidė visus jo burtus. Tada

Simonas, matydamas, kad nebegali Petrui atsikirsti, sviedė į jūrą visas savo burtų knygas, kad kartais nebūtų įskųstas kaip burtininkas, ir patraukė Romon, kad ten būtų laikomas Dievu. Kai Petras tai sužinojo, iškeliavo paskui jį į Romą.

Ketvirtaisiais imperatoriaus Klaudijaus[1499] valdymo metais Petras pasiekė Romą ir praleido ten dvidešimt penkerius metus. Pasak Jono Beleto, čia jis paskyrė savo padėjėjais du vyskupus – Liną ir Kletą, vieną už miesto ribų, kitą – mieste[1500]. Atsidėjęs pamokslavimui, Petras atvertė į tikėjimą daugelį žmonių, išgydė daugelį ligonių. Savo pamoksluose jis visuomet gyrė ir aukštino skaistumą ir taip atvertė keturias prefekto Agripos suguloves, kurios vėliau atsisakė grįžti pas prefektą. Supykęs prefektas ėmė ieškoti dingsties susidoroti su Petru.

Po to Petrui apsireiškė Viešpats sakydamas: „Simonas ir Neronas[1501] rezga pinkles prieš tave, tačiau nebijok, nes aš esu su tavimi, kad išvaduočiau tave; suteiksiu tau paguodos per savo tarną Paulių, kuris rytoj atvyks į Romą". – Taigi Petras, pasak Lino[1502], tai žinodamas, greitai išardė savo palapinę; nuėjęs į brolių susirinkimą, paėmė Klemenso ranką ir paskyrė jį vyskupu bei paragino sėstis į savo kėdę. Paskui, kaip buvo sakęs Viešpats, į Romą atvyko Paulius ir kartu su Petru ėmė skelbti Kristų. O Neronas taip pamėgo burtininką Simoną, kad neabejodamas laikė jį savo gyvybės, sveikatos ir viso miesto sergėtoju.

Vieną dieną, kaip pasakoja popiežius Leonas[1503], Simonui stovint prieš Neroną, staiga ėmė keistis Simono išvaizda – jis atrodė tai vyresnis, tai jaunesnis. Tai išvydęs Neronas pamanė, kad Simonas iš tiesų yra Dievo Sūnus. Todėl burtininkas Simonas, kaip sako tas pats Leonas[1504], Neronui tarė: „Kad įsitikintum, geriausiasis imperatoriau, jog aš ištiesu Dievo Sūnus, įsakyk nukirsti man galvą, o trečią dieną aš prisi-

kelsiu“. – Neronas įsakė budeliui nukirsti tam galvą. Tačiau budelis, manydamas, kad kerta galvą Simonui, nukirto galvą avinui. Simonas savo burtų dėka liko sveikas; surinkęs avino kūno dalis, jas paslėpė, ir pats trims dienoms pasislėpė. O nukirsdinimo vietoje liko sukrešėjęs avino kraujas. Trečią dieną Simonas pasirodė Neronui, sakydamas: „Liepk išvalyti mano kraują, kuris buvo čia pralietas; štai aš, kuriam buvo nukirsta galva, prisikėliau trečią dieną, kaip žadėjęs“. – Jį išvydęs Neronas apstulbo ir pamanė, kad Simonas iš tiesų yra Dievo Sūnus. Taip pasakoja Leonas.

Kartą, kai Simonas ir Neronas buvo viename kambaryje, demonas, prisidengęs Simono išvaizda, kalbėjo žmonėms, esantiems lauke. Galiausiai romėnai taip ėmė jį garbinti, kad pastatė jam statulą ir įrašė: „Simonui, šventajam Dievui“[1505]. Petras ir Paulius, kaip liudija Leonas[1506], atėjo pas Neroną ir atskleidė visus Simono burtus. O Petras dar pridūrė, kad kaip Kristuje yra dvi substancijos – Dievo ir žmogaus, taip ir tame burtininke yra dvi substancijos – žmogaus ir velnio[1507].

Kaip liudija šventas Marcelas ir Leonas[1508], Simonas tarė: „Daugiau nepakęsiu šio priešo: liepsiu savo angelams atkeršyti jam už mane“. – Petras jam: „Nebijau tavo angelų, tai jie manęs bijo“. – Neronas paklausė: „Nebijai Simono, kuris savo veiksmais patvirtino savo dieviškumą?“ – Petras jam: „Jei jame yra dieviškumo, tegu pasako man, ką aš dabar galvoju arba ką darau; tačiau iš pradžių tavo ausims patikėsiu, ką galvoju, kad *nedrįstų meluoti*“. – Neronas tarė: „Prieik ir pasakyk man, ką galvoji“. – Petras priėjęs slapta pasakė: „Liepk atnešti ir nemačiom paduoti man miežinės duonos“. – Kai duona buvo atnešta, Petras, ją palaiminęs ir paslėpęs rankovėje, tarė: „Tegu pasako Simonas, kuris skelbiasi esąs Dievas, kas buvo sugalvota,

pasakyta ir padaryta". – Simonas atsakė: „Verčiau tegu Petras pasako, ką aš galvoju". – Petras tarė: „Įrodysiu, jog žinau, ką galvoja Simonas, nes padarysiu tai, ką jis sugalvos". – Tada pasipiktinęs Simonas sušuko: „Teateina dideli šunys ir tepraryja jį!" – Staiga pasirodė didžiuliai šunys ir puolė Petrą. Tačiau jis ištiesė šunims palaimintą duoną ir nelauktai privertė juos sprukti. Tada Petras tarė Neronui: „Štai veiksmais, o ne žodžiais aš parodžiau, jog žinojau, ką prieš mane sumanė Simonas. Nes tas, kuris buvo žadėjęs pasiųsti prieš mane angelus, atsiuntė šunis, kad parodytų, jog neturi dieviškųjų angelų, o tik šuniškus". – Tada Simonas tarė: „Klausykite, Petrai ir Pauliau, jei čia nieko negaliu jums padaryti, eikime ten, kur man dera jus teisti. Dabar man gaila jūsų". – Taip pasakoja Leonas.

Tada, anot Hegesipo[1509] ir Lino[1510], Simonas, pasikėlęs puikybėn, ėmė girtis galįs prikelti mirusiuosius. Kaip tik tuo metu mirė vienas jaunuolis. Pakvietę Petrą ir Simoną, visi pritarė Simono siūlymui – tebūnie nužudytas tas, kuris neįstengs jo prikelti. Kol Simonas, palinkęs virš mirusiojo kalbėjo užkeikimus, stovėjusieji šalia išvydo, kad mirusysis judina galvą. Tada visi ėmė šaukti ir norėjo Petrą užmėtyti akmenimis. Tačiau Petras, vargais negalais išsireikalavęs tylos, tarė: „Jei mirusysis gyvas, tegu jis atsikelia, tegu vaikšto ir kalba; priešingu atveju žinokite, jog tai – pramanas, nes mirusiojo galva buvo pajudinta. Tegu Simonas atsitraukia nuo lovos, kad aiškiai atsiskleistų velnio apgaulė". – Simonui atsitraukus nuo lovos, jaunuolis liko gulėti nejudėdamas. Tuomet Petras, stovėjęs nuošaly, pasimeldė ir sušuko: „Jaunuoli, nukryžiuoto Jėzaus Kristaus Nazariečio vardu kelkis!" – Jaunuolis tuoj pat gyvas atsikėlė ir ėmė vaikščioti. Kai žmonės norėjo Simoną užmėtyti akmenimis, Petras tarė: „Jam pakanka ir tos bausmės, kad dėl

savo burtų prisipažino nugalėtas. Mūsų Mokytojas išmokė mus už bloga atlyginti geru". – O Simonas pasakė: „Žinokite, Petrai ir Pauliau, neišdegs jums tai, ko norite, – nelaikysiu jūsų vertais kankinystės". – Tie atsakė: „Tegu įvyksta tai, ko mes norime; o tau niekuomet tenebūna gera, nes ką bekalbėsi, meluosi". – Tada, kaip pasakoja šventas Marcelas[1511], Simonas nuėjo į savo mokinio Marcelo namus ir prie jo namo durų pririšo didelį šunį, sakydamas: „Dabar pažiūrėsiu, ar galės Petras, pratęs lankytis pas tave, įeiti vidun"[1512]. Netrukus pasirodė Petras ir, padaręs kryžiaus ženklą, paleido šunį; šuo persekiojo tik Simoną, o visiems kitiems buvo meilus. Pavijęs Simoną, šuo parbloškė jį ant žemės ir norėjo uždusinti. Pribėgęs Petras suriko šuniui, kad nesužalotų Simono, tad šuo nesužeidė jo, tačiau drabužius taip sudraskė, kad tas liko visiškai nuogas. Žmonės, ir ypač vaikai, kartu su šunimi bėgo jam iš paskos tol, kol tarsi vilką išvijo iš miesto. Negalėdamas ištverti tokios gėdos, Simonas metus niekur nesirodė. Marcelas, matydamas dedantis tokius nepaprastus dalykus, vėliau prisidėjo prie Petro.

Po kiek laiko Simonas sugrįžo ir vėl tapo Nerono draugu. Kaip pasakoja popiežius Leonas[1513], Simonas sušaukė žmones ir pareiškė, kad Galilėjos gyventojai jam sunkiai prasikalto, ir todėl norįs palikti miestą, kurį buvo apsiėmęs globoti. Jis paskyrė dieną, kada turėtų pakilti į dangų, nes nebenorėjo daugiau gyventi žemėje. Sutartą dieną jis užlipo į aukštą bokštą arba, pasak Lino[1514], į Kapitolijų ir, pasipuošęs laurų vainiku, šoko iš jo ir ėmė skristi. Paulius tarė Petrui: „Mano pareiga – melstis, tavo – įsakinėti". – Neronas pasakė: „Tas žmogus yra teisus, o jūs esate suvedžiotojai". – Petras tarė Pauliui: „Pauliau, pakelk galvą ir pažvelk!" – Tas, pakėlęs galvą, pamatė skrendantį Simoną ir tarė Petrui: „Petrai, ko delsi?

Baik, ką pradėjęs; juk mus jau kviečia Viešpats“. – Tada Petras pasakė: „Prisaikdinu jus, Šėtono angelai, kurie nešate jį oru, per mūsų Viešpatį Jėzų Kristų, kad daugiau jo neneštumėt, bet paleistumėt kristi“. – Paleistas Simonas tuoj pat nukrito ir, nusilaužęs sprandą, mirė. Tai išgirdęs Neronas susisielojo netekęs tokio vyro ir tarė apaštalams: „Padarėte mane nepatiklų, todėl žiauriai jus nužudysiu“. – Taip pasakoja Leonas.

Neronas atidavė juos į Paulino, labai garsaus žmogaus, rankas, o šis – uždarė į Mamertino kalėjimą[1515], prižiūrėtojais paskyręs karius Procesą ir Martinianą. Petras atvertė šiuos karius į tikėjimą, todėl jie atidarė kalėjimo duris ir paleido Petrą ir Paulių laisvėn. Paulinas po apaštalų kentėjimų pasišaukė Procesą ir Martinianą ir, supratęs, kad yra krikščionys, nukirto jiems galvas.

Broliai prašė Petrą išvykti iš Romos. Petras jiems atsakė: „Raginate bėgti, kad silpniesiems sukelčiau baimę kentėti, kad nesulaukčiau taip trokštamos mirties, kad mirtimi nepašlovinčiau Viešpaties?“ – Graudžiai raudodami jie kalbėjo: „Tėve, pasigailėk tų, kurie vis dar yra neišmanėliai. Sakei, jog esi pasirengęs mirti, idant mes gyventume, ir nė truputėlio nenori gyventi, idant mus sustiprintum“. – Nors Petras ir nenorėjo, visgi jų prašymų paveiktas iškeliavo iš Romos. Tačiau atėjęs prie vartų, kaip liudija Leonas ir Linas[1516], į tą vietą, kuri dabar vadinama Santa Maria ad passus[1517], pamatė jo link skubantį Kristų ir paklausė: „Viešpatie, kur eini?“ – Jėzus atsakė: „Einu Romon, kad antrąsyk būčiau nukryžiuotas“. – Petras jam: „Viešpatie, tu antrąsyk būsi nukryžiuotas?“ – Viešpats: „Taip“. – Petras tarė: „Tada, Viešpatie, ir aš grįšiu, kad būčiau nukryžiuotas kartu su tavimi“. – Tai pasakius, Viešpats raudančio Petro akivaizdoje pakilo į dangų. Kai Petras suprato, kad Kristus kalbėjo apie jo kančią, jis sugrįžo.

Grįžęs papasakojo visa tai broliams, buvo siučiuptas Nerono tarnų ir pristatytas prefektui Agripai. Petro veidas ėmė spindėti lyg saulė. Kaip pasakoja Linas[1518], prefektas paklausė jo: „Ar tu esi tas, kurį šlovina prasčiokai ir moterėlės, kurias atitrauki nuo vyrų lovų?“ – Jį supeikęs apaštalas pasakė, jog yra gerbiamas Viešpaties kryžiuje. Tuomet buvo įsakyta Petrą nukryžiuoti kaip svetimšalį, o Pauliui – kadangi šis buvo romėnų pilietis – nukirsti galvą. Apie tokią jiems skirtą bausmę Dionisijas rašo laiške Timotiejui[1519]; apie Pauliaus mirtį pasakoja taip: „Mano brolau Timotiejau, jei būtum matęs paskutinę jų kovą, kurioje jie baigė savo gyvenimą, būtum nualpęs iš liūdesio ir skausmo. Kas būtų sulaikęs ašaras tą valandą, kai buvo paskelbta bausmė – Petrą nukryžiuoti, o Pauliui nukirsti galvą? Būtum matęs tada žydų ir pagonių minias, mušančias juos ir spjaudančias jiems į veidus. Atėjus siaubingam bausmės įvykdymo metui, juos vieną nuo kito atskyrė, ir šitie pasaulio stulpai buvo surišti, broliams aimanuojant ir verkiant. Tuomet Paulius tarė Petrui: „Ramybės tau, Bažnyčių pamate ir Kristaus avių ir avinėlių ganytojau!“ – O Paulius Petrui atitarė: „Keliauk ramybėje, gėrio skelbėjau, teisiųjų išganymo tarpininke ir vade!“ – Kai juos atskyrė vieną nuo kito, aš nusekiau savo mokytoją, mat juos nužudė ne tame pačiame kaime“. – Taip pasakoja Dionisijas.

Petras, pasak Leono ir Marcelo liudijimo[1520], prisiartinęs prie kryžiaus tarė: „Kadangi mano Viešpats nusileido iš dangaus į žemę, jis buvo užkeltas ant kryžiaus galva į viršų; tačiau man, kurį Jis malonėjo pašaukti iš žemės į dangų, manasis kryžius galvą turi kreipti žemėn, o kojas – dangun, kadangi nesu vertas būti ant kryžiaus taip, kaip buvo mano Viešpats. Apverskite mano kryžių“. – Tada jie apvertė kryžių, kojas prikalė viršuje,

o rankas – apačioje. Tuo metu žmonės, apimti įniršio, norėjo nužudyti Neroną ir išlaisvinti apaštalą, tačiau jis paprašė nestabdyti jo kentėjimų. O Viešpats, kaip sako Hegesipas ir Linas[1521], atvėrė ten raudančiųjų akis, ir jie išvydo angelus, stovinčius su rožių ir lelijų vainikais, ir Petrą, stovintį prie kryžiaus su jais ir imantį iš Kristaus knygą bei skaitantį iš jos žodžius, kuriuos Jis kalbėjo. Petras, kaip liudija tas pats Hegesipas[1522], nuo kryžiaus ėmė kalbėti: „Tavimi, Viešpatie, troškau sekti, tačiau nepanorau atimti tavo šlovės ir būti nukryžiuotas galva į viršų. Tu visad laikai galvą iškėlęs į viršų, esi pakylėtas ir išaukštintas, o mes esame sūnūs pirmojo žmogaus, kuris nunarino savo galvą į žemę ir kurio suklupimas paženklino žmogiškąją gimtį: juk mes taip ir gimstame – palinkę į priekį atrodome lyg būtume išmesti žemėn. Mūsų būklė yra pakitusi ir todėl, kad pasaulis mano esant dešinėje tai, kas iš tikrųjų yra kairėje. Tu, Viešpatie, man esi viskas; tu esi man visa, kas esi, ir niekas kitas, tik tu. Dėkojau tau visa siela, kuria esu gyvas, kuria tave suprantu, kuria tau neduodu ramybės“. – Čia buvo nurodytos dvi kitos priežastys, kodėl Petras nenorėjo būti nukryžiuotas aukštyn galva. Petras, matydamas, kad tikintieji išvydo jo šlovę, padėkojęs ir patikėjęs Dievui tikinčiuosius, išleido dvasią. Tada jo mokiniai broliai Marcelas ir Apulėjus nuėmė jį nuo kryžiaus ir, įtrynę įvairiais kvapniaisiais aliejais, palaidojo.

Izidorius knygoje *Apie šventųjų gimimą ir mirtį* taip rašo: „Imperatoriaus Klaudijaus valdymo laikais įkūręs Antiochijos Bažnyčią, Petras išvyko į Romą, norėdamas įveikti burtininką Simoną, ir ten, skelbdamas Evangeliją, dvidešimt penkerius metus buvo to miesto vyskupu. Trisdešimt šeštaisiais metais po Viešpaties kančios jis buvo nukryžiuotas Nerono, kaip pats norėjo, galva žemyn“[1523].

Tą dieną Petras ir Paulius apsireiškė Dionisijui, kaip jis pats sako minėtame laiške: „Žiūrėk, koks stebuklas, žiūrėk, mano brolau Timotiejau, kokia įstabi jų paaukojimo diena, juk aš buvau ten jų atsiskyrimo metu. Po jų mirties pamačiau juos ranka už rankos žengiančius pro miesto vartus, apsirengusius šviesos drabužiu ir pasipuošusius švytinčiais šviesos vainikais“[1524]. Taip pasakoja Dionisijas.

Savo ruožtu Neronas neliko nenubaustas – už šį nusikaltimą ir kitus, kuriuos padarė, jis mirė nuo savo paties rankos. Kai kuriuos jo nusikaltimus trumpai čia paminėsime. Kai jo mokytojas Seneka[1525], kaip galima perskaityti vienoje apokrifinėje istorijoje[1526], vylėsi savo darbo verto atlygio, Neronas liepė jam pačiam pasirinkti ant kurio medžio šakos jis bus pakartas, sakydamas, kad būtent tokį atlygį gaus iš jo už savo darbą. Kai Seneka paklausė, už ką jis nusipelnė tokios mirties, Neronas ėmė švytruoti aštriu kardu virš jo galvos. Seneka, išsigandęs mirtino pavojaus, vis palenkdavo galvą ir išvengdavo grėsmingo kardo. Neronas jo paklausė: „Mokytojau, kodėl nulenkdamas galvą saugaisi grėsmingojo kardo?“ – Seneka jam: „Esu žmogus, todėl bijau mirties ir mirštu nenorom“. – Neronas jam tarė: „Taip ir aš, dar būdamas vaikas, įpratau tavęs bijoti ir bijau iki šiol, todėl, jei tu būsi gyvas, aš negalėsiu gyventi“. – Seneka tarė: „Jei man būtina mirti, leisk pasirinkti tokią mirtį, kokios aš noriu“. – Neronas jam: „Paskubėk išsirinkti ir neatidėliok“. – Tada Seneka, pasiruošęs vonią, persipjovė abi rankas ir kai ištekėjo pernelyg daug kraujo, baigė savo gyvenimą. Senekos vardas buvo lyg pranašingas ženklas: *se necans* reiškia „save žudantis“, mat, nors ir priverstas, jis nusižudė savo ranka. Sakoma, kad šis Seneka turėjo du brolius. Vienas – Julijus Galionas[1527], garsus oratorius, kuris nusižudė

savo ranka, kitas – Mela, poeto Lukano[1528] tėvas. Sakoma, kad tas Lukanas mirė Nerono įsakymu persipjovęs venas.

Ir dar, Neronas, kurstomas nelabos beprotystės, kaip rašoma toje pačioje apokrifinėje istorijoje, įsakė nužudyti savo motiną ir perpjauti jai pilvą, kad pamatytų, kaip jos įsčiose laikėsi. Gydytojai, mėgindami atkalbėti jį nuo motinos žudynių, sakė: „Įstatymai draudžia, dievų valia neleidžia sūnui žudyti motinos, kuri tokiame skausme jį pagimdė ir taip vargdama bei rūpindamasi išaugino". – Neronas jiems: „Padarykite taip, kad aš tapčiau nėščias, o vėliau gimdyčiau, idant galėčiau sužinoti, kokį skausmą jautė mano motina". –Toks noras gimdyti atsirado todėl, kad, sykį eidamas per miestą, jis išgirdo vienos gimdančios motinos šauksmus. Gydytojai jam kalbėjo: „Neįmanoma padaryti to, kas prieštarauja prigimčiai, neįmanoma sužinoti to, ko negali suprasti protas". – Tada Neronas: „Jei nepadarysite, kad aš tapčiau nėščias, o vėliau gimdyčiau, liepsiu jus visus žiauriai nužudyti". – Tuomet gydytojai, davę Neronui atsigerti, slapta pakišo praryti varlę ir, pasinaudoję savo menu, išaugino ją Nerono pilve. Nerono pilvas, nebegalėdamas tverti to, kas iš prigimties jam priešinga, staiga taip išsipūtė, kad šis pamanė esąs nėščias. Gydytojai liepė jam laikytis atitinkamos gyvensenos, kurią žinojo esant reikalingą varlei išauginti. Jie kalbėjo, kad Neronui privalu to laikytis, nes esąs nėščias. Pagaliau, nukamuotas nepakeliamo skausmo, Neronas tarė gydytojams: „Paskubinkite gimdymo laiką, nes nuo išsekimo vos begaliu kvėpuoti". – Tada tie sugirdė jam vimdančių vaistų ir jis išvėmė siaubingai atrodančią varlę, prisprogusią skysčio ir išsitepusią krauju. Išvydęs ką pagimdė, Neronas pats išsigando ir negalėjo atsistebėti tokiu baisiu dalyku. Gydytojai pasakė, kad jis pagimdė tokį šlykštų vaisių todėl, kad nenorėjo sulaukti

gimdymo laiko. Neronas paklausė: „Ar ir aš toks buvau, išlindęs iš motinos slėptuvės?“ – Anie atsakė: „Taip“. – Neronas liepė maitinti savo vaisių ir saugoti uždarytą kupolu dengtame statinyje iš akmenų. Šie dalykai neminimi kronikose, bet yra apokrifiniai[1529].

Vėliau, stebėdamasis Trojos gaisro didumu, Neronas įsakė septynias dienas ir septynias naktis deginti Romą. O pats, žvelgdamas į gaisrą iš paties aukščiausio bokšto ir gėrėdamasis liepsnos grožiu, pompastiškai giedojo *Iliados* eilutes. Jis, kaip pasakojama kronikose[1530], žvejojo auksiniais tinklais, buvo taip atsidėjęs giedojimui, kad pranoko visus kitarininkus ir tragikus, vyrą paėmė į žmonas, ir pats, kaip sako Orozijus, vyro buvo paimtas į žmonas[1531].

Romiečiai, nebetverdami jo beprotystės, užpuolė Neroną ir persekiojo tol, kol išvarė iš miesto. Matydamas, kad negali nuo jų pasprukti, Neronas dantimis nusmailino lazdą ir ja nusidūrė, tokia mirtimi baigdamas gyvenimą[1532]. Tačiau kitur galima perskaityti, kad jis buvo suėstas vilkų[1533]. Taigi sugrįžę romiečiai surado statinyje su kupolu besislepiančią varlę ir, išnešę ją už miesto, sudegino; todėl kai kas sako, kad toji miesto dalis, kur slėpėsi varlė, Laterano pavadinimą gavo nuo *latens rana* „besislepianti varlė“.

Popiežiaus švento Kornelijaus laikais[1534] graikų tikintieji pavogė apaštalų kūnus ir juos išnešė; tačiau demonai, gyvenantys stabuose, dieviškosios galios verčiami šaukė: „Romiečiai, padėkite, jūsų dievai nešami!“ – Tikintieji suprato, jog kalbama apie apaštalus, o pagonys galvojo – kad apie jų dievus, todėl susivienijusi tikinčiųjų ir netikinčiųjų minia ėmė juos persekioti. Išsigandę graikai įmetė apaštalų kūnus į šulinį prie katakombų, o tikintieji vėliau juos ištraukė. Tačiau Grigalius *Registre* sako,

kad graikus išgąsdino ir išblaškė nepaprastai smarki griaustinio ir žaibo jėga, todėl jie pametę kaulus prie katakombų[1535]. Kai buvo suabejota, kurie kaulai yra švento Petro, o kurie – švento Pauliaus, tikintieji ėmė melstis ir pasninkauti, ir iš dangaus buvo duotas atsakymas: „Didesnieji kaulai yra pamokslininko, o mažesnieji – žvejo". – Taip jų kaulus atskyrė ir padėjo jiems skirtose bažnyčiose, kurias buvo kiekvienam pastatę. Tačiau kiti pasakoja, kad popiežius Silvestras[1536], norėdamas pašventinti bažnyčias, tiek mažus, tiek didelius kaulus su didžiausia pagarba pasvėrė ant svarstyklių, ir vieną pusę padėjo vienoje bažnyčioje, o kitą – kitoje[1537].

Grigalius *Dialoge* pasakoja, jog Šventojo Petro bažnyčioje, kur ilsisi jo kūnas, buvo nepaprastai nusižeminęs ir šventas vyras, vardu Agoncijus. Sykį toje bažnyčioje liko viena paralyžiuota mergaitė, kuri šliaužė, pasiremdama rankomis, ir dėl pažeistų inkstų kūną vilko žeme. Ji ilgai meldė šventą Petrą sveikatos, ir šis pasirodė jai regėjime, sakydamas: „Eik pas prižiūrėtoją Agoncijų, ir jis grąžins tau sveikatą". – Taigi ji ėmė šliaužioti tai šen, tai ten po bažnyčią ir klausinėti, kas gi yra tas Agoncijus. Bešliaužiojant tas, kurio ieškojo, pats priėjo prie jos. Ji tarė: „Mūsų ganytojas ir maitintojas apaštalas šventas Petras pasiuntė mane pas tave, kad išvaduotum mane iš mano negalios". – Tas jai atsakė: „Jei jo esi siųsta, kelkis!" – Paėmęs ranką, Agoncijus pakėlė ją, ir mergaitė tapo visiškai sveika – ligos neliko nė ženklo[1538].

Toje pačioje knygoje Grigalius pasakoja[1539], kad Gala, didžiai kilminga Romos mergelė, konsulo ir patricijaus Simacho duktė, buvo išleista už vyro, bet, po metų jam mirus, liko našlė. Kadangi dėl savo amžiaus ir turtų jai reikėjo vėl tekėti, Gala nusprendė veikiau šventąja santuoka, kuri iš pradžių kelia liū-

desį, bet vėliau suteikia amžiną džiaugsmą, susisieti su Dievu nei pasirinkti kūniškąją, kuri visuomet prasideda džiaugsmu, o pasibaigia – liūdesiu. Kai jos kūną pradėjo lyg ugnimi deginti, gydytojai ėmė kalbėti, kad jei ji negrįš į vyro glėbį, tai dėl pernelyg didelio karščio prieš jos prigimtį jai užaugs barzda[1540]. Vėliau taip ir įvyko. Tačiau dėl išorinio bjaurumo visiškai nesibaimino toji, kuri mylėjo vidinį grožį; ji nesibaimino, kad subjaurota buvo tai, ko dangiškasis Sužadėtinis nemylėjo. Taigi, išsižadėjusi pasaulietinio gyvenimo, Gala užsidarė vienuolyne prie Šventojo Petro bažnyčios ir ten daugelį metų nuoširdžiai tarnavo Dievui, melsdamasi ir dalindama išmaldą. Galiausiai ją pakirto krūties vėžys. Virš Galos lovos visuomet degė dvi žvakidės, nes, būdama šviesos bičiulė, ji nemėgo ne tik dvasinės, bet ir kūniškos tamsos. Ir štai ji išvydo tarp tų dviejų žvakidžių virš lovos atsistojus apaštalą šventą Petrą. Iš meilės įgavusi drąsos, ji pakilo ir tarė: „Kas tai, mano Viešpatie? Ar mano nuodėmės atleistos?" – Jis pritarė, linktelėjęs galvą nepaprastai geraširdišku veidu – toks jis ir buvo, – ir pasakė: „Atleistos. Eik!" – O ji: „Prašau, tegu mano sesuo Benedikta eina kartu su manimi". – Jis: „Ne, bet viena iš jų tegu eina su tavimi". – Papasakojusi tai abatei, trečią dieną Gala mirė kartu su ja.

Dar toje pačioje knygoje Grigalius pasakoja[1541], jog vienas nepaprastai šventas kunigas, sulaukęs paskutiniosios, su dideliu džiaugsmu ėmė šaukti, sakydamas: „Sveiki, mano viešpačiai, sveiki, mano viešpačiai, malonėję atvykti pas menkutį savo tarną. Ateinu, ateinu!" – Kai stovėjusieji šalia paklausė, su kuo jis kalbėjęs, šis nustebęs atsakė: „Argi nematote, kad čia atėjo apaštalai šventi Petras ir Paulius?" – O kai vėl, kaip ir anksčiau, jis pakartojo tuos žodžius, jo šventa siela buvo išvaduota iš kūno.

Kai kas abejoja, ar Petras ir Paulius kentėjo tą pačią dieną[1542]. Kai kurie kalbėjo tai įvykus tą pačią dieną, tik po metų, tačiau Jeronimas ir beveik visi šventieji rašytojai, nagrinėję šį klausimą, sutaria dėl to, kad jie kentėjo tą pačią dieną ir tais pačiais metais[1543], kas aiškiai pasakyta Dionisijo laiške[1544] ir kaip vienoje kalboje nurodo Leonas, arba, pasak kitų, Maksimas: „Manome, kad ne be priežasties įvyko tai, kad Petras ir Paulius ištvėrė bausmę tą pačią dieną, toje pačioje vietoje, skirtą to paties tirono. Jie kentėjo tą pačią dieną, kad drauge nueitų pas Kristų, kentėjo toje pačioje vietoje, kad Romai netrūktų vieno iš jų; kentėjo esant tam pačiam persekiotojui, kad ir vieną, ir kitą supančiotų tas pats žiaurumas. Diena buvo paskirta už nuopelnus, vieta – už šlovę, persekiotojas – už narsą"[1545].

Nors jie kentėjo tą pačią dieną ir tą pačią valandą, tačiau ne toje pačioje vietoje, o – skirtingose. Ir Leonas, sakydamas, kad jie kentėjo toje pačioje vietoje, taip kalba dėl to, kad abu šventieji kentėjo Romoje. Apie tai vienas poetas eilėmis[1546] sako:

Kardu Pauliui, o kryžiumi Petrui uždėjo vainiką
vieną dieną, vienoj vietoj, prie vieno asmens.
Buvo Roma ta vieta, o valdovas buvo Neronas.

Kitas rašo:

Tas pats valdovas, diena ir miestas pašventina Paulių
kardu, o Petrą kančios kryžiumi vienu metu.

Nors jiedu kentėjo tą pačią dieną, tačiau Grigalius nurodė, kad toji diena būtų skirta būtent Petro šventei, o kita – Pauliui atminti; galbūt dėl to, kad tą dieną buvo pašventinta Šventojo

Petro bažnyčia, arba dėl to, kad Petras buvo didesnis kilnumu, arba kad jis pirmas atsivertė, arba kad turėjo pirmenybę Romoje[1547].

LXXXV. APIE ŠVENTĄ PAULIŲ, APAŠTALĄ

APIE VARDĄ – Paulius reiškia „trimito balsas“, „jų lūpos“, „nuostabus išrinkimas“ arba „išrinkimo stebuklas“[1548]. Arba Paulius kilęs iš *pausa*, kuris graikiškai reiškia „ramybė“. Lotynų kalba šis vardas reiškia „kuklus“[1549]. Šios reikšmės atskleidžia šešis privalumus, kuriais Paulius išsiskyrė iš kitų apaštalų.

Pirmasis – tai Pauliaus „vaisinga“ kalba, mat visą žemę nuo Ilyrijos[1550] iki Jeruzalės jis užliejo Evangelija, todėl ir vadinamas „trimito balsu“. Antrasis – tai į kraują įaugęs Pauliaus gailestingumas, mat jis sako: „Jei kas silpsta, ar aš nesilpstu?“[1551]; todėl jis vadinamas „jų lūpomis“, tai yra „širdies lūpomis“. Apie tai pats Paulius sako: „Mūsų lūpos atvirai jums prabilo, korintiečiai, mūsų širdis jums erdvi tapo“[1552]. Trečiasis – nuostabus Pauliaus atsivertimas; jis vadinamas „nuostabiu išrinkimu“, nes buvo nuostabiai išrinktas ir atverstas. Ketvirtasis – darbšti Pauliaus ranka; todėl jis vadinamas „išrinkimo stebuklu“. Juk didžiulis stebuklas įvyko tuomet, kai Paulius apsisprendė užsidirbti pragyvenimui savo rankomis ir nuolatos pamokslauti. Penktasis – tai džiaugsminga kontempliacija, mat Paulius buvo iškeltas iki trečiojo dangaus[1553] ir ten jis buvo „Viešpaties ramybė“, kadangi kontempliuojant pasiekiama dvasios ramybė. Šeštasis – tai dorybingas nusižeminimas, todėl Paulius vadinamas „kukliu“.

Dėl šio Pauliaus vardo yra trys nuomonės[1554]. Origenas nori, kad Paulius būtų vadinamas Pauliumi ir Sauliumi, nes jis visad

turėjo du vardus. Rabanas nori, kad iš pradžių Paulius būtų vadinamas Sauliumi – išdidžiojo karaliaus Sauliaus vardu, o po atsivertimo – Pauliumi, vardu, kuris reiškia „mažutėlis“, – dėl jo kuklios ir nusižeminusios dvasios[1555]; todėl ir Paulius, aiškindamas savo vardą, sakė: „Aš esu mažiausias iš apaštalų *ir kt.*“[1556] O Beda nori, kad Paulius būtų vadinamas Pauliumi – prokonsulo Sergijaus Pauliaus, kurį jis atvertė į tikėjimą, vardu[1557].

Švento Pauliaus kentėjimus užrašė popiežius Linas.

APIE ŠVENTĄ PAULIŲ, APAŠTALĄ LXXXV – Po savo atsivertimo apaštalas Paulius iškentė daugybę persekiojimų. Šventas Hiliaras glaustai juos išvardija: „Apaštalas Paulius Filipuose[1558] buvo nuplaktas rykštėmis, uždarytas į kalėjimą, o jo kojos – pririštos prie medinio stulpo; Listroje[1559] jis buvo apmėtytas akmenimis, Ikonijuje[1560] ir Tesalonikuose[1561] buvo persekiotas priešų; Efese[1562] buvo atiduotas plėšriems žvėrims; Damaske[1563] pintinėje buvo nuleistas nuo mūro sienos; Jeruzalėje buvo sulaikytas, nuplaktas, surištas, jo tykota iš pasalų; Cezarėjoje[1564] jis buvo uždarytas į kalėjimą ir apkaltintas; plaukdamas į Italiją patyrė daug pavojų; atvykęs į Romą, valdant Neronui, buvo nuteistas ir nužudytas“[1565]. Taip pasakoja Hiliaras.

Paulius apaštalavo gentims, Listroje pastatė vieną luošį ant kojų, prikėlė iš numirusiųjų jaunuolį, kuris buvo iškritęs pro langą ir miręs, ir padarė daug kitų stebuklų. Mitilėnės saloje[1566] jo ranką apsivyniojo gyvatė, tačiau nesužeidė; Paulius sviedė ją į ugnį. Sakoma, kad nuodingi gyvūnai negali sužeisti nė vieno, kuris gimė iš žmogaus, suteikusio prieglobstį Pauliui; todėl tų žmonių ainiai, susilaukę vaikų, į vystyklus deda gyvates norėdami įsitikinti, ar vaikai išties yra jų.

Kadaise buvo pripažinta, kad Paulius už Petrą yra mažesnis, didesnis ir lygus jam. Iš tikrųjų Paulius buvo mažesnis kilnumu, didesnis pamokslavimu ir lygus šventumu. Haimonas pasakoja, kad Paulius dirbdavo rankų darbus nuo pirmosios paukščių giesmės iki pat penktos valandos. Po to pamokslaudavo, dažnai net iki išnaktų, o likusį laiką skirdavo valgymui, miegui ir maldai[1567].

Remigijus taip sako: „Tėvų[1568] raštuose sakoma, kad apaštalas nuo pirmos iki penktos valandos dirbdavo, nuo penktos iki dešimtos pamokslaudavo, po dešimtos rūpinosi vargšų ir svetimšalių apnakvindinimu ir savo kūno reikmėmis, o naktį skirdavo maldai“[1569]. Kai Paulius atvyko į Romą, Neronas, kuris dar nebuvo patvirtintas imperatoriumi, girdėdamas, kad tarp Pauliaus ir žydų vyksta ginčai dėl žydų Įstatymo ir krikščionių tikėjimo, nesuko dėl to sau galvos, todėl Paulius laisvai ėjo kur panorėjęs ir nedraudžiamas pamokslavo. Jeronimas knygoje *Apie garsiuosius vyrus* sako, kad dvidešimt penktaisiais metais po Viešpaties Kančios, kitaip tariant, antraisiais Nerono valdymo metais, Paulius, surakintas grandinėmis, buvo pasiųstas į Romą ir dvejus metus iš tolo stebimas dalyvavo ginčuose prieš žydus. Vėliau Nerono paleistas, jis skelbė Evangeliją Vakaruose, o keturioliktais Nerono valdymo metais jam buvo nukirsta galva tą pačią dieną, kai buvo nukryžiuotas Petras[1570]. Taip pasakoja Jeronimas.

Visur buvo plačiai kalbama apie Pauliaus išmintį ir tikėjimą, ir visi jį laikė nuostabiu žmogumi. Jis susibičiuliavo su daugeliu imperatoriaus aplinkos žmonių ir atvertė juos į Kristaus tikėjimą. Kai kurie jo raštai buvo perskaityti imperatoriui, ir visi juos nepaprastai gyrė; taip pat ir senatas Paulių vertino labai palankiai.

Sykį, kai Paulius vakarėjant pamokslavo saulės atokaitoje, jaunuolis, vardu Patroklas, mylimas Nerono taurininkas, norėdamas žmonių minioje geriau girdėti Paulių, užsilipo ant lango, užsnūdęs nukrito ir užsimušė. Tai išgirdęs, Neronas labai susikrimto dėl jo mirties ir tuoj pat jo vieton paskyrė kitą. Tačiau Paulius, per Dvasią sužinojęs apie šį įvykį, paprašė susirinkusiųjų nueiti ton vieton ir atnešti jam mirusį mylimiausią imperatoriaus Patroklą. Kai šis buvo atneštas, Paulius prikėlė jį iš numirusiųjų ir su bičiuliais nusiuntė pas imperatorių. Ir štai Neronui sielvartaujant dėl Patroklo mirties, buvo pranešta, kad Patroklas gyvas laukia už durų. Išgirdęs, kad Patroklas, kurį kiek anksčiau sužinojo mirus, yra gyvas, Neronas nepaprastai išsigando ir uždraudė jam įeiti. Tačiau galų gale, įkalbėtas draugų, leido įeiti. Neronas paklausė: „Patroklai, ar tu gyvas?“ – Anas: „Gyvas, cezari“. – Neronas: „Kas tau suteikė gyvybę?“ – Anas: „Viešpats Jėzus Kristus, visų amžių Karalius“. – Supykęs Neronas paklausė: „Vadinasi, jis valdys per amžius ir sunaikins visas pasaulio karalystes?“ – Patroklas: „Taip, cezari“. – Tada Neronas skėlė jam antausį, sakydamas: „Vadinasi, tarnauji anam Karaliui?“ – Anas: „Tarnauju, nes prikėlė mane iš numirusiųjų“. – Tada penki imperatoriaus tarnai, kurie visuomet būdavo šalimais, tarė Neronui: „Imperatoriau, kodėl muši jaunuolį, atsakinėjantį protingai, teisingai ir atvirai? Mes taip pat tarnaujame tam nenugalimajam Karaliui“. – Tai išgirdęs, Neronas uždarė juos į kalėjimą, kad žiauriai nukankintų tuos, kuriuos anksčiau labai mylėjo. Jis liepė surasti visus krikščionis ir, neužduodant jokių klausimų, žiauriai nukankinti[571].

Kartu su kitais pas Neroną buvo atvestas sukaustytas Paulius. Neronas jam tarė: „O žmogau, didžiojo Karaliaus tarne,

bet sukaustytas mano grandinėmis, kodėl atstumi nuo manęs mano karius ir telki juos prie savęs?" – Paulius jam atsakė: „Aš telkiu karius ne tik iš tavo pakampio, bet iš viso pasaulio; mūsų Karalius apdovanos juos dovana, kurios stygiaus jie niekuomet nepajus ir kuri pašalins bet kokį nepriteklių. Jei panorėsi būti Jo pavaldinys, būsi išganytas. Jis yra toks galingas, kad ateis visų teisti ir ugnimi sunaikins šio pasaulio pavidalą". – Po Pauliaus žodžių, kad pasaulio pavidalas bus sunaikintas ugnimi, Neronas baisiai įtūžo ir įsakė sudeginti visus Kristaus tarnus, o Pauliui, nusikaltusiam jo didenybei, nukirsti galvą. Tuosyk buvo nužudyta tokia gausybė krikščionių, kad Romos žmonės jėga įsiveržė į rūmus ir sukėlė maištą prieš Neroną. Jie šaukė: „Viskam yra saikas, imperatoriau, sušvelninkįsakymą, juk mūsiškius žudai, ginančius Romos imperiją". – Pabūgęs imperatorius pakeitė įsakymą, kad niekas negalėtų net pirštu paliesti krikščionių tol, kol imperatorius visapusiškai neišnagrinės jų bylos. Dėl šios priežasties Paulius dar sykį buvo atvestas ir pristatytas Neronui. Jį išvydęs Neronas pratrūko šaukti: „Išveskite nusikaltėlį, nukirskite galvą apgavikui, neleiskite likti gyvam šmeižikui, užmuškite tą, kuris verčia išsižadėti savo nuostatų, pašalinkite nuo žemės paviršiaus proto drumstėją". – Paulius jam tarė: „Neronai, aš kentėsiu trumpai, bet gyvensiu amžinai Viešpatyje Jėzuje Kristuje". – Neronas pasakė: „Nukirskite jam galvą, kad suprastų, jog aš, kuris jį įveikiau, esu stipresnis nei jo karalius; ir pamatysime, ar jis galės gyventi amžinai". – Paulius jam: „Kad žinotum, jog po mirties gyvensiu amžinai, aš gyvas tau pasirodysiu, kai man jau bus nukirsta galva; tuomet suprasi, kad Kristus yra gyvybės, o ne mirties Viešpats". – Po šių žodžių Paulius buvo nuvestas į bausmės vietą. Bevedant trys jį lydėję kariai paklausė: „Sakyk mums, Pauliau, kas yra tas jūsų

karalius, kurį taip mylite, jog vardan jo renkatės verčiau mirti nei gyventi, ir kokį atlygį po to gausite?“ – Tuomet Paulius tol kalbėjo apie Dievo karalystę ir pragaro bausmes, kol atvertė juos į tikėjimą. Kariams prašant, kad jis eitų laisvas kur nori, Paulius tarė: „Nenoriu, broliai, pabėgti; aš esu ne pabėgėlis, bet tikras Kristaus karys. Žinau, kad per šį laikinąjį gyvenimą pateksiu į amžinąjį. Netrukus, kai man bus nukirsta galva, tikintieji pavogs mano kūną. Įsidėmėkite tą vietą ir ateikite ten rytoj iš ryto[1572]; prie mano kapo pamatysite du besimeldžiančius vyrus – Titą ir Luką. Kai pasakysite jiems, kodėl aš jus siunčiau pas juos, jie jus pakrikštys ir tapsite dangiškosios karalystės dalininkai“. – Kol Paulius taip kalbėjo, Neronas pasiuntė du karius pažiūrėti, ar jis jau nužudytas. Kai Paulius ir juos norėjo atversti, tie tarė: „Kai būsi numiręs ir prisikelsi, tada patikėsime tuo, ką kalbi; o dabar eik greičiau ir gauk, ko nusipelnęs“. – Kai Paulius buvo vedamas į kančios vietą, prie Ostijos vartų jis sutiko kilmingą moterį, vardu Plautila, savo mokinę. Pasak Dionisijo, ji buvo vadinama kitu vardu – Lemobija, nes veikiausiai turėjo du vardus[1573]. Raudodama ji puolė melstis už jį. O Paulius jai tarė: „Eik, Plautila, amžinojo Išganymo dukra! Uždėk man skraistę, kuria dengi savo galvą, aš apsirišiu savo akis ir po to grąžinsiu ją tau“. – Kai ji atidavė Pauliui savo skraistę, budeliai ėmė iš jos juoktis, sakydami: „Ko gi šitam apgavikui ir burtininkui atiduodi tokį brangų audeklą – ar tam, kad jį prarastum?“

Atėjęs į kančios vietą, Paulius atsisuko į rytus ir, ištiesęs rankas dangun, verkdamas ilgai meldėsi gimtąja kalba ir dėkojo. Po to, atsisveikinęs su broliais, užsirišo akis Plautilos skraiste ir, priglaudęs abu skruostus prie žemės, ištiesė kaklą. Taip jam buvo nukirsta galva. Jo galva tuoj pat atšokusi nuo

kūno aiškiu balsu hebrajiškai sušuko „Jėzus Kristus“ – vardą, kuris jam gyvam esant atrodė toks švelnus ir kurį jis taip dažnai kartojo. Sakoma, kad savo laiškuose Paulius penkis šimtus kartų paminėjo žodžius „Kristus“, „Jėzus“ arba ir vieną, ir kitą sykiu. Iš Pauliaus žaizdos ant kario apdaro ištryško pieno srovė, o po to ėmė srūti kraujas; suspindo neaprėpiama šviesa, nuo kūno pasklido nepaprastai malonus kvapas.

Dionisijas laiške Timotiejui taip kalba apie Pauliaus mirtį: „Tą liūdesio sklidiną valandą, mano mylimas brolau, budelis tarė Pauliui: „Ištiesk kaklą!“ – Tada šventasis apaštalas pažvelgė į dangų ir, pažymėjęs kaktą bei savo širdį kryžiaus ženklu, pasakė: „Mano Viešpatie, Jėzau Kristau, į tavo rankas atiduodu savo dvasią“. Ir tuomet be liūdesio ir prievartos ištiesė kaklą ir gavo vainiką. Budeliui smogiant ir kertant Pauliui galvą, švenčiausiasis sulig kirčiu išskleidė skraistę ir surinko savo paties kraują, tada skraistę surišo, suvyniojo ir atidavė tai moteriai. Kai budelis sugrįžo, Lemobija paklausė: „Kur palikai mano mokytoją Paulių?“ – Tas atsakė: „Su bendražygiu guli ana ten, už miesto, kumštininkų aikštelėje, o jo veidas apdengtas tavo skraiste“. – Ji į tai: „Štai dabar Petras ir Paulius įžengė į miestą apsirengę puikiais drabužiais, o jų galvas puošė spindintys ir šviesą spinduliuojantys vainikai!“ – Ji ištiesė ir parodė jiems krauju suteptą skraistę. Dėl to daugelis įtikėjo Viešpatį ir tapo krikščionys“[1574]. – Taip pasakoja Dionisijas.

Neronas, išgirdęs, kas nutiko, nepaprastai išsigando ir ėmė kalbėtis apie visa tai su filosofais ir draugais. Kol jie apie tai kalbėjosi, pro uždarytas duris įėjo Paulius ir, stojęs prieš imperatorių, tarė: „Štai, cezari, Paulius, amžinojo ir nenugalimojo Karaliaus karys; dabar patikėk, kad esu ne miręs, bet gyvas; tačiau tu, vargšeli, mirsi amžina mirtimi, nes neteisėtai žudai

Dievo šventuosius“. – Taip taręs, Paulius dingo. Neronas, iš baimės lyg pamišęs, nebežinojo ką daryti ir, draugų įtikintas bei patartas, paleido Patroklą, Barnabą ir kitus, ir leido jiems laisvai eiti, kur tik nori. O tie kariai – vyresnysis Lionginas ir Akcestas – rytą atėjo prie Pauliaus kapo ir išvydo du besimeldžiančius vyrus – Titą ir Luką, o tarp jų stovintį Paulių. Titas ir Lukas juos pamatę persigando ir puolė bėgti, o Paulius pranyko. Kariai sušuko jiems pavymui: „Nepamanykit, kad jus persekiojame; norime, kad mus pakrikštytumėt. Taip mums sakė ir Paulius, kurį matėme besimeldžiantį kartu su jumis“. – Tai išgirdę anie grįžo ir su dideliu džiaugsmu juos pakrikštijo.

Pauliaus galva buvo numesta kažkokioje dauboje, ir tarp daugybės kitų nužudytų bei ten sumestų kūnų jos nebuvo galima rasti. Tame pačiame Dionisijo laiške sakoma[1575], kad kai visai atsitiktinai duobė buvo tvarkoma, o Pauliaus galva gulėjo numesta ten kartu su kitomis atliekomis, vienas piemuo pakėlė ją savo lazda ir prikabino prie avių gardo. Ištisas tris naktis piemuo ir jo šeimininkas regėjo virš minėtos galvos spindint neapsakomą šviesą. Kai apie tai buvo panešta vyskupui ir tikintiesiems, jie pasakė: „Tai iš tiesų yra Pauliaus galva“. – Išėjęs vyskupas ir visa tikinčiųjų minia tą galvą pasiėmė ir, padėję ją ant auksinio stalo, pamėgino sujungti su kūnu. Patriarchas jiems tarė: „Mes žinome, kad daugelis tikinčiųjų buvo nužudyti ir jų galvos buvo išmėtytos, todėl nesiryžtu jungti tos galvos prie Pauliaus kūno; tačiau padėkime šią galvą prie kojų ir melskime visagalį Viešpatį, kad – jei galva yra Pauliaus – kūnas apsisuktų ir prisijungtų prie galvos“. – Kadangi visi tam pritarė, galva buvo padėta prie Pauliaus kojų, ir štai visiems meldžiantis ir stingstant iš nuostabos, kūnas apsisuko ir reikiamoje vietoje prisijungė

prie galvos. Taigi visi pašlovino Dievą ir pripažino, kad tai tikrai Pauliaus galva. Taip rašo Dionisijas.

Grigalius Tūrietis, kuris išgarsėjo Justino Jaunesniojo laikais[1576], pasakoja, kad vienas nusivylęs žmogus ruošė sau kilpą, tačiau nuolat šaukėsi Pauliaus vardo ir kartojo: „Padėk man, šventas Pauliau!“ – Tada pasirodė kažkoks niaurus šešėlis, kuris ragino jį, tardamas: „Nagi, gerasis žmogau, daryk, ką darai, negaišk laiko!“ – Tačiau anas, vis ruošdamas kilpą, kartojo: „Švenčiausiasis Pauliau, padėk man!“ – Kai kilpa jau buvo paruošta, pasirodė kitas nelyg žmogaus šešėlis, tardamas anam, žmogų raginančiam, šešėliui: „Bėk, nelaimingasai, nes ateina gynėjas Paulius!“ – Tada niaurusis šešėlis pranyko, o atsitokęs žmogus sviedė kilpą į šalį ir atliko tinkamą atgailą[1577].

Grigalius *Registre* rašo: „Su švento Pauliaus grandinėmis dedasi daug stebuklų. Kai daugelis žmonių, brūžindami jas, prašo kokio nedidelio stebuklo, pasirodo kunigas su dilde ir tučtuojau tokiems prašytojams ką nors iš tų grandinių išpurto; tačiau kai kuriems prašantiesiems, nors ir ilgai brūžinantiems grandines, visgi nepasiseka sulaukti, kad kas nors pasirodytų“[1578].

Tame pačiame laiške, kuris buvo minėtas anksčiau, šventas Dionisijas savo mokytojo Pauliaus mirtį apverkė gailestingumo kupinais žodžiais, sakydamas[1579]: „Kas suteiks mūsų akims vandens ir mūsų vyzdžiams ašarų versmę, kad dieną ir naktį apraudotume užgesintą bažnyčių šviesą? Kas numaldys verksmą ir aimanas, kas neapsirengs gedulo drabužiais ir širdyje sukrėstas neapstulbs? – Štai Petras, Bažnyčių pamatas ir šventųjų apaštalų šlovė, pasitraukė iš mūsų ir mus našlaičius paliko; ir Paulius, tautų bičiulis, tėvų guodėjas, apleido mus, ir jau nebėra to, kuris buvo tėvų tėvas, mokytojų mokytojas, piemenų piemuo; Paulių – išminties gelmę, iš aukštybių aidintį trimitą,

nepailstantį tiesos skelbėją – vadinu kilniausiuoju apaštalu. Šis žemiškas angelas ir dangiškas žmogus, dieviškumo atvaizdas ir panašumas, dieviškojo pavidalo dvasia, visus mus paliko; mus, vargšus ir nevertus, paliko šiame niekingame ir pražūtingame pasaulyje ir įžengė pas Kristų, savo Dievą, Viešpatį ir bičiulį. Ak, mano brolau Timotiejau, mano sielos mylimasai, kur yra tavo tėvas, mokytojas, mylėtojas? Iš kur tave bepasveikins? Štai ir tapai našlaitis, likai vienas; jis jau neberašys tau savo švenčiausiąja ranka, sakydamas: „Brangiausiasis brolau". Vargas man, mano brolau Timotiejau, kas tokio liūdno, tamsaus ir pražūtingo čia nutiko, kad tapome našlaičiai? Jau nebeatkeliaus pas tave jo laiškai, kuriuose būtų parašyta: „Paulius, kuklus Jėzaus Kristaus tarnas". Jau nebeparašys apie tave miestams, sakydamas: „Priimkite mano mylimą sūnų". Sudėk, brolau, pranašų knygas ir užantspauduok jas, nes nebeturime jokio palyginimų, pavyzdžių ir pačių kalbų aiškintojo. Pranašas Dovydas verkė savo sūnaus ir sakė: „Vargas man dėl tavęs, mano sūnau, vargas man!"[1580] Tuoj po to liovėsi gyvavęs ir išsisklaidė sambūris tavo mokinių, Romon atvykstančių ir mūsų ieškančių. Jau niekas nebesakys: „Eikime ir pamatykime savo mokytojus, ir paklauskime jų, kaip mes turėtume valdyti mums patikėtas bažnyčias, ir mums bus išaiškintos Viešpaties Jėzaus Kristaus ir pranašų kalbos". Išties, vargas šiems sūnums, mano brolau, nes jie prarado dvasinius tėvus, o šie prarado ganytinius. Ir mums taip pat, brolau, vargas, nes praradome savo dvasinius mokytojus, kurie sukaupė supratimą ir žinojimą Senojo bei Naujojo Įstatymo ir sujungė tai savo laiškuose. Kur yra Pauliaus kelias ir šventų jo pėdų darbas, kur yra kalbančios lūpos ir pagelbstintis liežuvis, ir dvasia, patinkanti jo Dievui? Kas gi neverks ir neaimanuos? – Nes tie, kurie nusipelnė šlovės

ir garbės Dievo akyse, lyg piktadariai pasmerkiami myriop. Vargas man, nes tą valandą įdėmiai žiūrėjau į šventą kūną, sukruvintą nekaltojo krauju. Vargas man, mano tėve, patarėjau ir mokytojau, tikrai nebuvai vertas tokios mirties! Tad kur aš dabar eisiu tavęs ieškoti, krikščionių garbe ir tikinčiųjų šlove? Kas privertė nutilti tavo balsą, bažnyčių fleita, didingoji fleita, dešimtstygio psalterijaus[1581] plektre[1582]? Štai žengei pas savo Dievą ir Viešpatį, kurio taip troškai ir jaudulingai geidei. Jeruzalė ir Roma iškreiptu draugiškumu tapo vienodai blogos – Jeruzalė nukryžiavo mūsų Viešpatį Jėzų Kristų, o Roma nužudė Jo apaštalus; tačiau Jeruzalė tarnavo tam, kurį nukryžiavo, o Roma, iškilmingai švęsdama, šlovina tuos, kuriuos nužudė. Ir dabar, mano brolau Timotiejau, tie, kuriuos mylėjai ir kurių visa širdimi troškai – kalbu apie Saulių ir Jonataną, – nėra atskirti nei gyvenime, nei mirtyje. Ir aš pats nebuvau atskirtas nuo Viešpaties, mano mokytojo, nebent tuo laiku, kai mus išskyrė patys blogiausi ir priešiškiausi žmonės. Šios valandos išsiskyrimas netruks amžinai: Jo siela atpažįsta mylimuosius, net jei negirdi Jam tariamų žodžių iš tų, kurie dabar yra nutolę nuo Jo. Tačiau prisikėlimo dieną būti atskirtiems nuo jų reikštų didelį praradimą". – Taip kalba Dionisijas.

Jonas Auksaburnis knygoje apie pagyrimus Pauliui[1583] taip pat giria šlovingąjį apaštalą, taip sakydamas: „Tikrai neklydo tas, kuris Pauliaus sielą pavadino nepaprasta dorybių pieva ir dvasiniu sodu. Tačiau kokia turėtų būti sukurta kalba, kuri apsakytų jo šlovę, kada visa, kas žmonėse yra gero, apima viena siela – sklidina ir kupina viso, kas yra gero ne tik žmonėse, bet ir – kas gali būti daugiau? – angeluose? Tačiau dėl to nenutilsime, o veikiau pasakysime keletą žodžių. Būtent šis ir yra didingiausias gyriaus žanras, kai žodžių gausą pranoksta

išgirtojo dorybė ir didybė; todėl mums daug šlovingiau būti nugalėtiems negu dažnai nugalėti.

Tad nuo ko gi parankiau pradėti jam skirtą gyrių, jei ne nuo jo paties? Pirmiausia privalu parodyti jį turint visų žmonių gerąsias savybes. Abelis paaukojo auką ir todėl yra giriamas. Bet jei imtume Pauliaus auką, tai didumu ji prilygtų atstumui tarp dangaus ir žemės. Jis kasdieną aukojo save patį, tačiau šią auką aukojo dvigubai, tai širdimi, tai kūnu apsimarindamas. Jis neatnašavo avių ar jaučių, bet save patį dvigubai aukojo. Ir nepasitenkino šituo – visą pasaulį troško paaukoti tas, kuris žemę ir jūrą, Graikiją ir barbarus, ir visą po saule esantį kraštą tarsi skirste apskrido, iš žmonių darydamas angelus, dar daugiau – pačius žmones tarsi nuo demonų pas angelus iškeldamas. Kas galėtų prilygti šiai aukai, kurią Paulius Šventosios Dvasios kardu paaukojo ir padėjo ant to altoriaus, kuris esti virš dangaus? Abelis susmuko pakirstas brolio klastos. O Paulius buvo nužudytas tų, kuriuos troško ištraukti iš nesuskaičiuojamų blogybių. Ar nori, kad apsakyčiau tau nesuskaitomą daugybę jo mirčių, kurių buvo tiek, kiek dienų jis gyveno?

Sakoma, kad arkoje išsigelbėjo tik pats Nojus su vaikais. O Paulius, užliejus daug baisesniam potvyniui, ne arką iš lentų statydamas, bet laiškus vietoj lentų kurdamas, visą pavojuje atsidūrusį pasaulį išvadavo iš užplūdusių bangų. Ši arka neplauko vienoje vietoje, ji apjuosia pasaulio kraštus, jos lentos suteptos ne derva ir degutu, bet Šventąja Dvasia. Šito ėmęsis, tuos, kurie buvo kone kvailesni už neprotaujančius gyvūnus, Paulius padarė angelų sekėjais. Todėl Paulius pranoko aną arką – toji, varną priėmusi, varną ir išleido, ir, įsileidusi vilką, negalėjo pakeisti jo žiaurumo, o šioji, priėmusi vanagus ir peslius, padarė iš jų balandžius, ir, pašalinusi visą žiaurumą, įskiepijo dvasios ramybę.

Visi stebėjosi Abraomu, nes jis, paklusdamas Dievo nurodymui, paliko tėvynę ir gimines, bet kaipgi jis galėtų prilygti Pauliui? Paulius ne tik tėvynę ar gimines, bet ir patį pasaulį paliko, ir net dangų ir dangaus dangų, ir visa tai, priėmęs Kristų, paniekino. Iš visų dalykų tik tos vienintelės – Kristaus meilės – ieškodamas sakė: „nei dabartis, nei ateitis, ir nei galybės *ir kt*"[1584]. Abraomas pasiduodamas priešams išgelbėjo brolio sūnų. O Paulius, visą pasaulį iš pačios velnio rankos ištraukęs, ištvėrė nesuskaičiuojamą daugybę pavojų ir savosiomis mirtimis kitiems pelnė didžiausią saugumą. Abraomas norėjo paaukoti sūnų, o Paulius save patį tūkstantį kartų paaukojo.

Kai kas stebisi Izaoko kantrybe, nes jis kentėjo, kai buvo užversti šuliniai, kuriuos jis iškasė. O Paulius, žvelgamas ne į šulinius, bet į savo kūną, ne tik, kaip Izaokas, pats pakluso, bet ir tuos, nuo kurių kentėjo, stengėsi dangun iškelti. Kuo labiau ši versmė buvo užberiama, tuo smarkiau tryško ir daug sykių duodama sau valią išsiliejo upėmis.

Šventajame Rašte stebimasi Jokūbo pakanta ir ištvermingumu[1585], tačiau kieno ištvermė galėtų prilygti Pauliaus ištvermei? Juk ne septynerius metus, bet visą gyvenimą paskyrė vergystei už Kristų, savo Sužadėtinį. Svilinamas ne tik dienos karščio ir nakties šalčio, bet tverdamas tūkstantį išbandymų, tai rykštėmis pliekiamas, tai akmenimis mušamas, tarp grumtynių, kur tik prišokęs, pagautas aveles iš velnio ryklės traukė.

Juozapas buvo papuoštas dorumu[1586] ir, manau, kad nebūtų juokinga šioje vietoje girti Paulių, kuris, save patį nukryžiuodamas, ne tik į žmogaus kūno grožybes, bet ir į visa, kas tik daiktuose atrodo patrauklu ir gražu, žvelgė kaip kad mes žvelgiame į suodžius ir pelenus; jis išliko ramus tarsi negyvėlis prieš negyvėlį.

Visi žmonės stebisi Jobu, nes jis – nepaprastas galiūnas. Tačiau Paulius taip ryškiai suspindo ne mėnesius, bet daugelį metų kovoje tverdamas; ne šuke pūlius nuo kūno gramdydamas[1587], bet į liūto nasrus dažnai pakliūdamas ir, kovodamas su nesuskaitoma daugybe pagundų, buvo pakantesnis už bet kurį akmenį. Jis atlaikydavo ne trijų ar keturių draugų, bet visų netikinčiųjų ir net brolių priekaištus, buvo visų apspjaudytas ir iškoneveiktas. Kaip ir Jobas, Paulius buvo labai svetingas ir rūpinosi vargšais, bet Jobas tą rūpestį skyrė esantiems silpno kūno, o Paulius – sergančioms sieloms. Jobo namai buvo atviri kiekvienam atėjusiam, o Pauliaus siela buvo atvira visam pasauliui. Nors turėjo daugybę avių ir jaučių, Jobas buvo dosnus vargšams, o Paulius, neturėdamas nieko, išskyrus savo kūną, stokojantiesiems juo deramai tarnavo; apie tai vienoje vietoje primindamas jis sako: „Mano ir palydovų reikalams tarnavo šitos va mano rankos“[1588]. Ir kirmėlės, ir žaizdos šventam Jobui kėlė baisius skausmus, bet jei prisimintume Pauliaus rykštes, alkį, grandines ir pavojus, kuriuos patyrė iš artimųjų, svetimšalių ir visų kitų, nerimą, kurį kentė dėl bažnyčių, degimą, kurį kentė dėl kiekvieno suvedžioto, pamatytum, kad ta siela buvo tvirtesnė už bet kokią uolą ir geležį, ir tvirtumu net plieną pranoko.

Tai, ką Jobas ištvėrė kūnu, Paulius iškentė širdimi. Jį slėgė liūdesys dėl kiekvieno paklydėlio, alsinantis kur kas labiau nei kokia kirmėlė, todėl neišsenkantys ašarų upeliai sruvo iš jo akių ne tik dienomis, bet ir naktimis. Dėl kiekvieno žmogaus jis kentė skausmą labiau nei bet kuri gimdanti moteris ir todėl sakydavo: „Mano vaikeliai, kuriuos aš ir vėl su skausmu gimdau“[1589].

Mozė vardan žydų išganymo pasirinko būti išdildytas iš knygos[1590]. Taigi jis pasirinko mirti su kitais, o Paulius – vardan

kitų; mat norėjo ne mirti su mirštančiaisiais, bet atsisakyti amžinosios šlovės, kad būtų išgelbėti kiti. Mozė kasdien kovojo su faraonu, o Paulius – su Šėtonu; anas už vieną tautą, o šis už visą pasaulį grūmėsi, liedamas ne prakaitą, o kraują.

Jonas mito skėriais ir lauko medumi[1591], tačiau Paulius taip skendėjo pasaulio ūžesy, kaip Jonas nuošalioje ramybėje, ir mito ne skėriais ir lauko medumi, bet pasitenkino kur kas menkesniu maistu. Jis rūpinosi tik būtinu valgiu – ugningu troškimu pamokslauti. Iš tiesų Jonas parodė didį tvirtumą prieš Erodiadą[1592], tačiau Paulius apkaltino ne vieną, ne du ar tris, bet nesuskaičiuojamą daugybę tokių pat galingų tironų ir kur kas žiauresnių už aną.

Belieka Paulių palyginti su angelais, tarp kurių skelbiame jį buvus puikų, nes uoliai pakluso Dievui. Šitai su nuostaba apsakė Dovydas: „Galingieji jėga, kurie vykdote jo paliepimus“[1593]. Kokia gi kita angelų savybe stebisi pranašas? Jis sako: „Kuris vėjus daro savo pasiuntinius ir degančią ugnį savo tarnus“[1594]. Galime pastebėti, kad tai būdinga Pauliui, kuris tarsi ugnis ir vėjas apskriejo visą žemės rutulį ir bėgdamas apvalė pasaulį. Bet jis dar nebuvo pasiekęs dangaus, ir tai kelia ypatingą nuostabą, nes, būdamas toks nepaprastas, veikė žemėje ir dar į mirtingą kūną įvilktas.

Tad kokios paniekos esame verti mes, nesistengiantys atkartoti net mažiausios dalies to gėrio, kurį visą savyje yra sukaupęs vienas žmogus[1595]? Jis nepasirinko kitokios prigimties ir negavo skirtingos nei mes sielos, gyveno ne kitame pasaulyje, bet toje pačioje žemėje ir tame pačiame krašte, ir, išaugintas pagal tuos pačius įstatymus ir papročius, visus žmones, gyvenančius dabar ar gyvenusius anksčiau, pralenkia sielos dorumu. Nuostabą kelia ne tik tai, kad dėl užplūdusio pamaldumo jis tarsi nejuto

skausmo, patirto dėl savo dorumo, bet ir tai, kad patį dorumą jis vertino kaip atlygį. Juk mes nekovojame dėl jo be atlygio, o Paulius, brangindamas dorumą, net ir be atlygio mylėjo visa tai, kas, rodos, savo žiaurumu dorumui trukdė. Visa tai romiai iškęsdamas, jis pakildavo kasdien aukštesnis, kasdien labiau degantis ir su nauju veržlumu stodavo kovon su jam gresiančiais pavojais. Kai Paulius pajuto artėjant mirtį, kvietė kitus džiaugsmo bendrystėn ir linksmybėn, sakydamas: „Būkite linksmi ir džiaukitės kartu su manimi“[1596]. Taigi jis mieliau rinkosi painiavą ir neteisybes, kurias patyrė dėl noro pamokslauti, nei gėrio teikamą paguodą, siekė veikiau mirties nei gyvenimo, veikiau neturto nei prabangos, ir daug labiau vertino darbą nei kiti atilsį po darbo, ir verčiau pasirinkdavo liūdesį nei kiti malonumą, uoliau ir vaisingiau melsdavosi už nedraugus nei kiti keikdavo juos. Dėl vieno dalyko jam teko nuogąstauti ir baimintis – dėl Dievo nemalonės, ir nieko kito jis labiau netroško, kaip tik nuolat patikti Dievui. Nesakau, kad jis nieko nenorėjo iš esamų dalykų, nei iš būsimų. Ir nekalbėk man apie atlygius, gentis, kariuomenes, pinigus, provincijas, valdžią; visa tai jis vertino ne daugiau už voratinklį, bet papasakok tai, kas pažadėta danguje, ir tada pamatysi jo karštą meilę Kristui.

Iš meilės Kristui Paulius troško ne angelų ir arkangelų didingumo ir ne ko nors panašaus į juos, bet to, kas buvo aukščiau už viską; jis džiaugėsi Kristaus meile, dėl jos jautėsi esąs laimingesnis už visus, o be jos nenorėjo būti nei viešpataujančiųjų, nei valdančiųjų bendras; dėl šios meilės Paulius labiau norėjo būti kad ir paskutinis, net vienas iš nubaustųjų, negu gyventi be šios meilės tarp aukščiausiųjų ir labiausiai gerbiamų.

Didžiausia ir vienintelė kančia Pauliui buvo prarasti šią meilę; jam tai buvo pragaras, vienintelė bausmė, nesibaigian-

tys ir nepakeliami kankinimai. Tuo tarpu džiaugtis Kristaus meile buvo jo gyvenimas, pasaulis, karalystė, pažadas ir atrodė lyg nesuskaičiuojamos gėrybės. Visa, ko mes bijome, jis taip niekino, kaip paprastai niekinama supuvusi žolė. Tironus ir žmones, skleidžiančius įsiūtį, jis vertino it uodus, o mirtį – net nukryžiuotas ir ištvėręs tūkstančius kankinimų – manė esant lyg vaikų žaidimą; svarbiausia, kad ištvertų visa tai vardan Kristaus. Sukaustytas grandine jis jautėsi labiau pasipuošęs nei karūna karūnuotas, surakintas kalėjime gyveno lyg danguje ir mieliau kentė rykštes bei žaizdas, negu kiti džiaugėsi pergalėmis, ir mėgo skausmą nemažiau nei apdovanojimus. Tuos skausmus laikė apdovanojimu, vadino juos malone, nes tai, kas mums kelia liūdesį, Pauliui teikė didžiulį malonumą. Jis degė dideliu liūdesiu, apie kurį sakė: „Jei kas piktinasi, ar aš nedegu apmaudu“[597]?

Bet, kita vertus, galima sakyti, kad liūdesy yra kažkas malonaus: daugelis žmonių, kuriuos sužeidžia vaikų mirtys, patiria tam tikrą paguodą, kai liaujasi raudoti, ir labiau kenčia negalėdami išlieti skausmo. Taip ir Paulius naktį ir dieną rasdavo paguodą ašarose, nes niekas taip neapverkdavo savo paties nesėkmių, kaip Paulius apverkdavo svetimas. Ar įsivaizduoji jį prislėgtą, kai apverkdavo nusidėjėlių pražūtį? Jis veikiau norėjo atsiskirti nuo dangaus, kad tik jie būtų išganyti, nes manė, kad neišgelbėti jų yra daug žiauriau nei pražudyti save patį. Tad ar kas nors galėtų jį palyginti su kokiu daiktu, su geležimi ar plienu? Ar galėtų kas nors jo sielą pavadinti auksine ar veikiau plienine? Jis buvo už bet kokį plieną tvirtesnis, už auksą ir brangakmenius vertingesnis ir bet kokią kitą medžiagą pranoko tvirtumu ir vertingumu. Taigi su kuo būtų galima palyginti jo sielą? Iš to, kas yra, visiškai su niekuo. Jei auksui būtų

duotas plieno tvirtumas, o plienui – aukso vertė, tada galbūt kaip nors būtų galima surasti palyginimą Pauliaus sielai. Bet kam lyginti Paulių su plienu ar auksu? Jei visą pasaulį padėtum ant vienos svarstyklių lėkštės, aiškiai pamatytum, kad Pauliaus lėkštė nusveria. Todėl teigiame, kad Paulius yra vertesnis už pasaulį ir visa, kas jame yra.

Jei pasaulis nėra jo vertas, gal jo vertas dangus? Tačiau ir dangus jam neprilygsta. Jei ne tik dangų, bet ir tai, kas yra juose visuose, Paulius laikė mažiau svarbiu dalyku už Dievo meilę, argi Viešpats, kurio malonė pranoksta Paulių, kaip gerumas pranoksta piktybę, galėtų nenuspręsti, kad jis yra daug vertesnis ne už vieną dangų, bet už begalę jų? Ne taip mus myli Dievas, kaip pats mūsų yra mylimas, bet taip plačiai, kad žodžiai nepajėgia to išreikšti.

Dievas paėmė Paulių į rojų ir iškėlė į trečiąjį dangų pelnytai: vaikščiodamas žeme, Paulius su visais elgėsi taip, lyg džiaugtųsi angelų draugija. Kol buvo susaistytas su regimuoju kūnu, jis džiaugėsi angelų tobulumu ir, apimtas daugybės silpnybių, grūmėsi, kad nepasirodytų kuo nors menkesnis už dangiškąsias jėgas. Lyg turėdamas sparnus jis apskriejo visą pasaulį mokydamas, tarsi bekūnis paniekino vargus ir pavojus, tarsi jau valdytų dangų, žvelgė iš aukšto į visa, kas žemiška, tarsi jau gyventų su tomis bekūnėmis jėgomis, nepaliaujamai ir įtemptai būdravo.

Ir angelams dažnai pavedama rūpintis įvairiomis tautomis, tačiau nė vienas iš jų nevaldė jam patikėtos tautos taip, kaip Paulius valdė visą pasaulį. Kaip pats atlaidžiausias tėvas kenčia matydamas įniršio apimtą sūnų, kuris kuo skaudžiau užgauna priekaištais ir smūgiais, tuo didesnį sukelia gailestį ir raudą, taip Paulius rišo plačius savo meilės tvarsčius tiems, kurie jį vertė kentėti. Jis dažnai verkė ir labai kentėjo dėl tų, kurie pen-

kis kartus buvo jį nuplakę ir troško jo kraujo; meldėsi už juos: „Broliai, mano širdies troškimas *ir kt.*“[1598] Jis labai krimtosi ir graužėsi matydamas juos einant į pražūtį. Kaip geležis, įmesta į ugnį, visa pavirsta ugnimi, taip Paulius, uždegtas meilės, visas pavirto meile. Lyg būtų visuotinis viso pasaulio tėvas, savo meile žmonėms Paulius taip mėgdžiojo tikruosius gimdytojus, kad rūpestingumu ir pamaldumu pranoko visus – ne tik kūniškuosius, bet ir dvasiškuosius – tėvus. Jis troško atiduoti Dievui kiekvieną žmogų; tarsi visą pasaulį pats būtų pagimdęs, taip nekantravo įvesti visus Dievo karalystėn, aukodamas kūną ir sielą vardan tų, kuriuos mylėjo. Tas žmogus, žemakilmis keliaujantis prekijas, vertęsis odos išdirbimu, taip ryžtingai žengė pirmyn, kad vos per trisdešimt metų po tiesos jungu suvarė[1599] ir romėnus, ir persus, ir partus[1600], ir medus[1601], ir indus, ir skitus[1602], ir etiopus, ir sarmatus[1603], ir saracėnus[1604], ir visą žmonių giminę[1605]. Tarsi ugnis, įmesta į šiaudus ar šieną, Paulius sunaikino visus demonų darbus. Suskambus Pauliaus žodžiams, tarsi ugniai staiga įsiplieskus, visa praeidavo ir dingdavo: ir demonų garbinimas, ir tironų grasinimai, ir namiškių suktybės. Dar daugiau, kaip saulės spinduliams sušvitus išsisklaido tamsos, duobėse pasislepia paleistuviai ir vagys, atsitraukia plėšikai, į urvus pabėga žmogžudžiai, visa nušvinta ir išryškėja iš viršaus šviečiant spinduliams, taip ir Pauliui visur skleidžiant Evangeliją, pabėgo paklydimas ir grįžo tiesa; paleistuvystės ir kiti bjaurūs apsakyti dalykai liovėsi ir tarytum šiaudai buvo praryti tų ugnies liepsnų. O iš viso to iškilo ryški, spindinti tiesos liepsna ir pasiekė dangų, o ypač buvo iškelta tų, kurie, rodės, ją gesino, ir nei pavojai, nei antpuoliai negalėjo užkirsti jai kelio pirmyn. Paklydimo esmė yra tokia, kad niekieno netrukdomas jis nusilpsta ir sunyksta.

O tiesa – priešingai – daugeliui puolant, kyla ir auga. Kadangi Dievas taip sutaurino mūsų giminę, stenkimės tapti panašūs į jį ir negalvokime, kad tai neįmanu, nes jis turėjo tokį pat kūną kaip ir mes, tokią pat sielą, tokį pat valgį: tas pats ir jam, ir tau suteikė pavidalą, ir Dievas yra tiek jo, tiek tavo.

Ar nori Pauliaus asmenyje atpažinti Dievo dovanas? Jo drabužiai demonams kėlė siaubą. Tačiau ypatingą nuostabą kelia tai, kad Paulius negalėjo būti apkaltintas nei lengvabūdiškumu, kai puolė į pavojus, nei bailumu, kai bėgo nuo jų. Jis mylėjo šį gyvenimą dėl naudos, kurią teikė jo mokymas, ir, kita vertus, labai jo nekentė dėl filosofijos, kurion jį buvo įviliojusi panieka pasauliui. Galų gale išvydęs Paulių bėgant nuo pavojų, žavėtumeis juo ne ką mažiau, nei išvydęs jį džiūgaujant, kad užkirto pavojams kelią. Pirmuoju atveju tai rodo išmintį, antruoju – drąsą. Išgirdęs jį save liaupsinant, žavėtumeis juo taip pat, kaip ir pamatęs niekinant save. Pirmuoju atveju tai rodo didžiadvasiškumą, antruoju – nusižeminimą. Todėl jis įgijo nuopelnų veikiau kalbėdamas apie save nei tylėdamas, nes jei nebūtų to daręs, būtų nusikaltęs labiau nei tie, kurie išmoko patys save begėdiškai girti. Jei Paulius nebūtų didžiavęsis, būtų praradęs visus jam atsidavusius žmones, o nusižemindamas juos išaukštino. Tada Paulius labiau patiko besigiriąs, nei kas nors kitas savo šlovę slepiantis. Ir niekas nutylėdamas savo nuopelnus neatnešė tiek naudos, kiek Paulius juos skelbdamas.

Didelė blogybė yra kalbėti apie save didžius ir nepaprastus dalykus, ir visiška beprotybė – noras būti išpuoštam pagyrimais staiga, kai nėra jokio reikalo. Taip kalbėti yra ne dieviškojo įkvėpimo, o veikiau beprotystės ženklas. Toks kalbėjimas sunaikina visą sunkiais darbais pelnytą atlygį: mat tuščiagarbis, pasipūtėlis ir pagyrūnas kalba apie save patį pernelyg skambiai,

o tai, kas tuo metu būtina, pasako tik mėgstantis naudą ir galvojantis apie paramą daugeliui žmonių, kaip kad elgėsi Paulius. Sučiuptas apgaviko, Paulius buvo priverstas girtis ir pabrėžti savo kilnumą, tačiau jis nutylėjo daug svarbių dalykų. „Eisiu prie Viešpaties regėjimų ir apreiškimų“[1606]; „bet aš susilaikau *ir kt.*“[1607]. Bendraudamas su Dievu taip dažnai, kaip nė vienas pranašas nei apaštalas nebendravo, Paulius tų pašnekesių dėka tapdavo dar labiau nusižeminęs. Atrodė, kad jis bijo smūgių todėl, kad sužinotum: nors prigimtimi jis yra vienas iš daugelio, bet savo valia ne tik pranoksta daugelį žmonių, bet ir yra vienas iš angelų. Ne tas vertas priekaištų, kuris nebijo smūgių, bet tas, kuris bijodamas juos patirti pasielgia nedorai. Ir kartu tas, kuris bijo smūgių ir nugali kautynėse, atrodo įstabesnis nei tas, kuris smūgių nebijo.

Lygiai taip yra peiktina ne liūdėti, o iš liūdesio daryti ir kalbėti tai, kas nepatinka Dievui. Iš to paaiškėja, koks buvo Paulius: būdamas tokios prigimties, kažkokiu būdu jis sugebėjo pakilti aukščiau jos, mat net ir bijodamas mirties, ją pripažino. Peiktina yra ne turėti silpnybėms pasiduodančią prigimtį, bet vergauti silpnybėms, o nepaprastu žmogumi pelnytai turėtų būti laikomas tas, kuris prigimties silpnumą pranoko valios stiprybe. Atsiskyręs nuo Jono, vadinamo Morkumi, Paulius pasielgė kuo teisingiausiai vardan pamokslavimo, nes kas imasi tos pareigos, turi būti ne nusilpęs ir išlepęs, bet tvirtas ir ištvermingas visame kame. Ir niekas neturi imtis šios puikios ir šlovingos pareigos, jei nėra pasirengęs tūkstantį kartų atiduoti sielos mirčiai ir pavojams. Neturintis tokios sielos savo pavyzdžiu pražudys daugelį kitų, ir būtų naudingiau, jei jis nutiltų ir apsiribotų tik savimi. Reikia, kad ne tiek vairininkas, kovotojas su žvėrimis ar paskirtasis į gladiatorių žaidynes turėtų sielą,

visapusiškai pasirengusią ir pasiruošusią pavojams ir mirčiai, kiek tas, kuris imasi pamokslavimo pareigos; nes ir pavojai žymiai didesni, ir priešininkai žiauresni, ir niekuomet nesikaunama panašiomis sąlygomis: dangus laukia kaip apdovanojimas, o pragaras – kaip bausmė.

Jei tarp jų rastųsi koks nors nerimas, nemanyk, kad tai klaida: blogai yra ne jausti nerimą, bet nerimauti neprotingai ir kai nėra jokio būtino reikalo. Šį jausmą įžvalgusis Kūrėjas skyrė mums tam, kad miegančias ir išlepintas sielas pažadintų iš vangumo ir tinginystės. Tarsi kardui ašmenis, taip mūsų sielai pykčio smailę skyrė, kad prireikus ja pasinaudotume. Maloningumas ne visada yra geras, o tik tada, kai to reikalauja tam tikros aplinkybės; kai jų nėra, maloningumas ydingas. Taip ir Paulius dažnai naudojosi šiuo jausmu, ir supykęs buvo geresnis nei kalbantieji be saiko.

Nuostabu buvo ir tai, kad sukaustytas, nuplaktas ir žaizdotas jis tviskėjo labiau nei spindintys karūna ir purpuro rūbais. Kai sukaustytas Paulius buvo gabenamas per plačią jūrą, jis džiaugėsi taip, tarsi būtų vedamas į didžiausią valdžią. Atvykęs į Romą, Paulius nepanoro ten pasilikti, bet nuskubėjo į Ispaniją ir, neleidęs sau nė dienos ramiai pailsėti, apimtas pamokslavimo įkarščio, karštesnis už pačią ugnį, nei pavojų nepabūgo, nei pašaipų nesigėdijo.

Dar didesnę nuostabą kelia tai, kad būdamas labai drąsus, tarsi visuomet pasirengęs mūšiui ir alsuojantis kovos ugnimi, tuo pat metu jis buvo gailestingas ir nuolaidus. Jis niršo, veikiau kunkuliavo pykčiu, lieptas vykti į Tarsą[1608], bet neatsisakė; mokiniai sakė, kad reikia jį nuleisti per sieną, ir jis sutiko[1609]. Paulius taip elgėsi dėl to, kad kuo ilgiau galėtų pamokslauti ir su daugeliu tikinčiųjų žengtų pas Kristų. Iš tikrųjų jis baimi-

nosi, kad kartais neišeitų iš šio pasaulio kaip vargšas, nepelnęs išganymo daugeliui žmonių.

Kai kovotojai, vedami vieno mokytojo, išvysta durtines žaizdas, srūvantį kraują, tačiau ne pasiduodantį priešams, bet narsiai stovintį vadą, kratantį ietis, gausiais kirčiais kertantį priešininkus ir visiškai nevengiantį skausmo, be jokios abejonės, yra įkvepiami jo veržlumo. Taip atsitiko ir su Pauliumi. Matydami jį, sukaustytą grandinėmis ir vis tiek pamokslaujantį kalėjime, matydami jį sužeistą, tačiau savo žodžiais pavergiantį mušančiuosius, žmonės išties sustiprino savo tikėjimą. Tai pažymėdamas Paulius sako: „Daugumas brolių Viešpatyje, mano pančių paakinti, imasi drąsiau skelbti Dievo Žodį“[1610]. Tada ir jis pats savo veržlumu dar labiau įtikėjo ir dar smarkiau puolė priešininkus. „Kaip ugnis, įsisukusi tarp skirtingų medžiagų, plyksteli ir pašoka, taip Pauliaus kalba visuomet patraukdavo prie savęs tuos, kuriems būdavo taikoma. Jo puolėjai būdavo šios ugnies dvasinis penas, nes jų dėka labiau iškildavo Evangelijos liepsna“. – Taip kalba Jonas Auksaburnis[1611].

LXXXVI. APIE SEPTYNIS BROLIUS

APIE SEPTYNIS BROLIUS LXXXVI – Septyni broliai buvo šventos Felicitos sūnūs. Jų vardai – Januarijus, Feliksas, Filipas, Silvanas, Aleksandras, Vitalijus ir Marcialis. Visus juos kartu su motina imperatoriaus Antonino[1612] paliepimu įsakė pakviesti prefektas Publijus. Jis įtikinėjo motiną, kad ji turinti pasigailėti savęs ir savo sūnų. O ši tarė: „Nei tavo meilikavimai gali mane suvilioti, nei grasinimai – palaužti. Esu apsaugota

Šventosios Dvasios, kurią turiu; būdama gyva tave įveiksiu, o nužudyta – dar tikriau nugalėsiu". – Tada, atsigręžusi į sūnus, pasakė: „Žiūrėkite, mano sūnūs, į dangų, žvelkite aukštyn, brangiausieji, nes ten mūsų laukia Kristus! Narsiai kaukitės už Kristų ir parodykite, kad esate tikintys Jo meilėje". – Tai išgirdęs, prefektas įsakė skelti jai antausį.

Kadangi motina ir sūnūs liko tvirti ir ištikimi savo tikėjimui, visi vaikai buvo nužudyti skirtingais būdais, motinai matant ir juos drąsinant.

Grigalius šventą Felicitą vadina daugiau nei kankine, nes ji patyrė kančią septynis kartus per sūnus, o aštuntąjį – savo pačios kūnu[1613]. Homilijose Grigalius rašo: „Šventa Felicita, kuri savo tikėjimu buvo Kristaus tarnaitė, skelbdama Kristų tapo ir Jo kankine. Ji taip bijojo po savęs palikti septynis sūnus gyventi kūne, kaip kūniškieji tėvai paprastai bijo vaikus numirsiant anksčiau už juos. Ji dvasia pagimdė tuos, kuriuos buvo pagimdžiusi kūnu, kad, skelbdama Kristų, Dievui dvasia pagimdytų tuos, kuriuos kūnu buvo pagimdžiusi pasauliui. Ji negalėjo be skausmo žiūrėti į savo mirštančius sūnus, kuriuos žinojo esant savo kūną, tačiau vidine meilės jėga, kuri buvo joje, įveikė kūno skausmą.

Šią moterį teisingai galėčiau pavadinti daugiau nei kankine, kuri tiek daug kartų netekusi, buvo nužudyta kartu su sūnumis. Patyrusi daugeriopą kankinystę, ji pelnė kankinystės palmę, nes dėl meilės Kristui vien tik jos mirties jai nepakako".

Jie kentėjo apie 160-us Viešpaties metus.

LXXXVII. APIE ŠVENTĄ SIRĄ

APIE VARDĄ – Siras reiškia „aukuras“, „drėgnas“, „pakylėtas“ arba „iškilus“[1614]. Šventas Siras suspindo keturiais didžiais dalykais: žinojimu, šventu gyvenimu, garsiu vardu ir vyskupo titulu.

Dėl savo tyro žinojimo jis buvo „Dievo aukuras“. Ant aukuro būdavo aukojami smilkalai, taip pat ugnyje, nuolat kurstomoje ant altoriaus, būdavo deginamos ir kruvinos aukos. Taip ir šventas Siras ant savo žinojimo aukuro paaukojo dievobaimingos maldos smilkalus, mirtingo kūno auką ir dieviškos meilės ugnį.

Dėl savo švento gyvenimo jis buvo „drėgnas“. Jei žemė nėra laistoma lietaus ir drėkinama, ji tampa nederlinga arba nesubrandina gero derliaus; o tinkamu metu palaistyta – džiaugiasi derliaus gausa. Kadangi šventas Siras buvo sudrėkintas malonės, jis užaugino gausų gerų darbų derlių.

Dėl savo garsaus vardo jis buvo pakylėtas. Yra žmonių, turinčių itin prastą vardą, kurie moko gero, bet gyvena nedorai. Yra turinčių vidutiniškai gerą vardą – tokie gyvena dorą gyvenimą, bet nieko nemoko. Ir yra turinčių iškilų vardą – tokie moko žodžiu ir ugdo pavyzdžiu. Apie tokius Viešpats pasakė: „O kas juos vykdys ir jų mokys, bus vadinamas didžiu dangaus karalystėje“[1615]. Toks ir buvo šventas Siras, kuris ir žodžiais pamokslavo, ir šventu gyvenimo būdu traukė.

Dėl vyskupo titulo jis buvo iškilus. Jis buvo tarsi sietyne deganti ir šviečianti žvakė; dėl iškilaus vyskupo titulo jis buvo iškeltas į šventosios Bažnyčios sietyną. Jis „degė“ meilės karščiu, „švietė“ tiesos šviesa.

Daugelyje knygų jo vardas užrašytas su „i“ raide, kaip kad tariamas žodis *silus*. Pagalvojus apie šio vardo reikšmę,

pripažįstama, kad Sirui jis labai tinka, mat *silus* reiškia „siųstasis“. Siras buvo trimis būdais pasiųstas gelbėti tautų. Pirma, vidiniu įkvėpimu: dar vaikystėje jis nebūtų pasižymėjęs tokiu šventumu, jei dieviškoji malonė nebūtų jo iš anksto įspėjusi. Antra, amžinuoju apreiškimu: per tai, kad virš švento Felikso išvydo dieviškąjį spindesį ir Dievo dešinę, Sirui buvo leista suprasti, kad Šventosios Dvasios spindesys turėjo užlieti jo širdį išminties šviesa, o Dievo dešinė – skirti jį tautai gelbėti. Trečia, vieningu išrinkimu: jis neprisiėmė vyskupo garbės; vienbalsiai išrinktas, širdyje jis nenorėjo šių pareigų, tačiau prispirtas pakluso.

APIE ŠVENTĄ SIRĄ LXXXVII – Siras, Genujos vyskupas, globojant dieviškajai malonei, sėdo į vyskupo krėslą trečias. Pirmasis šio miesto vyskupas buvo šventas Valentinas, kuris lyg drąsus naujokas[1616], ginkluotas dvasios ginklais, tvirtai kovėsi vadovaujant Kristui. Sakoma, kad prieš jį dar buvęs kažkoks kitas vyskupas, tačiau jo vardas nėra žinomas, todėl jis neįskaičiuojamas į vyskupų eilę. Po Valentino vyskupu buvo šventas Feliksas, laimingai gyvenęs[1617] ir amžinąją laimę įgijęs. Po jo garbingu vyskupo titulu buvo papuoštas šventas Siras, kuris iš tiesų ilsėjosi[1618] nuo žemiškosios nerimastie s triukšmo ir amžinosios ramybės stygiaus. Jo įpėdiniu nusipelnė būti šventas Romulas, kurio vardas reiškia „griaudžiantis“; šis vardas duotas labai taikliai. Romulas tarsi griausmas išgąsdino išpuikėlius, išjudino vangius tikinčiuosius, privertęs juos stebėtis tokiu šventumu, ir miegančius nuodėmėje pažadino būdrauti dorybėje.

Šie vyskupai yra keturi gyvieji akmenys, nugludinti spaudimų ir skutimų, nepalaužiamo tikėjimo, tikros vilties, įžiebtos meilės ir rūpestingo veikimo. Tai akmenys, kurių tvirtai remiamas Genujos miestas nebegali būti pakirstas jokių velniškų

sukrėtimų, ir, turint tokius pamatus, jam buvo leista sutvirtėti. Šie vyskupai yra Dievo kvadriga[619], kurion įtaisytas minėtasis miestas yra vežamas ir sergimas. Šioje kvadrigoje šventas Siras pelnytai užima trečiąją vietą, nes tai jis išaukštino Švenčiausiosios Trejybės šlovę ir karštai skelbė Dievo Žodį.

Taigi šventas Siras buvo tėvo, vardu Emilianas, kūniškasis sūnus, gimęs vietovėje, kuri vadinama Emilijana, ir yra už aštuonių mylių nuo Genujos miesto. Sakoma, kad ši vietovė gavo pavadinimą nuo Siro tėvo, toli gražu neprasčiausio Genujos piliečio. Tačiau dabar ji vadinama kitaip – Molicijana. Ten, Pano žemėje, yra išlikusi Sirui skirta bažnyčia. Taikliai sakoma, kad Molicijana kilusi iš žodžių *mollis* „švelni" ir *sana* „sveika", nes teisingumo grynumu ji užaugino sveiką, o užjautimu – švelnų vaisių.

Šventas vaikas ėmė atsidėjęs medituoti ir įniko į dvasines studijas, kad dar jauna galva sugertų tai, ką paskui amžinai saugos. Dievui pasišventęs vaikas laikė tokį paukštį, liaudyje vadinamą strazdu, – parūpindavo jam maisto ir patirdavo iš jo švento linksmumo paguodos. Vieną dieną, grįžęs iš mokyklos, Siras rado strazdą nebegyvą. Susisielojęs, kad neteko savo bičiulio, jis, paniręs į maldą Dievui, į paukštelio snapą įvarvino seilių ir šis tuoj pat atsigavo. Po šio įvykio paukštelis skelbė švento berniuko geradarystę ir, kaip anksčiau, teikė jam malonią paguodą. Iš to galima matyti, kokie tobuli buvo pirmieji Siro, kuris net mirusiems dovanojo gyvybę, žingsniai. Kitados Kristus iš savo švenčiausiųjų seilių, patekusių ant žemės, padarė išganingą purvą, juo patepęs nuo gimimo nereginčio žmogaus akis, grąžino jam regėjimą, kurio nesuteikė prigimtis[620]. O dabar šis šventas vaikas iš seilių ir dievobaimingos maldos sukūrė išganingą vaistą, kuriuo paukščiui grąžino gyvybę,

atimtą pačios mirties. Kaip tikriausias šio stebuklo liudijimas, kiekvienais metais Šventojo Siro varpinėje arba kitoje tos bažnyčios vietoje tokios pat išvaizdos ir rūšies paukštis susisuka lizdą, peri jauniklius ir gyvena rūpestingai prižiūrėdamas šią vietą, tarytum tokiu būdu liudytų ir bylotų apie geradarystę, kurią mes visi švento Siro dėka džiaugiamės gavę iš tėvų ir kurią nuolatos reikia stiprinti primenant vaikams bei malonės darbais.

Tėvai atidavė Sirą miesto vyskupui, vardu Feliksas, ir ne be reikalo, o kad jį išlavintų ir išpuoštų šventais papročiais. Kai tėvas vedė šventąjį vaiką pas vyskupą šventą Feliksą, kad šis suvilgytų berniuką išganinguoju mokslu, Siras pamatė kažkokį laivą, blaškomą vėjo gūsių, išsipūtusiomis burėmis skrodžiantį tyvuliuojančios jūros vandenis. Su vaikui būdingu paprastumu jis paklausė tėvo, kas tai. Tėvas atsakė, kad tai laivas, kuris, palankių jūrinių vėjų genamas, sparčiai irdamasis įveikė jūrų kelius, kol pasiekė ramų uostą. Tai išgirdęs, mažasis Siras prakalbo laivui, sakydamas: „Sulėtink greitį ir nejudėk iš vietos, kol aiškūs ženklai man neatskleis, kas tu esi". – Įvyko neįtikėtinas dalykas, kurį verta priskirti dieviškiesiems stebuklams: laivas netrukus sustojo vietoje, lyg išmetęs inkarus stovėtų pririštas pakrantėje ar, veikiau, lyg kokia didelė uola būtų įgrimzdusi jūroje. Reikia įvertinti, kokia didžiulė kova ten vyko, kol grūmėsi vėjų jėga ir Siro paliepimas, kitaip tariant, kol vėjas judino laivą, o Siro paliepimas stabdė. Visgi šiame mūšyje laivas pasidavė paliepimui, ir vėjas nieko negalėjo padaryti ten, kur pasireiškė Siro galia. Subėgo į pakrantę visi žmonės, stebėdamiesi tokiu didingu reginiu; o tėvas stovėjo tarp kitų apstulbusiųjų ir pats stebėdamasis sūnumi. Jis papasakojo, kas atsitiko ir kaip jo sūnus paliepė laivui. Galiausiai mažojo Siro buvo paprašyta pagelbėti nuolankiai

paklususiam laivui ir leisti jam plaukti. Tada Siras, pritardamas prašančiųjų maldavimams ir duodamas leidimą, atšaukė savo ankstesnį įsakymą. Laivas, gavęs leidimą, tučtuojau leidosi į kelią greitai skrosdamas bangas. Gavęs leidimą, nepaprastai greitas tapo tas, kuris, laikydamasis įsakymo, buvo sustojęs vietoje; į uostą džiūgaudamas plaukė tas, kuris su liūdesiu baiminosi patirti sudužimą.

Taigi šventas Siras, išmokytas vyskupo Felikso ir pasižymintis visomis dorybėmis, rodė šventumo pavyzdį ir godžiai sėmė iš šventosios iškalbos šaltinio tai, ką vėliau gausiai išliejo. Vyskupas Feliksas, matydamas Dievo žmogų įkopus į dorybės aukštumas, paskyrė jį švento altoriaus patarnautoju ir savo diakonu.

Sykį, kai vyskupas Feliksas šventė dieviškuosius sakramentus, o Siras stovėjo šalimais jam patarnaudamas, staiga virš dangiškosios aukos sutvisko ryški šviesa, o joje spinduliavo Dievo dešinė. Tai išvydęs, Siras neteko amo ir, puolęs žemėn, pašlovino Dievą. Ir Feliksas, ir Siras buvo nusipelnę Dievui: pirmasis nusipelnė patirti dieviškąjį stebuklą, antrasis nusipelnė leidimo jį išvysti. Kitados aukojančiam Zacharijui pasirodė angelas, šventam Martynui, aukojant auką, virš galvos pasirodė ugninis rutulys, o dabar virš švento Felikso ne tik pasirodė ugninis rutulys, bet ir buvo matoma Dievo dešinė. Pirmieji stebuklai įvyko ne be paslapties, tačiau kilo iš dangiškojo sakramento. O paskutinis viršijo dangiškąjį sakramentą: pasirodė Dievo dešinė, Šventosios Dvasios liepsna ir angeliška galia. Tai buvo Dievo dešinė, kuri pašventina tą ostiją; tai buvo Šventosios Dvasios liepsna, kuri pašventintą ostiją uždega, suteikdama malonų kvapą; tai buvo angeliška galia, kuri pašventintą ir uždegtą ostiją pateikia Tėvo žvilgsniui.

Tačiau apreiškimų didybė labai dažnai tampa puikybės priežastimi, dėl to šventi žmonės kuo labiau pajunta esą išaukštinti, tuo labiau puola į nusižeminimą. Todėl vyskupas šventas Feliksas, protingai tai įvertinęs, ėmė auklėti Sirą dar griežčiau: tą, kurį laikė vertą visokeriopos garbės ir kuriam buvo įrodęs savo meilę, atskyrė nuo savęs tolimu atstumu. Taip tėviški mokytojai baudžia net ir dorus mokinius, kad pernelyg didelė bičiulystė nesukeltų kuriam nors paniekos arba kad daugybė dorybių neišugdytų puikybės.

Šventasis mokinys, apsvarstęs, kad visa tai daroma jo naudai iš karštos meilės, nuolankiai pakluso mokytojo sprendimui ir atvyko, kaip buvo lieptas, į vietovę, kuri anuomet buvo vadinama Maticijana, o dabar – Šventas Romulas[1621]. Tų kraštų vyskupas buvo Ormisda, paskirtas švento Felikso, katalikas, labai dorybingas vyras. Jis priėmė Sirą su derama pagarba tiek iš nuolankumo mokytojui, tiek dėl plačiai pasklidusio garso apie mokinį. Tačiau Dievas neleido, kad taip ryškiai degantis žiburys būtų užvožtas indu, ir šventas Siras ėmė ten žibėti stebuklais ir spinduliuoti pavyzdžiu.

Tuose kraštuose gyveno vienas vyras, daugybės turtų savininkas, mokesčių rinkėjas, vardu Galas, kuris turėjo nepaprastai mylimą dukterį, tuo laiku apsėstą velnio. Tėvo paprašytas, šventas Siras išvarė velnią ir apdovanojo mergaitę ankstesne sveikata. Atsidėkodamas jos tėvas atidavė šventam Sirui ir jo įpėdiniams valdyti vieną kaimą su visa nuosavybe, esantį už keturių mylių nuo Maticijanos ir besitęsiantį nuo pajūrio iki pat kalnų. Praleidęs ten nemažai laiko, šventas Siras išgarsėjo daugybe stebuklų ir pažadino gyventojus gyventi Dievo baimėje.

Galų gale šventas Feliksas, matydamas Siro nuolankumą ir dorybių augimą, liepė grįžti pas jį. Neįtikėtinas Dievo žmogaus

nuolankumas ir nepamirštamas nusižeminimas! Kai jam buvo liepta išvykti – nesipriešino, kai buvo liepta sugrįžti – neatsisakė. Gyvendami vienas šalia kito Siras ir Feliksas, tarsi du rojaus žibintai apšvietė Bažnyčią įstabiu Dievo spindesiu, šildė vienas kitą įstabiu meilės karščiu.

Apie šventą Sirą pasakojamas vienas neįtikėtinas dalykas, kurį taip pat buvo įprasta pasakoti apie kažkokį kitą šventąjį. Vis dėlto nėra įprasta, kad Šventoji Dvasia tą patį atliktų per skirtingus asmenis. Siras, kaip sakoma, buvo turtingas tokiu papročių brandumu, kad niekada arba beveik niekada nesijuokdavo balsu, nors visada veidą puošė linksmu meilumu. Kartą, kai jis buvo bažnyčioje ir patarnavo šventam Feliksui, jį suėmė toks juokas, kad Feliksas, tai išvydęs, neteko žado ir nepaprastai nustebo. Baigęs šventąsias Mišias, Feliksas paklausė Siro, kodėl bažnyčioje taip smagiai kvatojo tas, kuris paprastai elgiasi itin santūriai ir rimtai. Siras atsakė pamatęs bažnyčioje stovintį demoną ir besižymintį vardus visų tų, kurie bažnyčioje plepa arba nerimtai elgiasi. Nebeįstengdamas visko sutalpinti į popierių, demonas stengėsi jį pailginti dantimis. Staiga, per stipriai sukandus popierių, šis plyšo ir demonas taip trenkėsi galva į sieną, kad net suskambėjo, o galvoje atsivėrė žaizda; tada sumišęs demonas išnyko. Siras sakė kvatojęs iš šio reginio, matydamas taip išjuoktą demoną.

Pagaliau šventas Feliksas laimingai nurimo Viešpatyje, laimingą gyvenimą pakeitęs amžinąja laimę. Jo vieton vienbalsiai buvo išrinktas ir paskelbtas vyskupu Siras. Jam patikėtus žmones jis atsidėjęs valdė, karštai skatino ir rūpestingai mokė.

Tuo laiku viename šulinyje, esančiame atrijuje prie Apaštalų bazilikos, kuri dabar vadinama Šventojo Siro bazilika, tūnojo gyvatė „karaliukas“, graikiškai vadinama bazilisku[1622]. Pūsdama

nuodus, ši gyvatė teršė orą, deginančiu žvilgsniu įžiebdavo liepsną ir buvo didžiulio žmonių maro priežastis. Šventas Siras, atjausdamas žmones dėl juos prislėgusio sielvarto, patarė tris dienas uoliai melstis ir paskelbė iškilmingą pasninką. Jam pasibaigus, Siras su visais žmonėmis atėjo į tą vietą ir, puolęs žemėn, meldė visagalio Dievo pasigailėjimo. Pakilęs jis paprašė indo ir virvės, atsistojo prie šulinio akies ir, panardinęs tą indą į šulinį, prakalbo gyvatei, sakydamas: „Nuodingoji gyvate, užčiaupk nasrus, pučiančius nuodus, šliaužk į šį indą ir iškilk iš šio šulinio Viešpaties Jėzaus Kristaus vardu!“ – Gyvatė tuoj pat įsirangė į tą indą, Dievo tarnas truktelėjo virvę, ištraukė inde uždarytą gyvatę ir parodė žmonėms. Ji buvo baisi pažiūrėti, neregėta, su panašia į gaidžio skiautere ant galvos. Ją pamatę, žmonės neteko žado ir, supratę, kad ji niekam nebegalės padaryti žalos, Dievo tarno asmenyje pašlovino Viešpatį. Siras visus nuopelnus priskirdamas ne sau, bet dieviškajam gerumui, tarė: „Šis išsigelbėjimas atėjo jums ne iš manęs, bet iš Dievo gerumo“. – Taip paaiškėja, kaip šventas Siras išpildė pranašo žodžius, kurie skelbė: „Tu vaikščiosi ant gyvačių ir angių *ir kt.*“[1623], ir Evangelijos žodžius, kurie skelbė: „Štai aš suteikiau jums galią mindžioti gyvates ir skorpionus ir visokią priešo galybę“[1624]. Šventas Siras paliepė gyvatei iššliaužti iš indo ir nerti jūron, ir ji tuoj pat pakluso. Ši gyvatė turi senovinės gyvatės išvaizdą ir yra panaši į ją. Švento Jobo ji vadinama „karaliuku“ arba „karaliumi visų puikybės sūnų“[1625]; skiauterėta savotiška puikybės skiautere, ji apgauna savo klastinga išvaizda ir gadina, pūsdama nuodingą piktybę. Ir kaip šventas Siras gelbėjo savuosius žmones nuo regimosios gyvatės, taip, reikia tikėti, kad savo nuopelnais jis išgelbės ir nuo pragaro gyvatės.

Galiausiai Dievo tarnas, per savo gyvenimą sužibęs daugybe kitų stebuklų, pašauktas Dievo, įžengė į savo Viešpaties džiaugsmą, pelnęs šlovingą gerų darbų vaisių. Nors šventas Siras mirė trečią dieną prieš liepos kalendas[1626] apaštalų vyriausiojo šventės dieną, tačiau iš pagarbos apaštalams[1627], jo šventė nukeliama ir iškilmingai švenčiama po aštuonių dienų.

Kai garbus švento Siro kūnas buvo pagarbiai gabenamas į Apaštalų bažnyčią, jį sekė daugybė žmonių. Iš pamaldumo jie taip siautulingai draskė jo drabužius, kad nešikai buvo priversti padėti neštuvus. Toje minioje buvo toks laivo savininkas, katalikas, kilęs iš Afrikos. Pastebėjęs Dievo žmogaus kraują, srūvantį iš nosies, jis nusiėmė audeklą, kuriuo gimtojo krašto papročiu dengė savo galvą, ir, nuvalęs tekantį kraują, tą audeklą rūpestingai pasidėjo ir pagarbiai išsaugojo. Kai šventas kūnas buvo atiduotas kapui, minėtas žmogus, sutvarkęs savo reikalus, įlipo į laivą ir grįžo į savo kraštą. Kai laivas buvo dar toli nuo uosto, daugybė ligonių ir kenčiančių nuo nelabųjų dvasių atėjo į pakrantę sakydami: „Štai atvyksta šventas Siras, kuris išlaisvins mus iš mūsų negalių". – Kuo labiau laivas artėjo prie kranto, tuo smarkesnio troškimo genami jie net šoko į jūrą ir garsiai šaukė: „Ateina tas, kuris mus išlaisvins!" – Kai laivas pasiekė uostą ir išmetė inkarus, laivo savininkas išlipo į krantą ir nusistebėjo, ko iš jo nori taip šaukiantys ligoniai. Jis buvo pamiršęs, kad turi švento Siro krauju suvilgytą audeklą. Taigi visi žmonės puolė klausinėti, ar yra tame laive žmogus, vardu Siras, o gal jie gabena kitų šventųjų relikvijas. Stebėjosi žmonės, stebėjosi ir jūreiviai, matydami ligonius taip besiveržiančius į laivą ir taip viltingai šaukiančius, kad atvyko Siras. Pagaliau laivo savininkas prisiminė ir visiems paaiškino, kas vyksta. Jis įlipo į laivą ir, išnešęs krauju suvilgytą audinį, palietė

juo ligonius, ir švento Siro nuopelnų dėka visi gavo sveikatos malonę. Vyskupas ir to miesto gyventojai švento Siro garbei pastatė bažnyčią, o joje su didele pagarba padėjo minėtą audeklą. Daugelis ligonių, pamaldžiai tuo audeklu paliesti, dažnai gaudavo sveikatos malonę.

Nereikia pamiršti ir to, ką šventas Grigalius pasakoja knygoje *Dialogai*: „Genujos mieste mirė Milano bažnyčios gynėjas, vardu Valentinas, didelis ištvirkėlis ir lengvabūdis. Jo kūnas buvo palaidotas Šventojo Siro bažnyčioje. Vidurnaktį toje bažnyčioje pasigirdo balsai, tarsi iš jos kas būtų vejamas ir metamas už durų. Išgirdę šiuos balsus, subėgo sargai ir pamatė dvi baisias dvasias, kurios surišo Valentino kojas ir jį, šaukiantį ir klykiantį, išvilko lauk iš bažnyčios. Išsigandę sargai grįžo į savo lovas. Išaušus rytui, atidengę kapą, kuriame buvo palaidotas Valentinas, jie neberado jo kūno. O ėmę ieškoti, kur jis išmestas iš bažnyčios, aptiko paguldytą kitame kape, vis dar surištomis kojomis, kaip buvo velkamas iš bažnyčios“[1628]. Iš šio įvykio peršasi išvada, kad jei tie, kuriuos slegia sunkios nuodėmės, pasirūpina būti palaidoti šventoje vietoje, belieka juos teisti dėl perdėtos puikybės, nes šventa vieta jų neišteisina, o lengvabūdiškumas dar labiau padidina kaltę. Iš minėto Grigaliaus pasakojimo galima kai ką spręsti ir įsidėmėti. Šventuosiuose mes įžvelgiame tris dalykus – šlovingą dvasią, pašventintą kūną ir jiems pašvęstą vietą. Kiekvieną iš šių dalykų reikia vertinti su didele pagarba: dvasią, nes joje gyvena Dievas; kūną, nes jame gyvena dvasia; vietą, nes joje gyvena kūnas. Iš to, kad Dievas neleido tam, kurį slėgė sunkios nuodėmės, likti Šventojo Siro bažnyčioje, aiškiai duodama suprasti, kad jei Dievas norėjo, kad toji vieta būtų taip gerbiama, Jis nori, kad dar labiau būtų gerbiamas kūnas,

o labiausiai – dvasia, dabar apdovanota viena šlovės stula[1629], o antrąją gausianti su kūnu.

Viena mergaitė, apsėsta demono, buvo vedžiojama po įvairias bažnyčias, kad įvairių šventųjų užtarimu gautų trokštamos sveikatos malonę. Tačiau šventieji nepanoro jai niekuo padėti, norėdami nukreipti ją pas Sirą, ypatingąjį globėją. Kai ji buvo atvesta į Šventojo Siro bažnyčią, jos lūpomis ėmė šaukti ir kalbėti demonas: „Daug nesitikėk, Siruti, truputėlį luktelėk, Siruti, ir aš greitai išeisiu, priverstas tavosios galybės!" – Netrukus, šventam Sirui pasimeldus, demonas išnyko, ir mergaitė atgavo sveikatą. Vienas vienuolis, tai pamatęs ir apstulbintas, davė įžadą visados Švento Siro šventės išvakarėse laikytis pasninko, ir ištikimai įvykdė tai, ką buvo prisiekęs. Tenejaudina nė vieno tikinčiojo tai, kad demonas šventąjį pavadino ne Siru, o Siručiu: akiplėšoms būdinga laikyti žemesniais už save visus, kurie vis dėlto yra aukštesni už juos tiesos suvokimu. Taigi vadina juos žeminančiu vardu, kad šie patikėtų esą menkesni. Lygiai taip ir velnias, akiplėšiškas ir išpuikęs, kuris, švento Jobo liudijimu, žiūri į visa, kas aukšta, ir po juo yra saulės spinduliai[1630], pavadino šventą Sirą mažybiniu vardu, kad bent per menką vardą apsimestų esąs aukščiau to, nuo kurio galios žinojo save esant priklausomą.

Viena moteris, vardu Mabilija, iš Ventimiljo[1631], būdama Genujoje nedalyvavo Švento Siro šventėje, bet dėl moteriško troškimo verčiau užsiėmė žemišku darbu. Bedirbdama nelaimėlė staiga metė rankdarbį, pajutusi rykštės smūgį, kuris turėjo įkrėsti jai proto ir vienos pavyzdžiu sukelti baimę visiems. Jos plaštakos taip viena su kita susisuko, o žastai taip tvirtai susijungė, kad atrodė, jog tai ne dvi susiglaudusios rankos, bet tarsi iš dviejų viena pasidariusi. Vienas ten buvęs kunigas, turįs daug

jėgų, norėjo išmėginti savo stiprumą, tikėdamas galįs atskirti taip sujungtas rankas. Tačiau pabandęs suprato, kad moters rankos sujungtos paties Dievo galybe. Tuomet atgailaudama moteris davė įžadą šventam Sirui ir tuoj pat atgavo rankų jėgas ir gebėjimą jomis naudotis. Iš šio įvykio aiškiai matyti, kaip dėmesingai Dievas rūpinasi švento Siro garbe, taip rūsčiai keršydamas už neteisybes ir apdovanodamas tokiomis dovanomis tuos, kurie niekina jam skirtas iškilmes.

Vienas žmogus, kilęs iš Pavijos, kadangi buvo susisukęs ir visiškai sukrypęs, išvyko į Bobiją'[632], ketindamas prašyti švento Kolumbano malonės. Tačiau, nepajutęs jokio pagerėjimo, jis atvyko į Genują, pamaldžiai įžengė Šventojo Siro bažnyčion ir pasimeldęs apsidžiaugė visišku išgijimu. Iš šio įvykio paaiškėja, kokios garbės šventas Kolumbanas laikė esant šventą Sirą, šio žmogaus išgydymą skyręs Siro nuopelnams.

Kokią pagarbą žemėje reikia rodyti šventam žmogui, kurį kiti šventieji įrodo taip gerbiantys danguje! Iš tiesų, kokie puikūs yra švento Siro nuopelnai Dievo akyse parodo nuolat jį supusi apsauga, byloja malonės, kuriomis jis buvo apipiltas.

Šventas žiedas, kuriuo buvo papuoštas jo pirštas, o tiksliau, žiedas, kurį jo šventas pirštas papuošė ir padarė prabangų, taip pat audinys, nudažytas jo rausvu krauju, ir ampulės, ypatingos dėl ten esančio kraujo balzamo, su derama pagarba yra saugomos jo šventoje bažnyčioje. Daugelis žmonių, kuriuos vargina akių ligos, ateina čia pilni pamaldumo ir tikėjimo: paliesti žiedu ir išvydę audeklą bei kraują ampulėse, jie gauna sveikatos malonę ir atsidėkoja Dievui bei šventam Sirui už malones.

Sielos akims malonu stebėti, su kokiu pamaldumu reikia garbinti šventą tėvą ir mūsų globėją šventą Sirą, nors ne tik

jo siela spindėjo nuostabiu šventumu: kažkokiu būdu visa, kas jame buvo, liudija buvus šventą ir jo išvaizdą, taip pat atspindi jo pamaldumą, kuris liejosi lyg medus. Šventos buvo jo seilės, kurios atgaivino mirusį paukštelį; šventas paliepimas, kuris skriejantį lyg paukštis laivą vidury vandenų stebėtinai prikaustė vienoje vietoje; šventa buvo jo akis, kuri nusipelnė pamatyti dangiškąjį regėjimą virš Felikso galvos; šventa jo malda, kuria išvadavo iš demono mokesčių rinkėjo dukterį; šventas jo pasninkas, malda ir įsakymas, kuriais išplėšė savo miestą iš gyvatės sukeltos pragaišties; šventas jo kraujas, kuris, nugabentas į tolimus kraštus, dovanojo silpniesiems pranašystės dvasią ir suteikė jiems puikią sveikatą; šventa jo atilsio vieta, kuri ne kentė nuodėmingą Valentino kūną, bet gėdingai išmetė jį lauk; šventa jo šventė, kurios metu per moteriai skirtą bausmę Dievas pamokė, kaip pamaldžiai reikia ją švęsti; šventas jo kraujas ir žiedas, kuriais palytėtos ligotos akys žybsi aiškiau, spindi linksmiau ir švyti plačiau; šventas jo vardas, kurį ištarus grįžta sveikatos malonė ir išsisklaido demonų galia; šventi jo nuopelnai, per kuriuos Dievas atėjo padėti pasauliui ir skyrė daugybę malonių, kurių dėka ypač Genujos miestas visad išsiskiria katalikišku tikėjimu ir džiaugiasi išlaikydamas šventą pamaldumą. Dėl to tas miestas klesti šlovėje, pavasariškai žydi malonėje, dorais darbais tampa doras, iškilia galia yra pakylėjamas.

Daugel ženklų ir kitų stebuklų padarė Jėzus per savo tarną Sirą, kurie nėra aprašyti šiame darbelyje. Tačiau visa, kas aprašyta, yra tam, kad patikėtumėt, jog Siras yra Dievo tarnas, ir kad tikėdami gyventumėt jo nuopelnų dėka, globojami Viešpaties Jėzaus Kristaus, kuris su Tėvu ir Šventąja Dvasia gyvena ir viešpatauja per nesibaigiančius amžių amžius.

LXXXVIII. APIE ŠVENTĄ TEODORĄ

APIE ŠVENTĄ TEODORĄ LXXXVIII – Teodora, kilminga ir graži moteris, gyvenusi Aleksandrijoje imperatoriaus Zenono laikais[1633], turėjo turtingą ir Dievo bijantį vyrą. Tačiau velnias, pavydėdamas Teodoros šventumo, aistra jai uždegė vieną turtuolį. Šis, siekdamas sužadinti Teodorai tokius pat jausmus, vargino ją, dažnai siųsdamas laiškelius ir dovanas, tačiau ji laiškelius išmesdavo, o dovanas paniekindavo. Turtuolis taip vargino Teodorą, kad neleido net atsikvėpti, ir, rodės, nedaug trūksta, kad ji pasiduotų. Galiausiai jis atsiuntė pas ją burtininkę, kuri labai ragino pasigailėti to vyro ir jam nesipriešinti. Kai Teodora pasakė, kad visa reginčio Dievo akyse ji niekuomet nepadarys tokios sunkios nuodėmės, burtininkė pridūrė: „Visa, kas vyksta dieną, Dievas, be abejo, žino ir mato, tačiau Dievas visai nemato to, kas vyksta vakarėjant arba saulei leidžiantis“. – Jaunoji moteris paklausė burtininkės: „Negi tiesą sakai?“ O ji: „Tikrai sakau tiesą“. – Burtininkės žodžių apgauta, Teodora pasakė, kad, atėjus vakarui, atvestų pas ją tą vyrą ir ji išpildysianti jo norus. Kai burtininkė pranešė apie tai vyrui, tas net pašoko iš džiaugsmo ir, sutartą valandą nuėjęs pas Teodorą, praleido su ja naktį ir pasišalino. Atsipeikėjusi Teodora karčiai pravirko ir puolė draskyti sau veidą, šaukdama: „Vargas man, vargas man, pražudžiau savo sielą, pamyniau savo garbę!“ – Vyras, grįžęs namo ir išvydęs savo žmoną tokią užsisklendusią ir susikrimtusią, tačiau nežinodamas priežasties, stengėsi ją paguosti, bet ji nenorėjo priimti jokios paguodos.

Išaušus rytui, Teodora užėjo į vieną moterų vienuolyną ir paklausė abatės, ar Dievas gali žinoti apie sunkų nusižengimą, įvykdytą vakare. Ši atsakė jai: „Niekas negali būti paslėpta

nuo Dievo, Dievas žino ir mato visa, kas vyksta, kad ir kokią valandą tai benutiktų". – Moteris karčiai raudodama tarė: „Duok man šventos Evangelijos knygą, kad išsiburčiau savo dalią". – Atvertusi surado: „Ką parašiau, parašiau"[1634]. Grįžusi namo, kadangi tą dieną jos vyro nebuvo, ji nusikirpo plaukus ir, apsirengusi vyro drabužius, nuskubėjo į vyrų vienuolyną, buvusį už aštuoniolikos mylių. Ten pasiprašė priimama į vienuolius ir gavo, ko norėjusi. Paklausta vardo, sakė, kad ją vadina Teodoru. Ji nusižeminusi vykdė visokius darbus ir jos tarnystė visiems buvo maloni.

Po kelerių metų abatas pasikvietė brolį Teodorą, liepė pakinkyti jaučius ir atgabenti iš miesto aliejaus. Tuo tarpu Teodoros vyras ilgai verkė, bijodamas, kad ji nebūtų pabėgusi su kitu vyru. Ir štai Viešpaties angelas tarė jam: „Atsikelk ryte ir atsistok apaštalo Petro kankinystės kelyje; ta, kurią sutiksi, bus tavoji žmona". Tai jam padarius, pasirodė Teodora su kupranugariais. Išvydusi ir atpažinusi savo vyrą, ji tarė sau: „Vargas man, mano gerasis vyre, kaip aš vargstu, kad nuplaučiau nuodėmę, kuria nusidėjau prieš tave!" – Tačiau prisiartinusi, pasveikino jį, sakydama: „Sveikas, mano pone." – Vyras jos nepažino. Kadangi jis labai ilgai laukė ir ėmė šaukti esąs apgautas, pasigirdo balsas, prakalbęs į jį: „Tas žmogus, kuris vakar ryte tave pasveikino, buvo tavoji žmona".

Šventa Teodora pasižymėjo tokiu šventumu, kad padarė daugybę stebuklų: ji net ištraukė žmogų, kurį buvo prarijęs laukinis žvėris, ir savo maldomis prikėlė jį iš numirusiųjų; paskui, pavijusi žvėrį, jį prakeikė, ir šis staiga krito negyvas. Velnias, negalėdamas pakęsti jos šventumo, pasirodė jai, sakydamas: „Paleistuve ir svetimautoja, tu palikai savo vyrą, kad ateitum čia ir mane niekintum. Savo baisiomis galiomis aš sukelsiu

mūšį prieš tave ir jei nepriversiu tavęs išsižadėti Nukryžiuotojo, galėsi sakyti, kad manęs nėra". Tačiau Teodora persižegnojo, ir velnias tuoj pat išnyko.

Sykį Teodora keliavo su kupranugariais iš miesto ir apsistojo vienuose namuose. Naktį pas ją atėjo kažkokia mergina ir tarė: „Pamiegok su manimi". Teodorai nesutikus, toji nuėjo pas kitą, kuris miegojo tuose svečių namuose. Kai merginos pilvas ėmė didėti ir jos paklausė, nuo ko pastojusi, ji atsakė: „Tas vienuolis Teodoras miegojo su manimi". Gimęs berniukas buvo nusiųstas vienuolyno abatui. Kadangi abatas pasmerkė Teodorą ir norėjo, kad jis tuo vaikeliu pasirūpintų, užsodino berniuką jam ant pečių ir išmetė iš vienuolyno. Išmesta Teodora septynerius metus praleido už vienuolyno sienų, vaiką maitindama galvijų pienu. O velnias, pavydėdamas jai tokio kantrumo, pasivertė jos vyru ir tarė jai: „Ką čia darai, mano šeimininke? Štai nykstu be tavęs ir nerandu jokios paguodos. Ateik, manoji šviesa. Net jei praleidai naktį su kitu vyru, atleidžiu tau už tai". – Teodora, patikėjusi, kad tai josios vyras, tarė jam: „Daugiau niekada su tavimi nebebūsiu, nes kario Jono sūnus miegojo su manimi, ir aš noriu atgailauti dėl to, kad nusidėjau prieš tave". – Kai ji ėmė melstis, tas tuoj pat išnyko; Teodora suprato čia buvus velnią.

Kartą velnias panoro ją išgąsdinti: pas ją atėjo demonai baisių žvėrių pavidalu ir kažkoks vyras juos kurstydamas sušuko: „Suėskite šitą paleistuvę!" Tačiau Teodora ėmė melstis ir tie pranyko. Kitą kartą atėjo daugybė karių, kurių priekyje žengė kunigaikštis, o kiti jį garbino. Kariai tarė Teodorai: „Kelkis ir pagarbink mūsų kunigaikštį!" – Ši atsakė: „Garbinu Viešpatį Dievą". – Kai tai buvo pranešta kunigaikščiui, jis liepė ją atvesti ir nukankinti vos ne iki mirties, o po to visas būrys pranyko.

Dar kitą kartą Teodora pamatė toje pačioje vietoje daug aukso. Persižegnojusi ji atsisakė aukso ir pasiaukojo Dievui. Sykį ji pamatė kažką nešantį pintinę, pilną visokiausio maisto, ir siūlantį jai: „Kunigaikštis, kuris tave sumušė, sako: „Imk ir valgyk!", nes jis taip pasielgė iš nežinojimo". – Tačiau Teodora persižegnojo, ir tas čia pat pranyko.

Praėjus septyneriems metams, abatas, matydamas Teodoros kantrumą, jai atleido ir parsivedė į vienuolyną kartu su jos vaiku. Dar dvejus metus ten pragyvenusi ir pelnydama tik pagyrimus, Teodora pasiėmė berniuką ir kartu su juo užsidarė savo celėje. Kai tai buvo pranešta abatui, jis pasiuntė kelis vienuolius, kad tie slapta atidžiai pasiklausytų apie ką tiedu kalbasi. O Teodora apkabinusi ir bučiuodama vaiką kalbėjo jam: „Švelniausiasis sūneli, mano gyvenimas eina į pabaigą; palieku tave Dievui, tegu Jis būna tavo tėvas ir pagalbininkas; mieliausiasis sūneli, uoliai pasninkauk ir melskis ir pamaldžiai tarnauk savo broliams". – Tai pasakiusi, ji išleido dvasią ir palaimingai užmigo Viešpatyje maždaug 470-ais Viešpaties metais. Tai pamatęs, vaikas puolė į ašaras.

Tą pačią naktį abatas išvydo tokį regėjimą: buvo ruošiamos didelės vestuvės, atvyko būriai angelų, pranašų, kankinių ir visų šventųjų. Jų apsuptyje į vestuves atėjo viena moteris, apgaubta žodžiais neišreiškiamos šlovės, ir atsisėdo ant lovos, o visi stovintieji šalia šlovino ją. Ir štai pasigirdo balsas: „Tai abatas Teodoras, kuris buvo melagingai apkaltintas turįs vaiką. „Ant jo turi praeiti septyni laikai"[1635]. Teodora buvo nubausta, kadangi išniekino savo vyro lovą". Pabudęs abatas su broliais nuskubėjo į Teodoros celę ir rado ją mirusią. Įžengę vidun ir atidengę jos rūbą suprato, kad Teodora yra moteris. Abatas pasiuntė surasti tėvą tos merginos, kuri buvo apšmeižusi Teodorą,

ir tarė jam: „Mirė tavo dukters vyras“. Atidengęs drabužį, tėvas pamatė, kad tai moteris. Didi baimė apėmė visus, kurie apie tai išgirdo. O Viešpaties angelas prakalbo abatui: „Skubiai kelkis, sėsk ant žirgo ir jok į miestą. Jei ką nors sutiksi kelyje, pasiimk ir veskis su savimi“. – Keliaudamas abatas sutiko bėgantį vyrą. Kai abatas paklausė, kur bėga, tas tarė: „Mirė mano žmona, vykstu jos pamatyti“. – Abatas pasisodino Teodoros vyrą ant žirgo, o atvykę jiedu graudžiai raudojo ir palaidojo Teodorą didelėje šlovėje. Teodoros vyras užsidarė savo žmonos celėje ir ten pasiliko, kol užmigo Viešpatyje. Teodoros vaikas, sekdamas savo maitintoja, pasižymėjo tokiu dorumu, kad, mirus vienuolyno abatui, vienbalsiai buvo išrinktas abatu.

LXXXIX. APIE ŠVENTĄ MARGARITĄ

APIE VARDĄ – Margarita kilo iš brangakmenio, vadinamo *margarita* „perlas“[1636]; šis brangakmenis būna šviesus, mažas ir galingas. Lygiai taip ir šventa Margarita buvo šviesi skaistumu, maža nusižeminimu, galinga stebuklais. Sakoma, kad šio akmens galia sustabdo kraujo tekėjimą, širdies kančią ir sustiprina dvasią. Lygiai taip ir šventa Margarita turėjo galią sustabdyti savo kraujo tekėjimą tvirtumu, nes buvo nepaprastai tvirta patirdama kankinystę; ji turėjo galią sustabdyti širdies kančią, tai yra velnio gundymus, pergale, nes įveikė patį velnią; ji turėjo galią sustiprinti dvasią mokymu, nes savo mokymu daugelio sielas stiprino ir į Kristaus tikėjimą atvertė.

Skaitinį apie ją parašė Teotimas, išsilavinęs vyras.

APIE ŠVENTĄ MARGARITĄ LXXXIX – Margarita, kilusi iš Antiochijos miesto, buvo pagonių patriarcho Teodosijaus duktė[1637]. Ji

buvo atiduota žindyvei ir, sulaukusi pilnametystės, pakrikštyta; dėl šios priežasties tėvas labai jos nekentė. Vieną dieną, kai ji jau buvo penkiolikos metų ir su kitomis mergaitėmis ganė savo žindyvės avis, prefektas Olibrijus, ten užsukęs ir pastebėjęs tokią išvaizdžią mergelę, greitai užsidegė meile jai. Jis tuoj pat nusiuntė pas ją tarnus, pasakęs: „Eikite ir suimkite ją; jei ji laisvoji, paimsiu ją į žmonas, o jei vergė – turėsiu ją savo sugulove". – Kai Margarita buvo pristatyta prefektui, šis pasiteiravo apie jos giminę, vardą ir tikėjimą. Mergina atsakė esanti kilmingos giminės, vardu Margarita, o tikėjimu – krikščionė. Prefektas jai: „Du pirmieji dalykai tau tikrai tinka, nes elgiesi kaip kilmingoji ir esi pats gražiausias perlas, tačiau trečiasis dalykas tau netinka – tokia graži ir kilminga mergelė tiki nukryžiuotu Dievu!" – Margarita: „Iš kur žinai, kad Kristus buvo nukryžiuotas?" – Jis: „Iš krikščionių knygų". – Margarita: „Jose rašoma apie Kristaus bausmę ir šlovę, kaip gi jums negėda pirmąja tikėti, o antrąją paneigti?" – Kai Margarita patvirtino, kad Kristus dėl mūsų atpirkimo savo noru buvo nukryžiuotas, o dabar gyvena amžinai, supykęs prefektas įsakė įmesti ją kalėjiman.

Kitą dieną, liepęs pakviesti Margaritą pas save, prefektas tarė: „Netikėle mergele, pasigailėk savo grožio ir pagarbink mūsų dievus, jei nenori, kad tau blogai baigtųsi". – Ji atsakė: „Garbinu tą, kurio bijo žemė, bijo vėjai ir visa kūrinija". –Prefektas: „Jei man nepaklusi, liepsiu sudraskyti tavo kūną". – Margarita: „Kristus mirė dėl manęs, todėl aš nedvejodama mirsiu dėl Kristaus". – Tada prefektas įsakė pririšti Margaritą prie „arkliuko" ir iš pradžių taip žiauriai nuplakti rykštėmis, o paskui draskyti geležinėmis šukomis, kol kaulai pasimatys, o kraujas iš jos kūno tryško tarsi iš tyriausios versmės. Raudojo ten buvusieji ir sakė:

„Ak, Margarita, iš tiesų kenčiame dėl tavęs, nes matome tavo kūną taip žiauriai draskomą. Kokio grožio netekai dėl savo netikėjimo! Bent dabar patikėk, kad liktum gyva“. – Ji jiems: „O blogieji patarėjai, traukitės ir pasišalinkite; šis kūno nukryžiavimas yra sielos išgelbėjimas“. – Tuo tarpu prefektui ji tarė: „Begėdi šunie, besoti liūte, tu gali daryti ką tinkamas su mano kūnu, tačiau sielą saugo Kristus“. – Prefektas užsidengė veidą chlamide'[638], nebegalėdamas matyti gausiai srūvančio kraujo. Po to prefektas liepė ją atrišti ir uždaryti į kalėjimą; o ten suspindo nepaprasta šviesa.

Būdama kalėjime, Margarita meldė Viešpatį, kad parodytų su ja kovojantį nedraugą aiškiu pavidalu. Ir štai ten pasirodė milžiniškas drakonas. Kai jis buvo beketinąs praryti Margaritą, ši persižegnojo, ir drakonas pranyko; arba, kaip rašoma kitur, drakonas, palenkęs nasrus virš Margaritos galvos, o liežuvį iškišęs iki kulno, griebė ją visą, tačiau benuryjant Margarita persižegnojo ir drakonas tik sugargaliavo nuo kryžiaus jėgos, o mergina ištrūko sveika. Vis dėlto pasakojimas apie drakono griebimą ir jo gargaliavimą laikomas apokrifiniu ir nieko vertu dalyku.

Velnias, norėdamas ir vėl apgauti Margaritą, pasivertė žmogumi. Jį išvydusi, Margarita ėmė melstis; kai ji pakilo, velnias priėjo prie jos ir, tiesdamas ranką, tarė: „Tepakanka tau to, ką padarei, o dabar atstok nuo manęs!“ – Tačiau Margarita griebė jį už galvos ir parvertė ant žemės, o kaklą primynė dešine koja, sakydama: „Gulėk, išdidusis demone, po moters kojomis!“ – Velnias šaukė: „O šventoji Margarita, esu nugalėtas. Jei mane būtų įveikęs jaunuolis, nebūčiau paisęs, bet štai esu įveiktas švelnios mergelės; kur kas labiau kankinuosi dar ir todėl, kad tavo tėvas ir motina buvo mano

draugai“. – Margarita privertė velnią pasakyti, kodėl jis atėjo. Šis atsakė atėjęs patarti jai paklusti prefekto įspėjimams. Taip pat ji privertė velnią pasakyti, kodėl jis visaip gundo krikščionis. Tas atsakė turįs įgimtą neapykantą doriems žmonėms ir, nors dažnai jų yra atstumiamas, tačiau baisiai trokšta juos suvedžioti; jis pavydi žmogui laimės, kurios pats neteko, todėl, nebegalėdamas jos atgauti, stengiasi nors iš kitų atimti. Jis pridūrė, kad Saliamonas uždarė daugybę velnių į vieną indą. Po jo mirties velniai iš to indo pasiuntė ugnį, o žmonės, pagalvoję, kad ten slypi didelis lobis, sudaužė indą, ir ištrūkę demonai pripildė orą. Po šių žodžių mergelė nukėlė koją sakydama: „Bėk nelaimingasai!“ – ir velnias tuoj pat pranyko. Taigi ji tapo saugi, nes ta, kuri buvo nugalėjusi valdovą, be abejonės, įveiktų ir jo tarną.

Kitą dieną, susirinkus žmonėms, ji buvo pristatyta teisėjui ir, nesutikusi aukoti, išrengta. Jos kūnas taip giliai buvo svilinamas liepsnojančių deglų, kad visi stebėjosi, kaip tokia švelni mergelė gali ištverti tiek kankinimų. Po to buvo liepta ją surišti ir panardinti į didelį indą, sklidiną vandens, kad, pakeitus bausmę, skausmas būtų didesnis. Bet staiga sudrebėjo žemė ir visų akivaizdoje mergelė išlipo visiškai sveika. Tuokart penki tūkstančiai vyrų įtikėjo ir dėl Kristaus buvo nubausti mirties bausme. Prefektas, bijodamas, kad ir kiti neatsiverstų, liepė šventai Margaritai tučtuojau nukirsti galvą. O ji, išsiprašiusi laiko maldai, dievobaimingai pasimeldė už save ir savo persekiotojus, už saugančius jos atminimą ir už tuos, kurie jos šaukiasi, pridūrusi, kad jei gimdymo metu pavojuje atsidūrusi moteris šauksis jos pagalbos, pagimdys sveiką vaiką. Tada iš dangaus pasigirdo balsas, ir ji suprato, kad jos maldos buvo išklausytos. Pakilusi po maldos ji tarė budeliui: „Brolau, pakelk

kardą ir nukirsdink mane". – Jis vienu kirčiu nukirto jai galvą, ir taip Margarita gavo kankinystės vainiką.

Šventa Margarita kentėjo tryliktą dieną prieš rugpjūčio kalendas[1639], kaip rašoma jos istorijoje. Kitur rašoma, kad tai buvo trečioji diena prieš liepos idas[1640].

Vienas šventasis taip sako apie šią mergelę: „Šventa Margarita buvo apimta Dievo baimės artumo, tikra savo tikėjimu, užtvindyta atgailos, pagirtina garbingumu, ypatinga kantrumu; joje nebuvo nieko, kas priešta rautų krikščioniškam tikėjimui, nekenčiama savo tėvo, mylima Viešpaties Jėzaus Kristaus".

XC. APIE ŠVENTĄ ALEKSĄ

APIE ŠVENTĄ ALEKSĄ XC – Aleksas buvo Eufemiano – labai kilmingo romėno, imperatoriaus dvaro vyriausiojo, kuriam tarnavo trys tūkstančiai tarnų ir kuris juosėjo aukso juostas bei vilkėjo šilko apdarus, – sūnus[1641]. Prefektas Eufemianas buvo didžiai gailestingas – kiekvieną dieną jo namuose būdavo dengiami trys stalai vargšams, našlaičiams, keliauninkams ir našlėms, kuriems jis paslaugiai patarnaudavo, o devintą valandą[1642] pats kartu su pamaldžiais vyrais Viešpaties baimėje pavalgydavo. Jo žmona, vardu Aglaja, buvo tokia pat pamaldi ir turėjo tokius pat ketinimus. Nors jie neturėjo vaikų, tačiau Viešpats, išklausęs jų maldavimų, atsiuntė jiems sūnų, kuriam gimus jie patvirtino gyvensiantys skaistybėje.

Berniukas buvo atiduotas mokytis laisvųjų menų, o kai puikiai permanė visus filosofijos mokslus ir sulaukė brandos, jam buvo išrinkta mergina iš imperatoriaus dvaro ir atiduota į žmonas. Atėjo naktis, kada su žmona jie tyliai pasišalino į savo

kambarį. Tada šventas jaunuolis ėmė dievobaimingai mokyti savo žmoną ir ragino ją saugoti skaistybę; galiausiai atidavė jai saugoti savo auksinį žiedą ir diržo, kuriuo buvo susijuosęs, sagtį, sakydamas: „Imk tai ir saugok, kol Dievui patiks, ir tebūnie Viešpats tarp mūsų". – Po to, pasiėmęs dalį savo turto, patraukė jūros link ir, slapta įsėdęs į laivą, atplaukė į Laodikėją[1643], o iš ten išvykęs pasiekė Sirijos miestą Edesą, kur buvo saugomas ne rankų darbo mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus atvaizdas drobėje[1644]. Ten atvykęs, Aleksas viską, ką turėjo su savimi, išdalijo vargšams, ir, apsivilkęs palaikį apdarą, su kitais neturtėliais atsisėdo Dievo Gimdytojos Marijos bažnyčios prieangyje. Išmaldos, kurią gaudavo, jis pasilikdavo tik tiek, kad galėtų išgyventi, o likusią dalį atiduodavo kitiems vargšams.

Jaunikaičio tėvas, labai sielvartaudamas dėl sūnaus išvykimo, į visas pasaulio puses išsiuntinėjo savo tarnus jo ieškoti. Keletas jų atvyko į Edesos miestą. Jaunuolis juos atpažino, tačiau tie, visiškai jo nepažinę, jam bei kitiems vargšams davė išmaldą. Ją priėmęs, jaunuolis dėkojo Dievui, sakydamas: „Dėkoju tau, Viešpatie, kad leidai man iš mano tarnų priimti išmaldą". Sugrįžę tarnai pranešė tėvui, kad jiems niekur nepavyko rasti jo sūnaus. Alekso motina nuo jo išvykimo dienos pasitiesė maišą ant savo miegamojo grindų ir vaitodama graudžiai raudojo: „Liksiu čia liūdėti tol, kol neatgausiu savo sūnaus". – O Alekso žmona savo anytai tarė: „Kol neišgirsiu žinių apie savo mieliausiąjį vyrą, lyg purplelis liksiu vieniša su tavimi".

Kai Aleksas minėtame priebažnytyje praleido septyniolika metų tarnaudamas Dievui, ten buvęs Švenčiausiosios Mergelės atvaizdas prakalbo bažnyčios sargui: „Leisk įeiti Dievo žmogui, nes jis yra vertas dangaus karalystės, ir Dievo Dvasia ilsisi ant jo; jo malda Dievo akyse kyla tarsi smilkalai". – Kadangi

bažnyčios sargas nežinojo, apie ką kalbama, atvaizdas vėl jam tarė: „Tai tas, kuris sėdi prieangyje už durų“. – Tada tarnas skubiai išėjo ir įvedė Aleksą bažnyčion. Kai šis įvykis tapo plačiai žinomas, ir visi ėmė Aleksą garbinti, jaunikaitis, bėgdamas nuo žemiškos šlovės, išvyko iš ten ir atkako į Laodikėją, kur sėdo į laivą, norėdamas keliauti į Kilikijos Tarsą[1645]. Tačiau, Dievo valia vėjų genamas laivas atplaukė į Romos uostą. Jį išvydęs Aleksas tarė sau: „Liksiu neatpažintas savo tėvo namuose ir niekam kitam nebūsiu našta“.

Jis sutiko tėvą, grįžtantį iš rūmų, apsuptą daugybės palydovų, ir šūktelėjo jam iš paskos: „Dievo tarne, liepk priimti mane pakeleivingą tavo namuose ir pamaitinti mane trupiniais nuo tavo stalo, kad Viešpats malonėtų pasigailėti tavęs, taip pat pakeleivio“. – Tai išgirdęs, tėvas iš meilės savo sūnui įsakė jį priimti; jis davė Aleksui vietą savo namuose, maitino jį maistu nuo savo stalo ir skyrė jam tarną. O Aleksas ėmė uoliai melstis ir alino savo kūną pasninku bei budėjimais. Namų tarnai visaip šaipėsi iš jo, jam ant galvos pildavo pamazgas ir visaip skriausdavo, tačiau jaunikaitis nepaprastai kantriai viską tvėrė. Taip neatpažintas jis praleido septyniolika metų tėvo namuose.

Dvasios dėka patyręs, kad jo gyvenimas artėja prie pabaigos, jis paprašė popieriaus ir rašalo ir iš eilės aprašė visą savo gyvenimą. Sekmadienį po iškilmingų Mišių šventykloje suskambo balsas iš dangaus: „Ateikite pas mane visi, kurie vargstate ir esate prislėgti: aš jus atgaivinsiu“[1646]. – Tai išgirdę, visi persigando ir krito veidais žemėn. Balsas prakalbo antrą sykį: „Ieškokite Dievo žmogaus, kad pasimelstų už Romą“. – Kai visi puolė ieškoti ir nieko nerado, dar sykį buvo pasakyta: „Ieškokite Eufemiano namuose“. – Paklaustas apie tai, Eufemianas atsakė nieko nežinąs. Tada imperatoriai Arkadijus[1647]

ir Honorijus[648] kartu su popiežiumi Inocentijumi[649] atvyko į Eufemiano namus. Ir štai Alekso tarnas atėjo pas savo šeimininką, sakydamas: „Žinai, šeimininke, ar tik nebus tai mūsų keliauninkas, nes jis yra nepaprastai dorybingas ir kantrus žmogus". – Nubėgęs Eufemianas rado Aleksą mirusį ir pamatė, kad jo veidas spindi tarsi angelo. Jis norėjo paimti popierių, kurį tas laikė rankoje, tačiau nęįstengė. Išėjęs jis pranešė apie tai imperatoriams ir popiežiui; tada tie, įėję į jo namus, tarė: „Nors esame nusidėjėliai, tačiau laikome valdžios vairą, o štai šis – visą ganytojiško vadovavimo rūpestį. Todėl duok mums popierų, kad sužinotume, kas jame parašyta". – Priėjęs popiežius paėmė iš Alekso rankos popierių, kurį tas čia pat jam atidavė, ir liepė perskaityti visų žmonių, gausybės susirinkusiųjų ir Alekso tėvo akivaizdoje.

Viską išklausęs Eufemianas, sukaustytas didžiulės baimės, nustėro, neteko amo ir, jėgoms apleidus, krito žemėn. O kai truputėlį atsipeikėjo, persiplėšė drabužius, puolė rautis žilus plaukus nuo galvos, pešti barzdą ir draskyti save; parkritęs ant savo sūnaus kūno jis šaukė: „Vargas man, sūneli, kodėl mane taip nuliūdinai ir tiek metų man kančias ir aimanas kėlei? Vargas man, nes matau tave, savo sargą senatvėje, gulintį lovoje ir nekalbantį su manimi! Vargas man, kokią kitą paguodą aš begalėsiu turėti?" – Alekso motina, išgirdusi šiuos žodžius, puolė tarsi tinklą perplėšusi liūtė, persiplėšė rūbus ir, paleidusi plaukus, pakėlė akis į dangų; dėl didžiulės minios negalėdama prieiti prie šventojo kūno, ji sušuko: „Žmonės, leiskite man prieiti, kad pamatyčiau savo sūnų, kad pamatyčiau savo sielos paguodą – tą, kuris žindo mano krūtis!" – O kai priėjo prie kūno, užgulusi jį sušuko: „Vargas man, sūneli, mano akių šviesa! Kodėl taip padarei, kodėl taip žiauriai su mumis pasielgei?!

Tu matei savo tėvą ir mane vargšę verkiančius, bet mums nepasirodei; tavo tarnai skriaudė tave, o tu kentėjai!“ – Ji dar ir dar sykį krito ant jo kūno, tai rankomis jį apglėbdama, tai angelišką veidą rankomis lytėdama, ir bučiuodama jį šaukė: „Raudokite su manimi visi, kurie čia esate, nes septyniolika metų turėjau jį savo namuose ir nepažinau, kad tai mano vienturtis sūnus; o tarnai jį šmeižė, skaldė antausius!.. Vargas man, kas duos mano akims ašarų versmę, kad galėčiau dieną naktį apraudoti savo širdies skausmą?!“ – Alekso žmona, apsirengusi šiurkščiu apdaru, taip pat atskubėjo verkdama ir sakydama: „Vargas man, nes šiandien esu palikta ir tapau našle! Jau nebeturiu į ką žiūrėti, į ką akis pakelti! Sudaužytas manasis veidrodis, mirė manoji viltis! Ką tik prasidėjo skausmas, kuris neturi pabaigos!“

Žmonės, tai girdėdami, liejo ašaras. Tada popiežius su imperatoriais pagarbiai įkėlė kūną į neštuvus ir nunešė į miesto vidurį, o žmonėms buvo pranešta, kad surastas Dievo žmogus, kurio ieškojo visas miestas, ir visi bėgo pasižiūrėti šventojo. Jei koks nors ligonis palytėdavo tą švenčiausiąjį kūną, tuoj pat pasveikdavo, aklieji atgaudavo regėjimą, velnio apsėstieji išsivaduodavo, visi sergantieji, kad ir kokia būtų jų liga, palietę šventąjį kūną išgydavo. Imperatoriai, matydami tokius stebuklus, patys su popiežiumi ėmė nešti laidotuvių neštuvus, kad būtų pašventinti to švento kūno. Tada imperatoriai įsakė gatvėse išbarstyti krūvas aukso ir sidabro, kad, pinigų troškimui užvaldžius minią, šventą kūną būtų galima pernešti į bažnyčią. Tačiau žmonės, nepasidavę pinigų troškimui, vis labiau ir labiau veržėsi paliesti šventąjį kūną. Pagaliau su dideliu vargu kūnas buvo nugabentas į Šventojo Bonifaco Kankinio bažnyčią. Ten per septynias dienas, šlovindami Dievą, žmonės

padirbo sarkofagą iš aukso ir brangakmenių, į kurį su didele pagarba padėjo švenčiausią kūną, o iš to sarkofago sklido toks nepaprastai malonus kvapas, kad visiems atrodė, jog jis pilnas aromatų.

Šventas Aleksas mirė 16 dieną prieš rugpjūčio kalendas[1650], apie 398-us metus.

XCI. APIE ŠVENTĄ PRAKSEDĄ

APIE VARDĄ – Prakseda reiškia „žalia" ir kilusi nuo žodžio *praxim*, kuris reiškia „žalia". Tuo vardu Prakseda vadinama, nes žaliavo ir žydėjo skaistybės žiedu[1651].

APIE ŠVENTĄ PRAKSEDĄ XCI – Mergelė Prakseda buvo šventos Potencianos sesuo. Jos buvo švento Novato ir Timotiejaus seserys, o šie buvo apaštalų išlavinti tikėjime. Siautėjant žiauriam persekiojimui, jos palaidojo daugelio krikščionių kūnus, o jų turtus išdalijo vargšams. Galiausiai jos užmigo ramybėje apie 165-us Viešpaties metus, valdant Markui Aurelijui ir Liucijui Verui[1652].

XCII. APIE ŠVENTĄ MARIJĄ MAGDALIETĘ

APIE VARDĄ – Marija aiškinama kaip *amarum mare* „karčioji jūra", *illuminatrix* „apšvietėja" arba *illuminata* „apšviestoji". Šios trys reikšmės išreiškia tris geriausias dalis, kurias ji pasirinko – atgailos, vidinių apmąstymų ir dangiškosios šlovės. Šią trejopą dalį paminėjo ir Viešpats, kai pasakė: „Marija išsirinko geriausiąją dalį, kuri nebus iš jos atimta"[1653]. Pirmoji dalis nebus

atimta dėl baigties, kuri yra šventumo pasekmė, antroji – dėl tęstinumo, nes apmąstymus apie kelią pratęsia apmąstymai apie tėvynę[1654], trečioji – dėl savo amžinumo. Pasirinkusi geriausiąją atgailos dalį, Marija vadinama „karčiąja jūra", nes ten daug kartumo turėjo; tai paaiškėja iš to, jog išliejo tiek ašarų, kad jomis numazgojo Viešpaties kojas. Pasirinkusi geriausiąją vidinių apmąstymų dalį, Marija vadinama „apšvietėja", nes ten godžiai sėmė tai, ką vėliau gausiai išliejo, ten gavo šviesą, kuria vėliau kitus apšvietė. Pasirinkusi geriausiąją dangiškosios šlovės dalį, Marija vadinama „apšviestąja", nes tada buvo apšviesta tobuliausiojo pažinimo šviesa dvasioje ir bus apšviesta aiškumo šviesa kūne.

Vardas Magdalena, arba Magdalietė, reiškia *manens rea* „liekanti kalta"; dar Magdalena aiškinama kaip *turrita* „sustiprinta bokštais" arba *magnifica* „didingoji"[1655]; šios reikšmės atskleidžia, kokia ji buvo prieš atsivertimą, atsivertimo metu ir po atsivertimo. Prieš atsivertimą ji buvo „liekanti kalta" įsipareigojimu amžinajai bausmei; atsivertimo metu ji buvo „sustiprinta bokštais" atgailos ginkluote: ji kuo puikiausiai apsiginklavo visais atgailos ginklais, nes kiek malonumų sau leido, tiek ir pasiaukojo; po atsivertimo ji buvo „didinga" malonės pertekliumi, nes ten, kur buvo gausybė nusižengimų, buvo ir malonės perteklius.

APIE ŠVENTĄ MARIJĄ MAGDALIETĘ XCII – Marija, nuo Magdalos miestelio praminta Magdaliete, turėjo labai garsius tėvus, mat jie buvo kilę iš karališkos giminės[1656]. Jos tėvas buvo vardu Siras, o motina – Eucharija. Kartu su savo broliu Lozoriumi[1657] ir seserimi Morta ji valdė Magdalos miestelį, esantį už dviejų mylių nuo Genezareto, Betaniją, esančią šalia Jeruzalės, ir didelę dalį Jeruzalės. Tarpusavyje jie viską pasidalijo taip: Marija

valdė Magdalą, nuo kurio buvo praminta Magdaliete, Lozorius valdė dalį Jeruzalės miesto, o Morta – Betaniją. Kai Magdalietė visiškai atsidavė kūno smagumams, o Lozorius vis dažniau atsidėdavo karybai, apdairioji Morta apsukriai valdė ir sesers, ir brolio, ir savo dalis, būtinais dalykais aprūpindavo karius, savo tarnus bei neturtėlius; tačiau po Viešpaties Žengimo į dangų jie visa tai pardavė, o pinigus padėjo prie apaštalų kojų.

Kai Magdalietė dar turėjo daugybę turtų (o daiktų gausą, žinia, lydi geiduliai), kuo labiau prabanga ir grožiu spindėjo, tuo labiau savo kūną pajungė geiduliams, todėl, praradusi savo vardą, ji paprastai buvo vadinama nuodėmingąja. Kadangi Kristus ten ir kitur pamokslaudavo, ji, dieviškosios valios pastūmėta, nuskubėjo prie Simono Raupsuotojo namų, kur girdėjo viešint Kristų. Nusidėjėlė, nedrįsdama pasirodyti tarp teisiųjų, iš už nugaros prisiartinusi liko prie Viešpaties kojų, ir Jo kojas ašaromis numazgojo, plaukais nušluostė ir brangiu tepalu patepė[1658]. Mat to krašto gyventojai dėl itin smarkios saulės kaitros dažnai tepdavosi tepalais ir maudydavosi. Simonas pamanė, kad jei Kristus yra pranašas, jis niekuomet nesileistų lytėjamas nusidėjėlės, tačiau Viešpats papriekaištavo jam dėl puikuoliško teisingumo ir atleido moteriai visas nuodėmes.

Tai ta pati Marija Magdalietė, kuriai Viešpats padarė didžiulių geradarysčių ir parodė tokių įstabių meilės ženklų. Juk Jis išvarė iš jos septynis demonus, visiškai išaukštino ją savo meilėje, padarė savo artimiausiąja, savo bičiule, savo kelyje norėjo turėti ją savo vedle ir visados ją švelniai išteisindavo. Jėzus išteisino Mariją prieš fariziejų, sakiusį, kad ji nusidėjėlė, prieš jos seserį, sakiusią, kad ji tinginė, ir prieš Judą, sakiusį, kad ji yra švaistūnė. Matydamas ją verkiant, Jėzus pats negalėjo sulaikyti

ašarų. Savo meile Jėzus prikėlė iš numirusiųjų Marijos brolį, po mirties praėjus keturioms dienoms, savo meile Marijos seseriai Mortai sustabdė kraujoplūdį, kurį ji tvėrė septynerius metus, savo nuopelnais Marcilą, Marijos sesers tarnaitę, padarė vertą sušukti: „Palaimintos įsčios, kurios tave nešiojo!“[1659] Mat, pasak Ambraziejaus, moteris, kuriai buvo sustabdytas kraujoplūdis, buvo Morta, o tuos žodžius ištarusioji – jos tarnaitė[1660]. Sakau, ji yra ta, kuri Viešpaties kojas ašaromis numazgojo, plaukais nušluostė ir tepalais patepė, kuri, atėjus malonės laikui, pirmoji atliko iškilmingą atgailą, kuri pasirinko geriausiąją dalį, kuri, atsisėdusi prie Viešpaties kojų, klausėsi Jo žodžių, kuri Viešpaties galvą apipylė kvapiuoju aliejumi, buvo šalia kryžiaus Viešpaties Kančioje, kuri, nusipirkusi kvepalų, norėjo patepti Jo kūną, kuri, mokiniams pasitraukus nuo kapo, nepasitraukė, kuriai pirmajai pasirodė prisikėlęs Kristus ir padarė apaštalų apaštale.

Po Viešpaties Kančios ir Jo Žengimo į dangų praėjus keturiolikai metų, kai žydai jau buvo nužudę Steponą, o kitus mokinius išvarę iš Judėjos žemių, šie išsisklaidė po įvairius pagonių kraštus, sėdami ten Viešpaties žodį. Tuo laiku tarp apaštalų buvo šventas Maksiminas, vienas iš septyniasdešimt dviejų Viešpaties mokinių, kuriam šventas Petras pavedė globoti Mariją Magdalietę. Mokiniams išsibarsčius, šventas Maksiminas, Marija Magdalietė, jos brolis Lozorius, jos sesuo Morta, Marcila, visur sekusi Mortą, ir šventas Cedonijus[1661], kuris buvo aklas nuo gimimo, tačiau išgydytas Jėzaus, visi kartu ir daugelis kitų krikščionių buvo netikinčiųjų įsodinti į laivą ir paleisti jūron be jokio vairininko, kad visi nuskęstų. Tačiau Dievo valia jie pasiekė Marselį. Negalėdami ten rasti nė vieno, kuris sutiktų juos priglausti, jie apsistojo viename portike[1662],

kuris stovėjo priešais to krašto pagonių šventyklą. Kai šventa Marija Magdalietė pamatydavo žmones plūstant į šventyklą atnašauti stabams, atsistojusi ramiu ir šviesiu veidu, aiškiai kalbėdama, atkalbinėdavo juos nuo stabų kulto ir be paliovos skelbė Kristų. Visi stebėjosi jos išvaizda, žodingumu ir malonia iškalba; nenuostabu, kad lūpos, išbučiavusios tokiais dorais ir gražiais bučiniais Išganytojo kojas, kitiems plačiai skleidė Dievo Žodžio kvapą.

Vėliau atvyko ir tos provincijos valdytojas su savo žmona atnašauti stabams, kad susilauktų palikuonio. Magdalietė ir jam skelbė Kristų ir įtikino neaukoti aukų. Prabėgus kelioms dienoms, tai kilmingai moteriai regėjime apsireiškė Magdalietė, sakydama: „Kodėl turėdami tokią gausybę turtų, leidžiate Dievo šventiesiems mirti iš bado ir šalčio?“ – Ir dar pagrasino, jei ji neįkalbės savo vyro pagelbėti nepriteklių kenčiantiems šventiesiems. Tačiau moteris pabijojo papasakoti savo vyrui apie regėjimą. Kitą naktį jai vėl pasirodė Magdalietė ir kalbėjo panašius dalykus, tačiau ir šįkart moteris nepasirūpino papasakoti apie tai savo vyrui. Trečią kartą vidurnakčio tyloje Magdalietė pasirodė abiems sutuoktiniams siautulinga ir perpykusi, ugniniu veidu, tarsi visi namai pleškėtų ir tarė: „Tai miegi, tirone, Šėtono vaike, su gyvate savo žmona, kuri nepanoro pranešti tau mano žodžių? Ilsiesi Kristaus kryžiaus prieše, savo pilvo rajumą patenkinęs visokiausiu valgymu, o Dievo šventiesiems leidi mirti iš bado ir troškulio? Guli rūmuose apsikamšęs šilko patalais, o tuos apleistus, niekieno nepriglaustus matai ir praeini pro šalį? O ne, nedrauge, taip neišsisuksi, neliksi be bausmės atsisakęs jiems padėti“. – Tai pasakiusi, ji pranyko. Kai moteris pabudusi atsiduso ir sudrebėjo, savo vyrui, dėl tos pačios priežasties atsidususiam,

tarė: „Mano šeimininke, ar matei tą patį sapną, kurį ir aš mačiau?“ – „Mačiau“, – tarė, – „ir nepaliauju stebėtis ir drebėti. Ką darysim?“ – Moteris jam atsakė: „Naudingiau yra jai paklusti negu užsitraukti jos Dievo, kurį skelbia, pyktį“. – Taigi jie priglaudė šventuosius ir aprūpino būtiniausiais dalykais.

Vieną dieną Marijai Magdalietei pamokslaujant, minėtasis valdytojas tarė jai: „Ar manai, kad gali apginti tikėjimą, kurį skelbi?“ – Ji: „Žinoma, esu pasiryžusi jį apginti, kaip kad jis buvo sustiprintas kasdieniais stebuklais ir pamokslavimu mano mokytojo Petro, kuris yra pirmasis Romoje“. – Valdovas su žmona jai atsakė: „Esame pasiryžę visuomet klausyti tavo žodžių, jei iš Dievo, kurį skelbi, išprašysi mums vaiką“. – „Tai netruks“, – atsakė Magdalietė. Tada šventa Marija Magdalietė jų vardu pasimeldė Viešpačiui, kad malonėtų dovanoti jiems vaikelį. Viešpats išklausė jos maldų, ir kilmingoji moteris pastojo. Tuomet jos vyras panūdo nukeliauti pas Petrą, kad įsitikintų, jog tai, ką Marija pamokslauja apie Kristų, yra tiesa. Jo žmona tarė jam: „Tai ką, šeimininke, ar tik negalvoji be manęs vykti? To nebus! Tau pasitraukus, pasitrauksiu ir aš, tau vykstant, vyksiu ir aš, tau ilsintis, ilsėsiuos ir aš“. – Vyras jai atsakė: „To nebus, šeimininke, nes tu laukies, o jūroje tyko daugybė pavojų, ir gali lengvai nuskęsti. O namuose tu ilsėsiesi ir rūpinsiesi mūsų labu“. – Tačiau žmona spyrėsi elgtis priešingai; kaip moterims įprasta, su ašaromis puolusi vyrui po kojų, ji pagaliau gavo, ko prašiusi.

Marija jų pečius pažymėjo kryžiaus ženklu, kad senasis priešas jiems kaip nors nesukliudytų kelionėje, ir jie, sukrovę į laivą gausybę visokiausių reikalingų daiktų, o visa kita, ką turėjo, palikę saugoti Marijai Magdalietei, iškeliavo. Sukorus vienos dienos ir vienos nakties kelią, jūra ėmė šiaušti, vėjas

pūsti taip, kad visi, o ypač besilaukianti silpna moteris, krečiami pašėlusiai besiliejančių bangų, kankinosi atsidūrę nepaprastai sunkioje padėtyje. Staiga moteriai užėjo gimdymo skausmai ir, spaudžiant laikui, per įsčių siaurymę gimdydama sūnų ji mirė. Gimęs vaikutis virpčiojo ir, ieškodamas motinos krūtinės, verksmingai rėkė. O skausme! Kūdikis gimė gyvas, tačiau tapo savo motinos žudiku. Jam derėjo mirti, nes nebuvo tos, kuri jam teiktų maistą, reikalingą gyventi. Ką daryti keliauninkui, pamačius ir žmoną mirusią, ir kūdikį, knerkiantį bei graudžiu balsu motinos krūties prašantį? Vyras aimanavo ir kalbėjo: „Ak, vargšeli, ką gi tu darysi? Troškai turėti sūnų, tačiau motiną su sūnumi pražudei". – Tuo tarpu jūrininkai šaukė, sakydami: „Tebūnie išmestas į jūrą šis kūnas, kol mes visi kartu nepražuvome. Kol laive bus kūnas, ši bangomūša nesiliaus". – Kai jie pačiupo vaiko kūnelį, ketindami mesti jį į jūrą, keliauninkas sušuko: „Pasigailėkite! Jei nenorite pasigailėti manęs ir vaiko motinos, pasigailėkite bent jau knerkiančio kūdikio. Pagailėkite nors truputį ir susilaikykite, gal kartais moteris, apalpusi iš skausmo, dar pajėgs atgauti dvasią". – Bet štai, netoli laivo pasirodė kažkokia kalva, kurią išvydęs vyras pamanė, kad naudingiau žmonos kūną ir kūdikį ten nugabenti nei atiduoti juos praryti jūrų pabaisoms, ir šiaip ne taip maldavimais bei pinigais išprašė jūrininkų priplaukti prie tos kalvos. Kadangi toje saloje žemė buvo pernelyg kieta, kad joje būtų galima iškasti duobę, keliauninkas kūną padėjo nuošalesnėje kalvos vietoje, po juo pakišo chlamidę, o kūdikį priglaudęs prie motinos krūtinės, su ašaromis tarė: „Ak, Marija Magdaliete, kodėl mano pražūčiai ir vargui Marselio krašte pridėjai priaugį? Kodėl aš, nelaimingasai, tau perspėjus, leidausi į šią kelionę? Ar prašei Viešpaties, kad mano žmona pastotų tam, kad mirtų? Juk ji pastojo ir

gimdydama mirė; ir jos vaikelis gimė tam, kad numirtų, nes nėra tos, kuri jį pamaitintų. Štai ką gavau tavo maldavimų dėka. Tau, kuriai patikėjau visa, ką turiu, ir tavajam Dievui patikiu: jei jis yra galingas, tegu prisimena motinos sielą ir tavo maldos dėka tepasigaili, kad nemirtų kūdikis". – Tada savo chlamide apdengė žmonos ir kūdikio kūnus ir grįžo į laivą.

Kai jis atvyko pas Petrą, tas jį pasitiko, ir, išvydęs kryžiaus ženklą, pritvirtintą jam prie pečių, pasiteiravo, kas jis ir iš kur atvykęs. Keliauninkas jam viską iš eilės apsakė. Petras tarė jam: „Ramybė tau. Gerai pasielgei, kad atvykai ir patikėjai naudingu patarimu. Labai nesikrimsk, kad tavo žmona užmigo, ir kūdikis ilsisi kartu su ja. Nes Viešpats gali kam nori dovanoti dovanas, iš ko nori – atimti, ką davęs, atimtas – vėl sugrąžinti ir tavo liūdesį pakeisti džiaugsmu". – Paskui Petras nusivedė jį į Jeruzalę ir parodė visas vietas, kuriose Kristus pamokslavo, darė stebuklus, parodė vietą, kurioje kentėjo ir kurioje pakilo į dangų. Kai tikėjimo dalykuose jau buvo rūpestingai Petro išmokytas, vyras, praėjus dvejiems metams, sėdo į laivą, nusprendęs grįžti tėvynėn. Plaukdami Viešpaties valia jie prisiartino prie kalvos, kurioje buvo paguldyti žmonos ir kūdikio kūnai. Maldomis ir pinigais vyras įkalbėjo jūrininkus ten stabtelėti. Sveikas mažylis, išsaugotas toje vietoje šventos Marijos Magdalietės, dažnai vaikštinėdavo jūros pakrante, kur, kaip pratę vaikai, mėgo žaisti akmenukais ir smiltelėmis. Kai laivas prisiartino, keliauninkas pamatė mažylį, kaip paprastai jūros pakrantėje žaidžiantį su akmenėliais, ir, nepaliaudamas stebėtis, kas tai galėtų būti, iššoko iš valtelės. Berniukas, jį išvydęs, kadangi niekuomet tokio nebuvo matęs, išbalo ir nubėgęs pasislėpė po chlamide prie motinos krūtinės, kaip buvo pratęs. Keliauninkas, norėdamas matyti aiškiau, priėjo ir rado nepaprastai

gražų vaiką, žindantį motinos krūtį. Pakėlęs vaiką jis tarė: „O šventoji Marija Magdaliete, koks laimingas būčiau, kokia būtų laimė, jei mano žmona atsigautų ir pajėgtų grįžti su manimi! Žinau, tvirtai žinau ir nė kiek neabejodamas tikiu, kad tu, kuri skyrei man sūnų ir šioje oloje prižiūrėjai jį dvejus metus, savo maldomis ir motinai gali grąžinti ankstesnę sveikatą". – Sulig šiais žodžiais moteris atsigavo ir, tarsi pakirdusi iš sapno, tarė: „Didūs tavo nuopelnai, šventoji Marija Magdaliete, šlovingoji, kuri prasidėjus mano gimdymo sąrėmiams atlikai pribuvėjos pareigą ir, esant bet kokiam reikalui, tarnavai savajai tarnaitei". – Tai išgirdęs, keliauninkas nustebęs tarė: „Ar tu gyva, mano žmona?" – Ji jam atsakė: „Žinoma gyva; dabar grįžtu iš kelionės, iš kurios grįžti ir tu. Kaip šventas Petras nuvedė tave į Jeruzalę ir parodė visas vietas, kuriose Viešpats kentėjo, mirė ir buvo palaidotas, ir dar daugel kitų, taip ir aš su šventa Marija Magdaliete, vedle ir palydove, su jumis buvau, kiekvieną vietą apžiūrėjau, o ką pamačiau, įsiminiau". – Ir ji ėmė vardyti visas vietas ir stebuklus, kuriuos vyras buvo matęs, tiksliai, nė truputėlio nesusipainiodama.

Tada keliauninkas, paėmęs žmoną ir vaiką, linksmas sėdo į laivą. Netrukus jie priplaukė Marselį ir išlipę pamatė šventą Mariją Magdalietę, pamokslaujančią su savo mokiniais; su ašaromis puolę jai po kojų, papasakojo visa, kas jiems buvo nutikę, ir iš švento Maksimino priėmė krikštą. Tada, Marselio mieste nugriovę visas stabų šventyklas, jie pastatė Kristaus bažnyčias ir šventą Lozorių vienbalsiai išrinko to miesto vyskupu. Galiausiai Dievo valia jie nuvyko į Acheno miestą ir, darydami daugybę stebuklų, jo žmones atvedė į Kristaus tikėjimą, o šventas Maksiminas buvo paskirtas to miesto vyskupu.

Tuo tarpu šventa Marija Magdalietė, trokšdama apmąstyti dieviškus dalykus, patraukė į atšiaurią dykrą ir toje angelų rankomis paruoštoje vietoje neatpažinta praleido trisdešimt metų. Toje vietoje nebuvo nei vandens versmių, nei medžių, nei žolynų, kurie teiktų paguodą; iš to pasidaro aišku, kad mūsų Atpirkėjas skyrė pasotinti ją ne žemišku maistu, bet tik dangiškosiomis vaišėmis. Kasdieną kiekvieną iš septynių kanoninių valandų[1663] ji buvo pakylėjama angelų į orą ir kūniškomis ausimis klausydavosi dangiškųjų būrių šlovingo giedojimo; kiekvieną dieną pasisotinusi šiais švelniausiais valgiais ir iš ten tų pačių angelų sugrąžinta į vietą, kurioje gyveno, ji visiškai nejautė žemiško maisto stygiaus.

Vienas kunigas, norėdamas gyventi atsiskyrėlio gyvenimą, įsirengė sau vienutę greta jos už dvylikos stadijų. Vieną dieną Viešpats atvėrė minėtojo kunigo akis, ir jis kūniškomis akimis aiškiai pamatė, kaip į tą vietą, kurioje gyveno šventa Marija Magdalietė, nusileido angelai ir iškėlė ją į orą, o praėjus valandai, dieviškais pašlovinimais palydėdami sugrąžino į tą pačią vietą. Kunigas, norėdamas įsitikinti šio įstabaus regėjimo tikrumu, pasimeldęs savo Kūrėjui, nuskubėjo į minėtą vietą, genamas įžūlaus pamaldumo. Kai jis prisiartino per tokį atstumą, kurį nuskrieja vienas mestas akmuo, jo blauzdos ėmė silpti, o krūtinė – iš didelės baimės sunkiai gaudyti orą. Kai jis pasisuko grįžti atgal, kaipmat atgavo gebėjimą eiti, bet jei apsigręžęs bandydavo prisiartinti prie minėtosios vietos, visuomet jam kelią užkirsdavo kūno nuovargis ir atbukimas. Suprato Dievo vyras, kad tai, be jokios abejonės, yra dangiškoji šventenybė, prie kurios negalėjo priartėti žmogiškoji patirtis. Taigi, pašaukęs Išganytoją vardu, jis sušuko: „Prisiekiu tau Viešpačiu, jei esi žmogus ar kokia kita protaujanti būtybė, gyvenanti šioje

oloje, atsišauk man ir atskleisk, kas iš tiesų esi". – Tris sykius tai pakartojus, šventa Marija Magdalietė jam atsakė: „Prieik arčiau ir galėsi sužinoti tiesą apie visa tai, ko trokšta tavo siela". – Kai jis, drebantis iš baimės, jau buvo prisiartinęs per pusę kelio, Marija tarė jam: „Ar prisimeni Evangelijos pasakojimą apie Mariją, tą garsiausią nusidėjėlę, kuri Išganytojo kojas ašaromis suvilgė ir plaukais nušluostė, ir nusipelnė malonės už savo kaltes?" – Kunigas jai atsakė: „Prisimenu, ir, praėjus daugiau nei trisdešimčiai metų, šventoji Bažnyčia tiki ir išpažįsta, kad tai įvyko". – „Aš", – tarė Marija, – „ir esu ta, kuri trisdešimt metų, niekam nežinant, pasilikau čia ir, kaip vakar buvo leista tau pamatyti, kiekvieną dieną angelų rankomis pakelta į dangų, septynis kartus per dieną kūniškomis ausimis nusipelnau klausytis dangiškųjų būrių švelniausio džiūgavimo. Kadangi Viešpats man atskleidė, jog iškeliausiu iš šio pasaulio, vyk pas šventą Maksiminą ir pasistenk jam pasakyti, kad artimiausią Viešpaties Prisikėlimo dieną, kai jis paprastai keliasi rytinei maldai, vienas ateitų į koplytėlę ir su angelų pagalba ten mane surastų". – Kunigas klausėsi jos balso tarsi angelo, tačiau nieko nematė. Taigi jis kuo skubiausiai nuvyko pas šventą Maksiminą ir viską iš eilės jam papasakojo. Šventas Maksiminas, užlietas ypatingo džiaugsmo, nepaprastai dėkojo Išganytojui ir tą dieną bei valandą, kaip buvo liepta, vienas įėjęs į koplytėlę pamatė šventą Mariją Magdalietę, stovinčią būryje ją atvedusių angelų. Ji buvo pakylėta nuo žemės per dvi uolektis[664], stovėjo vidury angelų, ištiestomis rankomis melsdamasi Dievui. Kadangi šventas Maksiminas nedrįso prie jos prisiartinti, atsigręžusi tarė jam: „Prieik, tėve, arčiau, nebėk nuo savo dukters". – Jam prisiartinus, kaip sakoma to paties švento Maksimino knygose, jos veidas dėl nuolatinio, ilgo žiūrėjimo į angelus taip

spinduliavo, kad lengviau buvo galima žiūrėti į saulės spindulius nei į jos veidą. Sušaukusi visus dvasiškius ir minėtąjį kunigą, šventa Marija Magdalietė priėmė Viešpaties Kūną ir Kraują iš vyskupo, gausiai liedama ašaras. Po to, išsitiesusi visu kūneliu prieš altoriaus postamentą, ta švenčiausioji siela iškeliavo pas Viešpatį. Jai išėjus, pasklido toks stiprus malonus kvapas, kad kone septynias dienas jį juto išeinantieji iš koplytėlės. Jos švenčiausiąjį kūną, padengtą įvairiausiomis kvapiomis medžiagomis, šventas Maksiminas pagarbiai palaidojo, o jam mirus prisakė palaidoti jį šalia Marijos.

Hegesipas, kaip ir Juozapas kai kuriose knygose, beveik visiškai sutinka su minėtu pasakojimu. Viename savo traktate jis sako, kad po Viešpaties Žengimo į dangų Marija Magdalietė iš degančios meilės Kristui ir nuobodžio, kurį jautė, nebenorėjo niekada matyti jokio vyro; o po to, kai atvyko į Acheno žemę, ji pasitraukė į dykumą ir ten, niekam nežinant, praleido trisdešimt metų[1665]. Ten, kaip jis sako, kasdieną kiekvieną iš septynių kanoninių valandų ji buvo angelų pakylėjama į orą. Tačiau Hegesipas priduria, kad pas ją atėjęs kunigas rado Mariją užsidariusią vienutėje. Jos prašomas, kunigas ištiesė jai drabužį, kuriuo apsisiautusi Marija su kunigu nuėjo į bažnyčią ir ten, priėmusi komuniją, maldoje pakėlusi rankas, užmigo ramybėje prie altoriaus.

Karolio Didžiojo laikais, tai yra 769-ais Viešpaties metais, Burgundijos kunigaikštis Gerardas, negalėdamas su savo žmona susilaukti vaikų, dosniai dalijo vargšams turtus ir statė daug bažnyčių bei vienuolynų[1666]. Pastatęs Vėzėlė vienuolyną[1667], jis pats ir to vienuolyno abatas pasiuntė vienuolį su derama palyda į Acheno miestą, kad iš ten, jei galima, atgabentų šventos Marijos Magdalietės relikvijas. Minėtas

vienuolis, atvykęs į Acheną, rado miestą pagonių sugriautą iki pamatų, tačiau kažkokio atsitiktinumo dėka aptiko kapą, kurio marmurinė skulptūra rodė, jog viduje yra šventos Marijos Magdalietės kūnas – tame antkapyje buvo įstabiai iškalta jos istorija. Taigi naktį, sudaužęs antkapį, vienuolis paėmė relikvijas ir nugabeno į svečių namus, kuriuose buvo apsistojęs. Tą pačią naktį tam vienuoliui apsireiškė šventa Marija Magdalietė, sakydama, kad nebijotų ir baigtų pradėtą darbą. Grįždamas namo, kai buvo per vieną gališką mylią[1668] nuo vienuolyno, jis niekaip nebejstengė pajudinti relikvijų iš vietos, kol, atėjus abatui su vienuoliais, jos buvo paimtos su garbinga procesija.

Vienas riteris, kuris kiekvienais metais buvo pratęs atvykti prie šventos Marijos Magdalietės kūno, buvo nukautas mūšyje. Tėvai, raudodami prie jo laidotuvių neštuvų, pamaldžiomis dejonėmis klausė Magdalietės, kodėl taip jai atsidavusiam žmogui leidusi numirti be išpažinties ir atgailos. Staiga tas, kuris buvo miręs, visiems apstulbus, atsikėlė ir liepė pakviesti jam kunigą. Dorai išpažinęs savo nuodėmes ir priėmęs viatiką[1669], riteris čia pat užmigo ramybėje.

Kartą laivas, kuriuo plaukė vyrai ir moterys, patyrė sudužimą[1670]. Viena besilaukianti moteris, pamačiusi, kad gali pražūti jūroje, kiek įstengdama šaukėsi Magdalietės ir davė įžadą – jei jos nuopelnų dėka išliks gyva po laivo sudužimo ir pagimdys kūdikį, atiduos jį į vienuolyną. Staiga jai apsireiškė garbios išvaizdos ir laikysenos moteris, kuri, paėmusi ją už smakro, kitiems skęstant, saugiai atlydėjo ją į krantą. Po kiek laiko ta moteris pagimdė sūnų ir ištikimai įvykdė savo įžadą.

Kai kas sako, kad Marija Magdalietė buvo Jono Evangelisto sužadėtinė, kurią jis vedė tada, kai Kristus pašaukė jį iš

vestuvių. Pasipiktinusi būtent dėl to, kad Kristus pasiėmė jos sužadėtinį, Marija išėjo ir atsidavė visokiems geiduliams. Tačiau kadangi nederėjo, kad Jono pašaukimas taptų jos pasmerkimo dingstimi, Viešpats gailestingai atvertė ją į atgailą. Atitraukęs nuo didžiausių kūniškų džiaugsmų, ją labiau nei kitus pripildė didžiausios dvasinės meilės, kuri esti Dievo meilėje. Kai kas tą patį pasakoja ir apie Joną, kad Viešpats jį labiau nei kitus papuošė savo artumo švelnumu, nes atitraukė nuo minėtų džiaugsmų. Tačiau tai yra melagingi ir nieko verti paistalai.

Kai vienas vyras, praradęs akių šviesą, vyko į Vėzėlė vienuolyną aplankyti šventos Marijos Magdalietės kūno, o tas, kuris jį vedė, pasakė, kad jis jau pamatė bažnyčią, neregys garsiai sušuko: „Šventoji Marija Magdaliete, o kad kada nors tapčiau vertas pamatyti tavo bažnyčią!“ – Ir jo akys čia pat praregėjo[167].

Kartą vienas žmogus sudarė savo nuodėmių sąrašą ir padėjo jį po šventos Marijos Magdalietės altoriaus staltiese, prašydamas melsti už jį atleidimo. Kiek vėliau paėmęs sąrašą, žmogus pamatė, kad visos jo nuodėmės iš to sąrašo buvo ištrintos.

Vienas žmogus, uždarytas kalėjiman už skolas, dažnai šaukdavosi pagalbon Mariją Magdalietę. Ir štai vieną naktį jam apsireiškė išvaizdi moteris, kuri, sulaužiusi pančius ir atvėrusi duris, liepė jam bėgti. Pamatęs, kad yra laisvas, žmogus tuoj pat iš ten pabėgo.

Vienas klierikas iš Flandrijos, vardu Steponas, buvo padaręs tiek žiaurių nusikaltimų, kad, paskendęs niekšybėse, jis nebenorėjo ne tik daryti, bet net ir girdėti apie tai, ko reikia išganymui. Tačiau jis buvo didžiai atsidavęs šventai Marijai Magdalietei: pasninkaudavo per jos vigilijas, šventė jos šventę. Kai jis lankė Marijos kapą, jam, nei kietai įmigusiam, nei

visiškai nubudusiam, Magdalietė pasirodė kaip graži moteris liūdnomis akimis, prilaikoma dviejų angelų iš kairės ir iš dešinės, ir tarė: „Kodėl, klausiu, Steponai, nedorus poelgius mano nuopelnais atperki? Kodėl tavo sąžinės nė kiek nepaveikia mano lūpų nuolat kartojami žodžiai? Nuo tada, kai tapai man atsidavęs, visuomet nepaliaudama meldžiau Dievą dėl tavęs. Tad kelkis ir atgailauk! Aš tavęs neapleisiu tol, kol nesusitaikysi su Dievu". – Netrukus Steponas pajuto įsiliejant tokią malonę, kad, išsižadėjęs pasaulio, įtikėjo ir gyveno tobuliausią gyvenimą. Kai jis mirė, šalia laidotuvių neštuvų buvo matoma Magdalietė, su angelais stovinti šalia ir jo sielą tarsi baltą balandį su pašlovinimais kelianti į dangų.

XCIII. APIE ŠVENTĄ APOLINARĄ

APIE VARDĄ – Apolinaras kilęs iš žodžių *pollens* „galingas" ir *ares*, reiškiančio „dorybė", ir yra tarytum „galingas dorybėmis". Taip pat jis kildinamas iš žodžio *apollo*, reiškiančio „įstabus", ir *naris*, kuris reiškia „atskyrimas" – tarytum „žmogus įstabiai gebantis skirti". Dar šis vardas kildinamas iš *a*, reiškiančio „be", *polluo* „suteršti" ir *ares* „dorybė" – tarytum „be užterštumo ydomis"[1672].

APIE ŠVENTĄ APOLINARĄ XCIII – Apolinaras, apaštalo Petro mokinys, iš Romos buvo mokytojo nusiųstas į Raveną, kur, išgydęs tribūno žmoną, ją su vyru ir visa šeimyna pakrikštijo. Kai apie tai buvo pranešta teisėjui, Apolinaras nedelsiant buvo pakviestas ir nuvestas prie Jupiterio šventyklos, kad ten atnašautų. Kai Apolinaras pasakė stabų žyniams, kad ant stabų sukabintą auksą ir sidabrą geriau vargšams atiduoti nei štai taip

priešais velnius pakabinti, jis buvo tuoj pat sučiuptas, sumuštas lazdomis ir paliktas leisgyvis. Tačiau mokiniai jį pakėlė ir vienos našlės namuose šešis mėnesius slaugė. Iš ten jis atvyko į Klaso miestą[1673] pagydyti vieno kilmingojo, kuris buvo nebylys. Apolinarui įžengus į jo namus, viena mergaitė, turinti nelabąją dvasią, sušuko, sakydama: „Traukis iš čia, Dievo tarne! Jei ne, liepsiu tave surištomis kojomis iš miesto išvilkti". – Apolinaras, išplūdęs velnią, čia pat privertė jį iš mergaitės išeiti. Kai jis šaukėsi Dievo vardo dėl nebylio ir tas buvo pagydytas, įtikėjo daugiau nei penki šimtai žmonių. Tačiau pagonys sumušė jį lazdomis ir uždraudė tarti Jėzaus vardą; bet tas, kritęs žemėn, šaukė, kad Jėzus yra tikrasis Dievas. Tada jam liepė basam stotis ant žarijų, bet kai ir tuomet nesiliovė skelbti Kristaus, išmetė jį už miesto.

Tuo laiku Rufas, patricijus ir Ravenos kunigaikštis, turėjo sergančią dukrą. Jis pakvietė Apolinarą jos išgydyti, tačiau šiam vos įžengus į namus mergaitė mirė. Rufas tarė Apolinarui: „O kad nebūtum įėjęs į mano namus! Didieji dievai supyko ir nepanoro išgydyti mano dukters. O tu ar gali jai ką nors padaryti?" – Apolinaras jam: „Nebijok, tik prisiek man, kad jei mergaitė prisikels, niekuomet nedrausi jai sekti savo Kūrėju". – Kai Rufas prisiekė, Apolinaras pasimeldė, ir mergaitė atsikėlė, išpažindama Kristaus vardą, ji su motina ir daugybe kitų priėmė krikštą ir visuomet liko skaisti. Tai išgirdęs, imperatorius parašė pretorijaus[1674] prefektui, kad jis arba priverstų Apolinarą aukoti, arba jį ištremtų. Taigi prefektas įsakė jį, nepanorusį aukoti, sumušti lazdomis ir kankinti pririštą ant „arkliuko". Kadangi Apolinaras net ir tada be paliovos skelbė Viešpatį, prefektas liepė pilti verdantį vandenį ant ką tik atsivėrusių jo žaizdų ir, sukaustytą sunkiais geležiniais pančiais, įsakė išsiųsti

tremtin. Krikščionys, matydami tokią nedorybę, užsiplieskę pykčiu užpuolė pagonis, ir nuo jų rankų žuvo daugiau nei du šimtai vyrų. Tai matydamas, prefektas pasislėpė, o Apolinarą įmetė į ankštą kalėjimą. Paskui sukaustytą įsodino į laivą ir su trimis jį lydinčiais dvasiškiais ištrėmė. Su dviem dvasiškiais ir dviem kariais ištvėręs audros pavojus, Apolinaras tuos karius pakrikštijo. Paskui grįžęs į Raveną, jis buvo sučiuptas pagonių ir nuvestas į Apolono šventyklą. Išvydęs ten Apolono statulą, Apolinaras ją prakeikė, ir toji staiga nugriuvo. Tai pamatę, žyniai nuvedė jį pas teisėją Taurą; kai Apolinaras grąžino šviesą jo aklam sūnui, teisėjas įtikėjo ir ketverius metus leido Apolinarui likti jo namuose.

Po šio įvykio žyniai apkaltino teisėją Vespasianui[1675], kuris įsakė, kad kiekvienas, padaręs žalą dievams, „arba melstų jų atleidimo, arba būtų išvytas iš miesto: juk neteisinga, kad keršytume už dievus; jie patys gali atkeršyti savo priešams, jei supyksta“. Tada patricijus Demostenas jį, nenorintį aukoti, atidavė vienam centurionui, krikščioniui; šiam prašant, Apolinaras apsigyveno raupsuotųjų kvartale, kad ten pasislėptų nuo pagonių įsiūčio, tačiau pagonių buvo susektas ir mirtinai nuplaktas. Po septynių dienų, pamokęs mokinius, jis išleido dvasią ir toje vietoje krikščionių buvo garbingai palaidotas, valdant Vespasianui, o šis pradėjo valdyti apie 70-us Viešpaties metus.

Apie šį šventąjį Ambraziejus taip kalba *Įžangoje*: „Apolinaras, kilniausiasis vadas, buvo pasiųstas apaštalų mokytojo Petro į Raveną skelbti Jėzaus vardo netikėliams. Po to, kai tikintiesiems Kristuje parodė ten įstabių dorybės ženklų, jis dažnai buvo niekinamas žiauriais rykščių kirčiais, o jau senyvas jo kūnas nedorėlių buvo dergiamas siaubingais kankinimais.

Tačiau kad dėl jo kankinimų tikintieji nedrebėtų iš baimės, po kančių Jėzaus Kristaus vardo galia jis padarė apaštališkų ženklų: prikėlė mirusią mergaitę, grąžino akliesiems puikų regėjimą, nebyliui grąžino gebėjimą kalbėti, apsėstąją išvadavo nuo velnio, nuvalė raupsuotojo užkratą, pagydė pragaištingos ligos iškraipytus sąnarius, nugriovė baisią statulą kartu su visa šventykla. O verčiausiasis nuostabos ir šauklystės kunige, popiežiaus kilnumu nusipelnęs gauti apaštališkąją galią! O stipriausiasis Kristaus atlete, jau vėstant jaunystės karščiui, kančiose nepaliaujamai skelbęs Jėzų Kristų, pasaulio Atpirkėją!"[1676]

XCIV. APIE ŠVENTĄ KRISTINĄ

APIE VARDĄ – Kristina kilusi iš *chrismate uncta* „pateptoji patepimu"; mat ji turėjo kvapnų atsivertimo balzamą, pamaldumo alijų širdyje ir malonės palaiminimą.

APIE ŠVENTĄ KRISTINĄ – Kristina gimė labai kilmingoje šeimoje Italijos Tyre. Tėvas užrakino ją bokšte su dvylika tarnaičių; su savimi ji turėjo dievų iš sidabro ir aukso[1677]. Kadangi ji buvo nepaprastai graži, daugelis vyrų troško ją vesti, tačiau tėvai nenorėjo jos atiduoti nė vienam, idant ji galėtų nuolatos garbinti dievus. Tačiau, pamokyta Šventosios Dvasios, Kristina dygėjosi atnašauti stabams ir smilkalus, skirtus dievams paaukoti, paslėpė lange. Atėjus tėvui, jos tarnaitės pasakė: „Tavo duktė, mūsų šeimininkė, paniekino aukojimus mūsų dievams – ji tvirtina esanti krikščionė". – Tėvas meiliai kalbino dukrą garbinti dievus, tačiau ši tarė jam: „Nevadink manęs savo dukra – veikiau dukra to, kuriam tinka garbinimo aukos. Ne mirtingiems dievams, bet dangaus Dievui aš aukosiu

auką!“ – Tėvas jai: „Mano dukra, neatnašauk aukų tik vienam dievui, kad kiti dievai ant tavęs nesupyktų“. – Ji jam: „Gražiai kalbi, bet nežinai tiesos – aš aukosiu Tėvui, Sūnui ir Šventajai Dvasiai“. – Tėvas jai: „Jei garbini tris dievus, kodėl negarbini ir kitų?“ – Ji jam: „Tie trys yra viena dievybė“. – Po to Kristina sudaužė stabus, o auksą ir sidabrą išdalijo vargšams.

Grįžęs pagarbinti dievų, tėvas jų neberado; iš tarnaičių išgirdęs, ką Kristina su jais padarė, liepė ją išrengti ir dvylikai vyrų plakti ją tol, kol turės jėgų. Tada Kristina tarė tėvui: „Žmogau, neturįs garbės ir gėdos, šlykštus Dievui, tie, kurie mane plaka, jau pavargo: paprašyk savųjų dievų, jei gali, kad suteiktų jiems jėgų!“ – Tada tėvas įsakė ją surakinti ir nuvesti kalėjiman. Tai išgirdusi, motina persiplėšė savo drabužius ir, nuskubėjusi į kalėjimą, krito dukrai po kojų, sakydama: „Kristina, mano dukra, šviesa manųjų akių, pasigailėk manęs!“ – Kristina jai: „Kodėl vadini mane savo dukterimi? Argi nežinai, kad turiu savojo Dievo vardą?“ – Kadangi motina niekaip negalėjo jos perkalbėti, sugrįžo pas vyrą ir papasakojo, ką Kristina jai atsakė. Tada tėvas įsakė atvesti Kristiną pas jį į teismą ir paliepė jai: „Aukok dievams! Jei ne, patirsi daugybę kančių ir nebesivadinsi mano dukterimi“. – Ji jam atsakė: „Suteikei man didelę malonę, nes jau nebevadini manęs velnio dukterimi. Tai, kas gimsta iš velnio, yra demonas, o tu esi paties Šėtono tėvas“. – Tada tėvas įsakė geležiniais nagais sudraskyti jos kūną, o jos gležnas rankas ir kojas sulaužyti. Tačiau Kristina, paėmusi gabalėlį savo kūno mėsos, sviedė tėvui į veidą, sakydama: „Imk, tirone, ir ėsk savo paties pagimdytą kūną“. – Tada tėvas užkėlė ją ant rato, o po apačia aliejumi pakurstė ugnį, tačiau šokusi liepsna pražudė ne ją, bet tūkstantį penkis šimtus kitų žmonių. Visa tai prisikyręs magiškiems burtams, tėvas liepė Kristiną vėl uždaryti į

kalėjimą, o atėjus nakčiai, įsakė savo tarnams parišti jai po kaklu sunkų akmenį ir įmesti į jūrą. Jiems tai padarius, Kristiną tuoj pat priėmė angelai. Prie jos nusileido Kristus ir pakrikštijo ją jūroje, sakydamas: „Krikštiju tave Dievuje, manajame Tėve, ir savyje, Jėzuje Kristuje, ir Šventojoje Dvasioje". – Tada perdavė ją arkangelo Mykolo globai, kuris sugrąžino ją žemėn. Tai išgirdęs, Kristinos tėvas, trinktelėjęs sau į kaktą, tarė: „Kokių kerų padedama net jūroje užsiimi savo burtais?" – Ji atsakė: „Kvaily nelaimingas, iš Kristaus šią malonę gavau". – Tada tėvas uždarė ją į kalėjimą, liepęs ryte nukirsti galvą.

Tačiau tą pačią naktį jos tėvas Urbonas buvo rastas negyvas. Jo vieton stojo itin žiaurus teisėjas, vardu Dijus, kuris liepė ant ugnies pastatyti geležinį lopšį su aliejumi, derva ir sakais, įmesti ten Kristiną, o keturiems vyrams sūpuoti tą lopšį, kad Kristina greičiau pražūtų. Tada Kristina pašlovino Dievą, kad ją, ką tik atgimusią, panoro vėl lyg kūdikį vystykluose sūpuoti. Perpykęs teisėjas įsakė nuskusti jai galvą ir nuogą nuvesti per miestą iki Apolono šventyklos; ten Kristina liepė stabui griūti, ir tas kritęs pavirto į dulkes. Tai išgirdęs teisėjas persigando ir išleido dvasią. Jo vieton atėjo teisėjas Julijonas, kuris įsakė užkurti krosnį ir įmesti ten Kristiną. Tačiau Kristina išbuvo joje penkias dienas, giedodama ir vaikštinėdama sau sveika su angelais. Julijonas, tai išgirdęs ir priskyręs magiškiems burtams, įsakė įleisti pas ją du aspidus[1678], dvi angis ir dvi nedideles gyvačiukes, tačiau angys laižė jos kojas, aspidai, nedarydami nieko blogo, kybojo jai ant krūtinės, o gyvačiukės, apsivyniojusios aplink kaklą, laižė prakaitą. Julijonas tarė vienam kerėtojui: „Argi ir tu nesi burtininkas? Suerzink žvėris!" – Jam tai padarius, gyvatės puolė jį ir čia pat nužudė. Tada Kristina liepė gyvatėms šliaužti į dykvietę ir prikėlė mirusį žmogų. Tuomet

Julijonas įsakė nupjauti jos krūtis, iš kurių pienas tekėjo vietoje kraujo. Po to įsakė nupjauti jai liežuvį, tačiau Kristina neprarado kalbos dovanos; ji paėmė liežuvio nuopjovą, sviedė Julijonui į veidą ir, išmušusi jam akį, apakino. Įpykęs Julijonas paleido dvi strėles jai į paširdžius, o vieną į šoną ir, jų pakirsta, Kristina atidavė dvasią Dievui apie 287-us Viešpaties metus, valdant Dioklecianui.

Jos kūnas ilsisi miestelyje, kuris vadinamas Bolcanu ir yra tarp Orvieto[1679] ir Viterbo[1680]. Tyras, buvęs netoli šios pilies, yra sugriautas iki pamatų.

XCV. APIE ŠVENTĄ JOKŪBĄ, APAŠTALĄ

APIE VARDĄ – Jokūbas, tas apaštalas, buvo vadinamas Zebediejaus Jokūbu[1681], Jono broliu Jokūbu[1682], taip pat *Boanerges*, tai yra „griaustinio vaiku“[1683], ir Jokūbu Vyresniuoju. Jis vadinamas Zebediejaus Jokūbu, tai yra Zebediejaus sūnumi, ne tik dėl to, kad buvo jo kūno sūnus, bet ir dėl vardo reikšmės. Vardas „Zebediejus“ reiškia „dovanojantis“ arba „padovanotasis“, o šventas Jokūbas padovanojo save Dievui per kankinio mirtį, ir mums buvo Dievo padovanotas kaip dvasiškasis globėjas. Jokūbas vadinamas Jono broliu, nes buvo jo brolis ne tik kūnu, bet ir būdo panašumu. Mat abu buvo tokie pat uolūs, abu vienodai stengėsi ir turėjo tą patį norą. Jie abu buvo uolūs troškimu atkeršyti už Viešpatį; kai samariečiai nepriėmė Kristaus, Jokūbas ir Jonas pasakė: „Jei nori, mes liepsime „ugniai kristi iš dangaus ir juos sunaikinti““[1684]. Jie abu stengėsi sužinoti; būtent jie buvo tie, kurie klausinėjo Kristaus apie Teismo dieną ir kitus būsimus įvykius. Jie turėjo

tą patį norą: abu norėjo sėdėti prie Kristaus, vienas – dešinėje, kitas – kairėje. Jokūbas vadinamas „griaustinio vaiku“ dėl griausmingo pamokslavimo, kuris gąsdino bloguosius, išjudino vangiuosius, visus privertė stebėtis Jokūbo didingumu. Todėl Beda apie Jokūbą sako, kad jis griaudė taip garsingai, kad jei dar nors truputėlį smarkiau būtų griaudėjęs, jo atlaikyti nebebūtų įstengęs visas pasaulis[1685]. Jis vadinamas „Jokūbu Vyresniuoju“, kaip kad kitas vadinamas „Jaunesniuoju“. Visų pirma, jis buvo taip pavadintas dėl pašaukimo, nes Kristaus buvo pašauktas anksčiau. Antra – dėl artumo, nes, regis, jam Kristus jautė didesnį artumą nei kitam; tai paaiškėja iš to, kad Kristus supažindino jį su savo paslaptimis – mirusios mergaitės prikėlimu ir šlovinguoju Atsimainymu. Trečia – dėl kančios, nes jis pirmasis iš apaštalų kentėjo. Ir pagaliau kaip jis vadinamas vyresniu už kitą dėl to, kad buvo anksčiau pakviestas apaštalavimo malonėn, taip gali būti pavadintas vyresniu dėl to, kad buvo anksčiau pakviestas amžinybės šlovėn.

APIE ŠVENTĄ JOKŪBĄ, APAŠTALĄ XCV – Apaštalas Jokūbas, Zebediejaus sūnus, po Viešpaties Žengimo į dangų pamokslavo Judėjoje ir Samarijoje. Paskui jis nuvyko į Ispaniją pasėti ten Viešpaties žodžio. Tačiau pamatęs, kad ten nenuveiks nieko naudingo, ir įsigijęs devynis mokinius, Jokūbas du iš jų paliko ten pamokslauti, o kitus septynis paėmęs su savimi, grįžo į Judėją. Mokytojas Jonas Beletas sako, kad Ispanijoje Jokūbas atvertė tik vieną žmogų[1686].

Kai Jokūbas skelbė Viešpaties žodį Judėjoje, magas, vardu Hermogenas, pasiuntė vieną savo mokinį, vardu Filetas, su fariziejais pas Jokūbą, idant šis visų žydų akivaizdoje įtikintų Jokūbą, kad jo pamokslavimas yra klaidingas. Tačiau apaštalas visų akivaizdoje protingai jį perkalbėjo ir Fileto akyse padarė

daugybę stebuklų. Grįžo Filetas pas Hermogeną, pripažinęs Jokūbo mokymą, papasakojo apie stebuklus ir paskelbė norįs tapti Jokūbo mokiniu; jis kalbino ir Hermogeną taip pasielgti. Tada supykęs Hermogenas savo magiškais burtais taip jį apkerėjo, kad tas nebegalėjo nė krustelėti, ir tarė: „Pažiūrėsim, ar Jokūbas tave išgelbės".

Kai per tarną Filetas pranešė apie tai Jokūbui, šis nusiuntė jam savo nosinę, pasakęs: „Tegu jis paima nosinę ir pasako: „Viešpats pakelia sumuštuosius, Jis išlaisvina sukaustytuosius"". – Vos paliestas nosine, Filetas išsilaisvino iš pančių, ir, pasijuokęs iš Hermogeno burtų, nuskubėjo pas Jokūbą. Supykęs Hermogenas pasikvietė demonus ir liepė atvesti pas jį surištą Jokūbą ir Filetą, norėdamas jiems atkeršyti, idant Jokūbo mokiniai kitą kartą nedrįstų iš jo taip juoktis. Demonai, atvykę pas Jokūbą, ėmė ore stūgauti, sakydami: „Apaštale Jokūbai, pasigailėk mūsų, nes degame anksčiau, nei ateis mūsų laikas!"[1687] – Jokūbas jų paklausė: „Kodėl atėjote pas mane?" – Tie atsakė: „Hermogenas mus atsiuntė, kad tave ir Filetą pas jį nuvestume, tačiau vos tik prisiartinome prie tavęs, Dievo angelas surišo mus ugninėmis grandinėmis ir žiauriai kankino". – Jokūbas jiems: „Teatriša jus Dievo angelas; grįžkite pas Hermogeną ir jį patį atveskite pas mane surištą, bet nesužeistą". – Demonai išėjo, čiupę Hermogeną, surišo jam rankas už nugaros, ir taip surištą nuvedė pas Jokūbą, sakydami Hermogenui: „Tu nusiuntei mus ten, kur buvome deginti ir žiauriai kankinti". – O Jokūbui tarė: „Leisk mums parodyti jam savo galią, kad galėtume atkeršyti už tau padarytas skriaudas ir savo deginimą". – Jokūbas jiems atsakė: „Štai Filetas prieš jus; kodėl jo nesučiumpate?" – Jie jam: „Mes negalime paliesti net skruzdėlės tavo miegamajame". – Tada Jokūbas tarė

Filetui: „Už blogį atmokėkime geru, kaip mokė mus Kristus: Hermogenas tave surišo, o tu išlaisvink jį“. – Išlaisvintas Hermogenas stovėjo sutrikęs, ir Jokūbas pasakė jam: „Eik sau sveikas, kur tik nori; mūsų mokymas draudžia atversti nenorintį“. – Hermogenas jam tarė: „Aš pažinau demonų pyktį; ir jei neduosi man ko nors, ką galėčiau turėti su savimi, jie mane nužudys“. – Jokūbas davė jam savo lazdą. Tada Hermogenas nuėjo ir atnešė apaštalui sudeginti visas savo magiškų burtų knygas. Tačiau Jokūbas, būgštaudamas, kad kartais dūmų kvapas nepaveiktų neatsargiųjų[1688], liepė sumesti jas į jūrą. Išmetęs knygas, Hermogenas grįžo pas apaštalą ir, liesdamas jo kojas, tarė: „Sielų išlaisvintojau, priimk atgailaujantį, kurį pavydintį ir kenkiantį iki šiol pakentei“. – Ir pradėjo jis taip tobulai gyventi Dievo baimėje, kad per jį daug kartų pasireiškė dorybės.

Regėdami Hermogeno atsivertimą, žydai, pavydo pastūmėti, atėjo pas Jokūbą ir puolė priekaištauti, kodėl jis skelbia nukryžiuotąjį Jėzų. Bet kai Jokūbas, pasiremdamas Raštais, jiems aiškiai įrodė Kristaus atėjimą ir Kančią, daugelis įtikėjo.

Abiataras, tais metais buvęs vyriausiuoju šventiku, sukurstė tautos maištą ir, užrišęs apaštalui ant kaklo virvę, liepė nuvesti jį pas Erodą Agripą. Kai Erodo įsakymu Jokūbas buvo vedamas nukirsdinti, vienas paralitikas, gulėjęs ant kelio, pašaukė jį, prašydamas išgydyti. Jokūbas jam tarė: „Jėzaus Kristaus, dėl kurio tikėjimo esu vedamas nukirsdinti, vardu kelkis sveikas ir pagarbink savo Kūrėją!“ – Tas tučtuojau sveikas atsistojo ir pagarbino Viešpatį. Tai išvydęs, raštininkas, vardu Josijas, kuris vilko apaštalą, virve apvyniojęs jam kaklą, puolė Jokūbui po kojų ir, melsdamas atleidimo, pasakė norįs tapti krikščionimi. Tai pamatęs, Abiataras liepė jį sulaikyti ir tarė jam: „Jei nepra-

keiksi Kristaus vardo, kartu su Jokūbu būsi nukirsdintas“. – Josijas atsakė: „Tai tu būk prakeiktas ir prakeikti visi tavo dievai; o Viešpaties Jėzaus Kristaus vardas tebūnie palaimintas per amžius!“ – Tada Abiataras liepė daužyti jo veidą kumščiais ir, per pasiuntinius pasiuntęs žinutę apie jį Erodui, paprašė, kad Josijas būtų nukirsdintas kartu su Jokūbu. Atėjus metui, kai jie abu turėjo būti nukirsdinti, Jokūbas paprašė budelio ąsotėlio vandens ir nedelsdamas pakrikštijo Josiją; iškart po to nukirtus jiems galvas, vienas ir kitas tapo kankiniais.

Šventam Jokūbui galva buvo nukirsta aštuntą dieną prieš balandžio kalendas[1689], Viešpaties Apreiškimo dieną; aštuntą dieną prieš rugpjūčio kalendas[1690] jo kūnas buvo perkeltas į Kompostelą[1691], o palaidotas ten trečią dieną prieš sausio kalendas[1692], nes jo kapo apdaila užtruko nuo rugpjūčio iki pat sausio. Bažnyčia nusprendė, kad jo šventė turėtų būti visuotinai švenčiama aštuntą dieną prieš rugpjūčio kalendas, tai yra pačiu tinkamiausiu metu[1693].

Pasak Jono Beleto[1694], detaliai papasakojusio apie šį perkėlimą, po to, kai Jokūbui buvo nukirsta galva, mokiniai, bijodami žydų, pavogė jo kūną ir naktį įkėlė į laivą; patikėję jo laidojimo reikalus dieviškajai apvaizdai, jie sulipo į laivą be vairininko ir, Viešpaties angelo vedami, atplaukė į Galiciją[1695], į Lupos karalystę. Ispanijoje gyveno karalienė, turėjusi tokį vardą, taip pat pelniusi jį savo elgesiu[1696]. Taigi iškėlę kūną iš laivo, mokiniai paguldė jį ant didelio akmens; netrukus šis akmuo lyg vaškas aptirpo aplink kūną ir stebuklingai prisitaikė prie jo, įgavęs sarkofago pavidalą. Atėję pas Lupą, mokiniai pasakė: „Viešpats Jėzus Kristus siunčia savo mokinio kūną pas tave, kad nors mirusį priimtum tą, kurio nenorėjai priimti gyvo“. – Ir papasakoję jai stebuklą – kaip atplaukė čionai be

vairininko – paprašė skirti kapui tinkamą vietą. Tai išgirdusi, karalienė, kaip pasakoja tas pats mokytojas Jonas Beletas, klastingai nukreipė juos pas nepaprastai žiaurų žmogų (pasak kitų, pas Ispanijos karalių) gauti tam sutikimo. O tas ėmė ir uždarė juos kalėjiman. Tačiau jam nuėjus miegoti, Viešpaties angelas atidarė kalėjimą ir leido mokiniams laisvai išeiti. Kai tas žmogus apie tai sužinojo, skubiai išsiuntė iš paskos karius jų sučiupti. Tačiau kariams einant per tiltą, jis lūžo, ir visi kariai nuskendo upėje. Tai išgirdęs žiaurusis žmogus, paskatintas atgailos ir būgštaudamas dėl savęs bei savo artimųjų, pasiuntė mokiniams žinią, prašydamas grįžti ir reikalauti, ko tik geidžia. Tie sugrįžo ir miesto žmones atvertė į Viešpaties tikėjimą.

Tai išgirdusi, Lupa didžiai susikrimto ir, kai pas ją grįžę mokiniai pranešė apie karaliaus pritarimą, ji atsakė: „Imkite jaučius, kurie ganosi ant kalno, įkinkykite į vežimą, gabenkite savo mokytojo kūną ir statykite kokią tik norite kapavietę“. – Visa tai Lupa kalbėjo vilkiškai mintydama; mat ji žinojo, kad jaučiai – neprijaukinti ir žiaurūs taurai, ir manė, kad nebus galima nei pakinkyti, nei prisiartinti prie jų; o jei jaučiai vis dėlto būtų pakinkyti, jie išsilakstytų į visas puses, sulaužytų vežimą, išmestų kūną ir nužudytų pačius mokinius. Tačiau nėra tokio išmintingo sprendimo, kuris būtų nukreiptas prieš Dievą. Taigi mokiniai, nė nenutuokdami apie Lupos klastą, įkopė į kalną ir, atstatę kryžių juos puolusiam ugnimi spjaudančiam slibinui, perrėžė jam pilvą. Lygiai taip pažymėjus kryžiaus ženklą virš taurų, šie tuoj pat nurimo tarsi ėriukai. Juos pajungę, mokiniai švento Jokūbo kūną kartu su akmeniu, ant kurio jis buvo paguldytas, įkėlė į vežimą. O jaučiai, niekieno nevaromi, nugabeno kūną tiesiai į Lupos rūmus. Tai pamačiusi ir netekusi žado, Lupa įtikėjo ir, tapusi krikščione, skyrė moki-

niams visa, ko tik jie prašė; savo rūmus ji perstatė į bažnyčią, kurią paskyrė šventajam, padovanojo jai prabangių dovanų ir, darydama gerus darbus, pabaigė gyvenimą.

Kaip pasakoja popiežius Kalikstas[1697], vienas žmogus, vardu Bernardas, iš Modenos[1698] vyskupijos, sučiuptas, sukaustytas ir uždarytas labai aukštame bokšte, nuolat šaukėsi švento Jokūbo. Šventasis pasirodė jam, sakydamas: „Eikš, sek paskui mane į Galiciją!“ – Kai, sulaužęs grandines, jis pasišalino, Bernardas su grandinėmis, kybančiomis ant kaklo, užkopė į bokšto viršūnę ir vienu šuoliu nušoko nuo jos visai nesusižeidęs, nors bokštas buvo šešiasdešimties uolekčių[1699] aukščio[1700].

Pasak Bedos, kai vienas žmogus, padaręs nepaprastai sunkią nuodėmę, išpažino ją vyskupui, tas pabūgo duoti išrišimą ir nusiuntė žmogų su lapeliu, kuriame buvo įrašyta ta nuodėmė, į Šventojo Jokūbo bažnyčią. Jo šventės dieną žmogus padėjo tą lapelį ant altoriaus ir meldė šventą Jokūbą savo nuopelnais tą nuodėmę panaikinti. Paskui žmogus atvertė lapelį ir, pamatęs, kad jame viskas ištrinta, padėkojo Dievui ir šventam Jokūbui, ir visiems papasakojo apie šį įvykį[1701].

Hubertas iš Bezansono pasakoja, kad apie 1070-us Viešpaties metus trisdešimt vyrų iš Lotaringijos[1702] skubėjo prie švento Jokūbo kapo. Jie visi, išskyrus vieną, davė šventam Jokūbui nebyliosios tarnystės įžadą. Kai vienas iš jų susirgo, bendrakeleiviai, palaukę penkiolika dienų, galiausiai jį paliko; tik tas, kuris nebuvo davęs įžado, Švento Mykolo kalno papėdėje globojo ligonį; atėjus vakarui, šis pasimirė. Likęs vienas, keliauninkas labai persigando, atsidūręs su negyvėliu atokioje vietovėje, tirštėjant nakties sutemoms ir dar žiaurios laukinės genties kaimynystėje. Staiga raitelio pavidalu jam pasirodė šventas Jokūbas ir tarė, jį guosdamas: „Duok man šį

numirėlį, o pats šok ant žirgo man už nugaros!“ – Taip tą naktį iki patekant saulei jie, įveikę penkiolikos dienų atstumą, atvyko prie Gaudijaus kalno[1703], esančio per pusę gališkos mylios[1704] nuo Šventojo Jokūbo bažnyčios. Ten šventas Jokūbas ir vieną, ir kitą nukėlė nuo žirgo, ir prisakė pakviesti Šventojo Jokūbo bažnyčios kanauninkus palaidoti mirusio keliautojo; taip pat liepė perduoti buvusiems bendrakeleiviams, kad, jiems sulaužius priesaiką, jų kelionė yra nieko verta. Atlikęs visa, kas liepta, jis papasakojo apstulbusiems kelionės bendrams, ką buvo sakęs šventas Jokūbas[1705].

Vienas vokietis, kaip pasakoja popiežius Kalikstas, su savo sūnumi apie 1090-us Viešpaties metus vykęs prie švento Jokūbo kapo, nakčiai apsistojo Tulūzos mieste. Užeigos šeimininkas jį nugirdė ir jo ryšulyje paslėpė sidabrinę taurę. Kai keliautojai ryte išėjo, šeimininkas lyg plėšikus puolė juos vytis, pareikalavo grįžti ir apkaltino pavogus sidabrinę taurę. Keliauninkai atsakė, kad lieptų juos nubausti, jei pas juos ras taurę. Išskleidus ryšulį, taurė buvo rasta, o tiedu tučtuojau sulaikyti ir nuvesti pas teisėją. Buvo paskelbtas nuosprendis, kad visa, ką jie turi, būtų atiduota šeimininkui, o vienas jų būtų pakartas. Nors tėvas norėjo mirti vietoj sūnaus, o sūnus – vietoj tėvo, galiausiai buvo pakartas sūnus, o tėvas sielvartaudamas iškeliavo prie švento Jokūbo kapo. Po trisdešimt šešių dienų grįždamas atgal tėvas, priėjęs prie sūnaus kūno, graudžiai vaitojo palinkęs prie jo. Ir štai pakartasis sūnus ėmė jį guosti, sakydamas: „Švelniausiasis tėve, neverk, nes man niekuomet nebuvo taip gera; šventas Jokūbas iki šiol mane laiko ir dangiškuoju švelnumu mane gaivina“. – Tai išgirdęs, tėvas nubėgo į miestą, ir atėję žmonės keliauninko sūnų sveiką nuėmė nuo kartuvių, o užeigos šeimininką pakorė[1706].

Hugonas iš Šventojo Viktoro[1707] pasakoja, kad vienam keliauninkui, vykusiam prie švento Jokūbo kapo, švento Jokūbo pavidalu pasirodė velnias ir, išvardijęs daugybę šio gyvenimo negandų, patikino, kad būtų laimingas, jei tas jo garbei nusižudytų. Keliauninkas tuoj pat išsitraukė kardą ir nusidūrė. Kadangi šeimininkas, kurio namuose tas žmogus buvo apsistojęs, buvo įtartas nužudymu ir labai bijojo mirties, miręs keliauninkas tuojau atgijo ir patvirtino, kad kai demonas, įkalbėjęs jį nusižudyti, vedė jį kankinti, atskubėjo šventas Jokūbas, jį pastvėrė ir nuvedė prie teisėjo sosto, kur, nepaisant velnių kaltinimų, šventasis pasiekė, kad jam būtų grąžinta gyvybė[1708].

Kliuni[1709] abatas Hugonas pasakoja[1710], kad vienas jaunuolis iš Liono buvo pratęs dažnai ir labai pamaldžiai lankytis prie švento Jokūbo kapo. Sykį, kai ten traukė, naktį nusidėjo paleistuvystės nuodėme. Tačiau tą pačią naktį jam pratęsus kelionę, pasirodė velnias švento Jokūbo pavidalu ir tarė: „Ar žinai, kas aš esu?“ – Tam atsakius, kad nežino, velnias pasakė: „Aš esu apaštalas Jokūbas, kurį kasmet esi pratęs aplankyti. Žinok, kad labai džiaugiuosi tavo pamaldumu; tačiau visai neseniai išėjęs iš savo namų, tu nusidėjai paleistuvystės nuodėme ir, neišpažinęs šios nuodėmės, įsivaizdavai galįs ateiti pas mane, lyg tavo kelionė galėtų patikti Dievui ir man. Tačiau taip elgtis nedera. Kiekvienas, kuris trokšta keliauti pas mane, pirmiausia turi išpažinti savo nuodėmes, o po kelionės tas nuodėmes atpirkti“. – Po šių žodžių velnias pranyko. Tada susirūpinęs jaunuolis nusprendė grįžti namo ir išpažinti nuodėmes, o po to vėl leistis kelionėn. Bet štai velnias dar sykį jam pasirodė apaštalo pavidalu ir atkalbėjo nuo šios minties, tvirtindamas, kad toji nuodėmė jam nieku gyvu nebus atleista, nebent jis

nusipjautų savo lyties organus; tačiau jis taptų dar šventesnis, jei panorėtų nusižudyti ir dėl jo tapti kankiniu. Taigi naktį, bedrakeleiviams miegant, jaunuolis čiupo kardą ir nusipjovė lyties organus, o paskui tuo pačiu durtuvu perrėžė sau pilvą. Pakirdę bendrakeleiviai, tai išvydę ir nepaprastai išsigandę, tučtuojau išsibėgiojo, kad nebūtų įtarti žmogžudyste. Tačiau kai mirusiajam buvo ruošiama duobė, jis atsikėlė ir visiems sprunkant į šalį bei netekus žado papasakojo, kas jam buvo nutikę: „Kai, velnio įkalbėtas, aš nusižudžiau, demonai mane sučiupo ir vedė Romos link. Bet štai iš paskos atbėgo šventas Jokūbas ir puolė barti demonus, kodėl jie mane apgavo. Kadangi tarpusavyje jie ilgokai ginčijosi, šventam Jokūbui paraginus, atėjome į pievą, kurioje buvo Švenčiausioji Mergelė ir šnekučiavosi su daugeliu šventųjų. Kai šventas Jokūbas pasiskundė dėl manęs, ji puolė barti demonus ir liepė grąžinti man gyvybę. Taigi šventas Jokūbas, ėmęs mane globoti, kaip matote, grąžino man gyvybę". – Po trijų dienų, tik randams belikus ant kūno, jis vėl leidosi į kelią ir, susitikęs bičiulius, viską iš eilės apsakė.

Vienas prancūzas, pasak popiežiaus Kaliksto, apie 1100-uosius Viešpaties metus su žmona ir vaikais vyko prie švento Jokūbo kapo, tiek norėdamas išvengti Prancūzijoje siautėjančio maro, tiek trokšdamas aplankyti šventojo kapą. Kai jis atvyko į Pamplonos[1711] miestą, ten mirė jo žmona, o užeigos šeimininkas pasiglemžė visus jo pinigus ir net kinkinį, kuriame buvo vežami vaikai. Vienišas žmogus toliau ėjo vienus vaikus nešdamas ant pečių, o kitus – vesdamas už rankų. Kelyje jis sutiko žmogų, kuris, užuojautos paskatintas, atidavė jam asilą, kad galėtų ant jo gabenti vaikus. Kai žmogus pasiekė Šventojo Jokūbo bažnyčią, jam, būdraujančiam ir besimeldžiančiam,

pasirodė šventas Jokūbas ir paklausė, ar jis jį atpažino. Žmogui atsakius neigiamai, šventasis tarė: „Aš esu apaštalas Jokūbas, kuris daviau tau savo asilą ir dar sykį duosiu, kai keliausi namo; taip pat iš anksto žinok, kad tavo šeimininkas mirs, parkritęs savo terasoje, ir tu atgausi visa, kas iš tavęs buvo atimta". – Kadangi viskas įvyko taip, kaip šventasis buvo sakęs, žmogus linksmas grįžo namo, ir, vos tik jis nukėlė vaikus nuo asilo, tasai tuoj pat pranyko[1712].

Vienas prekijas, kažkokio tirono neteisėtai apiplėštas ir suimtas, visa širdimi šaukėsi švento Jokūbo pagalbos. Šventas Jokūbas, sargams nemiegant, jam pasirodė ir nuvedė jį į pačią bokšto smailę. Bokštas tuoj pat palinko tiek, kad jo smailė palietė žemę, ir žmogus, lengvai nuo jos nužengęs, ištrūko laisvėn. Sargybiniai persekiojo jį, tačiau net ir būdami šalia, negalėjo jo matyti[1713].

Kaip pasakoja Hubertas iš Bezansono, trys kariai iš Liono vyskupijos vyko prie švento Jokūbo kapo. Vienas iš jų, dėl švento Jokūbo meilės paprašytas kažkokios moterėlės, ant savo žirgo gabeno jos krepšį. Kiek vėliau, pamatęs ligonį, pamestą kelyje, užsisodino jį ant žirgo, o pats paėmęs ligonio lazdą ir moteriškės krepšį, ėjo šalia. Saulės kaitros ir kelionės vargų palaužtas, jis, atvykęs į Galiją, sunkiai susirgo. Kai bičiuliai paklausė jo apie sielos sveikatą, jis tris dienas nepratarė nė žodžio, o ketvirtąją, bičiuliams jau laukiant jo mirties, sunkiai atsiduseęs tarė: „Dėkoju Dievui ir šventam Jokūbui, nes jo nuopelnų dėka esu išvaduotas! Kai tik norėjau daryti tai, ką patarėte, pas mane atėjo demonai ir taip kietai mane surišo, kad neįstengiau pasakyti nė žodžio apie tai, kas susiję su mano sielos sveikata. Jus, be abejo, girdėjau, bet negalėjau atsakyti. O dabar šventas Jokūbas įžengė čia, kairėje rankoje

laikydamas moters krepšį, o dešinėje – vargšo lazdą, – daiktus žmonių, kuriems aš pagelbėjau kelyje, – tarsi lazda būtų ietis, o krepšys – skydas. Perpykęs jis žengė demonų link, pakėlęs lazdą juos išgąsdino ir privertė sprukti. Taigi dabar švento Jokūbo malonė mane išlaisvino ir grąžino kalbos dovaną. Todėl pakvieskite man kunigą, nes šiame gyvenime nebegaliu ilgai trukti". – Tada atsigręžęs vienam iš bičiulių jis tarė: „Drauge, nuo šiol nekovok su savo šeimininku, nes jis yra prakeiktas ir netrukus mirs bloga mirtimi". – Palaidojęs bičiulį, tas persakė savo šeimininkui jo žodžius, bet šeimininkas nekreipė į juos dėmesio ir nesistengė pasitaisyti, ir po kiek laiko žuvo kare, pervertas ieties[1714].

Kaip pasakoja popiežius Kalikstas, vienas žmogus iš Vėzėlė, keliavęs prie švento Jokūbo kapo, pristigo pinigų ir gėdijosi elgetauti. Atsigulęs poilsio po medžiu, jis susapnavo, kad jį pamaitino šventas Jokūbas. Pabudęs galvūgaly žmogus aptiko pelenuose keptos duonos kepalėlį, kuriuo mito penkiolika dienų, kol pargrįžo namo. Kiekvieną dieną jis du kartus sočiai pavalgydavo iš to kepalėlio, o kitą dieną krepšyje vėl rasdavo sveiką kepalą[1715].

Popiežius Kalikstas pasakoja, kad vienas Barselonos miesto gyventojas apie 1100-uosius Viešpaties metus vyko prie švento Jokūbo kapo ir, sakoma, prašė tik vieno – kad niekuomet nebūtų sučiuptas priešų[1716]. Grįžtant per Siciliją, jūroje jį sučiupo saracėnai[1717], daug sykių pardavinėjo turguose, tačiau grandinės, kuriomis tas žmogus buvo sukaustytas, visuomet nukrisdavo. Kai jį pardavė tryliktą kartą ir galiausiai surakino dvigubomis grandinėmis, tasai ėmė šauktis švento Jokūbo. Šventasis pasirodė jam, sakydamas: „Kadangi būdamas mano bažnyčioje, pirmiausia prašei išlaisvinti kūną, o tik po to iš-

gelbėti sielą, tai ir patekai į šiuos pavojus; vis dėlto Viešpats yra gailestingas, Jis pasiuntė mane tavęs išvaduoti“. – Tučtuojau grandinės nutrūko, o žmogus per saracėnų žemes ir pilis grįžo, nešinas dalimi tų grandinių šiam stebuklui paliudyti, į savo kraštą, visiems žiūrint ir netikint savo akimis. Jei kas nors norėdavo jį sučiupti, tai išvydęs grandines, tuojau išsigandęs pabėgdavo. Net jei liūtai ir kiti žvėrys norėdavo jį, keliaujantį per dykumą, pulti, išvydę grandines, sudrebėdavo iš siaubo ir leisdavosi bėgti.

1228-aisiais Viešpaties metais švento Jokūbo vigilijos metu viename kaime, vadinamame Pratu ir esančiame tarp Florencijos ir Pistojos, vienas jaunuolis, suklaidintas kaimietiško naivumo, padegė savo globėjo pasėlius, norėdamas pasisavinti jo palikimą. Kai jį sulaikė, ir jis prisipažino, jam už padegimą paskyrė bausmę – jis turėjo būti pririštas prie arklio uodegos ir velkamas. Išpažinęs nuodėmę ir atsidavęs švento Jokūbo globai, jaunuolis, nors buvo vienais marškiniais velkamas per uolėtą žemę, nė kiek nesusižeidė – net marškinių neperplėšė. Galop jis buvo pririštas prie kuolo ir iš visų pusių apkrautas malkomis. Užkūrus ugnį, malkos ir virvės sudegė, o jis pats, be paliovos šaukdamasis švento Jokūbo, liko visiškai sveikas, kaip ir jo marškiniai. Kai jį vėl norėjo įmesti į ugnį, žmonės jį ištraukė ir didingai pašlovino Dievą per Jo apaštalą.

KOMENTARAI

Šiems komentarams buvo panaudota medžiaga, sukaupta paskutiniame moksliniame kritiniame Jokūbo Voraginiečio *Aukso legendos* leidime[1], taip pat pastaraisiais metais išėjusiuose šio veikalo vertimuose į anglų[2] ir prancūzų[3] kalbas. Gausios citatos iš Vulgatos pateikiamos, pasinaudojus arkivyskupo Juozapo Skvirecko vertimo pirmuoju[4] ir vėlesniais jo

[1] Jacopo da Varazze. *Legenda aurea* / Edizione critica a cura di Giovanni Paolo Maggioni. – Seconda edizione rivista dall'autore. – Vol. 1–2. – Firenze: SISMEL; Edizioni del Galluzzo, 1999. – (*Millenio medievale*, 6: Testi, 3). – Toliau komentaruose bus minima kaip *LA*.

[2] Jacobus de Voragine. *The Golden Legend*: Readings om the Saints / Translated by William Granger Ryan. – Vol. 1–2. – Princeton, N.J.: Princeton University Press, 1993. – Toliau komentaruose bus minima kaip *GL*.

[3] Jacques de Voragine. *La Légende dorée* / Édition publiée sous la direction D'Alain Boureau, avec Monique Goullet et la collaboration de Pascal Collomb, Laurence Moulinier et Stefano Mula. – Paris: Éditions Gallimard, 2004. – Toliau komentaruose bus minima kaip *LD*.

[4] *Šventasis Raštas Senojo Testamento*, t. 1: *Trumpas įvedimas į Šv. Raštą. Penkios Mozės knygos. Jozuės knyga. Teisėjų knyga. Rutos knyga*, vertė ir komentorių pridėjo kun. Juozapas Skvireckas, Kaunas: Saliamono Banaičio spaustuvė, 1913; t. 2: *Samuelio knygos. Karalių knygos. Kronikų knygos. Ezdro knyga. Neemijo knyga. Tobijo knyga. Juditos knyga. Esteros knyga. Jobo knyga*, vertė ir komentorių pridėjo vyskupas Juozapas Skvireckas, Kaunas: Šv. Kazimiero Draugijos leidinys Nr. 311, 1921; t. 3: *Psalmių knyga. Patarlių knyga. Pamokslininkas. Giesmių Giesmė. Išminties knyga. Ekleziastikas. Izaijo Pranašystė*, vertė ir komentorių pridėjo vyskupas Juozapas Skvireckas, Kaunas: Šv. Kazimiero Draugijos leidinys Nr. 311, 1923; t. 4: *Jeremijo Pranašystė. Raudos. Baruko pranašystė. Ezekiėliaus Pranašystė. Danieliaus Pranašystė. Dvylika*

leidimais[5]. Cituojamų Šventojo Rašto vietų pavadinimai pateikiami dabar vartojamomis santrumpomis. Geografinių pavadinimų lietuviškos lytys pateikiamos pagal pasaulio vietovardžių sąvadą[6]. Viduramžių autorių gyvenimo datos ir – prireikus – biografijos faktai nurodomi pagal: *Lexikon des Mittelalters*, Bd. 1–7, München u. Zürich: Artemis Verlag, 1980–1995; Bd. 8–9, München: Lexma Verlag, 1997–1998; Bd. 10, Stuttgart; Weimar: Verlag J.B. Metzler, 1999.

Knygą ir komentarus perskaitė ir daug vertingų pastabų davė Ona Daukšienė, Kristina Mačiulytė ir Gintarė Petuchovaitė. Už tai joms širdingai dėkojame.

Mažųjų Pranašų. Makabiejų knygos, vertė ir komentorių pridėjo Kauno arkivyskupas-metropolitas Juozapas Skvireckas, Kaunas: „Šviesos" spaustuvė, 1932; *Šventasis Raštas Naujojo Testamento*, t. 1: *Evangelijos pagal Matą, Morkų, Luką ir Joną. Apaštalų darbai*, vertė ir komentorių pridėjo Juozapas Skvireckas, Kaunas: „Šviesos" spaustuvė, 1937; t. 2: *Šv. Povilo Gromatos. Katalikiškos Gromatos. Apreiškimas*, vertė ir komentorių pridėjo kun. Juozapas Skvireckas, Kaunas: Saliamono Banaičio spaustuvė, 1911.

[5] Pavyzdžiui: *Šventasis Raštas. Senasis Testamentas*, iš lotynų k. vertė arkivyskupas Juozapas Jonas Skvireckas, 3-asis leidimas, t. 1–3, (*Pasaulinės literatūros biblioteka*), Vilnius: Vaga, 1990–1991. – Čia dar pridėsime kartu išėjusį leidinį: *Šventasis Raštas. Naujasis Testamentas*, 3-asis leidimas, iš graikų kalbos vertė kun. Česlovas Kavaliauskas, (*Pasaulinės literatūros biblioteka*), Vilnius: Vaga, 1992.

[6] *Pasaulio vietovardžiai: Europa*, sudarytojai ir redaktoriai: Rita Trakymienė (atsakomoji redaktorė) ir kt., Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2006.

PROLOGAS

1 *Apreiškimo* 21: „Štai visa darau nauja“ – cituojama *Apr 21, 5*.

APIE ATNAUJINIMO LAIKOTARPĮ

I. APIE VIEŠPATIES ADVENTĄ

2 Apšviesk mano akis – cituojama *Ps* 12 (13), 4.

3 Bet atėjus laiko pilnybei – cituojama *Gal* 4, 4.

4 Daug kas pasako: „Kodėl Kristus nepasirodė anksčiau?“ – cituojama šv. Augustino (Aurelius Augustinus, 354–430) *In Iohannis evangelium tractatus* (31, 5).

5 Augustinas sako – primenama šv. Augustino *Sermones* (175, 1).

6 Išmintie, kuri išėjai iš Aukščiausiojo lūpų – antifona lotyniškame originale cituojama pagal *Corpus antiphonalium officii*, nr. 4081.

7 Izraelio giminės Viešpatie ir Valdove – antifona cituojama pagal *Corpus antiphonalium officii*, nr. 3988.

8 Jesės šaknie – antifona cituojama pagal *Corpus antiphonalium officii*, nr. 4075.

9 Dovydo rakte – antifona cituojama pagal *Corpus antiphonalium officii*, nr. 4010.

10 Amžinosios šviesos patekąs spindesy – antifona cituojama pagal *Corpus antiphonalium officii*, nr. 4050.

11 Tautų karaliau – antifona cituojama pagal *Corpus antiphonalium officii*, nr. 4078.

12 Emanueli, mūsų valdove ir įstatymdavy – antifona cituojama pagal *Corpus antiphonalium officii*, nr. 4025.

13 Viešpaties Dvasia ant manęs – cituojama *Lk* 4, 18.

14 Kas dar šiame priešiškame pasaulyje lieka – cituojama šv. Augustino *Sermones* (130, 2).

15 Visi išdidieji, kilę iš Adomo genties – cituojama šv. Grigaliaus I *Moralia in Job* (30, 24).

16 Kristus atėjo lauktas – cituojama šv. Grigaliaus I *Moralia in Job* (2, 34).

17 Mes apgailėtinai kenčiame nuo trejopos ligos – cituojama šv. Bernardo Klerviečio (Bernardus Claraevallensis, de Clairvaux, 1090–1153) *Sermo in adventu Domini* (7, 1).

18 Bus ženklų saulėje, mėnulyje ir žvaigždėse – cituojama *Lk* 21, 25.

19 Saulė pasidarė juoda kaip ašutinis maišas – cituojama *Apr* 6, 12–13.

20 Nes tuomet bus didelė priespauda – cituojama *Mt* 24, 21.

21 Ir jūros jau nebebuvo – cituojama *Apr* 21, 1.

22 Tada prasidės naujas ir negirdėtas jūros ir bangų sumišimas – cituojama šv. Grigaliaus I *XL homiliarum in evangelia libri II* (1, 1, 16).

23 Pastatyk, Viešpatie, ant jų baudėją – cituojama *Ps* 9, 21. Vulgatos eilutė skamba taip: „Constitute Domine legislatorem super eos". Joje paminėtas įstatymdavys, o ne baudėjas komentuojamas tolesnėje glosoje: „Id est antichristum latorem prave legis".

24 Ir sukels pasibjaurėjimą šventykla ir jos nuniokojimą – netiksliai cituojama *Dan* 11, 31. Kanoninis originalo tekstas šią vietą perteikia taip: „Et brachia ex eo stabunt, et polluent sanctuarium fortitudinis, et auferent iuge sacrificium: et dabunt abominationem in desolationem". Vysk. Juozapo Skvirecko vertimas skamba taip: „Iš jo iškils pečiai ir suteps stiprybės šventyklą; jie panaikins nuolatinę auką ir pastatys sunaikinimo nuobodą". Komentare vertėjas nurodo, kad čia kalbama apie karaliaus Antiocho pasiųstą kariuomenę ir „168 m. persekiojimą, apie kurį plačiau kalbama 1 *Mak*, 57–63; 2 *Mak*, 6, 2–11".

25 Jo atėjimas yra pagal Šėtono veikimą – cituojama 2 *Tes* 2, 9.

26 Ir jis darė didžius ženklus – cituojama *Apr* 13, 13.

27 Suteiks jo šalininkams daug valdžios ir padalins žemę be atlyginimo – cituojama *Dan* 11, 39.

28 Jis naikins visa daugiau, kaip galima tikėti – cituojama *Dan* 8, 24.

29 Mat jis išnaikina galinguosius – cituojama šv. Grigaliaus I *Moralia in Job* (32, 15).

30 Čia minimas Petro Komestoro (Petrus Comestor, apie 1100–1187) veikalas *Historia scholastica* (*Gen* 34).

31 Čia minimas šv. Bazilijaus Cezariečio (Basilius Caesariensis, apie 330–379) veikalas *In exaemeron* (*versio Latina Eustathii*; 6, 3, 1).

32 Čia nurodomas šv. Jeronimo veikalas *Commentarii in prophetas minores* (*in Joel* 3, 1/3).

33 Apraudos save žydai – cituojamas pseudo Jono Auksaburnio veikalas *Opus imperfectum in Matthaeum* (*hom.* 57).

34 Per teismą bus keturi luomai – cituojama šv. Grigaliaus I *Moralia in Job* (26, 27).

35 Sėdėsite dvylikoje sostų – cituojama *Mt* 19, 28.

36 Daryti tarp jų parašytą teismą – cituojama *Ps* 148 (149), 9.

37 Aptems saulė, mėnulis nebeduos savo šviesos – cituojama *Mt* 24, 29.

38 Tai dėl jūsų aš pasidariau žmogumi – cituojamas pseudo Jono Auksaburnio veikalas *Opus imperfectum in Matthaeum* (hom. 57).

39 Neatsiranda narsos Jam pasipriešinti – cituojamas pseudo Jono Auksaburnio veikalas *Opus imperfectum in Matthaeum* (hom. 57).

40 Ateis, ateis toji diena – cituojama šv. Bernardo Klerviečio *Epistulae* (1, 7).

41 Laukiama teismo dienos – cituojama iš Kvodvultdėjaus veikalo *Contra Iudaeos, Paganos et Arrianos* (4, 2).

42 Nelaikai neapykantoje nieko iš to, ką esi padaręs – cituojama *Išm* 11, 25.

43 Brolis neatperka – cituojama *Ps* 48 (49), 8.

44 Toksai yra aukščiausiojo teisėjo išmanymas – cituojama šv. Leono I *Tractatus septem et nonaginta* 43, 92.

45 Dėl pirmųjų, tai tenai bebalsiai ir nebyliai bus laimingesni už šnekiuosius – primenama pseudo Jeronimo *Ep. XXXII ad Pammachium et Oceanum* (32, 3).

46 Pirmasis bus velnias – čia ir toliau remiamasi Stepono iš Burbono (Stephanus de Borbone, Stephanus de Bellavilla, apie 1180 ar apie 1190–1195–apie 1261) *Tractatus de diversis materiis praedicabilibus* (1, 6, 9).

47 Jie ateis savo nuodėmių apyskaitos išgąsdinti – cituojama *Išm* 4, 20.

48 Tą dieną nebebūna nieko – cituojamas pseudo Jono Auksaburnio veikalas *Opus imperfectum in Matthaeum* (*hom.* 35).

49 Aš esu teisėjas ir liudytojas – cituojama *Jer* 29, 23.

50 Kiekvienas, kurs bijai būsimo teisėjo – cituojamas šv. Augustino veikalas *Enarrationes in Psalmos* (147, 1).

51 Dangus atidengs jo neteisybę – cituojama *Job* 20, 27.

52 Ir kokie ankšti tuomet bus nedorėlių keliai! – cituojamas Stepono iš Burbono *Tractatus de diversis materiis praedicabilibus* (1, 6, 8).

53 Ateis ta diena, kai visi mūsų darbai bus parodyti – cituojama pseudo Jeronimo *Ep. XXXII ad Pammachium et Oceanum* (skilt. 247 ir toliau).

II. APIE ŠVENTĄ ANDRIEJŲ, APAŠTALĄ

54 Andriejus suprantamas kaip malonus – Giovanni's Paolo Maggioni's šios vietos komentaruose nurodo, jog Jokūbas Voraginietis čia seka Hugucijaus iš Pizos (Hugutio, Huguccio, Uguccio Pisanus, apie 1140–1210) veikalu *Derivationes* (*Liber derivationum*). Lotyniškame tekste neteisingai užrašytas sen. graik. žodis, reiškiantis „vyras" (sg. Nom. *ἀνήρ*, Gen. *ἀνδρός*). Kitas graik. žodis, reiškiantis „žmogus" (*ἄνθρωπος*), aiškinamas nepaisant tikrosios

etimologijos (*ἀνά* „aukštyn, į viršų“ + *τρόπος* „posūkis, kryptis, kelias“ vietoje *ἄνθρ-*, *ἀνδρ-* „žmogus“).

55 Jo gyvenimą aprašė Azijos presbiteriai ir diakonai – Maggioni's šios vietos komentare nurodo, jog čia Voraginietis remiasi Kremonos vyskupo Sikardo (Sicardus Cremonensis episcopus, m. 1215) veikalu *Mitrale* (9, 1).

56 Štai Dievo Avinėlis – cituojama *Jn* 1, 36.

57 Tuoj po to Jis antrąsyk pakvietė juos artimai bendrauti – primenama *Lk* 5, 1–11.

58 Eikite paskui mane, aš padarysiu – cituojama *Mt* 4, 19.

59 Pašaukė pas save tuos, kuriuos pats norėjo – cituojama *Mk* 3, 13.

60 Viešpačiui įžengus į dangų, o apaštalams išsiskirsčius – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia XVII a. išleistus *Acta Andreae et Matthiae* (p. 96 ir toliau), taip pat Jono iš Mėli (Johannes de Mailliaco, Jean de Mailly, 1190–1260) veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Baltramiejaus iš Tridento (Bartholomaeus Tridentinus, 1200–apie 1251) *Liber epilogorum in gesta sanctorum* ir kai kuriuos kitus šaltinius. Margundija – kitas Etiopijos pavadinimas, žr. *GL* 13.

61 Štai mes einame į Jeruzalę – cituojama *Mt* 20, 18; plg. dar *Mk* 10, 33; *Lk* 18, 31.

62 Eik už manęs, Šėtone – cituojama *Mt* 16, 23.

63 Aš turiu galios guldyti savo gyvybę – netiksliai cituojama *Jn* 10, 18.

64 Jis numatė savo išdaviką – primenama *Jn* 13, 26.

65 Jis išrinko vietą, į kurią žinojo ateisiant išdaviką – primenama *Mt* 26, 36 ir toliau; *Mk* 14, 32 ir toliau; *Lk* 22, 39 ir toliau; *Jn* 18, 1 ir toliau.

66 Kaip knygoje apie atgailą pasakoja Augustinas – cituojama pseudo Augustino veikalas *De vera et falsa penitentia* (7, 6).

67 Vienas vyskupas, gyvenęs dievobaimingą gyvenimą – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas

atliepia Martyno Opaviečio (Martinus Oppaviensis, de Opava, Martinus Polonus, Marcin Polak, apie 1215–1220–1279) veikalą *Exempla* (lap. 299–300) ir Grigaliaus Tūriečio (Gregorius Turonensis, 538–594) *De gloria martyrum* (1, 78). Toliau minimas „senasis priešas" – nelabasis.

II. APIE ŠVENTĄ MIKALOJŲ

68 Mikalojus šitaip vadinamas nuo žodžio *nichos* – Maggioni's šios vietos komentaruose nurodo, jog Jokūbas Voraginietis čia seka Hugucijaus iš Pizos veikalu *Derivationes*. Viena iš Voraginiečio pateiktų etimologijų neblogai atskleidžia šio vardo kilmę ir reikšmę (*νίκη* ar *νῖκος* „pergalė"+*λεώς* ar *λαός* „tauta, minia, žmonės").

69 Skaitinius apie jį parašė daktarai argiečiai – Maggioni's šios vietos komentare nurodo, jog čia Voraginietis remiasi Kremonos vyskupo Sikardo veikalu *Mitrale* (9, 2).

70 Mikalojus, Pateros miesto gyventojas, buvo kilęs – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia *Vita Nicholai* iš XIX ir XX a. sąvartoje išleisto sąvado *Bibliotheca Hagiographica Latina Antiquae et Mediae Aetatis* (*BHL* 6104–6106), taip pat Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

71 Sulaukęs jaunuolio amžiaus, Mikalojus – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis pasakojimas atliepia Vincento iš Bovė (Vincentius Bellovacensis, de Beauvais, 1190–1264) veikalų 1624 metų leidimo 13, 67.

72 Kažkokie jūrininkai vieną dieną pateko į pavojų – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis pasakojimas atliepia Baltramiejaus iš Tridento veikalą *Liber miraculorum* (lap. 101v) ir Vincento iš Bovė veikalų 1624 metų leidimo 13, 70.

73 Vienu metu visą švento Mikalojaus kraštą sukrėtė toks žiaurus badas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis pasakojimas atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum*,

Baltramiejaus iš Tridento veikalą *Liber miraculorum* (lap. 102 r) ir Vincento iš Bovė veikalų 1624 metų leidimo 13, 70.

74 Kitados tasai kraštas uoliai tarnavo stabams – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis pasakojimas atliepia Baltramiejaus iš Tridento veikalus *Liber epilogorum in gesta sanctorum* bei *Liber miraculorum* (lap. 101 v), Martyno Opavičio *Exempla* (lap. 279 v) ir Vincento iš Bovė veikalų 1624 metų leidimo 13, 71.

75 Taip verčiame originalo *myndiacon*, siedami šį žodį su sen. graik. μυδός ar μυνδός „skystas".

76 Tuo pačiu metu prieš Romos imperiją sukilo viena gentis – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis pasakojimas atliepia Baltramiejaus iš Tridento veikalus *Liber epilogorum in gesta sanctorum* bei *Liber miraculorum* (lap. 101 v), Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Vincento iš Bovė veikalų 1624 metų leidimo 13, 72 ir toliau. Vieno iš nurodytų trijų kunigaikščių, o būtent Apolono, vardas kituose rankraščiuose užrašytas keliomis kitomis formomis (Apolionas, Apilionas), žr. *LA* p. 42 komentaruose.

77 Ir kai Viešpats panoro jį pasiimti – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis pasakojimas atliepia Baltramiejaus iš Tridento veikalą *Liber miraculorum* (lap. 102 r) ir Vincento iš Bovė veikalų 1624 metų leidimo 13, 74. Toliau cituojami psalmės žodžiai „Tavyje, Viešpatie, aš turėjau vilties" ir „Aš pavedu savo sielą į tavo rankas" yra *Ps* 30 (31), 1 ir 6.

78 Toks vyras iš vieno žydo pasiskolino tam tikrą sumą pinigų – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis pasakojimas atliepia Baltramiejaus iš Tridento veikalus *Liber epilogorum in gesta sanctorum* bei *Liber miraculorum* (lap. 102 r), Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Vincento iš Bovė veikalų 1624 metų leidimo 13, 77.

79 Kitas žydas, regėdamas galingą švento Mikalojaus gebėjimą daryti stebuklus – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis pasakojimas atliepia Baltramiejaus iš Tridento veikalus *Liber epilogorum*

in gesta sanctorum bei *Liber miraculorum* (lap. 102 v) ir Vincento iš Bovė veikalų 1624 metų leidimo 13, 75.

80 Vienas vyras kasmet iškilmingai švęsdavo švento Mikalojaus dieną – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis pasakojimas atliepia Stepono iš Burbono *Tractatus de diversis materiis praedicabilibus* (2, 7).

81 Vienas kilmingas vyras prašė švento Mikalojaus išrūpinti jam iš Viešpaties sūnų – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis pasakojimas atliepia Baltramiejaus iš Tridento veikalus *Liber epilogorum in gesta sanctorum* bei *Liber miraculorum* (lap. 102 v), Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Vincento iš Bovė veikalų 1624 metų leidimo 13, 76.

82 Vienas turtingas vyras, padedamas švento Mikalojaus, susilaukė sūnaus – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis pasakojimas atliepia Baltramiejaus iš Tridento veikalus *Liber epilogorum in gesta sanctorum* bei *Liber miraculorum* (lap. 102 v) ir Vincento iš Bovė veikalų 1624 metų leidimo 13, 79–80.

83 Kitoje vietoje skaitome, kad minėtas jaunuolis buvo kilęs iš Normandijos – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis pasakojimas atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Stepono iš Burbono *Tractatus de diversis materiis praedicabilibus (2, 7).*

IV. APIE ŠVENTĄ LIUCIJĄ

84 Liucija turi vardą nuo žodžio *lux* – Maggioni's šios vietos komentaruose nurodo, jog Jokūbas Voraginietis čia seka Hugucijaus iš Pizos veikalu *Agiographia*. Lotynų kalbos žodžio *lux* reikšmė („šviesa; spindėjimas, spindesys; spindulys") nurodyta teisingai.

85 Sirakūzietė mergaitė, kilmingų tėvų duktė Liucija – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia *Vita Luciae* (*BHL* 4992), taip pat Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Vincento iš Bovė veikalų 1624 metų leidimo 13, 2–3.

86 Kai turėsite stoti prieš valdovus ir karalius – cituojama *Mk* 13, 9, 11.

V. APIE ŠVENTĄ TOMĄ, APAŠTALĄ

87 Tomas reiškia „gelmė“ arba „dvilypis“; graikiškai tai pasakoma žodžiu *didimus* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio pastraipa atliepia šv. Jeronimo veikalą *Liber interpretationis Hebraicorum nominum*, Hugucijaus iš Pizos *Derivationes* ir Izidoriaus Seviliečio (Isidorus Hispaliensis, apie 560–636) *Etymologiarum sive originum libri XX* (7, 9, 16). Sen. graik. *δίδυμος* „dvilypis, dvigubas“; *τομή* „pjovimas, pjaustymas“, *τομός* „pjaunantis, aštrus“; *totus means* – lot. „visas traukiantis, keliaujantis, vykstantis“, tai yra „visas atsidėjęs, pasišventęs, paniręs“.

88 Mat jis turėjo tris dalykus, bylojusius jame glūdint meilę Dievui – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Juliano Pomerijaus (Iulianus Pomerius, V a. antra pusė–VI a. pirma pusė) veikalą *De vita contemplativa* (3, 15). Sen. graik. *θεός* „dievas“.

89 Kai apaštalas Tomas buvo Cezarėjoje – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Acta Thomae* (*BHL* 8136), taip pat Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum* ir Vincento iš Bovė veikalų 1624 metų leidimo 9, 62–66.

90 Augustinas knygoje *Prieš Faustą* nesutinka su štai taip įvykdytu kerštu – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta šv. Augustino veikalu *Contra Faustum* (22, 79).

91 Jei kas ištiko tave per dešinį skruostą, atsuk jam ir kitą – cituojama *Mt* 5, 39; plg. *Lk* 6, 29.

92 Praėjus daug laiko, maždaug 230 Viešpaties metais, į savo miestą Edesą – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta turi atitikmenų Euzebijaus Cezariečio (Eusebius Caesariensis, prieš 264 ar 265–339 ar 340) veikale *Historia ecclesiastica* (1, 13),

Vincento iš Bovė veikalų 1624 metų leidimo 9, 66 ir Stepono iš Burbono *Tractatus de diversis materiis praedicabilibus* (2, 1, 7).

93 Izidorius Sevilietis knygoje *Apie šventųjų gyvenimą ir mirtį* rašo – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Izidoriaus Seviliečio veikalu *De ortu et obitu patrum* (74).

94 O Auksaburnis sako – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta paremta pseudo Jono Auksaburnio *Opus imperfectum in Matthaeum* (*hom.* 2).

APIE SUSITAIKYMO IR KELIAVIMO LAIKOTARPĮ

VI. APIE VIEŠPATIES GIMIMĄ

95 Mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus gimimas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta paremta Baltramiejaus iš Tridento veikalu *Liber epilogorum in gesta sanctorum*, Jono iš Mėli veikalu *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Vincento iš Bovė veikalu *Speculum historiale* (6, 96 ir toliau).

96 Vis dėlto 6000 metų skaičiavimas Metodijaus buvo išrastas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta paremta pseudo Metodijaus veikalu *Liber de creatis*.

97 Augustu jį vadino dėl valstybės padidėjimo – orig. susieti du bendrašakniai lot. žodžiai: *Augustus* „didis, garbingas" ir *augmentum* „augimas, didėjimas".

98 Kaip pasakojama *Scholastinėje istorijoje* – minimas Petro Komestoro veikalas *Historia scholastica*.

99 Kaip brolis Baltramiejus pasakoja savo kompiliacijoje – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta pasakojimu iš apokrifinės *Evangelium Pseudo-Matthaei*, dar žinomos *Liber de ortu Beatae Mariae et infantis Salvatoris* pavadinimu.

100 Štai mergelė pradės – cituojama *Iz* 7, 14.

101 Kaip liudija popiežius Inocentas Trečiasis – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta paremta pasakojimu iš Inocento III (Innocentius III, Landus Sitinus, popiežiumi išrinktas 1179–1180) *Sermo II de nativitate Domini*.

102 Mat kaip tvirtina Bernardas Klervietis – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio pastraipa paremta svarstymais iš Bernardo Klerviečio veikalo *De consideratione* (5, 23) ir *Sermo in vigilia Nativitatis Domini* (3, 7).

103 Juk kaip tvirtina Anzelmas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta paremta mintimi iš Inocento III *Sermo II de nativitate Domini*.

104 Kaip liudija Orozijus ir popiežius Inocentas Trečiasis – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta pasakojimais iš Pauliaus Orozijaus (Orosius, g. 380–385) veikalo *Historiae adversus paganos* (6, 18, 34) ir iš Inocento III *Sermo II de nativitate Domini*.

105 Vis dėlto *Scholastinėje istorijoje* pasakojama, kad trys saulės pasirodė ne to gimimo dieną – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta pasakojimu iš Petro Komestoro veikalo *Historia scholastica*; žr. dar Pauliaus Diakono (Paulus Diaconus, tarp 720 ir 730–799) veikalą *Historia Romana* (7, 8).

106 Apie tai Orozijus pasakoja štai taip – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta pasakojimu iš Pauliaus Orozijaus veikalo *Historiae adversus paganos* (6, 20, 5).

107 O istoriografas Timotiejus praneša – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Stepono iš Burbono veikalą *Tractatus de diversis materiis praedicabilibus* (2, 3) ir Martyno Opaviečio *Exempla* (lap. 292 recto–verso).

108 Kitas atvejis, kai buvo paskelbta apie Jo gimimą, – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta pasakojimu iš Pauliaus Orozijaus veikalo *Historiae adversus paganos* (6, 22, 5).

109 Kai kuriose kronikose dar skaitome – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta turi atitikmenį Stepono iš Burbono veikale *Tractatus de diversis materiis praedicabilibus* (2, 3).

110 Išvydo didelę šviesą – cituojama *Iz* 9, 2. Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta šv. Jeronimo veikalu *Commentarii in Isaiam* (III, 9, 1–2).

111 Tad mes ir skaitome, kaip Viešpaties gimimo išvakarėse Kliuni abatas šventas Hugonas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta turi atitikmenį Stepono iš Burbono *Tractatus de diversis materiis praedicabilibus* (2, 3), taip pat aukščiau minėtuose Baltramiejaus iš Tridento veikaluose.

112 Petro Kliuniečio knygoje skaitome – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta turi atitikmenį Petro Garbingojo (Petrus Venerabilis, tarp 1092 ir 1094–1156) veikale *De miraculis libri duo* (1, 15) ir Martyno Opaviečio *Exempla* (lap. 292 r).

113 Vienoje pavyzdžių knygoje skaitome – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta turi atitikmenį Stepono iš Burbono *Tractatus de diversis materiis praedicabilibus* (2, 3).

114 Bernardas moko – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta šv. Bernardo Klerviečio veikalu *Sententiae* (2, 31).

115 Todėl Augustinas nurodo, kad Dievo Sūnaus nusižeminimas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta šv. Augustino veikalu *De Trinitate* (8, 5, 8).

116 Ji iškilo iki paties Dievo, nes Adomas užsigeidė dievystės – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta turi atitikmenį popiežiaus Inocento III *Sermo I de nativitate Domini*. Toliau pateikta citata iš *Pr* 3, 5.

117 Ji iškilo netgi aukščiau už Dievą, kaip tvirtina Anzelmas Kenterberietis – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Anzelmo Kenterberiečio (Anselmus Cantuarensis, 1033–1109) veikalu *De casu diaboli* (4).

VII. APIE ŠVENTĄ ANASTAZIJĄ

118 Anastazija kildinama iš prieveiksmio *ana* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta atliepia Hugucijaus iš Pizos aiškinimą veikale *Agiographia*. Jokūbas teisingai nurodo abiejų graikiškų žodžių reikšmes: prieveiksmis ir prielinksnis *ἀνά* reiškia „viršuje, į viršų", o *στάσις* „stovėjimas"; jam turėjo būti žinomas ir priešdėlinis daiktavardis *ἀνάστασις* „iškeldinimas; iškėlimas, statymas; persikėlimas; prabudimas, pakirdimas; prisikėlimas (NT)", tačiau dėl suprantamų priežasčių autoriui buvo parankiau nurodyti abi sudėtines šio žodžio dalis atskirai.

119 Anastazija gimė didžiai kilmingoje romėnų šeimoje – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*, Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum*, taip pat *Passio Anastasiae* (*BHL* 401); žr. dar Vincento iš Bovė veikalų 1624 metų leidimo 12, 57, 59–66.

120 Anastazija turėjo tris labai gražias tarnaites – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Passio Agapes* (*BHL* 118).

121 Taip pat kiekvienas jūsų, kurs neišsižada visko, ką turi, negali būti mano mokytinis – cituojama *Lk 14, 33*.

VIII. APIE ŠVENTĄ STEPONĄ

122 *Stephanos* graikiškai ir lotyniškai reiškia „vainikas" – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta atliepia Hugucijaus iš Pizos aiškinimą veikale *Agiographia*. Graik. *στέφανος* „vainikas, karūna".

123 Steponas buvo vienas iš septynių diakonų – Jokūbas Voraginietis čia primena *Apd* 6, 1–6 ir toliau, itin artimai sekdamas tekstu, o kartais jį ir cituodamas. Maggioni's komentaruose nurodo, jog vietomis autorius pasiremia kai kuriais kitur *Aukso legendoje*

naudotais šaltiniais (Jono iš Mėli, Petro Komestoro ir Vincento iš Bovė veikalais).

124 Kas mane pašlovins, tą aš pašlovinsiu – cituojama *1 Sam* 2, 30.

125 Pas mane turtai ir garbė – cituojama *Pat* 8, 18.

126 O amžių Karaliui nemirtingam – cituojama *1 Tim* 1, 17.

127 Kietu sprandu, neapipjaustytomis širdimis ir ausimis jūs visuomet priešinatės Šventajai Dvasiai – cituojama *Apd* 7, 51–52.

128 Tai girdėdami, jie nirto savo širdyse – cituojama *Apd* 7, 54.

129 Būdamas pilnas Šventosios Dvasios, žiūrėdamas į dangų – cituojama *Apd* 7, 55–56. Tolesnėse keliose pastraipose cituojama ir komentuojama *Apd* 7, 57–60.

130 Liudytojų ranka pirma pradės jį mušti – cituojama *Įst* 17, 7.

131 Tėve, į tavo rankas aš atiduodu savo dvasią – cituojama *Lk* 23, 46.

132 Tėve, atleisk jiems – cituojama *Lk* 23, 34.

133 Kai jus persekios viename mieste, bėkite į kitą – cituojama *Mt* 10, 23.

134 Žymusis daktaras Augustinas pasakoja – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta šv. Augustino veikalu *De civitate Dei* 22, 8; be to, ji atliepia Vincento iš Bovė veikalų 1624 metų leidimo 19, 8.

135 Būtina pažymėti, kad švento Stepono kankinystė įvyko ne dieną po Viešpaties gimimo – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta paremta Jono Beleto (Johannes Beleth, gyv. XII a.) veikalu *Summa de ecclesiasticis officiis* (143 a–b).

136 Mano mylimasis skaistus ir rausvas, rinktinis iš tūkstančių – cituojama *Gg* 5, 10.

IX. APIE ŠVENTĄ JONĄ EVANGELISTĄ

137 Jonas aiškinamas Viešpaties malone – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta atliepia Hugucijaus iš Pizos aiškinimą veikale *Agiographia*.

138 Kai po Sekminių apaštalai išsivaikščiojo kas sau, apaštalas evangelistas Jonas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia *Vita Johannis* (*BHL* 4320 ir 4321), taip pat Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*. Toliau minimų vartų pavadinimas *Porta Latina* reiškia „Lotynų Vartai".

139 Dar tais pačiais metais imperatorių nužudė už didžiulį žiaurumą – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas panašus į Vincento iš Bovė veikalų 1624 metų leidimo 10, 38 ir toliau.

140 Jei nori būti tobulas, eik, parduok, ką turi – cituojama *Mt* 19, 21.

141 Iš jo apaštalas priminė pasakojimą apie turtingą puotautoją, kurį Viešpats pasmerkė – primenama *Lk* 16, 19–31.

142 Tuo metu, kai šventas Jonas skelbė visoje Azijoje Dievo Žodį – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas panašus į Vincento iš Bovė veikalų 1624 metų leidimo 10, 43 ir toliau.

143 Šventas Klemensas pasakoja, kaip rašoma ketvirtoje *Bažnyčios istorijos* knygoje – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Klemenso Aleksandriečio (Clemens Alexandrinus, apie 140–50–apie 220) *Liber Quis dives salvetur* (42), Euzebijaus Cezariečio *Historia ecclesiastica* (3, 23) ir Vincento iš Bovė veikalų 1624 metų leidimo 10, 42.

144 Dar toje pačioje *Bažnyčios istorijoje* rašoma – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia Euzebijaus Cezariečio *Historia ecclesiastica* (4, 14) ir Vincento iš Bovė veikalų 1624 metų leidimo 10, 42.

145 Vienas žmogus, kaip Kasianas pasakoja *Palyginimų* knygoje – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia Jono Kasiano (Joannes Cassianus, apie 360–po

432) veikalą *Collationes* (24, 21) bei Vincento iš Bovė veikalų 1624 metų leidimo 20, 50.

146 Kaip liudija Jeronimas, šventas Jonas gyveno Efese – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir šv. Jeronimo *Commentarii in IV epistulas Paulinas* (*Ad Gal.* 3).

147 Helinandas pasakoja, kad, kai Jonui reikėję rašyti Evangeliją – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia Vincento iš Bovė veikalų 1624 metų leidimo 29, 108.

148 Pasak Izidoriaus, kai jau jis turėjo devyniasdešimt devynerius metus – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia Izidoriaus Seviliečio *De ortu et obitu patrum* (72) bei Vincento iš Bovė veikalų 1624 metų leidimo 10, 49.

149 Anglijos karalius šventas Edmundas niekuomet niekam neatsakydavo nieko – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia Baltramiejaus Tridentiečio veikalą *Liber epilogorum in gesta sanctorum.*

150 Izidorius knygoje *Apie šventųjų gyvenimą ir mirtį* pasakoja – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia Izidoriaus Seviliečio veikalą *De ortu et obitu patrum (72).*

X. APIE NEKALTUOSIUS VAIKELIUS

151 Nekaltieji Vaikeliai taip praminti dėl trijų dalykų – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia Vincento iš Bovė veikalų 1624 metų leidimo 6, 93 (ir toliau) ir Petro Komestoro *Historia scholastica* (*Ev* 10 ir toliau).

152 Nekaltieji ir teisieji laikosi manęs – cituojama *Ps* 24, 21.

153 Išliejo nekaltą kraują – cituojama *Ps* 105, 38.

154 Laikykis nekaltumo ir žiūrėk to, kas teisu – cituojama *Ps* 36, 37.

155 Bet kai išgirsta, ką papasakojo piemenys – primenama *Lk* 2, 25 ir toliau.

156 Kai Viešpats įžengė į Egiptą, sugriuvo visi stabai – primenama *Iz* 2, 18.

157 Dar pasakoja, kad Izraelio sūnums išeinant iš Egipto, Egipte nebuvę namų – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Vincento iš Bovė veikalų 1624 metų leidimo 6, 95 ir Petro Komestoro *Historia scholastica* (*Ev* 10).

158 Kasiodoras trijų dalių istorijoje pasakoja – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Vincento iš Bovė veikalų 1624 metų leidimo 6, 95 ir Kasiodoro *Historia scholastica tripartita* (6, 42, 22).

159 Knygoje apie Išganytojo vaikystę skaitome – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Vincento iš Bovė veikalų 1624 metų leidimo 6, 95.

160 Kai Erodas dar planavo iššudyti kūdikius – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Vincento iš Bovė veikalų 1624 metų leidimo 6, 93 ir Petro Komestoro *Historia scholastica* (*Ev* 10 ir toliau).

161 Smarkioje audroje tu sutrupinai Tarso laivus – cituojama *Ps* 47, 8.

162 Remiantis Auksaburniu, aiškinama kitaip – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta pseudo Jono Auksaburnio veikalu *Opus imperfectum in Matthaeum* (*hom.* 2).

163 Mat kaip pasakoja Makrobijus ir kaip galima perskaityti vienoje kronikoje – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Makrobijaus (Ambrosius Macrobius Theodosius, V a.) veikalą *Saturnalia* (2, 4, 11).

164 Balsas, verksmas ir klyksmas – primenama *Mt* 2, 17–18.

165 Kaip skaitome tose pačiose scholastinėse istorijose – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Petro

Komestoro *Historia scholastica* (*Ev* 17) ir Vincento iš Bovė veikalų 1624 metų leidimo 6, 93.

166 Vis dėlto Remigijus savo homilijoje pagal Matą sako – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Remigijaus iš Osero (Remigius Autissiorodensis, de Auxerre, prieš 841–908) *Homiliae super Matthaeum (6).*

XI. APIE ŠVENTĄ TOMĄ KENTERBERIETĮ

167 Tomas aiškinamas kaip „gelmė", „dvynys" arba „nukirsdintasis" – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta atliepia Hugucijaus iš Pizos aiškinimą veikale *Derivationes*.

168 Kartą, kai dar buvo Anglijos karaliaus rūmuose, Tomas Kenterberietis pastebėjo kažkokius ten vykstančius dalykus – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia Jono iš Mėli atitinkamą veikalo *Abbreviatio in gestis sanctorum* vietą, Baltramiejaus iš Tridento – *Liber epilogorum in gesta sanctorum* bei Vincento iš Bovė – *Speculum historiale* (29, 14 ir toliau).

169 Linksminsis teisusis Viešpatyje – primenama *Ps* 96, 12.

170 Kaip pasakoja žmonės, vanagas persekiojo vieną paukštį – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia Cezarijaus iš Heisterbacho (Caesarius Heisterbacensis, apie 1180–po 1240) veikalą *Dialogus miraculorum* (10, 56).

171 Vienas žmogus, kurį šventas Tomas labai mylėjo – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia Stepono iš Burbono *Tractatus de diversis materiis praedicabilibus* 5, 3.

XII. APIE ŠVENTĄ SILVESTRĄ

172 Silvestras vadinamas nuo žodžių *sile* „šviesa" ir *terra* „žemė" – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta atliepia Hugucijaus iš Pizos aiškinimą veikale *Agiographia* ir Paladijaus (Rutilius Taurus Aemilianus) *Opus agriculturae* (1, 5).

173 Skaitinį apie jį sudėjo Euzebijus Cezarietis – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia veikalą *Decretum Gelasianum de libris recipiendis et non recipiendis* (4, 4).

174 Silvestro motina buvo Justa, teisuolė ir iš darbų, ir iš vardo – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia *Vita Silvestri* (*BHL* 7736 a), taip pat Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum*. Silvestro motinos vardas Justa lot. reiškia „teisinga, dora, sąžininga".

175 Konstantinui tęsiant krikščionių persekiojimą, Silvestras paliko miestą – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia Vincento iš Bovė veikalų 1624 metų leidimo 13, 46 ir toliau.

176 Kai apie tai išgirdo Konstantino Augusto motina Helena – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia Vincento iš Bovė veikalų 1624 metų leidimo 13, 50 ir toliau.

177 Jis man sakys: Tu mano Tėvas – cituojama *Ps* 88 (89), 27.

178 Tu mano Sūnus – cituojama *Ps* 2, 7.

179 Ir jo burnos kvėpimu visa jo kareivija – cituojama *Ps* 32 (33), 6.

180 Padarykime žmogų pagal mūsų paveikslą ir mūsų panašumą – cituojama *Pr* 1, 26.

181 Štai mergaitė pradės – cituojama *Iz* 7, 14.

182 Viešpats man parodė vyriausiąjį kunigą Jėzų, stovintį ties Viešpaties angelu, o jo dešinėje stovėjo Šėtonas – cituojama *Zch* 3, 1.

183 Kuris valgė mano duoną, stengėsi paminti mane po kojų – cituojama *Ps* 40 (41), 10.

184 Jie pasidalino sau mano drabužius – cituojama *Ps* 21 (22), 19.

185 Jie davė man valgyti tulžies – cituojama *Ps* 68 (69), 22.

186 Jūs surišot visai ne kaip tėvą mane – Vulgatos Ezdro knygoje pacituotos vietos nėra. Jos nenurodo nė komentatoriai (*LA* 1, 114; *GL* 1, 67).

187 Dėl Jo palaidojimo vėl atgyja mirusieji – Vulgatos Jeremijo knygoje pacituotos vietos nėra. Jos nenurodo nė komentatoriai (*LA* 1, 114; *GL* 1, 67).

188 Iš mano širdies veržiasi geras žodis – cituojama *Ps* 42, 2.

189 Aš išėjau iš Aukščiausiojo burnos pirmgimė – cituojama *Sir* 24, 5.

190 Aš buvau pagimdyta pirm kauburių – cituojama *Pat* 8, 25, 24.

191 Aš užmušiu ir aš atgaivinsiu – cituojama *Įst* 32, 39.

192 Prabėgus kelioms dienoms, pas imperatorių atėjo stabų žyniai ir tarė – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia Vincento iš Bovė veikalų 1624 metų leidimo 13, 53.

193 Taigi Silvestras, nešinas dviem lempom, su dviem kunigais – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia Vincento iš Bovė veikalų 1624 metų leidimo 13, 60.

XIII. APIE VIEŠPATIES APIPJAUSTYMĄ

194 Dar reikia pažymėti, kad, kaip tvirtina Prepozitinas, yra skiriami tokie aštuondieniai – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta paremta Prepozitino Kremoniečio (Praepositinus Cremonensis, prieš 1140–po 1210) veikalu *Tractatus de officiis* (1, 47 ir toliau) ir Jono Beleto *Summa de ecclesiasticis officiis* (71 c). Toliau cituojamais žodžiais „Vultum tuum, Domine" („Tavo veidą, Viešpatie") pagal senąjį Romos mišiolą prasidėdavo Mišios, skirtos pagerbti Švenčiausiajai Mergelei Marijai (*GL* 1, 71).

195 Pasak Bernardo Klerviečio, tasai vardas yra medus burnoje – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta šv. Bernardo Klerviečio *Sermones super Cantica* (15, 6).

196 Kaip dar sako tas pats Bernardas, tasai vardas yra tarytum aliejus – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta šv. Bernardo Klerviečio *Sermones super Cantica* (15, 5).

197 Apie šiuos tris vardus Bernardas byloja – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta šv. Bernardo Klerviečio *Sermo in vigilia nativitatis Domini* (1, 2).

198 Kad jis iš tiesų Jam pritinka, apie tai knygoje *Apie Trejybę* kalba Hiliaras – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta šv. Hiliaro iš Puatjė (Hilarius Pictaviensis, de Poitiers, m. 367 ar 368) veikalu *De Trinitate* (6, 22).

199 Pasak Bernardo, šis vardas nurodo peną, šaltinį, vaistą ir šviesą – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta šv. Bernardo Klerviečio *Sermones super Cantica* (15, 6).

200 Apie tai tas pats Bernardas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta šv. Bernardo Klerviečio *Sermones super Cantica* (22, 4).

201 Kitoje vietoje jisai dar taip sako – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta šv. Bernardo Klerviečio veikalu *Sententiae* (2, 124).

202 Trečia, Jis yra vaistas, todėl Bernardas kalba štai taip – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta šv. Bernardo Klerviečio *Sermones super Cantica* (15, 6).

203 Jei ne iš Jėzaus – išpranašauto ir pranašavusiojo – orig. *nisi de predicato Ihesu*. Lot. frazę galima suprasti dvejopai: „jei ne iš skelbtojo, išpranašautojo Jėzaus" ir „jei ne iš skelbusiojo, pranašavusiojo Jėzaus". Numatydami tokią galimybę, pasekėme Ryano pavyzdžiu (*GL* 1, 73) ir pateikėme šalia abu variantus.

204 Dar tas Jėzaus vardas pasižymi didžiu saldumu, todėl Bernardas pasako – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta šv. Bernardo Klerviečio *Sermones super Cantica* (15, 6).

205 Antra, jis pasižymi didžia galybe, todėl Petras iš Ravenos nurodo – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Petro iš Ravenos (Petrus Ravennas) *Sermones* (144).

206 Trečia, jis pasižymi didžia aukštenybe ir iškilumu, todėl Bernardas byloja – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši

Voraginiečio vieta paremta pseudo Bernardo *Sermo in canticum B. Virginis Mariae* (skilt. 1121 ir toliau).

207 Tu praminsi Jį vardu Jėzus – cituojama *Mt* 1, 21; dar žr. *Lk* 1, 31.

208 Mat pasak Bernardo, mums privalomas dvejopas apipjaustymas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta paremta šv. Bernardo Klerviečio *Sermones diversi* (15, 32).

209 Apipjaustyti esate ne ranka padarytuoju apipjaustymu – cituojama *Kol* 2, 11. Senesniame Voraginiečio tekste, kurį, be daugelio kitų, vertė Ryanas (*GL* 74–75), toliau esama nemažo fragmento, Maggioni'o perkelto į tekstinius komentarus. Štai jo vertimas: „*Glosa* paaiškina: „Nuo ydų – tarsi su aštriausia uola (arba titnagu, nes čia ir toliau vartojamas tas pats lot. žodis „petra" – S.N.), „o uola buvo Kristus", *1 Kor* 10, 4. *Išėjimo* 4, 25 pasakyta „Sefora tuojau ėmė aštriausią titnagą ir apipjaustė savo sūnų" ir t. t. *Glosa* šitai aiškina dviem būdais. Pirmasis: „Esate apipjaustyti, aš jums sakau, ne ranka padarytuoju apipjaustymu, tai yra ne žmogišku darbu, o dieviško veiksmu, tai yra dvasiniu apipjaustymu". Pastarasis pasireiškia tuo, kad nuo žmogaus atplėšiamas jo fizinis kūnas, tai yra atskiriamas kūniškasis žmogus, suprantamas kaip ydos ir kūniški geismai – ta reikšme, kuria suprantamas pats kūnas"; juk sakoma *1 Kor* 8 (! 15, 50): „Kūnas ir kraujas negali paveldėti Dievo karalystės" ir t. t. – „Esate apipjaustyti, aš jums sakau, ne ranka padarytuoju apipjaustymu, bet dvasiniu apipjaustymu". Antrasis būdas štai toks: „Esate apipjaustyti, aš jums sakau, Kristuje ir ne ranka padarytuoju apipjaustymu, tai yra ne apipjaustymu, padarytu pagal Įstatymą, mat apipjaustymas, padarytasis ranka, tai yra pagal Įstatymą, yra toks, per kurį pašalinama dalis fizinio kūno, tai yra kūno, kuris yra materialus, – pašalinama dalis to kūno apvalkalo, kaip ir reikalauja apipjaustymas pagal Įstatymą". Todėl *Laiške romiečiams* 2, 28–29 sakoma: „Nes ne tas, kurs iš viršaus rodosi, yra žydas; nei tas, kurs iš viršaus ant kūno daromas, yra

apipjaustymas; bet kursai viduje yra, tas yra žydas; ir apipjaustymas širdies, dvasioje, ne pagal raidę; tokio pagyrimas yra ne iš žmonių, bet iš Dievo". – „Esate apipjaustyti ne ranka padarytuoju apipjaustymu pašalinant dalį fizinio kūno, bet – Kristaus apipjaustymu"".

210 Nes aš sakau, jog Jėzus Kristus buvo apipjaustymo tarnas, dėl Dievo tiesos – cituojama *Rom* 15, 8.

211 Kaip aiškina rabinas Mozė – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Mozės ben Maimono, arba Maimonido (Maimonides, 1135–1204), veikalu *Dux neutrorum vel dubiorum* (3, 49).

212 Kurias išvardijo Augustinas, kai sakė – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta šv. Augustino veikalu *De civitate Dei* (23, 30).

213 Nes aš pažįstu savo piktadarystę – cituojama *Ps* 50 (51), 5.

214 Kelsiuosi, eisiu pas savo tėvą – cituojama *Lk* 15, 18.

215 Kokį tat vaisių turėjote tuomet iš to, ko dabar gėdžiatės? – cituojama *Rom* 6, 21.

216 Nes aš bijojau visuomet Dievo kaip kilstančių prieš mane bangų – cituojama *Job* 31, 23.

217 Ar aš valgysiu, ar gersiu, ar ką kita darysiu – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Vincento iš Bovė traktato *Speculum morale* viena vieta (pagal jo veikalų 1624 metų leidimą).

218 Gedėk kaip dėlei vienturčio sūnaus – cituojama *Jer* 6, 26.

219 Aš tariau: išpažinsiu Viešpačiui prieš save savo neteisybę – cituojama *Ps* 31 (32), 5.

220 Apie kūną, likusį po Viešpaties apipjaustymo, pasakojama – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*, taip pat Sikardo Kremoniečio *Chronicon* (p. 84 1903 leidime). Šioje pastraipoje minimi miestai: Eks la Šapelė (pranc. Aix-la-Chapelle, lot. Aquisgranum) ir Šaru (pranc. Charroux, lot. Carosium).

221 Tas apeigas viename pamoksle mini Augustinas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Cezarijaus Arliečio (Caesarius Arelatensis, de Arles, apie 470–542) *Sermones* (192) ir šv. Augustino *Sermones* (198), taip pat pseudo Augustino *Sermones* (129–130).

XIV. APIE VIEŠPATIES APSIREIŠKIMĄ

222 Viešpaties Apsireiškimą puošia keturi stebuklai – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Petro Komestoro veikalu *Historia scholastica* (*Ev* 7, 8, 37), Remigijaus iš Osero *Homiliae super Matthaeum* (7), Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*, Vincento iš Bovė veikalais (pagal 1624 metų leidimą 6, 91 ir toliau), šv. Jono Auksaburnio (Joannes Chrysostomus, apie 349–407) *Homiliae* (2) ir kai kuriais kitais šaltiniais. Sen. graik. *ἐπιφανία*, lot. *epiphania* „pasirodymas; apsireiškimas".

223 Dėl šios priežasties ta diena buvo pavadinta *Epifanija* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Hugucijaus iš Pizos veikalais *Agiographia* bei *Derivationes*.

224 Jėzui buvo apie tris dešimtis metų, kai jis pradėjo – cituojama *Lk* 3, 23. Čia pat minimas Bedos Garbingojo (Beda Venerabilis, 673 ar 674–735) veikalas *Expositio in Lucam* (*Lk* 1, 3, 23).

225 Dėl šios priežasties ta diena vadinama *Teofanija* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

226 Dėl šios priežasties ta diena vadinama *Betfanija* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

227 Prabėgus metams – kai Kristus buvo trisdešimt vienerių ar trisdešimt dvejų, tą dieną Jis panašiai penkiais kepalėliais duonos papenėjo penkis tūkstančius žmonių – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Petro Komestoro

veikalu *Historia scholastica* (*Ev* 37 add.), šv. Ambraziejaus (Ambrosius Mediolanensis, 333 ar 334–397) *Hymni* (1988 m. leidimo p. 46).

228 Dėl šios priežasties ta diena vadinama *Fagifanija* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum.*

229 Buvo arti žydų šventė, Velykos – cituojama *Jn* 6, 4.

230 Viešpačiui gimus, į Jeruzalę atkeliavo trys magai – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum.*

231 Tuomet Erodas, matydamas, kad jis Išminčių apviltas – cituojama *Mt* 2, 16.

232 Dar magu vadinamas burtininkas, nes magais vadinami faraono burtininkai – taip verčiama remiantis *Iš* 7, 22: „Taip pat Egipto burtininkai padarė panašiai savo žavėjimais".

233 Dėl to, jie vyko į Jeruzalę, jei Viešpats gimė ne ten – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Remigijaus iš Osero *Homiliae super Matthaeum* (7).

234 Žvaigždė užtekės iš Jokūbo, ir lazda pakils iš Izraelio – cituojama *Sk* 24, 17.

235 Kitą priežastį, kodėl jie, išvydę žvaigždę, atkeliavo į Judėją, nurodo Augustinas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta šv. Augustino *Sermones* (199).

236 Dar vieną priežastį nurodo Leonas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta šv. Leono I *Tractatus septem et nonaginta* (33).

237 Pasak Remigijaus, tai Kūdikėlis, pas kurį jie skubėję – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Remigijaus iš Osero *Homiliae super Matthaeum* (7).

238 Kur yra gimusis Žydų karalius? – cituojama *Mt* 2, 2.

239 Nes mes matėme jo žvaigždę rytuose ir atėjome jo pagarbinti – cituojama *Mt* 2, 2.

240 Mat buvo prisakyta, kad nieko kito negalima garbinti, išskyrus vienintelį Dievą – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Vincento iš Bovė veikalais (pagal 1624 metų leidimą 6, 92) ir šv. Jono Auksaburnio *Homiliae* (2).

241 Trečioji – kad, kaip aiškina Grigalius, gimus dangaus Karaliui – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta šv. Grigaliaus I *XL homiliarum in Evangelia libri II* (1, 10, 1).

242 Kaip nurodo Fulgencijus, ta žvaigždė nuo kitų skyrės trimis dalykais – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Fulgencijaus Ruspiečio (Fulgentius Ruspensis, VI a.) veikalus *De epiphania Domini* (3) ir *De epiphania deque innocentium nece et muneribus magorum* (8), Vincento iš Bovė veikalus (pagal 1624 metų leidimą 6, 92), Petro Komestoro *Historia scholastica* (*Ev* 7), Alberto Didžiojo (Albertus Magnus, apie 1200–1280) *Super Matthaeum* (11, 2) ir šv. Tomo Akviniečio (Thomas Aquinas, 1224 ar 1225–1274) *Commentum in Matthaeum* (11, 2).

243 Kaip sakoma *Pradžios* 1 – *Pr* 1, 14 pasakyta: „Tepasidaro žiburiai dangaus tvirtumoje, ir teatskiria dieną ir naktį, ir tebūna ženklai, ir tepažymi laikus, ir dienas, ir metus".

244 Į mėnulį ir į žvaigždes, kurias Tu padarei – cituojama *Ps* 8, 4.

245 Dangaus gražybė – cituojama *Sir* 43, 10.

246 Žvaigždės davė šviesos savo sargybose – cituojama *Bar* 3, 34.

247 Aš esu Dovydo šaknis ir giminė, blizganti rytų žvaigždė – cituojama *Apr* 22, 16.

248 Dar ir Bernardas: „Ką jūs darote, išminčiai? – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Bernardo Klerviečio *Sermo in epiphania Domini* (1, 5).

249 Apie tą patį Hiliaras antroje veikalo *Apie Trejybę* knygoje kalba – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Hiliaro iš Puatjė (Hilarius Pictaviensis, m. 367 ar 368) *De Trinitate* (2, 27).

250 Apie tai dar kalba Jeronimas komentaruose *Apie laišką efesiečiams* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta *Commentarii in IV epistulas Paulinas* (2).

251 Tie išminčiai, kaip pasakojama *Scholastinėje istorijoje*, atvyko iš persų ir chaldiečių krašto – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Vincento iš Bovė veikalų 1624 metų leidimo 6, 91 ir Petro Komestoro *Historia scholastica* (*Ev* 7).

252 Pagal antrą aiškinimą, priklausantį Bernardui – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta šv. Bernardo Klerviečio *Sermo in epiphania Domini* (3, 1 ir toliau).

253 Mano kūnas vėl pražydo – cituojama *Ps* 27 (28), 7.

254 Tegul kilsta mano malda kaip smilkalas – cituojama *Ps* 140, 2.

255 Jų kūnai anksčiau ilsėjosi Milane, mūsų ordino, tai yra dominikonų, bažnyčioje – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

XV. APIE ŠVENTĄ PAULIŲ ATSISKYRĖLĮ

256 Paulius buvo pirmas atsiskyrėlis – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas paremtas šv. Jeronimo *Vita Pauli heremitae* bei Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

XVI. APIE ŠVENTĄ REMIGIJŲ

257 Remigijus buvo įžymus daktaras ir šlovingas Viešpaties tikėjimo išpažinėjas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas paremtas Hinkmaro Reimsiečio (Hincmarus Remensis, von Reims, m. 882) *Vita Remigii*, taip pat Jono iš Mėli veikalu *Abbreviatio in gestis sanctorum* bei Vincento iš Bovė veikalais (pagal 1624 metų leidimą 20, 100).

258 Kadangi berniukas gautas apgavystės būdu, noriu, kad jo vardas būtų Latronas – originale vartojami bendrašakniai žodžiai: „Quoniam puer de latrocinio acquisitus est, uolo ut Latro uocetur“, t. y. čia pasakyta apie „plėšimą, plėšikavimą, apgaulę“ (*latrocinium*) ir „plėšiką, nuožmų apgaviką“ (*Latro*).

259 Pavadinkite tą dukterį Vulpekule – lot. *vulpecula* „laputaitė“.

XVII. APIE ŠVENTĄ HILIARĄ

260 Hiliaras pavadintas nuo žodžio *hylaris* „linksmas“ – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Hugucijaus iš Pizos veikalu *Agiographia*.

261 Gimęs Akvitanijos krašte, Puatjė vyskupas Hiliaras – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Venancijaus Fortunato (Venantius Fortunatus, prieš 540–apie 600) *Vita Hilarii*, taip pat Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum* bei Vincento iš Bovė veikalais (pagal 1624 metų leidimą 14, 23).

262 Ar tu – galas Hiliaras – tekste žaidžiama žodžių reikšmėmis. Lot. *Gallus* reiškia ir „galas“, ir „gaidys“. Čia pat paminėtas lot. *Leo* reiškia ir „Leonas“, ir „liūtas“.

263 Viešpačiui priguli žemė – cituojama *Ps* 23 (24), 1.

264 Šventoji Romos Bažnyčia visada išliko nesutepta – primenama šv. Jeronimo *Commentarii in IV epistulas Paulinas* (*Ad Eph.* 3, 36). Komentaruose *GL* 89 nurodoma, kad iki popiežiaus Leono I, valdžiusio 440–461, kito tokiu vardu nebuvę. Popiežius Liberijus pats nukentėjo nuo imperatoriaus Konstancijaus II (ne Konstantino), kuris jį ištrėmęs, kai Bažnyčios ganytojas atsisakęs patvirtinti klaidingą Arijaus mokymą. Šv. Hiliaras Puatjė vyskupu tapo apie 350, o mirė apie 368 metus.

265 Du pirkliai kartu turėjo luitą vaško – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

XVIII. APIE ŠVENTĄ MAKARIJŲ

266 Makarijus vadinamas nuo žodžių *macha* „sumanumas“ ir *ares* „narsumas“ – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Hugucijaus iš Pizos veikalu *Agiographia*.

267 Dar Makarijus gali reikšti „laimingasis“ – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia gramatiko Papijo (Papias grammaticus) *Elementarium doctrinae rudimentum*.

268 Kartą, kai abatas Makarijus leidosi išdžiūvusiomis vietomis – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia veikalą *Vitae patrum* (V, 7, 20) bei Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

269 Kartą, kai abatas Makarijus traukė iš pelkės į savo celę, susitiko velnią su dalgiu rankose – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Vitae patrum* (V, 15, 26).

270 Kartą abatas Makarijus išvydo Šėtoną, einantį su žmogaus drabužiais – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Vitae patrum* (V, 18, 9).

271 Vieną dieną šventas Makarijus surado palaidoto žmogaus kaukolę – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Vitae patrum* (VI, 3, 16).

272 Vieną brolį baisiai kamavo mintys apie tai – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Vincento iš Bovė veikalus (pagal 1624 metų leidimą 17, 74).

273 Kažkoks uodas jį įkando, ir Makarijus užmušė jį delnu – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Vincento iš Bovė veikalus (pagal 1624 metų leidimą 17, 71).

XIX. APIE ŠVENTĄ FELIKSĄ

274 Šventasis vadinamas Feliksu *in Pincis* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum* bei Jono Beleto veikalu *Summa de ecclesiasticis officiis* (157 h).

275 Kažkokiuose kituose skaitiniuose pasakojama, kad sykį Nolos vyskupas Maksimas bėgęs nuo persekiotojų – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Vincento iš Bovė veikalais (pagal 1624 metų leidimą 19, 39) ir Adono Vieniečio (Ado Viennensis, apie 800–875) *Martyrologium* (a.d. XVIII Kal. Febr.).

276 Jis turėjo dar vieną brolį, vadinamą kaip ir jis Feliksu – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Passio Felicis* (*BHL* 2875), taip pat Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum* ir Vincento iš Bovė veikalus (pagal 1624 metų leidimą 19, 40).

XX. APIE ŠVENTĄ MARCELĄ

277 Marcelas pavadintas nuo žodžių *arcens malum a se* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Hugucijaus iš Pizos veikalu *Agiographia*.

278 Juk pasaulis prilyginamas jūrai, kadangi, kaip Auksaburnis sako *Komentaruose apie Matą* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia pseudo Jono Auksaburnio veikalą *Opus imperfectum in Matthaeum* (*hom.* 7 bei 28).

279 Marcelas buvo aukščiausiasis Romos kunigas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Vincento iš Bovė veikalus (pagal 1624 metų leidimą 12, 103).

XXI. APIE ŠVENTĄ ANTANĄ

280 Antanas vadinamas nuo žodžių *ana* „viršuje, aukštai" ir *tenens* „laikantis" – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Hugucijaus iš Pizos veikalu *Agiographia*.

281 Mat jis paniekino pasaulį, nes jis – purvinas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta šv. Augustino *Sermones* (105).

282 Sulaukęs dvidešimties metų, Antanas išgirdo bažnyčioje sakant – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia *Vita Antonii auctore Athanasio* (*BHL* 609) ir Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum.*

283 Jei nori būti tobulas, eik, parduok, ką turi – cituojama *Mt* 19, 21.

284 Kai Antanas persikraustė į kitą dykvietę, surado sidabro lėkštę – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum.*

285 Vieną kartą Antanas nugrimzdo į ekstazę – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia *Vitae patrum* (III, 129; V, 13, 3).

286 Vieną kartą kažkoks šaulys pamatė, kaip šventas Antanas linksminasi su broliais – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia *Vitae patrum* (V, 10, 2).

287 Kažkoks žmogus paklausė Antano – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia *Vitae patrum* (V, 1, 1).

288 Vienas abatas paklausė Antano – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia *Vitae patrum* (V, 2, 1).

289 Dar Antanas pasakė – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia *Vitae patrum* (V, 2, 1).

290 Lydimi vieno senolio, kažkokie broliai atėjo aplankyti abato Antano – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia *Vitae patrum* (V, 4, 1).

291 Abatas Antanas tarė – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia *Vitae patrum* (V, 5, 1).

292 Vienas brolis išsižadėjo pasaulio – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia *Vitae patrum* (V, 6, 1).

293 Kai Antaną ėmė kamuoti pasidygėjimas gyvenimu atsiskyrus – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia *Vitae patrum* (V, 7, 1).

294 Kažkokie broliai paprašė Antano pasakyti jiems išganymo žodį – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia *Vitae patrum* (VI, 4, 11).

295 Jei kas ištiko tave per dešinįjį skruostą, atsuk jam ir kitą – cituojama *Mt* 5, 39.

296 Valdant Konstantinui – minimas Konstantinas II, valdęs 337–340.

XXII. APIE ŠVENTĄ FABIJONĄ

297 Fabijonas yra kaip *fabricans beatitudinem supernam* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Hugucijaus iš Pizos veikalu *Agiographia*.

298 Fabijonas buvo Romos pilietis – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Vincento iš Bovė veikalus (pagal 1624 metų leidimą 11, 36).

299 Popiežius Damazas tvirtina – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia veikalą *Liber pontificalis* (1, 148).

300 Haimonas pasakoja – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Haimono iš Osero (Haimo Autissiodorensis, de Auxerre, IX a.) veikalą *Historiae sacrae epitome (6, 11)*.

XXIII. APIE ŠVENTĄ SEBASTIJONĄ

301 Sebastijonas pramintas nuo žodžių *sequens, beatitudo, astym*, tai yra „miestas", ir *ana* „aukštai" – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Hugucijaus iš Pizos veikalu *Agiographia*.

302 Jis gimė Narbonoje, išsimokslinimą gavo Milane – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta

Vita Sebastiani (*BHL* 7543), Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum* ir Vincento iš Bovė veikalus (pagal 1624 metų leidimą 12, 10–18). Ši vieta turi savą komentarą, kurį Maggioni's taip pat pateikė: „Imperatoriaus asmenį saugojo dvi kohortos, kiekviena kohorta turėjo po 500 kareivių. Pirmąja buvo laikoma ta kohorta, kuri imperatoriaus asmenį saugojo nuo pirmos valandos nakties iki vidurnakčio; šios kohortos vadas vadinosi *primicerius*; tuo laiku juo buvo šventas Sebastijonas. Antra kohorta panašiai turėjo 500 kareivių, imperatoriaus asmenį saugojusių nuo vidurnakčio iki dienos; šios kohortos vadas vadinosi *secundicerius*".

303 Kol šventas Sebastijonas skelbė šiuos ir kitus panašius dalykus – Maggioni's komentaruose nurodo, kad kituose rankraščiuose ši vieta skamba taip: „Taigi kol šventas Sebastijonas šitai skelbė savo lūpomis, staiga iš dangaus nusileido kuo stipriausia šviesa ir jį laikė kone valandą apgaubusi; po ta šviesa jis atrodė tarsi būtų aprengtas baltut baltutėlaičiu apsiaustu ir apsuptas septynių skaisčiausių angelų. Tada prie jo pasirodė jaunuolis, dovanojo jam santaikos bučinį ir tarė: „Tu visada būsi su manimi"".

304 Tuo tarpu netikintieji sučiupo Zoją – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Vincento iš Bovė veikalais (pagal 1624 metų leidimą 12, 16).

305 Štai kaip gera ir kaip saldu – cituojama *Ps* 132 (133), 1.

306 Po to viršininkas imperatoriui Dioklecianui pranešė apie Sebastijoną – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Vincento iš Bovė veikalais (pagal 1624 metų leidimą 12, 18).

307 Grigalius pirmoje *Dialogų* knygoje pasakoja – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta popiežiaus šv. Grigaliaus I veikalu *Dialogi de vita et miraculis patrum Italicorum* (1, 10).

308 *Langobardų istorijoje* rašoma – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Pauliaus Diakono

(Paulus Diaconus, tarp 720 ir 730–apie 799) *Historia Langobardorum* (6, 5).

309 Ambraziejus *Pratarmėje* byloja taip – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta veikalu *Ambrosianae praefationes* (atitinkamomis skirtingų leidimų vietomis).

XXIV. APIE ŠVENTĄ AGNIETĘ

310 Agnietė pavadinta nuo žodžio *agna* „avelė" – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Hugucijaus iš Pizos veikalu *Agiographia*. Sen. graikų kalbos žodis *ἁγνός* išties reiškia „šventas, tyras, nesuterštas".

311 Pasak Augustino, tiesa statoma prieš tuštybę, netiesą ir veidmainystę – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Augustino *Sermo 301A*.

312 Didžiai išmintinga mergaitė Agnietė – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Ambraziejaus *De virginibus* (1, 2), Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum* ir Vincento iš Bovė veikalus (pagal 1624 metų leidimą 17, 29 ir toliau).

313 Kai krikščionys ir jos tėvai su džiugesiu laidojo jos kūną – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Vincento iš Bovė veikalus (pagal 1624 metų leidimą 17, 31).

314 Mergelė Konstancija, Konstantino dukra, baisiausiai kentėjo nuo raupsų – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Vincento iš Bovė veikalus (pagal 1624 metų leidimą 17, 31).

315 Vieną vyrą, vardu Paulinas, Šventosios Agnietės bažnyčioje ėjusį kunigo pareigas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Cezarijaus Heisterbachiečio *Libri de miraculis* (*Anh.* 70) ir Baltramiejaus iš Tridento *Liber miraculorum*.

316 Bet kitoj vietoj galima perskaityti – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia rankraštinį šv. Agnietės *Miraculum*.

317 Apie ją knygoje *Apie mergeles* Ambraziejus sako – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Ambraziejaus veikalą *De virginibus* (I, 2, 6–8).

318 Ambraziejus *Pratarmėje* byloja dar taip – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta veikalu *Ambrosianae praefationes* (atitinkamomis skirtingų leidimų vietomis).

XXV. APIE ŠVENTĄ VINCENTĄ

319 Vincentas suprantamas kaip *vicia incendens* „uždegantis ydas" – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Hugucijaus iš Pizos veikalu *Agiographia*.

320 Apie juos Augustinas sako štai ką – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia nurodytą pseudo Augustino veikalo *De correptione et gratia* vietą.

321 Vincentas, aukštos kilmės, bet dar aukštesnio tikėjimo ir išpažinimo vyras – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Passio Vincentii* (*BHL* 8627–8633), Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum* ir Vincento iš Bovė veikalus (pagal 1624 metų leidimą 12, 124–128).

322 Ką gi, kad jis dar ilgiau pagyventų kankindamasis, dabar uždarykite jį į bjauriausią kalėjimą, ant grindų pripilkite kuo aštriausių šukių, pririškite prie stulpo jo kojas, palikite jį ant tų šukių be jokio žmogiško gailesčio ir praneškite, kai nusibaigs – Maggioni's komentaruose nurodo, kad kituose rankraščiuose ši vieta atrodo kitaip: „Ką gi, kad jis dar ilgiau pagyventų kankindamasis, dabar uždarykite jį į bjauriausią kalėjimą, jam ant galvos uždėkite erškėčių vainiką, o ant rankų – įkaitintą geležį". – Ir jis budeliams liepė sukti rankas, kad jos suktųsi kaip sukinys, ir visą jo kūną kankinti įvairiomis kančiomis ir kankinimais. O kai budeliai jį iškankino įvairiomis kančiomis ir kankinimais, Dacianas įsakė jį leisgyvį įmesti į kalėjimą

ir ten laikyti, kol jisai atsikratys kirčių ant kūno ir ant kūno sąnarių. Taigi valdytojo Daciano įsakymu Vincentą budeliai nuvedė į kalėjimą ir paliko ten saugoti sargybiniams, o šiems Dacianas paliepė jam neduoti nieko, išskyrus tris uncijas duonos ir vandens. Paskui jį tempė ant kankinimų suolo, idant išsukinėtų visus sąnarius, ir, apipylę kirčiais bei kitokiais kankinimais, ligi jis nusileis Dacianui, budeliai tol jį įvairiomis kančiomis ir kankinimais kankino tiek, kad net rankas jam nuo kūno nutraukė. Vincentui bebūnant kalėjime, į kalėjimą atėjo šventas Valerijus, pasveikino šventą Vincentą ir jam pasakė: „Sūnau, nebijok ir nebūgštauk, nes su tavimi yra Viešpaties angelas, kuri su karščiausiu užsidegimu sergsti tavo kūną ir tavo sielą! Ir ašen visad maldausiu už tave, idant tavo tikėjimas nenusilptų!“ – Praėjus penkiolikai dienų, Dacianas pasiuntė į kalėjimą savo tarną pasižiūrėti, ar nemirė šventas Vincentas. Ir rado jį linksmu ir maloniu veidu, tarsi jis būtų valgęs puikiausią maistą. Išklausęs tarną, Dacianas tarė: „Pririškite prie stulpo jo kojas ir palikite jį tįsoti be jokio žmogiško gailesčio!““

323 Apie šį kankinį Augustinas pasako štai ką – Maggioni'o liudijimu, čia primenama šv. Augustino *Sermones* (274).

324 Vincentas kankinamas, kad būtų išmiklintas – Maggioni'o liudijimu, čia primenama šv. Augustino *Sermones* (286).

325 Ambraziejus jam skirtoje *Pratarmėje* byloja – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta veikalu *Ambrosianae praefationes* (atitinkamomis skirtingų leidimų vietomis).

326 Prieš mūsų akis buvo pastatytas nuostabus spektaklis – Maggioni'o liudijimu, čia primenama šv. Augustino *Sermones* (276).

327 Prudencijus, garsėjęs Teodosijaus vyresniojo, pradėjusio valdyti 387 Viešpaties metais, laikais, sako – Maggioni'o liudijimu, čia primenama Prudencijaus (Aurelius Prudentius Clemens, g. 348 ar 349) *Peristephanon* (V, 61–64, 109–112, 117–120, 285–288, 293–296).

XXVI. APIE ŠVENTĄ BAZILIJŲ

328 Bazilijus buvo garbingas vyskupas ir įžymus daktaras – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Vita Basilii* (*BHL* 1024), taip pat Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (pagal 1624 metų leidimą 14, 86).

329 Vienam atsiskyrėliui, vardu Efraimas, per regėjimą buvo atskleista – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia *Vitae patrum* (I, 9, 8).

330 Kitąsyk kažkoks kitas atsiskyrėlis pamatė Bazilijų – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia Odono iš Šeratono (Odo de Ceritona, from Cheriton, apie 1180–apie 1246) veikalą *Parabolae* (103).

331 Ir karaliaus garbė mėgsta teisingumą – cituojama *Ps* 98, 4. Tolesnė frazė „Karaliaus teismas – teisingumą" primena *Jer* 33, 15.

332 Pakelkite aukštyn, kunigaikščiai, savo vartus, ir pasikelkite jūs, amžinieji vartai – cituojama *Ps* 23 (24), 7.

333 Kaip aprašyta *Trijų dalių istorijoje*, imperatorius liepė pažadėti Bazilijui daug turtų – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia Kasiodoro (Magnus Aurelius Cassiodorus Senator, apie 485–apie 580) *Historia scholastica tripartita (VII, 36, 13)*.

XXVII. APIE ŠVENTĄ JONĄ IŠMALDININKĄ

334 Jonas Išmaldininkas buvo Aleksandrijos patriarchas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Vita Johannis Elemosinarii* (*BHL* 4388), taip pat Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (pagal 1624 metų leidimą 22, 108–115).

XXVIII. APIE ŠVENTO PAULIAUS ATSIVERTIMĄ

335 Švento Pauliaus apaštalo atsivertimas įvyko tais pačiais metais, kuriais kentėjo Kristus ir akmenimis buvo užmuštas Steponas – primenama *Apd* 9, 1–21. Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši

Voraginiečio vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

336 Sunku tau spardytis prieš akstiną – cituojama *Apd* 9, 5.

337 Viešpatie, ko nori, kad daryčiau? – cituojama *Apd* 9, 6.

338 Šuos žodžius Augustinas paaiškino taip – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Augustino *Sermones* (279).

339 Aš esu Jėzus – cituojama *Apd* 9, 5.

340 Tebealsuodamas kerštu – cituojama *Apd* 9, 1.

341 Atėjo pas vyriausiąjį kunigą – cituojama *Apd* 9, 2.

342 Galėtų apkalęs atvesti į Jeruzalę – cituojama *Apd* 9, 2.

343 Ūmai apšvietė jį šviesa iš dangaus – cituojama *Apd* 9, 3.

344 Augustinas pastebi – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Augustino *Epistulae* (173, 3).

345 Dar Augustinas sako – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Augustino *Sermones* (168).

346 Nes nei nuo žmogaus ją ėmiau, ... bet per Jėzaus Kristaus apreiškimą – cituojama *Gal* 1, 12. Citatoje praleista vidurinė dalis: „neigi išmokau". Ji – svarbi, nes galbūt rodo Voraginietį retkarčiais praleisdavus tai, kas nelabai tiko pagal kontekstą.

347 Paulių vadinu tikru Kristaus kovotoju – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Augustino *De civitate Dei* (14, 9).

348 Tironus ir įtūžiu alsuojančius žmones – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Jono Auksaburnio *Homiliae de laudibus sancti Pauli* (*interprete Ananio*; 2).

XXIX. APIE ŠVENTĄ PAULĘ

349 Jos gyvenimą Jeronimas aprašė štai šitokiais žodžiais – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta perteikia šv. Jeronimo *Epitaphium sanctae Paulae*. Ryanas nurodo, kad Voraginietis perteikė ne visą tekstą: atsisakė nemažai pastraipų bei

trumpesnių dalių, palikęs tai, kas turėjo liudyti apie pagrindines šv. Paulės dorybes: nuolankumą, dosnumą, neturtą, pasaulio išsižadėjimą ir tyrumą (*GL* 121).

350 Dorybę sekioja tarsi šešėlis – cituojama Cicerono *Tusculanae disputationes* (1, 109).

351 Pradžioje buvo Žodis – cituojama *Jn* 1, 1.

352 Tas žodis įsikūnijo – cituojama *Jn* 1, 14.

353 Mes įeisime į jo padangtę – cituojama *Ps* 131 (132), 7.

354 Kad kitiems būtų atgaiva, o jums vargas, bet kad būtų lygybė – netiksliai cituojama 2 *Kor* 8, 13–14.

355 Mes tapome teatru pasauliui, angelams ir žmonėms – netiksliai cituojama 1 *Kor* 4, 9–10.

356 Nuo Dievo ateinanti paikybė išmintingesnė yra už žmones – cituojama 1 *Kor* 1, 25.

357 Viešpatie, aš myliu tavo namų gražumą – cituojama *Ps* 25 (26), 8.

358 Kaipgi meilingos tavo buveinės, kareivijų Viešpatie – cituojama *Ps* 83 (84), 2.

359 Aš veliju būti menkiausias mano Dievo namuose – cituojama *Ps* 83 (84), 11.

XXX. APIE ŠVENTĄ JULIJONĄ

360 Julijonas gali būti kildinamas iš žodžių *iubilus* „džiaugsmo giesmė“ ir *ana*, reiškiančio „aukštyn“ – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Hugucijaus iš Pizos veikalu *Agiographia*.

361 Julijonas buvo Le Mano vyskupas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Letaldo iš Misi (Letaldus mon. Miciacensis, de Micy, apie 950–apie 1010) *Vita Iuliani ep. Cenomannensis* (skilt. 781 ir toliau), taip pat Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (pagal 1624 metų leidimą 9, 114).

362 Kai gabeno jo kūną – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Letaldo iš Misi *Vita Iuliani ep. Cenomannensis* (skilt. 796), taip pat Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (pagal 1624 metų leidimą 9, 114).

363 Kalbama jį buvus tą Julijoną, į kurį kreipęsi keliauninkai – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

364 Buvo dar kitas Julijonas iš Overnė – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Grigaliaus Tūriečio *De gloria martyrum* (2, 2), taip pat Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (pagal 1624 metų leidimą 13, 31).

365 Iš kitų šio šventojo stebuklų paprastai pasakojamas štai toks – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Grigaliaus Tūriečio *De gloria martyrum* (2, 17), taip pat Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (pagal 1624 metų leidimą 13, 32).

366 Buvo dar vienas Julijonas, švento Julijaus brolis – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Vita Iulii et Iuliani* (*BHL* 4557).

367 Buvo dar kitas Julijonas, kuris nežinodamas nužudė abu tėvus – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*, taip pat Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (pagal 1624 metų leidimą 9, 115).

368 Buvo ir kitas Julijonas, tik ne šventasis, bet didžiausias nedorėlis – Maggioni's nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Jono Beleto veikalą *Summa de ecclesiasticis officiis* (125) ir Stepono iš Burbono *Tractatus de diversis materiis praedicabilibus* (2, 5).

369 Vieną dieną, kaip pasakojama *Trijų dalių istorijoje* – Maggioni's nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Kasiodoro *Historia scholastica tripartita* (6, 1).

370 Žygiuodamas į Persiją, kaip rašoma *Tėvų gyvenimuose* – Maggioni's nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Vitae patrum* (XII, 2).

371 Kai Julijonas, kaip rašoma švento Bazilijaus istorijoje ir kaip liudija Šartro vyskupas Fulbertas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* (*De assumpt. virg.* 21), taip pat Fulberto iš Šartro (Fulbertus Carnotensis, de Chartres, apie 960–1028) *Sermones* (4) bei Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum* (*De oct. ass. virg.* 20 ir toliau).

372 Kol dar kvėpavo, Julijonas, kaip rašoma *Trijų dalių istorijoje* – Maggioni's nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Kasiodoro *Historia scholastica tripartita* (6, 47).

373 Visi jo vyrai pametė jį nepalaidotą – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum* bei Gaufrido Viterbiečio (Gaufridus Viterbensis, Gottfried von Viterbo, apie 1125–tarp 1192 ir 1200) *Pantheon* (p. 179).

Parengė Sigitas Narbutas

APIE PAKLYDIMO LAIKOTARPĮ

374 Septuagesima, Sexagesima ir Quinquagesima – liturginio kalendoriaus laikas ir tam tikros šventės. Septuagezima čia žymi 70-tą dieną iki Velykų (sekmadienį *Circumdederunt me*). Seksagezima – 60-ta diena iki Velykų (sekmadienis *Exsurge*). Kvinkvagezima čia žymi du dalykus: 50-tąją dieną iki Velykų (sekmadienį *Esto mihi*) ir 50-ties dienų laikotarpį iki Velykų.

XXXI. APIE SEPTUAGEZIMĄ

375 Apstojo mane – cituojama *Ps* 17 (18), 5; 114 (116), 3.

376 Septuagezima prasideda nuo sekmadienio – Maggioni's šios vietos komentare nurodo, jog čia Jokūbas Voraginietis remiasi Kremonos vyskupo Sikardo (Sicardus Cremonensis episcopus, m. 1215) veikalu *Mitrale* (VI 1).

377 Nors išspausdinta „ipsa quinta die", tačiau kontekstas siūlo mintį, kad turėtų būti „ipsa quinta dies"; dar žr. *GL* 132.

378 Kaipgi mes giedotumėm Viešpaties giesmę – cituojama *Ps* 136 (137), 4.

379 Mirties skausmai apstojo mane – cituojama *Ps* 17 (18), 5; 114 (116), 3.

380 Taip verčiame orig.: „et ostendit ecclesia multiplicem sui tribulationem quam habet et pro miseria contracta et pro duplici pena inflicta et pro culpa quoad aliquos commisa", plg. *GL* 133: „Thus the Church describes the manifold tribulations she bears on account of the misery she has brought upon herself, the double punishment inflicted upon her, and the wrong done by some".

381 Denaras (lot. *denarius*) – sidabrinė romėnų moneta, kaldinta nuo III a. pr. Kr. iki III a. po Kr.; vėliau (VIII–XII a.) taip vadintos Vakarų Europos sidabrinės monetos.

382 Taip verčiame orig. „brauium" (iš sen. graik. βραβεῖον „apdovanojimas, prizas, premija").

XXXII. APIE SEKSAGEZIMĄ

383 Pabusk, Viešpatie – cituojama *Ps* 43 (44), 23.

384 Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia Jono Beleto veikalą *Summa de ecclesiasticis officiis* (78) ir Kremonos vyskupo Sikardo veikalą *Mitrale* (VI, 2).

385 Popiežius Melchiadas (arba Miltiadas) – pirmasis krikščionių Bažnyčios valdovas, kuriam valdant (311–314) *de iure* baigėsi krikščionių persekiojimai (apie 311 trys imperatoriai – Galerijus, Licinijus ir Konstantinas – pasirašė tolerancijos ediktą, pagal kurį krikščionims leista savarankiškai gyventi, išpažinti savo religiją ir

atstatyti savo šventąsias vietas. 313 m. imperatorius Konstantinas paskelbė Milano ediktą, sudariusį sąlygas krikščionybei plisti. Popiežiaus Melchiado (Miltiado) garbei Bažnyčios liturginiuose metuose skirta gruodžio 10 d. Popiežiaus biografijos faktų išsaugojusiame veikale *Liber Pontificalis* minime, kad būtent Melchiadas įvedė draudimą krikščionims pasninkauti sekmadieniais ir ketvirtadieniais, argumentuodamas tuo, jog tomis dienomis pasninkaudavę pagonys.

386 Popiežius Silvestras I – Melchiadą (Miltiadą) pakeitęs Bažnyčios vadovas (314–335), kurio laikais įvyko Pirmasis Nikėjos visuotinis Bažnyčios susirinkimas. Silvestras, surengęs susirinkimą Romoje, pasmerkė Arijaus ir kitas erezijas. Šio popiežiaus garbei Bažnyčios liturginiuose metuose skirta gruodžio 31 d.

387 Nes našlėms privalu teikti šešiasdešimtąją derliaus dalį – aliuzija į Jėzaus palyginimą apie sėjėją, *Mt* 13, 5–23.

388 Šeši gailestingumo darbai: išalkusį pavalgydinti, vargšą aprengti, keleivį priglausti, kalinį sušelpti, mirusį palaidoti.

389 Juk dešimtimi yra išreiškiamas žmogus, kuris yra dešimtoji drachma – aliuzija į pamestos drachmos palyginimą *Lk* 15, 8–10.

390 Devynių angelų luomų (hierarchinių sluoksnių) klasifikaciją yra pateikęs pseudo Dionisijas Areopagietis.

391 Eikite, mano Tėvo palaiminti sūnūs – netiksliai cituojama *Mt* 25, 34.

XXXIII. APIE KVINKVAGEZIMĄ

392 Būk man Dievas globėjas – cituojama Ps 30 (31), 3; 70 (71), 3.

393 Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia Jono Beleto veikalą *Summa de ecclesiasticis officiis* (78) ir Kremonos vyskupo Sikardo veikalą *Mitrale* (VI, 3).

394 Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Sigeberto iš Gemblo (Sigebertus Gemblacensis, de

Gemblaux, apie 1028 ar 1029–1112) veikalu *Chronicon* (ed. cit., p. 327).

395 Avinėlio aukojimo diena – *Pascha* arba *Pesach* („perėjimas" arba „rykštė"), Mozei ir Aaronui Dievo nurodyta keturioliktoji pirmojo metų mėnesio diena, kurią visa Izraelio bendruomenė turėjo aukoti avinėlį ir jo krauju ištepti namų durų sąramas bei staktas, idant Viešpats neliestų jų savo rykšte, o pereitų tik per nepateptus egiptiečių namus, užmušdamas visus pirmagimius, žr. *Iš* 12, 1–13.

396 Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta atliepia rankraštinius *Commentaria Biblica*, f. 25, saugomus Bavarijos valstybinėje bibliotekoje Miunchene (clm. 23447).

397 Kaip sako Grigalius, Dievo meilė negali išeiti poilsio – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta šv. Grigaliaus I *XL homiliarum in Evangelia libri II* (I, 19, 3).

398 Apstojo mane – cituojama *Ps* 17 (18), 5; 114 (116), 3.

399 Būk man Dievas globėjas – cituojama *Ps* 30 (31), 3; 70 (71), 3.

400 Pasigailėk manęs, Dieve – cituojama *Ps* 50 (51), 3.

XXXIV. APIE KVADRAGEZIMĄ

401 Apstojo mane – cituojama *Ps* 17 (18), 5; 114 (116), 3.

402 Pabusk, Viešpatie – cituojama *Ps* 43 (44), 24.

403 Būk man Dievas globėjas – cituojama *Ps* 30 (31), 3; 70 (71), 3.

404 Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Jokūbo Voraginiečio aiškinimas atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum* ir Honorijaus iš Augustoduno (Honorius Augustoduniensis, XII a. pirma pusė) veikalą *Sacramentarium* (V).

405 Pirmoji nurodyta Augustino – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta šv. Aurelijaus Augustino *Sermones* (52, 32) ir *De consensu evangelistarum libri quattuor* (II, 4).

406 Augustinas pateikia ir kitą priežastį – Maggioni'o liudijimu, čia primenama šv. Augustino *Sermones* 125 (ed. cit., skilt. 696).

407 Trečiąją priežastį pateikia mokytojas Prepozityvas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Prepozitino Kremoniečio (Praepositinus Cremonensis, prieš 1140–po 1210) veikalu *Tractatus de officiis* (116–118).

408 Šiuos keturis dalykus išpažįsta muitininkas iš Evangelijos – primenama *Lk* 18, 13.

409 Būk gailestingas man, nusidėjėliui – cituojama *Lk* 18, 13.

410 Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta šv. Grigaliaus I veikalu *XL homiliarum in Evangelia libri II* (1, 16, 5).

411 Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta atliepia Jono Beleto veikalą *Summa de ecclesiasticis officiis* (78).

XXXV. APIE KETURIŲ METŲ LAIKŲ PASNINKUS

412 Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia Jono Beleto veikalą *Summa de ecclesiasticis officiis* (133–134).

413 Maggioni'o liudijimu, čia primenama Vincento iš Bovė *Speculum naturale* (XV, 64 ir toliau) bei Honorijaus iš Otano *Sacramentarium* (III, 22).

414 Skėnopėgija – graikiškas Palapinės šventės pavadinimas (nuo sen. graik. *σκηνή* „palapinė“ ir *πήγνυμι* „kalu, smeigiu, statau“).

415 Enkainijos – graikiškas Pašventinimo šventės pavadinimas (nuo sen. graik. *καινός* „naujas“). Žydai ją švęsdavo gruodžio mėnesį, minėdami Jeruzalės šventyklos atnaujinimą Makabėjų laikais.

416 Šias priežastis nurodo magistras Jonas Beletas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog čia Voraginietis rėmėsi Jono Beleto veikalu *Summa de ecclesiasticis officiis* (133–134).

417 Penkta priežastis, kaip sako Jonas Damaskietis – iš Maggioni'o komentarų matyti, kad Voraginietis čia rėmėsi netiesioginiais šaltiniais: pseudo Bedos *De mundi coelestis terrestrisque constitutione* (ed. cit., col. 881), plg. Jono Beleto *Summa de ecclesiasticis officiis* (133) ir Hugono iš Folieto (Hugo de Folieto, apie 1100–1172 ar 1174) *De medicina animae* (ed. cit., skilt. 1184 ir toliau).

418 Taigi pasninkaujame pavasarį, idant nekaltumu pabūtume vaikais – taip verčiame orig. „Ieiunamus igitur in uere ut simus pueri per innocentiam. In estate, ut efficiamur iuuenes per constantiam. In autumpno, ut efficiamur maturi per modestiam".

419 Aštuntą priežastį nurodo magistras Gijomas iš Osero – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šioje vietoje Voraginietis rėmėsi Gijomo iš Osero (Guillelmus Autissiodorensis, Guillaume d'Auxere, Wilhelm von Auxerre, m. 1231 ar 1237) veikalo *Summa aurea* III knygos XXII traktato IV skyriumi (45 ir toliau).

XXXVI. APIE ŠVENTĄ IGNOTĄ

420 Ignotas – tarsi *ignem patius* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog vardo aiškinimas ir tolimesnis pasakojimas atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum* ir Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*. Pateikto junginio *ignem patius* antrasis žodis (*patius*) yra išgalvotas, pateiktas su galūne, atitinkančia vardą *Ignatius*. Tame pačiame sakinyje toliau patikslinama, jog toks junginys atsiradęs iš *ignem patiens* („patiriantis ugnį").

421 Ignotas buvo švento Jono mokinys – čia minimas šventas Jonas Evangelistas.

422 Neofitas – naujokas, neseniai priėmęs krikščionių tikėjimą.

423 Laikykis, narsiai veik tikėjime, ir tenepaveikia tavęs persekiojimo rimtumas – Maggioni's komentaruose nurodo, kad Voraginiečio pacituotas Ignoto laiškas Marijai ir jos atsakymas atliepia pseudo Ignoto Antiochiečio *Epistula ad Beatam Virginem* (ed. cit.).

424 Moksle apie Dievą – t. y. teologijoje.

425 Kažkokie žmonės peikė žodžio *amor* vartojimą – tiek graikų, tiek lotynų kalbose esama kelių žodžių pavadinti meilei (*ἀγάπη* ir *ἔρως*, *dilectio* ir *amor*), besiskiriančių reikšme ir vartojimo kontekstu. Lietuvių kalba, kaip beje, ir daugeliu kitų moderniųjų kalbų, šio skirtumo neįmanoma tiksliai perduoti dėl šios reikšmės žodžių trūkumo.

426 O dieviškasis Ignotas rašo: *Amor meus crucifixus est* – cituojamas pseudo Dionisijo Areopagiečio veikalas *De divinis nominibus* (4, 19).

427 *Trijų dalių istorijoje* skaitome – Maggioni's komentaruose nurodo, kad Voraginietis šioje vietoje remiasi Kasiodoro veikalu *Historia scholastica tripartita* (X, 9).

428 Antifonos – pakaitom dviejų chorų giedami psalmių posmai ar kiti tekstai.

429 Iš tikrųjų Markas Ulpijus Trajanas (53–117 m. po Kr.) pradėjo valdyti 98 m. po Kr.

430 Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (1624 metų leidimo X, 56); dar plg. *Passio Ignatii Antiocheni episcopi* (*BHL* 4255).

431 Kaip liudijama *Bažnyčios istorijoje* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Euzebijaus Cezariečio *Historia ecclesiastica* (III, 36, 7).

432 Šio laiko kentėjimai nėra verti būsiančios garbės! – cituojama *Rom* 8, 18.

433 Kaip liudijama *Bažnyčios istorijoje* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta primena Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (1624 metų leidimo X, 56) ir šv. Jeronimo *De viris illustribus* (XVI).

434 Gajus Plinijus Cecilijus Sekundas (62–113 m. po Kr.) – žymus I a. antros pusės–II a. pradžios romėnų valstybės veikėjas, teisininkas, rašytojas, gyvenimo pabaigoje artimas Trajanui asmuo,

Bitinijos provincijos vietininkas. Iš ten rašė imperatoriui laiškus, kuriuose teikė įvairius patarimus, tarp jų – kaip elgtis su krikščionimis (laiškai X, 96 ir 97).

435 Dar mes skaitome – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

436 Gyvenantis danguje – cituojama *Ps* 2, 4.

437 Mokinio, kurį mylėjo Jėzus – turimas galvoje šv. Jonas Evangelistas.

438 Maggioni's komentaruose nurodo, jog čia Voraginietis cituoja šv. Bernardo Klerviečio *Sermo super* Qui habitat (7).

XXXVII. APIE ŠVENČIAUSIOSIOS MERGELĖS APVALYMĄ

439 *Orig. ypopanti*, t. y. *hypapante*, sen. graik. *ὑπάντησις* „susitikimas". Turimas galvoje Jėzaus ir Simono susitikimas (vasario 2 d.). Plg. Lampe, p. 1434, s.v.

440 Nuo X a. šios šventės metu bažnyčiose šventinamos vaškinės žvakės, kurios įdedamos velioniui į ranką.

441 Mat *Kunigų* knygos 12 skyriuje nustatyta – primenama *Kun* 12, 2–5.

442 Maggioni's šios vietos komentare nurodo, jog čia Jokūbas Voraginietis remiasi Kremonos vyskupo Sikardo veikalu *Mitrale* (V, 11).

443 Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Petro Komestoro veikalu *Historia scholastica* (*Lv.* 17 ir toliau).

444 Tu darei man lažą savo nuodėmėmis, padarei man vargo savo neteisybėmis – cituojama *Iz* 43, 24.

445 Aš pailsau bekęsdamas – cituojama *Iz* 1, 14.

446 Tapus nėščia – primenama *Kun* 12, 2.

447 Maggioni's komentaruose nurodo, jog čia cituojama šv. Bernardo Klerviečio *Sermones in Purificatione beatae Mariae virginis* (3, ed. cit., p. 342).

448 Maggioni's komentaruose nurodo, jog čia remtasi Hugono iš Šventojo Viktoro (Hugo de Sancto Victore, de St-Victor, m. 1141) veikalu *De Sacramentis Christianae fidei* (I, 11, 6).

449 Žmogus išreiškiamas dešimtąja drachma – primenama *Lk* 15, 8–10.

450 Anot Maggoni'o, čia remtasi šv. Augustino *De Genesi ad litteram libri duodecim* (10, 20).

451 O tądien – t. y. Marijos apvalymo dieną.

452 Tikėjimu apvalydamas jų širdis – cituojama *Apd* 15, 9.

453 Maggioni's komentaruose nurodo, jog čia remtasi *Glossa* (*Lk.* 2, 24).

454 Bet argi Švenčiausioji Mergelė truputį anksčiau nebuvo iš magų gavusi – primenama *Mt* 2, 11 (gimusį Jėzų aplanko Rytų išminčiai).

455 Maggioni's komentaruose nurodo, jog čia remtasi šv. Bernardo Klerviečio veikalu *Sermones in Purificatione beatae Mariae virginis* (3).

456 Pirmoji išėjo iš Jo per Jo tėvus – t. y. Jėzus buvo Jo gimdytojų atnašautos aukos objektas.

457 Skrenda į dangų purplelis – anot Maggoni'o, šių eilių šaltinis yra *Sequentiae* (München, Bayerische Staatsbibl., clm. 9627, f. 44). Poetinis vertimas S. Narbuto.

458 Rankioja grūdus, skrajoja būry ir vengia lavonų – anot Maggoni'o, šių eilių šaltinis irgi yra *Sequentiae* (München, Bayerische Staatsbibl., clm. 9627, f. 44). Poetinis vertimas S. Narbuto.

459 Kadangi Simonas ir Ona atėjo priešais Viešpatį – primenama *Lk* 2, 25–38 (jeruzaliečiai Simonas ir pranašė Ona pasitinka Jėzų ir pranašauja).

460 Įnešant gimdytojams vaikelį Jėzų – cituojama *Lk 2, 27.*

461 Dabar, Viešpatie, atleidi savo tarną – cituojama *Lk* 2, 29.

462 Kaip nurodo popiežius Inocentas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog Voraginietis čia rėmėsi popiežiaus Inocento III

Sermo XII in solemnitate Purificationis gloriosissimae semper virginis Mariae (ed. cit., col. 510).

463 Popiežius Sergijus I (687–701).

464 Šventai Marijai nešu – giesmės šaltinis neaiškus. Poetinis vertimas S. Narbuto.

465 Tad tegu jau darbas būna viešumoje – Maggioni's komentaruose nurodo, jog čia cituojama šv. Grigaliaus *Moralia in Job* (15, 51).

466 Akolitai – žemesniuosius šventimus gavusieji klierikai arba patarnaujantieji per Mišias prie altoriaus; čia – minėti žvakidnešiai.

467 Kita moteris, būdama nėščia – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia Botono Priflingiečio (Boto Priflingensis, Boto de Prüfening, apie 1105–apie 1170) *De miraculis Sanctae Mariae* (München, Bayerische Staatsbibliothek, clm. 2586, ff. 19 sq.).

XXXVIII. APIE ŠVENTĄ BLAŽIEJŲ

468 Blažiejus vadinamas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta atliepia Hugucijaus iš Pizos aiškinimą veikale *Agiographia*.

469 Kadangi Blažiejus – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*, Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*, taip pat *Passio Blasii* (*BHL* 1370) bei Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (1624 metų leidimo, XII, 45–46).

470 Sebasta (Sivas) – miestas Kapadokijoje ar Mažojoje Armėnijoje (Armėnijos vakarinė dalis prie Juodosios jūros).

471 Dioklecianas – Romos imperatorius C. Aurelius Valerius Diocletianus (284–305 m. po Kr.).

472 Sveikas – orig. *gaude* „džiaukis" – taip tikriausiai išverstas tos pačios reikšmės graikiškas pasisveikinimas *χαῖρε*.

XXXIX. APIE ŠVENTĄ AGOTĄ

473 *Agota vadinama nuo žodžio agios* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta atliepia Hugucijaus iš Pizos aiškinimą veikale *Agiographia.*

474 Mat kaip sako Auksaburnis – pasak Maggioni'o, Voraginietis čia remiasi pseudo Jono Auksaburnio veikalu *Opus imperfectum in Matthaeum* (hom. IX, ms. cit., f. 178 r).

475 Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia *Passio Agathae* (*BHL* 133), taip pat Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*; žr. dar Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XI, 42–43).

476 Ji gyveno Katanės mieste – orig. „in urbe Catanensium", čia minima dab. *Catania*, miestas rytinėje Sicilijos pakrantėje.

477 Kad tavo krūtis gali pasveikti – orig. „curam salutis suscipere", pažodžiui „priimti rūpinimąsi sveikata, gydymą", plg. *GL* 155: „Your breast could be healed".

478 Ir įsakė paženti skaldytų šukių – taip verčiame orig. „Et iussit testas fractas spargi et sub testas carbones ignitos immitti et ipsam nudo corpore uolutare".

479 Visą miestą taip supurtė, kad jo sugriuvusi dalis – tekstologiniame šios vietos komentare nurodyta rankraščio *g* versija, kur yra *palatium* vietoj *pars*, todėl gali būti, kad kalbama apie Kvintiano rūmų sugriuvimą (t. y. kad rūmai griūdami prispaudė Kvintiano patarėjus).

480 Tarsi srauni upė tos liepsnos – orig. „Qui quasi torrens de monte descendens". Šiuo atveju priimame rankraščių *Re* ir *g* versiją, kur yra ne *qui*, bet *quod* (derintinas su prieš tai buvusio sakinio daiktavardžiu *incendium).*

481 Ir ūmai tos mergelės gimimo dieną ugnis sustojo ir toliau nėmaž nebežengė –Maggioni's komentaruose nurodo, jog visas šis Voraginiečio pasakojimas atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* bei Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XI, 43).

482 O laiminga ir šlovinga mergelė – taip verčiame orig. „O felix et inclita uirgo que meruit domini martyrium pro laude fidelis sanguinem clarificare suum". Sprendžiant iš didžiulio įvairavimo kituose rankraščiuose, žodžių tvarka čia gali būti traktuojama laisviau, o versti reiktų, pirmiausia atsižvelgiant į šv. Ambraziejaus tekstą, plg. *GL* 157: „O holy and glorious virgin, who faithfully shed her blood as a martyr in praise of the Lord!"

483 Taip sutuoktą su Kristumi ją priėmė dangus – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta veikalu *Ambrosianae praefationes* (atitinkamomis skirtingų leidimų vietomis: ed. Frei CLI, pp. 315–316; ed. Heiming XXXI, p. 34–35).

XL. APIE ŠVENTĄ VEDASTĄ

484 Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*, taip pat *Vita Vedasti* (*BHL* 8508) bei Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (1624 metų leidimo XXI, 9–10).

485 Araso vyskupus – Arasas, miestas Prancūzijoje, lot. *Atrebatum*, *Origiacum*, *Nemetacum*.

XLI. APIE ŠVENTĄ AMANDĄ

486 Žmogus meilingas draugystėje – netiksli citata iš *Pat* 18 (19), 24. Vulgatos tekste vietoj *amabilis* yra *amicalis*.

487 Rodėsi daili ir meili visų akims – cituojama *Est* 2, 15.

488 Jie, Saulius ir Jonatanas, mielieji, brangieji – cituojama 2 *Sam* 1, 23.

489 Kilęs iš kilmingų tėvų, Amandas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*, taip pat *Vita Amandi* (*BHL* 332) bei Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (1624 metų leidimo XXII, 119–120).

490 Po šito karalius pasistengė, kad jis būtų pakeltas – taip verčiame orig. „Post hoc rex ipsum in Traiectensem episcopum sublimari fecit".

491 Maastrichtas – miestas dab. Nyderlanduose, lot. *Traiectum.*

492 Iškeliavo į Gaskoniją – taip orig. (*in Vasconiam iuit*). Ryanas komentaruose nurodo, kad šv. Amandas neapaštalavo Gaskonėje, o dirbo dab. Belgijos teritorijoje, žr. *GL* 159 (1 išnaša). Gaskonija, Gaskonė (lot. *Vasconia*, pranc. *Gascoigne*) – senovinė Romos imperijos Akvitanijos provincijos dalis, Frankų imperijos laikais apgyvendinta baskų (vaskonų), iki Šimtamečio karo (1337–1453) turėjusi nepriklausomos kunigaikštystės statusą; dabar tai Prancūzijos pietvakarinė dalis.

493 Heraklėjo laikais – Heraklėjas (apie 575–641), Bizantijos imperatorius (610–641), stiprinęs Bizantijos karinę galią ir administracinę struktūrą, Heraklėjų dinastijos pradininkas.

XLII. APIE ŠVENTĄ VALENTINĄ

494 Valentinas gali būti kilęs nuo žodžių – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta atliepia Hugucijaus iš Pizos aiškinimą veikale *Agiographia*, taip pat ir šio autoriaus *Derivationes* (dėl žodžio *tyrus).*

495 Apgynė tikėjimą, jį sutvirtindamas – orig. „defendit fidem comminuendo". Versdami priėmėme rankraščio *g communiendo* vietoje kitur pasitaikančio *comminuendo*; plg. *GL* 159: „He defended his faith by confessing it".

496 Valentinas buvo gerbiamas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*, taip pat *Passio Valentini* (*BHL* 8466).

497 Presbiteris – ankstyvųjų krikščionių bendruomenės vadovas.

498 Imperatorius Klaudijus – Marcus Aurelius Valerius Claudius (214–270), Romos imperatorius (268–270), kariavęs su alemanais ir gotais, po pergalės Mezijoje prie Naiso (269) pramintas Gotu (*Gothicus*).

499 Paskui, apie 280-uosius Viešpaties metus – tuo metu (apie 280-uosius) valdė kitas imperatorius – Probas; Klaudijus baigė valdyti apie 270-uosius. Po šio teksto rankraštyje *A* įterptas dar vienas skaitinys. Štai jo vertimas: „APIE ŠVENTĄ FAUSTINĄ – Faustinas ir Jovita, italo grafo Adriano apkaltinti imperatoriui, daug iškentėjo vardan Kristaus Romoje, Neapolyje, Brešoje ir Milane. Nors juos atidavė liūtams, leopardams, meškoms, jaučiams ir tigrams, žvėrys juos pagarbino; paskui tikėjimo dėka jie įveikė liepsnas, deglus, verdantį šviną, deginančią krosnį, rykščių smūgius ir kitus kankinimus. Ne kartą juos įkalino, bet jie buvo angelų išvaduoti. Po švento Apolinijaus Faustinas tapo presbiteriu, o Jovita – levite. Jiedu labai daug žmonių atvertė krikščionių tikėjiman. Vienas iš jų buvo Kaloceras, nukirsdintas Albigano mieste; kareiviai iš jo tarnybos vietos irgi neteko galvų. Milane į šaltinį, kurį jiedu stebuklingai atvėrė ir kurį iki dabar galima pamatyti švento Eustorgo aikštėje, priklausančioje broliams pamokslininkams, jie pakrikštijo daug žmonių, tarp jų – šventą Sekundą, per kurį jie Kristaus kūną pasiuntė šventam Markijonui į Terdoną. Jį gavęs, tasai tą pačią dieną buvo vainikuotas kankinio vainiku. Tuo tarpu šventas Sekundas nukirsdinamas Asto mieste. Angelui liepus, dar jiedu paveikė popiežių šventą Telesforą, kad jis šventą Kalimerą paskirtų Milano vyskupu. Jie buvo garsūs stebuklais, regėjo angelus, parodydavo, neteisingiesiems nematant, demonus, nedorėlius kamuodavo, išeidavo iš kalėjimų pro uždarytas duris, vaikščiodavo jūros paviršiumi, buvo pamaloninami Dievo kvapu ir aplankomi paties Viešpaties Jėzaus. Kilmingą moterį šventą Afrą, kuri pas juos tuomet, kai jie dar buvo Brešoje, tarp žvėrių atbėgo ir paskui dėl Kristaus kankinystę ištvėrė, atvertė į krikščionių tikėjimą. Pagaliau patys, grafo Aureliano grąžinti į Brešą, 15 dieną iki kovo kalendų buvo nukirsdinti Kremonos gatvėje". – Čia 15 diena iki kovo kalendų – vasario 15-oji. Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis pasakojimas atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum.*

XLIII. APIE ŠVENTĄ JULIJONĄ

500 Julijona buvo sužadėta su Eulogijumi – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*, taip pat *Passio Iulianae* (*BHL* 4523) ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (1624 metų leidimo XII, 34–36).

501 Nikomedija – miestas Mažosios Azijos pusiasalyje, Astako įlankoje, buvusi Bitinijos sostinė. Nikomedija buvo įkurta 264 m. pr. Kr. Vienu metu ji buvo svarbiausias imperatoriaus Diokleciano miestas Rytų Romos imperijoje. Nuo XIV a. Nikomedija priklauso Turkijai (dab. *Izmit).*

502 Belzebubas – Biblijos personažas, piktųjų dvasių valdovas.

XLIV. APIE ŠVENTO PETRO SOSTĄ

503 Sėdįs ant krasės Dovydas – primenama 2 *Sam* 23, 8.

504 O kuomet kunigas Hėlis sėdėjo ant krasės – cituojama 1 *Sam* 1, 9.

505 Mozės krasėje – cituojama *Mt* 23, 2.

506 Bažnyčia iškilmingai mini Švento Petro sostą – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum.*

507 Ir kad po 14 metų buvęs atšauktas nuosprendis – taip verčiame orig. „aut sententia iuuenis per XIV annos suspensa fuisset", plg. *GL* 163: „or that the son's sentence of death was suspended for fourteen years".

508 Vis dėlto Bažnyčia švenčia tą pirmąjį jo pagerbimą – t. y. Bažnyčia iškilmingai pamini Petro išaukštinimą Antiochijoje.

509 Tegul aukština jį tautos susirinkime – cituojama *Ps* 106 (107), 32.

510 Reikia pažymėti, jog yra bažnyčia – orig. *ecclesia* čia vartojamas artimesne pamatinei graikiško žodžio reikšmei (*ἐκκλησία* „susirinkimas, sueiga").

511 Tai susiję su antrąja švente, vadinama *Ad vincula* – apie ją pasakojama 106 *Aukso legendos* skaitinyje. Sekdami to vardo bažnyčių titulais, paliekame neverstą ir šios šventės pavadinimą.

512 Kaip pasakojama *Apaštalų darbuose*, Petro šešėlyje pagydavo paliegėliai – primenama *Apd* 5, 15–16.

513 Paimta iš švento Klemenso itinerarijaus – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia *Recognitiones Clementinae* (X, 65 a); be to, apie tai kalbama kronikininko Leono iš Ostijos (Leo Ostiensis, Leo Marsicanus, apie 1050–1115) veikale *De origine beati Clementis* (86).

514 Juk kai Petras, skelbdamas Dievo Žodį, artinosi prie Antiochijos, visi iš to miesto ėjo jo pasitikti – primenama *Apd* 8, 9–13.

515 Kaip pasakoja tas pats Beletas – Maggioni'o komentaruose nurodoma, kad ši Voraginiečio vieta atliepia Jono Beleto veikalą *Summa de ecclesiasticis officiis* (83). Pagal Romos kalendorių tradicinė šios šventės data – vasario 22-oji; ji beveik sutampa su paskutine senovės romėnų mirusiųjų pagerbimo šventės diena (vasario 21-ąja).

516 Pagonys krikščionio vardo pažeminimui nuskuto jam viršugalvį – taip verčiame orig. „in contumeliam nominis christiani summitatem eius capitis abraserunt"; plg. *GL* 165: „the pagans shaved the top of his head as a sign of contempt for the name of Christian".

517 Dvi iš jų nurodo Dionisijas *Bažnytinėje hierarchijoje* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog čia cituojamas pseudo Dionisijo Areopagiečio veikalas *De divinis nominibus* (6, 2).

518 Nes kur kampas, ten purvas, kaip sako Bernardas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši mintis paimta iš šv. Bernardo Klerviečio veikalų *De diligendo deo* (ed. cit., 149) ir *Epistulae* (11).

519 Kadangi tiesa nemėgsta kampų, kaip sako Jeronimas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši mintis paimta iš šv. Jeronimo *Epistulae* (CXXV, 19).

520 Dėl to Dievas dangaus kūrinius sukūrė šios formos – kalbama apie dangaus kūnus: žvaigždes ir planetas.

521 Kaip sako Augustinas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog čia remtasi šv. Augustino aiškinimu veikale *De quantitate animae* (8, 13).

522 Ir neklastingi kaip karveliai – cituojama *Mt* 10, 16.

523 Anot Izidoriaus – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis aiškinimas atliepia Izidoriaus Sevilietio veikalą *De ecclesiasticis officiis* (4).

524 Jūs esate išrinktoji giminė, karališkoji kunigystė – cituojama 1 *Pt* 2, 9.

XLV. APIE ŠVENTĄ MOTIEJŲ

525 Dovanotas Viešpačiui – taip orig. Šią vietą greičiausiai turime suprasti „Viešpaties dovanotas", nes taip yra toliau (*donatus a domino*); be to, taip ši frazė verčiama *GL* 166: *given by God.*

526 Viešpaties dovana – taip orig., plg. *GL* 166: *gift of God.*

527 Mat jis buvo dovanotas Viešpaties – Maggioni'o komentaruose nurodoma, kad ši Voraginiečio vieta atliepia Hugucijaus iš Pizos aiškinimą veikale *Agiographia*, taip pat Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum* ir Papijo Gramatiko *Elementarium doctrinae rudimentum.*

528 Tuo tarpu nuolankumas, kaip sako Ambraziejus – Maggioni'o komentaruose nurodoma, kad šioje vietoje remiamasi šv. Ambraziejaus veikalu *Expositio evangelii secundum Lucam* (I, 2).

529 Vienoje istorijoje, nors ir apokrifinėje – Maggioni's nurodo, kad čia minimas veikalas *De ortu Iudae* (rankraštis Nacionalinėje bibliotekoje Paryžiuje, ff. 120 r sqq.).

530 Manau, tave užvaldė pranašavimo dvasia – taip verčiame orig. „spiritu, ceu puto, pythonico raperis". Pažodžiui: „esi pagauta pitiškos pranašavimo dvasios". Senovės graikų pranašės Pitijos pranašystės krikščionių buvo laikomos netikromis, klaidingomis, nė kiek neprilygstančiomis Kristaus apreiškimo dvasiai.

531 Ir vienas kitą skaudžiai aptalžė – taip verčiame orig. „et mutuis se iniuriis affecerunt".

532 Apie visa tai rašoma minėtoje apokrifinėje istorijoje – žr. 156 komentarą.

533 Jį – t. y. Judą.

534 Tačiau atgailaudamas jisai juos – t. y. trisdešimt denarų.

535 Pasikoręs pusiau perplyšo, ir visi jo viduriai išėjo – cituojama *Apd* 1, 18.

536 Kad taip bjauriai būtų suteršta burna, kuri buvo lietusi tokias šlovingas – būtent Kristaus – lūpas – aliuzija į tai, kad prieš išduodamas Jėzų, Judas jį pabučiavo.

537 Būsite man liudytojai Jeruzalėje, visoje Judėjoje, Samarijoje ir iki žemės pakraščių – cituojama *Apd* 1, 8.

538 Ir šis buvo priimtas su kitais 11 apaštalų į bendrą skaičių – primenama *Apd* 1, 12–26.

539 Verta pažymėti, kad sekant šiuo pavyzdžiu, kaip sako Jeronimas – Maggioni'o komentaruose nurodoma, kad šią vietą atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (1624 metų leidimo, VII, 65), Petro Komestoro *Historia scholastica* (*Act.* 1) ir šv. Jeronimo *Commentaria in duodecim prophetas minores*: *in Ionam* (c. I, 7).

540 Arba vėl, kaip sako Beda – Maggioni'o komentaruose nurodoma, kad šioje vietoje remiamasi Bedos Garbingojo (Beda Venerabilis, 673 ar 674–735) veikalu *Expositio in Actus Apostolorum* (c. 1).

541 Buvo leidžiama paisyti figūrų – t. y. simbolių – to, kas slepia tiesą.

542 Po Sekminių, kai tiesa jau atsiskleidė – užuomina į tai, kad per Sekmines visi apaštalai prisipildė Šventosios Dvasios ir galėjo visomis kalbomis skelbti Kristaus tiesą *(Apd* 2, 1–4).

543 Septyni diakonai buvo paskirti ne burtais, o mokinių rinkimais, apaštalų malda ir rankos uždėjimu – primenama *Apd* 6, 1–7.

544 Man atrodo, kad Raštas burtu vadina tam tikrą tearchinę dovaną, kuri tam tearchiniam chorui parodo, kas priimtas Dievo pasirinkimu – taip verčiame orig. „Videntur enim mihi eloquia sortem nominare thearchicum quoddam donum demonstrans illi thearchico choro a diuina electione susceptum". Čia „tearchinė dovana" – Dievo dovana, o „tearchinis choras" – apaštalai. Maggioni's komentaruose nurodo, kad Voraginietis šioje vietoje cituoja pseudo Dionisijo Areopagiečio veikalą *De ecclesiastica hierarchia* (5, sec. 87). Ryanas nurodo, kad čia cituojamas ne šis, o kitas Areopagiečio veikalas – *Dangiškoji istorija*, *GL* 169.

545 Kai kuriuose rankraščiuose skaitome, kad jis buvo nukryžiuotas – Maggioni's komentaruose nurodo, kad šį Voraginiečio teiginį atliepia *Vita Mathiae* (pagal rankraščio, saugomo Museo Nazionale, Cividale del Friuli, ms. VII, f. 218).

546 Sakoma, kad jo kūnas buvo palaidotas Romoje, Švenčiausiosios Marijos Maggiore bažnyčioje – čia minima *Santa Maria Maggiore* – viena iš keturių didžiųjų krikščioniškų bazilikų, didžiausi Švč. Mergelei Marijai skirti maldos namai. Kitos didžiosios bazilikos – Laterano Šv. Jono ir Šv. Petro bazilikos (Romoje) ir Šv. Pauliaus bazilika (Ostijoje).

547 Kitoje legendoje, randamoje Tryre – Tryras (Trier) – buvusi galų genties treverų sostinė, romėnų inkorporuota į Romos imperiją ir vadinta *Colonia Augusta Treverorum.*

548 Kitoje legendoje skaitome – Maggioni'o komentaruose nurodo, kad paskutinės pastraipos pasakojimą atliepia *Miracula Mathiae* (pagal rankraščio, saugomo Museo Nazionale, Cividale del Friuli, ms. VII, f. 219).

XLVI. APIE ŠVENTĄ GRIGALIŲ

549 Grigalius – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta atliepia Hugucijaus iš Pizos aiškinimą veikale *Agiographia.*

550 Mūsų kalba – t. y. lotynų.

551 Reiškia *vigilans* „budintis“ – čia paminima šio graikiškos kilmės vardo reikšmė. Graikiškai perf. *ἐγρήγορα* (nuo *ἐγείρομαι*) ir *γρηγορῶ* „budžiu, nemiegu“, iš čia būdvardis *γρηγορικός* „budrus“, kurio vertimas į lotynų k. ir būtų *vigilans*.

552 Sau – dėl tvarkos puoselėjimo, Dievui – dėl vidinės kontempliacijos, bendruomenei – dėl tikėjimo nuolatinio skelbimo; ir visais trimis būdais jis nusipelnė regėti Dievą – taip verčiame orig. „sibi per munditie conseruationem, deo per internam contemplationem, gregi per assiduam predicationem“, plg. *GL* 171: „over himself by virtuous living, over God by inward contemplation, over the flock by assiduous preaching“.

553 Tas regi Dievą, kuris gerai gyvena, gerai darbuojasi ir gerai meldžiasi – cituojama šv. Aurelijaus Augustino *De ordine* (2, 19).

554 Jo gyvenimą parašė langobardų istoriografas Paulius – minimas veikalo *Historia Langobardorum* autoriaus Pauliaus Diakono kūrinys *Vita beati Gregorii papae* (parašytas apie 775 m.).

555 Vėliau Jonas Diakonas jį aprašė kruopščiau – minimas Jono Diakono (Iohannes Hymmonides Diaconus Romanus, 825–880 ar 882) kūrinys *Vita Gregorii I papae*.

556 Grigalius kilo iš senatorių giminės – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia Jono Diakono veikalą *Vita Gregorii I papae* (I, 1 ir toliau), Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*, Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir iš dalies Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (1624 metų leidimo, XXI, 81 ir toliau).

557 Nelaiminga mano siela, išvarginta žaizdų nuo rūpesčių, prisimena – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šioje Voraginiečio vietoje cituojamas šv. Grigaliaus I veikalo *Dialogi de vita et miraculis patrum Italicorum* prologas (*prol.* 17).

558 Jis dažnai kentė pasikartojantį alpimą – taip verčiame orig. „incisionem vitalium, quam Greci syncopim uocant, patiens crebris

angustiis per horarum momenta ad exitum propinquaret", plg. *GL* 172: „He frequently suffered the kind of fainting spell called syncope by the Greeks, at which times he seemed close to death".

559 O tai buvo Viešpaties angelas, kaip vėliau jam atsiskleidė – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio pastraipa atliepia Jono Diakono veikalą *Vita Gregorii I papae* (I, 10).

560 Vieną dieną, eidamas per Romos forumą, šventas Grigalius pamatė – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia Jono Diakono veikalą *Vita Gregorii I papae* (I, 21) ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXI, 133).

561 Tai gerai, kad Deiro, nes *de ira sunt eruendi* – juos reikia ištraukti iš pykčio – čia žaidžiama žodžiais: *Deiri – de ira eruendi.*

562 Mąstydamas apie šio vabzdžio pavadinimą, Grigalius suprato, kad turi likti toje pačioje vietoje – sakinys suprantamas, jei atsižvelgiama į lotyniškus žodžius. Lotyniškai skėrys – *locusta*; kaip mano pasakojimo autorius, Grigalius jame išskaitė žinią, esą jisai *eodem loco stare debere*, t. y. „privalo stovėti toje pačioje vietoje". Matyt, žodis *locusta* priminė jam žodžius *locus* „vieta" ir *stare* „stovėti", o galbūt ir paraginimą *loco sta* „stovėk vietoje".

563 Tatai pranašiškos dvasios dėka sužinojęs – iš šios vietos matyti, kad Grigalius siekė pasielgti priešingai, negu skelbė skėrio vardu „užšifruotas" pranešimas.

564 Svarbiausiuoju diakonu – orig. *diaconem* (*sic!*) *cardinalem*. Taip anuomet vadintas diakonas, vadovavęs vienai iš septynių regioninių Romos diakonijų.

565 Tada visi žmonės jį išsyk pagauna, nutempia į miestą ir konsekruoja popiežiumi – Maggioni'o komentaruose nurodyti šio Jokūbo Voraginiečio pasakojimo šaltiniai: Jono Diakono *Vita Gregorii I papae* (I, 34 ir toliau), Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXII, 9).

566 Kai jūs aprašinėjate kontempliacijos gelmes, atgaivinate man dejonę dėl mano prapulties – Maggioni's komentaruose nurodo, jog

ši citata atitinka šv. Grigaliaus I laiškų sąvado *Registrum epistolarum* I, 6. Grigalius čia savais žodžiais cituoja *Rut* 1, 20.

567 Tai, ką žinote – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši citata atitinka *Registrum epistolarum* (I, 6).

568 Dėl ganytojiško rūpesčio mano siela patiria pasauliečių reikalus – Maggioni's nurodo, jog šioje vietoje cituojamas šv. Grigaliaus I veikalo *Dialogi de vita et miraculis patrum Italicorum* prologas (prol. 27).

569 Nuo tada toji pilis buvo vadinama Angelo pilimi – Maggioni's nurodo, jog čia perteiktas pasakojimas atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum* (*De oct. ass. virg.*)

570 Ir juos – čia kalbama apie anglus.

571 Negirk žmogaus prieš mirtį – cituojama *Sir* 11, 30.

572 Vis dėlto, nors nebuvau vertas išgirsti tokių dalykų, prašau jūsų melsti, kad aš jų nusipelnyčiau – Maggioni's nurodo, jog ši citata atliepia *Registrum epistolarum* (VII, 8).

573 Kadangi, vardą prilygindami daiktui, savo raštais jūs kuriate apibendrinimus ir deklamacijas – Maggioni's nurodo, jog citata atliepia *Registrum epistolarum* (I, 6).

574 Vis dėlto prašau, šventasis vyre, pradėkime šiame savo nesutarime bent kiek sutarti – Maggioni's nurodo, jog citata atliepia *Registrum epistolarum* (I, 25).

575 Todėl šalin žodžius, kurie dvelkia tuštybe, žaloja meilę – Maggioni's nurodo, jog citata atliepia *Registrum epistolarum* (VIII, 29).

576 Ak, kad taip, nesumenkindamas kitų, vienintelių taptų tasai, kuris trokšta tapti visuotinis! – Maggioni's nurodo, jog citata atliepia *Registrum epistolarum* (XI, 26). Ryanas versdamas papildo šį sakinį taip: „nesumenkindamas kitų vyskupų statuso", *GL* 175.

577 Kol tebesu šiame kūne, nenoriu, kad tai, ką man teko pasakyti, žmonėms taptų lengvai sužinoma – Maggioni's nurodo, jog citata atliepia *Registrum epistolarum* (X, 16).

578 Atvyko į Romą aplankyti apaštalų kapų – orig. „ad uisitanda apostolorum limina venisset“, pažodžiui „apaštalų slenksčių“; čia „slenksčiai“ – šv. apaštalų Petro ir Pauliaus kapai Romoje.

579 O šventas Grigalius, matydamas, kad tas nori pulti prieš jį ant žemės, pasiskubino, pats anksčiau priešais jį parpuolė ant žemės – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia Bizantijos vienuolio Jono Moscho (Joannes Moschus, apie 550–tarp 621 ir 634) *Pratum spirituale* (101).

580 Kitomis dienomis priėmei mane per mano narius – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia Jono Diakono veikalą *Vita Gregorii I papae* (II, 52); plg. dar Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXII, 19).

581 Ir tuojau pat pradingo jam iš akių – Maggioni'o komentaruose nurodytas šio Voraginiečio pasakojimo šaltinis: Jono Diakono *Vita Gregorii I papae* (II, 23).

582 Ne mylėdamas juos, o jų nevertindamas, jis švaisto juos, visiems dosniai dalindamas – taip verčiame orig. „cur audes paupertatem tuam Gregrii (!) diuitiis comparare, qui magis illam cattam quam habes cotidie palpando diligere comprobaris quam ille tantas diuitias quas non amando, sed contempnendo cunctisque liberaliter largiendo dispergit?“

583 Taigi atsiskyrėlis padėkojo Dievui – Maggioni'o komentaruose nurodytas šio pasakojimo šaltinis: Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXII, 19).

584 Kai imperatoriui Mauricijui ir jo sūnums Grigalius buvo melagingai apkaltintas dėl vieno vyskupo mirties – Maggioni'o komentaruose nurodytas šio pasakojimo šaltinis: Jono Diakono *Vita Gregorii I papae* (III, 50 ir toliau).

585 Bet kadangi bijau Dievo, man baisu prisidėti prie bet kurio žmogaus mirties – Maggioni's nurodo, jog ši citata atitinka šv. Grigaliaus I *Registrum epistolarum* (V, 6).

586 Kai imperatorius Mauricijus persekiojo Grigalių ir Dievo Bažnyčią – Maggioni'o komentaruose nurodytas šio pasakojimo šaltinis: Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXII, 18).

587 Kadangi esu nusidėjėlis – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši citata atitinka šv. Grigaliaus I *Registrum epistolarum* (V, 36).

588 Kai Švenčiausiosios Marijos *Maggiore* bažnyčioje Velykų dieną Grigalius aukojo Mišias ir ištarė: „Pax Domini" – Maggioni'o komentaruose nurodytas šio pasakojimo šaltinis: Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*. Lot. frazės pažodžiui reiškia: „Viešpaties taika" bei „Ir su tavo dvasia".

589 Vieną kartą Romos imperatorius Trajanas nepaprastai skubėjo į kažkokį karą – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis pasakojimas atliepia Jono Diakono *Vita Gregorii I papae* (II, 44), Stepono iš Burbono *Tractatus de diversis materiis praedicabilibus* (I, 4, 8, rankraščio, saugomo Bibl. Medicea Laurenziana Florencijoje, ms. plut. 8, f. 116 r) ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXII, 22).

590 Vieną kartą – jau daug laiko praėjus po Trajano mirties – Maggioni'o komentaruose nurodytas šio pasakojimo šaltinis: Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*.

591 Jonas Damaskietis viename savo pamoksle pasakoja – Maggioni'o komentaruose nurodytas šio pasakojimo šaltinis: Jono Damaskiečio *De his qui in fide dormierunt* (16).

592 Ir kaip ten pat Damaskietis pasako – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis ir iš eilės keli kiti samprotavimai atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXII, 22) ir šv. Tomo Akviniečio *Commentaria in libros sententiarum* (IV, 45, 2, 2).

593 Dar kiti – tokie kaip šią legendą parašęs diakonas Jonas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis pasakojimas atliepia Jono Diakono veikalą *Vita Gregorii I papae* (II, 43) ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXII, 22 ir toliau).

594 Esu kamuojamas tokios baisios podagros – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši citata atitinka šv. Grigaliaus I *Registrum epistolarum* (IX, 232).

595 Mano skausmas kartais būna atlėgęs – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši citata atitinka šv. Grigaliaus I *Registrum epistolarum* (X, 14).

596 Viena kilminga moteris – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis pasakojimas atliepia Jono Diakono veikalą *Vita Gregorii I papae* (II, 41), Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*, Jono iš Méli *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXII, 20).

597 Kažkokiems kunigaikščiams – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis pasakojimas atliepia Jono Diakono veikalą *Vita Gregorii I papae* (II, 42).

598 Dalmatika – iš pagonių romėnų perimtas katalikų vyskupo, diakono ir subdiakono puošnus liturginis drabužis trumpomis rankovėmis.

599 Vienas turtingas Romos gyventojas paliko žmoną – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia Jono Diakono veikalą *Vita Gregorii I papae* (II, 43).

600 Knygoje, kuri graikų vadinama *Lymon* – turima galvoje *Λειμών λειμόνων* (graik. „pievų pieva") – graikiškas Jono Moscho veikalo *Pratum spirituale pavadinimas.*

601 Jam pranešė, kad vienas vienuolis turi su savimi tris monetas – taip verčiame orig. „eidem nuntiauit quod quidam monachus penes se numismata tria haberet".

602 Šiam išpildžius nurodymus, kitą naktį velionis pasirodė abatui ir pasakė – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis pasakojimas atliepia Jono Diakono *Vita Gregorii I papae* (II, 45) ir Jono Moscho *Pratum spirituale* (19).

603 Grigalius pertvarkė bažnytines apeigas ir giedojimą – Maggioni'o komentaruose nurodytas šio pasakojimo šaltinis: Jono Diakono *Vita Gregorii I papae* (II, 6).

604 Prie Mišių kanono – taip verčiame orig. „In canone", plg. *GL* 180: „To the canon of the mass".

605 Žeme, šį kūną priimk, iš tavo paimtą kūno – Maggioni'o komentaruose nurodytas pacituotos epitafijos šaltinis: Jono Diakono *Vita Gregorii I papae* (IV, 68). Poetinis vertimas S. Narbuto.

606 Tai atsitiko, valdant imperatoriui Fokui – šaltinių duomenimis, šv. Grigalius Didysis mirė 604 metais.

607 Po švento Grigaliaus mirties visą kraštą užpuolė didžiulis badas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis pasakojimas atliepia Jono Diakono *Vita Gregorii I papae* (IV, 69 ir toliau), Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXII, 23).

608 Vienas švento Grigaliaus vienuolyno vienuolis – Maggioni'o komentaruose nurodytas šio pasakojimo šaltinis: Jono Diakono *Vita Gregorii I papae* IV, 86.

609 Tuo metu, kaip skaitome švento Eugenijaus gyvenime – Maggioni'o komentaruose nurodytas šio pasakojimo šaltinis: Landulfo Vyresniojo veikalas *Historia Mediolanensis* (II, 12).

610 Diakonas Jonas, parašęs švento Grigaliaus gyvenimą, pasakoja – Maggioni'o komentaruose nurodytas šio pasakojimo šaltinis: Jono Diakono *Vita Gregorii I papae* (IV, 100).

611 Beveik visose šventojo Jobo dorovinių pamokymų knygose, kurios paplitusios Ispanijoje – čia minimas šv. Grigaliaus veikalas *Libri moralium sive Expositio in librum B. Iob.*

612 Išaušus rytui, ten buvo paieškota knygų ir surasta – Maggioni'o komentaruose nurodytas šio pasakojimo šaltinis: Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXII, 26).

XLVII. APIE ŠVENTĄ LIONGINĄ

613 Lionginas buvo centurionas – Maggioni's nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (VII, 47).

614 Maggioni's nurodo, kad po šio skaitinio *g* rankraštyje įdėtas kitas. Štai jo vertimas: „APIE ŠVENTĄ SOFIJĄ IR TRIS

JOS DUKTERIS – Pasakojama, kad didžiausia Konstantinopolio Šventosios Sofijos bažnyčia vadinama šventųjų kankinių: Sofijos bei trijų jos dukterų – Fidėjos, Spėjos ir Karitatės – vardu. Šventa Sofija savo dukteris išmintingai išauklėjo Dievo baimėje. Pirmoji buvo vienuolikos, antroji – dešimties, o trečioji – aštuonerių metų. Taigi Sofija atvyko į Romą, kiekvieną sekmadienį lankė bažnyčias ir daugelį moterų laimėjo Kristui. Ją apskundžia Hadrianui, o jį taip paveikė mergaičių grožis, kad imperatorius panoro jas įsidukrinti, tačiau jos pasibjaurėjo juo kaip mėšlo gabalu. Tad iš pradžių Fidėją 36 kareiviai nuplaka, paskui visų akivaizdoje jai nupjaunamos ir atimamos krūtys; jai iš žaizdų paplūsta pienas, o iš krūtų – kraujas. Regėdami cezario neteisybę, žmonės šaukė, o mergaitė smagi iš jo dar ir pasityčiojo. Trečia, ką jai padaro, tai sveiką uždeda kepti ant įkaitintų gardelių; ketvirta, ją pasiunčia ant keptuvės, pilnos aliejaus ir vaško; penkta, paliepia ją nukirsdinti. Tada pašaukiama jos sesuo Spėja, bet imperatorius nė jos neįstengia palenkti aukoti stabams. Iš pradžių ją pasiunčia į katilą, pilną taukų, vaško ir sakų; iš jos tiškę purslai deginte degino pagonis. Galiausiai ir ją liepia nukirsdinti. Tada motina padrąsina trečią dukrą – Karitatę. Nors ji ir buvo mažutė, tačiau Hadrianui nėmaž nepataikavo ir nepanoro jam paklusti. Tada šitas baisus nedorėlis įsakė ją ištempti ant kankinimų suolo, suplėšyti jos kūną per raiščius ir sąnarius. Paskui jis liepė ją pritalžyti lazdomis, toliau – nuplakti rykštėmis, dar toliau – įmesti į degančią krosnį; ugnis, iššokusi iš jos per šešiasdešimt uolekčių, nužudė šešis tūkstančius stabmeldžių, o mergelė sveika ir gyva vaikščiojo sau ugnies viduryje ir švietė tarsi auksas. Paskui ją pervėrė įkaitintomis adatomis, ir su kankinės ženklu nuo kardo ji ateina prie kankinystės vainiko. Puikiausioji motina kartu su gausybe dalyvių palaidoja puikiausiųjų dukrelių palaikus, krinta ant jų kapo ir taria: „Brangiausios dukrelės, trokštu būti su jumis!“ – Taip ji ramybėje iškeliauja, tad šalia stovėję žmonės su brangiauiomis dukrelėmis palaidoja šventą Sofiją, kuri viena ištvėrė visus dukterų kankinimus,

todėl tapo daugiau nei kankine. Ėmęs visas pūti, imperatorius Hadrianas paskui sunyko, pripažinęs, kad neteisingai nuskriaudė Dievo šventąsias“ (vertė S. Narbutas). Lot. *sophia* (σοφία) – išmintis, *fides* – tikėjimas, *spes* – viltis, *caritas* – meilė.

XLVIII. APIE ŠVENTĄ BENEDIKTĄ

615 Benediktu jį pavadino – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta atliepia Hugucijaus iš Pizos aiškinimą veikale *Agiographia*.

616 Benediktas kilo iš Nursijos provincijos – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis pasakojimas atliepia šv. Grigaliaus I veikalo *Dialogi de vita et miraculis patrum Italicorum* (II), Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*, Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* bei Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXII, 68 ir toliau).

617 Jis atėjo prie Kasino kalno – Kasino kalnas (lot. *mons Cassinus*, it. *monte Cassino*) – kalnas Italijoje, Lacijaus srityje, į pietryčius nuo Romos.

618 Ne Benediktai, o Maledиktai – Maledиktas – vardo „Benediktas“ antonimas, plg. lot. *benedictus* „gerai pavadintas, pagirtas, palaimintas“ ir pan., ir *maledictus* „blogai pavadintas, prakeiktas“.

619 Vienuolyno globėjui – globėjas, lot. *defensor*, buvo asmuo, kurį kunigaikštis ar kitas didikas paskirdavo globoti vienuolyną. Žodžio reikšmė paimta iš terminijos, vartotos šv. Grigaliaus. XIII a. šio termino reikšmė jau buvo pasikeitusi.

620 Rankraščiuose *Re* bei *g* dar yra toks priedas: „Vienas gotas, vardu Gala, laikėsi Arijaus erezijos. Gotų karaliaus Totilos laikais jis su tokiu dideliu žiaurumu persekiojo Katalikų Bažnyčios tikinčiuosius, kad jeigu jam prieš akis pasitaikydavo koksai dvasininkas ar vienuolis, tai gyvas iš jo rankų nebeištrūkdavo. Vieną dieną, apimtas godulio liepsnos ir tykodamas kokio grobio, jisai žiauriais kankinimais galavo vieną kaimietį ir jį kankino įvairiomis kančiomis. Palaužtas kankinimų, kaimietis prisipažino, kad jis ir

save, ir savo turtą pavedė Dievo tarnui Benediktui; kankintojui tuo patikėjus ir sutramdžius savo žiaurumą, atokvėpis kankintąjį sugrąžino į gyvenimą. Taigi Gala liovėsi galuoti kaimietį; stipriais diržais surišęs jam rankas, Gala privertė jį eiti priekyje žirgo, idant jis parodytų jam tą Benediktą, kuris paėmęs jo turtą. Žengdamas priešais jį surištomis rankomis, kaimietis atvedė Galą pas šventojo vyro vienuolyną. Benediktas sėdėjo vienas priešais celės duris ir skaitė. Kaimietis tarė iš paskos sekusiam įtūžusiam Galai: „Štai tas, apie kurį kalbėjau, – tėvas Benediktas". – Grėsmingai pažvelgęs į šventąjį beprotišku sugedusio proto žvilgsniu, Gala pagalvojo, kad veiks, kaip ir anksčiau laikydamasis to paties paklydimo, ir pradėjo ant jo garsiai rėkti: „Kelkis! Kelkis ir atiduok to kaimiečio turtą, kurį paėmei!" – Nuo jo balso Dievo vyras tuoj pakėlė akis nuo skaitinio. Pasižiūrėjęs į jį, šventasis nukreipė žvilgsnį į kaimietį, kurį laikė surištą. Kai jis nukreipė akis į jo rankas, diržai nuo rankų ėmė vyniotis tokiu didžiu greitumu, kad šitaip greitai jų nebūtų nurišęs nė vienas žmogus. Ir kai tas, kuris atėjo surištas, per akimirksnį liko stovėti laisvas, Gala, išgąsdintas šitokios galybės, griuvo ant žemės ir, nulenkęs prieš šventąjį iki pėdų savo nenuolankaus žiaurumo sprandą, atsidavė jo maldoms. O šventasis vyras tik šiek tiek tepakilo nuo skaitinių, tačiau pakvietė brolius ir liepė jiems vesti Galą į vidų, idant tas gautų palaiminimą. Kai Galą vėl atvedė, Benediktas paragino jį atsisakyti šitokio beprotiško žiaurumo. Keliaudamas atgal, Gala nebedrįso daugiau nieko beprašyti iš kaimiečio, kurį Dievo vyras atrišo ne liesdamas, o vien tik žiūrėdamas. – Vienu metu Kampanijos sritį užpuolė badas, ir didžiulis maisto stygius prispaudė žmones. Kviečių pristigo jau ir Benedikto vienuolyne, beveik visa duona buvo suvalgyta, tad valgio metą broliai įstengė surasti ne daugiau kaip penkis kepalėlius. Kai šventasis tėvas pamatė visus juos nusiminusius, jų silpnadvasiškumą pasistengė pataisyti švelniu priekaištu ir jiems pakėlė dvasią, bylodamas: „Ir ko gi jūsų dvasia liūdi, kad trūksta duonos? Šiandien jos yra mažiau, bet rytoj

jos bus gausiai". Kitą dieną priešais celės duris broliai surado du šimtus saikų miltų, supiltų į maišus. Tai padarė Visagalis Dievas, bet kieno rankomis tai atliko, iki pat šiandien neaišku. Kai broliai tai išvydo, padėkojo Viešpačiui ir pasimokė netgi nepritekliuose neabejoti dėl pertekliaus. – Dar skaitome, kad buvo žmogus ir turėjo sūnų, kuris sirgo dramblialige taip baisiai, kad jam nuo galvos slinko plaukai, galvos oda buvo ištinusi, ir jis nebeįstengė suvaldyti augančio alkio. Tėvas pasiuntė sūnų pas Dievo vyrą, o tas jam be galo greit sugrąžino ankstesnę sveikatą. Abu be galo, be krašto dėkojo Dievui, ir sūnus, darydamas vien tik gerus darbus, laimingai atgulė ilsėtis Viešpatyje" (vertė S. Narbutas).

621 Pamatė, kaip jos lipa iš savo kapų ir eina laukan iš bažnyčios – taip verčiame orig. *„eas de sepulcris suis progredi et exire ecclesiam uidebat"*.

622 Vieną kartą Benediktas buvo išvykęs lankyti savo sesers – kalbama apie Benedikto seserį šv. Scholastiką (apie 480–540).

623 Virš jo stovėjo gerbtinos išvaizdos šviesus vyras. Vyras jų paklausė, kieno tas kelias, kurį jiedu regi – taip verčiame orig. „cui uenerando habitu desuper uir clarus assistens, cuius esset uia quam cernerent inquisiuit".

624 Justino Vyresniojo laikais – čia minimas Justinas I, Rytų Romos imperatorius (518–527).

XLIX. APIE ŠVENTĄ PATRIKĄ

625 Šv. Patrikas (lot. *Patricius*, angl. *Patrick*) – Airijos globėjas; jo šventė Bažnyčioje švenčiama kovo 17 d.

626 Todėl Patrikas liepė kryžių iš ten pašalinti – Maggioni's komentaruose nurodo, jog pasakojimas nuo skaitinio pradžios iki šios vietos atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

627 Kai šventas Patrikas skelbė tikėjimą Airijoje – Maggioni's komentaruose nurodo, jog pasakojimas nuo šios vietos iki pabaigos

atliepia Stepono iš Burbono *Tractatus de diversis materiis praedicabilibus* (pagal rankraštį, saugomą Bibl. Medicea Laurenziana, Firenze, ms. plut. 8, sin. 2: I, V, f. 120 r) ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XX, 23–24) bei *Speculum morale* (kn. II, d. XI, p. 1).

628 Bet Mikalojus visa tai perėjo, šaukdamasis Viešpaties vardo – taip verčiame orig. „sed hec omnia percurrens nomen domini inuocabat".

L. APIE VIEŠPATIES APREIŠKIMĄ

629 Viešpaties Apreiškimu – Viešpaties Apreiškimas Švč. Mergelei Marijai – katalikų šventė, švenčiama kovo 25 d.; laiko atžvilgiu ji sutampa su lietuvių Gandrinėmis.

630 Tą dieną angelas apreiškė apie Dievo Sūnaus atėjimą į kūną – šventė kildinama iš Šv. Rašte paliudyto pasakojimo apie angelo Gabrieliaus pasirodymą Švč. Mergelei Marijai, plg. *Lk* 1, 26 ir toliau.

631 Apie tai plačiau pasakojama skaitinyje apie Mergelės gimimą – Maggioni's nurodo, jog šioje vietoje minima *Evangelium de nativitate Mariae (c. VIII sqq.)*.

632 Bernardas sako, kad gėlė panoro gimti gėlėje – Maggioni's nurodo, jog čia remiamasi šv. Bernardo Klerviečio *Homilia super Missus est* (1).

633 Sveika, malonės pilnoji, Viešpats su tavimi, pagirta tu tarp moterų – cituojama *Lk* 1, 28.

634 Jono šoktelėjimas – minimas Elžbietos kūdikio šoktelėjimas įsčiose, pasirodžius Marijai.

635 Šiuo klausimu Bernardas nurodo tris priežastis – Maggioni's nurodo, jog šis aiškinimas atliepia šv. Bernardo Klerviečio *Homilia super Missus est* (2, 13, ed. cit., p. 31).

636 Tas pats Bernardas – Maggioni's nurodo, jog šis aiškinimas atliepia šv. Bernardo Klerviečio *Sermo in dominica infra octavam assumptionis* (2, ed. cit., p. 263).

637 O žmogaus Sūnus – žmogiškosios meilės substanciją – čia kalbama apie žmogaus kūną, plg. *GL* 197: „and the Son of man the substance of human flesh".

638 Su tavimi yra Viešpats Tėvas – Maggioni's nurodo, jog ši citata atliepia šv. Bernardo Klerviečio *Homilia super Missus est* (3, 4, ed. cit., p. 38).

639 Dievas nuėmė nuo manęs paniekinimą – cituojama *Pr* 30, 23.

640 Štai aš pradėtas prasikaltimuose – cituojama *Ps* 50 (51), 7.

641 Tu populiuose gimdysi – cituojama *Pr* 3, 16.

642 Kaip nurodo Bernardas – Maggioni's nurodo, jog šis aiškinimas atliepia šv. Bernardo Klerviečio *Sermo in dominica infra octavam assumptionis* (7, ed. cit., p. 267).

643 Išgirdusi šiuos žodžius, ji sumišo ir galvojo sau, ką reiškia toks sveikinimas – netiksliai cituojama *Lk* 1, 29. Remtasi Č. Kavaliausko vertimu.

644 Atėjo angelas, malonus iš išvaizdos, bet baisus iš kalbos – Maggioni's nurodo, jog ši vieta paremta Petro iš Ravenos (Petrus Ravennas) *Sermones* (140, 5).

645 Tai, kad buvo sumišusi, kilo iš mergelės drovumo – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši citata atliepia šv. Bernardo Klerviečio *Homilia super Missus est* (3).

646 Nebijok, Marija, tu radai malonę pas Dievą – cituojama *Lk* 1, 30.

647 Kas tai per malonė! – Maggioni's nurodo, jog ši citata atliepia šv. Bernardo Klerviečio *Homilia super Missus est* (3).

648 Štai pradėsi įsčioje ir pagimdysi sūnų – cituojama *Lk* 1, 31.

649 Kurį pavadinsi Jėzumi, tai yra Išganytoju, kadangi – laisvai perteikiama Biblijos mintis.

650 Išgelbės savo tautą iš jųjų nuodėmių – cituojama *Mt* 1, 21.

651 Jis bus didis ir bus vadinamas Aukščiausiojo Sūnumi – cituojama *Lk* 1, 32.

652 Tai reiškia, kad tasai, kuris yra didis Dievas – Maggioni's nurodo, jog ši citata atliepia šv. Bernardo Klerviečio *Homilia super* Missus est (3, 13, ed. cit., pp. 44–45).

653 Kaip tai įvyks, jeigu aš nepažįstu vyro – cituojama *Lk 1, 34.*

654 Tai yra žadu, kad nepažinsiu – šie žodžiai neturi atitikmens Biblijoje.

655 Zacharijas – kunigas, kilmingos moters Elzbietos, Jono Krikštytojo motinos, vyras, kuriam pasirodęs angelas Gabrielius pranešė apie gimsiantį Šventosios Dvasios kupiną sūnų (*Lk* 1, 5–22).

656 Tad kodėl tik vieną Zachariją ištinka nebylystės rykštė? – primenama *Lk 1, 20-22.*

657 Tas nuodėmių Žinovas matė ne žodžius, bet širdis – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta Petro iš Ravenos *Sermones* (142, 8).

658 Šventoji Dvasia nužengs ant tavęs – cituojama *Lk* 1, 35.

659 Ji padarys, kad tu pradėtum – šių žodžių Vulgatoje nėra.

660 Dievas taip pamilo pasaulį – cituojama *Jn* 3, 16.

661 Šią priežastį pateikia Sentencijų Mokytojas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta Petro Lombardo (Petrus Lombardus, 1095–1160) veikalu *Sententiarum libri quattuor* (III, dist. IV, 1).

662 Šią priežastį nurodo Augustinas – ši vieta atliepia šv. Aurelijaus Augustino *De dono perseverantie* (c. 8).

663 Šią priežastį nurodo Ambraziejus – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis aiškinimas paremtas aukščiau minėtomis Petro Lombardo *Sententiarum libri quattuor* (III, dist. IV, 3) ir iš dalies atliepia šv. Ambraziejaus veikalą *De spiritu sancto* (V, 42–43).

664 Gamtinio pradėjimo paskata yra vyro meilė moteriai – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši citata atliepia Hugono iš Šventojo Viktoro *Epistola de virginitate beatae Mariae* (c. 2).

665 Ir Aukščiausiojo galybė pridengs tave savo šešėliu – cituojama *Lk* 1, 35.

666 Šešėlis paprastai susidaro iš šviesos ir priešais ją esančio kūno – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šio aiškinimo šaltinis – *Glossa* (*Lk* 1, 35).

667 Kadangi Dievas yra dvasia – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši citata atliepia šv. Bernardo Klerviečio veikalą *Sermo in ascensione domini* (3). Citata verčiama *GL* 199 taip: „Because God is a spirit and we are the shadow of his body, he lowered himself to us so that through the solidity of his life-giving flesh we might see the Word in the flesh, the sun in the cloud, the light in the lamp, the candle in the lantern".

668 Tą būdą, kuriuo pradėsi iš Šventosios Dvasios – Maggioni's nurodo, jog ši citata atliepia šv. Bernardo Klerviečio *Homilia super* Missus est (4, 4, ed. cit., p. 50).

669 Štai tavo giminaitė Elžbieta – cituojama *Lk* 1, 36.

670 Anot Bernardo – Maggioni's komentaruose nurodo, jog žemiau pateikiama citata atliepia šv. Bernardo Klerviečio *Homilia super* Missus est (4, 6, ed. cit., p. 51).

671 Apie Jo pirmtako – t. y. Jono Krikštytojo.

672 Šitaip kūdikiui pranašui – t. y. Jonui Krikštytojui.

673 Mergele, skubiai duok atsakymą! – Maggioni's nurodo, jog ši citata atliepia šv. Bernardo Klerviečio *Homilia super* Missus est (4, 8, ed. cit., p. 54).

674 Štai aš Viešpaties tarnaitė, tebūnie man taip, kaip tu pasakei – cituojama *Lk* 1, 38.

675 Delnuose – taip verčiame orig. „in manibus", vengdami kolizijos su toliau esančia fraze „in brachiis".

676 Yra minima, kad vieniems Dievo Žodis buvo apsireiškęs ausyse – Maggioni's nurodo, jog ši citata atliepia šv. Bernardo Klerviečio *Homilia super* Missus est (4, 11, ed. cit., p. 57).

677 Tebūna man, kaip tu pasakei – cituojama *Lk* 1, 38, loc. cit.

678 Nenoriu, kad Dievo Žodis man apsireikštų ar skambiai paskelbtas – Maggioni's nurodo, jog ši citata atliepia šv. Bernardo Klerviečio *Homilia super* Missus est (4, 11, ed. cit., p. 57).

679 Tada Marija iškeliavo pas Elzbietą – primenama *Lk* 1, 40–41.

680 Kadangi negalėjo to padaryti kalbėdamas – Maggioni's nurodo, jog šio aiškinimo šaltinis – *Glossa* (*Lk* 1, 40).

681 Kaip skaitome Teisuolių knygoje – minima vadinamoji Jašaro knyga, Izraelio senovės didvyrių žygius epiniu stiliumi aprašantis veikalas (nuoroda į jį *Joz* 10, 13 ir *2 Sam* 1, 18). Vis dėlto tenai nėra nieko apie Mariją, todėl manoma, kad ši nuoroda, kylanti iš Petro Komestoro, žymi tam tikrą apokrifinį pasakojimą apie Marijos gyvenimą prieš Jono Krikštytojo gimimą. Dar žr. Maggioni'o komentaruose nurodytus šaltinius, kuriais šioje vietoje rėmėsi Voraginietis: Petro Komestoro *Historia scholastica* (*Ev.* 1) ir Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum.*

682 Kuriuos vienas poetas taip apdainavo iškiliomis eilėmis – Maggioni's nurodo, kad šio eilėraščio šaltinis – Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum.* Poetinis vertimas S. Narbuto.

683 Abelis krito paskui nuo brolio kardo už auką – primenama *Pr* 4, 3–8.

684 Melchizedekas – primenama *Pr* 14, 17–20.

685 Izaoką – primenama *Pr* 22, 1–18.

686 Tądien neteko galvos pakrikštijęs Kristų šventasis – primenama *Mt* 14, 6–12; *Mk* 6, 21–29; *Lk* 9, 9.

687 Petras – išgelbėtas – primenama *Apd* 12, 6–11.

688 Jokūbas prie Erodo žuvo – primenama *Apd* 12, 2.

689 Gavo plėšikas tada per Kristų saldųjį „amen" – aliuzija į *Lk* 23, 39–43.

690 Taigi suprato, su kokiu didžiu atsidavimu jisai tuos žodžius kartojo – Maggioni's nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia Stepono iš Burbono veikalą *Tractatus de diversis materiis praedicabilibus* (II, VI, rankraščio, saugomo Bibl. Medicea Laurenziana Florencijoje, f. 172 r) ir Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* (*Ass.* 22).

691 Kai tik vyras taip įsakė, demonas pasitraukė ir išnyko – Maggioni's nurodo, jog visas šis pasakojimas atliepia Stepono iš Burbono veikalą *Tractatus de diversis materiis praedicabilibus* (II, VI, rankraščio, saugomo Bibl. Medicea Laurenziana Florencijoje, f. 173 v) ir Cezarijaus Heisterbachiečio *Libri VIII de miraculis* (Anh. 98). Komentaruose Maggioni's pateikia skaitinį apie šv. Timotiejų: „APIE ŠVENTĄ TIMOTIEJŲ – Švento Timotiejaus šventė švenčiama Romoje. Į Romą Timotiejus atvyko iš Antiochijos popiežiaus Melchiado laikais. Presbiteris Silvestras, vėliau tapęs Romos miesto vyskupu, jį priėmė pareigoms, kurias atlikti tuo metu bijodavo netgi popiežiai. Silvestras ne tik džiaugėsi, galėdamas jam suteikti pastogę, bet, įveikęs baimę, gyrė tiek jo gyvenimą, tiek mokymą. Timotiejus metus ir tris mėnesius mokė Kristaus tiesos ir į tikėjimą atvertė daugybę žmonių. Kai nusipelnė kankinystės, buvo sulaikytas pagonių minios ir perduotas miesto prefektui Tarkvinijui. Nuvargintas kankinimais ir ilgam laikui įmestas į kalėjimą už tai, kad atsisakė paaukoti stabams, kaip geras Dievo kovotojas jis trečią dieną kartu su žmogžudžiais buvo nukirsdintas. Naktį šventas Silvestras parsinešė jo kūną namo ir pasirūpino, kad ten ateitų vyskupas šventas Melchiadas, kuris su visais presbiteriais ir diakonais ištisą naktį praleido, melsdamasis bei šitaip sutvirtindamas jo kankinystę. Viena didžiai krikščioniška moteris, vardu Teonė, paprašė minėto popiežiaus, kad jis leistų jai savo sode, buvusiame šalia apaštalo Pauliaus kapo, savo lėšomis įrengti šventam Timotiejui kapą ir jį ten palaidoti. Visiems krikščionims patiko toks poelgis, kad to vardo kankinys, tai yra Timotiejus, atsigulė ilsėtis kape šalia apaštalo Pauliaus, mat apaštalas kitados turėjo mokinį tokiu pačiu vardu" (vertė S. Narbutas).

LI. APIE VIEŠPATIES KANČIĄ

692 Kryžius, kuris buvo bausmė plėšikams, dabar puošia imperatorių kaktą – cituojamas šv. Augustino veikalas *Enarrationes in Psalmos* (*Ps* XXXVI, 2).

693 Gailestingumo kūrėjas, kabodamas ant kryžiaus – Maggioni'o komentaruose nurodoma, kad šioje vietoje remiamasi šv. Ambraziejaus veikalu *Expositio evangelii secundum Lucam* (X, 130).

694 Jo lūpose nebuvo rasta klastos – primenama 1 *Pt* 2, 22.

695 Kad Jis trukdąs mokėti duoklę – primenama *Mk* 12, 13–17; *Lk* 20, 21–25; 23, 2.

696 Vadinąs save karaliumi – primenama *Mt* 27, 11; *Mk* 15, 2; *Lk* 23, 2–3; *Jn* 18, 33–37.

697 Kad skelbiąs save Dievo Sūnumi – primenama *Jn* 10, 36 ir kt.

698 Mano draugai ir mano artimieji – cituojama *Ps* 37 (38), 12.

699 Mano pažįstami pasitraukė nuo manęs kaip svetimi – cituojama *Job* 19, 13.

700 Daug gerų darbų padaręs, parodžiau – netiksliai cituojama *Jn* 8, 0 10, 32.

701 O gerasis Jėzau, kaip maloniai Tu bendravai su žmonėmis – Maggioni's nurodo, jog šis pasakojimas atliepia Stepono iš Burbono veikalą *Tractatus de diversis materiis praedicabilibus* (II, 4, rankraščio, saugomo Bibl. Medicea Laurenziana Florencijoje, f. 155 r).

702 Jis yra lyg kad opiausias medžio kirminėlis – cituojama *2 Sam* (*2 Kar*) 23, 8. Sakinys verčiamas taip, pasirėmus *GL* 204.

703 O žydai, jūs esate akmenys! – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši citata atliepia šv. Bernardo Klerviečio *Sermo in feria IV hebdomadis sanctae* (9, 5, ed. cit., p. 63).

704 Jėzus buvo perduotas kariams nuplakti – šios Voraginiečio pacituotos šv. Jeronimo citatos šaltinio Maggioni's savo komentaruose nenurodo.

705 Kaip sakoma *Žyd* 5 – primenama *Žyd* 5, 7.

706 Jis pakilo ant aukštumos – Maggioni's nurodo, jog ši vieta atliepia *Dan* 4, 11.

707 Tavo žodis tiesa – cituojama *Jn* 17, 17.

708 Visa per jį padaryta, kas padaryta, ir be jo nepadaryta nieko – cituojama *Jn* 1, 3.

709 Argi šitas ne dailidės sūnus? Ar jo motina nevadinama Marija? – cituojama *Mt* 13, 55.

710 Jis išvaro velnius – cituojama *Mt* 12, 24. Plg. Č. Kavaliausko vertimą: „Jis išvaro demonus ne kitaip, kaip tik demonų valdovo Belzebubo galia".

711 Kitus išgelbėjo, pats savęs negali išgelbėti – cituojama *Mt* 27, 42.

712 Juk kai Jis jų paklausė: „Ko ieškote?" – primenama *Jn* 18, 4–6.

713 Ką tuomet teisdamas padarys tasai – kalbama apie Kristų.

714 Vien tik Jo balsas minią, įtūžusią iš neapykantos, šiurpinusią ginklais, be jokio ginklo pakirto – cituojama šv. Aurelijaus Augustino *In Ioannis evangelium tractatus* (112, 3).

715 Tu liudiji pats apie save – cituojama *Jn* 8, 13.

716 Todėl jis buvo vertas iškelti klausimą apie tiesą – primenama *Jn* 18, 38.

717 Kita priežastis, kodėl jis neišgirdo atsakymo, buvo ta – Maggioni's nurodo, jog šis aiškinimas atliepia šv. Aurelijaus Augustino *In Ioannis evangelium tractatus* (115, 5).

718 Trečia priežastis, anot Auksaburnio, yra ta – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis aiškinimas atliepia Jono Auksaburnio teiginį 84-oje homilijoje iš rinkinio *Homiliae in Ioannis evangelium.*

719 Vis dėlto Nikodemo evangelijoje skaitome, kad Pilotui paklausus Jėzaus – Maggioni's nurodo, jog ši vieta paimta iš apokrifinės *Evangelium Nicodemi* (III, 2).

720 Mes žinome, kad tas žmogus nusidėjėlis – cituojama *Jn* 9, 24.

721 Jis savo mokslu kursto tautą visoje Judėjoje, pradėjus nuo Galilėjos iki čia – cituojama *Lk* 23, 5.

722 Tas žmogus ne iš Dievo, nes nesilaiko šabo – cituojama *Jn* 9, 16. Cituojamas Č. Kavaliausko vertimas.

723 Todėl *Istorijoje* – minima Petro Komestoro *Historia scholastica* (170, col. 1629).

724 Trokštu – primenama *Mt* 27, 34; *Jn* 19, 28.

725 Vietoje vyno tyrumui paduodama gerti acto – Maggioni's nurodo, jog šie žodžiai atliepia Euzebijaus Galo (Eusebius Gallicanus) veikalą *Sermo de passione domini* (3, ed. cit., l. 27).

726 Galvą, gąsdinančią angelų sielas, badė tankūs erškėčių spygliai – Maggioni's nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia Stepono iš Burbono *Tractatus de diversis materiis praedicabilibus* (II, 4, rankraščio, saugomo Bibl. Medicea Laurenziana Florencijoje, f. 154 v).

727 Anas – vyriausiojo žydų kunigo Kajafo, vieno iš Jėzaus tardytojų, uošvis. Plg. *Jn* 18, 12–14.

728 Kur į Jį spjaudė, mušė per veidą ir užrišo akis – primenama *Mt* 26, 67–68; *Mk* 14, 65; *Lk* 22, 63–65.

729 Trokštamą tavo, gerasis Jėzau, veidą – Maggioni's nurodo, jog ši citata atliepia pseudo Bernardo Klerviečio *Sermo de vita et passione domini* (8, 8) ir dar to paties *Lamentatio in passionem Christi* (3).

730 Tu esi žmogus ir turi girliandą iš žiedų – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia Stepono iš Burbono *Tractatus de diversis materiis praedicabilibus* (II, 4, rankraščio, saugomo Bibl. Medicea Laurenziana Florencijoje, f. 155 r). Plg. *GL* 206: „You, O Man, are man and you are crowned with flowers, and I, who am God, have a crown of thorns. You have gloves on your hands and my hands have nails driven through them. You dance in white garments, and I, for your sake, was mocked when Erod clothed me in a white garment. You dance with your feet, and I have endured pain in my feet. You, in the dance, extend your arms like a cross in a gesture of joy, and I have my arms stretched on the

cross as a mark of opprobrium. I have borne pain on the cross and you take pleasure in shaping a cross with your arms. You uncover your chest and side as a sign of vainglory, and my side was pierced for you. But return to me and I will welcome you!"

731 Sveikas, žydų karaliau! – primenama *Mt* 27, 29; *Mk* 15, 18; *Jn* 19, 3.

732 Toji dieviška galva gausybės tankių spyglių buvo prismaigstyta – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia Stepono iš Burbono *Tractatus de diversis materiis praedicabilibus* (IV, 4, rankraščio, saugomo Bibl. Medicea Laurenziana Florencijoje, f. 154 v).

733 Iš širdies išeina pikti sumanymai – cituojama *Mt* 15, 19. Remtasi Č. Kavaliausko vertimu.

734 Nes kiekvieno kūno gyvybė yra kraujuje – cituojama *Kun* 17, 14.

735 Ir nulenkęs galvą, atidavė dvasią – cituojama *Jn* 19, 30.

736 Taip pat tyčiojosi aukštieji kunigai su Rašto aiškintojais ir seniūnais – cituojama *Mt* 27, 41–42. Remtasi Č. Kavaliausko vertimu.

737 Šiuo metu Jis daugiau nei visada parodo savo ištvermę – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši citata atliepia šv. Bernardo Klerviečio *Sermo in Resurrectione* (I, ed. cit. p. 76).

738 Kol gyvas būsiu, nepamiršiu vargų – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši citata atliepia šv. Bernardo Klerviečio *Sermo in feria IV hebdomadis sanctae* (II, ed. cit. p. 64).

739 Apie Kristaus kančios naudą Augustinas sako – nėra aišku, kuris šv. Augustino veikalas toliau cituojamas.

740 Žavėkimės ir džiūgaukime, mylėkime, šlovinkime ir garbinkime – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši citata atliepia Ambraziejaus Autperto (Ambrosius Autpertus, m. 784) *Sermo de adsumptione sanctae Mariae* (ed. cit., c. 7).

741 Kaip knygoje *Kodėl Dievas žmogus* tvirtina Anzelmas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta remiasi Anzelmo Ken-

terberiečio (Anselmus Cantuariensis, 1033–1109) veikalu *Cur deus homo* (2, 11).

742 Davė save patį už mus – cituojama *Ef* 5, 2.

743 Kas kita galėtų būti taip maloniai priimta, jei ne mūsų aukos mėsa – Maggioni's nurodo, jog cituojama šv. Aurelijaus Augustino *De trinitate* (4, 14).

744 Apie tai, kaip per Kristų mes buvome sutaikyti, tas pats Augustinas kalba – Maggioni's nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Fulgencijaus Ruspiečio (Fulgentius Ruspensis, VI a. pirma pusė) veikalą *De Fide ad Petrum diaconum* (22).

745 Dėl to kai kuriems, menkai vertinantiems šitą sutaikymą, Augustinas daro priekaištą, Kristaus asmeniu sakydamas – cituojamas autoriaus, žinomo Quodvultdeus vardu, veikalas *Adversus quinque haereses* (6, 32–33).

746 Šeštą savaitės dieną – t. y. penktadienį (*feria sexta*). Pagal Antiką siekusią tradiciją savaitę pradėdavo skaičiuoti nuo sekmadienio, o ne nuo pirmadienio.

747 Sakoma, kad jis buvo sutvertas srityje palei Damaską, Damasko žemėje – Damasko teritoriją kaip žmogaus sukūrimo vietą mini Petras Komestoras veikale *Historia scholastica* (*Gen* 13).

748 Anot Jeronimo, Adomas buvo palaidotas Hebrone – Maggioni's nurodo, kad šioje vietoje remiamasi šv. Jeronimo veikalu *Commentarii in evangelium Matthaei* (IV, 27, 33–34).

749 Apie tai aiškiai pasakoma Jozuės knygos 4 skyriuje – tiksliau, čia primenama *Joz* 14, 15, kur minimas Hebronas, svarbi žydų tikėjimo vieta, kurioje buvo palaidoti Abraomas ir Sara, Izaokas ir Rebeka, Jokūbas ir Lea. Žr. A. Rubšio komentarus *ad loc.* (*Joz* 14, 13).

750 Kažkokioje graikų istorijoje sakoma, kad abu dalykai atsitiko ant to paties medžio – Maggioni's nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia Stepono iš Burbono *Tractatus de diversis materiis praedicabilibus* (II, 4) ir Gervazo Tilburiečio (Gervasius Tilburiensis, apie 1152–prieš 1220) *Otia imperialia* (ed. cit., p. 118).

751 Kaip nurodo Augustinas knygoje *Apie krikščionių mokymą* – cituojama šv. Aurelijaus Augustino *De doctrina Christiana* (I, 14).

752 Iš skaisčios žemės buvo nulipdytas Adomas – Maggioni'o komentaruose nurodoma, kad čia cituojamas šv. Ambraziejaus veikalas *Expositio evangelii secundum Lucam* (IV, 86).

753 Pirmasis žmogus, anot Grigaliaus, nusidėjo per išdidumą, nepaklusnumą ir rajumą – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta primena šv. Grigaliaus I veikalą *XL homiliarum in Evangelia libri II* (I, 16, 2).

754 Šiuos tris dalykus Paulius pamini *Fil* 2 – primenama *Fil* 2, 8.

755 Už viską mielesnį man Tave, gerasis Jėzau, padaro taurė, kurią išgėrei – Maggioni's nurodo, jog ši citata atliepia šv. Bernardo Klerviečio *Sermones super Cantica* (20, 2).

756 Juk kur save apiplėšei – Maggioni's nurodo, jog ši citata atliepia šv. Bernardo Klerviečio *Sermones super Cantica* (45, 9).

757 Kursai ir savo paties Sūnaus nepasigailėjo – cituojama *Rom.* 8, 32.

758 Į plaštakas, pradurtas dosniam dalijimui – taip verčiame orig. „manus perforatas ad largiendum"; plg. *GL* 210: „the hands pierced to pour out gifts".

759 Kieno gi neužvaldytų viltis įgauti pasitikėjimą – Maggioni's nurodo, jog ši vieta atliepia *Commentaria Biblica* (rankraščio, saugomo Bayerische Staatsbibl. Miunchene, clm. 23447, f. 23 v).

760 Jo išmintingumas užgauna puikumą – cituojama *Job* 26, 12. Šventraščio citata ne visai tiksliai perteikia orig. Jo prasmė paaiškėja, pasitelkus A. Rubšio vertimą: „Dievas savo sumanumu sunaikino pabaisą Rahabą".

761 Taip pat paskutinis Jobo knygos skyrius – taip orig. Iš tiesų toliau esanti citata nėra iš paskutinio skyriaus.

762 Argi galėsi ištraukti meškerės kabliu Leviataną?– cituojama *Job* 40, 20; pažodinis vertimas mūsų.

763 Atėjo Atpirkėjas, ir apgavikas buvo įveiktas – cituojama šv. Aurelijaus Augustino *Sermones* (130, 2).

764 Ieva iš velnio pasiskolino nuodėmę – Maggioni's nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Aurelijaus Augustino *Contra Iulianum libri sex* (I, 26, ed. cit., col. 658).

765 Manoji taũta, – kalbėjo Viešpats – Maggioni's nurodo, jog ši vieta atliepia abato Gaufrido (Gaufridus abbas) veikalą *Declamationes de colloquio Simonis cum Iesu ex S. Bernardi sermonibus collectae* (ed. cit., coll. 464–465).

766 Buvo vienas karalius, vardu Tyras – Maggioni'o nurodoma, kad šis Voraginiečio pasakojimas atliepia *De ortu Pilati* (*Historia Apocrypha*, ms. cit., ff. 118 v–120 v).

767 Romėnai, ieškodami, ką reikėtų su juo daryti – taip verčiame orig. „Sed cum Romani quid de eo faciendum esset inquirerent".

768 Kol Pilotas Viešpaties kentėjimo laikotarpiu su juo susitaikė, pasiuntęs pas jį Viešpatį – primenama *Lk* 23, 7–12.

769 Kadangi Erodas valdė galilėjiečius, jiedu pasidarė priešai – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Petro Komestoro veikalu *Historia scholastica* (*Ev.* 94).

770 Vos tik į jį pažvelgė, tuojau atgavo ankstesnę sveikatą – taip verčiame orig. „Qui mox, ut eam fuit intuitus, sanitatem est pristinam assecutus".

771 Pilotas su savimi atsigabeno Viešpaties tuniką be siūlės – Jėzaus tunika be siūlės yra minima *Jn* 19, 23–24.

772 Gehenos kelias – *gehenna* hebr. „pragaras".

773 Todėl žmonės – t. y. Vijenos gyventojai.

774 Iki šios vietos perpasakojome minėtą apokrifinę istoriją – t. y. *De ortu Pilati* (*Historia apocrypha*, rankraščio, saugomo Bibl. Nationale Paryžiuje, ms. lat. 4895 a, cit., ff. 118 v–120 v).

775 Tremtin į Lugduną – dab. Lioną.

776 Ir kur mirė, niekinamas savo genties – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Petro Komestoro veikalu *Historia scholastica* (*Ev.* 28; Act. 53).

777 Galėjo būti – jei tik ši istorija turi bent kiek tiesos, – kad iš pradžių imperatorius išleido ediktą – taip verčiame orig. „Potuit esse, si tamen illa hystoria continet ueritatem, quia primo iam edictum dederat ut Lugdunum in exilium deportaretur et quod ante reuersionem Volusiani ad imperatorem ibi fuit deportatus".

778 Jis – t. y. Pilotas.

779 Buvo išsiųstas tremtin – taip verčiame orig. „non dicunt ipsum in exilio religatum", vietoj „in exilio religatum" linkdami skaityti „in exilio relegatum".

780 Jie kalba tik tai, kad Pilotas, ištiktas daugybės nelaimių, nusižudė savo ranka – Maggioni's nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta atliepia Euzebijaus Cezariečio *Historia ecclesiastica* (II, 7), Bedos Garbingojo *De temporum ratione* (LXVI) ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (VII, 124).

Parengė Tomas Veteikis

APIE SUSITAIKYMO LAIKOTARPĮ

LII. APIE VIEŠPATIES PRISIKĖLIMĄ

781 Pirmuoju klausimu pažymėtina – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Jokūbo Voraginiečio paaiškinimas paremtas Vincento iš Bovė veikalu *Speculum historiale* (VII, 49), taip pat atliepia šv. Augustino *De consensu evangelistarum* (III, 24, 66).

782 Mat tuomet, pasak Bedos, pasikeitė dienų ir naktų tvarka – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Jokūbo Voraginiečio paaiškinimas paremtas *Glossa* (*Ev.* 184).

783 Ši priežastis nurodyta *Glosoje* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Jokūbo Voraginiečio paaiškinimas paremtas *Glossa* (*Lk* 24, 26).

784 Argi nereikėjo, kad Kristus tai kentėtų ir taip įeitų į savo garbę? – cituojama *Lk* 24, 26.

785 Pirmiausia aš jums perdaviau, ką esu gavęs – 1 *Kor* 15, 3–4. Vertimas Č. Kavaliausko.

786 Šią priežastį nurodo Petras Raveniškis – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Petro iš Ravenos veikalu *Sermones* (57).

787 Šią priežastį nurodo Grigalius, aiškindamas Ezekielį – cituojama šv. Grigaliaus *Homiliae in Hiezechihelem prophetam* (2, 4, 46).

788 Aš turiu galią ją atiduoti ir turiu galią vėl ją atsiimti – cituojama *Jn* 10, 18. Vertimas Č. Kavaliausko.

789 Sugriaukite šitą šventyklą, o aš per tris dienas ją pastatysiu – cituojama *Jn* 2, 19.

790 O kai būsiu prisikėlęs iš numirusiųjų – cituojama *Mt* 26, 32.

791 Po Kristaus kančios – cituojama popiežiaus šv. Leono I *Tractatus septem et nonaginta* (74, 7).

792 Liūtas išėjo iš savo guolio – cituojama *Jer* 4, 7.

793 O aš, kai būsiu pakeltas aukštyn nuo žemės – cituojama *Jn* 12, 32.

794 Turima galvoje Šv. Lauryno bazilika už Romos miesto sienų.

795 Dėl to *Scholastinėje istorijoje* rašoma – minimas Petro Komestoro veikalas *Historia scholastica (Ev.* 184*)*.

796 Kristus, prisikėlęs iš numirusių, daugiau nebemiršta – cituojama *Rom* 6, 9.

797 Tačiau Dionizas laiške Demofilui teigia – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta pseudo Dionisijaus Areopagiečio *Epistola ad Demophilum* (90).

798 Neduosi savo šventajam – cituojama *Ps* 15 (16), 10.

799 Kelkis, Viešpatie, į savo atilsį – cituojama *Ps* 131 (132), 8.

800 O jei Kristus neprisikėlė, tuščias yra jūsų tikėjimas – cituojama 1 *Kor* 15, 17.

801 Savo pavyzdžiu Viešpats parodė tai – cituojama šv. Grigaliaus *Moralia in Job* (14, 55, 16).

802 Jis nenorėjo, kad jo mirtis truktų ilgiau kaip tris dienas – cituojama šv. Grigaliaus *Moralia in Job* (14, 55, 8).

803 Viliamės savo prisikėlimo – cituojama šv. Grigaliaus *Moralia in Job* (14, 55, 43).

804 Išduotąjį dėl mūsų kaltybių ir prisikėlusį dėl mūsų nuteisinimo – cituojama *Rom* 4, 25.

805 Kaip Kristus kėlėsi iš numirusių per Tėvo garbę – cituojama *Rom* 6, 4.

806 Kurs pagal savo didžią mielaširdystę mus atgimdė į gyvą viltį per Jėzaus Kristaus prisikėlimą iš numirusių – cituojama 1 *Pt* 1, 3.

807 Bet dabar Kristus tikrai yra prikeltas iš numirusių – cituojama 1 *Kor* 15, 20–21. Vertimas Č. Kavaliausko.

808 Kaip galėjo ieškoti pagalbininko – cituojama šv. Ambraziejaus *De fide* (III, 4).

809 Vakare randasi verksmas – cituojama *Ps* 29 (30), 6.

810 Skelbiama apie Kristų, kad jis buvo prikeltas iš numirusių – cituojama 1 *Kor* 15, 12. Vertimas Č. Kavaliausko.

811 Taigi krikštu mes esame kartu su juo palaidoti mirtyje – cituojama *Rom* 6, 4. Vertimas Č. Kavaliausko.

812 Prisikėlęs iš numirusiųjų anksti pirmą savaitės dieną – cituojama *Mk* 16, 9.

813 Atleidžiama jai daug nuodėmių – cituojama *Lk* 7, 47.

814 Aš atėjau ne teisiųjų šaukti, bet nusidėjėlių – cituojama *Mt* 9,13.

815 Iš tiesų, sakau jums – cituojama *Mt* 21, 31.

816 Kaip pasakyta Laiške romiečiams – primenama *Rom* 5, 20.

817 Kaip pasakojama paskutiniame Evangelijos pagal Matą skyriuje – primenama *Mt* 28, 9.

818 Kaip pasakojama paskutiniame Evangelijos pagal Luką skyriuje – primenama *Lk* 24, 34.

819 Kaip rašoma *Scholastinėje istorijoje* – šioje vietoje remiamasi Petro Komestoro veikalu *Historia scholastica (Ev.* 190*)*.

820 Mat toje pačioje istorijoje – šioje vietoje remiamasi Petro Komestoro veikalu *Historia scholastica* (*Ev.* 159).

821 Eik, parduok, ką turi, ir duok beturčiams – cituojama *Mt* 19, 21.

822 Kaip pasakyta Evangelijoje pagal Joną – primenama *Jn* 20, 19.

823 Kaip pasakojama Evangelijoje pagal Joną – primenama *Jn* 20, 24.

824 Kaip pasakojama paskutiniame Evangelijos pagal Joną skyriuje – primenama *Jn* 21, 1.

825 Kaip pasakojama paskutiniame Evangelijos pagal Matą skyriuje – primenama *Mt* 28, 16.

826 Kaip pasakojama paskutiniame Evangelijos pagal Morkų skyriuje – primenama *Mk* 16, 14. Likusi orig. sakinio dalis skamba taip: „per quos intelligimus peccatores in undenario transgressionis positos, quos dominus aliquando misericorditer uisitat". Ryanas šią vietą verčia taip (*GL* 221): „here we understand sinners placed in the number of transgression, which is eleven, whom the Lord sometimes visits mercifully". Komentare šio puslapio apačioje Ryanas primena šv. Augustino aiškinimą (*Sermo* 51), jog nuodėmės skaičius yra 11 dėl to, kad yra 10 Dievo įsakymų.

827 Kaip pasakojama paskutiniame Evangelijos pagal Luką skyriuje – primenama *Lk* 24, 36.

828 Maldingumas gi visam yra naudingas – cituojama 1 *Tim* 4, 8.

829 Apie jį pasakojama Nikodemo evangelijoje – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta *Evangelium Nicodemi* (I, 15).

830 Turima galvoje Švč. M. Marijos Maggiore bazilika Romoje.

831 Tai savo trečioje *Apie skaistybę* knygoje paliudija šv. Ambraziejus – cituojama šv. Ambraziejaus *De virginitate* (c. 3).

832 Visados likusi Mergelė – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Sedulijaus *Carmina paschalia* (5, 361–362).

833 Tačiau šv. Augustinas viename iš savo pamokslų – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta šv. Jeronimo *Tractatus in psalmos* (*Ps* 93 b).

834 Nesuskaičiuojami jo šventųjų būriai parpuolę ant kelių ašaringais balsais prabilo – toliau cituojama Euzebijaus iš Galijos *Homilia* (XII A, 4–5).

835 O Nikodemo evangelijoje rašoma – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta *Evangelium Nicodemi* (II).

836 Tai Tėvo šviesa, Dievo Sūnus, kaip išpranašavau, kai buvau gyvas ant žemės – primenama *Iz* 9, 2.

837 Dabar, Viešpatie, atleidi savo tarną, kaip esi kalbėjęs, ramybėje – cituojama *Lk* 2, 29–31.

838 Štai Dievo Avinėlis – cituojama *Jn* 1, 36.

839 Mano siela nuliūdusi iki mirčiai – cituojama *Mt* 26, 38; *Mk* 14, 34.

840 Pakelkite aukštyn, kunigaikščiai, savo vartus – cituojama *Ps* 23 (24), 7.

841 Tegul jie šlovina Viešpatį – cituojama *Ps* 106 (107), 15–16.

842 Pakelkite aukštyn, kunigaikščiai, savo vartus – cituojama *Ps* 23 (24), 7.

843 Mes iki šiol nesame ragavę mirties – primenama *Apr* 11, 3 ir toliau.

844 Viešpatie, atsimink mane, kai įeisi į savo karalystę – cituojama *Lk* 23, 42.

845 Aš tau pažadu – cituojama *Lk* 23, 43.

846 Šventas Grigalius Nysietis ir šventas Augustinas – cituojama Euzebijaus iš Galijos *Homilia* (XII A., ed. cit. l. 13).

LIII. APIE ŠVENTĄ SEKUNDĄ

847 Sekundas skamba tarsi *se condens* „atsigulantis" – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta paremta *Passio Secundi* (*BHL* 7566).

LIV. APIE ŠVENTĄ MARIJĄ EGIPTIETĘ

848 Marija Egiptietė, vadinama nusidėjėle – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta paremta *Vita sanctae Mariae Aegyptiacae* (ed. R. Maniglia, in: *Studi sul testo latino della „Vita sanctae Mariae Aegyptiacae"*).

LV. APIE ŠVENTĄ AMBRAZIEJŲ

849 Ambraziejus vadinamas nuo žodžio *ambra* „gintaras" – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta paremta Hugucijaus iš Pizos veikalu *Agiographia*.

850 Arba, kaip aiškinama *Glosarijuje* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta *Glossarium Ansileubi sive Librum Glossarum*.

851 Ambraziejus buvo Ambraziejaus, Romos prefekto, sūnus – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Paulino Milaniečio *Vita Ambrosii* (*BHL* 377), taip pat Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum* ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XV, 96).

852 Tribunolas – pusračio formos pakyla, ant kurios posėdžiaudavo tribūnai ir kiti magistratai.

853 Rankraštyje *M* toliau esama papildomo fragmento: „sakydamas, kad laikysis filosofijos, norėjo tarsi pareikšti, kad išminties mokytojams reikia atsisakyti žemiškų rūpesčių ir turtų, ir tai visiškai jiems negalima (?), o imperatoriams priklauso vadovauti neturtėliams, o tai nieku būdu neįmanoma be žemiškų gėrybių".

854 Rankraštyje *V* toliau esama tokio fragmento: „Nors Salonikų miesto žmonėms kažkuo nusikaltus imperatoriui, tasai, prašomas

švento Ambraziejaus, jiems atleido, tačiau dėl slaptos kurijos narių klastos daug jų imperatoriaus įsakymu buvo nužudyta, Ambraziejui to nežinant. Kai jis tai išsiaiškino, atėmė iš imperatoriaus galimybę lankytis bažnyčioje. Kai imperatorius pasakė jam, kad Dovydas įvykdė paleistuvystę ir žmogžudystę, Ambraziejus atsakė jam: „Tu, kuris ėjai klystančiojo pėdomis, eik – taisančiojo!“ – Tai išgirdęs maloniausiasis imperatorius su tokiu dėkingumu tai priėmė, kad neatsisakė atlikti viešos atgailos“.

855 Taigi, kas tariasi stovįs, teveizdi, kad nenupultų – cituojama 1 *Kor* 10, 12.

856 Tarnybų viršininkas (*magister officiorum*) – aukštas vėlyvųjų laikų Romos imperijos valdymo sistemos pareigūnas, turėjęs plačius įgaliojimus. Jo priežiūroje buvo imperatoriaus rūmų sekretoriatas, jis buvo atsakingas už valstybinį paštą, ceremonijų organizavimą, sprendė užsienio politikos klausimus ir kt.

857 Pasiuntinys (*comes*) – taip būdavo vadinamas pareigūnas, imperatoriaus pasiųstas į provinciją ištirti tam tikrų klausimų.

858 Šiuo klausimu Ambraziejus pasakoja apie save – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta šv. Ambraziejaus *Epistulae* (LXXVI (=20), 8).

859 Šventas Jeronimas pasakoja – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta šv. Jeronimo *Epistulae* (XXII, 23).

860 Šiuo klausimu jo laiške *Apie bazilikos neperdavimą* rašoma – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta šv. Ambraziejaus *Epistulae* (LXXVI (=20), 28).

861 Šiuo klausimu apie jį pasakojama – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Rufino iš Akvilėjos (Rufinus de Aquileia, apie 345–411 ar 412) į lotynų kalbą versta Euzebijaus Cezariečio *Historia ecclesiastica* (XI, 16).

862 Prieš gotų karius mano ginklas yra mano ašaros – cituojama šv. Ambraziejaus *Contra Auxentium* (2).

863 Apie tai antroje *Bažnyčios istorijos* knygoje rašoma – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta Euzebijaus Cezariečio *Historia ecclesiastica* (II, 15).

864 Jo *Pratarmėje* apie jį giedama tokia giesmė – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta *Praefationes Ambrosianei* (ed. Frei, CXLV, p. 300 ir toliau; ed. Heiming, VI, p. 8).

865 Mat kai imperatorius norėjo užgrobti vieną baziliką – Maggioni's komentaruose nurodo, jog toliau cituojama iš šv. Ambraziejaus *Epistulae* (LXXVI (=20), 8).

866 Įsakyta atiduoti baziliką – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis sakinys cituojamas iš šv. Ambraziejaus *Epistulae* LXXVI (=20), 16–17.

867 Kalbėjai kaip viena iš neišmanėlių – primenama *Pat* 9, 4.

868 Neapsunkink savęs, imperatoriau – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šioje vietoje cituojama iš šv. Ambraziejaus *Epistulae* (LXXVI (=20), 19).

869 Šventas Nabotas nuosavu krauju apgynė – primenama 1 *Kar* 21.

870 Duoklė priklauso Cezariui – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šioje vietoje cituojama šv. Ambraziejaus *Contra Auxentium* (17).

871 Jei iš manęs būtų reikalaujama ar prašoma ko nors – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šioje vietoje cituojama šv. Ambraziejaus *Contra Auxentium* (35, 5).

872 Apie tai *Trijų dalių istorijoje* ir vienoje kronikoje rašoma – remiamasi Kasiodoro (Flavius Magnus Aurelius Cassiodorus, apie 485–apie 580) *Historia tripartita* (IX, 30), Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XVII, 53–54) ir Sikardo iš Kremonos *Chronica* (ed. cit., p. 128).

873 Kariuomenės vyresnysis (*magister militum*) – vėlyvosios Antikos laikais šį titulą turėjo imperijos provincijos karinėms pajėgoms vadovavęs asmuo.

874 Šventas Jeronimas knygoje *Apie dvylika mokytojų* rašo – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta pseudo Jeronimo *De duodecim doctoribus* (VI).

875 Šventas Augustinas knygoje *Apie vedybas ir sutartis* rašo – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta šv. Augustino *De nuptiis et contractibus* (I, 35).

876 Dėl to šventas Augustinas pasakoja Januarijui – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta šv. Augustino *Epistulae* (54, 2).

LVI. APIE ŠVENTĄ JURGĮ

877 Jurgis vadinamas nuo žodžių *geos* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta paremta Hugucijaus iš Pizos veikalu *Agiographia*.

878 Šventas Augustinas savo knygoje *Apie Trejybę* teigia – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šiVoraginiečio vieta paremta šv. Augustino *De Trinitate* (8, 3).

879 Jo skaitinys Nikėjos susirinkimo priskiriamas prie apokrifinių tekstų, nes pasakojimas apie jo kankinystę nėra patikimas – cituojama *Decretum Gelasianum de libris recipiendis et non recipiendis* (V, 8).

880 Bedos kalendoriuje rašoma, kad jis buvo nukankintas Persijoje, Diaspolio mieste – cituojama *Martyrologium Hieronymianum* (ed. cit., p. 49), taip pat Floro iš Liono (Florus Lugdunensis, m. apie 860) *Martyrologium* (ed. cit., p. 331), Uzuardo (Usuardus de St. Germain, IX a.) *Martyrologium* (a.d. IX kal. Mai) bei Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XII, 131).

881 Kitur rašoma, kad jis mirė Diaspolio mieste – cituojama Vilhelmo Tyriečio (Guillelmus Tyrensis archiepiscopus, apie 1130–1186) *Chronica* (ed. cit., 7, 22), Teodosijaus Peregrino (Theodosius Archidiaconus, VI a. pirma pusė) *De situ terrae sanctae* (ed. cit., p. 139), pseudo Antano iš Pjačencos *Itinera Hie-*

rosolymitana (ed. cit., p. 176) ir Adomnano iš Jonos (Adomnanus, Adamnaus de Jona, Adomnán mac Rónáin, apie 624–704) *De locis sanctis* (III, 4).

882 Pasak vienų šaltinių, jis buvo nukankintas imperatorių Diokleciano ir Maksimiano įsakymu – cituojama Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XII, 131).

883 Pasak kitų, imperatoriaus Diokleciano įsakymu ir dalyvaujant septyniasdešimčiai jo imperijos persų karalių – cituojama Hrabano Mauro (Hrabanus Maurus, apie 780–856) *Martyrologium* (IX kal. Mai).

884 Rankraštyje *V* pasakojimas „Jurgis, iš Kapadokijos kilęs tribūnas, ... puolė slibiną ir nudėjo jį" skamba taip: „Jurgis, kuris buvo kilęs iš Kapadokijos, jodamas palei vieną ežerą atsitiktinai pamatė kažkokią mergelę, iš kurios sužinojo, kad ežero slibinas tą vietovę buvo taip nuniokojęs, jog žmonės buvo priversti jam duoti po gyvulį kartu su burtais išrinktu žmogumi, ir kad jis taip puolė miesto sienas ir nuodijo orą, kad mirė labai daug žmonių. O kadangi burtai nė vieno neaplenkė, ji pasisakė esanti valdovo dukra ir pristatyta slibinui suėsti. Kristaus karys su užuojauta tarė jai: „Aš padėsiu tau Jėzaus Kristaus vardu". – O ji atsakė: „Gerasis kary, kad nepražūtum kartu su manimi, skubėk gelbėtis pats. Pakanka, kad viena žūsiu. Nes ir tu žūsi su manimi, ir negalėtum išgelbėti manęs". – Matydamas ją, Jurgis apsiginklavo kryžiumi ir, puolęs slibiną, nudėjo jį, o mergaitę sveiką grąžino tėvams. Šie tuojau pat įtikėjo Kristų ir priėmė šventą krikštą".

885 Jurgis, iš Kapadokijos kilęs tribūnas, kartą atvyko į Libijos provinciją, į miestą, vardu Silena – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta *Miraculum* (rankraščio, saugomo Museo Archeologico, Cividale del Friuli, ms. IX, ff. 30 v ir toliau), taip pat *Narratio* (ed. M. Hubert).

886 Tuo metu, imperatoriais esant Dioklecianui ir Maksimianui – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta

paremta *Miraculum* (ms. cit. IX, ff. 23 r ir toliau), taip pat Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* bei Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XII, 131–132).

887 Šioje istorijos vietoje šventas Ambraziejus *Pratarmėje* sušunka taip – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta *Praefationes Ambrosianae* (ed. Frei, CLVII, p. 321; ed. Heiming, C, p. 117).

888 Tai savo *Pratarmėje* šventas Ambraziejus paliudija sakydamas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta *Praefationes Ambrosanae* (ed. Frei, CLVII, p. 321–322; ed. Heiming, C, p. 116–117).

889 Oratorijus (*oratorium*) – nedidelis maldai ir privačioms šeimos ar bendruomenės religinėms apeigoms skirtas statinys.

890 Grigalius Tūrietis pasakoja – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Grigaliaus Tūriečio (Gregorius de Tours, 538 ar 539–593) *De gloria martyrum* (I, 100).

891 *Antiochijos istorijoje* rašoma – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta *Historia Nicaena (c. 55)*.

LVII. APIE ŠVENTĄ MORKŲ, EVANGELISTĄ

892 Morkus reiškia „iškilus pavedimu", „tikras", „nuolankus" ir „kartus" – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta paremta Hugucijaus iš Pizos veikalu *Agiographia* bei aukščiau minėtu Baltramiejaus iš Tridento veikalu.

893 Evangelistas Morkus, kuris pagal kilmę buvo levitas ir kunigas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta *Vita Marci* (rankraščio, saugomo Museo Nazionale, Cividale, ms. IX, ff. 32 v ir toliau), Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum* ir Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*.

894 Kaip pasakoja Filonas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta šv. Petro Damijanio (Petrus Damianus, Damiani, 1007–1072) *Sermones* (XV, 42 ir toliau).

895 Taip pat ir Papijas, Jeruzalės vyskupas, kuo didžiausiai jį šlovina nepaprastais žodžiais – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta šv. Jeronimo *De viris illustribus* (VIII).

896 O Petras Damijanis taip rašo apie jį – Maggioni's komentaruose nurodo, jog toliau šioje Voraginiečio vietoje cituojama šv. Petro Damijanio *Sermones* (XV, 37–42, 62–64).

897 Toliau Petras Damijanis pasakoja – Maggioni's komentaruose nurodo, jog toliau šioje Voraginiečio vietoje cituojama šv. Petro Damijanio *Sermones* (XV, 84–90).

898 Palaiminta esi, Aleksandrija – cituojama šv. Petro Damijanio *Sermones* (XIV, 379–382).

899 Vos tik Morkus atvyko į Aleksandriją – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (IX, 57–58).

900 Išlaisvino – orig. *expeditum fecit*: šiam veiksmui įvardyti pavartotas lot. žodis *expedire*, sudarytas iš žodžių *ex* „iš" ir *pes* „pėda" (pažodinis vertimas būtų „išpėdinti"); tokiu būdu šv. Morkaus pasakymas išradingai susiejamas su ankstesne scena.

901 Prie jūros esančiose uolose, vietovėje, vardu Bukuli – Bukuli (*Bucculi*) pavadinimas yra kilęs iš graik. žodžio *βουκόλος* (jaučių piemuo), kurio lotyniškas atitikmuo yra *bubulcus*. Šio pasakojimo kontekste šis žodis galėtų būti interpretuojamas kaip skerdykla.

902 Tėve, į tavo rankas aš atiduodu savo dvasią – cituojama *Lk* 23, 46.

903 Švento Morkaus išvaizda buvo tokia – Maggioni's komentaruose nurodo, jog toliau šioje Voraginiečio vietoje cituojama *Vita Marci* (ms. cit., f. 34 v).

904 Šventas Ambraziejus apie jį rašo taip – Maggioni's komentaruose nurodo, jog toliau šioje Voraginiečio vietoje cituojama *Praefationes Ambrosianae* (ed. Wilmart, p. 182).

905 467 metais nuo Viešpaties įsikūnijimo – cituojama *Translatio* (ed. cit., p. 355 ir toliau).

906 Rankraštyje *V* šis pasakojimas skamba taip: „Švento Morkaus kūnas iš Aleksandrijos į Veneciją buvo perkeltas štai taip. 823 metais saracėnai užėmė visą Egiptą. Imperatorius Leonas liepė niekam nevykti į Egiptą prekybos reikalais, ir venecijiečių vadas Justinianas taip pat patvirtino tai. Tačiau vieni venecijiečiai, nors ir nenorėjo plaukti per jūrą, nenoromis vėjo vedami atvyko į Aleksandriją. Tada Babilonijos miesto, taip pavadinto nuo senovės Babilonijos, karaliukas įsakė suvežti tiek iš bažnyčių, tiek iš kitur marmuro kolonas ar plokštes, kad pasistatytų sau rūmus. Dėl anksčiau minėtų vėjų tuo metu prekiaudami Aleksandrijoje, venecijiečiai buvo pratę lankyti švento Morkaus kūną, nes jis buvo šalimais; be to, jie laikė jį savo globėju ir pažinojo šventojo Morkaus sergėtojus. Bonas, Mekanmero tribūnas, ir anksčiau minėtas Rustikas, matydami nusiminusius savo tėvynainius dėl to, kad karaliuko pasiuntiniams gabenant plokštes ir kolonas iš kitų Aleksandrijos bažnyčių, jie baiminosi dėl savo bažnyčios, – taigi Bonas ir Rustikas paklausė, kodėl jie liūdi. Išgirdę priežastį ir paprašę tai laikyti paslaptyje, jie davė jiems patarimą, kaip išsisukti nuo karaliuko pasiuntinių ir išsaugoti žmonių pagarbą sau. Tarp sergėtojų išsiskyrė vienuolis Stauracijus ir Teodoras, kuris turėjo žmoną ir vaikų ir buvo labai vertinamas. Minėtas tribūnas pasisako esąs jo tėvynainis {pažadėtų, kad saugiau atskleistų paslaptis}. Jie pataria paimti švento Morkaus kūną ir keliauti į Veneciją. Šie pirmiausiai nenoriai sutinka su tuo ir sako, kad jei tai išaiškėtų, jie būtų nužudyti arba pasmerkti amžinai gėdai, nurodydami, kad šventasis Morkus pamokslavo ir Evangeliją parašė Aleksandrijoje. Į tai minėtieji atsakė, kad pirmiausiai jis pamokslavo Akvilėjoje, ir dėl to jie buvo pirmagimiai: be to, miręs Morkus džiaugėsi tuo, kad jie lankė jį, ir galbūt todėl Dievas atvedė juos čion prieš jų valią. O sergėtojai pasakė: „Užtenka jums jo buveinės, kurią turite. Nedrįstame taip pasielgti, verčiau iškęsime persekiotojus, nes Kristus sako, kad tas, kuris išsilaikys iki galo, bus išgelbėtas“. – Tada Bonas ir Rustikas

tarė: „O kitur yra parašyta, kad kai jus persekios viename mieste, bėkite į kitą. Daug kas taip padarė. Taip pat ir šventasis Morkus, kuris iš Aleksandrijos pabėgo į Pentapolį". – Sergėtojai tarė: „Jei taip padarysime, būsime nužudyti. Bet nors jie ir išneša akmenis, mums žalos nepadaro". – Jiems besiskirstant vieniems paskui kitus, buvo sužinota, kad minėtojo karaliuko pasiuntiniai nuplakė vieną iš sargų, sudaužiusių vertingą marmuro plokštę, kad saracėnai jos neužvaldytų. Sargai susirinkę pasikviečia Boną su Rustiku ir, pritardami jų patarimams bei pasitikėdami dideliais pažadais, Dievui esant liudytoju, nustato dieną, kurią jie paims kūną. Taigi jie slapta atidaro Morkaus kapą. Jo kūnas gulėjo aukštielninkas apvilktas nuo galvos iki kojų užantspauduota chlamide. Jie apverčia kūną ir, nepažeidę antspaudų, iš nugaros pusės perplėšia chlamidę, atneša šalia palaidotą šventos Klaudijos kūną, paguldo jį aukštielninką į jo vietą ir pasitraukia. Tada po visą miestą pasklido nuostabus kvapas, kurio sužavėti žmonės klausinėjo: „Žiūrėkime, kad venecijiečiai jūreiviai neišveztų švento Morkaus kūno". – Žmonės subėgo ir, pamatę nepažeistus antspaudus, grįžo prie savo reikalų. Tada ten besislepiantys venecijiečiai įdėjo kūną į pintinę ir, užkloję jį žolėmis, sudėjo ant jo kiaulieną. Kai jie artinosi prie laivų, prie jų priėjo saracėnai, kurie buvo siųsti pažiūrėti, ką jie gabena, tačiau kai pamatė kiaulieną, kuri kėlė jiems pasišlykštėjimą, išsilakstė šaukdami *cancirzazie*, tai yra kiaulė. Taigi jie lynais nuleido pintinę į laivą ir paslėpė po burių audeklu. Išvykimo dieną Stauracijus kartu su jais įlipo į laivą, o Teodoras, bijodamas žmonių, kurie stovėjo ant uolos, liko ten, sudėjęs į laivą savo rakandus. Kartu su jais į laivą įlipo ir vienas vienuolis iš Komakijo, vardu Dominykas, kuris iš Jeruzalės keliavo namo. Išplaukę iš Aleksandrijos, jie perkėlė kūną į garbingesnę vietą laivo terasoje. Jie nepaliaujamai degino prie jo žibintus ir smilkė smilkalus, o Dominykas su Stauracijumi prakaitavo, atlikinėdami ilgas apeigas. Kai visi laivai susitiko, ir kiti nežinojo to priežasties, švento Morkaus jūreiviai pasakė, kad

gabena jo kūną, o anie netikėdami šaipėsi, ir vienas iš jų pasakė, kad tai turbūt yra kokio egiptiečio kūnas. Vos tik jis taip pasakė, švento Morkaus laivas, apsigręžęs stebėtinu greičiu, prisiartino prie laivo, kuriame buvo minėtasis vyras, kirto jam, pramušė jo šoną ir tol nepasitraukė nuo jo, kol visi nepripažino, kad ten guli šventas Morkus. Vieną naktį, kai kilus baisiai audrai jie labai greitai plaukė ir per miglą nežinojo, kur keliauja, Dominykui sapnuose pasirodė šventas Morkus ir pasakė: „Kelkis, liepk ramiai nuleisti bures, kadangi netoliese yra žemė, vardu Stroalija". Tada visi ėmė tikėti, kad švento Morkaus kūną reikia garbinti dar labiau, ir džiūgavo, kad vežasi pirmąjį evangelistą. Nors jie buvo nutarę laikyti jį paslėptą, kad kas jo nepagrobtų, Viešpats atskleidė netoli jūros gyvenantiems žmonėms, kad laive guli šviesą skleidžiantys Jo šventojo palaikai, ir kai laivai pasiekė uostą, prie jų subėgo daugybė žmonių, kurie sakė, kad tai jiems apreikšta Viešpaties, ir nuolankiai prašė leisti jiems pagarbinti jį. Išlieję savo maldas ir sudėję dovanas, žmonės su šventa pagarba patraukė atgal, šventais vadindami tuos jūreivius, kurie gabeno tokį šventąjį. Vieną iš jūreivių, kuris vis dar netikėjo ir sakė, kad jie gabena kieno nors kito kūną, apsėdo demonas ir tol kankino, kol jis, atvestas prie švento kūno, putodamas ir griežda mas dantimis nepripažino, kad tai tiesa, ir už savo nusižengimus nesudėjo dovanų. Tokiu būdu išvaduotas, jis padėkojo Dievui ir pasižadėjo daugiau niekada dėl nieko nebeabejoti. Taigi jie atvyko į Istriją ir pasuko į miestą, vardu Kumakas, nedrįsdami grįžti atgal, nes vadas Justinianas buvo didžiai užsirūstinęs ant jų dėl to, kad jie nuvyko į Aleksandriją. Nusiuntę pas jį pasiuntinius, jie išpažino savo nuodėmę, tačiau pasiteisino, kad padarė tai nenorėdami, ir pažadėjo jam šventojo Morkaus kūną, jei jis pasigailės jų. O jei ne, jie pasuksią į kitą vietovę. Tai išgirdęs, jis su džiaugsmu atleido jiems ir pažadėjo vadinti juos savo vaikais. Taigi jie grįžo į Veneciją, į Olienos uostą, kur tos vietos vyskupas Ursas, apsuptas kunigų, pasitiko juos ir nugabeno kūną į dožo rūmus. Jiems lipant

laiptais, užtiesalas, kuriuo kūnas buvo uždengtas, nors tvyrojo didelė ramybė, plaikstėsi stebėtinai smarkiai – kokiu buvęs vėjelis vargiai būtų galėjęs taip judinti, o nešantiesiems atrodė, kad jis tai labai sunkus, tai labai lengvas. Dožas patalpino jį viršutiniame aukšte prie rūmų, įsakydamas padėjėjams ten jį garbinti; tarp jų visų buvo ir minėtasis Stauracijus. Kitais metais su šeimyna atvyko Teodoras, o Dominykas grįžo į tėvynę. Minėtas dožas, paliepęs virš švento Morkaus kūno pastatyti baziliką, mirė, tačiau jo vietą užėmęs jo brolis Jonas, atlikdamas ankstesniojo pareigą, pasirūpino, kad prie rūmų pagal Viešpaties kapo pavyzdį būtų pastatyta bazilika, kad ji būtų nuostabiai išdabinta ir kad kūnas, gaubiamas nuostabių kvapų, būtų joje palaidotas. Ten vyksta daugybė jo stebuklų ir ypač daug žmonių išvaduojama iš demonų su Jėzaus Kristaus, kuriam garbė ir šlovė per amžius, pagalba. Amen".

907 Kitur papildomai papasakotas toks stebuklas: „Viena moteris iš Murano, ištikta paralyžiaus, keturiasdešimt ir daugiau dienų gulėjo sustingusi lovoje, negalėdama be kito pagalbos pajudinti visiškai nė vieno kūno nario, nes jie buvo nejautrūs ir netekę prigimtinio stangrumo. Kai ji taip gulėjo merdėdama, vieną naktį regėjime jai pasirodė šventas Morkus ir pasakė, kad, jei ji lieps, jog nuneštų ją į jo namus, ji tuojau pat išsivaduos nuo ją kankinančios ligos. Ji, patikėjusi tuo, ką išgirdo, ir, vos išaušo diena, įtikino savo tėvus ir bičiulius, kad šie nuneštų ją į švento Morkaus bažnyčią, papasakojusi jiems, ką šventasis Morkus jai dėl jos sveikatos buvo pažadėjęs sapnuose. Šie, sutikę su jos prašymu, pakėlė ją visą, nunešė į švento Morkaus bažnyčią ir, pastatę ją priešais jo altorių, prilaikė jos nuo silpnumo svyrančias rankas, kojas ir galvą. Kai po miestą apie tai pasklido žinia, susirinko minia žmonių, norinčių pamatyti šį stebuklą. Prasidėjus Mišioms, nuo švento Morkaus buvo prieita prie Evangelijos. Pradėjus skaityti Evangeliją, ji savo pačios ranka padarė ties kakta kryžiaus ženklą – to ji negalėjo ketverius metus. Toliau skaitant Evangeliją, ji, niekieno nepadedama, atsistojo ant

kojų. O per patį pakylėjimą, visiems girdint, stebuklingai sutraškėjo jos kaulai, tarsi būtų gliaudomi riešutai, ir jį atgavo jėgas. Ir taip ji ant savo kojų išstovėjo iki pat Mišių pabaigos. Žmonėms plojant ir besistebint Dievo ir švento Morkaus galia, minėtoji moteris savo kojomis visiškai išgijusi grįžo namo".

908 Išvesk iš kalėjimo mano sielą, kad šlovinčiau tavo vardą – cituojama *Ps* 141 (142), 8.

LVIII. APIE ŠVENTĄ MARCELINĄ

909 Marcelinas vadovavo Romos bažnyčiai devynerius metus ir keturis mėnesius – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta paremta Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*, taip pat *Passio Marcellini et Petri* (*BHL* 5230–5231) bei Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XII, 74–75).

LIX. APIE ŠVENTĄ VITALIJŲ

910 Vitalijus skamba tarsi *vivens talis* „toks gyvenantis" – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta paremta pseudo Ambraziejaus *Inventio et passio Gervasii et Protasii* (*BHL* 3514), taip pat Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*; be to, ši vieta atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (IX, 50) bei *Passio Vitalis* (*BHL* 8700).

LX. APIE VIENĄ MERGELĘ IŠ ANTIOCHIJOS

911 Rahaba buvo paleistuvė – primenama *Joz* 2, 1–21.

912 Judita pasipuošė – primenama *Jdt* 8–14.

913 Kas dėl manęs prapuldytų savo gyvybę, atras ją – cituojama *Mt* 10, 39.

914 Kristau, vardan mergelės sutramdei laukinius liūtus – primenama *Dan* 3, 47; *Iš* 14, 21.

915 Zuzana, eidama į bausmės vietą, parklupo ant kelių – primenama *Dan* 13.

916 Savo karių turi ir Kristus, kuris turi ir kariaunų – primenama *Mt* 26, 53.

917 Atmindama Loto žmoną – primenama *Pr* 19, 26.

918 Vilkas ir avinėlis ganysis draug – cituojama *Iz* 65, 25.

919 Užuomina į Ifigeniją, kurią Artemidė pakeitė stirna, kai Agamemnonas ketino ją paaukoti.

920 Antiochijoje gyveno tokia mergelė, kurios istoriją šventas Ambraziejus antroje *Apie mergeles* knygoje pasakoja šiais žodžiais – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta paremta šv. Ambraziejaus *De virginibus* (I, 2).

LXI. APIE ŠVENTĄ PETRĄ, KANKINĮ

921 Jokūbas Voraginietis išsamiai aprašo šv. Petro gyvenimą todėl, kad šis buvo jo ordino brolis, ir Voraginietis pažinojo jį, nes šv. Petras buvo nužudytas 1252 m., o Jokūbas į dominikonų ordiną įstojo 1244 m. Maggioni's komentaruose pateikia taip pat šventojo kanonizacijos bulės *Magnis et crebris* tekstą (*LA* 438–442).

922 Petras reiškia „pažįstantis" arba „nusiaunantis" – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta popiežiaus Inocento IV bule *Magnis et crebris*.

923 Išskirtinis kovotojas – lot. *pugil*, kurio pažodinis vertimas būtų „kumštininkas".

924 Petras, naujas Brolių pamokslininkų ordino kankinys – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Tomo Agni iš Lentino (Thomas Agni de Lentini, m. 1277) *Vita Petri Martyris* (I, 1).

925 Kai jam dar tebuvo septyneri – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Tomo Agni iš Lentino *Vita Petri Martyris* (I, 2) bei Gerardo iš Fraketo (Gerardus de Fracheto) *Vitae Fratrum* (V, 1, 3).

926 Taigi berniukas, matydamas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Tomo Agni iš Lentino *Vita Petri Martyris* (I, 3) bei Gerardo iš Fraketo *Vitae Fratrum* (V, 1, 3).

927 Kokį pagirtiną gyvenimą jis gyveno tame ordine – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Tomo Agni iš Lentino *Vita Petri Martyris* (I, VI, 47–49).

928 Gyvenime jis pagarsėjo savo gausiais stebuklais – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta atliepia Tomo Agni iš Lentino *Vita Petri Martyris* (I, 31) bei Gerardo iš Fraketo *Vitae Fratrum* (V, 1, 3).

929 Žmogus, vardu Aserbas, penkerius metus buvo taip suparalyžiuotas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta atliepia Tomo Agni iš Lentino *Vita Petri Martyris* (IV, 34). Pastraipoje minimas sekstarijus – tam tikros rogutės.

930 Apie kai kuriuos stebuklus – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta atliepia Tomo Agni iš Lentino *Vita Petri Martyris* (IV, 33).

931 Taip pat vienam jaunuoliui – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta atliepia Tomo Agni iš Lentino *Vita Petri Martyris* (II, 11).

932 O kai Lombardijos provincijoje plito erezijos maras – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta atliepia Tomo Agni iš Lentino *Vita Petri Martyris* (IV, 30).

933 Tėve, į tavo rankas aš atiduodu savo dvasią – cituojama *Lk* 23, 46.

934 Jis ėmė kalbėti tikėjimo, kurio šaukliu nesiliovė būti netgi tą akimirką, išpažinimą – lot. *symbolum dicere* reiškia išpažinti tikėjimą, kalbant maldą „Tikiu Dievą Tėvą".

935 Bet kai Viešpaties kankinys vis dar trūkčiojo, žiaurusis budelis pagriebė peilį – Maggioni's komentaruose nurodo, jog visas šis pasakojimas atliepia Tomo Agni iš Lentino *Vita Petri Martyris* (IV, 36–38).

936 Taigi savo kankinystės dieną Petras tam tikru būdu nusipelnė tapti – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Tomo Agni iš Lentino *Vita Petri Martyris* (V, 39–40).

937 Kai aiškiu garsiu balsu kalbėjo tikėjimo išpažinimą – žr. 934 išnašą.

938 Be to, matyti, kad jo pagarbos verta kančia – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Tomo Agni iš Lentino *Vita Petri Martyris* (V, 40).

939 Po garbingo šventojo vyro triumfo – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Tomo Agni iš Lentino *Vita Petri Martyris* (V, 42 ir VI, 50).

940 Vienas žmogus, valgydamas su kitais – Maggioni's komentaruose nurodo, jog keturiose pastarosiose pastraipėlėse pateikti pasakojimai atliepia Tomo Agni iš Lentino *Vita Petri Martyris* (VI, 50).

941 Be to, vienas berniukas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta atliepia Tomo Agni iš Lentino *Vita Petri Martyris* (V, 43).

942 Taip pat viena moteris – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Tomo Agni iš Lentino *Vita Petri Martyris* (VI, 47).

943 Kai popiežius Inocentas IV įrašė – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Tomo Agni iš Lentino *Vita Petri Martyris* (VII, 56).

944 Vienas jaunuolis iš Komo miesto – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Tomo Agni iš Lentino *Vita Petri Martyris* (VIII, 58).

945 Florencijoje Vienas jaunikaitis, sugadintas ydingo erezijos mokymo – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Tomo Agni iš Lentino *Vita Petri Martyris* (VIII, 59) bei Gerardo iš Fraketo *Vitae Fratrum* (V, 1, 3).

946 Vienas laivas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Tomo Agni iš Lentino *Vita Petri Martyris* (XV, 116).

947 Viena moteris Flandrijoje – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Tomo Agni iš Lentino *Vita Petri Martyris* (X, 73) bei Gerardo iš Fraketo *Vitae Fratrum* (V, 1, 3).

948 Teutonijos provincijoje – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Tomo Agni iš Lentino *Vita Petri Martyris* (VIII, 60).

949 Kartą, kai anksčiau minėto vienuolyno subprioras – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Tomo Agni iš Lentino *Vita Petri Martyris*.

950 Prancūzijos provincijoje – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Tomo Agni iš Lentino *Vita Petri Martyris* (X, 73) bei Gerardo iš Fraketo *Vitae Fratrum* (V, 1, 3).

951 Polonas – lot. *Polonus* reiškia „lenkas".

952 Brolis Jonas Polonas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Tomo Agni iš Lentino *Vita Petri Martyris* (X, 67) bei Gerardo iš Fraketo *Vitae Fratrum* (V, 1, 3).

953 Viena kilminga moteris – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Tomo Agni iš Lentino *Vita Petri Martyris* (XIV, 111).

954 Vienai moteriai iš Kortiongo – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Tomo Agni iš Lentino *Vita Petri Martyris* (XIV, 112).

955 Viena moteris iš Berenjo – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Tomo Agni iš Lentino *Vita Petri Martyris* (XIV, 111).

956 Vyras, vardu Opizas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Tomo Agni iš Lentino *Vita Petri Martyris* (VIII, 59).

957 Vokietijoje, Konstanco diecezijoje – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Tomo Agni iš Lentino *Vita Petri Martyris* (IX, 72).

958 Choras – bažnyčios dalis priešais didįjį altorių.

959 Vienas vyras iš Medos – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Tomo Agni iš Lentino *Vita Petri Martyris* (XIV, 112).

960 Kai vienas eretikas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Tomo Agni iš Lentino *Vita Petri Martyris* (IV, 33) bei Gerardo iš Fraketo *Vitae Fratrum* (V, 1, 3).

961 Kai Petras, dar būdamas gyvas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Tomo Agni iš Lentino *Vita Petri Martyris* (V, 33) bei Gerardo iš Fraketo *Vitae Fratrum* (V, 1, 3).

962 Lot. *ripula* reiškia krantelį.

963 Florencijoje, Ripulų vienuolyje – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Tomo Agni iš Lentino *Vita Petri Martyris* (V, 41) bei Gerardo iš Fraketo *Vitae Fratrum* (V, 1, 3).

964 Vienas mokinys, grįždamas iš Magelonos į Monpelję – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Tomo Agni iš Lentino *Vita Petri Martyris* (V, 44) bei Gerardo iš Fraketo *Vitae Fratrum* (V, 1, 3).

965 1259 metais – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Tomo Agni iš Lentino *Vita Petri Martyris* (XII, 93) bei Gerardo iš Fraketo *Vitae Fratrum* (V, 1, 3). Šio skaitinio pabaigoje Maggioni 'o komentaruose įdėtas pasakojimas apie šv. Fabijoną: „APIE ŠVENTĄ FABIJONĄ – Šventas Fabijonas valdė Romos Bažnyčią daug metų ir galiausiai Decijaus laikais pelnė kankinystę. Jį renkant Romos miesto vyskupu, daugeliui žmonių balandės pavidalu pasirodė Šventoji Dvasia. Jis liepė surinkti šventųjų kankinysčių aprašymus, iki tol nerūpestingai raštininkų

saugotus, ir juos aprašyti; dar jis pasistengė ant šventųjų kapaviečių pastatyti daug bazilikų ir jiems jas dedikuoti. Dar jis įvedė praktiką kiekvienais metais per Paskutinę vakarienę sudeginti senąjį krikšto aliejų ir pašventinti naująjį. Daugiau žiūrėk skaitinyje apie kankinių Fabijono ir Sebastijono šventę" (vertė S. Narbutas).

LXII. APIE ŠVENTĄ PILYPĄ, APAŠTALĄ

966 Pilypas reiškia – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta paremta Hugucijaus iš Pizos *Agiographia*, taip pat Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

967 Apaštalas Pilypas, dvidešimt metų pamokslavęs Skitijoje – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (IX, 88).

968 Apie šį Pilypą – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Izidoriaus iš Sevilijos (Isidorus Hispaliensis, apie 560–636) *De ortu et obitu patrum* (c. 73).

969 O apie Pilypą – cituojama Uzuardo *Martyrologium* (a.d. VIII Id. Iun.).

970 Tačiau pirmasis Pilypas skiriasi nuo šio – cituojama Euzebijaus Cezariečio *Historia ecclesiastica* (III, 31). Šio skaitinio pabaigoje Maggioni'o komentaruose įdėtas pasakojimas apie šv. Apoloniją: „APIE ŠVENTĄ APOLONIJĄ – Imperatoriaus Decijaus laikais Aleksandrijoje kilo milžiniškas Dievo tarnų persekiojimas. Kažkoks Divinas, demonų nuskriaustasis, ėmėsi tai daryti dar iki imperatoriaus edikto ir, kurstydamas prieš Kristaus tarnus prietaringą minią, daugybę žmonių prieš juos nuteikė taip, kad jie nebetroško nieko kito, kaip tiktai tikinčiųjų kraujo. Taigi iš pradžių jie sučiupo kažkokius vienuolius ir vienuoles; vieniems jie lazdomis sudaužė pasąnariui kūnus, paskui aštriomis nendrėmis iškabino akis ir išvarė iš miesto, kitus nusivedė prie stabų ir vertė

juos pagarbinti; kai tie atsisakė ir netgi prakeikė tuos stabus, pririšo prie kojų pančius ir tampė juos miesto gatvėmis tol, kol tie per šią bjaurią ir baisingą bausmę išsitaškė į gabalus. Tais laikais Aleksandrijoje gyveno nuostabi mergelė, sulaukusi jau garbaus amžiaus, vardu Apolonija. Ją vainikavo skaistybės, blaivybės ir tyrumo žiedai; ji buvo tarsi tvirčiausia kolona, sutvirtinta Viešpaties dvasia, parodyta Viešpaties dėl jos tikėjimo nuopelnų bei galios, kelianti susižavėjimą angelams ir teikianti didingą reginį žmonėms. Taigi tuo metu, kai šėlstanti minia veržėsi į Dievo tarnų namus ir su priešams būdingu negailestingumu viską plėšė, prie nedorėlių tribunolo buvo atitempta ir šventa Apolonija – nekalta savo paprastumu, kuo tvirčiausia savo stiprybe, nešina ne kuo kitu, o tiktai savo nepajudinamos dvasios pastovumu bei nesuteptos sąžinės grynumu, rodydama Dievui atsidavusią sielą ir persekiotojams į bausmės vietą pristatydama tyriausią savo kūną. Taigi ją nutvėrę, persekiotojai pirmiausia negailestingai išliejo ant jos savo įsiūtį ir iš pradžių išmušė jai visus dantis, o paskui atgabeno malkų ir sukrovė didžiausią laužą, grasindami ją sudeginti gyvą, jeigu ji lygiai su jais neprisidės prie nedorybių. Tačiau Apolonija, pamačiusi uždegtą laužą ir truputį pasvarsčiusi, staiga išsivadavo iš nedorėlių rankų ir pati savo noru šoko į ugnį, kuria jie jai grasino. Ir išsigando šito šiurpaus nusikaltimo sumanytojai, kad moteris greičiau pripuolė prie mirties, nei budelis – prie bausmės. Nors jai teko ištverti įvairių kančių, vis dėlto ugnis nesugebėjo narsiausios Kristaus kankinės įveikti nei gresiančiomis kankinimų, nei žiauriausių persekiotojų kančiomis, kadangi jos dvasia liepsnojo, uždegta kur kas karštesnių Tiesos liepsnų. Todėl ta materialioji ugnis, uždegta mirtingųjų rankomis, nieku būdu neįstengė iš nepailstančios krūtinės pašalinti Dievo įkvėptos kaitros. Kas per didi ir nuostabi kova mergelės, kuri gailestingojo Dievo skirtąja malone degė, tarytum nebūtų deginama ir degusi, ir sudegė – tarytum nebūtų patyrusi nei liepsnų, nei kančių! Laisvė teikė tam tikro saugumo, bet nedavė kovotojo šlovės.

Niekindama pasaulio malonumus, dvasios panieka trypdama žydintį pasaulį ir trokšdama patikti savo Sužadėtiniui Kristui, Kristaus kankinė tvirtoji mergelė Apolonija su palaiminga ištverme kęsdama žiauriausius kankinimus kuo tvirčiausiai pasiliko prie mergiškojo nusistatymo. Šitaip šlovingai ir palaimingai triumfuojančios šitos mergelės nuopelnai kankinių būryje ir išsiskiria, ir stipriau šviečia. Iš tiesų, vyriška dvasia šioje moteryje atliko didesnį žygdarbį, kadangi jos trapumas jai nesutrukdė tokioje sunkioje dvikovoje. Dangaus meile įveikusi bet kokią žemišką baimę, Apolonija pelnė Kristaus kryžiaus trofėjų, nes tiek su aistromis, tiek su visomis kančiomis susikovė ir nugalėjo, ginkluota ne kardu, o vienu tikėjimu. Ir tatai mums teikėsi parodyti Tasai, kuris su Tėvu ir Šventąja Dvasia gyvena ir karaliauja per amžius" (vertė S. Narbutas).

LXIII. APIE ŠVENTĄ JOKŪBĄ, APAŠTALĄ

971 Jokūbas reiškia kojos pakišėją – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta paremta Hugucijaus iš Pizos veikalu *Agiographia*, taip pat Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

972 Blogos aistros, kaip teigia Grigalius Nysietis – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Grigaliaus Nysiečio (Gregorius de Nyssa, tarp 335 ir 340–po 394) *De opificio domini* (I, 19).

973 Apaštalas Jokūbas vadinamas Alfiejaus Jokūbu – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* bei Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*, taip pat Sikardo iš Kremonos *Mitrale* bei atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (IX, 4).

974 Tai taip pat paliudija Ignotas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta pseudo Ignoto iš Antiochijos (Ignatius Antiochenus) *Epistola ad Iohannem*.

975 Jis vadinamas Viešpaties broliu ne todėl – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Euzebijaus Cezariečio *Historia Ecclesiastica* (II, 1).

976 Mat Kleopas buvo Juozapo brolis – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Jono Beleto *Summa de ecclesiasticis officiis* (124).

977 Mat, pasak švento Jeronimo – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta šv. Jeronimo *Commentarii in IV epistulam Pauli ad Galatas* (I, col. 355).

978 Dėl to apie jo šventumą Hegesipas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Euzebijaus Cezariečio *Historia ecclesiastica* (II, 23, 4), šv. Jeronimo *De viris illustribus* (II, 15) bei Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (IX, 4).

979 *Sancta sanctorum* – liet. „visų švenčiausioji vieta"; taip buvo vadinama švenčiausia tabernakulio vieta, kurioje buvo laikoma Sandoros Skrynia.

980 Nes Apaštalų darbuose sakoma – primenama *Apd* 2, 42.

981 Jis išsaugojo amžiną skaistybę – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta šv. Jeronimo *Adversus Iovinianum* (I, 39).

982 Viešpačiui mirus šabo išvakarėse – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta paremta šv. Jeronimo *De viris illustribus* (II).

983 Trisdešimtaisiais jo vyskupavimo metais žydai – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta paremta Euzebijaus Cezariečio *Historia ecclesiastica* (II, 23, 10).

984 Juozapas sako – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (IX, 4).

985 Nepaliks tavyje akmens ant akmens, nes tu nepažinai savo aplankymo meto – cituojama *Lk* 19, 44.

986 Mat per tuos keturiasdešimt jiems atgailai skirtų metų – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta

Juozapo Flavijaus (Josephus Flavius, 37–apie 95 m. po Kr.) *De bello Iudaico* (VI, 5) bei Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (IX, 12).

987 Kitą šventinę dieną – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Sikardo iš Kremonos *Chronica* (ed. cit., p. 106).

988 Kaip pasakojama vienoje istorijoje – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šioje Voraginiečio vietoje remiamasi *De ortu Pilati* (*Historia Apocrypha*, ms. cit., f. 119 ir toliau).

989 Lotyniškai vapsva – *vespa*.

990 Dėl to, pasak kronikų – cituojama Martyno Opaviečio (Martinus de Opava, Martinus Polonus, apie 1215–1220–1279) *Chronicon* (ed. cit., p. 445).

991 Tai kronikoje paliudija ir Euzebijus – cituojama Euzebijaus Cezariečio *Chronica* (ed. cit., p. 267).

992 Vadovauti Jeruzalės apgulai Vespasianas paliko – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta *De ortu Pilati* (*Historia Apocrypha*, ms. cit., f. 120 r).

993 Be to, viena kilminga ir turtinga moteris – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Juozapo Flavijaus *De bello Iudaico* (VI, 3) bei Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (X, 5).

994 Kaip pasakoja Juozapas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Juozapo Flavijaus *De bello Iudaico* (VI, 9) bei Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (X, 3).

995 Be to, rašoma, kad įžengęs į Jeruzalę, Titas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta *De ortu Pilati* (*Historia Apocrypha*, ms. cit., f. 120 r).

996 O Nikodemo evangelijoje pasakojama – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta *Evangelium Nicodemi* (I, 15, 5).

997 Mirus imperatoriui Vespasianui – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Pauliaus Diakono

Historia Romana (XII, 21), taip pat Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (X, 9).

998 Be to, jis buvo toks geras – cituojama Euzebijaus Cezariečio *Chronica* (ed. cit., p. 271) bei šv. Jeronimo *Commentarii in IV epistulam Pauli ad Galatas* (3).

999 Išsigandę jie pabėgo nuo jų – cituojama *De ortu Pilati* (*Historia Apocrypha*, ms. cit., f. 120 r) bei Melito (arba Mileto) *Brevis temporum expositio (ms. cit., f. 76 r)*.

LXIV. APIE ŠVENTO KRYŽIAUS ATRADIMĄ

1000 Šventas Kryžius buvo rastas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta paremta *Evangelium Nicodemi* (19), taip pat Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

1001 Be to, kitur parašyta – remiamasi Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*, taip pat Stepono iš Burbono *Tractatus de diversis materiis praedicabilibus* (II, 5; rankraščio, saugomo Bibl. Medicea Laurenziana Florencijoje, ms. plut. 8, sin. 2, f 106 r).

1002 O vienoje graikų istorijoje – remiamasi Gervazo Tilburiečio (Gervasius Tilburensis, de Tilbury, apie 1152–po 1220) *Otia imperialia* (ed. cit., p. 118).

1003 Saliamonas, išvydęs tokį gražų medį – primenama 1 *Kar* 7.

1004 Tačiau, kaip sako Jonas Beletas – remiamasi Jono Beleto *Summa de ecclesiasticis officiis* (151).

1005 *Scholastinėje istorijoje* rašoma – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Petro Komestono *Historia scholastica* (III *Rg.* 22). Toliau minimi natinėjai – šventyklos patarnautojai (*GL* 278).

1006 Kryžius iš kedro yra, kipariso, alyvmedžio, palmės – Maggioni's komentaruose nurodo, jog čia cituojama Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*.

1007 Mat kryžių sudarė keturios skirtingos medinės dalys – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Sikardo iš Kremonos *Mitrale* (VI, 13); ji taip pat atliepia Grigaliaus Tūriečio *Liber miraculorum* (I, 5).

1008 Galėtumėte suvokti kartu su visais šventaisiais – cituojama *Ef* 3, 18. Vertimas Č. Kavaliausko.

1009 Šiuos žodžius iškilus mokytojas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta šv. Augustino *De doctrina christiana* (2, 41).

1010 Šis vertingas kryžiaus medis – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta paremta Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* bei Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XIII, 94 ir toliau).

1011 In hoc signo uinces – su šiuo ženklu laimėsi.

1012 Tada Konstantinas visiškai įtikėjo – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*, taip pat atliepia Melito (arba Mileto) *Brevis temporum expositio* (ms. cit., f. 76 r), Kasiodoro *Historia tripartita* (II, 12), Sikardo iš Kremonos *Chronica* (ed. cit., p. 119), Martyno Opaviečio *Chronicon* (ed. cit., p. 450) ir Jono Beleto *Sanctuarium* (ms. cit., f. 51 r).

1013 Vis dėlto šiame pasakojime išdėstyta daugybė dalykų – cituojama Euzebijaus Cezariečio *Historia ecclesiastica* (IX, 9).

1014 *Bažnyčios istorijoje* pasakojama – remiamasi Euzebijaus Cezariečio *Historia ecclesiastica* (IX, 9), taip pat Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XIII, 43). Toliau minimas tilto vardas (Malbino tiltas) pateiktas pagal *LA* 463; *GL* 279 nurodo kitą vardą – Albino tiltas.

1015 Ir, kaip pasakojama *Trijų dalių istorijoje* – remiamasi Kasiodoro *Historia tripartita* (I, 4–5).

1016 O Konstantinas buvo vieningai visų priimtas kaip imperatorius – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Chronicon Gilberti* (ed. cit., p. 125).

1017 Ambraziejaus laiške apie Teodosijaus mirtį – remiamasi šv. Ambraziejaus *De obitu Theodosii* (40, 8 ir toliau), Kasiodoro *Historia tripartita* (III, 12) bei Sikardo iš Kremonos *Chronica* (ed. cit., p. 119).

1018 Tą patį kronikoje sako ir šventas Jeronimas – remiamasi šv. Jeronimo (Euzebijaus Cezariečio) *Chronica* (XXXI, ed. cit., p. 316).

1019 Kai Elena atvyko į Jeruzalę – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XIII, 95).

1020 Anksčiau toji Elena yra buvusi smuklininkė – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta šv. Ambraziejaus *De obitu Theodosii* (42).

1021 O kiti tvirtina – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Gaufredo iš Monmuto (Gaufredus, Galfridus Monemutensis, de Monmouth, tarp 1090 ir 1100–1155) *Historia regum Britanniae* (6, 78).

1022 Tai paliudija ir patys britai – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Almano iš Otvijė (Almannus de Hautvillers, apie 830–889) *Vita Helenae*.

1023 Kaip pasakojama *Bažnyčios istorijoje* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Rufino iš Akvilėjos į lotynų kalbą versta Euzebijaus Cezariečio *Historia ecclesiastica* (X, 7).

1024 *Bažnyčios istorijoje* pasakojama – remiamasi Euzebijaus Cezariečio *Historia ecclesiastica* (X, 7).

1025 Šventas Ambraziejus sako – remiamasi šv. Ambraziejaus *De obitu Theodosii* (45) bei Stepono iš Burbono *Tractatus de diversis materiis praedicabilibus* (II, 5, ms. Fir., f 161 v).

1026 Na, o Judas, girdėdamas velnią plūstantis – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Jono Beleto *Summa de ecclasiasticis officiis* (25).

1027 O vinis – remiamasi šv. Jeronimo (Euzebijaus Cezariečio) *Chronica* (XXI, ed. cit., p. 316).

1028 Tačiau kai kurie – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Stepono iš Burbono *Tractatus de diversis materiis praedicabilibus* (II, 5, ms. Fir., f 162 v) bei Grigaliaus Tūriečio *De gloria martyrum* (c. 5).

1029 Šventas Ambraziejus sako štai ką – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta šv. Ambraziejaus *De obitu Theodosii* (47–48).

1030 Vyskupą šventą Kviriaką – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Stepono iš Burbono *Tractatus de diversis materiis praedicabilibus* (II, 5, ms. Fir., f 161 v).

1031 Ten raštininkas išvydo vieną aukštą etiopą – kaip aiškinama išnašos komentare *GL* 283, Jokūbo laikais etiopas reiškė tiesiog juodaodį; juoda spalva tuomet simbolizavo pikta, o balta – gera. Taigi tekste nereiškiama nuostata prieš etiopus kaip tam tikrą tautą.

Parengė Vaidilė Staliorаitytė

LXV. APIE ŠVENTĄ JONĄ PRIEŠAIS LOTYNŲ VARTUS

1032 Kai jis atsisakė, buvo įmestas į kalėjimą, o imperatoriui Domicianui – Domicianas – Romos imperatorius 81–96 m. Maggioni's komentaruose nurodo, kad šioje pastraipoje papasakoti dalykai atliepia Jono iš Mėli (Iohannes de Malliaco arba Mailliaco, 1190–1260), kompiliatoriaus, hagiografo, kronikininko, vienuolio dominikono, *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Baltramiejaus iš Tridento (Bartholomaeus Tridentinus, 1200–apie 1251), dominikono, diplomato, hagiografo, *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

1033 Krikščionys toje vietoje pastatė bažnyčią – minėta bažnyčia pastatyta pietrytinėje Romos dalyje prie Aurelijaus laikų miesto sienos. Pradėta statyti apie 550 m., konsekruota tik 1191 m. (*LD*).

1034 Patmas – maža uolėta salelė, priklausanti Sporadžių salų grupei Egėjo jūroje.

1035 Kas buvo uždrausta nuo Nerono laikų – Neronas – Romos imperatorius 54–68 m.

1036 Todėl ir *Bažnyčios istorijoje* skaitome – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Euzebijaus (Eusebius, apie 260–339), Cezarėjos vyskupo, vieno iš Bažnyčios Tėvų, veikalą *Ekklēsiastikē historia* (II, 2).

1037 Kai Pilotas nusiuntė Tiberijui laišką – Tiberijus – Romos imperatorius 14–37 m.

1038 Kita senato pasipriešinimo priežastis, pateikiama vienoje kronikoje – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia kunigo ir enciklopedininko, dominikono Vincento iš Bovė (Vincentius Bellovacensis, 1190–1264) veikalą *Speculum historiale* (VII, 123).

1039 Pasak mokytojo Jono Beleto – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Jono Beleto (Iohannes Beleth, XII a.) veikalą *Summa de ecclesiasticis officiis* (164).

1040 Orozijus mini – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Pauliaus Orozijaus (Paulus Orosius, apie 385–420 m.), Iberijos kunigo, teologo, istoriko, veikalą *Historiae adversus paganos* (VII, 4).

1041 Kampanijos mieste Verolyje – lot. *Verulana civitas*, ital. *Veroli* – miestas pietinėje Lacijaus dalyje.

1042 Jos sūnaus Jokūbo – kalbama apie šv. Jokūbą Vyresnįjį, Jono brolį.

LXVI. APIE DIDŽIĄJĄ IR MAŽĄJĄ LITANIJĄ

1043 Šiame skaitinyje kalbama apie dvi šventes, vadinamas „litanijomis". Viena yra nekilnojama, vykstanti kasmet šv. Morkaus dieną (IV 25), kita – kilnojama, vykstanti tris dienas prieš Viešpaties Žengimo į dangų šventę.

1044 Litanijos skaitomos dukart per metus: švento Morkaus dieną (ši litanija vadinama „didžiąja") ir tris dienas prieš Viešpaties

Žengimo į dangų šventę – Viešpaties Žengimo į dangų šventė, arba Šeštinės, vyksta liturginiu Velykų laikotarpiu. Pasiruošimas jai trunka tris Maldavimų dienas, vadinamas „mažosiomis litanijomis". Maggioni's komentaruose nurodo, kad šioje pastraipoje papasakoti dalykai atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*.

1045 Dėl ją įvedusio asmens – Romos popiežiaus Grigaliaus Didžiojo – Grigalius I Didysis, apie 540–604 m., popiežius 590–604 m. Šventasis.

1046 Todėl Viešpats buvo priverstas pasiųsti jiems itin sunkų marą – kalbama apie didįjį buboninį marą (*pestis inguinaria*), siautusį Romoje 590 m. vasarį (*LD*).

1047 Dar ši litanija vadinama septynių dalių procesija – šios Romoje vykdavusios procesijos dalyvių būriai iš skirtingų miesto bažnyčių traukdavo į Santa Maria Maggiore bažnyčią.

1048 Kadangi šiais laikais toks skirstymas neįmanus – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Jono Beleto veikalą *Summa de ecclesiasticis officiis* (123 b).

1049 Ir dabar šios šventės metu tikintieji privalo dėvėti atgailą simbolizuojančius rūbus – didžiosios litanijos procesija savo esme yra atgailos procesija. 813 m. Mainco susirinkimas visiems Vakarų krikščionims uždraudė dalyvauti šioje procesijoje raitiems, puošniai apsirengusiems, ir paragino apsibarstyti pelenais bei dėvėti ašutines (*LD*).

1050 Kaip demonai kadaise apniko kiaules – šiame epizode užsimenama apie tai, kaip Jėzus leido demonams įeiti į kiaules, kurios metėsi nuo skardžio į ežerą ir gavo galą. Plg. *Mt* 8, 28–34; *Mk* 5, 1–20; *Lk* 8, 26–39.

1051 Mokytojas Vilhelmas iš Osero pateikia dvi kitas priežastis – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Vilhelmo iš Osero (*Guillelmus Autissiodorensis*, 1180–1249) veikalą *Summa aurea* (III, 22, 4).

1052 Prašykite, ir bus jums duota – cituojama *Mt* 7, 7, taip pat *Lk* 11, 9; *Jn* 16, 24. Tokiais žodžiais (*Petite et accipietis*) buvo

pradedama iškilmingų šv. Mišių, vykusių per trijų dienų rogacijas, komunijos dalis (*LD*).

1053 Vyksta visuotinė Bažnyčios procesija – visuotinėje procesijoje dalyvauja dauguma miesto bažnyčių, o kitu atveju – tik viena tam tikra bažnyčia.

1054 Demonai, esantys tamsiajame ore – demonų buveine buvo laikoma tamsi, ūkanota erdvė, esanti tarp regimojo pasaulio ir dangiškųjų sferų (*LD*).

1055 Karaliaus vėliavos žengia prieky – šiais žodžiais (*vexilla regis prodeunt*) pradedamas labai populiarus religinis himnas, giedotas įvairių religinių iškilmių metu (*LD*).

1056 Kur tik išvydę Viešpaties ženklą, sprunka demonai, bijodami lazdos, kurios kirčius jau patyrė – Maggioni'o teigimu, tai neidentifikuota vieno iš Rytų Bažnyčios Tėvų šv. Jono Auksaburnio (Iōannēs Chrysostomos, apie 350–407) citata.

1057 Trečiąją – malonės – dieną Kristaus kančios dėka Šėtonas buvo išvytas iš savo karalystės – krikščioniškoji doktrina žmonių istoriją skirsto į tris periodus: laikai iki Įstatymo, Įstatymo, arba Mozės, laikai, ir Malonės laikai, prasidėję įsikūnijus Kristui (*LD*).

1058 Jonas Damaskietis trečioje knygoje mini – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Jono Damaskiečio (Iōannēs Damaskēnos, apie 675–750), Bizantijos krikščionių filosofo ir teologo, poeto, Bažnyčios Tėvo, veikalą *De fide orthodoxa* (III).

1059 Chalkedono susirinkimas – tai IV-asis Visuotinis Bažnyčios susirinkimas, kurį sušaukė imperatorius Markionas 451 m. Chalkedone (netoli Konstantinopolio).

1060 Net jei demonai pasitraukia – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Jono Damaskiečio *De fide orthodoxa* (III, 10). Toliau komentaruose pateikiamas skaitinys, skirtas šv. Bonifacui: „APIE ŠVENTĄ BONIFACĄ, KANKINĮ – Kankinys šventas Bonifacas kankinystę patyrė valdant Dioklecianui

ir Maksimianui, Tarso mieste, o palaidotas Romoje prie kelio, vadinamo Lotynų keliu. Jis buvo vienos kilmingos moters, vardu Aglaja, vyriausiasis turtų prižiūrėtojas ir su ja iš pradžių gyveno nuodėmėje. Paskui juos paveikė Dievo valia, ir jie priėmė tokį sprendimą: Bonifacui reikia keliauti ir ieškoti kankinių palaikų, idant, atlikę paskutinius patarnavimus ir taip parodę jiems pagarbą, patys per jų maldas pelnytų išganymą. Per keletą dienų pasiekęs Tarsą, Bonifacas tiems, kas buvo su juo, pasakė: „Vyrai, eikit ir suraskit mums nakvynės namus, o aš eisiu ieškoti tų, kuriuos taip trokštu pamatyti, – bekovojančių kankinių". – Nuskubėjęs į vietą, jisai išvydo švenčiausius kankinius: vienas kabojo už kojų, o iš apačios jam degė ugnis; kitas buvo ištemptas ant kryžmės ir jau labai ilgai kankinosi; trečias buvo sudraskytas geležiniais nagais; ketvirtas – nukapotomis rankomis; penktas – pamautas per sprandą ant mieto ir iškeltas į viršų... Žvelgdamas iš toli į visokias kankinimo ir kankinystės rūšis, kurias buvo sugalvojęs bedieviškas budelis, Bonifacas pats ėmė liepsnoti meile Kristui, tad pradėjo šaukti didįjį šventųjų kankinių Dievą ir pripuolęs atsisėdo prie kankinių kojų, bučiavo jų retežius ir kalbėjo: „Kovojantys Kristaus kankiniai! Trypkite velnią! Dar truputį palūkėkite – jūsų belaukia menkas vargas, po kurio eis ilgas poilsis ir neapsakomas sotumas. Juk tie kankinimai, kuriuos patiriate vardan Dievo meilės, yra laikini, jie praeis akimirksniu, jau po trumpučio laiko jūs persikelsite į amžinosios laimės džiaugsmus, kur, džiaugdamiesi, kad regite savo Karalių, ir, apsitaisę gražiuoju nemirtingumu, kartu su dangaus angelų chorais giedodami Jam šlovę, patys išvysite, kaip amžinosios nelaimės bedugnėje gyvi kankinasi bedieviškiausi budeliai!" – Teisėjas Simplicianas pamatęs liepė jį pristatyti prie tribunolo ir paklausė: „Kas esi?" – Šventas Bonifacas atsakė: „Esu krikščionis, o vadinuosi Bonifacas". – Įtūžęs teisėjas įsakė jį pakabinti ir tol jo kūną draskyti geležiniais nagais, kol pasirodys kaulai; paskui jis liepė po nagais jam privaryti smailių meldų; kadangi šventas Dievo kankinys žiūrėdamas į dangų žvaliai

pakėlė visus kankinimus, tai bedieviškas teisėjas įsakė jį pražiodyti ir į burną pripilti verdančio švino. Ir šventas kankinys tarė: „Ačiū Tau, Viešpatie Jėzau Kristau, gyvojo Dievo Sūnau!“ – Tada teisėjas liepė atnešti katilą, pripilti jį dervos, o šventąjį žemyn galva panardinti į verdančią dervą. Kai nė šitai jam nepakenkė, teisėjas įsakė nukirsti jam kardu galvą. Kai tik tai buvo įvykdyta, kilo didžiulis žemės drebėjimas, ir daugelis pagonių įtikėjo, regėdami kankinyje Kristaus galybę. – Tuo tarpu Bonifaco tarnystės bendrai vaikščiojo aplinkui, visur jo ieškodami, ir nerasdami vienas kitam kalbėjo: „Tasai tai arba paleistuvauja kur, arba puotauja smuklėje“. – Kai jie šitaip tarpusavyje kalbėjosi, pamatė priešais ateinantį vieną iš miesto kalėjimo prižiūrėtojų. Jie pasiteiravo: „Gal matei tokį vyrą – svetimšalį, romietį?“ – Tas atsakė: „Vakar stadione vienam svetimšaliui buvo nukirsta galva“. – Tie vėl paklausė: „Kokios jis buvo išvaizdos?“ – Ir pridūrė: „Mūsiškis gerai sudėtas, pilnas, vešliais plaukais, dėvėjo skaisčiai raudonu apsiaustu“. – Tas atsakė: „Kurio ieškote, vakar pas mus mirė kankinio mirtimi“. – Jie jam: „Žmogus, kurio mes ieškome, yra paleistuvis ir girtuoklis“. – Tas jiems tarė: „Ateikit ir patys į jį pasižiūrėkit“. – Kai jis parodė jiems švento kankinio kūną ir brangią jo galvą, vyrai tarė: „Tai tas, kurio ieškome. Prašome jį mums atiduoti“. – Tasai atsakė: „Dykai jums kūno atiduoti negaliu“.– Davę jam penkis šimtus auksinių, vyrai atgavo švento kankinio kūną, ištrynė jį kvapiaisiais aliejais, suvyniojo į brangias drobules, padėjo ant neštuvų ir taip sugrįžo, džiaugdamiesi ir šlovindami Dievą. Pasirodęs jo šeimininkei, Viešpaties angelas jai papasakojo apie tai, kas nutiko šventam kankiniui, o ji nedelsiant su didžiausia pagarba pasitiko šventą kūną, per penkis stadijus nuo Romos pastatydino tinkamą kapavietę ir ten jį palaidojo. – Šventas Bonifacas patyrė kankinystę gegužės keturioliktą Kilikijos sostinėje Tarse, o Romoje jį palaidojo liepos devintą. Palaiminta Aglaja išsižadėjo pasaulio bei jo iškilmių, vargšams ir vienuolynams išdalijo visa, ką turėjo, iš vergijos paleido visą savo

šeimyną, o pati, be paliovos melsdamasi ir pasninkaudama, iš Viešpaties Jėzaus nusipelnė tokios malonės, kad išgarsėjo Jo vardu daromais stebuklais. Su vienuolės drabužiais ji pragyveno jį dvylika metų ir, pasipuošusi dievobaimingais darbais, buvo palaidota šalia šventojo kankinio" (vertė S. Narbutas).

LXVII. APIE VIEŠPATIES ŽENGIMĄ Į DANGŲ

1061 Jis žengė į dangų nuo Alyvų kalno netoli Betanijos – primenama *Lk* 24, 50–51; *Apd* 1, 1–12. Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (VII, 84).

1062 Ant Siono kalvos, kur Dovydas buvo pasistatęs rūmus – Siono kalva yra Jeruzalės pietryčiuose. Pasak Biblijos, ant jos buvę žydų karaliaus Dovydo rūmai ir Jeruzalės šventykla. Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (VII, 64), taip pat *Glossa* (*Apd* 2) bei Petro Komestoro (Petrus Comestor, m. 1178) *Historia scholastica* (*Act.* 2).

1063 Viešpats liepė paruošti Jam Velykų vakarienę – Velykų dieną Jėzus liepė apaštalams Petrui ir Jonui paruošti Velykų vakarienę to žmogaus namuose, kurį, nešiną vandens ąsočiu, jie sutiks įeidami į miestą ir kuris nuves juos į didelį aukštutinį kambarį su baldais. Viskas įvyko, kaip Jėzus buvo sakęs, ir Petras su Jonu parengė ten Velykų vakarienę (plg. *Lk* 22, 12).

1064 Visų akivaizdoje žengė į dangų – primenama *Lk* 24, 50–51.

1065 Jeruzalės vyskupas Sulpicijus – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Sulpicijaus Severo (Sulpicius Severus, apie 360–tarp 420 ir 425), Bažnyčios istoriko, veikalą *Chronicorum libri duo* (II, 3).

1066 Taip pat *Glosoje* minima – glosomis buvo vadinami žodžiai, kuriuos reikėdavo paaiškinti. Maggioni's komentaruose nurodo,

jog ši Voraginiečio pastraipa atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (VII, 64), taip pat *Glossa* (*Apd* 1, 11) bei Petro Komestoro *Historia scholastica* (*Act.* 5).

1067 Popiežius Leonas – Leonas I Didysis (Leo Magnus, m. 461), popiežius nuo 440 m. Šventasis.

1068 Šiandien praėjo keturiasdešimt dienų – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Leono Didžiojo veikalą *Tractatus septem et nonaginta* (73, 1).

1069 Skelbti maloningų Viešpaties metų ir mūsų Dievo kerštо dienos – cituojama *Iz* 61, 2.

1070 Jis buvo miręs keturiasdešimt valandų, todėl keturiadešimt dienų įrodinėjo esąs gyvas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Glossa* (*Apd* 1, 3).

1071 Užsidegimo valandą aš truputį paslėpiau nuo tavęs savo veidą – cituojama *Iz* 54, 8. Voraginiečio nurodomame 55-ame skyriuje šios eilutės nėra.

1072 Kas tasai, kuris ateina iš Edomo, rausvais drabužiais iš Bosros? – cituojama *Iz* 63, 1.

1073 Niekas neužžengė į dangų, kaip tik tas, kurs nužengė iš dangaus – cituojama *Jn* 3, 13.

1074 Kalbama *Scholastinėje istorijoje* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia prancūzų teologo Petro Komestoro veikalą *Historia scholastica* (198).

1075 Henochas – Jareto sūnus, Matūzalio tėvas. Gyvenęs 365 metus, dėl savo tikėjimo patikęs Dievui ir buvęs perkeltas į dangų, kad neregėtų mirties (*Žyd* 11, 5).

1076 Elijas – Biblijos pranašas, uolus Jahvės kulto gynėjas, stebukladarys, gyvenęs apie IX a. pr. Kr. Jahvė pasiėmęs Eliją gyvą į dangų. Žydų ir krikščionių tekstuose vaizduojamas Mesijo, Paskutinio teismo pranašu. NT evangelijose Jėzus Kristus Eliju vadino Joną Krikštytoją. Pasak krikščionybės Tradicijos, Elijas pasirodysiąs per antrąjį Kristaus atėjimą.

1077 Pirmasis, anot Grigaliaus – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Grigaliaus I Didžiojo (Gregorius I Magnus, apie 540–604), popiežiaus (nuo 509), veikalą *XL homiliarum in evangelia libri II* (29, 6, 29).

1078 Jiems beregint, jis buvo pakeltas aukštyn – cituojama *Apd* 1, 9.

1079 Dabar aš einu pas tą, kurs yra mane siuntęs – cituojama *Jn* 16, 5.

1080 Tai padarė visų akivaizdoje, kad niekas neklaustų, ką vykstant regi kūnišku žvilgsniu – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Glossa* (*Jn* 16, 5).

1081 Dievas užžengė tarp linksmų šauksmų – cituojama *Ps* 46 (47), 6.

1082 Kristui kylant, visas dangus nerimauja – ši Voraginiečio vieta atliepia pseudo Augustino veikalą *Sermones suppositi de tempore* (*Sermo* 179, *In Ascensione Domini*, IV, 2; v. *Patrologia Latina*, 39, col. 2085).

1083 Džiaugiasi, kad bėgs kaip milžinas keliu – cituojama *Ps* 18 (19), 6.

1084 Rabinas Mozė, didis filosofas, pasakoja – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Mozės Maimonido (tikrasis vardas Mozė ben Maimonas, 1135–1204), žydų filosofo, teologo, didžiausio autoriteto Viduramžių rabinams Talmudo klausimais, veikalą *Dux neutrorum* (III, 4).

1085 Uolektis – ilgio matas, lygus 44, 4 cm.

1086 Sukūrė, žiūrėdamas skaičiaus, svorio ir saiko – primenama *Išm* 11, 21.

1087 Jordanas – upė Palestinoje, kurioje šv. Jonas pakrikštijo Jėzų.

1088 Šuoliu Kristus atėjo į šį pasaulį – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Ambraziejaus (Ambrosius, apie 337–397), Milano vyskupo (nuo 374), teologo, vieno Bažnyčios Tėvų, veikalą *De Isaac* (4, 31).

1089 Tu užžengei aukštyn, vedeis belaisvius – cituojama *Ps* 67, 19. Visa citata: „Tu užžengei aukštyn, vedeis belaisvius, ėmei dovanų tarp žmonių, net iš tų, kurie netiki, kad Viešpats Dievas čia gyvena".

1090 Kas tasai, kuris ateina iš Edomo, rausvais drabužiais iš Bosros? – cituojama *Iz* 63, 1.

1091 Kas tasai, kuris ateina iš Edomo? – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Glossa* (*Iz* 63, 1).

1092 Kas yra tasai garbės karalius? – cituojama *Ps* 23 (24), 8, 10.

1093 Atrodo, Dionisijas knygos *Apie angelų hierarchiją* septintajame skyriuje – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Dionisijo Areopagiečio (Dionysios Areopagitės, I a.), pasak padavimo, pirmojo Atėnų vyskupo, prieš tai – Atėnų teismo (areopago) nario, kurį apaštalas Paulius atvertė į krikščionybę, veikalą *De hierarchia caelesti* (VII, 3).

1094 Kas tasai, kuris ateina iš Edomo – cituojama *Iz* 63, 1.

1095 Edomas buvo suprantamas kaip „susitepęs krauju", Bosra – „sustiprėjusi" – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Jeronimo (Hieronymus, apie 347–420), krikščionių rašytojo, Vakarų Bažnyčios Tėvo, veikalą *Commentarii de Isaac* (X, 34).

1096 Tai aš, kurs kalbu teisybę – cituojama *Iz* 63, 1.

1097 Iš tiesų tai aš, išganingasis, svarstau apie teisingumą ir teismą – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Dionisijo Areopagiečio *De hierarchia caelesti* (VII, 3).

1098 Jei vyriausieji angelai yra arčiausiai Dievo – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Dionisijo Areopagiečio *De hierarchia caelesti* (VII, 3).

1099 Kaip atsako pats Dionisijas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Maksimo Išpažinėjo (Maximus Confessor, apie 580–662 m.), Graikų Bažnyčios teologo, veikalą *Scholia sancti Maximi in opera beati Dionysii. In librum de coelesti hierarchia* (VII, 3; v. *PG* 4, col. 71–78).

1100 Tai kodėl gi tavo apvalkalas raudonas – cituojama *Iz* 63, 2.

1101 Beda Garbingasis (Beda Venerabilis, apie 672–735), istorikas, Bažnyčios daktaras.

1102 Viešpats išsaugojo žaizdas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Bedos Garbingojo veikalą *Expositio in Lucam* (6, 24, 40).

1103 Aš myniau spaustuvą vienas – cituojama *Iz* 63, 3.

1104 Kas yra tasai garbės karalius? – cituojama *Ps* 23 (24), 8, 10.

1105 Kareivijų Viešpats: jis tai yra garbės karalius – cituojama *Ps* 23 (24), 10.

1106 Kas yra tasai garbės karalius? – cituojama *Ps* 23 (24), 8, 10.

1107 Mano mylimasis skaistus ir rausvas – cituojama *Gg* 5, 10.

1108 Kuriam nėra išvaizdos ir gražumo – primenama *Iz* 53, 2.

1109 Dieviškosios palydos pašventinamas beribis oras – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia pseudo Augustino *Sermones suppositi de tempore* (*Sermo* 179, *In Ascensione Domini*, IV, 2; v. *PL* 39, col. 2085).

1110 Ir tavo dešinė stebuklingai ves tave – cituojama *Ps* 44 (45), 5.

1111 Už teisybę, nes įvykdei – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta atliepia ne šv. Jeronimo, kaip sako Voraginietis, bet pseudo Augustino veikalą *Breviarium in Psalmos* (*Ps* 44; v. *PL* 26, col. 957D).

1112 O tasai, kuris nužengė, yra tas pats – cituojama *Ef* 4, 10. Vertimas Č. Kavaliausko.

1113 Materialusis dangus yra daugialypis – oro, dangaus, eterio, olimpo, ugnies, žvaigždžių, kristalų ir empirinis – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Vincento iš Bovė *Speculum naturale* (III, 84).

1114 Dangus – mano sostas – cituojama *Iz* 66, 1; *Apd* 7, 49.

1115 Yra išminties sostas – tokios citatos Išminties knygoje nėra.

1116 Mūsų tėvynė danguje – cituojama *Fil* 3, 20. Vertimas Č. Kavaliausko.

1117 Dieviškosios sielos yra aukščiau nei kitos esatys – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Dionisijo Areopagiečio *De divinis nominibus (IV, 22).*

1118 Angelas yra paslėptosios šviesos pasireiškimas – cituojama iš ten pat.

1119 Jie yra stiprūs – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Jono Damaskiečio *De fide orthodoxa* (II, 2).

1120 Dangaus skliausmas aukštybėse – jo gražiausias veikalas – cituojama *Sir* 43, 1.

1121 Tu rasi statei su juo dangų – cituojama *Job 37, 18.*

1122 Ji išeina nuo dangaus krašto – cituojama *Ps* 18 (19), 7.

1123 Tavo didenybė iškilus aukščiau už dangų – cituojama *Ps* 8 (9), 2.

1124 Štai, jis ateina, šokinėdamas kalnuose, peršokdamas kauburius – cituojama *Gg* 2, 8.

1125 Tu iš debesų darai sau vežimą – cituojama *Ps* 103 (104), 3.

1126 Jis buvo nešamas ant cherubų ir skrido, ir sklendeno ant vėjo sparnų – cituojama *Ps* 17 (18), 11.

1127 Viešpats Jėzus, po to kaip jiems kalbėjo, buvo paimtas į dangų – cituojama *Mk* 16, 19.

1128 Būtent mano Viešpačiui – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Bernardo Klerviečio (Bernard de Clairvaux, 1090–1153), krikščioniškosios mistikos teoretiko, Bažnyčios mokytojo, veikalą *Sermones super Cantica canticorum* (76, 5).

1129 Kurs nužengė, tas pats yra, kurs ir užžengė – cituojama *Ef* 4, 10.

1130 Jis pats save pasižemino – cituojama *Fil* 2, 8.

1131 Nusižeminimas yra šviesumo nuopelnas, o šviesumas yra apdovanojimas už nusižeminimą – Maggioni's komentaruose

nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Augustino (Aurelius Augustinus, 354–430), vieno iš keturių didžiųjų Vakarų Bažnyčios mokytojų, krikščionybės teologo, veikalą *In Johannis evangelium tractatus* (104, 3).

1132 Jis buvo nešamas ant cherubų ir skrido – cituojama *Ps* 17 (18), 11.

1133 Serafimai arba serafinai – aukščiausiojo rango šešiasparniai angelai, ginkluoti liepsnos kalavijais.

1134 Pažinti Kristaus meilę, perviršijančią visokį pažinimą – cituojama *Ef* 3, 19.

1135 Jei neiškeliausiu, pas jus neateis Globėjas – cituojama *Jn* 16, 7. Vertimas Č. Kavaliausko.

1136 Jei būsite prisirišę prie manęs kūnu, nebūsite imlios dvasios – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Augustino *In Johannis evangelium tractatus* (94, 4).

1137 Jei mylėtumėte mane, džiaugtumėtės, kad aš keliauju pas Tėvą – cituojama *Jn* 14, 28. Vertimas Č. Kavaliausko.

1138 Todėl panaikinu tą vergo pavidalą – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Augustino *Sermones* (265 a).

1139 Tada labiau prityręs tikėjimas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Leono Didžiojo *Tractatus septem et nonaginta* (74, 67).

1140 Džiaugiasi, kad bėgs kaip milžinas keliu – cituojama *Ps* 18 (19), 6.

1141 Iš tiesų Kristus ne delsė – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Augustino *Confessiones* (IV, 12).

1142 Mes turime Užtarėją pas Tėvą, Jėzų Kristų, teisųjį – cituojama 1 *Jn* 2, 1–2.

1143 Gali, žmogau, saugiai prieiti prie Dievo – pasak *LD,* šie žodžiai priklauso ne Klervo abatui šv. Bernardui, bet jo bičiuliui

Bonvalio abatui Ernaldui (Ernaldus Bonnaevallis, 1144–1156) ir paimti iš jo *De laudibus beatae Mariae virginis* (*PL* 189, col. 1726).

1144 Žiūrėk, kad to nedarytum! Juk ir aš esu tarnas, kaip tu ir tavo broliai – cituojama *Apr* 19, 10. Vertimas Č. Kavaliausko.

1145 Senojo Įstatymo laikais – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Glossa* (*Apr* 19, 10).

1146 Šiandien mūsų nusižeminimas yra iškeltas aukščiau – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Leono Didžiojo *Tractatus septem et nonaginta* (73, 71).

1147 Mes turime didį vyriausiąjį kunigą, praėjusį pro dangus Dievo Sūnų Jėzų, taigi tvirtai laikykimės tikėjimo – cituojama *Žyd* 4, 14. Vertimas Č. Kavaliausko.

1148 Tvirtai guodžia mus, ieškančius prieglobsčio mums duotoje viltyje – cituojama *Žyd* 6, 18–20. Vertimas Č. Kavaliausko.

1149 Kristaus Dangun Žengimas yra mūsų perkėlimas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Leono Didžiojo *Tractatus septem et nonaginta* (73, 71).

1150 Nes išeis tas, kurs ves kelią jų priešakyje – cituojama *Mch* 2, 13.

1151 Pats Išganytojas tapo tavo keliu – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Augustino *In Johannis evangelium tractatus* (34, 9); taip pat *Sermo* 141 (*PL* 38, col. 777).

1152 Tu, nugalėjęs mirties dyglį – tai šv. Ambraziejui priskiriama eilutė iš himno *Te Deum*, kuris buvo plačiai taikomas lotyniškojoje Viduramžių liturgijoje (*LD*).

1153 Aš einu jums vietos prirengti – cituojama *Jn* 14, 2.

1154 Viešpatie, ruoški tai, ką ruoši – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Augustino *In Johannis evangelium tractatus* (68, 3).

LXVIII. APIE ŠVENTOSIOS DVASIOS ATSIUNTIMĄ

1155 Šiame skyriuje kalbama apie vieną reikšmingiausių krikščionių švenčių – Sekminės (oficialus pavadinimas – Šventosios Dvasios Atsiuntimas). Ji švenčiama septintą sekmadienį po Velykų ir yra skirta Apaštalų darbuose aprašytam Šv. Dvasios nusileidimui ant apaštalų paminėti. Šv. Dvasia suteikė jiems galią kalbėti visomis kalbomis, pranašauti, gydyti, padarė juos drąsius tikėjimo išpažinėjus ir skelbėjus. Taip pat šia šventė paminimas Bažnyčios susikūrimas. Dar Sekminės vadinamos „penkiasdešimtinėmis", nes Šv. Dvasia buvusi atsiųsta apaštalams praėjus penkiasdešimčiai dienų po Kristaus prisikėlimo. Sekminės pradėtos švęsti IV a.

1156 Šventoji Dvasia buvo pasiųsta apaštalams ugnies liežuvių pavidalu – primenama *Apd* 2, 1 ir toliau.

1157 O Globėjas – Šventoji Dvasia, kurį mano vardu Tėvas atsiųs – cituojama *Jn* 14, 26. Vertimas Č. Kavaliausko.

1158 Jeigu aš nueisiu, aš jį jums atsiųsiu – cituojama *Jn* 16, 7.

1159 Kuomet gi ateis ta tiesos Dvasia – cituojama *Jn* 16, 13.

1160 Nekintamas Švenčiausiosios Trejybės dieviškumas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Leono Didžiojo *Tractatus septem et nonaginta* (76, 30).

1161 Akivaizdžią Jos dieviškumo šlovę įrodo – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Ambraziejaus *De Spiritu Sancto* (III, 18, 132).

1162 Pasiuntė mums savo Sūnų – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia pseudo Augustino *De spiritu et anima* (VI; v. *PL* 40, col. 783). Pasak *LD,* minėtasis veikalas paprastai priskiriamas XII a. mistikui, filosofui Alchė iš Klervo vienuolyno (Alcher de Clairvaux).

1163 Jis pats yra ir ganytojas, ir ganyklos, ir atpirkimas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Bernardo *Sermones super Cantica canticorum* (31, 10).

1164 Antai vienam Dvasia suteikia išminties žodį, kitam ta pati

Dvasia – pažinimą, kitam – tikėjimą toje pačioje Dvasioje – cituojama 1 *Kor* 12, 8. Vertimas Č. Kavaliausko.

1165 Šventoji Dvasia yra tikėjimo įkvėpėja – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Leono Didžiojo *Tractatus septem et nonaginta* (75, 102).

1166 Vėjas pučia, kur nori – cituojama *Jn* 3, 8.

1167 Jis nepateko per akis – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Bernardo Klerviečio *Sermones super Cantica canticorum* (74, 5–6).

1168 Šventoji Dvasia nužengė ant jo kūnišku pavidalu – cituojama *Lk* 3, 22.

1169 Dar jam tebekalbant, štai šviesus debesis apsiautė juos – cituojama *Mt* 17, 5.

1170 Kaip pakrikštijus Viešpatį – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Glossa* (*Mt* 17, 50).

1171 Jis kvėpė į juos ir jiems tarė: „Imkite Šventąją Dvasią" – cituojama *Jn* 20, 22.

1172 Mes kriokiame visi kaip lokiai ir vaitojame kaip burkuojantys karveliai – cituojama *Iz* 59, 11.

1173 Pati Dvasia užtaria mus neišsakomais atodūsiais – cituojama *Rom* 8, 26. Vertimas Č. Kavaliausko.

1174 O, kaipgi gera ir saldi, Viešpatie, tavo dvasia visame – cituojama *Išm* 12, 1.

1175 Viešpaties dvasia vadinama saldžia, maloninga, žmoniška – primenama *Išm* 7, 22–23.

1176 Kelkis, mano prietele, mano gražioji, ir ateik – cituojama *Gg* 2, 13–14.

1177 Šildančioji manuosius jauniklius Šventosios Dvasios įliejimu – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Glossa* (*Gg* 2, 14).

1178 Žodžius „uolos plyšiuose" *Glosa* aiškina „Kristaus žaizdose" – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Glossa* (*Gg* 2, 14).

1179 Mūsų burnos kvapas, pateptasis, valdovas – cituojama *Rd* 4, 20.

1180 Kuri yra mūsų burnos kvapas – lotynų kalbos žodis *spiritus* turi kelias reikšmes – tai ir kvėpavimas, arba kvapas, ir dvasia.

1181 Dvasia pakėlė mane tarp žemės ir dangaus – cituojama *Ez* 8, 3.

1182 Kur tik dvasia ėjo, tenai, einant dvasiai, pakildavo – cituojama *Ez* 1, 20.

1183 Paragavus Dvasios, kiekviena mėsa praranda skonį – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Vilhelmo iš Osero *Summa aurea* (III, 22, 4, 47); taip pat šv. Tomo Akviniečio *Commentaria in libros sententiarum* (III, 34, 1, 2; IV, 15, 3, 2).

1184 Šventoji Dvasia nužengs ant tavęs, ir Aukščiausiojo galybė apdengs tave savo šešėliu – cituojama *Lk* 1, 35.

1185 Iš to vidaus tekės gyvojo vandens upės – cituojama *Jn* 7, 38.

1186 Papučia jo vėjas, ir vanduo teka – cituojama *Ps* 147, 18.

1187 Štai ūmai pasigirdo iš dangaus ūžimas – cituojama *Apd* 2, 2.

1188 Šventosios Dvasios malonė nepažįsta vangių pastangų – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Glossa* (*Apd* 2, 2).

1189 Aš atėjau ugnies siųsti į žemę – cituojama *Lk* 12, 49.

1190 Pakilk, šiaury, ir ateik, pietų vėjau; perpūsk mano sodą – cituojama *Gg* 4, 16.

1191 Jo patepimas jus moko apie viską – cituojama 1 *Jn* 2, 27.

1192 Iš vidaus apšlakstydamas savąja rasa – tai žodžiai iš maldos, kuri buvo kalbama Sekminių sekmadienį, priėmus šv. Komuniją. Visas sakinys skamba taip: „Sancti Spiritus Domine corda nostra mundet infusio, et sui roris intima aspersione fecundet" – „Šventosios Dvasios įliejimas teapvalo mūsų širdis, Viešpatie, ir teapvaisina jas, iš vidaus apšlakstydamas savąja rasa" (*LD*).

1193 O po ugnies – švelnios tylos balsas, ir ten buvo Viešpats – netiksliai cituojama 3 *Kar* 19, 12. J. Skvirecko vertimas (3-io leid.): „Po drebėjimo ėjo ugnis, ne ugnyje buvo Viešpats; o po ugnies buvo tylus oro šlamėjimas".

1194 Tu atimi jų kvapą, ir jie žūna ir vėl pavirsta į dulkes – cituojama *Ps* 103 (104), 29–30.

1195 Dvasia yra, kuri gaivina – cituojama *Jn* 6, 64.

1196 Penkiasdešimtąją dieną – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Glossa* (*Apd* 2, 1).

1197 Įstatymas ant Sinajaus kalno – Sinajus – biblinis kalnas, ant kurio Mozė žydų vardu sudaręs sutartį (sandorą) su Jahve.

1198 Dvasia ant Siono kalvos – judaizmo teologinėje literatūroje Sionu vadinama ir pati Jeruzalė bei žydų tauta.

1199 Denaras – sidabrinė romėnų moneta.

1200 Kaip keturiasdešimt dienų – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Glossa* (*Apd* 2, 1).

1201 Kadangi vyko atleidimas jubiliejaus proga – netiksliai cituojama *Kun* 25, 11. Visa citata: „Tie penkiasdešimtieji bus jums jubiliejaus metai".

1202 Per Šventąją Dvasią buvo atleidžiamos nuodėmės – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Glossa* (*Apd* 2, 1).

1203 Per dvasinį jubiliejų – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Glossa* (*Apd* 2, 1).

1204 Gyvybę teikiantis Dvasios įstatymas išvadavo tave iš nuodėmės ir mirties įstatymo – cituojama *Rom* 8, 2. Vertimas Č. Kavaliausko.

1205 Meilė apdengia daugybę nusidėjimų – cituojama 1 *Pt* 4, 8.

1206 Tegu lydi mane gera tavo dvasia į lygią žemę – cituojama *Ps* 142 (143), 10.

1207 Pati Dvasia liudija mūsų dvasiai, kad esame Dievo vaikai – cituojama *Rom* 8, 16. Vertimas Č. Kavaliausko.

1208 Kame gi Viešpaties Dvasia, tenai yra laisvė – cituojama 2 *Kor* 3, 17.

1209 Buvo duota jiems tris kartus – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Glossa* (*Apd* 2, 1).

1210 Jeigu aš išvarau demonus Dievo Dvasios jėga – cituojama *Mt* 12, 28. Vertimas Č. Kavaliausko.

1211 Stebuklai nepadaro žmogaus švento, tik parodo jį tokį esant – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Grigaliaus Didžiojo *XL homiliarum in evangelia libri duo* (*Hom.* 29, 4; v. *PL* 76, sol. 1216 A).

1212 Viešpatie, Viešpatie! Argi ne tavo vardu mes pranašavome – cituojama *Mt* 7, 22.

1213 Dievas daro stebuklus savo galia – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta netiksliai atliepia šv. Tomo Akviniečio *Quaestiones de potentia* (6, 9, 4); taip pat šv. Augustino *Quaestiones diversae* (79, 4).

1214 Imkite Šventąją Dvasią. Kam atleisite nuodėmes – cituojama *Jn* 20, 22–23.

1215 Jo burnos kvėpimu visa jo kareivija – cituojama *Ps* 32 (33), 6.

1216 Šventosios Dvasios malonė – neidentifikuota citata.

1217 Apaštalai laukė Šventosios Dvasios – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Leono Didžiojo *Tractatus septem et nonaginta* (977, 4).

1218 Visi jie pasidarė pilni – cituojama *Apd* 2, 4.

1219 Argi šaukia laukinis asilas, turėdamas žolės?– cituojama *Job* 6, 5.

1220 Iš tarybos – kalbama apie Sanhedriną, kolegialų Palestinos aukščiausiosios valdžios (religinės-politinės ir teisminės-administracinės) organą, veikusį III a. pr. Kr. Sanhedrinas, kurį sudarė 71 narys (dvasinės ir pasaulietinės aristokratijos atstovai), posėdžiaudavo Jeruzalės šventyklose, vadovaujamas vyriausiojo kunigo.

1221 Iš tarybos akivaizdos ėjo džiaugdamies – cituojama *Apd* 5, 41.

1222 Aš sotus; aš nenoriu deginamųjų avinų aukų – cituojama *Iz* 1, 11.

1223 Kiekvienas atsigėręs iš Rojaus upės – neidentifikuota citata.

1224 Jis papila išminties kaip Pisonas – cituojama *Sir* 24, 35. Pisonas (*Vulgatos* Phison) – mitinio Rojaus upė.

1225 Štai pilnatvės požymis – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Glossa* (*Apd* 2, 4).

1226 Šventoji Dvasia atėjo ugnies liežuvių pavidalu – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Bernardo Klerviečio *Sermo in die Pentecostes* (I, 2).

1227 Be dėmės – cituojama *Išm* 7, 26.

1228 Apima visas dvasias – cituojama *Išm* 7, 23.

1229 Turinti visą galybę – cituojama *Išm* 7, 23.

1230 Hrabanas Mauras (Maurus Magnentius Hrabanus, 776–856) – Mainco vyskupas.

1231 Ugnis turi keturias savybes – neidentifikuota citata.

1232 Vesiu per ugnį ir valysiu juos, kaip valomas sidabras – cituojama *Zach* 13, 9.

1233 Bandyk mano inkstus – cituojama *Ps* 25 (26), 2.

1234 Tuomet Viešpats nuplaus Siono dukterų purvus – cituojama *Iz* 4, 4.

1235 Karšti dvasioje – cituojama *Rom* 12, 11.

1236 Šventoji Dvasia pasirodė ugnies pavidalu – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Grigaliaus Didžiojo *XL homiliarum in evangelia libri duo* (*Hom.* 30, 5, 24).

1237 Kas pažins tavo mintį, jei tu nesuteiksi išminties ir neatsiųsi savo šventos dvasios iš aukštybių? – cituojama *Išm* 9, 17.

1238 Mums gi tai Dievas apreiškė per savo Dvasią – cituojama 1 *Kor* 2, 10.

1239 Dievo meilė niekuomet nėra dyka – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Grigaliaus Didžiojo *XL homiliarum in evangelia libri duo* (*Hom.* 30, 2, 30).

1240 Kūną galima mylėti – Maggioni's nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Bernardo Klerviečio *Sermones de diversis* (*Sermo* 101).

1241 Meilė turi palenkiančiąją galią – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Dionisijo Areopagiečio *De divinis nominibus* (IV, 13–15).

1242 Liežuvis yra ugnis – cituojama *Jok* 3, 6.

1243 Kiekviena žvėrių, paukščių, šliužų ir jūros gyvūnų veislė yra sutramdoma – cituojama *Jok* 3, 7. Kitame originalaus teksto rankraštyje pateikiama ilgesnė citata: „Kiekviena žvėrių, paukščių, šliužų ir jūros gyvūnų veislė yra sutramdoma ir prijaukinama žmogaus prigimties jėga. O liežuvio joks žmogus nepajėgia suvaldyti" (*Jok* 3, 7–8). Vertimas Č. Kavaliausko.

1244 Šventoji Dvasia nusileido ant mokinių – Maggioni's nurodo, jog ši vieta atliepia šv. Bernardo Klerviečio *Sermones in die Pentecostes* (*Sermo* I).

1245 Visi pasidarė pilni Šventosios Dvasios – cituojama *Apd* 4, 31.

1246 Ėmė kalbėti visokiomis kalbomis – cituojama *Apd* 2, 4.

1247 Viešpaties dvasia ant manęs, nes Viešpats patepė mane – cituojama *Iz* 61, 1.

1248 Imkite Šventąją Dvasią. Kam nuodėmes atleisite – cituojama *Jn* 20, 22–23.

1249 Aš padėjau ant jo savo dvasią – cituojama *Iz* 42, 1.

1250 Ir jiems duočiau, idant draug su tavim neštų tautos naštą – cituojama *Sk* 11, 17.

1251 Mozė buvo romiausias – cituojama *Sk* 12, 3.

1252 Jo dvasia puošia dangų – cituojama *Job* 26, 13.

1253 Jie buvo tyros talpyklos – tai žodžiai iš Sekminių liturgijos: „Advenit ignis divinus, non comburens sed illuminans, non consumens sed lucens, et invenit corda discipulorum receptacula munda" (*LD*).

1254 Kai baigėsi Sekminių diena – „dum complerentur“ – Sekminių liturgijos atliepas (*LD*).

1255 Sekminių šventė buvo skirta poilsiui – Sekminės buvo žydų derliaus nuėmimo šventė.

1256 Ir kokia ta mano atilsio vieta? – cituojama *Iz* 66, 1–2.

1257 Visi buvo drauge – cituojama *Apd* 2, 1.

1258 Surado juos vieningus gailestingumu ir apšvietė juos pripildantis dieviškumas – eilutė iš Sekminių liturgijos.

1259 Toje pačioje vietoje – cituojama *Apd* 2, 1.

1260 Vesiu ją į tyrumą ir kalbėsiu jos širdžiai – cituojama *Oz* 2, 14.

1261 Jie visi ištvermingai ir vieningai atsidėjo maldai – cituojama *Apd* 1, 14. Vertimas Č. Kavaliausko.

1262 Besimeldžiantiems apaštalams praneša Dievą atėjus – tai eilutė iš Viduramžiais labai populiaraus religinio himno „Iam Christus astra ascenderat“, giedoto per rytmetines Sekminių pamaldas (*LD*).

1263 Aš šaukiaus, ir atėjo į mane išminties dvasia – cituojama *Išm* 7, 7.

1264 Aš paprašysiu Tėvą, ir jis duos jums kitą Globėją – cituojama *Jn* 14, 16. Vertimas Č. Kavaliausko. Čia minimas Globėjas ir yra Šventoji Dvasia. Jono evangelijoje tokiu įvardijimu pabrėžiamas Šventosios Dvasios kaip gynėjos ir guodėjos vaidmuo.

1265 Jie sėdėjo – cituojama *Apd* 2, 2.

1266 Tu ištryškini šaltinius slėniuose, taip kad vanduo teka tarp kalnų – cituojama *Ps* 103 (104), 10. 3-me leid. ši J. Skvirecko išversta vieta yra tokia: „Į upelius tu liepi tekėti šaltiniams, kurie ištrykšta kalnuose“.

1267 Viešpaties Dvasia nusileis ant jo – cituojama *Iz* 11, 2.

1268 Ramybės regėjimas – Pasak *LD*, ši etimologija sugalvota žydų; ją mini šv. Jeronimas veikale *Liber interpretationis Hebraicorum nominum* (*Corpus Christianorum. Series Latina* 72).

1269 „„Ramybė jums!“ Tai pasakęs, jis kvėpė į juos ir jiems tarė: „Imkite Šventąją Dvasią““ – cituojama *Jn* 20, 19, 22.

1270 Aukštutiniame kambaryje – cituojama *Apd* 1, 13.

1271 Tas, kuris trokšta Šventosios Dvasios – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Glossa* (*Apd* 2, 1).

1272 O Globėjas – Šventoji Dvasia, kurį mano vardu Tėvas atsiųs, – jis išmokys jus visko – cituojama *Jn* 14, 26. Vertimas Č. Kavaliausko.

1273 Viešpaties dvasia ant manęs – cituojama *Iz* 61, 1.

1274 Duoti Siono raudantiems – cituojama *Iz* 61, 3. Paguoda šioje *Vulgatos* vietoje neminima.

1275 Šventoji Dvasia vadinama guodėja – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Grigaliaus Didžiojo *XL homiliarum in evangelia libri duo* (*Hom.* 30, 3; v. *PL* 76, col. 1221 D).

1276 Sudžiūvusieji kaulai, išgirskite Viešpaties žodį *ir kt.* Štai aš įleisiu į jus dvasią, ir jūs būsite gyvi – cituojama *Ez* 37, 4, 5.

1277 Linksmina Dievo miestą – cituojama *Ps* 45, 5.

1278 Tabernakulis – lot. *tabernaculum*, spintelė altoriaus (paprastai didžiojo) viduryje Švč. Sakramentui laikyti.

1279 Nes pats Tėvas myli jus – cituojama *Jn* 16, 27.

1280 Jis išmokys jus visko – cituojama *Jn* 14, 26.

1281 Apaštalams besimeldžiant – netiksliai cituojama *Apd* 1, 24.

1282 Jam besimeldžiant, Šventoji Dvasia nužengė ant jo – cituojama *Lk* 3, 21–22.

1283 Petrui tebekalbant tuos žodžius – cituojama *Apd* 10, 44.

1284 Juodu dėjo ant jų rankas – cituojama *Apd* 8, 17.

LXIX. APIE ŠVENTUS GORDIANĄ IR EPIMACHĄ

1285 Gordianas kilęs iš žodžio *geos* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Hugucijaus iš Pizos (Hugu-

tius Pisanus, 1140–1210), gramatiko, teologo, veikalą *Agiographia* (1, 561–565).

1286 Geras namas yra suskirstytas lygiomis dalimis – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Augustino *De Trinitate* (VIII, 3, 4).

1287 Epimachas kilęs iš žodžio *epi* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Hugucijaus iš Pizos *Agiographia* (1, 565–567).

1288 Imperatoriaus Juliano įgaliotinis – čia minimas Julianas Apostata (Julijonas Atskalūnas), Romos imperatorius 361–363 m.

1289 Kai Gordianas, imperatoriaus Juliano įgaliotinis, vieną krikščionį, vardu Januarijus, ragino aukoti – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XIV, 37).

1290 Maždaug už vienos mylios – romėnų mylia lygi maždaug 1,5 km.

LXX. APIE ŠVENTUS NERĖJŲ IR ACHILĖJĄ

1291 Šių šventųjų kančias užrašė – kalbama apie veikalą *Passio ss. Nerei et Achillei* („Šv. Nerėjo ir Achilėjo kančia"), priskiriamą trims tekste minimiems autoriams.

1292 Nerėjas ir Achilėjas buvo imperatoriaus Domiciano – Domicianas – Romos imperatorius 81–96 m., pradėjęs persekioti krikščionis. Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*; žr. dar Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (X, 15).

1293 Dukraitės Domicilos – Domicila – imperatoriaus Domiciano pusseserė, pirmoji kankinė. Jokūbas Voraginietis ją vadina Domiciano anūke (*LD*).

1294 Šventas Klemensas uždėjo jai veliumą – krikščioniškoje tradicijoje veliumas, kaip amžinos ištikimybės ir atsidavimo ženklas,

buvo uždedamas merginoms, paskyrusioms gyvenimą Sužadėtiniui Kristui.

1295 Išsiuntė merginą kartu su šventais Nerėju ir Achilėju į Poncijos salą – Poncija – sala Lacijaus pakrantėje.

1296 Liepė mimams – mimas – pantomimos aktorius, šokėjas.

LXXI. APIE ŠVENTĄ PANKRACIJŲ

1297 Pankracijus kilęs nuo žodžio *pan* – ši Voraginiečio vieta atliepia Hugucijaus iš Pizos *Agiographia* (1, 567–570).

1298 Arba, kaip sakoma *Glosarijuje* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Glossarium Ansileubi sive Liber glossarium*.

1299 *Pancrus* „įvairiaspalvis akmuo" – tokią žodžio *pancrus* (*panchrus*) reikšmę mini romėnų istorikas Plinijus Vyresnysis (Gaius Plinius Secundus, 23–79 m.) veikale *Historia naturalis* (37, 178).

1300 Frygija – šalis Mažojoje Azijoje. Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

1301 Jų gyvenamajame kvartale slapstėsi popiežius Kornelijus – popiežius Kornelijus, miręs 252 m., negalėjo būti legendoje minimų įvykių dalyvis (*LD*).

1302 Cezaris – imperatoriaus titulas.

1303 Dioklecianas – Romos imperatorius 284–305 m.

1304 Nors kūnu esu tik vaikas, tačiau mano širdis – lyg senio – jauno – seno žmogaus (lot. *puer – senex*) topas yra dažnas hagiografinėje literatūroje. Apibūdinant šventąjį kaip viena svarbiausių jo savybių pabrėžiamas gebėjimas išvengti vaikiškos tuštybės ir priimti brandžius, išmintingus sprendimus (*LD*).

1305 Augustas – imperatoriaus garbės titulas.

1306 Aurelijaus kelias (*Via Aurelia*) vedė iš Romos į Pizą.

1307 Pasak Grigaliaus Tūriečio – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Grigaliaus Tūriečio (Gregorius Turonensis, 538–594), Tūro vyskupo, veikalą *In gloria martyrum* (39). Toliau esantis pasakojimas apie teisėją ir šv. Pankracijų paimtas iš Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum.*

APIE KELIAVIMO LAIKĄ

LXXII. APIE ŠVENTĄ URBONĄ

1308 Urbonas kilęs iš žodžio *urbanitas* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Hugucijaus iš Pizos *Agiographia* (1, 598–599).

1309 Arba Urbonas kilęs iš žodžio *ur* – ši Voraginiečio vieta atliepia Izidoriaus Seviliečio (Isidorus Hispaliensis, 600–636), Sevilijos vyskupo, Bažnyčios rašytojo, veikalą *Etymologiae* (X, 1, 9).

1310 Ir *banal* „atsakymas" – ši Voraginiečio vieta atliepia Izidoriaus Seviliečio *Etymologiae* (XIII, 4, 10).

1311 Urbonas pakeitė popiežių Kalikstą – Kalikstas, popiežius (217–222) ir kankinys, šventasis. Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Passio Urbani* (BHL 8376), Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum* bei Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*; žr. dar Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XI, 25).

1312 Krikščionė, atversta Origeno – Origenas (Origenės, 185–253), ankstyvosios krikščionybės filosofas ir teologas. Vienas Rytų Bažnyčios Tėvų.

1313 Kai šventasis Urbonas ir jo bičiuliai buvo plakami švininiais rimbais – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Izidoriaus Seviliečio *Etymologiae* (VII, 1). Hebrajų kalba *elyon* reiškia „aukščiausiasis".

1314 Ir kalėjimo sargą Anoliną – kalbama apie šv. Anoliną.

LXXIII. APIE ŠVENTĄ PETRONĖLĘ

1315 Petronėlė, kurios gyvenimą aprašė šventas Marcelas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*, Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* bei Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (IX, 38).

1316 „Arkliukas" – kankinimo priemonė.

1317 Kloaka – dengtas kanalas nešvarumams nutekėti.

LXXIV. APIE ŠVENTUS MARCELINĄ IR PETRĄ

1318 Kai Petras egzorcistas – graik. exorkistės „užkeikiantysis" – katalikų dvasininkas, turintis tris žemuosius šventimus, suteikiančius teisę atlikti egzorcizmus, t. y. apeigas piktosioms dvasioms išvaryti. Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum* bei Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*; žr. dar *Passio Marcellini et Petri* (*BHL* 5230–5231) bei Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XII, 74–75).

1319 Ir, tam atsisakius atnašauti, paliepė jį kartu su žmona uždaryti požemyje – taip verčiame orig. „accersitum Arthemium et sacrificare nolentem in terra cum uxore sua obrui iussit"; plg. *GL* 316: „when Archemius refused to offer sacrifice, the judge ordered him and his wife to be strangled in an underground crypt". Kadangi toliau tekste kalbama apie Atemijaus nužudymą, lot. *obrui* suprastinas veikiau ne „užversti žemėmis", o „paslėpti", „uždaryti" ar „įkalinti po žeme".

LXXV. APIE ŠVENTUS PRIMĄ IR FELICIJONĄ

1320 Šventyklų žyniai apkaltino Dioklecianui ir Maksimianui Primą ir Felicijoną – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*, Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis*

sanctorum bei Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XII, 69); žr. dar *Passio Primi et Feliciani* (*BHL* 6922).

LXXVI. APIE ŠVENTĄ BARNABĄ, APAŠTALĄ

1321 „Paguodos sūnus" – apibūdinimas cituojamas iš *Apd* 4, 36. Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Hugucijaus iš Pizos *Agiographia* (1, 619–621).

1322 Jis buvo vyras, geras, kupinas Šventosios Dvasios ir tikėjimo – cituojama *Apd* 11, 24. Vertimas Č. Kavaliausko.

1323 Barnabas, levitas, kilęs iš Kipro – primenama *Apd* 4, 36. Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum* bei Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*; žr. dar Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (IX, 89) bei *Vita Barnabae* (*BHL* 984–986).

1324 Vienas iš septyniasdešimt dviejų Viešpaties mokinių – ši Voraginiečio vieta atliepia Euzebijaus *Ekklėsiastikė historia* (II, 1).

1325 Antiochijos Bažnyčioje buvo pranašų ir mokytojų – cituojama *Apd* 13, 1. Vertimas Č. Kavaliausko.

1326 Juozapas, pramintas Barnabu, pardavė jam priklausiusią žemę – primenama *Apd* 4, 36–37.

1327 Vengdamas liesti auksą – Maggioni's komentaruose nurodo, jog čia remtasi *Glossa* (*Apd* 4).

1328 Visi bėgo nuo jo lyg ėriukai nuo vilko – primenama *Apd* 9, 26–27.

1329 Kartą, kai jie laikė pamaldas Viešpaties garbei ir pasninkavo – cituojama *Apd* 13, 2. Vertimas Č. Kavaliausko.

1330 Su mūsų mylimaisiais Barnabu ir Pauliumi, kurie už mūsų Viešpatį Jėzų Kristų yra guldę savo galvas – cituojama *Apd* 15, 25–26. Vertimas Č. Kavaliausko.

1331 Saulius – tai to paties švento Pauliaus vardas, kuriuo jis buvo vadinamas iki krikšto.

1332 Šventoji Dvasia pasakė: „Išskirkite man Barnabą ir Saulių darbui, kuriam aš juos pašaukiau“ – cituojama *Apd* 13, 2. Vertimas Č. Kavaliausko.

1333 Jupiteris – vyriausiasis romėnų panteono dievas.

1334 Merkurijus – romėnų prekybos dievas.

1335 Juk mes esame tokie pat mirtingieji kaip ir jūs – primenama *Apd* 14, 12–15.

1336 Kai keletas atsivertusių žydų norėjo – primenama *Apd* 15, 1–29.

1337 Paulius ir Barnabas pasiliko Antiochijoje. Kartu su daugeliu kitų jie mokė ir skelbė Viešpaties žodį – cituojama *Apd* 15, 35. Vertimas Č. Kavaliausko.

1338 Mokiniai pirmą kartą buvo pavadinti krikščionimis – primenama *Apd* 11, 26.

1339 Išsiuntė Barnabą į Antiochiją – cituojama *Apd* 11, 22. Vertimas Č. Kavaliausko.

1340 Ragino visus iš tikros širdies likti ištikimus Viešpačiui. Mat jis buvo geras vyras, kupinas Šventosios Dvasios ir tikėjimo – cituojama *Apd* 11, 23–24. Vertimas Č. Kavaliausko.

1341 Mokiniai, kiekvienas pagal savo išteklius, nusprendė paremti Jeruzalės brolius – cituojama *Apd* 11, 29–30. Vertimas Č. Kavaliausko.

1342 Kadangi stojęs jų akivaizdoje – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Glossa* (*Apd* 15).

1343 Ikonijas – svarbiausias Likaonijos miestas Mažojoje Azijoje tarp Frygijos ir Kapadokijos.

1344 Taigi, kai Barnabas panoro keliauti į Kiprą – primenama *Apd* 15, 39–40.

1345 Palikę Kiprą, jie surado burtininką Elimą – primenama *Apd* 13, 8–12.

1346 Pafas – miestas Kipro saloje.

1347 Salaminas – miestas Kipro saloje.

1348 Kaip sako Sigebertas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XI, 89); žr. dar Sigiberto iš Gemblu (Sigebertus Gemblacensis, 1035–1112), benediktino, istoriko, veikalą *Chronicon sive Chronographia* (a. 489).

1349 Popiežius Gelazijus mirė Romoje 496 m.

1350 Ši trumpa pastaba liudija, kad buvo žinoma legenda apie Barnabo vyskupavimą Milane. Vis dėlto kiti XIII a. legendų autoriai jos jau nebeminėdavo (*LD*).

LXXVII. APIE ŠVENTUS VITĄ IR MODESTĄ

1351 Vitas kilęs iš *vita* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Hugucijaus iš Pizos *Agiographia* (1, 634–637).

1352 Augustinas knygoje *Apie Dievo miestą* išskiria – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Augustino *De civitate Dei* (XIX, 3, 19).

1353 Modestas reikštų *stans in modo* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Hugucijaus iš Pizos *Agiographia* (1, 637–639).

1354 Vitas, nepaprastas ir kupinas tikėjimo vaikas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*, Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* bei Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XII, 70–71); žr. dar *Passio Viti et Modesti* (*BHL* 8711).

1355 Lukanija – lukanų kraštas, pietų Italijos sritis.

1356 Vitui apreiškus, jų kūnus – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XII, 71).

LXXVIII. APIE ŠVENTUS KVIRIKĄ IR JULITĄ

1357 Kvirikas reikštų *querens arcum* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Hugucijaus iš Pizos

Agiographia (1, 684–687). Julitos vardo aiškinimą randame tame pačiame veikale (1, 687–690).

1358 Kvirikas buvo garsiausios Ikonijo moters Julitos sūnus – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*; žr. dar *Passio Quirici et Iulitae* (*BHL* 1801).

1359 Kilikija – šalis Mažojoje Azijoje, tarp Pamfilijos ir Sirijos.

1360 Tribunolas – pusračio formos pakyla, ant kurios posėdžiaudavo tribūnai ir kiti magistratai (valdytojai), eidami tarnybos pareigas.

1361 Viena legenda byloja, kad Kvirikas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XI, 26).

1362 Konstantinas Didysis – Romos imperatorius 306–337 m. 313 m. jis paskelbė krikščionis ginantį Milano ediktą, kuris, nors ir nepavertė krikščionybės valstybine religija, pašalino kliūtis jai plisti.

1363 Severas Aleksandras – Romos imperatorius 222–235 m.

LXXIX. APIE ŠVENTĄ MARINĄ, MERGELĘ

1364 Mergelė Marina buvo savo tėvo vienturtė – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia *Vita Marinae* (*BHL* 5528–5529); žr. dar Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XV, 75). Skaitinio pabaigoje minima keturiolikta diena iki liepos kalendų – birželio 18-oji.

LXXX. APIE ŠVENTUS GERVAZĄ IR PROTAZĄ

1365 Gervazas kilęs iš žodžio *gera* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Hugucijaus iš Pizos *Agiographia* (1, 642–643).

1366 Protazas kilęs iš žodžio *prothos* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Hugucijaus iš Pizos *Agiographia* (1, 643–647).

1367 Ambraziejus aptiko aprašytus šių šventųjų kentėjimus knygelėje – Maggioni's komentaruose nurodo, jog čia minima pseudo Ambraziejaus *Inventio et passio Gervasii et Protasii* (*BHL* 3514).

1368 Buvo švento Vitalijaus – apie šv. Vitalijų žr. 59 skaitinį.

1369 Ebredunas – dab. Embrunas (Prancūzija).

1370 Mat iš Nazarijaus pasakojimo paaiškėja, kad Celsas jam buvo atvestas gerokai vėliau – apie šventus Nazarijų ir Celsą žr. 98 skaitinį.

1371 Neronas – Romos imperatorius 54–68 m.

1372 Markomanai – svebų gentis, gyvenusi tarp Maino ir Dunojaus.

1373 Veikiau gailiuosi tavęs, nes nežinai, ką daraą – primenama *Lk* 23, 34.

1374 Pėda – ilgio matas, lygus apie 30 cm.

1375 Langobardai – germanų gentis.

1376 Viešpats kalba apie taiką savo tautai – cituojama *Ps* 84, 9.

1377 Augustinas knygos *Apie Dievo miestą* 22-ame skyriuje pasakoja – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Augustino *De civitate Dei* (XXII, 8).

1378 Mylia – ilgio matas, lygus maždaug 1, 5 km.

1379 Ambraziejus *Įžangoje* taip sako – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Ambraziejaus *Praefationes* (ed. Frei CLXVIII, p. 332; ed. Heiming CX, p. 125–127).

LXXXI. APIE ŠVENTĄ JONĄ KRIKŠTYTOJĄ

1380 Sakoma, kad jis pranašas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Izidoriaus Sevilietio *De ortu et obitu patrum* (76). Apie čia minimą pranašą Eliją žr. koment. 1076.

1381 Jono Krikštytojo gimimą apreiškė arkangelas Gabrielius – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum* bei Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*.

1382 Karalius Dovydas, kaip pasakojama – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Petro Komestoro *Historia scholastica* (1).

1383 Burtų keliu kiekvienam pakaitom skyrė po savaitę eiti pareigas – primenama 1 *Krn* 24, 1–19.

1384 Zacharijas ir jo žmona Elzbieta – primenama *Lk* 1, 3–13.

1385 Gerieji angelai, kaip sako *Glosa* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Glossa* (*Lk* 1, 13).

1386 Negers vyno ir jokių svaigalų – cituojama *Lk* 1, 15, 17. Vertimas Č. Kavaliausko.

1387 Tačiau Zacharijas, galvodamas apie savo senyvą amžių – primenama *Lk* 1, 18.

1388 Tačiau angelas nubaudė jį nekalbyste – primenama *Lk* 1, 20.

1389 „Viešpatie, Dieve! Iš kur aš galiu žinoti, kad ją paveldėsiu?" Ir Viešpats atsakydamas tarė – cituojama *Pr* 15, 8–9.

1390 Meldžiamasis mano Viešpatie, kuo aš išliuosuosiu Izraelį? – cituojama *Ts* 6, 15.

1391 Aš sugrįšiu tavęs aplankytų – cituojama *Pr* 18, 10.

1392 Kada pasenau ir mano ponas yra senas – cituojama *Pr* 18, 12.

1393 Visų pirma, pasak Bedos – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Bedos Garbingojo *Expositio in Lucae evangelium* (I, 317).

1394 Penkis mėnesius ji slėpėsi – Maggioni's nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Ambraziejaus *Expositio evagelii secundum Lucam* (I, 694).

1395 Savo šventomis rankomis pakėlė nuo žemės berniuką – pagal seną romėnų paprotį, kūdikio pakėlimas nuo žemės reiškė jo pripažinimą savu ir pasižadėjimą deramai jį išauklėti.

1396 Šventoji Mergelė pasiliko su savo giminaite patarnauti – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Petro Komestoro *Historia scholastica* (2).

1397 Tiems, kurie buvo limbe – limbas, lot. *limbus* „apvadas“ – pomirtinė vieta, esanti tarp rojaus ir pragaro, kur, pagal viduramžišką supratimą, po mirties nukeliauja nekrikštytų kūdikių sielos. Čia, nors ir nesidžiaugdamos Dievo artumu, jos nesikankina. Manoma, kad limbo koncepcija atsirado XIII a.

1398 Dėl šių devynių privilegijų – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Glossa* (*Jn* 1, 21).

1399 Visi buvo Žodžio nešėjai – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia pseudo Jono Auksaburnio *Opus imperfectum in Matthaeum* (*hom.* 48).

1400 Pasak Ambraziejų, Jono šlovę išreiškia penki dalykai – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Ambraziejaus *Expositio evangelii secundum Lucam* (I, 21).

1401 Kūdikio tėvas Zacharijas tapo kupinas Šventosios Dvasios – cituojama *Lk* 1, 67. Vertimas Č. Kavaliausko.

1402 Ambraziejus sako – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta atliepia Maksimo Turiniečio (Maximus Taurensis, m. tarp 408 ir 423) *Sermones* (VI, 1), nors Jokūbas Voraginietis nurodo šv. Ambraziejų.

1403 Apie jo šventumą Jonas Auksaburnis sako – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia pseudo Jono Auksaburnio *Opus imperfectum in Matthaeum* (*hom.* 3).

1404 Štai aš siunčiu savo skelbėją – cituojama *Mal* 3, 1.

1405 Paskui kilo pranašas Elijas lyg ugnis – cituojama *Sir* 48, 1.

1406 Jonas vadinamas „nešančiuoju šviesą“ – primenama *Job* 38, 12.

1407 Nes jis buvo nežinojimo nakties pabaiga – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia pseudo Jono Auksaburnio *Opus imperfectum in Matthaeum* (*hom.* 4).

1408 Tau nedera turėti savo brolio moters – cituojama *Mk* 6, 18.

1409 Kas ateina iš aukštybės, tas stovi aukščiau už visus – cituojama *Jn* 3, 31.

1410 Jam aš nesu vertas atrišti jo kurpių dirželio – cituojama *Jn* 1, 27.

1411 Štai Dievo Avinėlis – cituojama *Jn* 1, 29.

1412 Atsiverskite – cituojama *Mt* 3, 2.

1413 Nieko neskriauskite – cituojama *Lk* 3, 14.

1414 Tarp gimusiųjų iš moterų nekilo didesnio už Joną Krikštytoją – cituojama *Mt* 11, 11.

1415 Jono šlovę paskelbė tas Žodis – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Petro Damijanio (Petrus Damianus, Damiani, 1007–1072), Ostijos (Italija) vyskupo, Bažnyčios reformatoriaus, filosofo, veikalą *Sermones* (24, 141).

1416 O tu, vaikeli, būsi vadinamas Aukščiausiojo pranašu – cituojama *Lk* 1, 76.

1417 Nes jis bus didis Viešpaties akivaizdoje – cituojama *Lk* 1, 15.

1418 Jis negers vyno ir jokių svaigalų – cituojama *Lk* 1, 15. Vertimas Č. Kavaliausko.

1419 Jis pargrąžins daug Izraelio vaikų į Viešpatį – cituojama *Lk* 1, 16.

1420 Kas, kaip manai, bus tas vaikas – cituojama *Lk* 1, 66.

1421 Pirma, negu padariau tave motinos viduriuose, aš pažinau tave – cituojama *Jer* 1, 5.

1422 Todėl Jonas Auksaburnis, norėdamas paaiškinti – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia pseudo Jono Auksaburnio *Opus imperfectum in Matthaeum* (*hom.* 48).

1423 Kristus liepė Marijai pasveikinti Elzbietą – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia pseudo Jono Auksaburnio *Opus imperfectum in Matthaeum* (*hom.* 48).

1424 Kuris pranašas, būdamas pranašu – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia pseudo Jono Auksaburnio *Opus imperfectum in Matthaeum* (*hom.* 48).

1425 Eliziejus – ST pranašas (*Lk* 4, 27).

1426 Iš kur man ta garbė, kad mano Viešpaties motina aplanko mane?! – cituojama *Lk* 1, 43. Vertimas Č. Kavaliausko.

1427 Jo atsiradimas arba gimimas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Vilhelmo iš Osero *Summa de ecclesiasticis officiis* (128 v–129 r).

1428 Ir daugelis džiaugsis jo gimimu – cituojama *Lk* 1, 14.

1429 Kurs turi po manęs ateiti – cituojama *Mt* 3, 11.

1430 Buvo Dievo siųstas žmogus – cituojama *Jn* 1, 6.

1431 Štai aš siunčiu savo skelbėją – cituojama *Mal* 3, 1.

1432 Tada gavo kankinystės palmę – palmės šakelė yra kankinių, krikščionybės gynėjų ir skelbėjų atributas, simbolizuojantis triumfą prieš mirtį.

1433 Jis pargrąžins daug Izraelio vaikų į Viešpatį, jų Dievą – cituojama *Lk* 1, 16–17.

1434 Angių veisle – cituojama *Lk* 3, 7.

1435 Jis padarė mano burną tarsi aštrų kalaviją – cituojama *Iz* 49, 2.

1436 Jūs esate siuntę pas Joną, ir jis liudijo apie tiesą – cituojama *Jn* 5, 33.

1437 Publikanas, arba valstybinių pajamų atpirkėjas, – romėnų raitelis, turtingos aukštuomenės atstovas, turėjęs tam tikrus valstybinius įsipareigojimus, pavyzdžiui, rūpintis visuomeninių pastatų statyba, rinkti mokesčius provincijose. Statyboms reikėjo lėšų, ir publikanas tas lėšas skirdavo valstybei iš pajamų, gautų renkant mokesčius. Pajamos ir skiriamos lėšos būdavo proporcingai derinamos, tačiau neretai publikanai siekdavo pasipelnyti. Mažindami darbo užmokestį ir kitomis priemonėmis pigindami statybą, o mokesčių stengdamiesi surinkti daugiau nei buvo apskaičiuota valstybės, skirtumą jie pasilikdavo sau.

1438 Tegu tavo įkarštį įžiebia meilė – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Bernardo Klerviečio *Sermones super Cantica canticorum* (20, 4).

1439 Štai kirvis jau prie medžio šaknų – cituojama *Mt* 3, 10; *Lk* 3, 9. Vertimas Č. Kavaliausko.

1440 Atsiverskite, nes prisiartino dangaus karalystė – cituojama *Mt* 3, 2. Vertimas Č. Kavaliausko.

1441 Paulius Diakonas (Paulus Diaconus, Warnefred ir Cassinensis, 720–800) – vienuolis benediktinas, istorikas, parašęs veikalą *Historia gentis Langobardorum* (*Langobardų istorija*).

1442 Langobardai – germanų gentis.

1443 Diakonas (*diakonos* – tarnas, tarnautojas) – ankstyvojoje krikščionybėje vyskupo padėjėjas, daugiausia rūpinęsis neturtėlių ir ligonių globa. Vėliau – dvasininkas, kuriam suteikti šventimai duoda teisę krikštyti, dalyti komuniją, tuokti, sakyti pamokslus, tačiau jis negali laikyti Mišių ir klausyti išpažinties.

1444 Montekasinas (Monte-Cassino) – benediktinų vienuolynas Italijoje.

1445 Kad jos ramiai galėtų atkartoti – pradžios eil. iš Viduramžiais populiaraus himno; lot. „Ut queant lassis resonare fibris mira gestorum famulorum tuorum, solve polluti labii reatum, sancte Ioanne...“ – „Šventasis Jonai, atleisk nusižengusių lūpų kaltę, kad jos ramiai galėtų atkartoti stebuklingus tavo tarnų darbus...“.

1446 Kai Pauliui langobardų istoriografui – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Jono Beleto *Summa de ecclesiasticis officiis* (135, 19).

1447 Anot Jono Beleto, tam yra dvi priežastys – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Jono Beleto *Summa de ecclesiasticis officiis* (137 a, 19; 137 b, 5).

1448 Jam skirta augti, o man – mažėti – cituojama *Jn* 3, 30. Vertimas Č. Kavaliausko.

1449 Taip pat tai išreiškia, kaip sako Augustinas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Augustino *In Johannis evangelium tractatus* (15, 5).

1450 Būtent taip ir įvyko – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Pauliaus Diakono *Historia gentis Langobardorum* (IV, 47).

LXXXII. APIE ŠVENTUS JONĄ IR PAULIŲ

1451 Jonas ir Paulius – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*; žr. dar *Passio Gallicani, Johannis et Pauli* (*BHL* 3237) ir Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

1452 Konstantinas Didysis – Romos imperatorius 306–337 m.

1453 Skitai – iš dalies klajoklių, iš dalies žemdirbių gentys, gyvenusios nuo VIII a. pr. Kr. dabartinės Ukrainos stepėse prie Juodosios jūros.

1454 Dakiją ir Trakiją – Dakija – dakų šalis dabartinės Rumunijos teritorijoje, tarp Dunojaus, Karpatų ir Dnestro. Trakija – šalis Graikijos šiaurėje, tarp Makedonijos ir Juodosios jūros.

1455 Konstantijus II – Romos imperatorius 337–361 m.

1456 Arijonizmas – krikščionybės srovė, atsiradusi IV a. Rėmėsi Arijaus skelbta Švč. Trejybės koncepcija. Arijonai laikė Kristų Dievo Sūnumi, tačiau nepripažino jį esant savo esme lygų Dievui Tėvui.

1457 Julijonas Apostata (Julijonas Atskalūnas, 331–363), Romos imperatorius nuo 361 m. Paveiktas neoplatonizmo, atsisakė krikščionybės (iš čia kilo pravardė „Atskalūnas"), bandė restauruoti senąją romėnų religiją. Sugrąžino iš tremties krikščionybės priešininkus, atėmė iš krikščionių dvasininkų privilegijas, uždraudė krikščionims dėstyti mokyklose. Po jo mirties krikščionybė vėl tapo valstybine religija.

1458 Kiekvienas iš jūsų, kuris neatsižada visos savo nuosavybės – cituojama *Lk* 14, 33. Vertimas Č. Kavaliausko.

1459 Jei kas nori eiti paskui mane – cituojama *Mt* 16, 24.

1460 Grigalius *Evangelijos homilijoje* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Grigaliaus Didžiojo *XL homiliarium in evangelia libri duo* (*hom.* 2, 32, 7).

1461 Štai, kaip gera ir kaip saldu gyventi broliams vienybėje – cituojama *Ps* 132 (133), 1.

1462 Ambraziejus apie šiuos kankinius – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Ambraziejaus *Praefationes* (CLXXII).

LXXXIII. APIE ŠVENTĄ LEONĄ, POPIEŽIŲ

1463 Kaip sakoma *Knygoje apie šventosios Mergelės stebuklus* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Baltramiejaus iš Tridento veikalą *Liber Miraculorum B.M.V.* (rankraščio, saugomo Biblioteca Universitaria Bolonijoje, ms. 1794, f. 75 v), taip pat to paties *Liber epilogorum in gesta sanctorum.*

1464 Kalbama apie Ketvirtąjį Visuotinį Bažnyčios susirinkimą, kurį sušaukė imperatorius Markionas 415 m. Chalkedone (netoli Konstantinopolio). Šis Susirinkimas pasmerkė monofizitus kaip eretikus, tikybos dogma paskelbė christologinę tezę: Jėzus Kristus yra vienas asmuo, turintis dvejopą prigimtį – dievišką ir žmogišką.

1465 Tuo laiku Italiją siaubė Atila – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*; žr. dar Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XX, 45). Atila – Azijos klajoklių hunų vadas.

1466 Kai Atilos žmonės prikaišiojo Atilai sakydami, kad pasaulio nugalėtoją nugalėjo dvasininkas – pasak legendos, 452 m. popiežius Leonas išpirkomis išgelbėjo Romą nuo hunų.

1467 Kuriame pasmerkė Eutichijų ir Nestorijų – Eutichijus (Eutichius, apie 378–455), vienuolyno Konstantinopolyje archimandritas, monofizitizmo pradininkas. Priešingai krikščionybės ortodoksijai, teigė, kad Jėzus Kristus buvo tik vienos prigimties – dieviškosios (žmogiškoji susiliejusi su ja ir išnykusi). Nestorijus (Nestorius, apie 383–451), Antiochijos katechetinės mokyklos teologas, Konstantinopolio patriarchas, nestorianizmo pradininkas. Nestorianizmo doktrina teigė, kad Jėzus Kristus buvęs

dviasmenis – Dievas ir Žmogus. Marija pagimdžiusi Žmogų, kuris tik po to tapęs Dievu, įveikęs savyje žmogiškąsias silpnybes. Jungtis tarp Žmogaus ir Dievo Jėzuje Kristuje esanti tik moralinė, todėl per silpna, kad jis taptų vienu asmeniu.

1468 Maggioni's komentaruose nurodo, kad veikalo rankraštyje β šis skaitinys turi tęsinį. Štai jo vertimas: „Kentėdamas nuo sunkios kūno negalios, popiežius Leonas susišaukė pas save visą klerą ir tarė: „Kadangi Viešpats mane pasišaukė iš šio gyvenimo, atsiminkite šiuos Viešpaties žodžius: „Budėkite, nes nežinote, kurią valandą ateis jūsų Viešpats". Prašau, kad, žiūrėdami į mane, mąstytumėte, kaip greit nuvysta šio pasaulio gėlės. Kalbant apie mano kūną, esu veik paverstas į nieką. Šitas pasaulis man jau yra toks aptemęs, kad jaučiuosi, lyg gyvenčiau tamsiausiuose namuose. Aš daug ką mačiau per regėjimus, ir dėl to labai išsigandau. O tikrai apsidžiaugiau dėl mūsų brolių, kurie, kovodami Apulijoje, buvo nužudyti už Dievą. Aš juos regėjau, rankose laikančius pilnas žiedų palmės šakeles, pasipuošus aukso rūbais ir man kalbančius: „Ateik pas mus iš ryto, nes per tave mes pelnėme šią šlovę". – Vienas iš jų atsiliepė: „Ne šiandien, bet trečią dieną prisidėsi prie mūsų draugijos". – Taigi jeigu netikite mano regėjimu, patikrinkite, nes, jei aš pergyvensiu tris dienas, šis regėjimas pasirodys tuščias". – Ir, sunkiai pasiligojęs, jis visą tą naktį išsitiesęs ant žemės meldėsi Viešpačiui už jam patikėtą kaimenę. – Išaušus rytui, jisai, girdint visam klerui bei Romos gyventojams, paliepė į bažnyčią atgabenti savo marmurinį sarkofagą ir lovą, kurioje gulėjo. Tai išgirdę, romiečiai pasileido tekinomis į Laterano rūmus, trokšdami juos išplėšti, kaip kad buvo pratę, tačiau dėl šventojo ganytojo nuopelnų nė vienas neįstengė į juos patekti, todėl visi sutriko, baisingai išsigando ir gėdingai sugrįžo. O šventasis ganytojas visiems, kurie šalia sėdėjo, tarė: „Prisiminkite Dievo įsakymus. Tegul niekas nedrįsta lengvabūdiškai kėsintis į bet ką, kas priklauso Bažnyčiai. Liepiu jums atsisakyti įpročio priesaiką duoti žodžiu. Tegul nė vienas iš jūsų netrukdo jokiam žmogui, kuris

nori aplankyti šį miestą trokšdamas pagarbinti Dievą ir Jo apaštalus, o jam padeda". – Sukvietęs vyskupus bei visą klerą, šventasis ganytojas atliko išpažintį, priėmė nuodėmių atleidimą, pažvelgė į šventąją Bažnyčią ir, apsipylęs ašaromis, tarė: „Viešpatie Jėzau Kristau, gerasis Ganytojau, prašau Tavęs saugoti savo Bažnyčią, pasklidusią po visą pasaulį, dovanoti taiką, saugoti nuo priešų ir valyti nuo erezijų taršos. Meldžiu, kad palaimintum visame krašte savo tarnus ir tarnaites, kuriems aš sakiau pamokslus, idant jie pasidarytų pilni laikinųjų ir dvasinių gėrybių". – Visiems ištarus „Amen", bažnyčią užliejo toksai aromatas, jog visi pagalvojo, kad tai – rojaus kvapas. Tada popiežius tarė šalia stovintiems: „Eikite, vaikeliai, o rytoj pirmą valandą pas mane sugrįžkite". – Eidamas prie jam paruošto sarkofago, o paskui virš jo lenkdamasis, ganytojas su ašaromis kalbėjo: „Žvelkite, broliai, kokios menkos buveinės sulaukiame po šitokių turtų bei garbės". – Ir, žegnodamas sarkofagą, ganytojas tarė: „Pasitik mane su džiaugsmu, nes aš tikiu, kad mano Atpirkėjas yra gyvas, ateis paskutinę dieną *ir t. t.*". – Tada jis sugrįžo į lovą ir visą naktį meldėsi, prašydamas, kad jo malda bei pamokslavimas būtų vaisingi, kad Dievas būtų maloningas visiems, kurie nuolankiai ir dievobaimingai pagerbs jo atminimą, o jam teiktųsi atverti rojaus vartus. Kitą naktį kai kurie vienuoliai regėjo du asmenis baltutėlaičiais drabužiais, stovėjusius prie jo lovos, rankose laikiusius lapą ir su juo kalbėjusius. Jie atpažino ten buvus Petrą ir Paulių. Kai išaušo diena, jis ėmė giedoti Mišias, priėmė Kristaus Kūną ir po kiek laiko užmigo Viešpatyje Jėzuje Kristuje. Tą pačią akimirką, kai jis perėjo į geresnį pasaulį, Švento Petro varpinės varpai be niekieno prisilietimo pradėjo garsiai skambėti, ir daugelis Tuderto gyventojų regėjo kelią, padengtą užtiesalais ir apšviestą žibintais, kuriuo angelai į dangų vedėsi jo sielą. Popiežius šventas Leonas mirė 13 dieną iki gegužės kalendų, trečiadienį" (vertė S. Narbutas).

1469 Simonas reiškia „nuolankus" – šis Voraginiečio aiškinimas atliepia Izidoriaus Seviliečio *Etymologiae* (VII, 9, 6).

1470 Rodantis liūdesį – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Jeronimo *Liber interpretationis Hebraicorum nominum* (147, 16; 155, 21).

1471 *Iona* hebrajiškai – „balandis" – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Jeronimo *Liber interpretationis Hebraicorum nominum* (147, 16).

1472 Išėjo laukan ir karčiai pravirko – cituojama *Lk* 22, 62.

1473 Šis žodis reiškia „galva", „uola" – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Izidoriaus Seviliečio *Etymologiae* (VII, 9, 2–3).

1474 Jis buvo „galva" – Maggioni's komentaruose nurodo, jog Voraginiečio minimos etimologijos atliepia Hugucijaus iš Pizos *Agiographia* (654–665).

1475 Tu esi Mesijas, gyvojo Dievo Sūnus – cituojama *Mt* 16, 16.

1476 Štai mes viską palikome – cituojama *Mt* 19, 27.

1477 Vadinsies Kefas – cituojama *Jn* 1, 42.

1478 Simoną pavadino Petru – cituojama *Mk* 3, 16.

1479 Ir aš tau sakau: tu esi Petras – Uola; ant tos uolos – cituojama *Mt* 16, 18.

1480 Hegesipas (Egesippus, Hegesippus, II a.), žydų istorikas, parašęs *De bello Judaico et excidio urbis Hierosylimitanae*. Kartais šis veikalas priskiriamas šv. Ambraziejui.

1481 Leonas I Didysis (Leo Magnus, mirė 461), popiežius nuo 440 m.

1482 Jis norėjo žinoti, kas išdavė Viešpatį – ši Voraginiečio vieta atliepia pseudo Augustino *Sermones ad fratres in eremo* (28, *In cena Domini*; v. *PL* 40, col. 1285).

1483 Jei būtų atskleidęs – neidentifikuotas liudijimas.

1484 Išpranašavo Ananijo ir Sapfyros mirtį – primenama *Apd* 5, 1–11.

1485 Išgydė paralyžiuotą Enėją – primenama *Apd* 9, 33–35.

1486 Pakrikštijo Kornelijų – primenama *Apd* 10, 24–48.

1487 Prikėlė iš mirusiųjų Tabitą – primenama *Apd* 9, 36–42.

1488 Išgydė ligonius savo kūno šešėliu – primenama *Apd* 12, 1–11.

1489 Klemenso knygoje liudijama – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *S. Clementis Romani recognitiones, Rufino Aquileiensi presbytero interprete* (VII, 6, 4); taip pat Euzebijaus *Ekklēsiastikē historia* (III, 30).

1490 Dar Klemensas sako, kad išgirdęs naktį giedant gaidį – ši Voraginiečio vieta atliepia minėtą *S. Clementis Romani recognitiones* (II, 1).

1491 Kaip rašoma *Bažnyčios istorijoje* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Euzebijaus *Ekklēsiastikē historia* (III, 30).

1492 Kartą apaštalas Petras – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum* (*De sancto Martiale*).

1493 Sakoma, kad tai buvo šventas Marcialis – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* (*De sancto Clemente*).

1494 Kitur sakoma, kad pirmasis buvo šventas Frontonas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Ado Vieniečio (Ado Viennius, 800–875), vienuolio benediktino, Vienos arkivyskupo, šventojo, veikalą *Martyrologium* (a.d. VIII Kal. Nov.), taip pat Uzuardo (Usuardus, Huswardus, m. 877) veikalą *Martyrologium* (a.d. VIII Kal. Nov.).

1495 Buvo vienas burtininkas, vardu Simonas – pirmą kartą šis asmuo paminimas *Apd* 8, 9–24. Vėliau jis dažnai pasirodo I a. apokrifinėje literatūroje.

1496 Klemenso knygoje rašoma – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *S. Clementis Romani recognitiones* (II, 9, 6).

1497 Aš esu Dievo kalba – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Jeronimo *Commentarii in evangelium Matthaei* (IV, 24, 5).

1498 Visa tai, kaip sako Linas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *S. Clementis Romani recognitiones* (II, 20, 1); žr. dar *Passio Petri* (*BHL* 6664, ed. cit. 359–360); Leono iš Ostijos (Leo Marsicanus, XII a.), vienuolio iš Montekasino vienuolyno, Ostijos kardinolo ir vyskupo, *De origine beati Clementis* (23–24).

1499 Klaudijus – Romos imperatorius 41–54 m.

1500 Pasak Jono Beleto, čia jis paskyrė – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Jono Beleto *Summa de ecclesiasticis officiis* (138).

1501 Neronas – Romos imperatorius 54–68 m.

1502 Taigi Petras, pasak Lino – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Passio Petri* (*BHL* 6664, ed. cit., p. 362, bei *BHL* 6657, 14 sq., ed. cit., p. 131).

1503 Vieną dieną, kaip pasakoja popiežius Leonas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*, taip pat *Passio Petri* (*BHL* 6657, 25, ed. cit., p. 141).

1504 Todėl burtininkas Simonas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*, taip pat *Passio Petri* (*BHL* 6657, 31, ed. cit., p. 147).

1505 Kartą, kai Simonas ir Neronas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Euzebijaus *Ekklēsiastikē historia* (II, 13).

1506 Petras ir Paulius, kaip liudija Leonas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Passio Petri* (*BHL* 6657, 33 sq., ed. cit., p. 149 ir toliau).

1507 O Petras dar pridūrė – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Passio Petri* (*BHL* 6657, 22 sq., ed. cit., p. 139 ir toliau).

1508 Kaip liudija šventas Marcelas ir Leonas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Passio Petri* (*BHL* 6657, 23 sq., ed. cit., p. 139 ir toliau; taip pat *BHL* 6667, VII, ed. cit., p. 227–228).

1509 Tada, anot Hegesipo – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Hegesipo *Historiarum libri V* (III, 2). Šis veikalas priskiriamas pseudo Ambraziejui (*De bello Judaico*; v. *PL* 15, col. 2062–2069).

1510 Ir Lino – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta atliepia *Passio Petri* (*BHL* 6656, 28, ed. cit., p. 75 ir toliau; taip pat *BHL* 6664, 28, ed. cit., p. 75 ir toliau).

1511 Tada, kaip pasakoja šventas Marcelas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio ingestis sanctorum*, taip pat *Rescriptum Marcelli* (13, ed. cit., p. 10).

1512 Šiame epizode minimi du Marcelai yra vienas ir tas pats asmuo, Petro mokinys.

1513 Kaip pasakoja popiežius Leonas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Passio Petri* (*BHL* 6657, 50 sq., ed. cit., p. 163 ir toliau).

1514 Sutartą dieną jis užlipo į aukštą bokštą arba, pasak Lino, į Kapitolijų – ši Voraginiečio vieta atliepia *Passio Petri* (*BHL* 6657, 50, ed. cit., p. 163).

1515 Mamertino kalėjimas – lot. *carcer Mamertinus*, Antikos laikų valstybinis kalėjimas Romoje prie forumo; viena jo patalpa, pavadinta *Tullianum*, įrengta dar II a. pr. Kr.; joje kadaise buvęs dengtas šaltinis. Pasak legendos, čia sėdėjęs šv. Petras, šaltinio vandeniu pakrikštijęs kalėjimo sargą. Todėl dabar koplyčia vadinama *S. Pietro in Carcere* – Šv. Petras kalėjime.

1516 Tačiau atėjęs prie vartų – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Passio Petri* (*BHL* 6657, 60, ed. cit., p. 171; tai pat *BHL* 6664, ed. cit., p. 364).

1517 Kuri dabar vadinama Santa Maria ad passus – Romoje prie Apijaus kelio yra bažnytėlė Domine quo vadis?, dar vadinama Santa Maria in palmis. Šioje vietoje Petrui, bėgančiam nuo Nerono persekiojimų, apsireiškė Kristus. Pavadinimas *in palmis*, manoma, kilęs nuo marmure likusių Kristaus pėdų įspaudų. Kitas šios vietos pavadinimas yra *ad passus*, kaip liudija šv. Leonas ir šv. Linas (plg. *LD*).

1518 Kaip pasakoja Linas, prefektas paklausė jo – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Passio Petri* (*BHL* 6664, ed. cit., p. 364).

1519 Apie tokią jiems skirtą bausmę Dionisijas rašo laiške Timotiejui – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia pseudo Dionisijo Areopagiečio *Epistola ad Timotheum* (ed.cit., p. 355).

1520 Petras, pasak Leono ir Marcelo liudijimo – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Passio Petri* (*BHL* 6657, 60 sq., ed. cit., p. 171 ir toliau; tai pat *BHL* 6655, XI sq., ed. cit., p. 13 ir toliau).

1521 O Viešpats, kaip sako Hegesipas ir Linas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Passio Petri* (*BHL* 6664, ed. cit., p. 365; taip pat *BHL* 6655, XII, ed. cit., p. 15–16).

1522 Petras, kaip liudija tas pats Hegesipas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Passio Petri* (*BHL* 6655, XIII, ed. cit., p. 16); taip pat Hegesipo *Historiarum libri V* (III, 2).

1523 Izidorius knygoje *Apie šventųjų gimimą ir mirtį* taip rašo – ši Voraginiečio vieta atliepia Izidoriaus Seviliečio *De ortu et obitu patrum* (116–117).

1524 Tą dieną Petras ir Paulius apsireiškė Dionisijui – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia pseudo Dionisijo Areopagiečio *Epistola ad Timotheum* (ed. cit., p. 355).

1525 Liucijus Anėjus Seneka (Lucius Annaeus Seneca, apie 4 m. pr. Kr.–65 m. po Kr.), filosofas, Nerono auklėtojas. Pirmaisiais Nerono valdymo metais buvo tikrasis Romos valstybės valdovas. Bet netrukus pateko į nemalonę ir, apkaltintas tariamu dalyvavimu sąmoksle, buvo priverstas nusižudyti. Gausiuose Senekos raštuose dėstoma etikos teorija iš esmės rėmėsi sušvelninta stoikų filosofija, kuri tokia panaši į krikščionišką pasaulėžiūrą, kad Seneka net buvo laikomas slaptu krikščionimi. Nuo Viduramžių jam buvo priskirta 14 laiškų šv. Pauliui, kuriuos mini šv. Jeronimas (*De viris illustribus*, XII) ir šv. Augustinas (*Epistolae*, 153, 14).

1526 Kaip galima perskaityti vienoje apokrifinėje istorijoje – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Historia apocryphica* (*De Nerone*, ed. Steinmeyer cit., p. 155–164).

1527 Julijus (dažniau Junijus) Galionas Liucijus – filosofo Senekos brolis, oratorius (minimas Tacito *Annales*, XV, 73; XVI, 17).

1528 Markas Anėjas Lukanas (Marcus Annaeus Lucanus, 39–65) – Senekos sūnėnas, rašytojas. Iš gausių jo kūrinių išlikęs vienas – *De bello civili*, kitaip vadinamas *Pharsalia* (*Farsalija*). Mirė būdamas dvidešimt šešerių, tais pačiais metais kaip ir jo dėdė, nes dalyvavo sąmoksle prieš Neroną.

1529 Šie dalykai neminimi kronikose, bet yra apokrifiniai – apokrifas, nuo graik. *apokryphos* „paslėptas“ – žydų ir ankstyvųjų krikščionių veikalas, nesutampantis su oficialia doktrina, todėl neįtrauktas į kanonines Biblijos knygas.

1530 Jis, kaip pasakojama kronikose – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (IX, 119).

1531 Ir pats, kaip sako Orozijus, vyro buvo paimtas į žmonas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Pauliaus Orozijaus *Historiae adversus paganos* (VII, 7).

1532 Matydamas, kad negali nuo jų pasprukti – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Historia apocryphica* (*De Nerone*, ed. Steinmeyer cit., p. 160).

1533 Tačiau kitur galima perskaityti – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Gotfrydo Viterbiečio (Gottfried von Viterbo, Gaufridus Viterbensis, apie 1120–1196), vokiečių rašytojo, veikalą *Pantheon* (XXI, 9); taip pat Martyno Opaviečio *Chronicon pontificum et imperatorum* (ed. cit., p. 447).

1534 Kornelijus – popiežius 251–253 m.

1535 Tačiau Grigalius *Registre* sako – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Grigaliaus Didžiojo *Registrum epistularum* (IV, 30, 160).

1536 Popiežius Silvestras apie jį žr. 12 skaitinį.

1537 Tačiau kiti pasakoja – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Martyno Opaviečio *Chronicon pontificum et imperatorum* (ed. cit., p. 409).

1538 Grigalius *Dialoge* pasakoja – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Grigaliaus Didžiojo *Dialogi* (III, 24–25).

1539 Toje pačioje knygoje – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta atliepia šv. Grigaliaus Didžiojo *Dialogi* (IV, 14).

1540 Kai jos kūną pradėjo lyg ugnimi deginti – tais laikais moteris buvo laikoma „šalta", „šaltesnė" už vyrą. Vyro karštis ir didesnė jėga buvo laikomi barzdos ir plaukuotumo priežastimi (*LD*).

1541 Dar toje pačioje knygoje Grigalius pasakoja – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta atliepia šv. Grigaliaus Didžiojo *Dialogi* (IV, 12, 4).

1542 Kai kurie abejoja – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* (*De sancto Paulo apostolo*).

1543 Tačiau Jeronimas ir beveik visi šventieji rašytojai – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta atliepia šv. Jeronimo *De viris illustribus* (V); šv. Augustino *Sermones suppositi de sanctis* (*Sermo* 202, ed. cit.,

col. 2120); Grigaliaus Tūriečio *De gloria martyrum* (28); Euzebijaus *Ekklēsiastikē historia* (II, 25, 10); Uzuardo *Martyrologium* (a.d. III Kal. Iul.); Ado Vieniečio *Martyrologium* (a.d. III Kal. Iul).

1544 Kaip kad aiškiai pasakyta Dionisijo laiške – Maggioni's komentaruose nurodo, jog pseudo Dionisijo Areopagiečio laiške rašoma, kad abu apaštalai kentėjo tą pačią dieną, tačiau skirtingose vietose (*Epistola ad Timotheum,* ed. cit., p. 356).

1545 Diena buvo paskirta už nuopelnus – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia pseudo Maksimo Turiniečio *Homiliae* (VI).

1546 Apie tai vienas poetas eilėmis sako – šių eilučių autorius neidentifikuotas. Poetinis vertimas S. Narbuto.

1547 Nors jiedu kentėjo tą pačią dieną – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Jono Beleto *Summa de ecclesiasticis officiis* (138).

LXXXV. APIE ŠVENTĄ PAULIŲ, APAŠTALĄ

1548 Paulius reiškia – Maggioni's nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Jeronimo *Liber interpretationis Hebraicorum nominum* (ed. cit., p. 153, 160).

1549 Lotynų kalba šis vardas reiškia „kuklus" – Maggioni's nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Hugucijaus iš Pizos *Agiographia* (675).

1550 Ilyrija – Adrijos pajūrio kraštas.

1551 Jei kas silpsta, ar aš nesilpstu? – cituojama 2 *Kor* 11, 29. Vertimas Č. Kavaliausko.

1552 Mūsų lūpos atvirai jums prabilo, korintiečiai, mūsų širdis jums erdvi tapo – cituojama 2 *Kor* 6, 11. Vertimas Č. Kavaliausko.

1553 Paulius buvo iškeltas iki trečiojo dangaus – primenama 2 *Kor* 12, 2.

1554 Dėl šio Pauliaus vardo yra trys nuomonės – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Baltramie-

jaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum* (*De conversione sancti Pauli*).

1555 Rabanas nori, kad iš pradžių – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Glossa* (*Rom* 1, 1).

1556 Aš esu mažiausias iš apaštalų – cituojama 1 *Kor* 15, 9. Vertimas Č. Kavaliausko.

1557 O Beda nori, kad Paulius būtų vadinamas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Glossa* (*Rom* 1, 1), taip pat Petro Komestoro *Historia scholastica* (*Apd* 67).

1558 Filipai – miestas Mažojoje Azijoje.

1559 Listra – miestas Likaonijoje (Mažoji Azija), romėnų kolonija.

1560 Ikonijus – svarbiausias Likaonijos miestas.

1561 Tesalonikai – pajūrio miestas Makedonijoje (dab. Salonikai).

1562 Efesas – jonėnų miestas Mažojoje Azijoje.

1563 Damaskas – miestas Sirijoje.

1564 Cezarėja – uostamiestis Palestinoje.

1565 Apaštalas Paulius Filipuose – neidentifikuota citata. Maggioni's komentaruose nurodo, jog pasakojimas šioje pastraipoje atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

1566 Mitilėnės saloje – t. y. Lesbo saloje, nes Mitilėnė buvo didžiausias Lesbo salos miestas.

1567 Haimonas pasakoja, kad Paulius dirbdavo – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Haimono iš Osero *In epistolam II ad Corinthios* (XI; v. *PL* 117, col. 653).

1568 Bažnyčios Tėvai – tai II–VIII a. Krikščionių Bažnyčios veikėjai. Iki IV a. taip buvo vadinami visi vyskupai, vėliau – tik tie Bažnyčios veikėjai, kurių doktrinos buvo pripažintos ortodoksinėmis, o jie patys – šventaisiais. Žymiausi Graikų, arba Rytų, Bažnyčios Tėvai yra Atanazas, Bazilijus Didysis, Grigalius Nazianzietis, Jonas Auksaburnis, Jonas Damaskietis; žymiausieji

Lotynų, arba Vakarų, Bažnyčios Tėvai – Ambraziejus, Augustinas, Grigalius Didysis, Jeronimas, Klemensas Aleksandrietis, Origenas, Tertulijonas.

1569 Tėvų raštuose sakoma – Maggioni's nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Haimono iš Osero (Haimo Autissiodorensis) *In epistolam II ad Corinthios* (XI; v. *PL* 117, col. 654).

1570 Jeronimas knygoje *Apie garsiuosius vyrus* – Maggioni's nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Jeronimo *De viris illustribus* (V).

1571 Sykį, kai Paulius vakarėjant pamokslavo saulės atokaitoje – Maggioni's nurodo, jog ši vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*, *Passio Pauli* (*BHL* 6570), taip pat Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (IX, 16 ir toliau).

1572 Nenoriu, broliai, pabėgti – Maggioni's nurodo, jog ši vieta atliepia Haimono iš Osero *In epistolam I ad Corinthios* (*PL* 117, col. 510).

1573 Pasak Dionisijo, ji buvo vadinama kitu vardu – Maggioni's nurodo, jog ši vieta atliepia pseudo Dionisijo Areopagiečio *Epistola ad Timotheum* (ed. cit., p. 356).

1574 Tą liūdesio skliding valandą – Maggioni's nurodo, jog ši vieta atliepia pseudo Dionisijo Areopagiečio *Epistola ad Timotheum* (ed. cit., p. 356).

1575 Tame pačiame Dionisijo laiške sakoma – Maggioni's nurodo, jog ši vieta atliepia pseudo Dionisijo Areopagiečio *Epistola ad Timotheum* (ed. cit., p. 357).

1576 Išgarsėjo Justino Jaunesniojo laikais – Justinas Jaunesnysis (Justinus Minor), Romos imperatorius 565–578 m.

1577 Grigalius Tūrietis, kuris išgarsėjo – Maggioni's nurodo, jog ši vieta atliepia Grigaliaus Tūriečio *Miraculorum libri VIII* (I, 29) bei Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (IX, 21).

1578 Grigalius *Registre* rašo – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta atliepia šv. Grigaliaus Didžiojo *Registrum epistularum* (IV, 30).

1579 Tame pačiame laiške, kuris buvo minėtas anksčiau – Maggioni's nurodo, jog ši vieta atliepia pseudo Dionisijo Areopagiečio *Epistola ad Timotheum* (ed. cit., p. 355).

1580 Vargas man dėl tavęs, mano sūnau, vargas man! – primenama 2 *Sam* 18, 33 ir 2 *Sam* 19, 4.

1581 Psalterijus – styginis muzikos instrumentas. Jis minimas *Ps* 144, 9; 92, 4.

1582 Plektras – lazdelė stygoms liesti.

1583 Jonas Auksaburnis knygoje apie pagyrimus Pauliui – Maggioni's nurodo, jog ši vieta atliepia šv. Jono Auksaburnio *Homiliae de laudibus sancti Pauli* (I, *PG* 50, coll. 473 ir toliau).

1584 Nei dabartis, nei ateitis, ir nei galybės – cituojama *Rom* 8, 38. Vertimas Č. Kavaliausko.

1585 Šventajame Rašte stebimasi Jokūbo pakanta ir ištvermingumu – primenama *Pr* 29, 20. Jokūbas septynerius metus tarnavo Labanui, kad galėtų vesti jo dukterį Rachelę.

1586 Juozapas buvo papuoštas dorumu – primenama *Pr* 39, 7–20. Juozapas nepasidavė egiptiečio Potifaro žmonos vilionėms ir už tai buvo jos melagingai apkaltintas, neva norėjęs ją išniekinti.

1587 Ne šuke pūlius nuo kūno gramdydamas – primenama *Job* 2, 8–10. Kai Viešpats leido Šėtonui apnikti Jobą, tas ištiko jį pikčiausia votimi nuo kojos pado iki viršugalvio. Jobas, sėdėdamas mėšlyne, šuke gramdė pūlius ir savo žmonai sakė: „Jei priėmėme iš Dievo rankos kas gera, kodėl nepriimtumėm, kas bloga?"

1588 Mano ir palydovų reikalams tarnavo šitos va mano rankos – cituojama *Apd* 20, 34.

1589 Mano vaikeliai, kuriuos aš ir vėl su skausmu gimdau – cituojama *Gal* 4, 19. Vertimas Č. Kavaliausko.

1590 Išdildytas iš knygos – primenama *Iš* 32, 32.

1591 Jonas mito skėriais ir lauko medumi – primenama *Mt* 3, 4; *Mk* 1, 6.

1592 Iš tiesų Jonas parodė didį tvirtumą prieš Erodiadą – primenama *Mk* 6, 19.

1593 Galingieji jėga, kurie vykdote jo paliepimus – cituojama *Ps* 102 (103), 20.

1594 Kuris vėjus daro savo pasiuntinius ir degančią ugnį savo tarnus – cituojama *Ps* 103 (104), 4.

1595 Tad kokios paniekos esame verti mes – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Jono Auksaburnio *Homiliae de laudibus sancti Pauli* (II, *PG* 5, coll. 479 ir toliau).

1596 Būkite linksmi ir džiaukitės kartu su manimi – cituojama *Fil* 2, 18. Vertimas Č. Kavaliausko.

1597 Jei kas piktinasi, ar aš nedegu apmaudu – cituojama 2 *Kor* 11, 29. Vertimas Č. Kavaliausko.

1598 Broliai, mano širdies troškimas – cituojama *Rom* 10, 1. Vertimas Č. Kavaliausko.

1599 Vos per trisdešimt metų po tiesos jungu suvarė – varyti po jungu – pavergimo ženklas. Jungas (lot. *iugum*) – varteliai, padaryti iš dviejų į žemę įsmeigtų iečių, sujungtų trečia skersine; pro juos turėdavo praljsti nugalėtieji, tuo parodydami savo nuolankumą.

1600 Partai – stepių gentis, gyvenusi į pietus nuo Kaspijos jūros.

1601 Medai – Medijos (šalis Azijoje, prie Tigro ir Eufrato) gyventojai.

1602 Skitai – klajoklių gentys, gyvenusios šiaurinėse Juodosios jūros pakrantėse.

1603 Sarmatai – gentys, pasak vėlyvsios Antikos autorių, gyvenusios į rytus nuo Vyslos ir Tatrų kalnų iki Dono ir nuo Baltijos šiaurėje iki Juodosios jūros pietuose.

1604 Saracėnai – arabų gentis.

1605 Tas žmogus, žemakilmis keliaujantis prekijas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Jono

Auksaburnio *Homiliae de laudibus sancti Pauli* (IV, *PG* 50, coll. 490 ir toliau).

1606 Eisiu prie Viešpaties regėjimų ir apreiškimų – cituojama 2 *Kor* 12, 1. Vertimas Č. Kavaliausko.

1607 Bet aš susilaikau – cituojama 2 *Kor* 12, 6. Vertimas Č. Kavaliausko.

1608 Tarsas – Kilikijos (Mažoji Azija) sostinė.

1609 Nuleisti per sieną – primenama *Apd* 9, 25.

1610 Daugumas brolių Viešpatyje, mano pančių paakinti, imasi drąsiau skelbti Dievo Žodį – cituojama *Fil* 1, 14. Vertimas Č. Kavaliausko.

1611 Kaip ugnis, įsisukusi tarp skirtingų medžiagų – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Jono Auksaburnio *Homiliae de laudibus sancti Pauli* (VII, *PG 50, coll. 512).*

LXXXVI. APIE SEPTYNIS BROLIUS

1612 Visus juos kartu su motina imperatoriaus Antonino paliepimu – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum* ir Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum.* Antoninas – Romos imperatorius 138–161 m.

1613 Grigalius šventąją Felicitą vadina daugiau nei kankine – Maggioni's nurodo, jog ši vieta atliepia šv. Grigaliaus Didžiojo *XL homiliarum in Evangelia libri II* (I, 3,3).

LXXXVII. APIE ŠVENTĄ SIRĄ

1614 Siras reiškia „aukuras", „drėgnas", „pakylėtas" arba „iškilus" – Maggioni's komentaruose nurodo, jog nemažai Voraginiečio veikalo nuorašų šio skaitinio neturi, todėl jo nėra ir kai kuriuose vertimuose į šiuolaikines kalbas, paremtuose ankstesniais *Aukso legendos* leidimais, pavyzdžiui, *GL*. Šio skaitinio originale, perteiktame Maggioni'o, šventojo vardas visur rašomas su „y": *Syrus.*

1615 O kas juos vykdys ir jų mokys, bus vadinamas didžiu dangaus karalystėje – cituojama *Mt* 5, 19. Vertimas Č. Kavaliausko.

1616 Šventas Valentinas, kuris lyg drąsus naujokas – užuomina į vardo etimologiją: *Valentinus* kildinamas iš *valens tyno* – drąsus naujokas.

1617 Šventas Feliksas, laimingai gyvenęs – užuomina į vardo etimologiją: lot. *felix* – laimingas.

1618 Šventas Siras, kuris iš tiesų ilsėjosi – užuomina į vardo etimologiją: *Syrus* siejamas su lotynų kalbos žodžiu *silere* – tylėti, ilsėtis.

1619 Šie vyskupai yra Dievo kvadriga – kvadriga – keturkinkis vežimas.

1620 Kitados Kristus iš savo švenčiausiųjų seilių – primenama *Jn* 9, 6–7.

1621 O dabar – Šventas Romulas – dabartinis šio Italijos miesto pavadinimas – San Remo.

1622 Graikiškai vadinama bazilisku – baziliskas, lot. *basiliscus* – skiauterėtasis driežas.

1623 Tu vaikščiosi ant gyvačių ir angių – cituojama *Ps* 90 (91), 13.

1624 Štai aš suteikiau jums galią mindžioti gyvates ir skorpionus ir visokią priešo galybę – cituojama *Lk* 10, 19. Vertimas Č. Kavaliausko.

1625 Švento Jobo ji vadinama „karaliuku" – primenama *Job* 41, 25.

1626 Šventas Siras mirė trečią dieną prieš liepos kalendas – t. y. birželio 29 d.

1627 Tačiau iš pagarbos apaštalams – kalbama apie apaštalus šv. Petrą ir šv. Paulių, kurių šventės diena yra birželio 29-oji.

1628 Nereikia pamiršti ir to, ką šventas Grigalius pasakoja – Maggioni's nurodo, jog ši vieta atliepia šv. Grigaliaus Didžiojo *Dialogi* (IV, 55, 2).

1629 Stula – liturginių drabužių dalis – ilga juosta, dedama ant kaklo, kurios praplatintuose galuose, kartais ir pačiame viduryje, išsiuvinėta ar išausta po Kryžių ar Kristaus monogramą (dažniausiai XP). Kaip liturginių drabužių dalis žinoma nuo VII a. Tai išskirtinumo, nemirtingumo, kunigo pareigų uždėtos naštos, taip pat virvių, kuriomis buvo surištos Išganytojo rankos, ir paties nešamo kryžiaus simbolis.

1630 Žiūri į visa, kas aukšta, ir po juo yra saulės spinduliai – primenama *Job* 41, 21 ir 25.

1631 Mabilija iš Ventimiljo – Ventimiljas (lot. *Vintimilium*, it. *Ventimiglia*) – miestas Italijoje, netoli Genujos.

1632 Išvyko į Bobijų – Bobijus, lot. *Bobium*, it. *Bobbio*, – miestas šiaurės Italijoje, kurį išgarsino 612 m. vienuolio misionieriaus iš Airijos šv. Kolumbano įkurtas vienuolynas.

LXXXVIII. APIE ŠVENTĄ TEODORĄ

1633 Teodora, kilminga ir graži moteris, gyvenusi Aleksandrijoje imperatoriaus Zenono laikais – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Vita Theodorae* (*BHL* 8070; rankraščio, saugomo Biblioteca Apostolica Vaticana, Città del Vaticano, Archivio di S. Pietro, A 2, f. 48 v. ir toliau). Zenonas – Romos imperatorius 474–491 m.

1634 Ką parašiau, parašiau – cituojama *Jn* 19, 22. Vertimas Č. Kavaliausko.

1635 Ant jo turi praeiti septyni laikai – cituojama *Dan* 4, 13.

LXXXIX. APIE ŠVENTĄ MARGARITĄ

1636 Margarita kilo iš brangakmenio, vadinamo *margarita* – „perlas" – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Hugucijaus iš Pizos *Agiographia* (1, 682–683).

1637 Margarita, kilusi iš Antiochijos miesto, buvo pagonių patriarcho Teodosijaus duktė – Maggioni's nurodo, jog šis pasakojimas atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta*

sanctorum, Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* bei *Passio Margaritae* (*BHL* 5303).

1638 Prefektas užsidengė veidą chlamide – chlamidė – vilnonis apsiaustas.

1639 Šventa Margarita kentėjo tryliktą dieną prieš rugpjūčio kalendas – t. y. liepos 20 d.

1640 Trečioji diena prieš liepos idas – liepos 13 d.

XC. APIE ŠVENTĄ ALEKSĄ

1641 Aleksas buvo Eufemiano – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*, Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XVIII, 43–46), taip pat *Vita Alexii* (*BHL* 286).

1642 Devintą valandą pats kartu su pamaldžiais vyrais Dievo baimėje pavalgydavo – devinta valanda buvo pietų metas.

1643 Laodikėja – miestas Sirijoje.

1644 Ne rankų darbo mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus atvaizdas drobėje – Tokie Kristaus galvos, dažniausiai veido, atvaizdai, vadinami acheiropitomis (gr. *acheiropoietos* – ne rankų darbo), buvo žinomi nuo X–XI a. Legendą apie Edesos drobulę mini Euzebijus (*Ekklesiastike historia* 1, 13, 5–22): Edesos karalius Abgaras parašęs laišką Jėzui, prašydamas jį išgydyti. Po kurio laiko į Edesą atvykęs apaštalas Tadas ir atgabenęs drobę su ne rankų darbo Jėzaus veido atvaizdu. Jį išvydęs, karalius stebuklingai pasveikęs.

1645 Tarsas – Kilikijos (šalis, buvusi Mažojoje Azijoje netoli Sirijos) sostinė.

1646 Ateikite pas mane visi, kurie vargstate ir esate prislėgti: aš jus atgaivinsiu – cituojama *Mt* 11, 28. Vertimas Č. Kavaliausko.

1647 Arkadijus– Rytų Imperijos imperatorius 395–408 m.

1648 Honorijus – Vakarų Imperijos imperatorius 395–423 m.

1649 Inocentijus I – popiežius 401–407 m.

1650 Šventas Aleksas mirė 16 dieną prieš rugpjūčio kalendas – t. y. liepos 17-ąją.

XCI. APIE ŠVENTĄ PRAKSEDĄ

1651 Tuo vardu Prakseda vadinama – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Hugucijaus iš Pizos *Agiographia* (1, 697–698).

1652 Galiausiai jos užmigo ramybėje apie 165-us Viešpaties metus – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*. Markas Aurelijus – Romos imperatorius 161–180 m. Kartu su juo imperatoriumi 161–169 m. buvo Liucijus Veras.

XCII. APIE ŠVENTĄ MARIJĄ MAGDALIETĘ

1653 Marija išsirinko geriausiąją dalį, kuri nebus iš jos atimta – cituojama *Lk* 10, 42. Vertimas Č. Kavaliausko.

1654 Apmąstymus apie kelią pratęsia apmąstymai apie tėvynę – krikščioniškoje kultūroje dažna kelio (kelionės) ir tėvynės priešprieša. Kelias – tai žemiškasis gyvenimas, o tėvynė – dangus, kelionės tikslas.

1655 Vardas Magdalena, arba Magdalietė, reiškia *manens rea* „liekanti kalta" – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Hugucijaus iš Pizos *Agiographia* (1, 699).

1656 Marija, nuo Magdalo miestelio praminta Magdaliete – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (IX, 92 ir toliau).

1657 Kartu su savo broliu Lozoriumi – minimas tas pats Lozorius, kurį Jėzus prikėlė iš numirusiųjų (*Jn* 11, 1–44).

1658 Jo kojas ašaromis numazgojo, plaukais nušluostė ir brangiu tepalu patepė – primenama *Jn* 11, 2; 12, 3.

1659 Palaimintos įsčios, kurios tave nešiojo – cituojama *Lk* 11, 27. Vertimas Č. Kavaliausko.

1660 Mat pasak Ambraziejaus, moteris, kuriai buvo sustabdytas kraujoplūdis, buvo Morta – neidentifikuota nuoroda. Taip vertėme orig.: „Nam secundum Ambrosium illa fuit Martha et hec eius famula"; plg. *GL* 376: „Indeed, according to Ambrose, Martha was the woman with the issue of blood, and the woman who called out was Martha's servant".

1661 Ir šventas Cedonijus – dar kitaip šv. Sidonijus.

1662 Jie apsistojo viename portike – portikas – kolonada, dengta galerija.

1663 Kasdieną kiekvieną iš septynių kanoninių valandų – septynios kanoninės valandos (lot. *horae canonicae*) – Katalikų Bažnyčios tradicijoje tai septynios paros atkarpos, skiriamos maldai (*Matutinae et Laudes* – prieš patekant saulei, *Prima* – 6 val., *Tertia* – 9 val., *Sexta* – apie vidudienį, *Nona* – 15 val., *Vesperes* – saulei leidžiantis ir *Completorium* – prieš pat užmiegant).

1664 Ji buvo per dvi uolektis – uolektis – ilgio matas, lygus 44, 4 cm.

1665 Viename savo traktate jis sako – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Vita Mariae Magdalenae* (*BHL* 5453, p. 21–22; *BHL* 5454, p. 22–24).

1666 Karolio Didžiojo laikais – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXIII, 151–152).

1667 Pastatęs Vėzėlė vienuolyną – Vėzėlė benediktinų vienuolynas, įkurtas 860 m.

1668 Gališkoji mylia – ilgio matas, lygus apie 2, 25 km.

1669 Ir priėmęs viatiką – viatikas – paskutinis krikščionio sakramentas. Kristaus Kūno ir Kraujo viatikas sustiprina iš šio pasaulio iškeliaujantį tikintįjį ir laiduoja jam prisikėlimą.

1670 Kartą laivas, kuriuo plaukė – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXIII, 153).

1671 Kai vienas vyras, praradęs akių šviesą – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (IX, 109).

XCIII. APIE ŠVENTĄ APOLINARĄ

1672 Apolinaras kilęs iš žodžių *pollens* „galingas" – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Hugucijaus iš Pizos *Agiographia* (l, 708–709).

1673 Iš ten jis atvyko į Klaso miestą – Klasas – miestas netoli Ravenos.

1674 Imperatorius parašė pretorijaus prefektui – pretorijus – romėnų stovyklos svarbiausia būstinė. Žygio stovykloje – palapinė, nuolatinėje stovykloje – mūrinis pastatas. Plačiąja prasme – rūmai, pilis.

1675 Žyniai apkaltino teisėją Vespasianui – Vespasianas – Romos imperatorius 69–79 m.

1676 Apie šį šventąjį Ambraziejus taip kalba – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Praefationes Ambrosii* (ed. Frei, CLXXXII, p. 345–346; ed. Heiming, CXX, p. 137).

XCIV. APIE ŠVENTĄ KRISTINĄ

1677 Tėvas užrakino ją bokšte – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XII, 86–89).

1678 Aspidas – nuodinga gyvatė.

1679 Orvieto (lot. *Urbs Vetus*, it. *Orvieto*) – miestas centrinėje Italijoje, Umbrijos regione.

1680 Viterbo (lot. *Viterbum*, it. *Viterbo*) – miestas centrinėje Italijoje, Lacijaus regione.

XCV. APIE APAŠTALĄ ŠVENTĄ JOKŪBĄ

1681 Zebediejaus Jokūbu – primenama *Mt* 4, 21. Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*.

1682 Jono broliu Jokūbu – primenama *Apd* 12, 2.

1683 *Boanerges*, tai yra „griaustinio vaiku" – primenama *Mk* 3, 17.

1684 Jei nori, mes liepsime „ugniai kristi iš dangaus ir juos sunaikinti" – cituojama *Lk* 9, 54.

1685 Beda apie Jokūbą sako – Maggioni's nurodo, jog ši vieta atliepia Jono Beleto *Summa de ecclesiasticis officiis* (70); taip pat Bedos Garbingojo *Expositio in Marcum* (I, 3) ir *Expositio in Lucam* (II, 6).

1686 Mokytojas Jonas Beletas sako – Maggioni's nurodo, jog ši vieta atliepia Jono Beleto *Summa de ecclesiasticis officiis* (140 a).

1687 Nes degame anksčiau, nei ateis mūsų laikas – kalbama apie Paskutinio teismo dieną.

1688 Kad kartais dūmų kvapas nepaveiktų neatsargiųjų – Viduramžiais manyta, kad dūmai, sklindantys nuo deginamų magiškų knygų, turi magiško užkrato ir gali pridaryti žalos tikėjime dar nesustiprėjusiai sielai (*LD*).

1689 Aštuntą dieną prieš balandžio kalendas – t. y. kovo 25 d.

1690 Aštuntą dieną prieš rugpjūčio kalendas – t. y. liepos 25 d.

1691 Santjago de Kompostela – miestas Ispanijoje, kurio katedroje saugomi apaštalo šv. Jokūbo palaikai.

1692 Trečią dieną prieš sausio kalendas – gruodžio 30 d.

1693 Jo šventė turėtų būti visuotinai švenčiama aštuntą dieną prieš rugpjūčio kalendas, tai yra pačiu tinkamiausiu metu – palaikų perkėlimo diena buvo pasirinkta kaip pati tinkamiausia švęsti Šv. Jokūbo šventę, nes liepos 25-oji buvo ir šio šventojo gimimo diena.

1694 Pasak Jono Beleto – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Jono Beleto *Summa de ecclesiasticis officiis* (128).

1695 Atplaukė į Galiciją – Galicija – Ispanijos regionas.

1696 Ispanijoje gyveno karalienė, turėjusi tokį vardą, taip pat pelniusi jį savo elgesiu – lot. *lupa* reiškia „vilkė".

1697 Kaip pasakoja popiežius Kalikstas – Kalikstas II – popiežius 1119–1124 m.

1698 Iš Modenos vyskupijos – Modena – provincija Italijoje.

1699 Šešiasdešimties uolekčių aukščio – uolektis lygi 44, 4 cm.

1700 Bernardas su grandinėmis, kybančiomis ant kaklo, užkopė į bokšto viršūnę – Maggioni's nurodo, jog šioje pastraipoje esantis pasakojimas atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXVI, 30).

1701 Pasak Bedos, kai vienas žmogus – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXVI, 31).

1702 Trisdešimt vyrų iš Lotaringijos – Lotaringija – regionas Prancūzijos šiaurės rytuose.

1703 Atvyko prie Gaudijaus kalno – Gaudijaus kalnas (dab. Monte del Gozo) yra Ispanijoje, Santjago de Kompostelos mieste.

1704 Esančio per pusę gališkos mylios – gališkoji mylia – apie 2, 25 km.

1705 Atlikęs visa, kas liepta, jis papasakojo apstulbusiems kelionės bendrams, ką buvo sakęs šventas Jokūbas – Maggioni's nurodo, jog šios pastraipos pasakojimas atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXVI, 32).

1706 Atėję žmonės keliauninko sūnų sveiką nuėmė nuo kartuvių, o užeigos šeimininką pakorė – Maggioni's nurodo, jog šios pastraipos pasakojimas atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXVI, 33).

1707 Hugonas iš Šventojo Viktoro (*Hugo de Sancto Victore*, apie 1096–1141) – Viduramžių filosofas, teologas scholastas, misticizmo tradicijos kūrėjas.

1708 Šventasis pasiekė, kad jam būtų grąžinta gyvybė – Maggioni's nurodo, jog šios pastraipos pasakojimas atliepia Cezarijaus

iš Heisterbacho (Caesarius Heisterbachensis, apie 1180–1240), vienuolio cisterso, veikalą *Libri de miraculis BMV* (*Anh.* 82).

1709 Kliuni – benediktinų vienuolynas Prancūzijoje, Burgundijos regione, įkurtas 909 m.

1710 Abatas Hugonas pasakoja – Maggioni's nurodo, jog šis pasakojimas atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Baltramiejaus iš Tridento *Liber miraculorum* (rankraščio, saugomo Biblioteca Universitaria Bolonijoje, ms. 1794, f. 73 r), taip pat Stepono iš Burbono *Tractatus de diversis materiis praedicabilibus* (II, 7).

1711 Kai jis atvyko į Pamplonos miestą – Pamplona (lot. *Pampillona*) – miestas Ispanijoje, Navaros regione.

1712 Kadangi viskas įvyko taip, kaip šventasis buvo sakęs – Maggioni's nurodo, jog pasakojimas šioje pastraipoje atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXVI, 33).

1713 Vienas prekijas, kažkokio tirono neteisėtai apiplėštas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXVI, 36).

1714 Šeimininkas nekreipė į juos dėmesio ir nesistengė pasitaisyti, ir po kiek laiko žuvo kare, pervertas ieties – Maggioni's nurodo, jog pasakojimas šioje pastraipoje atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXVI, 37).

1715 Kiekvieną dieną jis du kartus sočiai pavalgydavo iš to kepalėlio, o kitą dieną krepšyje vėl rasdavo sveiką kepalą – Maggioni's nurodo, jog pasakojimas šioje pastraipoje atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXVI, 39).

1716 Popiežius Kalikstas pasakoja, kad vienas Barselonos miesto gyventojas – Maggioni's nurodo, jog pasakojimas šioje pastraipoje atliepia atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXVI, 39).

1717 Grįžtant per Siciliją, jūroje jį sučiupo saracėnai – Viduramžiais taip buvo vadinami arabai.

Parengė Veronika Gerliakienė

JOKŪBAS VORAGINIETIS,

AUKSO LEGENDA, ARBA ŠVENTŲJŲ SKAITINIAI

Išleido Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas
Antakalnio g. 6, LT-10308 Vilnius
www.llti.lt; knyga@llti.lt
tel. +370 5 212 53 32, faks. +370 5 261 62 54

Spausdino UAB „Petro ofsetas“
Žalgirio g. 90, LT-09303 Vilnius
tel. +370 5 273 33 47, faks. +370 5 273 31 40
el. p. priemimas@petroofsetas.lt, www.petroofsetas.lt